UNIVERSITÄTS BIBLIOTHEK WUPPERTAL
BERGISCHE UNIVERSITÄT WUPPERTAL

Universitätsbibliothek Wuppertal

Opera Ciceronis Epistolica

Cicero, Marcus Tullius

Lvtetiae Parisiorum, ad Eidus Ianuar. Anno. MDXXII.Calculo Roma

Marci Tullii Ciceronis epistolarum familiarium

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-687

Visual Library

MARCI TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER PRIMVS.

M.T.CICERO P.LENTVLO PRO CONSVLI S.P.D.

EGO OMNI OFFICIO, AC POTIVS PIETATE erga te,cęteris ſatiſfacio omnibus,mihi ipſe nunq̃ ſatiſfacio. Tãta enim magnitudo eſt tuorꝫ erga me meritorꝫ,vt quoniã tu niſi perfecta re de me nõ cõquieſti, ego,quia non idem in tua cauſa efficio,vitã mihi eſſe acerbam putem.In cauſa hęc ſunt.Hammonius Regis legatus aperte pecunia nos oppugnat. Res agitur per eoſdem creditores,per quos,cum tu aderas,agebatur. Regis cauſa ſi qui ſunt,qui velint,q̃ pauci ſunt,omnes rem ad Pompęium deferri volunt. Senatus religionis calumniam nõ religione,ſed maleuolentia,& illius regiæ largitionis inuidia comprobat. Pompęium & hortari, & orare, & iam liberius accuſare, & monere, vt magnam infamiam fugiat,non deſiſtimus. ſed plane nec precibus noſtris, nec admonitionibus reliquit locum.Nam cum in ſermone quotidiano, tum in Senatu palam ſic egit cauſam tuam,vt neqꝫ eloquentia maiore quiſq̃,nec grauitate, nec ſtudio, nec contentione agere potuerit,cum ſumma teſtificatione tuorum in ſe officiorum,& amoris erga te ſui. Marcellinũ tibi eſſe iratum ſcis.Is hac regia cauſa excepta,cęteris in rebus ſe acerrimum tui defenſorem fore oſtendit. Quod dat,accipimus': quod inſtituit referre de religione, & ſæpe iam retulit, ab eo deduci non poteſt.Res ante Idus acta ſic eſt. nam hęc Idibus mane ſcripſi.Hortenſii,& mea,& Luculli ſententia cedit religioni de exercitu. teneri enim res aliter non poteſt. ſed ex illo ſenatuſconſulto,quod te referente factum eſt, tibi decernitur, vt Regem deducas, quod cõmode facere poſſis:vt exercitum religio tollat,te auctorem ſenatus retineat. Craſſus treis legatos decernit,nec excludit Pompęium.cenſet enim etiam ex iis,qui cum imperio ſunt.Bibulus treis legatos ex iis,qui priuati ſunt.Huic aſſentiuntur reliqui conſulares, præter Seruilium,qui omnino reduci negat oportere:& Volcatium,qui Lupo referente, Põpęio decernit:& Afranium,qui aſſentitur Volcatio. quæ res auget ſuſpitionem Pompęii volũtatis. nã aduertebatur Pompęii familiareis aſſentire Volcatio. Laboratur vehementer. inclinata res eſt.Libonis,& Hipſei non obſcura concurſatio,& contentio,omniũq̃ Pompęii familiariũ ſtudium,in eam opinionem rem adduxerunt,vt Pompęius cupere videatur.Cui qui nolũt, iidẽ tibi,q̃ eum ornaſti,non ſunt amici:nos in cauſa auctoritatem eo minorem habemus, q̃ tibi debemus. Gratiam autem noſtram extinguit hominũ ſuſpitio, q̃ Pompęio ſe gratificari putant.vt in rebus multo ante q̃ profectus es,ab ipſo Rege,& ab intimis,ac domeſticis Pompęii clam exulceratis,deinde palam a conſularibus exagitatis,& in ſummã inuidiam adductis,ita verſamur.Noſtram fidem omnes,& amorem tui abſentis præſentes tui cognoſcent. Si eſſet in iis fides,in quibus ſumma eſſe debebat,non laboraremus.

Religionis calumnia.

Gratificari.

M.T.C.PVBLIO LENTVLO S.P.D.

IDibus Ianuariis in Senatu nihil eſt cõfectum, propterea q̃ dies magna ex parte cõſumptus eſt altercatione Lentuli conſulis,& Caninii tribuni plebis. Eo die nos quoq̃ multa verba fecimus,maximeq̃ viſi ſumus Senatum commemoratione tuæ voluntatis erga illum ordinem commouere. Itaq̃ poſtridie placuit,vt breuiter ſententias diceremus.videbatur enim reconciliata nobis voluntas ſenatus eſſe,quod tum dicendo,tũ ſingulis appellandis,rogandiſq̃

perspexeram. Itaq; cum sententia prima Bibuli pronunciata esset, vt tres legati regem reducerent: secunda Hortensii, vt tu sine exercitu reduceres: tertia Volcatii, vt Pōpeius reduceret: postulatum est, vt Bibuli sententia diuideretur, quatenus de religione dicebat: cui rei quia iam obsisti non poterat, Bibulo assensum est de tribus legatis. frequētes ierūt in alia omnia. Proxima erat Hortēsii sententia, cui Lupus Tribunus plebis, q; ipse de Pōpeio retulisset, intēdere cœpit, ante se oportere discessionem facere, q̄ cōsules. eius orationi vehemēter ab omnibus reclamatum est. Erat enim & iniqua, & noua. Consules neq; concedebāt, neq; valde repugnabant. Diem consumi volebant. id quod est factum. perspiciebant enim in Hortensii sentētiam multis partibus plureis ituros, q̄q̄ aperte Volcatio assentirentur. multi rogābātur, atq; id ipsum consulibus inuitis. nam ii Bibuli sententiā valere cupierunt. Hac controuersia vsq; ad noctem ducta, Senatus est dimissus, & ego eo die casu apud Pompeium cœnaui, nactusq; tempus hoc magis idoneum, q̄ vnq̄ antea: q; post tuum discessum, is dies primus honestissimus nobis fuerat in senatu. ita sum cum illo locutus, vt mihi viderer animū hominis ab omni alia cogitatione ad tuam dignitatem tuēdam traducere. quem ego ipsum cum audio, prorsus eum libero omni suspitione cupiditatis: cum autem eius familiareis omniū ordinū video, perspicio id, quod iam omnibus est apertum, totam rem istam iampridem a certis hominibus non inuito rege ipso, consiliariisq; eius, esse corruptā. Hæc scripsi ad. XVI. Cal. Feb. ante lucem. Eo die senatus erat futurus. Nos in senatu, quemadmodum spero, dignitatem nostram, vt potest, in tanta hominū perfidia, & iniquitate retinebimus. Q d̄ ad popularem rationem attinet, hoc videmur esse consecuti, vt ne quid agi cum populo, aut saluis auspiciis, aut saluis legibus, aut deniq; sine vi possit. De his rebus pridie, q̄ hæc scripsi, senatus auctoritas grauissima intercesserat: cui cum Cato, & Caninius intercessissent, tamen est perscripta. eam ad te missam esse arbitror. De cæteris rebus quicquid erit actum, scribam ad te, & vt q̄rectissime agantur, omni mea cura, opera, diligentia, gratia, prouidebo. Vale.

M.T.C. PVBLIO LENTVLO. S.P.D.

Cōmendatitia.

Gratiosus.

AVlo Trebonio, qui in tua prouincia magna negotia & ampla, & expedita habet, multos annos vtor valde familiariter. Is cū antea, & suo splendore, & nostra, cæterorumq; amicorum commendatione gratissimus in prouincia semper fuit: tum hoc tempore propter tuum in me amorem, nostramq; necessitudinem vehementer confidit his meis literis se apud te gratiosum fore: quæ ne spes eum fallat: vehementer te rogo, commendoq; tibi eius omnia negotia, liberos, procuratores, familiam. In primisq;, vt quæ Titus Appius de eius re decreuerit, ea comprobes: omnibusq; rebus eum ita tractes, vt intelligat nostram commendationē non vulgarem fuisse. Vale.

M.T.C. PVBLIO LENTVLO. S.P.D.

Pridie eius diei.

AD. XVI. Calen. Feb. cum in senatu pulcherrime staremus, q; iam illam sententiam Bibuli de tribus legatis pridie eius diei fregeramus, vnūq; certamē esset relictum, sentētia Volcatii, res ab aduersariis nostris extracta est variis calumniis. causam enim frequenti senatu in magna varietate, magnaq; inuidia eorū, qui a te causam regiam alio transferebāt, obtinebamus. Eo die acerbum habuimus Curionem. Bibulum multo iustiorem, pene etiā amicum. Caninius, & Cato negarunt se vllam legē ante comitia esse laturos. Senatus haberi ante Cal. Februa. per legem Pupiam, id quod scis, non potest, neq; mense Februa. toto, nisi perfectis, aut reiectis legationibus. Hæc tamen opinio est Populi Romani, a tuis inuidis, atq; obtrectatoribus nomen inductum fictę religionis, non tam vt te impedirent, q̄ vt ne quis propter exercitus cupiditatem Alexandriam vellet ire. Dignitatis autem tuæ nemo est quin existimet habitam esse rationem ab senatu. Nemo est enim, qui nesciat quo minus discessio fieret, per aduersarios tuos esse factum. Qui nunc Populi Romani nomine, re autem vera sceleratissimo latrocinio, siqua conabūtur agere, satis prouisum est, vt ne quid saluis auspiciis, aut legibus, aut iam sine vi agere possint. Ego neq; de meo studio, neq; de nonnullorum iniuria scribēdū mihi esse arbitror. Quid enim aut me ostentē, qui si vitam pro tua dignitate profundā, nullam partem videar tuorum meritorum assecutus? aut de aliorum iniuriis querar? quod sine summo dolore facere non possum. Ego tibi in hac præsertim imbecillitate magistratuum

præstare nihil possum:at ea excepta possum confirmare te,& Senatus,& populi Romani summo studio,amplitudinem tuam retenturum. Vale.

M.T.C.PVBLIO LENTVLO S.P.D.

TAmetsi mihi nihil fuit optatius,q̃ vt primum abs te ipso,deinde a ceteris omnibus, q̃gratissimus erga te esse cognoscerer,tamen afficior summo dolore eiusmodi tempora post tuã profectionem consecuta esse,vt & meã,& cæterorum erga te fidem,& beneuolentiã absens experirere. Te aũt videre & sentire eandem fidem hominũ in tua dignitate,quam ego in mea salute sum expertus,ex tuis literis intellexi.Nos cum maxime consilio,studio,labore,gratia,de causa regia niteremur,subito exorta est nefaria Catonis ꝓmulgatio, quę nostra studia impediret,& animos a minore cura ad summũ timorem traduceret. Sed tamen in eiusmodi rerum perturbatione,q̃q̃ omnia sunt metuenda,nihil magis,q̃ perfidiam timemus, & Catoni(quoquo modo quidem se res habeat)resistemus.De Alexandrina re, causaq; regia tãtum habeo polliceri,me tibi absenti,tuisq; pręsentibus cumulate satisfacturum.Sed vereor,ne aut eripiatur a nobis regia causa,aut deseratur:quorũ vtrum minus velim, nõ facile possum existimare.Sed si res coget,est quiddam tertium,quod neq; Selicio,nec mihi displicebat, vt neq; iacere regem pateremur,nec nobis repugnantibus ad eum deferri, ad quem prope iam delatum esse existimatur.A nobis agentur omnia diligenter:vt neq;,si quid obtineri poterit,non contẽdamus:nec,si quid non obtinuerimus, repulsi esse videamur.Tuę sapientię,magnitudinisq; animi est,omnem amplitudinem,& dignitatem tuam in virtute,atq; in reb⁹ gestis tuis, atq; in tua grauitate positam existimare.Si quid ex his reb⁹,quas tibi fortuna elargita est,nõ nullorũ hominũ pęrfidia detraxerit,id maiori illis fraudi,q̃ tibi futurũ.A me nullũ tẽpus prętermittitur de tuis rebus & agendi,& cogitandi,vtorq; ad omnia Q.Selicio.Neq; enim prudentiorem quenq̃ ex tuis,neq; fide maiore esse iudico,neq; amantiorem tui. Hic quæ agantur,quęq; acta sint,ea te,& literis multorum,& nunciis cognoscere arbitror:quæ autem posita sunt in coniectura,quæq; mihi vidẽtur fore,ea puto tibi a me scribi oportere.Posteaq̃ Põpeius apud populum ad octauum Idus Februarias,cum pro Milone diceret,clamore, conuitioq; iactatus est:in senatuq; a Catone aspere,& acerbe nimium magno silentio est accusatus: visus est mihi vehementer esse perturbatus.Itaq; Alexandrina causa quæ nobis adhuc integra est(nihil enim tibi detraxit Senatus,nisi id,quod per eandem religionem dari alteri non potest)videtur ab illo plane esse deposita.nunc id speramus,idq; molimur,vt cum Rex intelligat sese id quod cogitabat,vt a Pompeio reducatur, assequi non posse : & nisi per te sit restitutus,desertum se,atq; abiectum fore:proficiscatur ad te.Quod sine vlla dubitatione,si Põpeius paulum modo ostenderit sibi placere,faciet.Sed nosti hominis tarditatem, & taciturnitatem.Nos tamen nihil quod ad eam rem pertinet,pręterimittimus.Ceteris iniuriis,quę propositę sunt a Catone,facile, vt spero, resistemus. Amicum ex consularibus neminem tibi esse video,prꝗter Hortensium,& Lucullum:ceteri sunt partim obscurius iniqui,partim non dissimulanter irati.Tu fac animo forti,magnoq; sis;spereq; fore,vt fracto impetu leuissimi hominis,tuam pristinam dignitatem,& gloriam consequare.

M.T.C.PVBLIO LENTVLO S.P.D.

QVæ gerantur accipies ex Pollione, qui omnibus negotiis non interfuit solum,sed pręfuit.Me in summo dolore,quem in tuis rebus capio,maxime scilicet consolatur spes,q; valde suspicor fore,vt infringatur hominum improbitas,& consiliis tuorum amicorum,& ipsa die, qua debilitantur cogitationes, & inimicorum, & proditorum. Facile secundo loco me consolatur recordatio meorum temporum, quorum imaginem video in rebus tuis. Nãetsi minore in re violatur tua dignitas,q̃ mea salus afflicta sit: tamen est tanta similitudo, vt sperem te mihi ignoscere,si ea non timuerim,quę ne tu quidem vnq̃ timenda duxisti.Sed pręsta te eum,qui mihi a teneris(vt Gręci dicunt)vnguiculis es cognitus.Illustrabit(mihi crede)tuam amplitudinem hominum iniuria. A me omnia summa in te studia, officiaq; expecta.non fallam opinionem tuam. Vale.

Nõ interfuit solum, sed pręfuit.

A teneris vnguiculis

Epistolarum familiarium

M.T.C.PVBLIO LENTVLO S.P.D.

Legi tuas literas,quibus ad me scribis gratũ tibi esse,q̃ crebro certior per me fias de omnibus rebus,& meã erga te beneuolentiã facile perspicias.quorum alterum mihi,vt te plurimũ diligã,facere necesse est,si volo is esse, quem tu me esse voluisti.alterum facio libenter,vt quoniã interuallo locorum,& temporum disiũcti sumus, per literas tecũ q̃sępissime colloquar. Quod si rarius fiet,q̃ tu expectabis,id erit causę,q̃ nõ eius generis meę literę sunt,vt eas audeam temere cõmittere. Quoties mihi certorũ hominũ potestas erit, quibus recte dem,non pretermittam.Q̃ scire vis qua quisq̃ in te fide sit,& voluntate,difficile dictu est de singulis. Vnum illud audeo,qd̃ antea tibi sępe significaui,nũc quoq̃ re perspecta, & cognita scribere: vehementer quosdã homines,& eos maxime,qui & te maxime debuerunt, & plurimũ iuuare potuerũt,inuidisse dignitati tuę,simillimãq̃ in re dissimili,tui tẽporis nũc, & nostri quondam fuisse rationem:vt quos tu reip.causa lęseras,palã te oppugnarent:quorũ auctoritatem, dignitatẽ,voluntatẽq̃ defenderas,nõ tam memores essent virtutis tuę,q̃ laudis inimici.Quo quidem tẽpore,vt perscripsi ad te antea,cognoui Hortensiũ percupidũ tui, studiosum Lucullum,ex magistratibus autẽ L.Rutiliũ,& fide,& animo singulari.Nam nostra propugnatio,ac defensio dignitatis tuę,propter magnitudinẽ beneficii tui fortasse plerisq̃ officii maiorẽ auctoritatem habere videat,q̃ sententię.Pręterea quidẽ de consularibus nemini possum,aut studii erga te,aut officii,aut amici animi esse testis. Etem̃ Pompeiũ,qui mecũ sępissime, nõ solũ a me prouocatus,sed etiã sua sponte de te cõmunicare solet,scis tẽporibus illis non sępe in senatu fuisse.Cui quidẽ literę tuę,quas proxime miseras,qd̃ facile intellexerim, periucundę fuerunt.Mihi quidẽ humanitas tua,vel summa potius sapientia nõ iucunda solũ, sed etiã admirabilis visa est. Virũ em̃ excellentẽ,& tibi tua prestãti in eũ liberalitate deuinctũ, nonnihil suspicantẽ ꝓpter aliquorũ opinionẽ cupiditatis suę te ab se abalienatũ, illa epistola retinuisti. Qui mihi cũ semper tuæ laudi fauere visus est,etiã ipso suspitiosissimo tẽpore Caniniano,tũ vero lectis tuis literis perspectus est a me toto animo de te,ac de tuis ornamẽtis, & cõmodis cogitare.Quare ea quę scribã,sic habeto:me cũ illo re sępe cõmunicata de illius ad te sententia,atq̃ auctoritate scribere:qm̃ senatusconsultũ nullũ extat quo reductio Regis Alexãdrini tibi adẽpta sit:eaq̃ q̃ de ea scripta est auctoritas, cui scis intercessum esse, vt ne quis omnino regẽ reduceret,tantã vim habet,vt magis iratorũ hominũ studiũ, q̃ cõstantis senatus consiliũ esse videat:te posse perspicere,qui Ciliciã,Cyprũq̃ teneas, quid efficere,& quid consequi possis:& si res facultatẽ habitura videat,vt Alexãdriã,atq̃ Aegyptũ tenere possis,esse & tuę, & nostri imperii dignitatis, Ptolemaide , aut aliquo propinquo loco rege collocato, te cum classe,atq̃ exercitu proficisci Alexandriã,vt eã cũ pace,pręsidiisq̃ firmaris, Ptolemęus redeat in regnũ:ita fore,vt ꝑ te restituat,quẽadmodũ senatus initio censuit, & sine multitudine reducat,quemadmodũ hoies religiosi Sibyllę placere dixerunt.Sed hęc sentẽtia sic,& illi,& nobis probabat,vt ex euentu hoies de tuo cõsilio existimaturos videremus. si cecidisset vt volumus,& optamus,omneis te & sapienter & fortiter:sin aliquid esset offensum,eosdẽ illos, & cupide,& temere fecisse dicturos.Quare quid assequi possis,nõ tam facile est nobis,q̃ tibi,cui prope in conspectu Aegyptus est,iudicare.Id quidẽ,nos hoc sentimus, si exploratum tibi sit posse te illius regni potiri,non esse cunctandũ sin dubium,non esse conandum.Illud tibi affirmo:si rem istam ex sententia gesseris,fore,vt absens a multis:cũ redieris,ab omnibus collaudere.Offensionẽ esse periculosam ꝑpter interpositam auctoritatẽ,religionẽq̃ video. Sed ego te vt ad certam laudem adhortor,sic a dimicatione deterreo:redeoq̃ ad illud,qd̃ initio scripsi:totius facti tui iudicium,non tam ex consilio tuo,q̃ ex euentu homines esse facturos.Q̃ si hęc ratio rei gerendę periculosa tibi videbitur,placebat illud, vt si rex amicis tuis, qui per prouinciam imperii tui,pecunias ei credidissent,fidem suam pręstitisset,& auxiliis eum tuis & copiis adiuuares.eam esse naturam,& regionem prouincię tuę,vt illius reditum,vel adiuuando confirmares,vel negligendo impedires.In hac ratione quid res,quid causa,quid tempus ferat,tu facillime,optimeq̃ perspicies.quid nobis placuisset,ex me potissimũ putaui te scire oportere.Q̃ mihi de nostro statu,de Milonis familiaritate,& leuitate,& imbecillitate Clodii gratularis,minime miramur te tuis,vt egregiũ artificẽ pręclaris operibus lętari. q̃q̃ inest incredibilis hominũ peruersitas(grauiori em̃ verbo vti nõ libet)q̃ nos quos fauẽdo in cõmuni causa retinere potuerũt,inuidẽdo abalienauerũt:quorũ maleuolẽtissimis obtrectationibus

Peruersitas

nos scito de vetere illa nostra, diuturnaq; sententia ppe iã esse depulsos. nõ nos qdẽ vt nostrę dignitatis simus obliti, sed vt habeamus rationem aliquando etiam salutis. Poterat vtrunq;, præclare, si esset fides, si grauitas in hominibus consularibus: sed tanta est in plerisq; leuitas, vt eos non tam constantia in repu. nostra delectet, q̃ splendor offendat. Qd eo liberius ad te scribo, q non solũ temporibus iis, quę per te sum adeptus, sed etiã olim nascenti prope nostrę laudi, dignitati, virtutiq;, præfuisti: simul q; video, non, vt antehac putabã, nouitati esse inuisum meę: in te em̃ homine omnium nobilissimo similia inuidorũ vitia perspexi, quẽ tamen illi esse in principibus facile sunt passi, euolare altius certe noluerũt. Gaudeo tuã dissimilem fuisse fortunã. multũ em̃ interest, vtrũ laus minuatur, an salus deseratur. Me meę tamẽ ne nimis pœniteret, tua virtute perfectũ est. Curasti em̃ vt plus additũ ad memoriã nominis nostri, q̃ ademptũ de fortuna videret. Te vero moneo cũ beneficiis tuis, tũ amore incitat⁹ meo, vt omnem gloriã, ad quã a pueritia inflãmatus fuisti, omni cura, atq; industria consequare, magnitudinẽq; animi tui, quã ego semp sum admiratus, semperq; amaui, ne vnq̃ inflectas cuiusq̃ iniuria. Magna est hominũ opinio de te, magna cõmendatio liberalitatis, magna memoria consulatus tui. Hęc pfecto vides quãto expressiora, quantoq; illustriora futura sint, cum aliquantũ ex prouincia, atq; ex imperio laudis accesserit. q̃q̃ te ita gerere volo, quę per exercitum, atq; imperiũ gerẽda sunt, vt hęc multo ante meditere, huc te pares, hęc cogites, ad hęc te exerceas, sentiasq; id, qd quia semp sperasti, non dubito quin adeptus, intelligas te facillime posse obtinere summũ, atq; altissimũ gradũ ciuitatis. Quę qdẽ mea cohortatio, ne tibi inanis, aut sine causa suscepta videat̃, illa me ratio mouet, vt te ex nostris euẽtis cõmunibus ad monendũ putarẽ, vt cõsiderares in om̃i reliqua vita, qbus crederes, quos caueres. Q; scribis te velle scire, q sit reipub. status, summa dissensio est, sed cõtentio dispar. Nã q plus opibus, armis, potẽtia valẽt, perfecisse tantũ mihi videnẽ stultitia, & inconstantia aduersariorũ, vt etiã auctoritate iã plus valerent. Itaq; perpaucis aduersantibus, oia, quæ ne per populũ qdem sine seditione se assequi arbitrabant̃, per senatũ cõsecuti sunt. nam & stipendium Cæsari decretum est, & decẽ legati: & ne lege † Trebonia succederetur, facile pfectũ est. Qd ego ad te breuius scribo, quia me status hic reipu. non delectat. Scribo tamẽ, vt te admoneã, qd ipse literis om̃ibus a pueritia deditus, experiendo tamen magis, q̃ discendo cognoui, vt tuis rebus integris discas, neq; salutis nostrę rationẽ nobis habendã esse sine dignitate, neq; dignitatis sine salute. Qd mihi de filia, & de Crassipede gratularis, agnosco humanitatẽ tuã, sperq; & opto nobis hanc coniunctionẽ voluptati fore. Lẽtulũ nostrũ eximia spe summę virtutis adolescentẽ, cum cęteris artibus, quibus studuisti semper ipse, tũ in primis imitatione tui fac erudias. nulla enim erit hac prestantior disciplina. quem nos, & quia tuus, & quia te dignus est filius, & quia nos diligit, semperq; dilexit, in primis amamus, charumq; habemus.

Euenta.

† Sẽpronia

M.T.C. PVBLIO LENTVLO S.P.D.

DE omnibus rebus, quæ ad te pertinent, quid actum, quid constitutum sit, qd Pompeius susceperit, optime ex Emplatorio cognosces: qui non solũ interfuit his rebus, sed etiam præfuit, neq; vllũ officium erga te hominis amantissimi, prudentissimi, diligentissimi prætermisit. Ex eodem de toto statu rerum cõmunium cognosces: quæ quales sint, non facile est scribere. sunt quidem certe in amicorum nostrorum potestate, atq; ita, vt nullam mutationem vnq̃ hac hominum ætate habitura res esse videatur. Ego quidem, vt debeo, & vt tute mihi præcepisti, & vt me dignitas, vtilitasq; cogit, me ad eius rationes adiungo, quem tu in meis rationibus tibi esse adiungendum putasti. Sed te non præterit, q̃ sit difficile, sensum in Repub. præsertim rectum, & confirmatum deponere. Verũtamen ipse me cõfirmo ad eius voluntatem, a quo honeste dissentire non possum: neq; id facio (vt forsitan quibusdam videor) simulatione. tantum enim animi inductio, & mehercule amor erga Pompeiũ apud me valet, vt quę illi vtilia sunt, & quę ille vult, ea mihi oia iã & recta, & vera videãtur. Neq; (vt ego arbitror) errarent, ne aduersarii qdẽ eius, si cũ pares esse non possent, pugnare desisterẽt. Me qdem & illa res consolatur, q; ego is sum, cui vel maxime cõcedãt om̃es, vt vel ea defendã, quæ Pompeius velit, vel taceã, vel etiam id, qd mihi maxime lubet, ad nostra studia me referã literarum. quod profecto faciam, si mihi per eiusdem amicitiam licebit. Quæ enim proposita fuerant nobis, cum & honorib⁹ amplissimis, & laboribus maximis perfuncti essemus, dignitas in sentẽtiis dicẽdis, libertas in Rep. capessenda, ea sublata tota, sed nec mihi magis, q̃ omnibus.

Nã aut assentiẽdũ est nulla cũ grauitate paucis, aut frustra dissentiendum. Hæc ego ad te ob eã causam maxime scribo, vt iã de tua quoq; ratione meditere. Cõmutata tota ratio est senatus, iudiciorum, rei totius publicę: otium nobis exoptandũ est, qd̃ ii, qui potiuntur rerũ, præstaturi videntur, si quidam homines patientius eorum potentiam ferre potuerint. Dignitatem quidem illam consularem fortis, & cõstantis senatoris, nihil est q̃ cogitemus. Amissa est culpa eorum, qui a senatu, & ordinẽ coniunctissimũ, & hominẽ clarissimum abalienauerunt. Sed vt ad ea, quę coniunctiora rebus tuis sunt, reuertar: Pompeium tibi valde amicũ esse cognoui, & eo consule (quantũ ego perspicio) omnia, quę voles, tu obtinebis: quibus in rebus me ille sibi affixũ habebit, neq; a me vlla res, quæ ad te ptineat, negligetur. Neq; em̃ vereberne sim ei molestus, cui iucundũ erit, etiã propter id ipsum, q̃ me esse gratum videbit. Tu velim tibi ita persuadeas, nullã rem esse minimã, quę ad te pertineat, quæ mihi non charior sit, q̃ meę res omnes. Idq; cum sentiam, sedulitate mihimet ipse satisfacere possum: re quidẽ ipsa, ideo mihi nõ satisfacio, q̃ nullã partẽ tuorũ meritorũ nõ modo referenda, sed ne cogitanda quidẽ gratia, consequi possum. Rem te valde bene gessisse rumor erat. Expectabant literę tuę, de quibus eramus iam cum Pompeio locuti: quę si erunt allatę, nostrũ studium extabit in cõueniendis magistratibus, & senatoribus. Cætera, quę ad te pertinebunt, cum etiam plus contenderimus, q̃ possumus, minus tamen faciemus, q̃ debemus.

Præstaturi.

Extare.

M.T.C. PVBLIO LENTVLO. S.P.D.

Eriucundę mihi fuerũt literę tuę, quibus intellexi te perspicere meã in te pietatem. quid enim dicam beneuolentiã? cũ illud ipsum grauissimũ, & sanctissimũ nomẽ pietatis leuius mihi meritis erga me tuis esse videatur? Q̃z autem grata tibi mea erga te studia scribis esse, facis tu qdẽ abũdantia quadã amoris, vt etiã grata sint ea, quę prętermitti sine nefario scelere non possunt. Tibi autẽ multo notior, atq; illustrior meus in te animus esset, si hoc tempore omi, quo seiũcti fuimus, & vna, & Romę fuissemus. Nã in eo ipso, qd̃ te ostẽdis esse facturũ, qd̃q; & in primis potes, & ego a te vehemẽter expecto, in sentẽtiis senatoriis, & in omi actione, atq; administratione reip. floruissemus, de qua ostẽdã eqdẽ paulopost, q̃ sit meus sensus & status, & rescribã tibi ad ea, quę q̃ris. Sed certe & ego te auctore amicissimo ac sapiẽtissimo, & tu me cõsiliario fortasse nõ imperitissimo, fideli qdẽ, & beneuolo certe vsus esses. q̃q̃ tua q̃ dẽ causa te esse ĩperatorẽ, puinciãq; bene gestis rebus cũ exercitu victore obtinere, vt debeo, lętor. Sed certe q̃ tibi ex me fruct⁹ debent, eos vberiores, & pstãtioreis psens capere potuisses. In eis vero vlciscendis, quos tibi partim inimicos esse intelligis ꝓpter tuã ꝓpugnationẽ salutis meę, partim inuidere, ꝓpter illius actionis amplitudinẽ & gloriã, mirificũ me tibi comitẽ prębuissem: q̃q̃ ille perennis inimicus amicorũ suorũ, qui tuis maximis beneficiis ornatus, in te potissimum fractam illam, & debilitatam vim suam contulit, nostram vicem vltus est ipse sese. Ea est enim conatus, quibus patefactis, nullam sibi in posterum non modo dignitatis, sed ne libertatis quidem partem reliquit. Te autem etsi mallem in meis rebus expertum, q̃ etiam in tuis, tamen in molestia gaudeo, eã fidem cognoscere hominũ non ita magna mercede, quã ego maximo dolore cognorã: de qua ratione tota iam videtur mihi exponendi tempus dari, vt tibi rescribã ad ea, quę quęris. Certiorẽ te per literas scribis esse factũ, me cum Cęsare, & cũ Appio esse in gratia, teq; id non reprehendere adscribis. Vatiniũ aũt scire te velle ostẽdis, quibus rebus adductus defenderim, & laudarim. Qd̃ tibi, vt plenius exponã, altius paulo rationẽ meorũ consiliorũ repetã, necesse est. Ego me Lentule initio rerũ, atq; actionũ tuarũ non solum meis, sed etiam reipub. restitutum putabam: & quoniã tibi incredibilem quendã amorem, & omnia in te ipsum summa, ac singularia studia deberem, reipub. quæ te in me restituẽdo multum adiuuisset, eum certe me animum merito ipsius debere arbitrabar, quem antea tantummodo communi officio ciuium non aliquo erga me singulari beneficio debitum prę stitissem. hac me mente fuisse, & senatus ex me te cõsule audiuit, & tu in nostris sermonibus, collocutionibusq; ipse vidisti, etsi iã primis tẽporibus illis multis rebus meus offendebat animus, cũ te agẽte de reliqua nostra dignitate, aut occulta nõnullorũ odia, aut obscura in me studia cernebã. Nã neq; de monimẽtis meis ab iis adiutus es, a q̃b⁹ debuisti, neq; de vi nefaria qua cũ fratre erã domo expulsus, neq; Hercule in iis ipsis rebus, quæ q̃q̃ erant mihi propter

Nostrã vicẽ vltus est sese.

Esse in gratia cũ Cęs.

rei familiaris naufragia,necessarię,tamen a me minimi putabant in meis damnis ex auctorita te senatus resarciendis:eam voluntatem,quā expectaram,prestiterunt.Quę cum viderem(ne q̃ enim erant obscura)non tamen tam acerba mihi hęc accidebant,q̃ erant illa grata,quę fe cerant.Itaq̃ q̃q̃ & Pōpeio plurimū te quidē ipso prędicatore,ac teste debebā,& eū non solum beneficio,sed amore etiam,& perpetuo quodam iudicio meo diligebam,tamen non reputans quid ille vellet,in omnibus meis sententiis de repu.pristinis permanebam.Ego sedente Cn.Pō peio,cum vt laudaret Pōpeium,P. Sextius introisset in vrbem, dixissetq̃ testis Vatinius me fortuna & felicitate Cæsaris commotum illi amicum esse cœpisse:dixi me eam Bibuli fortu nam quā ille afflictā putaret,omniū triumphis,victoriisq̃ anteferre: dixiq̃ eodem teste alio loco,eosdem esse,qui Bibulum exire domo prohibuissent,& qui me coegissent. Tota vero in terrogatio mea nihil habuit,nisi reprehensionem illius tribunatus. in quo omnia dicta sunt libertate,animoq̃ maximo de vi,de auspiciis, de donatione regnorū. neq̃ vero hac in causa modo,sed constanter sępe in senatu.quin etiā Marcello,& Philippo cōsulibus Nonis Aprili bus mihi est senatus assensus,vt de agro Campano frequenti senatu Idibus Maiis referretur. Non potui magis in arcem illius causę inuadere,aut magis obliuisci temporū meorū,& me minisse actionum.Hac a me sententia dicta,magnus animorū motus est factus,cum eorū quo rum oportuit,tum illorū etiam,quorum nunq̃ putaram.Nam hoc senatusconsulto in meam sententiā facto,Pompeius cū nihil mihi ostendisset se esse offensum,in Sardiniā,& in Aphri cam profectus est, eoq̃ itinere Lucā ad Cęsarē venit: vbi multa de mea sententia questus est Cęsar:quippe q̃ etiam Rauennę Crassum ante vidisset,ab eoq̃ in me esset incensus. Sane mo leste Pompeium id ferre constabat: qd ego cum audissem ex aliis, maxime ex meo fratre co gnoui:quem cum in Sardinia Pompeius paucis post diebus, q̃ Luca discesserat, conuenisset, te ipsum inquit cupio,nihil opportunius potuit accidere: nisi cū Marco fratre diligēter ege ris,dependendum tibi est,qd mihi pro illo spopōdisti. Quid multa?questus est grauiter, sua merita commemorauit,quid egisset sæpissime de actis Cæsaris cum ipso meo fratre,quidq̃ si bi is de me recepisset,in memoriam redegit:seq̃,quæ de mea salute egisset, volūtate Cæsaris egisse,ipsum meum fratrem testatus est:cuius causam,dignitatemq̃,mihi vt commēdaret ro gauit,vt eam ne oppugnarem,si nollem,aut non possem tueri.Hæc cum ad me frater pertu lisset,& cum tamen Pompeius ad me cū mandatis Vibulliū misisset,vt integrum mihi de cau sa Campana ad suū reditum reseruarem,collegi ipse me,& cum ipsa quasi Repub.collocutus sum,vt mihi tam multa p̃ se perpesso,atq̃ perfuncto concederet,vt officium meum, memo remq̃ in benemeritos animum,fidemq̃ fratris mei prestarem:eumq̃,quem bonum ciuē sem per habuisset, bonum virum esse pateretur.In illis autem meis actionibus,sententiisq̃ omni bus,quę Pompeium videbantur offendere,certorum hominum,quos iam debes suspicari,ser mones referebantur ad me:qui cum illa sentirent in repu.quę ego agebā, semperq̃ sensissent, me tamen non satisfacere Pompeio,Cæsaremq̃ inimicissimum mihi futurum gaudere se aie bant.Erat hoc mihi dolendum,sed multo magis illud,q̃ inimicum meum,meum autem? im mo legum,iudiciorum,otii,patrię,bonorum omnium,sic amplexabantur, sic in manibus ha bebant,sic fouebant,sic me prędente osculabantur:non illi quidem,vt mihi stomachum face rent,quem ego funditus perdidi,sed certe vt facere se arbitrarentur. Hic ego quantum hu mano consilio efficere potui circūspectis rebus omnibus,rationibusq̃ subductis,summam fe ci cogitationum mearum omniū,quā tibi,si potero,breuiter exponam.Ego si ab improbis,& perditis ciuibus rempu.teneri viderem,sicut & meis temporibus scimus, & nonnullis aliis ac cidisse accipimus, non modo nō prēmiis,quę apud me minimū valent, sed ne periculis quidē cōpulsus vllis,quib9 tñ mouent etiā fortissimi viri,ad eorū causam me adiungerē,ne si sum ma quidē eorū in me merita constarent.cū aūt in rep.Cn.Pompeius princeps esset vir is, qui hanc potentiā,& gloriam maximis in rempu.meritis,prestantissimisq̃ rebus gestis esset con secutus,cuiusq̃ ego dignitatis ab adolescentia fautor,in ptura autē,& in consulatu adiutor etiā extitissem:cūq̃ idē auctoritate,& sentētia per se,cōsiliis,& studiis tecū me adiuuisset,meū q̃ inimicū,vnū in ciuitate haberet inimicū:non putaui famā inconstātię mihi pertimescendā si quibusdā in sententiis paulū me immutassem,meāq̃ voluntatē ad summi viri,de meq̃ opti me meriti dignitatē aggregassem.In hac sentētia cōplectēdus erat mihi Cęsar,vt vides,in cō iuncta & causa & dignitate.Hic multū valuit tū vetus amicitia,quā tu nō ignoras mihi,& Q.fratri cū Cęsare fuisse:tū humanitas ei9,ac liberalitas breui tēpore & literis & officiis psp

Reputans.

Inuadere in arcē cau sę.

Prestare.

Rationib9 subductis summā fe ci cogita.

Fautor di gnitatis.

cta nobis & cognita. Vehementer etiam res ipsa pu. me mouit, quę mihi videbatur cõtentio nem pręsertim maximis reb⁹ a Cęsare gestis cum illis viris nolle fieri, & ne fieret vehemẽter recusare. Grauissime aũt me in hanc mentẽ impulit & Pompeii fides, quã de me Cęsari dede rat: & fratris mei, quã Põpeio. Erant pterea hęc animaduertenda in ciuitate, q̃ sunt apud Pla tonem nostrũ scripta diuinitus. QVALES IN REPVBLICA PRINCIPES essent, taleis re liquos solere esse ciueis. Tenebam memoria nobis consulibus ea fundamenta iacta ex Calẽ. Ia nuariis confirmãdi senatus, vt neminẽ mirari oporteret Nonis Decẽbribus tantũ vel animi fuisse in illo ordine, vel auctoritatis. Idẽq; meminerã nobis priuatis vsq; ad Cęsarẽ, & Bibulũ consules, cũ sentẽtię nostrę magnum in senatu pondus haberent, vnũ fere sensum fuisse bono rum omniũ. Postea cũ tu Hispaniã citeriorem cũ imperio obtineres, neq; resp. consules habe ret, sed mercatores prouinciarum, & seditionum seruos, ac ministros: iecit quidã casus caput meum quasi certaminis causa, in mediam contentionem, dissensionemq; ciuilẽ. quo in discri mine, cum mirifica senatus, incredibilis Italię totius, & singularis bonorũ omnium consensio in me tuendo extitisset, non dicam quid acciderit, (multorum est enim, & varia culpa) tantũ dicam breui non mihi exercitum, sed duces defuisse: in quo, vt iam sit in iis culpa, qui me nõ defenderunt, nõ minor est in iis, qui reliquerũt: & si accusandi sunt, qui pertimuerunt, magis etiã reprehendẽdi, qui se timere simularunt. illud quidẽ certe nostrũ cõsiliũ iure laudãdũ est, qui meos ciueis, & a me conseruatos, & me seruare cupienteis, spoliatos ducibus, seruis ar matis obiici noluerim, declararęq; maluerim, quanta vis esse potuisset in consensu bonorum, si ii pro me stante, pugna non destitissent, cum afflictũ excitare potuissent. Quorũ quidẽ ani mum tu non perspexisti solum, cum de me ageres, sed etiã confirmasti, atq; tenuisti. Qua in causa non modo non negabo, sed etiam semper & meminero, & prędicabo libenter, vsus es q̃ busdam hominibus nobilissimis fortioribus in me restituendo, q̃ fuerant iidem in tenendo. qua in sententia si constare voluissent, suam auctoritatem simul cũ salute mea recuperassent. Recreatis enim bonis viris consulatu tuo, & constantissimis, atq; optimis actionibus tuis ex citatis, Cn. Pompeio pręsertim ad causam adiuncto, cum etiam Cæsar rebus maximis gestis, singularibus ornatus, & nouis honoribus, ac iudiciis senatus ad auctoritatem eius ordinis adiungeretur, nulli improbo ciui locus ad remp. violandã esse potuisset. Sed attende quæso, quę sint consecuta. primum illa furta muliebriũ religionum: qui nõ pluris fecerat Bonã deã, q̃ treis sorores, impunitatem scelerum, eorum sententiis assecutus: † cum tribunus pleb. pœ nas a seditioso ciue per bonos viros iudicio persequi vellet: exemplũ pręclarissimũ in posterũ vindicandę seditionis de rep. sustulerũt: idemq; postea nõ meũ monimentum, non em̃ illę ma nubię meę, sed operis locatio mea fuerat, monimentũ vero senatus, hostili nomine, & cruẽtis inustum literis esse passi sunt. Qui me homines, q̃ saluum esse voluerũt, est mihi gratissimũ: sed vellem non solum salutis meę, quemadmodũ medici, sed etiam, vt aliptę, virium, & colo ris rationem habere voluissent. nunc vt Apelles Veneris caput, & summa pectoris politissi ma arte perfecit, reliquam partem corporis inchoatã reliquit: sic quidam homines in capite meo solũ elaborarũt, reliquũ corpus imperfectũ, ac rude reliquerũt. In quo ego spem fefelli nõ modo inuidorum, sed etiam inimicorum meorũ: qui de vno acerrimo, & fortissimo viro, meo q̃ iudicio omniũ magnitudine animi, & constantia pręstãtissimo Q. Metello Lucii filio quon dam falsam opinionem acceperunt, quem post reditum dictitãt fracto animo, & demisso fuis se. Est vero probandum, qui & summa volũtate cesserit, & egregia animi alacritate abfuerit, neq; sane redire curaret, eum ob id ipsum fractum fuisse, in quo, cũ omnes homines, tum M. illum Scaurum singularem virũ constantia, & grauitate superasset. Sed qd̃ de illo acceperãt, aut etiam suspicabantur, de me idem cogitabant, abiectiore animo me futurũ, cum respu. ma iorem etiam mihi animum, q̃ vnq̃ habuissem, daret: quę declarasset sese non potuisse me vno ciue carere: cũq; Q. Metellũ vnius tribuni ple. rogatio, me vniuersa resp. duce senatu, comitã te Italia, promulgãtib⁹ oĩbus, referẽte cõsule, comitiis cẽturiatis, cunctis ordinibus, homini bus incumbentibus, omnibus deniq; suis viribꝰ recuperasset. Neq; vero ego mihi postea quic q̃ assumpsi, neq; hodie assumo, qd̃ quenq̃ maleuolentissimũ iure possit offendere. tãtũ enitor, vt neq; amicis, neq; etiam alienioribus opera, cõsilio, labore desim. Hic meę vitę cursus offen dit eos fortasse, qui splendorẽ, & speciẽ huius vitę intuẽtur: sollicitudinẽ aũt, & laborẽ pęrspi cere nõ possunt. Illud vero nõ obscure queruntur in meis sentẽtiis, quibus ornẽ Cęsarẽ, quasi † desciuerĩ. † destiterim pristina causa. Ego aũt cũ illa sequor, q̃ paulo ante pposui, tum hoc nõ in postre

Plato.

Quidẽ certe.

Clodiũ intelligit.

† qui cum.

Medici.

Aliptę.

Apellea Venus.

mis,de quo cœperam exponere. Non offendes eundē bonorū sensum Lentule, quē reliquisti, qui cōfirmatus cōsulatu nostro,nōnūq̄ postea interruptus,afflictus ante te cōsulē,recreatus abs te totus est,nūc ab iis,a quibus tuēdus fuerat,derelictus:idq̄ nō solū fronte,atq̄ vultu,q̄ bus simulatio facillime sustineť,ii declarant,qui tum nostro illo statu optimates nominabantur,sed etiam sensu sępe iam,tabellaq̄ docuerunt.itaq̄ tota iam sapientium ciuium, qualem me & esse & numerari volo,& sententia,& voluntas mutata esse debet. Id em̄ iubet idem ille Plato,quē ego auctorem vehementer sequor:tantū contendere in Repu.quantū probare tuis ciuibus possis:vim neq̄ parenti,neq̄ patrię afferre oportere. Atq̄ hanc quidē ille causam sibi ait non attingendę Reip.fuisse,q̄ cum offendisset populū Athenienſem prope iam desipientem senecture,cūq̄ eū nec persuadēdo,nec cogēdo regi posse vidisset,cū persuaderi posse diffideret, cogi fas esse non arbitrareť.Mea ratio fuit alia,q̄ neq̄ desipiēte populo, neq̄ integra re mihi ad consulendū capesserē ne Rēp.implicatus tenebar.Sed lętatus tñ sum,q̄ mihi liceret,in eadē causa & mihi vtilia,& cuiuis bono recta defendere. Huc accessit cōmemoranda quędā,& diuina Cęsaris in me,fratrēq̄ meū liberalitas: qui mihi quascūq̄ res gereret, tuendus esset.Nunc in tanta felicitate,tantisq̄ victoriis etiā si nō in nos is esset,qui est,tñ ornandus videreť.sic em̄ te existimare velim:cū a vobis meę salutis auctoribus discesserim,neminē esse,cuius officiis me tā esse deuinctū nō solū confitear,sed & gaudeā.qđ quoniā tibi exposui facilia sunt ea,quę a me de Vatinio,& de Crasso requiris. Nam de Appio qđ scribis sicut de Cęsare te nō reprehēdere,gaudeo tibi cōsiliū probari meū. De Vatinio aūt primū reditus intercesserat in gratiā per Pompeiū statim,vt ille pretor factus est, cū quidē ego eius petitionē grauissimis in senatu sentētiis oppugnassem,neq̄ tā illius lędēdi causa,q̄ defendēdi,atq̄ ornādi Catonis:post aūt Cęsaris,vt illū defenderē,mira contentio est cōsecuta. Cur aūt laudarim peto a te, vt id a me neve in hoc reo, neve in aliis quęras,ne tibi ego idē reponā, cū veneris, tametsi possum vel absenti. Recordare em̄,quib⁹ laudationē ex vltimis terris miseris,nec hoc pertimueris.nā a me ipso laudantur,& laudabunť iidē.Sed tñ defendēdi Vatinii fuit etiā ille stimulus,de quo in iudicio,cū illū defenderē,dixi me facere quiddā,qđ in Eunucho parasitus suaderet militi. Vbi nominabit Phędriam,tu Pamphilā cōtinuo.siquādo illa dicet,Phędriam intromittamus comessatū,tu Pamphilā cantatū prouocemus.si laudabit hęc illius formā,tu huius contra.deniq̄ par pari referto,qđ eā mordeat.Sic petiui a iudicibus, vt quoniā quidā nobiles homines,& de me optime meriti nimis amarēt inimicū meū:meq̄ inspectante sępe eū in senatu modo seuere seducerent, modo familiariter, atq̄ hilare amplexarenť: qm̄q̄ illi haberent suū Publiū,darent mihi ipsi aliū Publiū,in quo possem eorū animos mediocriter lacessitus leuiter repungere:neq̄ solū dixi,sed etiā sępe facio diis hominibusq̄ approbantibus.Habes de Vatinio,cognosce de Crasso.ego,cū mihi cū illo magna iā gratia esset,q̄ eius omneis grauissimas iniurias communis concordię causa voluntaria quadam obliuione cōtriueram, repentinam eius defensionem Gabinii, quem proximis superioribus diebus acerrime oppugnassem,tametsi sine vlla mea contumelia suscepisset,tulissem:sed cum me disputantē,non lacessentem,lęsisset,exarsi,non solum pręsenti(credo)iracundia(nam ea tam vehemens fortasse non fuisset)sed cum inclusum illud odium multarum eius in me iniuriarum,qđ ego effudisse me omne arbitrabar,residuum tamen insciente me fuisset, omne repēte apparuit.Quo quidem tempore ipso,quidam homines,& iidem illi,quos sępe nutu,significationeq̄ appello, cū se maximum fructum cepisse dicerent ex libertate mea: meq̄ tum deniq̄ sibi esse visum reip. qualis fuissem,restitutum:cūq̄ ea contentio mihi magnum etiam foris fructum tulisset:gaudere se dicebant mihi & illum inimicum,& eos,qui in eadem causa essent,nunq̄ amicos futuros.Quorū iniqui sermones cum ad me per homines honestissimos perferrentur,cūq̄ Pompeius ita cōtendisset,vt nihil vnq̄ magis,vt cū Crasso redirē in gratiā,Cęsarq̄ per literas maxima se molestia ex illa contentione affectū ostenderet,habui non temporū solū rationē eorū, sed naturę etiā meę,Crassusq̄,vt quasi testata populo Ro.esset nostra gratia,pene a meis laribus in puinciā est profectus.nā cū mihi cōdixisset,cœnauit apud me in mei generi Crassipedis hortis.Quāobrē eius causam,qđ te scribis audisse, magna illius cōmendatione susceptā, defendi in senatu,sicut mea fides postulabat.Accepisti quib⁹ reb⁹ adductus quāq̄ rē, causam q̄ defenderim,quiq̄ me⁹ in rep.sit pro mea parte capessenda status. de quo sic velim statuas: me hęc eadē sensurū fuisse,si mihi integra oīa,ac libera fuissent.Nam neq̄ pugnandū arbitrarer cōtra tātas opes,neq̄ delendū,etiā si id fieri posset,summorū ciuiū principatū, neq̄ per-

Fronte atq̄ vultu simulatio facillime sustineť

Plato.

Reponere.

Terētius in Eunucho.

Par pari referre.

Repūgere.

Esset mihi gratia cum illo.

Redire in gratiam.

Condicere.

Sententia mutāda nō nunq̃ sapiēti.

manendum in vna sententia conuersis rebus, ac bonorū voluntatibus mutatis, sed temporibus assentiendū. NVNQVAM ENIM PRAESTANTIBVS In repu. gubernāda viris laudata est in vna sentētia perpetua permansio: sed vt in nauigādo tēpestati obsequi artis est, etiā si portū tenere nō queas: cū vero id possis mutata velificatione assequi, stultū est eū tenere cū periculo cursum, quē ceperis, potius q̃ eo cōmutato quo velis tandē peruenire: sic cū oībus nobis in administranda repu. propositū esse debeat id, qd a me sępissime dictū est, cū dignitate otiū, NON IDEM SEMPER Dicere, sed idē semper spectare debemus. Quāobrem, vt paulo ante posui, si essent oīa mihi solutissima, tñ in repu. nō alius essem, atq; nunc sum. Cū vero in hunc sensum & allicior beneficiis hominū, & cōpellar iniuriis, facile patior ea me de rep. sentire, ac dicere, quę maxime cū mihi, tum etiā reip. rationib9 putē cōducere. Apertius aūt ęc ago, ac sępius, q; & Q. frater meus legatus est Cęsaris, & nullū meū minimum dictum, nō modo factum pro Cęsare intercessit, qd ille non ita illustri gratia exceperit, vt ego eum mihi deuinctū putarem. Itaq; eius omni & gratia, quę summa est, & opibus, quas intelligis esse maximas, sic fruor, vt meis: nec mihi aliter potuisse videor hominū perditorum de me cōsilia frāgere, nisi cum pręsidiis iis, quę semper habui, nunc etiam potentium beneuolentiā coniunxissem. His ego consiliis si te pręsentem habuissem (vt opinio mea fert) essem vsus eisdem. noui em̃ temperantiam, & moderationem naturę tuę, noui animū, tum mihi amicissimum, tum nulla in cęteros maleuolentia suffusum, contraq; cum magnum, & excelsum, tum etiam apertum & simplicem. Vidi ego quosdam in te taleis, qualeis tu eosdem in me videre potuisti: quę me mouerunt, mouissent eadem te profecto. Sed quocunq; tempore mihi potestas pręsentis tui fuerit, tu eris omnium moderator consiliorum meorum. tibi erit eidem, cui salus mea fuit, etiam dignitas curę. me quidē certe tuarū actionum, sententiarum, voluntatum, rerum deniq; omnium socium, comitēq; habebis: neq; mihi in omni vita res tam erit vlla proposita, q̃ vt quotidie vehementius te de me optime meritum esse lętere. Q̃ rogas vt mea tibi scripta mittam, quę post discessum tuū scripserim, sunt orationes quædā, quas Menocrito dabo, neq; ita multę, vt pertimescas. Scripsi etiam carmina quędā (nam ab orationib9 disiungo me fere, referoq; ad mansuetioreis musas, quę me maxime, sicut iam, a prima adolescentia delectarunt). Scripsi etiam Aristotelico more (quemadmodum quidē volui) treis libros in disputatione ac dialogo de Oratore, quos arbitror Lentulo tuo fore non inutileis. Abhorrent em̃ a cōmunibus pręceptis, & omnem antiquorū, & Aristotelicam, & Isocraticam rationē oratoriā complectuntur. Scripsi etiam versibus treis libros de tēporibus meis, quos iampridē ad te misissem, si esse edendos putassem. sunt em̃ testes, & erunt sempiterni meritorum tuorum erga me, meęq; pietatis. sed quia verebar nō eos qui se lęsos arbitrarent (etem̃ id feci parce & molliter), sed eos, quos erat infinitum bene de me meritos omneis nominare. quos tamen ipsos libros, si quem cui recte committam, inuenero, curabo ad te perferēdos. Atq; istam quidem partem vitę, consuetudinisq; nostrę totam ad te defero. quantū literis, quantū studiis veteribus nostris delectationibus cōsequi poterimus, id omne ad arbitrium tuum, qui hęc semper amasti, libentissime conferemus. Quæ ad me de tuis rebus domesticis scribis, quęq; mihi cōmendas, ea tantę mihi curæ sunt, vt me nolim admoneri: rogari vero sine magno dolore vix possum. Quod de Qu. fratris negotio scribis: te priore æstate, q; morbo impeditus in Ciliciā nō transieris, conficere non potuisse: nunc autem omnia facturum: vt conficias, id scito esse eiusmodi, vt frater meus vere existimet adiuncto isto fundo patrimonium fore suum per te constitutum. Tu me de tuis rebus omnibus, & de Lentuli tui, nostriq; studiis, & exercitationibus velim q̃ familiarissime certiorem, & q̃ sępissime facias: existimesq; neminem cuiq̃, neq; chariorem, neq; iucundiorem vnq̃ fuisse, q̃ te mihi: idq; me, non modo vt tu sentias, sed vt omnes gentes, etiam vt posteritas omnis intelligat, esse facturum. Appius in sermonibus antea dictitabat, postea dixit etiam in senatu palam: sese (si licitum esset legem Curiatam ferre) sortiturum esse cum collega prouinciam: si Curiata lex non esset, separaturum cū collega, tibiq; successurum: legemq; Curiatam cōsuli ferre opus esse, necesse non esse: se, quoniam ex senatusculto prouinciam haberet, lege Cornelia imperium habiturum, quoad in vrbem introiisset. Ego quid ad te tuorū quisq; necessariorū scribat, nescio. varias esse opiniones intelligo. sunt qui putent posse te non decedere, q; sine lege Curiata tibi succedatur. sunt etiam qui, si decedas, a te relinqui posse, qui prouincię pręsit. Mihi nō tam de iure certum est (q̃q̃ ne id quidē valde dubium est) q̃ illud ad tuam summam amplitudinem, dignitatem, liberalitatem, qua

Manſuetiores muſę.

Libri tres de Oratore Lib. de tēporibus Cice.

Gratia illustris.

Opus esse, necesse non esse.

te ſcio libentiſſime frui ſolere, pertinere te ſine vlla mora prouinciam ſucceſſori concedere, præſertim cum ſine ſuſpitione tuæ cupiditatis non poſſis illius cupiditatem refutare. Ego vtrunq; puto meum eſſe, & quid ſentiam oſtēdere, & quod feceris defendere. Scripta iam epiſtola ſuperiore accepi tuas literas de publicanis, quibus æquitatem tuam non potui non probare: facilitate quidē qd vellem cōſequi potuiſſes, ne eius ordinis quem ſemper ornaſti, rem aut voluntatem offenderes. Equidem non deſinam tua decreta defendere, ſed noſti cōſuetudinem hominum, ſcis q̄ grauiter inimici illi ipſi Q. Scæuolæ fuerint. Tibi tamen ſum auctor, vt quibus rebus poſſis, eum tibi ordinem, aut reconcilies, aut mitiges. Id etſi difficile eſt, tamen mihi videtur eſſe prudentiæ tuæ. Vale. Accepi literas.

M.T.C.VALERIO IVRISCONSVLTO.S.P.D.

CVr enim tibi hoc non gratificer neſcio, preſertim cum his temporibus audacia pro ſapientia liceat vti. Lentulo noſtro egi p literas tuo nomine gratias diligenter. Sed tu velim deſinas iam noſtris literis vti, & nos aliquando reuiſas, & ibi malis eſſe vbi aliquo numero ſis, q̄ iſtic vbi ſolus ſapere videare. q̄q̄ qui iſtinc nunc veniunt, partim te ſuperbum eſſe dicūt, q̄ nihil reſpondeas, partim contumelioſum, q̄ male reſpondeas. Sed iam cupio tecum coram iocari. Quare fac vt q̄primum venias, neq; in Apuliam tuam accedas, vt poſſimus ſaluum te veniſſe gaudere. Nam illo ſi veneris, tanq̄ Vlyſſes cognoſces tuorū neminē. Vale. Aliquo numero. Vlyſſes.

M.T.CICERONIS EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER SECVNDVS.

M.T.CICERO.C.CVRIONI.S.P.D.

QVANQVAM ME NOMINE NEGLIGENTIAE SVSPectum tibi eſſe doleo, tamen nō tam mihi moleſtum fuit accuſari abs te officium meum, q̄ iucundum requiri, præſertim cum in quo accuſabar culpa vacarem, in quo autem deſiderare te ſignificabas meas literas, præ te fers perſpectum mihi quidem, ſed tamē dulcem & optatum amorem tuum. Equidem neminem prætermiſi, quem quidem ad te peruenturum putarem, cui literas non dederim. Etenim quis eſt tam in ſcribēdo impiger q̄ ego? a te vero bis, terve ad ſummum, & eas perbreueis accepi. Quare ſi iniquus es in me iudex, condemnabo eodem ego te crimine: ſin me id facere noles, te mihi æquum præbere debebis. Sed de literis hactenus. Non enim vereor ne non ſcribendo te expleam, præſertim ſi in eo genere ſtudium meum non aſpernabere. Ego te abfuiſſe tandiu a nobis, & doleo q̄ carui fructu iucundiſſimæ conſuetudinis, & lætor q̄ abſens omnia cum maxima dignitate es conſecutus, q̄q̄ in omnibus tuis rebus meis optatis fortuna reſpondit. Breue eſt quod me tibi præcipere meus incredibilis in te amor cogit. Tanta eſt expectatio vel animi vel ingenii tui, vt ego te obſecrare obteſtariq; non dubitem, ſic ad nos confirmatus reuertare, vt quam expectationem tui concitaſti, hāc ſuſtinere ac tueri poſſis. Et quoniam meam tuorum erga me meritorum memoriam nulla vnq̄ delebit obliuio, te rogo vt memineris, quantæcunq; tibi acceſſiones fient & fortunæ & dignitatis, eas te non potuiſſe conſequi, niſi meis puer olim fideliſſimis atq; amantiſſimis conſiliis paruiſſes. Quare hoc animo in nos eſſe debebis, vt ætas noſtra iam ingraueſcens in amore atq; in adoleſcentia conquieſcat tua. Vale. Paſſiua cū ablatiuo agente. Amantiſſimis conſ.

M.T.CICERO CVRIONI.S.P.D.

GRaui teſte priuatus ſum amoris ſummi erga te mei, patre tuo clariſſimo viro, qui cum ſuis laudibus, tum vero te filio ſuperaſſet omnium fortunam, ſi ei contigiſſet vt te ante videret, q̄ a vita diſcederet. Sed ſpero noſtram amicitiam non egere teſtibus. Tibi patrimonium dii fortunent. Me certe habebis, cui charus eque ſis & periucūdus, ac fuiſti patri. †Nempe ſtudium non defuit declarandorum munerum tuo nomine, ſed nec mihi pla- Fortunent †Nuper ſtudium.

cuit, nec cuiq̃ tuorum, quicq̃ te absente fieri, quod tibi cum venisses, non esset integrum. Meam quidem sententiam, aut scribam ad te postea pluribus, aut ne ad eam meditere, imparatum te offendam, coramq; contra istam rationem, meam dicam, vt aut te in meam sententiam adducam, aut certe testatum apud animum tuum relinquam, quid senserim, vt siquando (quod nolim) displicere tibi tuum consilium cœperit, possis meum recordari. Breui tamen sic habeto, in eum statum temporum tuum reditum incidere, vt iis bonis, quę tibi natura, studio, fortuna data sunt, facilius omnia, quæ sunt in repub. amplissima consequi possis, q̃ muneribus, quorum neq; facultatem quisq̃ admiratur (est enim copiarum, nõ virtutis) neq; quisq̃ est, quin satietate iam defessus sit. Sed aliter atq; ostenderam, facio, qui ingredior ad explicandam rationem sententiæ meæ. Quare omnem hanc disputationem in aduentum tuũ differo. Summa scito in expectatione te esse, eaq; a te expectari, quæ a summa virtute, summoq; ingenio expectanda sunt: ad quæ si es, vt debes, paratus (quod ita esse confido) plurimis, maximisq; muneribus & nos amicos, & ciueis tuos vniuersos, & rempu. afficies. Illud profecto cognosces, mihi te neq; chariorem, neq; iucundiorem esse quenq̃.

Recordari cum actõ.

Vale.

M.T.C.CVRIONI.S.P.D.

EPistolarum genera multa esse non ignoras, sed vnum illud certissimum, cuius causa inuenta res ipsa est, vt certiores faceremus absenteis, si quid esset quod eos scire, aut nostra, aut ipsorũ interesset. Huius generis literas a me profecto non expectas. domesticarum enim rerum tuarum habes & scriptores, & nuncios. In meis autem rebus nihil est sane noui. Reliqua sunt epistolarum genera duo, quæ me magnopere delectãt, vnum familiare & iocosum, alterum seuerum, & graue. Vtro me minus deceat vti, non intelligo. Iocer ne tecum per literas? Ciuem mehercule non puto esse, qui temporibus his ridere possit. An grauius aliqd scribam? quid est quod possit grauiter a Cicerone scribi ad Curionẽ, nisi de republ? Atq; in hoc genere hæc mea causa est, vt neq; ea, que nunc sentio, velim scribere. Quamobrem, quoniam mihi nullum scribendi argumẽtum relictum est, vtar ea clausula, qua soleo, teq; ad studium summæ laudis cohortabor. Est enim tibi grauis aduersaria cõstituta, & parata, incredibilis quędam expectatio, quam tu vna re facillime vinces, si hoc statueris, quarum laudum gloriam adamaris, quibus artibus eæ laudes comparantur, in iis esse elaborandum. In hanc sententiam scriberem plura, nisi te tua sponte satis incitatum esse confiderem. & hoc quicquid attigi, non feci inflammandi tui causa, sed testificandi amoris mei. Vale.

Epistolarũ genera.

Passiuum cũ abltõ.

M.T.C.CVRIONI.S.P.D.

HAEc negotia, quo modo se habeant, ne epistola quidem narrare audeo tibi. etsi vbicunq; es (vt scripsi ad te antea) in eadem es naui, tamen q; abes gratulor, vel quia non vides ea quæ nos, vel q; excelso, & illustri loco sita sit laus tua in plurimorum, & sociorum, & ciuium cõspectu, quæ ad nos nec obscuro, nec vario sermone, sed & clarissima, & vna omnium voce perfertur. Vnũ illud nescio, gratuler ne tibi, an timeã, q; mirabilis est expectatio reditus tui: non quo verear, ne tua virtus opinioni hominum non respondeat, sed mehercule, ne cum veneris, non habeas iam quod cures, ita sunt omnia debilitata iam prope, & extincta. Sed hæc ipsa nescio recte ne sint literis cõmissa. Quare cætera cognosces ex aliis. Tu tamen, siue habes aliquã spem de repub. siue desperas, ea para, meditare, cogita, quæ esse in eo ciue, ac viro debent, qui sit rempub. afflictam, & oppressam miseris temporibus, ac perditis moribus, in veterem libertatem, ac dignitatem †vindicaturus. Vale.

In eadem naui.

Vereor ne non.

†vendicaturus.

M.T.C.CVRIONI.S.D.P.

NOndum erat auditum, te ad Italiam aduentare, cum Sextum Iulium Milonis mei familiarem cum his ad te literis misi, sed tamẽ cum appropinqua re tuus aduentus putaretur, & te iam ex Asia Romam versus profectum esse constaret, magnitudo rei fecit, vt non vereremur, ne nimis cito mitteremus, cum has ad te q̃primum literas perferri magnopere vellem[9]. Ego, si mea in te essent officia solum Curio tanta, quanta magis a te ipso præ-

Romam versus.

dicari,q̃ a me ponderari solent,verecundius a te,siqua magna res mihi petenda esset,contẽ
derem.GRAVE EST enim homini pudenti petere aliquid magnum ab eo,de quo se bene Petere ab
meritum putet,ne id quod petat,exigere magis,q̃ rogare,& in mercedis potius,q̃ beneficii obnoxio.
loco numerare videatur. Sed quia tua in me vel nota omnibus, vel ipsa nouitate meorum
temporum clarissima,& maxima beneficia extiterũt,ESTQVE ANIMI ingenui,cui mul Debere vel
tum debeas,eidem plurimum velle debere,non dubitaui id a te per literas petere,quod mi le cui de-
hi omnium esset maximũ,maximeq; necessarium. Neq; enim sum verit⁹ ne sustinere tua in beas.
me vel innumerabilia beneficia non possem,cum presertim considerẽ,nullam esse gratiam,
quã vel non capere animus meus accipiẽdo,vel remunerando, cumulandoq; illustrare pos-
sit.Ego omnia mea studia,omnẽ operam,curam,industriam,cogitationẽ,mẽtẽ deniq; omnẽ
in Milonis consulatu fixi,& locaui,statuiq; in eo me nõ officii solũ fructũ, sed etiã pietatis Milonis cõ
laudẽ debere querere.Neq; vero cuiq̃ salutẽ ac fortunas suas tãte curę fuisse vnq̃ puto,quã sulatus.
tæ mihi sit honos ei⁹,in quo oia mea studia posita esse decreui.Huic te vnũ tãto adiumẽto
esse,si volueris, posse intelligo,vt nihil sit pterea nobis requirẽdũ.Habem⁹ hęc oia:bonorũ
studiũ cõciliatũ ex tribunatu,ꝓpter nostram(vt te spero intelligere)causam:vulgi,ac mul-
titudinis,ꝓpter magnificẽtiã munerũ,liberalitatẽq; naturæ:iuuẽtutis,& gratiosorũ in suf-
fragiis studia,propter ipsius excellentẽ in eo genere vel gratiam,vel diligẽtiã, nostrã suffra
gationẽ si minus potentem,at probatam tamen,& iustam,& debitam, & propterea fortas-
se etiam gratiosam.Dux nobis,& auctor opus est,& eorum vẽtorum,quos proposui,mode Opus no-
rator quidam,& quasi gubernator. qui si ex omnibus vnus exoptandus esset, quem tecum bis dux &
conferre possemus,non haberemus.Quamobrem si me memorem,si gratum,si bonum virũ auctor.
vel ex hoc ipso,ꝓ tam vehementer de Milone laborem, existimare potes, si dignum deniq;
tuis bñficiis iudicas,hoc a te peto,vt subuenias huic meæ sollicitudini,& huic meæ laudi,
vel(vt verius dicam)propriæ saluti,tuum studium dices.De ipso T.Annio tãtum tibi pol
liceor,te maioris animi,grauitatis,constantiæ,beneuolentiæ erga te,si complecti hominem
volueris,habiturum esse neminem.Mihi vero tantum decoris, tantum dignitatis adiunxe
ris,vt eundem te facile agnoscam fuisse in laude mea, qui fueris in salute. Ego ni te videre
scirem,cum hęc ad te scriberem, quantum officii sustinerem, quantopere mihi esset in hac
petitione Milonis omni non modo contentione,sed etiam dimicatione elaborandum,plura
scriberem,nunc tibi omnem rem,atq; causam,meq; totum commendo,atq; trado.vnũ hoc
sic habeto,si a te hãc rem impetraro,me pene plus tibi, q̃ ipsi Miloni debiturum. non enim
mihi tam mea salus chara fuit,in qua precipue sum ab illo adiutus,q̃ pietas erit in referen
da gratia iucunda,eam autem tui vnius studio me assequi posse confido. Vale.

M.T.C.PROCONSVL CVRIONI TRIBVNO PLE.S.P.D.

Era gratulatio reprehẽdi non solet,presertim si nulla negligẽtia pretermis Serum.
sa est.longe em̃ absum,audio sero.sed tibi & gratulor, & vt sempiterne lau Sero.
di tibi sit iste tribunatus exopto.Teq; hortor,vt oia gubernes,& modere-
re prudentia tua,ne te auferant aliorũ consilia.Nemo est,qui tibi sapiẽtius
suadere possit te ipso:nunq̃ labere, si te audies.Non scribo hoc temere,cui Te audies
scribã video,noui animũ,noui cõsiliũ tuũ,nõ vereor ne quid timide,ne qd
stulte facias,si ea defendes,quæ ipse recta esse senties,ꝓ in id reip.tẽpus nõ incideris,sed ve-
neris:iudicio em̃ tuo,nõ casu in ip̃m discrimẽ rerũ cõtulisti tribunatũ tuũ. Profecto vides,
quãta vis in repu.sit tẽporũ,quãta varietas rerũ,q̃ incerti exitus,q̃ flexibiles hoim volũta-
tes:quid insidiarũ,quid vanitatis in vita sit,nõ dubito quin cogites. sed amabo te,cura,&
cogita,nihil noui,sed illud idem quod initio scripsi, tecum loquere, te adhibe in cõsilium,
te audi,tibi obtempera:alteri qui melius dare consilium possit,q̃ tu,non facile inueniri po-
test,tibi vero ipsi certe nemo melius dabit. Dii immortales, cur ego non adsum vel specta-
tor laudum tuarum,vel particeps,vel socius,vel minister consiliorum:tametsi hoc minime
tibi deest, sed tamen efficeret magnitudo, & vis amoris mei, consilio te vt possem iuuare.
Scribam ad te plura alias.paucis enim diebus eram missurus domesticos tabellarios, vt quo
niam sane feliciter, & ex mea sententia rempu. gessimus , vnis literis totius æstatis res ge- Vnę literę
stas ad Senatum perscriberem. De sacerdotio tuo quantam curam adhibuerim, q̃q̃ difficili
in re,atq; causa,cognosces ex iis literis, quas Thrasoni liberto tuo dedi. Te mi Curio pro Dedi lite-
tua incredibili in me beneuolentia, meaq; itẽ in te singulari,rogo, atq; oro,ne patiare mihi ras liberto

quicq̃ ad hanc prouincialem molestiam temporis prorogati. Præsens tecum egi, cum te tribunum ple. isto anno fore non putarem. Itaq; petiui sæpius per literas, sed tum quasi a senatore nobilissimo, tũ adolescente etiã gratiosissimo, nunc a tribuno pleb. & a Curione tribuno, non vt decernatur aliquid noui, quod solet esse difficilius, sed vt ne quid noui decernatur, & vt senatusconsultum, & leges defendas, eaq; mihi conditio maneat, qua profectus sum. hoc te vehementer etiam atq; etiam rogo. Vale.

M.T.C.PROCONSVL.M. CAELIO.S.P.D.

Ciceronis cognitiõe digna.

Vid! tu me hoc tibi mandasse existimas, vt mihi gladiatorum compositiones, vt vadimonia dilata, & Chresti compilationem mitteres, & ea quæ nobis, cum Romæ sumus, narrare nemo audeat! Vide quantum tibi meo iudicio tribuam, (nec mehercule iniuria, πολιτικώτερον enim te adhuc neminem cognoui) ne illa quidem curo mihi scribas, quæ maximis in rebus reipub. gerunt quotidie, nisi quid ad me ipsum pertinebit. scribent alii, multi nunciabunt, perferet multa etiam ipse rumor. Quare ego nec præterita, nec præsentia abs te, sed vt ab homine longe in posterum prospiciẽte futura expecto, vt ex tuis literis cum formam reipu. viderim, quale ædificium futurũ sit, scire possim. Neq; tamẽ adhuc habeo, quod te accusem: neq; enim fuit, quod tu plus prouidere posses, q̃ quiuis nostrum, in primisq; ego, qui cum Pompeio complureis dies nullis in aliis, nisi de repu. sermonibus versatus sum, quæ nec possunt scribi, nec scribenda sunt. tantum habeto, ciuem egregium esse Pompeiũ, & ad omnia, quæ prouidenda sunt in repub. & animo, & cõsilio paratũ. Quare da te homini, cõplectẽ mihi crede. iam iidem illi & boni, & mali ciues videntur, qui nobis videri solent. Ego cũ Athenis decẽ ipsos dies fuissem, multumq; mecum C. noster Caninius, proficiscebar inde pridie nonas Quintileis, cũ hoc ad te literarũ dedi. Tibi cũ oĩa mea cõmẽdatissima esse cupio, tum nihil magis, q̃ ne tẽpus nobis prouinciæ prorogetur. in eo mihi sunt omnia: quod, quando, & quo modo, & per quos agendũ sit, tu optime constitues. Vale.

Pompeius.

Cum, tum

M.T.C.M.CAELIO RVFO AEDILI CVRVLI DESIGNATO.S.P.D.

Gratulor, lætorq;.

Primum tibi, vt debeo, gratulor, lætorq; cum præsenti, tum etiam sperata tua dignitate, serius, non negligẽtia mea, sed ignoratione rerum omnium. In his enim sum locis, quo & propter longinquitatem, & propter latrocinia tardissime omnia perferuntur. Et cum gratulor, tum vero quibus verbis tibi gratias agam, non reperio, q; ita factum sit, vt dederis nobis, quemadmodum scripseras ad me, quem semper ridere possemus. Itaq; cum primũ audiui, ego ille ipse factus sum. scis quem dico. egiq; omneis illos adolescenteis, quos ille iactitat. difficile est loqui. te autem contemplans absentem, & quasi tecum corã loquerer, non ædepol quantam egeris rem, neq; quantum facinus feceris. quod quia præter opinionem mihi acciderat, referebam me ad illud. incredibile hoc factũ obiicitur. repẽte vero incessi omnibus lętitiis. In quo cum obiurgarer, q; nimio gaudio pene desiperẽ, ita me defendebam, ego voluptatem† homini nimiam. quid quęris! dum illũ rideo, pene sum factus ille. Sed hęc pluribus, multaq; alia, & de te, & ad te, q̃ primum ero aliquid nactus otii. Te vero mi Rufe diligo, quẽ mihi fortuna dedit amplificatorẽ dignitatis meę, vltorẽ nõ modo inimicorum, sed etiã inuidorũ meorũ, vt eos partim scelerũ suorũ, partim etiam ineptiarũ pœniteret. Vale.

Cum, tum

Facinus bonum.

†habui.

Partim.

M.T.C.IMPERA.M.CAELIO RVFO AEDILI CVRVLI DESIGNATO.S.P.D.

Aposiopesis.

Tu vide q̃ timide, q̃ ad me literę nõ perferant. nõ em̃ adduci possum vt abs te postea q̃ ædilis factus es, nullas putem datas, præsertim cum esset tanta res, tantæ gratulationes de te, quia quod sperabã, de nihilo. balbus em̃ sum quod non putarã. Atqui sic habeto, nullam me epistolã accepisse tuã post comitia ista præclara, quæ me lætitia extulerunt. ex quo vereor, ne idẽ eueniat in meas literas. Equidẽ nunq̃ domũ misi vnã epistolã, quin esset ad te altera, nec mihi est te iucundius quicq̃, nec charius. Sed balbi nõ sumus, ad rem redeamus. vt optasti, ita est. velles em̃ ais tantũmodo vt haberẽ negotii, quod esset ad laureolã satis. Parthos times, quia diffidis copiis nostris, ergo ita accidit. Nã Parthico bello nunciato locorũ quibusdã angustiis, & natura montiũ fretus, ad Amanũ exercitum adduxi satis probe ornatum auxiliis, & quadã auctoritate apud eos, qui me non norant, nominis nostri, multũ est enim in his locis. Hiccine est ille, qui vrbem! quem Senatus! nosti cætera. Cum venissem

Balbus.

Amanus.

Aposiop.

ad Amanum, qui mons mihi cum Bibulo communis est, diuisus aquarum diuortiis. Cassius noster, quod mihi magnæ voluptati fuit, feliciter ab Antiochia hostem reiecerat, Bibulus prouinciam acceperat. Interea cum meis copiis omnibus vexaui Amanienseis hosteis sempiternos, multi occisi, capti, reliqui dissipati, castella munita improuiso aduẽtu capta & incensa. Ita victoria iusta Imperator appellatus apud Issum, quo in loco sepe, vt ex te audiui, Clitarchus tibi narrauit, Darium ab Alexandro esse superatum, abduxi exercitum ad infestissimã Ciliciæ partem: ibi quintum, & vigesimum iam diem aggeribus, vineis, turribus oppugnabam oppidum munitissimum Pindenium, tantis opibus, tãtoq negotio, vt mihi ad summã gloriam nihil desit, nisi nomen oppidi. quod si, vt spero, cepero, tum vero literas publice mittam. Hæc ad te in præsenti scripsi, vt speres te assequi, id quod optasses. Sed vt redeam ad Parthos, hæc æstas habuit hũc exitum satis felicem: ea quę sequitur, magno est in timore. Quare mi Rufe vigila primum, vt mihi succedat: sin id erit, vt scribis, & vt ego arbitror, serius, illud quod facile est, ne quid mihi temporum prorogetur. De repub. ex tuis literis, vt antea tibi scripsi, cum præsentia, tum etiam futura magis expecto. Quare, vt ad me omnia q̃ diligẽtissime perscribas, te vehementer rogo. Vale.

Issus.

Pindeniũ.

M.T.C.IMPERATOR CAELIO AEDILI CVRVLI.S.P.D.

Vtares ne vnq̃ accidere posse, vt mihi verba deessent, neq solum ista vestra oratoria, sed hæc etiam leuia nostratia! desunt autem propter hãc causam, q mirifice sum sollicitus, quidnam de prouinciis decernatur. Me mirũ desiderium tenet vrbis, incredibile meorũ, atq in primis satietas actę prouinciæ, vel quia videmur eã famã consecuti, vt non tã accessio quęrenda, q̃ fortuna metuenda sit: vel quia totum negotiũ non est dignũ viribus nostris, quia maiora in repub. onera sustinere, & possim, & soleam: vel quia belli magni timor impendet, quod videmur effugere, si ad constitutã diem decedemus. De Pantheris per eos qui venari solent agitur mandato meo diligenter, sed mira paucitas est, & eas quę sunt, valde aiũt queri, q nihil cuiq̃ insidiarũ in mea prouincia, nisi sibi fiat. itaq constituisse dicuntur in Cariam ex nostra prouincia decedere. Sed tamen sedulo fit, & in primis a Patischo: quicquid erit, tibi erit, sed quid plane esset, nesciebamus. Mihi mehercule magnę curę est ædilitas tua. ipsa dies me admonebat. Scripsi enim hæc ipsis Megalensibus. Tu velim ad me de omni reipstatu, q̃ diligentissime perscribas. ea enim certissima putabo, quæ ex te cognouero. Vale.

Verba nostratia.

Pantherarum iocus

M.T.C.IMPERATOR.M.CAELIO AEDILI CVRVLI.S.P.D.

Sollicitus equidem eram de rebus vrbanis, ita tumultuosæ cõciones, ita molestæ Quinquatriis afferebantur: nam citeriora nondũ audiebamus. Sed tamen nihil me magis sollicitabat, q̃ in his molestiis non me, siqua ridenda essent, ridere tecum. sunt enim multa, sed ea non audeo scribere. Illud moleste fero, nihil me adhuc his de rebus habere tuarum literarum. Quare et si cum tu hæc leges, ego iam annuum munus confecero, tamen obuiæ mihi velim sint literæ tuæ, quæ me erudiant de omni repu. ne hospes plane veniam. hoc melius q̃ tu, nemo facere potest. Diogenes tuus homo modestus a me cũ Philone Pessimũte discessit. iter habebant †ad Laium regem, q̃q̃ omnia nec benigna, nec copiosa cognorãt. Vrbẽ mi Rufe cole, & in ista luce viue. Omnis em̃ peregrinatio (quod ego ab adolescẽtia iudicaui) obscura, & sordida est iis, quorum industria Romæ potest esse illustris. quod cum probe scirẽ, vtinam in sententia permansissem: cum vna mehercule ambulatiuncula, atq vno sermone nostro omnis fructus prouinciæ non confero. Spero me integritatis laudem consecutum, non erat minor ex contemnenda, q̃ ex conseruata prouincia spes triumphi: in qua satis gloriose triumpharem, si nõ essem tandiu quidem in desiderio rerum mihi charissimarũ. sed (vt spero) propediem te videbo. tu mihi obuiam mitte epistolas te dignas. Vale.

†ad Deiotarum.

Peregrinationem eleuat.

M.T.C.M.CAELIO AEDILI CVRVLI.S.P.D.

Aras tuas quidem (fortasse enim non perferuntur) sed suaueis accipio literas, vel quas proxime acceperam, q̃ prudentis, q̃ multi & officii & consilii. Etsi omnia sic constituerã mihi agenda, vt tu admonebas, tamẽ cõfirmant̃ nostra cõsilia cũ sentimus prudẽtibus, fidelitercq suadentib⁹ idẽ videri. Ego Appiũ (vt sepe tecũ locut⁹ sũ) valde diligo, meq ab eo diligi statim cœptũ eẽ, vt simultatẽ deposuim⁹, sensi. nã & honorific⁹ ĩ me cõsul fuit, & suauis

amicus, & studiosus studiorum etiam meorum. mea vero officia ei non defuisse, tu es testis, quoniam κωμικὸς μάρτυς (vt opinor) accidit Phannia, & mehercule etiam pluris eum feci, ꝓ te amari ab eo sensi. Iam me Pompeii totum esse scis, Brutũ a me amari intelligis. quid est causę, cur mihi non in optatis sit complecti hominem florentem ætate, opibus, honoribus, ingenio, liberis, propinquis, affinibus, amicis? collegam meum prę sertim, & in ipsa collegii laude, & scientia studiosum mei? Hæc ego pluribus scripsi, ꝓ mihi significabant tuæ litteræ subdubitare, qua essem erga illum volũtate. credo te audisse aliquid, falsum est, mihi crede, si quid audisti. Genus institutorum, & rationum mearum dissimilitudinem nonnullã habet cum illius administratione prouincię: ex eo quidam suspicati fortasse sunt animorum cõtentione, nõ opinionum dissensione me ab eo discrepare. Nihil autem feci vnq̃, neq̃ dixi, qd contra illius existimationem esse vellem. Post hoc negociũ aũt, & temeritatẽ nostri Dolabellæ, deprecatorẽ me pro illius periculo præbeo. Erat in eadem epistola †veternus ciuitatis, gaudebam sane, & congelasse nostrum amicũ lætabar otio. Extrema pagella pupugit me tuo chirographo. quid ais? Cæsarem nõ defendit Curio? quis hoc putaret præter me? nam ita in via putaui. Dii immortales q̃ ego risum nostrũ desidero. Mihi erat in animo, quoniã iurisdictionẽ cõfecerã, ciuitates locupletaram, in publicanis etiam superioris lustri reliqua fine sociorũ vlla querela cõseruarã, in priuatis, summis, infimis, fuerã iucundus, proficisci in Ciliciã nonis Maiis, & cũ prima æstiua attigissem, militarẽq̃ rem collocassem, decedere ex senatuscon. Cupio te ædilem videre, miroq̃ desiderio me vrbs afficit, & omnes mei, tuq̃ in primis. Vale.

Audire aliquid.

†veteranꝰ.

M.T.CICERO IMPERATOR.M.CAELIO AEDILI CVRVLI.S.P.D.

Cum, tum

Abio viro optimo, & homine doctissimo familiarissime vtor, mirificeq̃ eum diligo, cum propter summum ingenium eius, summamq̃ doctrinã, tum propter singularem modestiam. eius negocium sic velim suscipias, vt si esset res mea. noui ego vos magnos patronos, hominẽ occidat oportet, qui vestra opera vti velit. Sed in hoc homine nullam accipio excusationem. Omnia relinques, si me amabis, cum tua opera Fabius vti volet. Ego res Romanas vehementer expecto, & desidero, in primisq̃ quid agas scire cupio. nam iandiu propter hyemis magnitudinẽ nihil noui ad nos afferebatur. Vale.

M.T.C.M.CAELIO AEDILI CVRVLI.S.P.D.

Agi a te.

On potuit accuratius agi, nec prudẽtius, q̃ actum est a te cum Curione de supplicatione, & mehercule confecta res ex mea est sentẽtia cum celeritate, tum ꝓ is, qui erat iratus competitor tuus, & idem meus, assensus est ei, qui ornauit res nostras diuinis laudibus: quare scito me sperare ea, quę sequuntur, ad quę tu te para. Dolabellam a te gaudeo primum laudari, deinde etiã amari. Nam ea quæ speras Tulliæ meæ prudentia temperari posse, scio cui epistolæ tuæ respondeant. Quid si meam legas? quam ego tum ex tuis literis misi ad Appiũ. Sed quid agas? sic viuitur. Quod actum est, dii approbent. spero fore iucundum generum nobis, multũ i eo nos tua humanitas adiuuabit. Respu. me valde sollicitat, faueo Curioni, †Cęsari honestissime cupio, pro Pompeio emori possum, sed tamen ipsa republ. nihil mihi est charius, in qua tu non valde te iactas. districtus enim mihi videris esse, ꝓ & bonus ciuis, & bonus amicus es. Ego de prouincia decedens Quæstorem Cælium præposui prouinciæ. puerum inquis? at quæstorem, at nobilem adolescẽtem, at omnium fere exemplum: neq̃ erat superiore honore vsus, quem prę ficerem. Pontinius multo ante discesserat, a Q. Fratre impetrari non poterat, quem tamen si reliquissem, dicerent iniqui non me plane post annum, vt Senatus voluisset, ex prouincia decessisse, quoniam alterũ me reliquissem. Fortasse & illud adderent, Senatum eos voluisse prouinciis præesse, qui antea non præfuissent, fratrem meũ triennium Asiæ præfuisse. Deniq̃ nunc sollicitus non sum: si fratrem reliquissem, omnia timerem. Postremo non tam mea sponte, q̃ potentissimorum duorum exemplo, qui omneis Cassios Antoniosq̃ complexi sunt, hominem adolescentem non tam allicere volui, q̃ aliena re nolui. hoc tu meum consilium laudes necesse est, mutari enim potest. De Ocella parum plane ad me scripseras, & in actis non erat. Tuæ res gestæ, ita notæ sunt, vt trans montem Taurum etiam de matrimonio sit auditum. Ego nisi quid me Aetesiæ morabuntur, celeriter (vt spero) vos videbo. Vale.

†Cęsarem.

Mons Taurus.

M.T.C.IMPERATOR.M.CAELIO.S.D.P.

MAgno dolore me affecissent tuę litere, nisi iã & ratio ipsa depulisset omeis molestias, & diuturna desperatiõe rerũ obduruisset anim⁹ ad dolorẽ nouũ. Sed tñ quare acciderit, vt ex meis supiorib⁹ literis id suspicarere, qđ scribis nescio. qd em̃ fuit ĩ illis præter querelã tẽporũ, quę nõ animũ meũ magis sollicitũ haberet, q̃ tuũ: nã nõ eã cognoui acie ingenii tui, qđ ipse videã, te id vt nõ putẽ videre. illud miror, adduci potuisse te, q̃ me penitus nosse deberes, vt existimares, aut me tam improuidũ, qui ab excitata fortuna ad inclinatã, & prope iacẽtẽ descisceré, aut tã inconstantẽ, vt collectã gratiã florẽtissimi hominis effunderẽ, a meq̃ ipse deficerẽ, & qđ initio, semp̃q̃ fugi, ciuili bello interessem. Quod est igit meũ triste consilium: vt discederẽ fortasse in aliquas solitudines: nosti em̃ nõ mõ stomachi mei, cuius tu simile quõdã habebas, sed etiã oculorũ in hoim insolẽtiũ indignitate fastidiũ. Accedit etiã molesta hæc põpa lictorũ meorũ, nomenq̃ imperii, quo appellor. eo si onere carerẽ, q̃uis paruis Italiæ latebris cõtentus essem. Sed incurrit hęc nostra laurus non solũ in oculos, sed iã etiã in voculas maleuolorũ. Qđ cũ ita esset, nihil tñ vnq̃ de p̃fectione, nisi vobis approbãtibus cogitaui. Sed mea prędiola tibi nota sunt, in his mihi necesse est esse, ne amicis molest⁹ sim. Qz aũt in maritimis sum, facile moueo nõnullis suspitionẽ, velle me nauigare: qđ tamẽ fortasse nõ nollẽ, si possem ad otiũ. nã ad bellũ qdẽ q cõuenit: prę̃sertim cõtra eũ, cui spero me satisfecisse ab eo, cui tñ satisfieri nullo mõ potest. Deinde sentẽtiã meã tu facillime p̃spicere potuisti iam ab illo tẽpore, cũ in Cumanũ mihi obuiã venisti. nõ em̃ te cęlaui sermonẽ. Sed nõne tũ prouidisti, q̃ abhorerẽ ab vrbe relinquẽda: qđ cũ audissem, nonne tibi affirmaui, qđ uis me poti⁹ p̃essurũ, q̃ ex Italia me ad bellũ ciuile exiturũ: qd ergo accidit, cur cõsiliũ mutarẽ: nõne oĩa potius, vt in sentẽtia p̃manerẽ: Credas hoc mihi velim, qđ puto te existimare: ex his miseriis nihil aliud quærere, nisi vt hoĩes aliq̃ intelligãt, me nihil maluisse, q̃ pacẽ: ea desperata, nihil tã fugisse, q̃ arma ciuilia. Huius me cõstãtię puto fore vt nunq̃ pœniteat. Etenĩ memini in hoc genere gloriari solitũ esse familiarẽ nostrũ Hortensium, q̃ nunq̃ bello ciuili interfuisset. Hæc nostra laus erit illustrior, q̃ illi tribuebat ignauiæ, de nobis id existimari posse nõ arbitror. Nec me ista terrẽt, quæ mihi a te ad timorẽ fidissime, atq̃ amãtissime proponunt. nulla est em̃ acerbitas, quæ nõ oĩbus hac orbis terrarũ p̃turbatione impẽdere videat: quã quidẽ ego a repu. meis priuatis, & domesticis incõmodis libẽtissime, vel istis ipsis, quæ tu me mones vt caueã, redemissem. Filio meo, quẽ tibi charũ esse gaudeo, si erit vlla respub. satis amplũ patrimoniũ †relinquã memoriã nominis mei: sin aũt nulla erit, nihil accidet ei separatim a reliquis ciuibus. Nã qđ rogas, vt respiciã generũ meũ adolescẽtem optimum, mihiq̃ charissimum, an dubitas, quin sciam quãti cum illum, tum vero Tulliam meam faciã: quin ea me cura vehementissime sollicitet: & eo magis, q̃ in cõmunib⁹ miseriis hac tm̃ oblectabar specula. Dolabellam meũ vel potius nostrum videbã fore ab iis molestiis, quas liberalitate sua contraxerat, †liberum. Velim quæras, quos ille dies sustinuerit, in vrbe dum fuit, q̃ acerbos sibi, q̃ mihi ipsi socero non honestos. Itaq̃ neq̃ ego hũc Hispaniensem casum expecto, de quo mihi exploratum est, ita esse vt tu scribis, nec quicq̃ astute cogito. Siquando erit ciuitas, erit profecto nobis locus. sin autem non erit, in easdem solitudines tu ipse (vt arbitror) venies, in quibus nos consedisse audies. Sed ego fortassis vaticinor, & hæc omnia meliores habebũt exitus. Recordor enim desperationes eorum, qui senes erant adolescente me: eos ego fortasse nunc imitor, & vtor ætatis vitio. velim ita sit, sed tamẽ togam prętextam texi Appio, puto te audisse. nam Curtius noster Dibaphum cogitat, sed eum infector moratur. Hæc asperſi, vt scires me tamẽ in stomacho solere ridere. De Dolabella quod scripsit, suadeo videas, tanq̃ si res tua agatur. Extremum illud erit, nos nihil turbulenter, nihil temere faciemus. te tamen oramus quibuscunq̃ erimus in terris, vt nos, liberosq̃ nostros ita tueare, vt amicitia nostra, & tua fides postulabit. Vale.

Incurrit.

†relinquã ĩ memoriã

†vacuum.

M.T.C. CANINIO SALLVSTIO PROPRAETORI. S.P.D.

LIteras a te mihi stator tu⁹ reddidit Tarsi ad. XVI. Cal. sextileis. His ego ordine, vt videris velle, respõdebo. De successore meo nihil audiui, nec quẽq̃ fore arbitror. quin ad diẽ decedam, nulla causa est, præsertim sublato metu Parthico. commoraturum me nusq̃ sane arbitror. Rhodum Ciceronũ causa puerorũ, accessurum puto, neq̃ id tamẽ certũ, ad vrbem volo q̃primũ venire, sed tamẽ iter meũ reipu. & rerũ vrbanarũ ratio gubernabit. Successor

tuus non potest ita maturare vllo modo, vt tu me in Asia possis conuenire. De sectionibus referendis, nõ erat incommodum te nullam referre, quam tibi scribis a Bibulo fieri potestatem, sed id vix mihi videris per legẽ Iuliam facere posse. Quam Bibulus certa quadã ratione non seruat, tibi magnopere seruandam censeo. Quod scribis Apamea præsidium deduci non oportuisse, videbã idẽ cæteros existimare, molesteq; ferebã de ea re minus cõmodos sermones maleuolorũ fuisse. Parthi trãsierint nec ne, pter te, video dubitare neminẽ: itaq; oĩa præsidia, quæ magna, & firma parauerã, cõmonitus hominũ non dubio sermone dimisi. Rationes mei Quæstoris nec verũ fuit me tibi mittere, nec tum erãt cõfectæ, eas nos Apameæ deponere cogitabamus. De præda mea preter quæstores vrbanos, idest populum Romanũ triunciũ nec attigit, nec tacturus est quisq̃. Laodiceæ me prædes accepturũ arbitror omnis pecuniæ publicæ, vt & mihi, & populo cautũ sit sine vecturæ periculo. Quod scribis ad me †de drachmis. eccliii. nihil est quod in isto genere cuiq̃ possim commodare. Omnis enim pecunia ita tractatur, vt præda a præfectis, quæ autẽ mihi attributa est, a Quæstore curetur. Quod quæris, quid existimem de legionibus, quæ decrete sunt in Syriam, antea dubitabam venturæ ne essent, nũc mihi nõ est dubiũ, quin si antea auditũ erit otium esse in Syria, venturę nõ sint. Marium quidẽ successorẽ tarde video esse venturũ, propterea q̃ senatus ita decreuit, vt cũ legionibus iret. Vni epistolæ respondi, venio ad alteram. Petis a me, vt Bibulo te q̃diligentissime cõmendem, in quo mihi voluntas non deest, sed locus videtur esse tecum expostulandi. Solus enim tu ex omnibus, qui cum Bibulo sunt, certiorẽ me nunq̃ fecisti, q̃ valde Bibuli voluntas a me sine causa abhorreret. permulti enim ad me detulerũt, cũ magnus Antiochiæ metus esset, & magna spes in me, atq; in exercitu meo, solitum dicere, quiduis se perperi malle, q̃ videri eguisse auxilio meo. quod ego officio quæstorio te adductũ reticere de prætore tuo nõ moleste ferebam, q̃q̃ quẽadmodũ tractarere, audiebã. Ille aũt cum ad Thermum de Parthico bello scriberet, ad me †literã nunq̃ misit, ad quẽ intelligebat eius belli periculũ pertinere. tantũ de auguratu filii sui scripsit ad me, in quo ego misericordia cõmotus, & q̃ semp amicissimus Bibulo fui, dedi operam, vt ei q̃humanissime scriberẽ. Ille si oĩbus est maleuolus, quod nũq̃ existimaui, minus offendor in me: sin a me est alienior, nihil tibi literæ meæ proderũt. nam ad senatũ, quas Bibulus literas misit, in iis, quod mihi cũ illo erat cõmune, sibi soli attribuit, se ait curasse, vt cum questu populi pecunia permutaretur: quod aũt meũ erat proprium, vt alariis trãspadanis vti negarẽ, id etiã populo se remisisse scribit. quod vero illius erat solius, id mecum cõmunicat: equitib9 auxiliariis egere se, inquit, cum amplius frumenti postularemus. Illud vero pusilli animi, & ipsa maleuolẽtia ieiuni, atq; inanis, q̃ Ariobarzanẽ, qa Senatus per me regẽ appellauit, mihiq; cõmendauit, iste in literis non regẽ, sed regis Ariobarzanis filiũ appellat. hoc animo qui sunt, deteriores fiũt rogati. Sed tibi morẽ gessi, literas ad eũ scripsi, quas cũ acceperis, facies qd̃ voles. Vale.

†de drachmis. D.

†literas.

Qui rogãdi nõ sint.

M. T. C. IMPERATOR. Q. THERMO PROPRAETORI. S. P. D.

OFficium meũ erga Rhodonem, cæteraq; mea studia, quæ tibi, ac tuis prestiti, tibi homini gratissimo grata eẽ vehemẽter gaudeo, mihiq; scito in dies maiori curæ esse dignitatem tuam: quæ quidẽ a te ipso integritate, & clementia tua sic amplificata est, vt nihil addi posse videat. Sed mihi magis, magisq; quotidie de rationibus tuis cogitanti placet illud meum consiliũ, quod initio Aristoni nostro, vt ad me venit, ostendi, graueis te suscepturum inimicitias, si adolescens potens, & nobilis a te ignominia affectus esset. & hercle sine dubio erit ignominia. habes enim neminẽ honoris gradu superiorem. Ille autẽ, vt omittam nobilitatem, hoc ipso vincit viros optimos, hominesq; innocentissimos legatos tuos, q̃ & quæstor est, & quæstor tuus. Nocere tibi iratum neminẽ posse perspicio, sed tamẽ treis fratres summo loco natos, prõptos, nõ indisertos, te nolo habere †inimicos, psertim iure, quos video deinceps tribunos ple. per triẽniũ fore. Tẽpora aũt reipu. qualia futura sint, quis scit? mihi quidẽ turbulenta videtur fore. Cur ego te velim incidere in terrores tribunitios? pręsertim cũ sine cuiusq̃ reprehensione legatis quæstorẽ possis anteferre. qui si dignũ se maioribus suis præbuerit (vt spero, & opto) tua laus ex aliqua parte fuerit: sin quid offenderit, sibi totum, nihil tibi offenderit. Quæ mihi veniebant in mentem, quæ ad te pertinere arbitrabar, q̃ in Ciliciã proficiscebar, existimaui me ad te oportere scribere. Tu quod egeris, id velim Dii approbẽt. Sed si me audies, vitabis inimicitias, & posteritatis otio cõsules. Vale.

†iratos.

Venire in mentem.

M.T.C.IMPERATOR.C.CAELIO.L.FILIO.S.P.D.

CVm optatissimũ nunciũ accepissem te mihi quęstorem obtigisse, eo iucundiorem mihi eã sortẽ sperabã fore, quo diutius in prouincia mecũ fuisses. Magni.n.videbat interesse ad eã necessitudinẽ, quã nobis sors tribuisset, cõsuetudinem quoq; accedere. Posteaq̃ mihi nihil neq; a te ipso, neq; ab vllo alio de aduẽtu tuo scribereẽ, verebar ne id †ita caderet, qd etiã nũc vereor, ne ante, q̃ tu in prouinciã venisses, ego de prouincia discederẽ. Accepi aũt a te missas literas in prouincia, cũ essem in castris ad duodecimũ Calen. Quintileis scriptas humanissime, qbus facile & officiũ, & ĩgeniũ tuũ perspici possit, sed neq; vnde, neq; quo die datę eẽnt, aut quo tẽpore te expectarẽ, significabãt, nec is, qui attulerat, a te acceperat, vt ex eo scirem, quo ex loco, & quo tẽpore essent datę. Quę cũ essent incerta, existimaui tamẽ esse faciundum, vt ad te statores meos, & lictores cũ literis mitterẽ, quas si satis opportuno tẽpore accepisti, gratissimũ mihi feceris, si ad me in Cilicią q̃primũ veneris. Nã qd ad me Curius consobrinus tuus, mihi (vt scis) maxime necessarius, qd item cõsul Virginius propinquus tuus familiarissimus noster de te accuratissime scripsit, valet id quidẽ apud me multum, sicuti debet hominũ amicissimorũ diligẽs cõmendatio, sed tuę literę de tua prę̃sertim dignitate, & de nostra coniunctione maximi sunt apud me ponderis. Mihi quęstor optatior obtingere nemo potuit. Quãobrẽ quęcũq; a me ornamẽta ĩ te pficiscẽtur, elaborabo vt oẽs intelligãt a me habitã esse rationẽ tuæ, maiorũq; tuoꝝ dignitatis, sed id iã facili? cõsequar, si ad me in Cilicią veneris, qd ego & mea, & reip. & maxime tua interesse arbitror. Vale.

Magni interesse.

†ita caderet.

Virginius consul.

M.T.C.EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER TERTIVS.

M.T.C.APPIO PVLCHRO IMPERATORI.S.P.D.

II Ipsa respub. tibi narrare posset, quo modo sese haberet, nõ facilius ex ea cognoscere posses, q̃ ex liberto tuo Phannia, ita est homo nõ modo prudens, verum (qd vidi) etiã curiosus. Quapropter ille tibi omnia explanabit: id eẽ mihi & ad breuitatẽ est aptius, & ad reliquas res prouidẽtius. De mea autem beneuolentia erga te, etsi potes ex eodem Phannia cognoscere, tamẽ videtur etiam aliquę meæ partes. Sic eẽ tibi persuade, charissimũ te mihi eẽ, cũ propter multas suauitates ingenii, officii, humanitatis tuę, tũ q̃ ex literis tuis, & ex multorũ sermonibus intelligo, omnia quę a me profecta sunt in te, tibi accidisse gratissima. Quod cũ ita sit, perficiam pfecto, vt longi temporis vsuram, qua caruimus intermissa nostra consuetudine, & gratia, & crebritate, & magnitudine officioꝝ meoꝝ sarciã, idq; me (quoniam tu ita vis) puto nõ inuita Minerua esse facturum, quã quidem ego, si forte de tuis sumpsero, nõ solum Pallada, sed etiã Appiada nominabo. Cilix libertus tuus antea mihi minus fuit notus, sed vt mihi reddidit a te literas plenas & amoris & officii, mirifice ipse suo sermone subsecutus est humanitatẽ literarum tuarum: iucunda mihi eius oratio fuit, cum de animo tuo, de sermonibus, quos de me haberes quotidie, mihi narraret. Quid quęris? Biduo factus est mihi familiaris, ita tamen, vt Phãniam valde sim desideraturus, quẽ cum Romã remittes, quod (vt putabamus) celeriter eras facturus, omnibus ei de rebus, quas agi, quas curari a me voles, mandata des velim. L. Valerium iurisconsultum, valde tibi cõmendo, sed ita etiam, si non est iurisconsultus. Melius eẽ ei cauere volo, q̃ ipse aliis solet, valde hominẽ diligo, est ex meis domesticis, atq; intimis familiaribus, omnino tibi agit gratias, sed idem scribit, meas literas maximum apud te pondus habituras. Id eum ne fallat, te etiam, atq; etiam rogo. Vale.

Phannia.

Appias.

M.C.PROCONSVL APPIO PVLCHRO IMPERA.S.P.D.

CVm & contra voluntatem meam, & prę̃ter opinionem accidisset, vt mihi cum imperio in prouinciam proficisci necesse esset, in multis, & variis molestiis, cogitationibusq; meis, hæc vna consolatio occurrebat, q̃ neq; tibi amicior q̃ ego sum, quisq̃ posset succedere, neq; ego ab vllo prouinciam accipere, qui mallet eam mihi q̃maxime aptam, explanatãq; tradere. Qꝛ si tu quoq; eandem de mea voluntate erga te spem habes, ea te profecto nũ-

Amicior.

q̃ fallet. A te maximopere pro nostra summa cõiunctione, tuaq; singulari humanitate etiam atq; etiã peto, & queso, vt quibuscũq; rebus poteris (poteris aũt plurimis) prospicias, & consulas rationibus meis. Vides ex senatuscõsulto prouinciã esse habẽdã: si eã (quo ad eius facere potueris) q̃ expeditissimã mihi tradideris, facilior erit mihi quasi decursus mei tpis. Quid in eo genere efficere possis, tui cõsilii est. Ego te, qd̃ tibi veniet in mẽtẽ, mea interesse valde rogo. Pluribus verbis ad te scribere, si aut tua humanitas longiorẽ orationẽ expectaret, aut id fieri nostra amicitia pateretur, aut res verba desideraret, ac non p se ipa loqueretur. Hoc velim tibi persuadeas, si rationibus meis a te prouisum esse intellexero, magnam te ex eo, & perpetuam voluptatem esse capturum. Vale.

M.C. APPIO PVLCHRO. S.P.D.

Presto.

AD. XVI. Calend. Iunias Brundusiũ cũ venissem, Q. Fabius legatus tuus mihi presto fuit, eaq; me ex tuis mãdatis monuit, quę nõ mihi, ad quẽ pertinebant, sed vniuerso senatui venerãt in mentẽ, presidio firmiori opus esse ad istã puinciã. Censebãt. n. oẽs fere, vt in Italia supplemẽtũ meis, & Bibuli legionibus scribereẽ. Id cum Sulpitius cõsul passurũ se negaret, multa nos q̃dem questi sumus, sed tantus cõsensus senatus fuit, vt mature proficiscerem ur, parendũ vt fuerit, itaq; fecimus. nũc qd̃ a te petii literis iis, quas Romę tabellariis tuis dedi, velim tibi curę sit, vt q̃ successori cõiunctissimo, & amicissimo cõmodare potest is, qui prouinciã tradit, ea p nostra cõstantissima voluntate erga te, cura, ac diligẽtia tua cõplectare, vt oẽs intelligãt, nec me beneuolẽtiori cuiq̃ succedere, nec te amiciori potuisse puinciã tradere. Ex iis literis, quarũ ad me exemplũ misisti, quas in senatu recitare voluisti, sic intellexerã permultos a te milites esse dimissos, sed mihi Fabius idẽ demonstrauit id te cogitasse facere, sed cũ ipse a te discederet integrũ militũ numerũ fuisse. Id si ita est, pgratũ mihi feceris, si istas exiguas copias, quas habuisti, q̃minimũ iminueris, qua de re †senatuscõsulto q̃ facta sunt, ad te missa esse arbitror. Equidẽ p eo quãti te facio, qcquid feceris approbabo: sed te quoq; cõfido ea esse facturũ, que mihi intelliges maxime esse accõmodata. Ego C. Pontinium legatũ meũ Brũdusii expectabã, eũq; ante Calend. Iunias Brũdusium venturum arbitror. Qui cũ venerit, cum primũ nauigandi nobis facultas data erit, ea vtemur. Vale.

†senatuscõsulta.

M.C. APPIO PVLCHRO. S.P.D.

PRidie nonas Iunii, cũ essem Brundusii, literas tuas accepi, qb⁹ erat scriptũ te L. Clodio mandasse, q̃ illũ mecũ loqui velles: eũ sane expectabã, vt ea quæ a te afferret, q̃primũ cognoscerem. Meum studium erga te, & officiũ tãetsi multis iam rebus spero tibi esse cognitũ, tamẽ in iis maxime declarabo, quibus plurimũ significare potuero, tuã mihi existimationẽ, & dignitatẽ charissimã esse. Mihi & Q. Fabius Vergilianus, & C. Flaccus L. Filius, & diligẽtissime M. Octauius Cn. Filius demõstrauit me a te plurimi fieri, qd̃ egomet multis iam argumentis ante iudicaram, maximeq; illo libro augurali, quẽ ad me amãtissime scriptũ suauissimum misisti. Mea in te omnia summa necessitudinis officia constabunt. Nam cum te ipm, ex quo tempore tu me diligere cœpisti, quotidie plurís feci, tum accesserunt etiam cõiunctiones necessariorum tuorum. Duos em duarum etatũ plurimi facio Cn. Põpeium filiæ tuę socerum, & M. Brutũ generũ tuũ. Collegii coniunctio præsertim tam honorifice a te approbata nõ mediocre vinculum mihi quidem attulisse videtur ad voluntates nostras copulandas. Sed si Clodium conuenero, ex illius sermone ad te scribã plura, & ipse operã dabo, vt te q̃primũ videam. Qd̃ scribis tibi manẽdi causam eã fuisse, vt me cõuenires, id mihi, ne mẽtiar, gratum est. Vale.

M.C. APPIO PVLCHRO. S.P.D.

Tralleis. Præsto. Amicior.

TRalleis veni ad. XIII. Calend. Sextileis, ibi mihi presto fuit L. Lucilius cũ literis, mãdatisq; tuis, quo quidẽ hoie neminẽ potuisti, nec mihi amiciorẽ, nec (vt arbitror) ad ea cognoscenda quę scire volebam aptiorem, prudentiorẽ ve mittere. Ego aũt & tuas literas legi libẽter, & audiui Lucilium diligẽter. Nunc quoniã & tu ita sentis, (scribis enim quæ de nostris officiis ego ad te scripserim, etsi tibi iucunda fuerint, tamẽ quoniam ex alto repetita sunt, nõ necessaria te putasse) & re vera confirmata amicitia, & perspecta fide, cõmemoratio officiorũ superuacanea est, eã partẽ oratiõis pretermittã. tibi tamẽ agam, vt debeo, gratias. Aĩaduerti

em̃,& didici ex tuis literis,te oibus in reb⁹ habuisse rõnẽ,vt mihi cõsuleres,restitueresq;,& ꝓparares quodãmodo oia,quo mea rõ facilior,& solutior eẽ posset. Hoc tuũ officiũ cũ mihi gratissimũ eẽ dicã,seqtur illud,vt te existimare velim,mihi magnę curę fore,atq; esse iã, primũ,vt ipe tu,tuiq; oes,deinde etiã vt reliqui scire possint,me tibi eẽ amicissimũ.Qd̃ quibus adhuc nõ satis est pspectũ,ii mihi nolle magis hoc aio nos esse,q̃ nõ intelligere videnť. Sed pfecto intelligẽt,neq;.n.obscuris psonis,nec paruis ĩ causis res ageť.Sed hoc fieri meli⁹ q̃ dici,aut scribi volo.Qz itinerũ meoꝝ rõ te nõnullã in dubitationẽ videť adducere,visurus ne mẽ sis ĩ puincia,ea res sic habet.Brũdusii cũ loquerer cũ Phãnia liberto tuo,veni in eũ sermonẽ,vt dicerẽ,me libẽter ad eã partẽ puincię primũ esse vẽturũ,quo te maxime velle arbitrarer.tũc mihi ille dixit,†classe te velle decedere,pfore accõmodatũ tibi,si ad illã maritimã partẽ puincię nauibus accessissem.dixi me esse facturũ,itaq; fecissem,nisi mihi L.Clodius noster Corcyrę dixisset minime id esse faciendũ,te Laodiceę fore ad meũ aduentũ.erat id mihi multo breui⁹,multoq; cõmodi⁹,cũ pręsertim te ita malle arbitrarer. tua rõ postea est cõmutata,nũc qd fieri possit,tu facillime statues. Ego tibi meũ cõsiliũ exponã.Propę Calend.Sextileis puto me Laodiceę fore ppaucos dies, dũ pecunia accipiť,q̃ mihi ex publica pmutatiõe debeť,cõmorabor. Deĩde iter faciã ad exercitũ,vt circiter Idus Sextileis putẽ me ad Iconiũ fore.sed si qd nũc me fallit in scribẽdo, (pcul.n.absum ab re ipa,& locis)simulac pgredi cœpero, q̃celerrimis potero , & q̃creberrimis lris faciã vt tibi nota sit ois rõ dierũ, atq; itinerũ meoꝝ.Oneris tibi ĩponere,nec audeo qcq̃,nec debeo. Sed qd̃ tuo cõmodo fieri possit,vtriusq; nr̃m magni ĩterest,pri⁹ vt te cõueniã,q̃ decedas.Quã facultatẽ si qs casus eri puerit,mea tñ in te oia officia cõstabũt,nõ secus ac si te vidissem.Tibi de nostris reb⁹ nihil sum ante mãdatur⁹ p literas,q̃ desperaro corã me tecũ agere posse. Qz te a Scęuola petiisse dicis,vt dũ tu abesses ante aduẽtũ meũ,puincię pręesset,eũ ego Ephesi vidi, fuitq; mecũ familiariter triduũ illud,qd̃ ego Ephesi cõmoratus sum,nec ex eo qcq̃ audiui,qd̃ sibi a te mãdatũ diceret.sane aũt vellẽ potuisse obsequi volũtati tuę.nõ em̃ arbitror noluisse. Vale.

†quo classe velles.

Propę Calend. Sext.

M.T.C.APPIO PVLCHRO.S.

Vm meũ factũ cũ tuo cõparo, etsi nõ magis mihi faueo ĩ nr̃a amicitia tuẽda,q̃ tibi,tñ multo magis meo facto delector,q̃ tuo.Ego.n.Brũdusii quęsiui ex Phãnia,cuius mihi videbar & fidelitatẽ erga te pspexisse,& nosse locũ quẽ apd̃ te is teneret,quã in partẽ puincię maxime putaret te velle,vt in succedẽdo primũ venirẽ.Cũ ille mihi respõdisset,nihil me tibi grati⁹ facere posse,q̃ si ad Sidã nauigassem,etsi minus dignitatis habebat ille aduẽtus,& ad multas res mihi minus erat aptus,tñ me ita dixi esse facturũ.Idẽ ego cũ L.Clodiũ Corcyrę cõuenissem,hoĩem ita tibi cõiunctũ, vt mihi,cũ illo cũ loquerer,tecũ loq; viderer, dixi ei me ita facturũ eẽ,vt in eã partẽ,quã Phãnia rogasset,primũ venirẽ. Tũc mihi ille cũ gratias egisset,magnopere a me petiuit,vt Laodiceã protinus irẽ, te in prima puincia velle esse,vt q̃primũ decederes.quin nisi ego successor eẽm,quẽ tu cupères videre, te antea q̃ tibi successum esset,decessurũ fuisse,qd̃ quidẽ erat cõsentaneũ cũ iis literis,quas ego Romæ acceperã,ex qbus pęrspexisse mihi videbar,q̃ festinares decedere.Respõdi Clodio me ita esse facturũ,ac multo qdẽ libẽtius,q̃ si illud esset faciendũ,qd̃ pmiserã Phãnię.Itaq; & cõsiliũ mutaui,& ad te statim mea manu scriptas literas misi, quas qdẽ ex tuis literis ĩtellexi satis mature ad te esse platas.Hoc ego meo facto valde delector.Nihil em̃ potuit fieri amanti⁹.Cõsidera nũc vicissim tuũ:nõ modo ibi nõ fuisti, vbi me q̃primũ videre posses,sed eo discessisti,quo ego te ne pseq quidẽ possem triginta diebus, qui tibi ad succedẽdũ lege(vt opinor) Cornelia cõstituti essent:vt tuũ factũ illis,qui quo aio inter nos simus, ignorãt,alieni hoĩs (vt leuissime dicã)& fugiẽtis cõgressum, meũ vero cõiunctissimi,& amicissimi esse videať. At mihi tñ ante,q̃ in puinciã venissem,redditę sunt a te literę,quibus etsi Tarsum pficisci demõstrabas,tñ mihi nõ dubiã spem mei cõueniendi afferebas:cũ interea credo equidẽ male uoli hoĩes(late.n.patet hoc vitium,& est in multis)sed tñ pbabilẽ materiẽ nacti sermonis, ignari meę cõstantię,conabãtur alienare a te volũtatẽ meã,qui te forũ Tarsi agere,statuere, multa decernere,iudicare dicerent,cũ posses iã suspicari tibi eẽ successum:q̃ ne ab iis quidẽ fieri solerẽt,q breui tpe sibi succedi putarẽt.Hoꝝ ego sermone nõ mouebar,qn etiã(credas mihi velim)si quid tu ageres,leuari me putabã molestia,& ex annua puincia,quę mihi longa videreť,ppe iam vndecim mẽsiũ puinciã factam esse gaudebã,si absenti mihi vnius mẽsis

Ad Sidã.

labor detractus esset. Illud (vere dicam) me mouet, tanta militũ paucitate abesse treis cohortes, q̃ sint plenissimę, nec me scire vbi sint. Molestissime aũt fero, ꝓ te vbi visurus sim, nescio, eoq̃ ad te tardius scripsi, ꝓ quotidie te ipsum expectabam, cũ interea ne literas quidẽ vllas accepi, quę me docerent quid ageres, aut vbi te visurus essem. Itaq̃ virum fortem, mihiq̃ in primis probatũ Antoniũ prefectũ euocatorum misi ad te, cui (si tibi videret) cohortes traderes, vt dum tẽpus anni esset idoneum, aliquid negotii gerere possem. in quo tuo consilio vt me sperarẽ esse vsurum, & amicitia nostra, & literæ tuę fecerãt, qd̃ ne nũc quidẽ despero. Sed plane qñ, aut vbi te visurus sim, nisi ad me scripseris, ne suspicari qdẽ possum. Ego vt me tibi amicissimũ esse & equi, & iniqui intelligant, curabo. De tuo in me aĩo iniquis secus existimãdi videris nõnihil loci dedisse. Id si correxeris, mihi valde gratũ erit. Et vt habere rationem possis, quo loco me salua lege Cornelia conuenias, ego in prouinciam veni pridie Calẽ. Sextileis, iter in Ciliciam facio per Cappadociam. castra moui ab Iconio pridie Calend. septẽbreis. nunc tu & ex diebus, & ex ratione itineris, si putabis me esse cõueniẽdũ, cõstitues quo loco id commodissime fieri possit, & quo die. Vale.

Iter facio.

M.T.C. SALVTEM DICIT APPIO PVLCHRO.

Luribus verbis ad te scribam, cũ plus otii nactus ero. Hęc scripsi subito, cũ Bruti pueri Laodiceę me cõuenissent, & se Romã properare dixissent. Itaq̃ nullas iis, p̃terq̃ ad te, & ad Brutũ dedi literas. Legati †Appiani mihi volumẽ a te plenũ querelę iniquissimę reddiderũt, ꝓ eorꝝ ędificationẽ literis meis ĩpedissem. Eadẽ epistola petebas, vt eos q̃primũ, ne in hyemẽ inciderẽt, ad facultatẽ ędificãdi liberarẽ, & simul peracute querebare, ꝓ eos tributa exigere vetarẽ prius, q̃ ego re cognita permisissem. Genus .n. qd̃dã fuisse ĩpediẽdi, cũ ego cognoscere nõ possẽ, nisi cũ ad hyemẽ me ex Cilicia recepissẽ. Ad oĩa accipe, & cognosce equitatẽ expostulatiõis tuę. Primũ cũ ad me aditũ esset ab iis, q dicerẽt a se intolerabilia tributa exigi, qd habuit iniqtatis me scribere, ne facerẽt ante, q̃ ego rẽ causamq̃ cognoscerẽ! nõ poterã credo ante hyemẽ. (sic .n. scribis) quasi vero ad cognoscendũ ego ad illos, nõ illi ad me venire debuerint. Tã lõge inquis! Quid cũ dabas iis literas, per quas mecũ agebas ne eos impedirẽ, quo minus ante hyemẽ ędificarẽt, nõ eos ad me venturos arbitrabare! tãetsi id quidẽ fecerũt ridicule. Quas .n. literas afferebãt vt opus estate facere possent, eas mihi post brumã reddiderũt. Sed scito, & multo plureis eẽ, qui de tributis recusent, q̃ q exigi velint, & me tamẽ, qd̃ te velle existimẽ, esse facturũ. De †Appianis hactenus. A Pausania Lentuli liberto ac Cesonio audiui, cũ diceret te secũ esse questũ, ꝓ tibi obuiã nõ pdissem. Scilicet cõtempsi te! nec põt fieri me qcq̃ supbius! Cũ puer tuus ad me secũda fere vigilia venisset, isq̃ te ante lucẽ Iconiũ mihi venturũ nunciasset, incertũq̃ vtra via, cũ eẽnt duę, altera Varronẽ tuũ familiarissimũ, alteraq̃ Leptã p̃fectũ fabrũ meũ tibi obuiã misi: mãdaui vtriq̃ eorꝝ, vt ante ad me excurrerẽt, vt tibi obuiã prodire possẽ. Currens Lepta venit, mihiq̃ nũciauit te iã castra pretergressum eẽ, cõfestim Iconiũ veni, cętera iã tibi nota sunt. An ego tibi obuiã nõ prodirẽ! primũ Appio Claudio! deinde imperatori! deinde more maiorũ! deinde, qd̃ caput est, amico! p̃sertim cũ in isto gñe multo etiã ambitiosius facere soleã, q̃ honos meus, & dignitas postulat. sed hęc hactenus. Illud idẽ Pausania dicebat te dixisse, quid ni Appi⁹ Lẽtulo, Lẽtulus Appio pcessit obuiã, Cicero Appio noluit! Quęso etiã ne tu has ineptias homo mea sentẽtia summa prudẽtia, multa etiã doctrina, plurimo rerũ vsu, addo vrbanitatẽ, quę est virt⁹, vt Stoici rectissime putãt, vllã Appietatẽ, aut Lẽtulitatẽ valere apud me plus, q̃ ornamẽta virtutis existimas! Cũ ea cõsecutus nõdũ erã, quę sunt hoĩm opinionibus amplissima, tñ ista vestra noĩa nunq̃ sum admiratus, viros eos, q ea vobis reliquissent, magnos arbitrabar. Postea vero q̃ ita & cepi & gessi maxima imperia, vt mihi nihil neq̃ ad honorẽ, neq̃ ad gloriã acqrendã deesse putarẽ, superiorẽ quidẽ nunq̃, sed parem vobis me speraui esse factũ. Nec mehercule aliter vidi existimare, vel Cn. Põpeiũ, quẽ oĩb⁹ qui vnq̃ fuerũt, vel P. Lentulum, quẽ mihi ipsi antepono. Tu si aliter existimas, nihil errabis si paulo diligẽtius & quid sit δηλοχία, quid sit εὐηγρύεια intelligas, & si Athenodorus Sandonis filius qd de his rebus dicat attenderis. Sed vt ad rem redeam, me tibi nõ amicũ modo, verumetiam amicissimum existimes velim. Profecto omnibus meis officiis efficiam, vt ita esse vere possis iudicare. Tu autem si id agis, vt minus mea causa, dum ego absum, debere videaris, q̃ ego tua laborarim, libero te ista cura πάῃ ἐμοί γε ἠχὴ ἄλλοι, οἴκέ με ἠμέσωσι· μάλιστα δὲ μητίετα Ζεύς.

†Apameani. Volumen.

Ironia. Aditũ ab iis &c.

†Apameanis.

Appietas Lentulitas

Si aũt natura es φιλαίδ illud nõ perficies,quo minus tua causa velim:hoc assequere,vt in quam partẽ accipias,minus laborẽ.Hęc ad te scripsi liberius,fretus cõsciẽtia officii mei, beneuolẽtięq,quã a me certo iudicio susceptã, quoad tu voles,cõseruabo. Vale.

M.T.C.SALVTEM DICIT APPIO PVLCHRO.

Tsi quãtũ ex literis tuis intelligere potui,videbã te hãc epistolã,cũ ad vrbẽ †isses,esse lecturum,refrigerato iã leuissimo sermone hoim puincialium,tũ cũ tu tam multis verbis ad me de improborũ oratione scripsisses,faciẽdum mihi putaui,vt tuis literis breui respõderem. Sed prima duo capita epistolę tuę tacita mihi quodãmodo relinquẽda sunt.Nihil em̃ habent,qd aut definitũ sit,aut certũ,nisi me,vultu,taciturnitate,significasse tibi nõ esse amicum,idq pro tribunali,cũ aliqd ageret,& nõnullis in conuiuiis intelligi potuisse.Hoc totũ nihil esse,possum intelligere:sed cũ sit nihil,nec qd dicat qdẽ intelligo.Illud qdẽ scio, meos multos,& illustreis,& ex superiore,& ex ęquo loco,sermones habitos cũ tua summa laude, & cũ magna significatiõe nostrę familiaritatis,ad te vere potuisse deferri.Nã qd ad legatos attinet,qd a me fieri potuit,aut elegãtius, aut iustius, q̃ vt sumptus egẽtissimarũ ciuitatũ minuerẽ sine vlla ĩminutiõe dignitatis tuę,prę sertim ipsis ciuitatib9 postulãtibus? Nã mihi totũ genus legationũ tuo noĩe pficiscentiũ,notũ nõ erat.Apameę cũ eẽm,multarũ ciuitatũ principes ad me detulerũt sumptus decerni legatis nimis magnos,cũ soluẽdo ciuitates non essent.Hic ego multa simul cogitaui.primũ te hoĩem,nõ solũ sapientẽ, verũetiã(vt nũc loqmur)vrbanũ,nõ arbitrabar gñe isto legationũ delectari,idq me arbitror Synadis p tribunali multis verbis disputauisse.Primũ Appium Claudiũ senatui,populoq Romano nõ Myndẽsium testimonio(in ea enim ciuitate mẽtio facta est)sed sua sponte esse laudatũ.Deinde me ista vidisse accidere multis,vt eorũ causa,legatiões Romã venirẽt, sed his legationib9 nõ me minisse vllũ tẽpus laudãdi,aut locũ dari,studia mihi eorũ placere, q in te benemerito grati essent,cõsiliũ totũ videri minime necessariũ.Si autẽ vellent declarare in eo officiũ suũ,laudaturũ me,si quis suo sumptu functus esset officio:concessurum,si legitimo: nõ permissurum, si infinito.Quid em̃ reprehendi põt? nisi qd addis visum eẽ quibusdã,edictũ meũ,quasi cõsulto ad istas legatiões impediẽdas esse accõmodatũ. Iã nõ tantũ mihi videtur iniuriã facere ii, qui hęc disputãt,q̃ si cuius aures ad hãc disputationẽ patẽt. Romę cõposui edictũ,nihil addidi, nisi q publicani me rogarunt, cum Samum ad me venissent,vt de tuo edicto totidem verbis transferrem in meũ diligẽtissime scriptũ.caput est, qd pertinet ad minuẽdos sumptus ciuitatum:quo in capite,sunt quędam noua salutaria ciuitatibus,quibus ego magnopere delector.Hoc vero,ex quo suspitio nata est,me exqsisse aliqd,in quo te offenderẽ,tralatitiũ est. Neq em̃ eram tam desipiens,vt priuatę rei causa legari putarẽ,qui & tibi nõ priuato,& pro re nõ priuata sua,sed publica,nõ in priuato,sed in publico orbis terrę cõsilio , idest in senatu,vt gratias agerẽt,mittebãtur. Neq cum edixi,ne quis iniussu meo proficisceretur,exclusi eos,qui me in castra,& qui trans Taurum persequi nõ possent. Nam id est maxime in tuis literis irridendũ.Quid em̃ erat qd me persequerẽtur in castra,Taurũ ne trãsirẽt? cũ ego Laodicea vsq ad Iconiũ iter ita fecerim,vt me oĩm illarũ diœcesium,quę cis Taurũ sunt,oĩmq earũ ciuitatũ magistratus,legationesq cõuenirent . nisi forte postea cœperint legare, q̃ ego Taurũ trãsgressus sum,qd certe nõ ita est.Cũ.n.Laodiceę,cum Apameę,cũ Synadis,cũ Philomeli,cũ Iconii essem,quibus in oppidis oĩbus cõmoratus sum, oẽs iam istius generis legationes erant cõstitutę. Atq hoc tamẽ te scire volo,me de isto sumptu legationũ,aut minuẽdo,aut remittẽdo decreuisse nihil, nisi qd principes ciuitatũ me postulassent,ne in venditionẽ tributorũ,& illã acerbissimã exactionẽ,quã tu nõ ignoras,capitũ, atq ostiorũ inducerentur sumptus minime necessarũ.Ego aũt cũ hoc suscepissem, nõ solũ iustitia,sed etiã misericordia adductus,vt leuarem miseriis perditas ciuitates,& perditas maxime per magistratus suos,nõ potui in illo sumptu nõ necessario negligẽs esse.Tu cũ istiusmodi sermones ad te delati de me sunt,nõ debuisti credere.Si aũt hoc genere delectaris,vt quę tibi in mentẽ veniãt, aliis attribuas,genus sermonis inducis in amicitiã minime liberale.Ego si in puincia de tua fama detrahere vnq̃ cogitasse,nõ ad generũ tuũ Lẽtulũ,neq ad libertũ tuũ Brũdusii,neq ad prę fectũ fabrũ Corcyrę,quẽ in locũ me venire velles,retulissem.Quare potes doctissimis hominib9 auctorib9,quorũ sũt de amicitia gerẽda pclarissime scripti libri,gen9 hoc totũ oĩnis tollere.Disputabãt,ego cõtra disserebam:dicebãt,ego negabã:an mihi de te nihil eẽ dicturũ

†venisses.

Fieri a me.

Soluendo.

Vrbanus.

Dicœceses.

Delati sermones.

vnq̃ putas? ne hoc quidẽ, q̃ cum me Laodiceã venire voluisses, Taurũ ipse transisses? q̃ iisdẽ diebus meus cõuentus erat Apameę, Synadis, Philomeli, tuus Tarsi? Non dicã plura, ne in quo te obiurgẽ, id ipm videar imitari. Illud dicã, vt sentio, si ista q̃ alios loqui dicis, ipse sentis, tua summa culpa est: sin alii tecũ hęc loquuntur, tua tñ, q̃ audis, culpa nõnulla est. Mea ratio in tota amicitia nostra cõstans, & grauis reperietur. Qz si qs me astutiorem fingit, qd potest esse incallidius, q̃ cũ te absentẽ semp defenderim, cũ pręsertim mihi vsu venturũ nõ arbitrarer, vt ego quoq̃ absens a te defendendus essem, nũc cõmitterem, vt tu iure optimo me absentẽ deserere posses? Vnũ genus excipio sermõis, in quo persepe aliqd dicit, qd te putem nolle dici, si aut legatorũ tuorũ quispiã, aut prefectorũ, aut tribunorũ militũ male dicit. Qd tamẽ ipm nõ mehercule adhuc accidit me audiẽte, vt aut grauiꝰ diceretur, aut impurius, q̃ mecũ Corcyrę Clodius est locutus, cũ in eo genere maxime quereretur te alioꝝ improbitate minus felicẽ fuisse. Hos ego sermones, q̃ & multi sunt, & tuam existimationẽ, vt ego sentio, non offendunt, lacessiui nunq̃, sed non valde repressi. Si quis est, qui neminẽ bona fide in gratiã putet redire posse, nõ nostrã is pfidiã coarguit, sed indicat suã, simulq̃ nõ de me, is peius, q̃ de te existimat. sin aũt quẽ mea instituta in puincia nõ delectant, & quadã dissimilitudine institutoꝝ meoꝝ, ac tuoꝝ, lędi se putat, cũ vterq̃ nostrũ recte fecerit, sed nõ idẽ vterq̃ secutus sit, hũc ego amicũ habere nõ curo. Liberalitas tua, vt hoĩs nobilissimi, latius in puincia patuit: nostra si angustior, & si de tua plixa, beneficaq̃ natura limitauit aliqd posterior annus, ppter quandã tristitiã tẽporũ, nõ debẽt mirari hoĩes, cũ & natura semp ad largiẽdũ ex alieno fuerim restrictior, & tẽporibus qbus alii mouẽtur, iisdẽ ego mouear, †me eẽ acerbũ sibi, vt sim dulcis mihi. De rebus vrbanis q̃ me certiorẽ fecisti, cũ per se mihi gratũ fuit, tũ q̃ significasti tibi omnia mea mãdata curę fore. in qbus vnũ illud te pręcipue rogo, vt cures ne qd mihi ad hoc negotii, aut oneris accedat, aut tpis. Hortẽsiũq̃ nostrũ collegã, & familiarẽ roges, vt si vnq̃ mea causa qcq̃, aut sensit, aut fecit, de hac quoq̃ sententia bima decedat, qua mihi nihil põt esse inimicius. De nostris rebꝰ qd̃ scire vis, Tarso Nonis Octob. Amanũ versus pfecti sumus. Hęc scripsi postridie eius diei, cũ castra haberẽ in agro Mosestię. Si qd egero, scribã ad te, neq̃ domũ vnq̃ ad meos literas mittã, quin adiungã eas, quas tibi reddi velim. De Parthis qd̃ quęris, fuisse nullos puto. Arabes qui fuerũt admixto Parthico ornatu, dicũtur oẽs reuertisse. Hostẽ esse in Syria negãt vllũ. Tu velim ad me q̃sę pissime, & de tuis rebus scribas, & de meis, & de omni reip. statu, de quo sum sollicitꝰ eo magis, quo ex tuis literis cognoui, Põpeium nostrũ in Hispaniam iturum. Vale.

Incallidius

†non esse.

Inimicius.

Postridie eius diei.

M.T.C. APPIO PVLCHRO. S.

Ix tandẽ legi literas dignas Appio Clodio, plenas humanitatis, officii, diligẽtię: aspectus videlicet vrbis tibi tuã pristinã vrbanitatẽ reddidit. Nam quas ex itinere ante, q̃ ex Asia egressus es, ad me literas misisti, vnas de legatis a me phibitis pficisci, alteras de Apameorũ ędificatiõe ĩpedita, legi perinuitus. Itaq̃ cõsciẽtia mea cõstãtis erga te volũtatis rescripsi tibi subiratus. Iis vero literis lectis, quas Philotimo liberto meo dedisti, cognoui, intellexiq̃ in puincia multos fuisse, q̃ nos, quo aĩo iter nos sumus, esse nollẽt. ad Vrbẽ vero vt accesseris, vel potiꝰ vt primũ tuos videris, cognosse te ex iis, qua in te absentẽ fide, qua ĩ oĩbꝰ officiis tuẽdis erga te obseruãtia, & cõstãtia fuissem. Itaq̃ quãti illud me estimare putas, qd̃ est in tuis literis scriptũ? si qd ĩciderit, qd̃ ad meã dignitatẽ pertineat, etsi vix fieri posset, tñ te parẽ mihi gratiã relaturũ. Tu vero facile facies. NIHIL est. n. qd̃ studio, & beneuolẽtia, vel amore potiꝰ effici nõ possit. Ego etsi ipse ita †iudicabã, & fiebã crebro a meis p literas certior, tñ maximã lętitiã cepi ex tuis literis de spe minime dubia & plane explorata triũphi tui: neq̃ vero ob eã causam, quo ipe facilius cõsequerer (Nã id q dẽ ἐπῑκόρφον est) sed mehercule q̃ tua dignitas, atq̃ amplitudo mihi est ipa chara p se. Quare qm̃ plureis tu habes q̃ cęteri, quos scias in hãc prouinciã proficisci, q̃ te adeunt fere omnes, si quid velis, gratissimũ mihi feceris, si ad me simulatq̃ adeptus eris, qd̃ & tu cõfidis, & ego opto, literas miseris. Lõgi subsellii (vt nr̃ Pompeiꝰ appellat) iudicatio, & mora, si quẽ tibi itẽ vnũ, alterũve diẽ astulerit (qd em̃ potest amplius?) tua tamẽ dignitas suũ locum obtinebit. Sed si me diligis, si a me diligi vis, ad me literas, vt q̃primũ lętitia afficiar, mittito. Et velim reliquũ qd̃ est promissi, ac muneris tui, mihi persoluas: cũ ipsam cognitionem iuris augurii consequi cupio, tum mehercule tuis incredibiliter studiis erga me muneribusq̃

Ad me misisti.

†videbam.

Longi subsellii iudicatio.

delector. Q autem a me tale quiddam desideras, sane mihi considerandum est, quonã te remunerer potissimũ genere. nã profecto nõ est meũ, qui in scribendo (vt soles admirari) tantum industrię ponam, cõmittere, vt negligens scribẽdo fuisse videar, pręsertim cũ id nõ modo negligentis, sed etiã ingrati animi crimẽ futurum sit. verum hæc videbimus. Illud quod polliceris, velim pro tua fide diligentiaq;, & pro nostra nõ instituta, sed iam inueterata amicitia, cures, enitare, vt supplicatio nobis q̃ honorificẽtissime, q̃ primũq; decernatur. Omnino serius misi literas, q̃ vellem, in quo cũ difficultas nauigãdi fuit odiosa, tum in ipsum discessum senatus, incidisse credo meas literas: sed id feci adductus auctoritate, & consilio tuo, id q; a me recte factum puto, q; non statim vt imperator appellatus sim, sed aliis rebus addictis, estiuisq; confectis literas miserim. Hęc igitur tibi erunt curę, quẽadmodum ostendis, me q; totum, & mea, & meos cõmendatos habebis. Vale. Me, mea, & meos.

M.T.C. APPIO PVLCHRO.S.

Vm est ad nos allatum de temeritate eorũ, qui tibi negotium facesserent, etsi grauiter primo nuncio cõmotus sum, q; nihil tam præter opinionem meam accidere potuit, tamẽ vt me collegi, cętera mihi facillima videbant, q; & in te ipso maximã spem, & in tuis magnã habebam, multaq; mihi veniebant in mentem, quãobrem istum laborem tibi etiam honori putarẽ fore. Illud plane moleste tuli, q; certissimũ & iustissimum triumphũ, hoc inuidorum cõsilio esse tibi ereptum videbam. Qd tu si tanti facies, quãti ego semper iudicaui faciundũ esse, facies sapienter, & ages victor ex inimicorũ dolore triumphum iustissimum. Ego em̃ plane video fore neruis opus, sapientiaq; tua, vehementer, vt inimicos tuos pœnitear intẽperantię suę. De me tibi sic obtestãs omneis deos, pmitto, atq; cõfirmo, me pro tua dignitate (malo.n. dicere q̃ pro salute) in hac prouincia, cui tu pręfuisti, rogãdo deprecatoris, laborãdo propinqui, auctoritate chari hoĩs (vt spero) apud ciuitates, grauitate ĩperatoris, susceptur̃ officia, atq; parteis. Oĩa volo a me & postules, & expectes, vincã meis officiis cogitatiões tuas. Q. Seruilius pęrbreueis a te mihi literas reddidit, quę mihi tamẽ nimis lõgę visę sunt. Iniuriã em̃ mihi fieri putabã, cum rogabar. Nollem accidisset tẽpus, in quo perspicere posses, quãti ego te, quãti Põpęium, quẽ vnũ ex oĩbus facio, vt debeo, plurimi, quãti Brutũ facerẽ, q̃q̃ in consuetudine quotidiana pęrspexisses sicuti perspicies. sed qm̃ accidit, si quid a me pręterm̃issum fuerit, cõmissum facinus, & admissum dedecus cõfitebor. Põtinius qui a te tractatus est pręstãti, ac singulari fide, cuius tui beneficii sum ego testis, pręstat tibi memoriã beneuolentiãq; quã debet, qui, cũ maximis rebus suis coactus a me inuitissimo decessisset, tamẽ vt vidit tua interesse, conscendens iam nauem Epheso Laodiceã reuertit. Talia cum te studia videã habiturũ esse innumerabilia, plane dubitare nõ possum, qn tibi amplitudini ista sollicitudo futura sit. Si vero efficis vt cẽsores creent̃, & si ita gesseris cẽsurã, vt & debes, & potes, nõ tibi solũ, sed tuis oĩbus video in ppętuũ summo te psidio futurũ. Illud pugna, & enitere, ne qd nobis tpis proget̃, vt cũ hic tibi satisfecerim9, istic quoq; nostrã in te beneuolẽtiã nauare possimus. Quę de hoĩm, atq; ordinũ oĩm erga te studiis, scribis ad me, minime mihi mirãda, & maxime iucunda acciderũt, eadẽq; ad me pscripta sunt a familiarib9 meis. Itaq; capio magnã voluptatẽ, cũ tibi, cui9 mihi amicitia nõ solũ ampla, sed etiã iucũda est, ea tribui q̃ debeant̃, tũ vero remanere etiã nũc in ciuitate nostra studia ppę oĩm consensu erga forteis, & industrios viros: quę mihi ipsi vna semp tributa merces est laborę, & vigiliarũ mearũ. Illud vero mihi pęrmirũ accidit, tantã temeritatẽ fuisse in eo adolescẽte, cuius ego salutẽ duobus capitis iudiciis summa cõtentiõe defendi, vt tuis inimicitiis suscipiẽdis obliuiscerẽt patroni oĩm fortunarũ, ac rationũ suarũ, pręsertim cũ tu oĩbus vel ornamentis, vel pręsidiis redũdares, illi (vt leuissime dicã) multa deessent. Cuius sermo stultus, & puerilis, erat iã antea ad me a M. Cęlio familiari nostro perscriptus, de quo itẽ sermone multa scripta sunt abs te. Ego aũt citius cũ eo, qui tuas inimicitias suscepisset, veterẽ cõiunctionẽ diremissem, q̃ nouã conciliassem. Neq;.n. de meo erga te studio dubitare debes, neq; id est obscurũ cuipiã in ꝓuincia, nec Romę fuit. Sed tñ significatur in tuis literis suspitio quędam & dubitatio tua, de qua alienũ tempus est mihi tecum expostulãdi, purgandi aũt mei, necessarium. Vbi.n. ego cuiq̃ legationi fui impędimẽto, quo minus Romã ad laudẽ tuã mitterẽt? Aut in quo potui, si te palã odissem, minus qd tibi obesset facere? sic iã magis apte inimicus eẽm. Q si eẽm ea psidia, qua sunt ii, qui in nos hęc conferunt, tñ ea stultitia certe nõ fuissem,

Opus neruis.

Interesse tua.

Pugna illud.

Hic & istic

Odissem.

vt aut in obscuro odio aptas inimicitias, aut ĩ quo tibi nihil nocerẽ, summã ostẽderẽ volun tatem nocendi. Ad me adire quosdam memini, qui dicerẽt nimis magnos sumptus legatis decerni, quibus ego non tam imperaui, q̃ censui sumptus legatis q̃ maxime ad legẽ Corneliã decernendos: atq; in eo ipso me nõ perseuerasse, testes sunt rationes ciuitatũ, in quibus quã tũ quęq; voluit legatis tuis datũ induxit. Te aũt quibus mẽdaciis hoĩes leuissimi onerarũt, nõ modo sublatos sumptus, sed etiã a ꝓcuratoribus eorꝝ, qui iã profecti essent, repetitos & ablatos, eãq; causam multis oĩno nõ eundi fuisse! Quererer tecũ atq; expostularẽ, nisi (vt su pra scripsi) purgare me tibi hoc tuo tpe, q̃ accusare te mallem, idq; putarẽ esse rectius. Itaq; nihil de te, q; credideris de me, quãobrem nõ debueris credere, pauca dicã. Nã si me virũ bo nũ, si dignũ iis studiis, eaq; doctrina, cui me a puerítia dedi, si satis magni animi, nõ minimi cõsilii in maximis rebus ꝓspectũ habes, nihil in me nõ modo pfidiosum, & insidiosum, & fal lax in amicitia, sed ne humile quidẽ, aut ieiunum debes agnoscere. Sin aũt me astutũ & oc cultũ lubet fingere, qd est qd̃ minus cadere in eiusmodi naturã possit, q̃ aut florẽtissimi ho minis aspernari beneuolentiã, aut eius existimationem oppugnare in prouincia, cuius laudẽ domi defenderis! aut ĩ ea re animũ ostẽdere inimicũ, in qua nihil obsis! aut id eligere ad per fidiã, qd̃ ad indicãdũ odiũ apertissimũ sit, ad nocẽdũ leuissimũ! Quid erat aũt cur ego in te tam implacabilis essem, cũ te ex fratre meo ne tũc qdẽ, cũ tibi ꝓpe necesse esset eas agere par teis, inimicũ mihi fuisse cognouissem! Cũ vero reditũ nostrũ in gratiã vterq; expetisset, qd in cõsulatu tuo frustra mecũ egisti, qd̃ me aut facere aut sentire voluisses! Quid mihi man dasti, cũ te Puteolis ꝓsequerer, in quo non expectationẽ tuam diligentia mea vicerim! Q; si id est maxime astuti, oĩa ad suã vtilitatẽ referre, qd mihi tãdẽ erat vtilius! qd cõmodis meis aptius, q̃ hoĩs nobilissimi atq; honoratissimi cõiunctio, cuius opes, ingeniũ, liberi, affines, ꝓ pinqui mihi magno vel ornamẽto, vel pręsidio esse possent! Quę tñ ego oĩa in expetẽda ami citia tua, nõ astutia quadã, sed aliqua potius sapiẽtia secutus sum. Quid illa vincula, quib⁹ quidẽ libẽtissime astringor, quãta sunt! studiorũ similitudo, suauitas consuetudinis, delecta tio vitę atq; victus, sermonis societas, literę interiores, atq; hęc domestica. Quid illa tãdem popularia! reditus illustris in gratiã, in quo ne per imprudentiã quidẽ errari potest sine su spitione pfidię, amplissimi sacerdotii collegiũ, in quo non modo amicitiã violari apud ma iores nostros fas nõ erat, sed ne optari quidẽ sacerdotẽ licebat, qui cuiq̃ ex collegio eẽt ini micus. Quę vt omittã tam multa, atq; tãta, quis vnq̃ tanti quẽq̃ fecit, aut facere potuit, aut debuit, quãti ego Cnęũ Põpęiũ socerũ filię tuę! Etem̃ si merita valent, patriã, liberos, salutẽ, dignitatẽ, memetipsum mihi per illũ restitutũ puto. Si cõsuetudinis iucũditas, quę fuit vn q̃ amicitia cõsulariũ in nostra ciuitate cõiunctior! Si vlla amoris atq; officii signa, quid mi hi ille nõ commisit! quid nõ mecũ cõmunicauit! quid de se in senatu cũ ipse abesset per quẽ q̃ agi maluit! quibus ille me in rebus nõ ornatũ voluit amplissime! Qua deniq; ille facilita te, qua humanitate tulit cõtentionẽ meã pro Milone, aduersantem interdũ actionibus suis! Quo studio prouidit nequa me illius temporis inuidia attingeret, cũ me cõsilio, cũ aucto ritate, cũ armis deniq; texit suis! Quibus quidẽ tẽporibus hęc in eo grauitas, hęc animi alti tudo fuit, nõ modo vt Phrygi alicui, aut Lycaoni, qd̃ tu in legatis fecisti, sed ne summorũ quidẽ hominũ maleuolis de me sermonibus crederet. Huius igitur filius cũ sit gener tuus, cũq; pręter hãc cõiunctionẽ affinitatis, q̃ fis Cn. Pompęio charus, q̃q; iucũdus intelligã, quo tandẽ aĩo in te esse debeo, cũ pręsertim eas ad me is literas miserit, quib⁹ etiã si tibi, cui sum amicissimus, hostis essem, placarer tamẽ, totũq; me ad eius viri ita de me meriti voluntatẽ, nutũq; conuerterẽ! Sed hęc hactenus. pluribus em̃ etiã fortasse verbis, q̃ necesse fuit, scripta sunt. Nunc ea quę a me perfecta, quęq; instituta sint, cognosce. Atq; hęc agimus & agemus magis pro dignitate, q̃ pro periculo tuo. Te em̃ (vt spero) propędiẽ censorem audiemus, cu ius magistratus officia, quę sunt maximi animi, summiq; consilii, tibi diligentius & accura tius, q̃ hęc quę nos de te agimus, cogitanda esse censeo. Vale.

Expostulare.

Reditus in gratiã obseruãdus.

Vt spero dicit.

Epistolę duę, altera &c.

M. T. CICERO APPIO PVLCHRO (VT SPERO) CENSORI. S. D.

Vm essem in castris ad fluuiũ Pyramum, reddítę mihi sunt vno tẽpore a te epistolę duę, quas ad me Qu. Seruili⁹ Tarso miserat. earũ in altera dies erat adscripta Nonarũ Apriliũ: in altera q̃ mihi recẽtior videbat, dies nõ erat. Rñdebo igit̃ superiori prius, in qua scribis ad me de absolutiõe maiestatis.

de qua, etsi pmultũ ante certior fact⁹ eram literis, nunciis, fama deniq; ipsa (nihil enim fuit clari⁹, non quo quisq; aliter putasset, sed nihil de insignib⁹ ad laudẽ viris obscure nũciari solet) tñ eadem illa lętiora fecerũt mihi tuæ literæ, non solũ quia planius loq̃bantur, & vberi⁹, q̃ vulgi sermo, sed etiã quia magis tibi videbar gratulari, cũ de te, ex te ipo audiebam. Complexus igit̃ sum cogitatiõe te absentem, epistolã vero osculatus, & ipse mihi gratulat⁹ sum. Quę em̃ a cuncto populo, a senatu, a iudicibus, ingenio, industrię, virtuti tribuunt̃, quia mihi ipse assentior fortasse, cũ ea esse in me fingo, mihi quoq; ipsi tribui puto. nec tam gloriosum exitũ tui iudicii extitisse, sed tam prauã inimicorum tuorũ mentem fuisse mirabar. De ambitu vero qd interest inquies, an de maiestate? ad rẽ nihil. alterũ enim non attigisti, alterã auxisti. Verũtamẽ est maiestas (vt Sylla voluit) ne in quẽuis impune declamari liceret. Ambit⁹ vero ita apertã vim habet, vt aut accuset improbe, aut defendat̃. qui em̃ facta, & non facta largitio ignorari potest? Tuorũ autem honorũ cursus, cui suspect⁹ vnq̃ fuit? Me miserũ, q non affuerim, quos ego risus excitassem? Sed de maiestatis iudicio duo mihi illa ex tuis literis iucũdissima fuerunt. vnum, q; te ab ipsa repu. defensum scribis, q̃ quidẽ, etiã in summa bonorũ, & fortium ciuiũ copia, tueri talis viros deberet, nũc vero eo magis, quo tãta penuria est in omi vel honoris, vel ętatis gradu, vt tã orba ciuitas talis tutores cõplecti debeat. Alterũ, q; Põpeii, Bruti fidẽ beneuolentiãq; mirifice laudas. Lætor virtute, & officio cũ tuorũ necessariorum, meorũ amicissimorũ, tũ maxime alteri⁹ oim seculorum, & gentiũ principis: alteri⁹, iampridẽ iuuentutis, celeriter (vt spero) ciuitatis. De mercenariis testibus a suis ciuitatibus notãdis, nisi iam aliqd factũ est p Flaccũ, fiet a me, cũ p Asiam decedã. Nunc ad alterã epistolã venio. Q; ad me quasi formã cõmunium tẽporum, & totius reipu. misisti expressam, prudẽtia literarum tuarũ valde est mihi grata. Video enim & pericula leuiora, q̃ timebã, & maiora pręsidia. siquidẽ (vt scribis) oẽs vires ciuitatis se ad Põpeii ductũ applicauerũt. tuũq; simul prõptum aĩm, & alacrem pspexi ad defendendã remp. mirificãq; cepi voluptatem ex hac tua diligentia, q; in summis tuis occupationibus, mihi tamen reip. statum per te notũ esse voluisti. Nã auguraleis libros ad cõmune vtriusq; nostrum otiũ serua. Ego em̃ a te cũ tua pmissa per literas flagitabã, ad vrbẽ te otiosissimum esse arbitrabar. nũc tamẽ vt ipse pollicerís, p auguralib⁹ libris oratiões tuas cõfectas omneis expectabo. Tulli⁹, cui mã data ad me dedisti, nõ cõuenerat me, nec erat iam quisq; mecum tuorũ, pręter omneis meos, qui sunt oẽs tui. Stomachosiores meas literas quas dicas esse, nõ intelligo: bis ad te scripsi me purgãs diligẽter, te leuiter accusans in eo, qd̃ de me cito credidisses: qd̃ genus q̃relę mihi quidem videbat̃ esse amici, sin tibi displicet, nõ vtar posthac. Sed si, vt scribis, hę literæ nõ fuerũt disertæ, scito meas non fuisse. vt enim Aristarchus Homeri versum negat, quem non pbat, sic tu (libet enim mihi iocari) quod disertum non erit, ne putaris meum. Vale, & in censura, si iam es censor, (vt spero) de proauo multum cogitato tuo.

Maiestas.
Ambitus.
Cũ, tum.
Ad alterã epistolam.
Ad vrbem esse.
Stomachosiores lĩę.
Ioc⁹ Cice.
Disertũ qd̃ Ciceronianum.

M.T.C. APPIO PVLCHRO. S.D.

Ratulabor tibi prius, (ita. n. rerũ ordo postulat) deĩde ad me cõuertar. Ego vero vehemẽter gratulor de iudicio ambit⁹, neq; id, qd̃ nemini dubiũ fuit, absolutũ te esse, sed illud, q; quo melior ciuis, quo vir clarior, quo fortior amicus es, quoq; plura virtutis, industrię ornamẽta in te sunt, eo mirãdum est magis, nullã ne in tabellę quidẽ latebra, fuisse absconditã maleuolẽtiam, q̃ te impugnare auderet, nõ horum tẽporum, nõ horum hoĩm, atq; morum negotiũ: nihil iam sum pridẽ admiratus magis. De me aũt suscipe paulisper meas partes, & eũ te esse finge, q ego sum: si facile inueneris quid dicas, noli ignoscere hęsitationi meę. Ego vero velim mihi, Tullięq; meę (sicut tu amicissime, & suauissime optas) pspere euenire ea, q̃ me insciẽte facta sunt a meis, sed ita cecidisse, vt agerent̃ eo tpe, spero oĩno cũ aliqua felicitate, & opto. verũtamẽ plus me ĩ hac spe, tua sapiẽtia, & humanitas cõsolat̃, q̃ opportunitas tẽporis. Itaq; quẽadmodũ expediã exitũ hui⁹ institutę oratiõis, nõ reperio. neq; em̃ tristius dicere qcq̃ debeo ea de re quã tu ipse ominibus optimis psequeris, neq; nõ me tñ mordet aliqd, in quo vnũ nõ vereor, ne tu parũ pspicias ea, q̃ gesta sint, ab illis esse gesta, quib⁹ ego ita mãdaram, vt cũ tam longe abfuturus essem, ad me ne referrent, agerent quod pbassent. In hoc autem mihi illud occurrit, quid tu igitur si affuisses? rem probassem, de tempore nihil te inuito, nihil sine cõsilio egissem tuo. Vides sudare me, iãdudum laborantẽ quomodo ea tuear quæ mihi tuenda sunt, & te non offendam. Leua me igitur hoc onere, nunq̃ enim mihi vi-

Omina optima in nuptiis.
Argute.

deor tractasse causam difficiliorem. Sic habeto tamen, nisi iam nunc omnia negotia cũ summa tua dignitate diligentissime confecissem, tametsi nihil videbatur ad meum erga te pristinum studium addi posse, tamen hac mihi affinitate nunciata non maiore equidem studio, sed acrius, apertius, significantius dignitatem tuam defendissem. Decedenti mihi, & iam imperio annuo terminato, ante nonas Sextileis, cum ad Sidam naui accederem, & mecum Q. Seruilius esset, literæ a meis sunt redditæ. dixi statim Seruilio (etenim videbatur esse cõmotus) vt omnia a me maiora expectaret. quid multa? beneuolẽtior tibi, q̃ fui, nihilo sum factꝰ, diligentior ad declarandam beneuolentiam multo. nam vt vetus nostra simultas antea stimulabat me, vt cauerem ne cui suspitionem ficte reconciliatæ gratiæ darem, sic affinitas noua curam mihi affert cauendo, ne quid de summo meo erga te amore detractum esse videatur. Vale.

Ad Sidam accederem

M.T.C. APPIO PVLCHRO. S.

Fore expetendum.

QVasi diuinarem tali in officio fore mihi aliquando expetendũ studiũ tuũ, sic cũ de tuis rebus gestis agebatur, inseruiebam honori tuo. dicam tamen vere, plus q̃ acceperas, reddidisti. Quis enim ad me non perscripsit te, nõ solũ auctoritate orationis, sententia tua, quibus ego a tali viro cõtentus erã, sed etiã opera, consilio, domum veniendo, conueniendis meis, nullũ onus officii cuiq̃ reliquũ fecisse? Hęc mihi ampliora multo sunt, q̃ illa ipsa, propter quæ hęc elaborãt. INSIGNIA ENIM virtutis multi etiã sine virtute assecuti sunt, taliũ virorũ tanta studia asseq̃ sola virtus potest. Itaq̃ mihi propono fructũ amicitiæ nostræ ipsam amicitiam, qua nihil est vberius, præsertim in his studiis, quibus vterq̃ nostrum deuinctus est. Nam tibi me profiteor & in repub. socium, de qua idem sentimus, & in quotidiana vita coniunctum, cum iis artibus, studiisq̃, q̃ colimus. Velim ita fortuna tulisset, vti quanti ego omneis tuos facio, tanti tu meos facere posses: qd̃ tamen ipsum, nescio qua permotus animi diuinatione, non despero. Sed hoc nihil ad te, nostrum est onus. Illud velim sic habeas, q̃ intelliges hac re nouata additum potius aliquid ad meum erga te studium, cui nihil videbatur addi posse, q̃ quicq̃ esse detractum. Cum hæc scribebam, Censorem iam te esse sperabã, eo breuior est hæc epistola, & vt aduersum magistrum morum modestior. Vale.

Nihil ad te

MARCI TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER QVARTVS.

M.T.C. SERVIO SVLPITIO. S.D.

Ex se q̃sisse.

SAIVS Trebatius familiaris meꝰ ad me scripsit, te ex se quęsisse, quibus in locis essem, molesteq̃ ferre, q̃ me ꝓpter valetudinẽ tuã, cũ ad vrbẽ accessissem, nõ vidisses, & hoc tpe velle te mecũ, si propius accessissem, de officio vtriusq̃ nostrũ cõicare. Vtinã Serui saluis rebꝰ (sic.n. est dicẽdũ) colloq̃ potuissemꝰ inter nos, ꝓfecto aliq̃d opis occidenti reipublicæ tulissemus. Cognoram enim iam absens te hæc mala multo ante prouidentem, defensorem pacis, & in consulatu tuo, & post consulatum fuisse. Ego autem cum consilium tuũ probarem, & idem ipse sentirem, nihil proficiebam. Sero enim venerã, solus eram, rudis esse videbar in causa, inciderã in hominum pugnandi cupidoꝝ insanias. Nunc, quoniam nihil iam videmur posse opitulari reip. si quid est in quo nobismetipsis consulere possimus, non vt aliq̃d ex pristino statu nostro retineamus, sed vt q̃honestissime lugeamus, nemo est omniũ, quicũ potius mihi, q̃ tecũ cõmunicandum putem. Nec em̃ clarissimorum virorũ, quoꝝ similes esse debemus, exempla, neq̃ doctissimoꝝ, quos semper coluisti, præcepta te fugiũt: atq̃ ipse antea ad te scripsissem, te frustra in senatum, siue potius in conuentum senatorum esse venturũ, ni veritus essem, ne eius animũ offenderẽ, qui a me vt te imitarer petebat. Cui q̃dẽ ego, cũ me rogaret vt adessem in Senatu, eadem omnia q̃ a te de pace, & de Hispaniis dicta sunt, ostendi me esse dicturum. Rem vides quo modo se habeat, orbem terrarũ imperiis distributis ardere bello, vrbẽ sine legibꝰ, sine iudiciis, sine iure, sine fide relictam direptioni, & incendiis. Itaq̃

Quicum.

Adessem in senatu.

míhí venire in mẽtẽ níhíl põt,non modo quíd ſperẽ,ſed vix iam quíd audeã optare.Sín autem tíbí homíní prudentíſſímo vídet vtíle eſſe,nos colloquí,q̃q̃ lõgius etíam cogítabam ab Vrbe díſcedere,cuíus iã etiã nomẽ inuítus audío,tñ propius accedam. Trebatío mandauí, ſí quíd tu eum velles ad me mittere,ne recuſaret,idq̃ vt facías velím:aut ſí quem tuorũ fídelíum voles,ad me mittas,ne aut tíbí exíre ex Vrbe neceſſe ſit,aut míhí accedere.Ego tíbí tantum tríbuo,quantum míhí fortaſſe arrogo,vt exploratum habeam,quícquid nos cõmuní ſententía ſtatuerímus,íd omneís homines probaturos. Vale.

Sperare.
Optare.
Exire ex vrbe.

M.T.C.SERVIO SVLPITIO.S.D.

AD.III.Calẽ.Maías cũ eſſem in Cumano,accepí tuas líteras: quíbus lectís cognoui non ſatís prudenter fecíſſe Philotímũ,quí cum abs te mandatũ haberet,vt ſcríbís,de omnib⁹ rebus,ipſe ad me non veníſſet, líteras tuas míſiſſet,quas intellexí breuíores fuíſſe,q̃ eũ perlaturũ putaſſes. Sed tamẽ poſtq̃ líteras tuas legí,Poſthumía tua me conuenít,& Seruíus noſter:hís placuit vt tu in Cumanũ venírés,q etiã mecũ,vt ad te ſcríberẽ,egerunt.Qz meum conſilíũ exquíris,íd eſt tale,vt capere facílíus ípſe poſſím,q̃ alteri dare.Quíd.n.eſt,qd audeã ſuadere tíbí homíní ſumma auctoritate,ſummaq̃ prudentía?Sí qd rectíſſímũ ſit,q̃rímus,perſpícuũ eſt:ſí quíd maxíme expediat,obſcurũ:ſín hí ſumus,quí pfecto eſſe debem⁹,vt níhíl arbítremur expedíre,níſí qd rectũ,honeſtũq̃ ſit,non poteſt eſſe dubíũ,quíd faciendũ nobís ſit. Qz exíſtímas meã cauſam cõiũctã eſſe cũ tua,certe ſímílís ín vtroq̃ noſtrũ,cũ optíme ſentírem⁹,error fuít.Nam oía vtríuſq̃ conſílía ad concordíã ſpectauerũt,quæ cũ ípſí Cæſarí níhíl eſſet vtílí⁹,gratíam quoq̃ nos ínire ab eo defendenda pace arbítrabantur.quantũ nos fefellerít,& quem in locũ res deducta ſit,vídes.neq̃ ſolũ ea perſpícís quæ gerunt, quæq̃ iam geſta ſunt,ſed etíam quí curſus rerũ,quí exítus futurus ſit.Ergo aut probare oportet ea quæ fiũt,aut intereſſe,etíam ſí non probes:quarũ altera míhí turpís , altera etiã periculoſa ratío videt.Reſtat vt díſcedendũ putem:ín quo relíqua videt eſſe delíberatío,qd conſílíũ in díſceſſu,quæ loca ſequamur.omnino cum míſerior res nunq̃ accídít,tum ne delíberatío quidẽ difficílíor.Níhíl enim conſtítuí poteſt,quod nõ incurrat in magnam alíquam difficultatẽ.Tu, ſí vídebítur,ita cenſeo facías,vt ſí habes iam ſtatutum,quíd tíbí agendum putes,ín quo nõ ſit coniunctum conſílium meum cum tuo,ſuperſedeas hoc labore ítínerís:ſín eſt quod mecũ communícare velís,ego te expectabo.Tu quod tuo commodo fíat, q̃prímum velím venías, ſícut intellexí & Seruío,& Poſthumíæ placere. Vale.

Ad tertiũ Calend.
Hí an íí: .i.tales.
Defendẽda pace.
Qz prímũ.

M.T.C.SERVIO SVLPITIO.S.D.

VEhementer te eſſe ſollícítũ,& ín cõmunibus míſeríís pcípuo quodã dolore angí,multí ad nos quotídíe deferũt.Qd q̃q̃ mínime míror,& meũ quodãmodo agnoſco,doleo tñ te ſapientía pditũ ppe ſíngulari,non tuís bonís delectarí potíus, q̃ alíenís malís laborare . Me quidẽ etſí nemíní cõcedo q maíorẽ ex pnícíe,& peſte reíp.moleſtiã traxerít,tñ multa iã conſolant, maxímeq̃ cõſcíentía conſílíorum meorum.Multo ením ante , tanq̃ ex alíqua ſpecula proſpexí tempeſtatem futuram,neq̃ id ſolum mea ſponte, ſed multo etíam magís monente,& denunciante te. Etſí em abfuí magnã partem cõſulatus tuí,tamẽ & abſens cognoſcebam, quæ eſſet tua ín hoc peſtífero bello cauendo,& prædícendo ſententía,& ípſe affuí prímís temporíbus tuí conſulatus,cum accuratíſſíme monuíſtí ſenatum collectís omib⁹ bellís cíuílíbus,vt & ílla timerent,q̃ meminíſſent,& ſcírẽt, cũ ſuperíores nullo talí exemplo antea in rep.cognito,tã crudeles fuíſſent,qcũq̃ poſtea remp.oppreſſíſſet armís,multo intolerabílíorem futurum.NAM qd exemplo fít,íd etíam íure fíerí putant: ſed alíquíd,atq̃ adeo multa addunt,& afferunt de ſuo.Quare meminíſſe debes eos, quí auctorítatem,& conſílíũ tuum non ſunt ſecutí,ſua ſtultítía occídíſſe, cum tua prudentía ſalui eſſe potuíſſent.Dices,qd me íſta res cõſolat ín tantís tenebrís,& quaſí perpetuís reíp?eſt omnino vix conſolabílís dolor,tanta eſt omníũ rerum amíſſío,& deſperatío recuperandí.Sed tamẽ & Cæſar ípſe ita de te iudícat,& omnes cíues ſíc exíſtímant,quaſí lumen alíquod extínctís cæterís elucere ſanctitatem,& prudentíam,& dígnítatem tuam.Hæc tíbí ad leuãdas moleſtías magna eſſe debent.Qz autem a tuís abes,ídeo leuíus ferendum eſt,q̃ eodem tempore a multís,ac magnís moleſtíís abes,quas ad te omneís perſcríberem,níſí vererer ne ea cognoſceres abſens,quæ quía non vídes,míhí vídeís melíore eſſe conditíone,q̃ nos,q vídemus. Hacte-

Aduerte.
,,
A tuis abes.

Consolatio ob philosophiam.

nus existimo nostrã cõsolationẽ recte adhibitam esse, quoad certior ab hoïe amicissimo fieres iis de rebus, quibus leuari possent molestię tuę. Reliqua sunt in te ipso, neq; mihi ignota, nec minima solatia, & (vt qdẽ ego sentio) multo maxima: q̃ ego ipse experiẽs quotidie sic probo, vt ea mihi salutẽ afferre videant. Te aũt ab initio ętatis memoria teneo summe oĩm doctrinarũ studiosum fuisse, omniaq; q̃ a sapiẽtissimis ad bene viuẽdũ tradita essent, sũmo studio, curaq; didicisse: quę qdẽ vel optimis rebus, & vsui, & delectationi esse possent. His vero tẽporibus habemus aliud nihil, in quo acquiescamus. Nihil faciã insolenter, neq; te tali vel scientia, vel natura p̃ditũ hortabor, vt ad eas te referas arteis, quibus a primis tẽporib⁹ ætatis studiũ tuũ dedisti: tantũ dicam, qd̃ te spero approbaturũ, me posteaq̃ illi arti, cui studueram, nihil esse loci, neq; in curia, neq; in foro videre, omnẽ meam curam, atq; operam ad philosophiam cõtulisse. tuę sciẽtię excellẽti, ac singulari nõ multo plus q̃ nostrę relictũ est loci. Quare nõ equidẽ te moneo, sed mihi ita psuasi, te quoq; in iisdẽ versari rebus, q̃ etiã si min⁹ p̃dessent, animũ tñ a sollicitudine abducerent. Seruius quidẽ tuus in oĩbus ingenuis artib⁹, in primisq; hac, in qua ego me scripsi acqescere, ita versat̃, vt excellat. A me vero sic diligit̃, vt tibi vni cõcedã, præterea nemini, mihiq; ab eo gratia refertur, in quo ille existimat: q̃ facile appareat, q̃ me colat, & obseruet, tibi quoq; in eo se facere gratissimum. Vale.

M.C.S.D. SERVIO SVLPITIO.

Paupertas diuitiæq; orationis.

ACcipio excusationẽ tuã, qua vsus es, cur sępius ad me literas vno exẽplo dedisses. Sed accipio ex ea parte, quaten⁹ aut negligẽtia, aut improbitate eorq; epistolas accipiãt, fieri scribis ne ad nos perferant̃: illã partẽ excusationis, qua te scribis orationis paupertate (sic.n. appellas) iisdẽ verbis epistolas sæpius mittere, nec nosco, nec p̃bo. Et ego ipe, quẽ tu per iocũ (sic.n. accipio) diuitias oronis habere dicis, me nõ esse verborq; admodũ inopem agnosco. ἐιρωνεύεσθαι eĩn nõ necesse est. sed tñ idẽ, nec hoc ἐιρωνεύόμενον, facile cedo tuorum scriptorq; subtilitati, & elegãtię. Cõsiliũ tuũ, quo te vsum scribis hoc Achaicũ negotiũ non recusauisse, cũ semp p̃bauissem, tũ multo magis p̃bauí lectis tuis p̃ximis literis. Omẽs enim causæ q̃s cõmemoras, iustissimę sunt, tuaq; & auctoritate, & prudentia dignissimæ. Q̃z aliter cecidisse rem existimas, atq; opinat⁹ sis, id tibi nullo modo assentior. Sed quia tanta perturbatio, & cõfusio est rerũ, ita perculsa, & prostrata fœdissimo bello iacẽt oĩa, vt is cuiq; locus, vbi ipse sit, miserrimus esse videat̃, p̃pterea & tui cõsilii pœnitet, & nos qui domi sumus, tibi beati videmur. At cõtra nobis non tu quidẽ vacuus molestiis, sed p̃ nobis beat⁹, atq; hoc ipso melior est tua, q̃ nostra cõditio, q̃ tu quid doleas scribere audes, nos ne id qdẽ tuto possum⁹, nec id victoris vitio, quo nihil moderatius, sed ipsius victorię, quę ciuilibus bellis semp est insolẽs.

Marcelli reconciliatio

Vno te vicimus, q̃ de Marcelli collegæ tui salute paulo ante q̃ tu cognouimus, etiã mehercule, q̃ quemadmodum ea res ageretur, vidim⁹. Nã sic fac existimes, post has miserias, idest postq̃ armis disceptari cœptũ est, de iure publico nihil esse actũ aliud cũ dignitate. Nã & ipe Cæsar accusata acerbitate Marcelli (sic eĩ appellabat) laudataq; honorificentissime & equitate tua, & prudẽtia, repẽte p̃ter spem dixit se Senatui roganti de Marcello, ne hominis quidem causa negaturũ. Fecerat aũt hoc senatus, vt cũ a L. Pisone mentio esset facta de Marcello, & cũ C. Marcellus se ad Cęsaris pedes abiecisset, cũct⁹ cõsurgeret, & ad Cæsarẽ supplex accederet. Noli querere, ita mihi pulcher hic dies visus ẽ, vt speciẽ aliquã viderer videre quasi reuiuiscẽtis reip. Itaq; cũ oẽs ante me rogati gratias Cęsari egissent p̃ter Volcatiũ (is eĩ si eo loco esset, negauit se facturũ fuisse) ego rogatus mutaui meũ cõsiliũ. Nã statuerã non mehercule inertia, sed desiderio pristinę dignitatis in perpetuum tacere. Fregit hoc meũ cõsiliũ, & Cęsaris magnitudo animi, & senat⁹ officiũ. Itaq; plurib⁹ verbis egi Cęsari gratias, neq; metuo etiã in cęteris reb⁹ me honesto otio priuari, qd̃ erat vnicũ solatiũ in malis. Sed tñ qm̃ effugi ei⁹ offensionẽ, q̃ fortasse arbitrarer̃ me hãc rẽp. nõ putare, si perpetuo tacerẽ, modi

Intra modum.

ce hoc faciã, aut etiã intra modũ, vt & illi⁹ volũtati, & meis studiis seruiã. Nã etsi a pria ęta te me oĩs ars & doctrina liberalis, & maxime philosophia delectauit, tñ hoc studiũ quotidie ingrauescit, credo & ętatis maturitate ad prudẽtiã, & his tẽporq; vitiis, vt nulla res alia leua re aĩum molestiis possit. A quo studio te abduci negotiis ĩtelligo ex tuis lr̃is, sed tñ aliqd iã noctes te adiuuabũt. Serui⁹ tu⁹, vel poti⁹ noster, sũma me obseruãtia colit, cui⁹ ego cũ oĩ p̃bitate, sũmaq; virtute, tũ studiis, doctrinaq; delector. is mecũ sępe de tua mãsiõe, aut decessiõe cõicat. Adhuc ĩ hac sũ sn̄ia, nihil vt faciam⁹, nisi qd̃ maxĩe Cęsar velle videat̃. Res sũt eiusmo

dí,vt ſi Romę ſis,te nihil p̃ter tuos delectare poſſit.De reliqs nihil meli⁹ íp̃o eſt.Cętері,& cę tera,eíuſmodí,vt ſi alterutrũ neceſſe ſit,audire ea malís,q̃ vídere. Hoc noſtrum conſilíũ no bís mínime iucundum eſt,quí te vídere cupimus,ſed conſulímus tíbí. Vale.

SERVIVS SVLPITIVS.M.T.C.S.

POſteaq̃ míhí renũcíatum eſt de obítu Tullíæ fílię tuæ,ſaneq̃ ꝓ eo ac debuí, grauíter,moleſteq; tulí,cõmunẽq; eã calamítatẽ exíſtímauí.quí ſi íſtíc affuíſſem,neq; tíbí defuíſſem,corãq; meũ dolorẽ tíbí declaraſſem.Et ſi genus hoc conſolationis mínimũ,atq; acerbũ eſt,ꝓpterea qa pr̃ quos ea fíerí debent ꝓ pínquos,ac famílíareís,ipſí parí moleſtía afficíunt,neq; ſine lachrymís multís id conarí queunt,vt magis ipſí vídeantur alíorum cõſolatíõe índígere, q̃ alíís poſſe ſuũ officíũ p̃ſtare,tamen q̃ ín pręſentía míhí in mentẽ venerũt,decreuí breuí ad te pr̃ſcríbere,nõ quo ea te fugere exíſtímẽ,ſed q; forſitan dolore impedít⁹ mínus ea pſpícías. Quid eſt q; tantopere te commoueat tuus dolor inteſtínus?cogíta quẽadmodũ adhuc fortuna nobíſcũ egerít,ea nobís erepta eſſe,q̃ homínib⁹ nõ mínus q̃ líberí,chara eẽ debẽt,patríã, honeſtatẽ,dígnitatẽ,honores omẽís.hoc vno íc̃ómodo addíto,qd ad dolorẽ adíũgí potuit? aut quí nõ in íllís reb⁹ exercítat⁹ anímus callere íã debet,atq; oĩa mínorís eſtímare?an íllíus vícem credo doles?quotíes in eã cogítationẽ neceſſe eſt & tu veneris,& nos ſępe íncídímus, hiſce tẽporibus nõ pęſſime cum íís eſſe actũ,quíbus ſine dolore lícítum eſt mortẽ cũ vita cõmutare.Quid autẽ fuit qd̃ íllam hoc tẽpore ad víuendũ magnope inuitare poſſet? quæ res? quę ſpes?qd̃ anímí ſolatiũ?vt cũ alíquo adoleſcente primarío coníũcta ætatẽ ageret ? lícítum eſt tíbí(credo) pro tua dígnítate ex hac iuuẽtute generũ deligere,cuíus fídeí líberos tuos, te tuto cõmíttere putares. An vt ea líberos ex ſeſe pareret,quos cũ floręteís víderet,lętareť, quí rem a parente traditam pr̃ ſe tenere poſſent,honores ordínatím in rep.pętituri eſſent, ín amícorum negotíís líbertate ſua vterentur?quid horum fuit,qd̃ non prius q̃ datũ,ademptum ſit? At vero malũ eſt líberos amíttere.malũ,níſí hoc peíus ſit,hęc ſufferre,& perpetí. Quę res míhí nõ medíocrẽ cõſolationẽ attulít,volo tíbí commemorare,ſí forte eadẽ res tíbí dolorem mínuere poſſet.Ex Aſía rediens cum ab Aegina Megaram verſus nauígarem, cœpí regiones circũcírca proſpícere.poſt me erat Aegína,ante Megara,dextra Píræus, ſíníſtra Corínthus,quę oppída quodã tempore floręteíſſíma fuerunt,nũc p̃ſtrata,& dírutа ante oculos íacent.Cœpí egomet mecũ ſíc cogítare,Hem,nos homunculí índígnamur ſí quís noſtrũ interíít,aut occíſus eſt,quor̃ vita breuíor eſſe debet,cũ vno loco tot oppidor̃ cadauera ꝓiecta íacent.vís ne tu te Serui cohíbere,& meminiſſe hominẽ te eſſe natum?Crede míhí,cogítatione ea nõ medíocríter ſum cõfírmatus.Hoc ídẽ,ſí tíbí vídeť,fac ante oculos tíbí ꝓponas: modo vno tempore tot vírí claríſſímí interíerunt,de impęrío præterea tanta dímínutío facta eſt,omnes prouínciæ conquaſſatæ ſunt,ín vní⁹ mulíerculæ anímula ſí íactura facta eſt,tantopere cõmoueris?quę ſí hoc tẽpore non ſuum díẽ obíiſſet,paucís poſt annís tñ eí moriendũ fuít,qm̃ hõ nata fuerat.Etíã tu ab hiſce reb⁹ aĩum ad cogítationẽ tuã auoca,atq; ea potí⁹ reminíſcere,q̃ dígna tua pſona ſũt,íllã q̃díu eí opus fuerat,víxíſſe,vna cũ rep.fuíſſe,te patrẽ ſuũ p̃torẽ,cõſulẽ,augurẽ vídíſſe,adoleſcẽtib⁹ primarıís nuptã fuíſſe,oĩbus bonís ꝓpęꝓfunctã eẽ,cũ reſp.occíderet vita exceſſíſſe.Quíd eſt qd̃ tu,aut íllа cũ fortuna hoc noĩe querí poſſítís?Deníq; nolí te obliuíſcí Cíceronẽ eſſe,& eũ,q aliís cõſueueris p̃cipere,& dare cõſilíũ, neq; ímítarí malos medícos,q ín alíenís morbís ꝓfítenť ſe tenere medícínę ſcíẽtíã, ípſí ſe curare nõ poſſunt,ſed potí⁹,q̃ aliís tute p̃cípe ſoles,ea tute tíbí ſubííce,atq; apud aĩum ꝓponе. NVLLVS dolor eſt,quẽ nõ lõgínqtas tpis mínuat,atq; molliat.Hoc te expectare tp̃s tíbí turpe eſt,ac nõ eí rei ſapiẽtia tua te occurrere.Q; ſí qs etiã inferis ſenſus ẽ,q illí⁹ amor ĩ te fuit, pietaſq; in omẽís ſuos,hoc certe illa te facere nõ vult.Da hoc illí mortuę,da cętеris amícís, ac famílíarib⁹,q tuo dolore mœrẽt,da patrię,vt ſíqua ĩ re opus ſit,opa,& cõſílío tuo vtí poſſit.Deníq; qm̃ in eã fortunã deuenim⁹, vt etiã huic rei nobís ſeruíẽdũ ſit,nolí cõmíttere,vt q̃ſq̃ te putet nõ tã fílíã,q̃ reſp.tpa,& alíor̃ victorıã lugere.Plura me ad te de hac re ſcríbere pudet,ne vídear prudẽtię tuę diffídere.Quare ſí hoc vnũ ꝓpoſuero,fínẽ faciã ſcríbẽdí.Vídímus alíquotíes ſecũdã pulcherríme te ferre fortunã,magnamq; ex ea re te laudẽ adípíſcí:fac alíqñ ĩtellígam⁹,aduerſã quoq; te ęque ferre poſſe,neq; id maí⁹ q̃ debeat tíbí onus vídeří,ne ex oĩb⁹ vírtutib⁹ hęc vna tíbí vídeať deeſſe.Qd̃ ad me attínet,cũ te trãqllíorẽ aĩo eẽ cognouero,de íís reb⁹,quę híc gerunť,quẽadmodũq; ſe ꝓuíncía habeat,certíorẽ faciam. Vale.

Renũciatũ.

Vrbiũ deſolatío.

Cadauera oppidorũ.

Homo nata.

Medící malí.

Cícero in ꝓſperís modeſtus.

M.CICERO.S.D.SERVIO SVLPITIO.

EGo vero Serui vellẽ,vt scribis,in meo grauissimo casu affuisses.Quãtũ eẽ ꝑsens me adiuuare potueris,& cõsolãdo, & ꝓpe eque dolendo,facile ex eo intelligo,ꝙ literis tuis lectis aliquantum acquieui. Nam & ea scripsisti,q̃ leuare luctũ possent:& in me consolãdo,nõ mediocrẽ ipse animi dolorẽ adhibuisti.Serui⁹ tñ tuus oẽibus officiis,q̃ illi tẽpori tribui potuerunt,declarauit & quãti ipse me faceret,& q̃ suum talẽ erga me animũ tibi gratũ putaret fore:cuius officia iucũdiora scilicet sepe mihi fuerũt,nunq̃ tñ gratiora.Me aũt nõ ofo tua solũ,& societas pene egritudinis,sed etiã auctoritas cõsolat. Turpe eẽ esse existimo,me nõ ita ferre casum meũ,vt tu tali sapiẽtia ꝑdit⁹ ferẽdũ putas.Sed opprimor interdũ,& vix resisto dolori,ꝙ ea me solatia deficiũt,q̃ ceteris,quorũ mihi exẽpla ꝓponо,simili in fortuna nõ defuerũt.Nã & Q.Maximus,qui filiũ cõsularem clarũ virũ,& magnis reb⁹ gestis amisit,& L.Paulus,q̃ duos septẽ dieb⁹,& noster Gall⁹,& M. Cato,q̃ summo ingenio,summa virtute filiũ ꝑdidit,iis tẽporib⁹ fuerunt, vt eos tum ipsorũ dignitas consolaret ea,quã ex rep.consequebant.Mihi aũt amissis ornamẽtis iis,q̃ ipse commemoras,queq̃ erã maximis laborib⁹ adept⁹,vnũ manebat illud solatium,qd̃ ereptũ est.Nõ amicoꝝ negotiis,nõ reip.procuratione impediebant cogitationes meę,nihil in foro agere licebat,aspicere curiã nõ poterã,existimabã id qd̃ erat,omneis me & industrię meę fructus, & fortunę ꝑdidisse.Sed cũ cogitarẽ hęc mihi tecum,& cũ qbusdã esse cõmunia,& cũ frãgerẽ iã ipse me,cogerẽq̃ illa ferre tolerãter,habebã quo cõfugerẽ,vbi cõquiescerẽ,cuius in sermone & suauitate omneis curas,doloresq̃ deponerẽ.Nunc aũt hoc tã graui vulnere,etiã illa quæ cõsenuisse videbãtur,recrudescũt.Nõ.n.vt cũ me a rep.mœstũ domus excipiebat,q̃ leuaret, sic nũc domo mœrẽs ad rẽp.confugere possum,vt in eius bonis acqescã.Itaq̃ & domo absũ, & foro,ꝙ nec eum dolorẽ,quem a rep.capio,dom⁹ iã cõsolari põt,nec domesticũ resp. Quo magis te expecto,teq̃ videre q̃primũ cupio.Maior mihi ratio affore nulla põt,q̃ coniunctio consuetudinis,sermonũq̃ nostroꝝ.q̃q̃ sperabam tuum aduentum(sic enim audiebã)appropinquare.Ego autem cum multis de causis te exopto q̃primũ videre,tum etiã, vt ante commentemur inter nos,qua ratione nobis traducẽdũ sit hoc tẽpus,qd̃ est totum ad vnius voluntatem accõmodandum,& prudẽtis,& liberalis,&(vt persexisse videor) nec a me alieni, & tibi amicissimi.Qd̃ cum ita sit,magnę tamen est deliberationis,quę ratio sit ineunda nobis non agendi aliquid,sed illius concessu,& beneficio quiescendi. Vale.

Iucundum
Gratum.
Me deficiunt.

M.CICERO.S.D.M.MARCELLO.

SI ei te adhuc consilio vsum intelligo,vt id reprehendere non audeã, nõ qn ab eo ipse dissentiã,sed ꝙ ea te sapiẽtia esse iudicẽ,vt meũ cõsiliũ nõ anteponã tuo,tñ & amicitię nostrę vetustas,& tua summa erga me beneuolentia,q̃ mihi iã a pueritia tua cognita est,me hortata est,vt ea scribere ad te, q̃ & saluti tuę conducere arbitrarer,& non aliena esse ducerem a dignitate. Ego eũ te esse,qui horũ maloꝝ initia multo ante videris,consulatũ magnificentissime,atq̃ optime gesseris,ꝑclare memini:sed idẽ etiam illa vidi,neq̃ te consiliũ ciuilis belli ita gerẽdi,neq̃ copias Cn.Põpeii,nec genus exercitus probare,semperq̃ summe diffidere.qua in sententia me quoq̃ fuisse,memoria tenere te arbitror.Itaq̃ neq̃ tu multũ interfuisti rebus gerendis,& ego id semper egi,ne interessem. Nõ eẽ iis reb⁹ pugnabam⁹,quibus valere poteramus,cõsilio,auctoritate,causa,q̃ erant in nobis superiora,sed lacertis, & viribus, quibus pares nõ eram⁹.Victi sumus igit,aut si vinci dignitas nõ põt,fracti certe, & abiecti. In quo tuũ cõsiliũ nemo põt nõ maxime laudare,ꝙ cũ spe vincẽdi,simul abiecisti certãdi etiã cupiditatẽ,ostendistiq̃ sapientẽ,& bonũ ciuẽ initia belli ciuilis inuitũ suscipere,extrema non libenter persequi.Qui non idem cõsiliũ,qd̃ tu,secuti sunt,eos video in duo genera eẽ distractos. Aut.n.renouare bellũ conati sũt,& hi se in Aphricã cõtulerũt:aut quẽadmodum nos, se victos esse crediderunt.Medium quoddã tuum consiliũ fuit,qui hoc fortasse humilis animi duceres,illud pertinacis.Fateor a plerisq̃,vel dicã ab omnib⁹,sapiens tuũ consiliũ,a multis etiã magni,ac fortis animi iudicatũ,sed habet ista ratio,vt mihi quidẽ videt,quẽdã modum,ꝑsertim cum tibi nihil deesse arbitrer ad tuas fortunas omneis obtinẽdas,ꝑter volũtatem.Sic eẽ intellexi,nihil aliud esse qd̃ dubitationem afferret ei,penes quem est potestas,nisi ꝙ vereretur,ne tu illud beneficiũ omnino nõ putares.De quo quid sentiam,nihil attinet

Pugnare.
Humilis
animus.
Penes.

dicere,cum appareat ipse quid fecerim.Sed tamen si iam ita cõstituisses, vt abesse perpetuo malles,q̃ ea q̃ nolles videre,tñ id cogitare deberes,vbicũq; esses,te fore in eius ipsius,quẽ fugeres,potestate.Qui si facile passurus esset,te carentem patria,& fortunis tuis quiete,& libere viuere,cogitandum tibi tñ esset,Romæ ne,& domi tuæ, cuiusmodi res esset, an Mitylenis,aut Rhodi malles viuere. Sed cum ita late pateat eius potestas,quem veremur,vt terrarum orbem complexa sit,nonne mauis sine periculo domi tuę esse,q̃ cum periculo alienę? Eqdem etiam si oppetenda mors esset,domi,atq; in patria mallem, q̃ in externis, atq; alienis locis. Hocẽdem omnes,qui te diligũt,sentiũt,quoq; est magna ꝑ tuis maximis,clarissimisq; virtutibus multitudo.Habemus etiam rationem rei familiaris tuæ,quam dissipari nolum⁹.Nã etsi nullam potest accipere iniuriam,q̃ futura perpetua sit,propterea q̃ neq; is qui tenet rẽp. patietur,neq; ipsa resp.tamen impetum prædonum in tuas fortunas fieri nolo.ii aũt qui essent,auderẽ scribere,nisi te intelligere confiderem.Hic te vnius sollicitudines, vnius etiam multæ,& assiduę lachrymæ C.Marcelli fratris optimi deprecantur,nos cura & dolore proximi sumus,precibus tardiores,q̃ ius adeundi,cum ipsi deprecatione eguerimus, non habemus.Gratia tantum possumus,quantum victi.Sed tamen consilio,studio,Marcello non desumus,a tuis reliquis non adhibemur,ad omnia parati sumus. Vale.

Cęsarẽ innuit.

M.C.S.D.M.MARCELLO.

NEq; monere te audeo p̃stãti prudẽtia virũ,nec cõfirmare maximi animi hominem,vnũq; fortissimum,consolari vero nullo modo.Nam si ea q̃ acciderunt ita fers vt audio,gratulari magis virtuti debeo, q̃ consolari dolorem tuum:sin te tãta mala reip.frangũt,nõ ita abundo ingenio,vt te consoler, cum ipse me non possim.Reliquum est igit̃,vt tibi me in omni re eum prębeam,pręstemq;,vt ad oĩa q̃ tui velint,ita sim præsto, vt me non solum oĩa debere tua causa,sed ea quoq; q̃ non possum,putent.Illud tñ multum me monuisse,vel censuisse puta,vel propter beneuolentiam tacere non potuisse,vt qd̃ ego facio,tu quoq; animũ inducas,si fit aliqua resp.in ea te esse oportere iudicio hominum,teq; principem necessitate cedentẽ tẽpori:sin aũt nulla sit,hunc tamen aptissimum esse etiam ad exulandum locum. Si enim libertatem sequimur,qui locus hoc dominatu vacat? sin qualemcũq; locum,qui est domestica sede iucundior? Sed mihi crede,etiã is qui omnia tenet,fauet ingeniis,nobilitatẽ vero,& dignitatẽ hoĩm,quantum ei res,& ipsius causa concedit,amplectitur.Sed plura, q̃ statueram.Redeo ergo ad vnum illud,me tuum fore cum tuis, si modo erũt tui: sin min⁹,me certe in omnibus rebus satis nostræ coniunctioni,amoriq; facturum. Vale.

Animũ inducas.s.vt facias.

M.CICERO.S.D.M.MARCELLO.

ETsi perpaucis ante diebus dederã Q.Mutio literas ad te plurib⁹ verbis scriptas,quibus declaraueram,quo te animo censerem esse oportere,& quid tibi faciendũ arbitrarer,tamen cũ Theophilus libertus tuus p̃ficisceret̃,cui⁹ ego fidem erga te,beneuolẽtiãq; perspexeram,sine meis literis eum ad te venire noluí.Iisdẽ igit̃ de reb⁹ etiã,atq; etiã hortor,q̃b⁹ superiorib⁹ literis hortatus sum,vt in ea rep.quęcũq; est,q̃primũ velis esse.Multa videbis fortasse q̃ nolis,nõ plura tñ,q̃ audis quotidie.Non est porro tuũ,vno sensu solũ oculoq; moueri,cũ illud idẽ auriḃ⁹ percipias,qd̃ etiã maius videri solet,minus laborare.At tibi ipsi dicẽdũ erit aliqd,qd̃ nõ sentias,aut faciẽdũ qd̃ nõ ꝑbes.PRIMVM tẽpori cedere.i.necessitati parere,sem per sapiẽtis habitũ.Deinde nõ habet,vt nunc qdẽ est,id vitii res.dicere fortasse q̃ sentias nõ licet,tacere plane licet.oĩa eĩn delata ad vnũ sunt.is vtit̃ cõsilio,ne suoq; quidẽ,sed suo. Qd̃ nõ multo secus fieret,si is rẽp.teneret,quẽ secuti sum⁹.An q̃ in bello,cũ oĩm nostrũ cõiũctũ esset periculũ suo,certoq; hoĩm minime prudẽtiũ cõsilio vtereť,eũ magis cõem cẽsem⁹ in victoria futurũ fuisse,q̃ ceteris in reb⁹ fuisset? & q̃ nec te cõsule tuũ sapiẽtissimũ cõsiliũ secut⁹ esset,nec fratre tuo cõsulatũ ex auctoritate tua gerẽte,nobis auctorib⁹ vti voluerit, nũc oĩa tenẽtẽ nostras sentẽtias desideraturũ cẽses fuisse? OMNIA SVNT misera in bellis ciuilib⁹, quę maiores nostri,ne semel qdẽ,nostra ætas sępe iã sensit:sed miserius nihil, q̃ ipsa victoria, q̃ etiã si ad meliores venit,tñ eos ipsos ferociores,impotẽtioresq; reddit,vt etiã si natura tales nõ sint,necessitate esse coganť.MVLTA ENIM victori eorũ arbitrio per quos vicit,etiã inuito,facienda sunt. An tu non videbas mecum simul, q̃ illa crudelis esset futura victoria? Igitur tunc quoq; patria careres,ne quæ nolles, videres? Non inquies.Ego enim ipse

Tẽpori cedẽdum.

Pompeium notat.

Victoria ciuilis belli.

In minimis ponere.

tenerem opes, & dignitatē meā. At erat tuę virtutis, in minimis tuas res ponere, de rep. vehementius laborare. Deinde, q̃ finis istius consilii est: nam adhuc & factum tuū probat, & vt in tali re, etiam fortuna laudatur. Factū, ꝙ initiū belli necessario secutus sis, & extrema sapiēter persequi nolueris: fortuna, ꝙ honesto otio tenueris & statū, & famā dignitatis tuę. Nūc vero nec locus tibi vllus dulcior esse debet patria, nec eam diligere minus debes, ꝙ deformior est, sed misereri potius, nec eā multis claris viris orbatam, priuare etiā aspectu tuo. Deniq̃ si fuit magni animi nō esse supplicē victori, vide ne supbi sit, aspernari eiusdē liberalitatē. Et si sapiētis ē carere patria, duri nō desiderare: & si rep. nō possis frui, stultū est nolle priuata. Caput illud est, vt si ista vita tibi commodior esse videatur, cogitandū tamen sit, ne tutior nō sit. magna gladiorum est licentia, sed in externis locis, minor etiā ad facinus verecūdia. Mihi

Salus tua. Tuum est.

salus tua tantæ curæ est, vt Marcello fratri tuo aut par, aut certe proximus sim. Tuū est cōsulere temporibus, & incolumitati, & vitæ, & fortunis tuis. Vale.

M.CICERO.M.MARCELLO.S.

Dare ei.

TSi nihil noui, qd̃ ad te scriberē, habebā, magisq̃ literas tuas iā expectare incipiebā, vel te poti⁹ ipsum, tñ cū Theophilus ꝓficiscerēt, nō potui nihil ei literarū dare. Cura igit, vt q̃primū venias: venies em̄, mihi crede, expectatus, neq̃ solū nobis, idest tuis, sed prorsus oībus. Venit enim mihi in mētē subuenerī interdū, ne te delectet tarda decessio. Q̃ si nullū haberes sensum nisi oculoꝝ, prorsus tibi ignoscerem, si quosdam nolles videre: sed cū leuiora nō multo eēnt q̃ audirent, q̃ q̃ viderent, suspi

Interesse.

carer aūt multum interesse rei familiaris tuæ, te q̃primum venire, atq̃ in omneis parteis valere, putauī ea de re te esse admonēdū. Sed qm̄ qd̃ mihi placeret, ostēdi, reliqua tu ꝓ tua prudentia considerabis: me tñ velim, qd̃ ad tempus te expectemus, certiorem facias. Vale.

M.MARCELLVS.M.CICERONI.S.

Cū & tum.

OLurimum valuisse apud me tuā semp auctoritatē, cū in om̄i re, tum in hoc maxime negotio potes existimare. Cū mihi C. Marcellus frater amātissim⁹ mei, nō solum consiliū daret, sed p̄cibus quoq̃ me obsecraret, non prius mihi persuadere potuit, q̃ tuis est effectum literis, vt vterer vestro potissimū consilio. Res quēadmodum sit acta, vestrę literæ mihi declarāt. Gratulatio tua etsi est mihi ꝓbatissima, ꝙ ab optimo fit aio, tñ hoc mihi multo iucūdius est, & gratius, ꝙ in summa paucitate amicorum, propinquorum, ac necessarioꝝ, q̃ vere meę saluti fauerēt, te cupidissimū mei, singularēq̃ mihi beneuolentiam p̄stitisse cognoui. Reliqua sunt eiusmodi, quibus ego, qm̄ hæc erant tempora, facile, & ęquo aio carebam. Hoc vero eiusmodi esse statuo, vt sine talium virorum, & amicorum beneuolentia, neq̃ in aduersa,

Gratulor mihi.

neq̃ in secunda fortuna quisq̃ viuere possit. itaq̃ hoc ego mihi gratulor. Tu vero vt intelligas homini amicissimo te tribuisse officium, re tibi prestabo. Vale.

SERVIVS SVLPITIVS CICERONI.S.

Certiores facere.

STsi scio non iucūdissimū nūciū me vobis allaturū, tñ qm̄ CASVS, ET NATVRA in bonis dominat, visum est faciēdū, quoquo modo res se haberet, vos certiores facere. Ad. X. Calen. Iunii, cū ab Epidauro Pirēum naui aduectus essem, ibi Marcellū collegā nostrū conueni, eūq̃ diē ibi consumpsi, vt cū eo essem. Postero die, cum ab eo digressus essem, eo consilio, vt ab Athenis in Bœotiam irem, reliquamq̃ iurisdictionem absoluerem, ille, vti aiebat, su-

Postridie.

pra Maias Italiam versus nauigaturus erat. Postridie eius diei cū ab Athenis proficiscī ī aio haberem, circiter horam decimam noctis Posthumius familiaris ei⁹ ad me venit, & mihi nūciauit, M. Marcellum collegam nostrum post cœnę tēpus a P. Magio Chilone familiari ei⁹ pugione percussum esse, & duo vulnera accepisse, vnū in stomacho, alterū in capite secundū aurē, sperare tñ eū viuere posse. Magiū seipsum interfecisse. postea se a Marcello ad me missum

Marcelli cędes.

Secundum aurem.

esse, qui hæc nunciaret, & rogaret, vti cogerem medicos. coegi, & e vestigio eo sum profect⁹ prima luce. cū non lōge a Pirēo abessem, puer Acidini obuiā mihi venit cū codicillis, in q̃b⁹ erat scriptū, paulo ante lucē Marcellū diē suum obiisse. Ita vir clarissimus ab hoīe deterrimo acerbissima morte est affect⁹, & cui inimici ꝓpter dignitatē pepercerant, inuētus ē amicus, q̃ ei mortē afferret. Ego tñ ad tabernaculū ei⁹ prexi, inuenī duos libertos, & pauculos seruos, reliquos aiebāt p̄fugisse metu ꝓterritos, ꝙ dñs eoꝝ añ tabernaculū īterfect⁹ eēt. Coact⁹ sū in

Diem suū obire.

eadē illa lectica,qua ipse delatus erā,meisq; lecticariis in vrbē eū referre,ibiq; p ea copia,quę Athenis erat, funus ei satis amplū faciēdū curaui.Ab Atheniēsibus locū sepulturę intra vrbem vt darēt,impetrare nō potui,q; religione se impediri dicerēt,neq; tamen id antea cuiq; cōcesserāt.Qd pximū fuit, vt in quo vellemus Gymnasio eū sepeliremus, nobis pmiserūt. Nos in nobilissimo orbis terrarū GYMNASIO ACADEMIAE Locū delegim⁹,ibiq; eū cōbussim⁹,posteaq; curauim⁹,vt iidē Atheniēses in eodē loco monimētū ei marmoreū faciēdū locarent.Ita,q; nostra officia fuerūt,p collegio,& ppinquitate,& viuo,& mortuo oia ei pstitimus.Vale.Datę Pirei.Calen.Iun.Athenis.

Athenis intra vrbē nō sepelitur hospes.
Academia.
Faciendum locarent.

M.CICERO.S.D.P.NIGIDIO FIGVLO.

Veretī mihi iādiu qd ad te potissimū scriberē,nō modo certa res†nulla,sed ne genus quidē literarū vsitatū veniebat in mētē.Vnā em partē,& cōsuetudinem earū epistolarū,quib⁹ secūdis rebus vti solebamus,tēpus eripuerat, perfeceratq; fortuna,ne qd tale scribere possem,aut omnino cogitare.Relinquebat triste quoddā,& miserū,& his tēporib⁹ cōsentaneū genus literarū. id quoq; deficiebat me,in quo debebat esse aut pmissio auxilii alicuius,aut consolatio doloris tui.Quid pollicerer nō erat:ipse em pari fortuna abiectus,aliorū opibus casus meos sustentabam,sępiusq; mihi veniebat in mentē queri q; ita viuerem,q; gaudere q; viuerem.Qq; enim nulla me ipsum priuatim pepulit insignis iniuria , nec mihi quicq; tali tempore in mētem venit optare,qd nō vltro mihi Cęsar detulerit,tamē nihilominus eis cōficior curis,vt ipsum qd maneā in vita,peccare me existimem . Careo em cū familiarissimis multis,quos aut mors eripuit nobis,aut distraxit fuga,tū oibus amicis,quorū beneuolentiā nobis cōciliarat per me quōdā te socio defensa respu.versorq; in eorū naufragiis,& bonorū direptionibus,nec audio solum,quod ipsum esset miserū,sed etiam video,quo nihil est acerbius,eorū fortunas dissipari,quibus nos olim adiutoribus illud incēdiū extinxim⁹,& in qua vrbe modo gratia,auctoritate,gloria floruimus,in ea nūc iis quidē omnib⁹ carem⁹. Obtinemus ipsi⁹ Cęsaris summā erga nos humanitatē,sed ea plus nō potest,q; vis,& mutatio oim rerū,atq; tēporū.itaq; orbus iis rebus oibus,qbus & natura me,& volūtas,& cōsuetudo assuefecerat,cū cęteris,vt qdem videor,tū ipsi mihi displiceo.Natus.n.ad agēdū semp aliquid dignū viro,nūc nō mō agēdi rationē nullā habeo,sed ne cogitādi qdē:& q antea aut obscuris hominibus,aut etiā sontib⁹ opitulari poterā,nūc P.Nigidio vni oium doctissimo,& sanctissimo,& maxima quōdā gratia,& mihi certe amicissimo,ne benigne quidē pollicēri possum.ergo hoc ereptū est literarū genus.Reliquū est,vt cōsoler,& afferā rationes,quibus te a molestiis coner abducere.At ea qdē facultas vel tui,vel alterius cōsolādi,in te summa est, si vnq; in vllo fuit.Itaq; eā partē,q; ab exquisita quadā ratione,& doctrina pficiscit,nō attingam,tibi totā relinquā.Quid sit forti,& sapiēti homine dignū,qd grauitas,qd altitudo animi,quid acta tua vita,qd studia,quid artes,quibus a pueritia floruisti,a te flagitēt,tu videbis.Ego qd intelligere,& sentire possum,qa sum Romę,& qa curo,attēdoq;,id tibi affirmo, te in istis molestiis,in quib⁹ es hoc tēpore,nō diutius futurū:in iis autē,in qbus etiā nos fumus,fortasse semp†fore.Videor mihi pspicere primū ipsius animū,qui plurimū potest,ppensum ad salutē tuā.Nō scribo hoc temere:quo minus familiaris sum,hoc sum ad inuestigandū curiosior.Quo facilius,quibus est iratior , respondere tristius possit,hoc est adhuc tardior ad te molestia liberandū.Familiareis vero eius,& ii quidē,qui illi iucūdissimi sunt,mirabiliter de te & loquunt,& sentiūt:accedit eodē vulgi volūtas,vel potius cōsensus omniū: etiā illa,q; minimū nūc quidē potest(sed possit necesse est)resp.quoscūq; viros habebit,ab iis ipsis qbus tenet,de te ppediē(mihi crede)impetrabit.Redeo igit ad id,vt iā tibi etiā pollicear aliquid qd primo omiseram.Nā & amplectar eius familiarissimos,qui me admodū diligunt,multūq; mecū sunt, & in ipsius cōsuetudinē,quā adhuc meus pudor mihi clausit,insinuabo,& certe omneis vias persequar,quibus putabo ad id qd volum⁹,puenire posse.In hoc toto genere plura faciā,q; scribere audeo.Cętera,q; tibi a multis prōpta esse certo scio , a me sunt paratissima:nihil in re familiari mea est,qd ego malim meū esse,q; tuū.Hac de re,& de hoc gne toto,hoc scribo parcius,q; te id qd ipse cōfido,sperare malo te esse vsurū tuis. Extremū illud est,vt te horter,& obsecrē,aio vt maximo sis,nec ea solū memineris, q; ab aliis magnis viris accepisti,sed illa etiā,q; ipse ingenio,studioq; peperisti.q; si colliges,& sperabis,omnia optime,& q; accidēt,qualiacūq; erūt,sapiēter feres.Sed hęc tu melius,vel optime oim.

†vlla.
Deficio.
Cū & tum.
P.Nigidi⁹.
†non semp
Iratior.
Certo scio.
Oia opti.

Ego quę pertinere ad te intelligam,studiosissime omnia diligentissimeq; curabo, tuorumq; tristissimo meo tempore meritorum erga me memoriam conseruabo. Vale.

M.CICERO.S.D.CN.PLANCO.

BInas a te accepi literas Corcyrę datas:quarum alteris mihi gratulabare,q; audisses me meā pristinā dignitatē obtinere:alteris dicebas,te velle,q̃ egissem,bene,& feliciter euenire. Ego aūt si dignitas est bene de rep.sentire, & bonis viris ꝓbare qd̄ sentias,obtineo dignitatē meā.sin autē in eo dignitas est,qd̄ sentias,aut re efficere,aut deniq; libera oratione defendere,ne vestigium qdē vllū est reliquū nobis dignitatis,agiturq; ꝑclare , si nosmetipsos regere possum⁹,vt ea q̃ ꝓtī iā adsunt,ꝓtī impēdēt,moderate feram⁹:qd̄ est difficile ī eiusmodi bello,cuius exitus ex altera parte cędē ostētat,ex altera seruitutē.Quo in periculo nonnihil me cōsolatur,cū recordor hęc me tū vidisse,cū secūdas etiā res nostras,nō modo aduersas pertimescebā,videbāq; quanto periculo de iure publico disceptaret armis.Quibus si ii vicissent,ad quos ego pacis spe nō belli cupiditate adductus accesserā,intelligebā tamē & iratorū hominū,& cupidorū,& insolentiū,q̃ crudelis esset futura victoria:sin autē victi essent, quantus interitus esset futurus ciuiū,partim amplissimorū,partim etiā optimorū,q; me hęc prędicētē,atq; optime cōsulentē saluti suę,malebāt nimiū timidū,q̃ satis prudentē existimari.Q; autē mihi de eo quod egerim gratularis,te ita velle certo scio, sed ego tā misero tēpore nihil noui cōsilii cœpissem,nisi in reditu meo nihilo meliores res domesticas, q̃ rempe offendissem.Quib⁹ em̄ ꝑ meis immortalib⁹ beneficiis charissima mea salus,& meę fortunę esse debebāt,cum propter eorum scelus nihil mihi intra meos parietes tutū,nihil insidiis vacuū videre,nouarū me necessitudinū fidelitate,cōtra veterū inimicorū pfidiā,muniendū putaui.Sed de nostris rebus satis,vel etiā nimiū multa.De tuis velim vt eo sis animo , quo debes esse, idest vt ne qd tibi ꝑcipue timendū putes.Si em̄ status erit aliqs ciuitatis,quicūq; erit,te omniū periculorū video expertē fore.Nā alteros tibi iam placatos esse intelligo,alteros nūq̃ iratos fuisse.De mea autē in te volūtate sic velim iudices,me,qbuscūq; rebus opus esse intelligā,q̃q̃ videā qs sim hoc tēpore,& qd possim,opera tū,& cōsilio,studio quidē certe,rei,famę,saluti tuę prędto futurum.Tu velim & quid agas,& quid acturum te putes , facias me q̃diligentissime certiorem. Vale.

Quidē certe.

M.CICERO.S.D.CN.PLANCO.

ACcepi perbreueis tuas literas, quibus id qd̄ scire cupiebā , cognoscere non potui.Cognoui autē id,qd̄ mihi dubiū non fuit.Nam q̃ fortiter ferres cōmuneis miserias,nō intellexi:q̃ me amares,facile perspexi,sed hoc scieram. Illud si scissem,ad id meas literas accōmodassem.Sed tamen etsi antea scripsi,quę existimaui scribi oportere,tamen hoc tempore breuiter commonēdum putaui,ne quo periculo te ꝓprio existimares esse.in magno omnes,sed tamen in communi sumus.Quare non debes aut ꝓpriā fortunā,aut pręcipuā postulare,aut communē recusare.Quapropter eo animo simus inter nos,quo semper fuimus.Qd̄ de te sperare,de me pręstare possum. Vale.

M.T.C.EPISTOLARVM FAMILIARIVM
LIBER QVINTVS.

Q.METELLVS CELER.Q.V.F.PROCONSVL.S.D.M.T.CICERONI.

SI vales bene est.Existimarā ꝑ mutuo iter nos aio,& ꝑ recōciliata grā,nec absentē ludibrio lęsum iri,nec Metellū fratrē ob dictū capite,ac fortunis per te oppugnatū iri:quē si parū pudor ipsius defendebat,debebat vel familię nostrę dignitas,vel meum studium erga vos,remq; pub.satis subleuare.Nunc video illum circūuentū, me desertum,a quibus minime conueniebat.Itaq; in luctu,& squalore sum,qui prouincię,qui exercitui pręsum,qui bellū gero.Quę quoniam nec ratione,nec maiorum nostrorum clementia administrastis,non erit mirādum,si vos pœnitebit.Etiam mobili in me meosq; esse animo non sperabam.Me interea nec domesticus dolor,nec cuiusq̃ iniuria a republi.abducet. Vale.

M.T.C.Q.METELLO.Q.F.CELERI PROCONSVLI.S.D.

SI tu, exercitusq; valetis, bene est. Scribis ad me te existimasse p mutuo inter nos aio, & p recōciliata gratia nūq̄ te a me ludibrio lęsum iri. Qd cuiusmodi sit, satis intelligere nō possum, sed tñ suspicor ad te esse allatū, me in senatu cū disputarē, pmultos eē q rēp. a me cōseruatā dolerēt, dixisse, a te ppinquos tuos, qbus negare nō potuisses, impetrasse, vt ea q statuisses tibi in senatu de mea laude esse dicēda, reticeres. Qd cū dicerem, illud adiunxi, mihi tecum ita dispertitū officiū fuisse in reip. salute retinēda, vt ego vrbē a domesticis insidiis, & ab intestino scelere, tu Italiā, & ab armatis hostibus, & ab occulta coniuratione defenderes. Atq; hanc nostram tanti, & tam pręclari muneris societatē a tuis ppinquis labefactatā, qui, cum tu a me rebus amplissimis, atq; honorificētissimis ornatus esses, timuissent nequa mihi pars abs te volūtatis mutuę tribuereť. Hoc in sermone cū a me exponeretur, quę mea expectatio fuisset orationis tuę, quātoq; in mœrore versatus essem, visa est oratio nō iniucūda, & mediocris quidā est risus cōsecutus, nō in te, sed magis in mœrorē meum, & q; me abs te cupisse laudari, aperte, atq; ingenue confitebar. Iā hoc nō potest in te nō honorifice esse dictum, me in clarissimis meis, atq; amplissimis rebus, tamen aliquod testimoniū tuę vocis habere voluisse. Qd aūt ita scribis, p mutuo inter nos aio, qd tu existimes esse in amicitia mutuum, nescio: equidē hoc arbitror, cū par volūtas accipiť, & reddiť. Ego si hoc dicam, me tua causa p̄termisisse puinciā, tibi ipse leuior videar esse: meę em̄ rationes ita tulerunt, atq; eius mei cōsilii maiorē in dies singulos fructū voluptatēq; capio. Illud dico, me vt primū in concione puinciā deposuerim, statim quēadmodū eā tibi traderē, cogitare cœpisse. Nihil dico de sortitiōe vestra, tātū te suspicari volo, nihil in ea re p collegā meū me insciēte esse factū. Recordare cętera, q̄ cito senatū illo die facta sortitione coegerim, q̄ multa de te verba fecerim, cū tu ipse mihi dixisti orationē meā nō solū in te honorificā, sed etiā in collegas tuos cōtumeliosam fuisse. Iā illud senatusconsultū qd eo die factū est, ea p̄scriptione est, vt dū id extabit, officiū meū in te obscurū esse nō possit. Postea vero q̄ pfectus es, velim recordere, q̄ ego de te in senatu egerim, q̄ ī cōcionib? dixerī, quas ad te literas miserim. Quę cū oīa collegeris, tu ipse velim iudices, satis ne videať his oībus rebus tuus aduētus, cū pxime Romam venisti, mutuo respōdisse. Quod scribis de recōciliata nostra gratia, nō intelligo cur recōciliatam esse dicas, q̄ nūq̄ immutata est. Qd scribis, nō oportuisse Metellū fratrē tuū ob dictū a me oppugnari, primū hoc velim existimes, animū mihi istū tuū vehemēter pbari, & fraternam plenā humanitatis, ac pietatis volūtatē. Deinde siqua ego in re fratri tuo reipu. causa restiterim, mihi ignoscas. tam enim sum amicus reip. q̄ q maxime. Si vero meā salutē contra illius impetū in me crudelissimū defēderim, satis habeas, nihil me etiā tecū de tui fratris iniuria cōqueri. Quē ego cū cōperissem oēm sui tribunatus conatū in meā pnicię parare, atq; meditari, egi cū Claudia vxore tua, & cū vestra sorore Mutia, cuius erga me studium p Cn. Pompęii necessitudine multis in rebus p̄spexerā, vt eū ab illa iniuria detraherēt. Atq; ille, qd te audisse credo, pridie Calen. Ianu. qua iniuria nemo vnq̄ in annuo magistratu improbissimus ciuis affectus est, ea me consulem affecit, cū remp. cōseruassem, atq; abeūtē magistratu cōcionis habēdę potestate priuauit. cuius iniuria mihi tñ honori summo fuit. Nā cū ille mihi nihil, nisi vt iurarē pmitteret, magna voce iurauī verissimū pulcherrimūq; iusiurādū, qd ppl'us idē, magna voce me vere iurasse, iurauit. Hac accepta tā insigni iniuria, tñ illo ipo die misi ad Metellū cōmuneis amicos, q agerēt cū eo, vt ab illa mēte desisteret. qbus ille respondit, sibi nō esse integrū: etem̄ paulo ante in cōcione dixerat, ei q in alios aīaduertisset indicta causa, ad dicēdū ipsi potestatē fieri nō oportere. Hoīem grauē, & ciuē egregiū, q q̄ pœna Senat⁹, cōsensu bonorū oīm, eos affecerat q vrbē incēdere, magistrat⁹, ac Senatū trucidare, bellū maximū cōflare voluissent, eadē dignū iudicaret eū, q curiā cęde, vrbē incēdiis, Italiā bello liberasset. Itaq; ego Metello fratri tuo p̄senti restiti. Nā ī senatu Cal. Ianu. sic cū eo de rep. disputaui, vt sentiret sibi cū viro forti, & cōstāti esse pugnādū. Ad tertiū non. Ian. cū agere cœpisset, tertio quoq; verbo oīonis suę me appellabat, mihi minabať, neq; illi q̄cq̄ deliberatius fuit, q̄ me quacūq; ratione posset, nō iudicio, neq; disceptatiōe, sed vi atq; impētione euertere. Huius ego temeritati si virtute, atq; aio nō restitissem, qs esset, q me ī cōsulatu nō casu poti⁹ existimaret, q̄ consilio fortē fuisse! Hęc si Metellū cogitare de me nescisti, debes existimare te maximis de rebus a fratre esse cęlatū. sin aliquid impertiuit tibi sui consilii, lenis a te, & faci-

Mutuū in amicitia.

Istū tuum.

Deliberatius.

ſis exiſtimari debeo,qui nihil tecũ de his ipſis rebus expoſtulẽ.Et ſi intelligis non me dicto Metelli,vt ſcribis,ſed cõſilio eius,animoq; in me inimiciſſimo eſſe cõmotũ,cognoſce nũc humanitatẽ meã,ſi hũanitas appellãda eſt in acerbiſſima iniuria remiſſio animi, ac diſſolutio. Nulla eſt a me vnq̃ ſentẽtia dicta in fratrẽ tuũ:quotieſcũq; aliqd eſt actũ,ſedẽs iis aſſenſi,qui mihi leniſſime ſentire viſi ſunt.Addã illud etiã,qd iã ego curare nõ debui, ſed tñ fieri non moleſte tuli,atq; etiã vt ita fieret,p mea parte adiuui,vt Senatuſcõſulto meus inimicus,qa tuus frater erat,ſubleuaret.Quare nõ ego oppugnaui fratrẽ tuũ,ſed fratri tuo repugnaui: nec in te,vt ſcribis,aio fui mobili,ſed ita ſtabili,vt in mea erga te volũtate,etiã deſertus ab officiis tuis,pmanerẽ.Atq; hoc ipo tẽpore tibi pene minitãti nobis p literas,hoc reſcribo,atq; reſpõdeo,ego dolori tuo nõ ſolũ ignoſco,ſed ſummã etiã laudẽ tribuo. meus em̃ me ſenſus,quãta vis fraterni ſit amoris,admonet.a te peto,vt tu quoq; equũ te iudicẽ dolori meo prebeas,ſi acerbe,ſi crudeliter,ſi ſine cauſa ſum a tuis oppugnatus,vt ſtatuas mihi nõ modo nõ cedendũ,ſed etiã tuo,atq; exercitus tui auxilio in eiuſmodi cauſa tuendum fuiſſe.Ego te mihi ſemp amicũ eſſe volui:me vt tibi amiciſſimũ eſſe intelligeres,laboraui:maneo in voluntate,& quoad voles tu pmanebo,citiuſq; amore tui fratrẽ tuũ odiſſe deſinã,q̃ illius odio qc q̃ de noſtra beneuolentia detrahatur.Vale.

Oppugno.
Repugno.
Amore tui

QV.METELLVS NEPOS.S.D.M.CICERONI.

Recõciliatiua.

Ominis importuniſſimi contumelię,quibus crebris cõcionibus me onerat, tuis erga me officiis leniuntur,& vt ſunt leues eiuſmodi homines,a me deſpiciuntur,libenterq; commutata perſona,te mihi fratris loco eſſe duco,de illo ne meminiſſe quidem volo,tametſi bis eum inuitũ ſeruaui.De me,meiſq; rebus ne vobis multitudine literarum moleſtior eſſem,ad Lelium perſcripſi,de rationibus prouincię quid vellem fieri,vt is vos doceret,& commonefaceret.Si poteris,velim priſtinam tuam erga me voluntatem conſerues.Vale.

M.CICERO.S.D.Q.METELLO PROCONSVLI.

Itere Q.Fratris,& T.Põponii neceſſarii mei tãtũ ſpei dederãt,vt in te non minus auxilii,q̃ in tuo collega mihi cõſtitutũ fuerit.Itaq; ad te literas ſtatim miſi,p quas vt fortuna poſtulabat,& gratias tibi egi,& de reliquo tpe auxiliũ petii.Poſtea mihi nõ tã meorũ literę,q̃ ſermones eorũ,q hac iter faciebant,animũ tuũ immutatũ ſignificabãt:q̃ res fecit,vt tibi literis obſtrepere nõ auderẽ.Nũc mihi Quintus frater meus mitiſſimã tuã orationẽ, quã in ſenatu habuiſſes,perſcripſit:qua inductus,ad te ſcribere ſum coactus,& abs te quantum tua fert volũtas,peto q̃ſoq;,vt tuos mecũ ſerues potius,q̃ ppter arrogãtẽ crudelitatẽ tuorũ me oppugnes.Tu tuas inimicitias vt reip.donares,te viciſti,alienas vt cõtra rẽp.confirmes adduceris.Q; ſi mihi tua clemẽtia opẽ tuleris,oib9 in rebus me fore in tua poteſtate tibi cõfirmo.Sin mihi neq; magiſtratũ,neq; ſenatũ,neq; populũ auxiliari ppter eã vim, q̃ me cum rep.vicit,licuerit,vide ne,cum velis reuocare tẽpus omnium reſeruandorum,cum qui ſeruetur non erit,non poſſis. Vale.

Inimicitię.

M.CICERO.S.D.C.ANTONIO.M.FILIO IMPERATORI.

Tſi ſtatuerã nullas ad te literas mittere,niſi cõmẽdatitias,non q; eas intelligerẽ ſatis apud te valere,ſed ne iis q me rogarẽt,aliqd de noſtra cõiunctione imminutũ eſſe oſtenderem,tamẽ cũ T.Pompeius homo oim meorũ in te ſtudiorũ,& officiorũ maxime cõſcius,tui cupidus,noſtri amantiſſimus,ad te pficiſcerẽt,aliqd mihi ſcribendum putaui,preſertim cũ aliter ipſi Põponio ſatiſfacere nõ poſſem.Ego ſi abs te ſumma officia deſiderem,mirũ nemini videri debeat:oia em̃ a me in te pfecta ſunt, q̃ ad tuũ cõmodũ,que ad honorẽ,que ad dignitatẽ pertinerẽt.Pro iis rebus nullã mihi abs te relatam eſſe gratiã,tu es optimus teſtis.Cõtra etiã eſſe aliqd abs te pfectum,ex multis audiui.nã comperiſſe me non audeo dicere,ne forte id ipſum verbum ponam,quod abs te aiunt falſo in me ſolere cõferri.Sed ea que ad me delata ſunt,malo te ex Põponio,cui non minus moleſta fuerũt,q̃ ex meis literis,cognoſcere.Meus in te animus q̃ ſingulari officio fuerit,& Senatus & populus Romanus teſtis eſt.Tu q̃ grat9 erga me fueris,ipſe exiſtimare potes:quã tũ mihi debeas,ceteri exiſtimẽt:ego q̃ tua cauſa antea feci,volũtate ſum adduct9,poſteaq; cõſtantia.Sed reliqua,mihi crede,multo maius meũ ſtudium,maiorẽq; grauitatẽ & laborẽ deſi

A me in te profecta.

derant.Quę ego si nõ ꝓfundere,ac ꝑdere videbor,oĩbus meis viribus sustinebo : sin ingrata esse sentiã,nõ cõmittã vt tibi ipse insanire videar.ea q̃ sint,& cuiusmodi , poteris ex Põponio cognoscere.atq; ipsum tibi Põponiũ ita cõmẽdo,vt q̃q̃ ipsius causa cõfido te facturum esse oĩa,tamẽ abs te hoc ꝑtã,vt si qd residet in te amoris erga me,id omne in Põponii negotio ostẽdas.Hoc mihi gratius facere nihil potes.Vale.

Nõ cõmittam.

M.CICERO.S.D.P.SEXTIO.L.F.PROCONSVLI.

Vm ad me Decius librarius venisset,egisset q; mecũ,vt operã darẽ ne tibi hoc tẽpore succederet,q̃q̃ illũ hominẽ frugi,& tibi amicũ existimabã,tamẽ q; memoria tenebã cuiusmodi ad me literas antea misisses,nõ satis credidi hoĩ prudẽti,tã valde eẽ mutatã volũtatẽ tuã.Sed posteaq̃ & Cornelia tua Terẽtiã cõuenit,& ego cũ Quĩto Cornelio locut⁹ sum,adhibui diligẽtiã, quotiescũq; senatus fuit,vt adessem,plurimũq; in eo negotii habui,vt Q. Fusiũ tribunũ plebis,& cęteros,ad quos tu scripseras,cogerẽ mihi potius credere,q̃ tuis literis.Oĩno res tota in mẽsem Ianuariũ reiecta erat,sed facile obtinebat.Ego tua gratulatione cõmotus,q; ad me prídẽ scripseras velle te bñ venire q; de Crasso domũ emissem, emi eã ipam domũ millib⁹ nũmũ.XXXV.aliquãto post tuã gratulationẽ. Itaq; nũc me scito tãtũ habere ęris alieni,vt cupiã cõiurare,si qs me recipiat,sed partim odio inducti me excludũt, & aperte vindicẽ cõiurationis oderũt,partim nõ credũt,& a me insidias metuũt,nec putant ei nũmos deesse posse,q ex obsidiõe fœneratores exemerit.hoĩ semissis magna copia est.Ego autẽ meis reb⁹ gestis hoc sum assecut⁹,vt bonũ nomẽ adept⁹ existimer.Domũ tuã,atq; ędificationẽ oẽm pspexi,& vehemẽter ꝓbaui.Antoniũ,etsi ei⁹ in me officia oẽs desiderãt,tñ in se natu grauissime ac diligẽtissime defendi,senatũq; vehemẽter oratione mea,atq; auctoritate cõmoui. Tu ad me velim literas crebrius mittas.Vale.

Tua,subaudit vxor.

Cõuenit.

Bñ venire.

Semissis.

M.T.M.FILIVS CICERO.S.D.CN.POMPEIO CN.F.MAGNO IMPERATORI.

I tu exercitusq; valetis,bene est.Ex literis tuis quas publice misisti,cepi vna cũ oĩb⁹ incredibilẽ voluptatẽ.tãtã em̃ spẽ otii ostẽdisti,quãtã ego semp oĩbus te vno fretus pollicebar.sed hoc scito,tuos veteres hosteis,nouos amicos,vehemẽter lris pculsos,atq; ex magna spe deturbatos iacere. Ad me autem literas quas misisti,q̃q̃ exiguã significationẽ tuę erga me volũtatis habebant,tñ mihi scito iucũdas fuisse.nulla em̃ re tã lętari soleo,q̃ meorũ officiorũ cõscientia:quibus siquãdo nõ mutuo respõdet,apud me plus officii residere facillime patior.Illud nõ dubito,quin si te mea summa erga te studia parũ mihi adiũxerũt,respu.nos inter nos cõciliatura,cõiũcturaq; sit.Ac ne ignores,qd ego in tuis literis desiderarim,scribã aperte,sicut & mea natura,& nostra amicitia postulat.Res eas gessi,quarũ aliquã in tuis literis & nostrę necessitudinis,& reip.causa gratulationẽ expectaui:quã ego abs te ꝑtermissam esse arbitror,q; verebare,ne cui⁹ animũ offenderes.Sed scito ea,q̃ nos ꝑ salute patrię gessimus,orbis terrę iudicio,ac testimonio cõprobari.Quę cũ veneris,tãto cõsilio,tãtaq; aĩ magnitudine a me gesta esse cognosces,vt tibi multo maiori q̃ Aphricanus fuit,me nõ multo minorẽ q̃ Lęlius,facile & in rep.& in amicitia adiũctũ esse patiare.Vale.

Belle.

Nos inter nos.

Scipio & Lęlius.

M.T.C.M.LICINIO.P.FILIO CRASSO.S.D.

Quantũ meũ studiũ extiterit dignitatis tuę vel tuẽdę,vel etiã augendę, non dubito quin ad te oẽs tui pscripserint.Nõ.n.fuit aut mediocre,aut obscurum,aut eiusmodi,qd̃ silẽtio posset ꝑteriri.Nã & cũ cõsulib⁹ , & cũ multis cõsularib⁹ tanta cõtẽtione decertaui,quãta nũq̃ antea vlla in causa,suscepi q; mihi ꝑpetuã ꝑpugnationẽ ꝑ omnibus ornamẽtis tuis,veteriq; nostrę necessitudini iandiu debitũ,sed multa varietate tẽporũ interruptum officiũ, cumulate reddidi.Neq; mehercule vnq̃ mihi tui aut colẽdi,aut ornãdi voluntas defuit,sed quędam pestes hominũ laude aliena dolentiũ,& te nõnũq̃ a me alienarũt, & me aliquando immutarũt tibi.Sed extitit tẽpus optatũ mihi magis,q̃ speratũ,vt florẽtissimis tuis rebus, mea perspici posset & memoria nostrę volũtatis,& amicitię fides.Sum em̃ cõsecutus nõ modo vt domus tua tota,sed vt cũcta ciuitas me tibi amicissimũ esse cognosceret.Itaq; & præstantissima omniũ fœminarũ vxor tua,& eximia pietate,virtute,gratia,tui Crassi meis cõsiliis,monitis,studiis,actionibusq; nitunt:& Senat⁹,populusq; Ro.intelligit tibi absenti nihil esse tã prõptũ,aut tã paratum,q̃ in omnibus rebus,q̃ ad te pertineãt,operã,curã, diligẽtiã,

Consules.

Cõsulares.

Ornamẽtis tuis.

Vxoris laus.

auctoritatē meā. Quę sint acta, q̃q̃ agāt, domesticorꝫ tibi literis declarari puto. De me sic existimes, ac tibi psuadeas vehemēter velim, nō me repētina aliqua voluntate, aut fortuito ad tuam amplitudinē meis officiis amplectēdam incidisse, sed vt primū forū attigerim, spectasse semper, vt tibi possem q̃maxime esse cōiunctus. quo quidē ex tēpore, memoria teneo, neq̃ meam tibi obseruantiā, neq̃ mihi tuā summā beneuolentiā, ac liberalitatē defuisse. Siqua intercíderūt nō tā re, q̃ suspitione violenta, ea cum fuerint, & falsa, & inania, sint euulsa ex oī memoria, vitaq̃ nostra. Is em̄ tu vir es, & eū me esse cupio, vt quoniā in eadē reipub. tēpora incidimus, cōiunctionē, amicitiāq̃ nostrā vtriq̃ nostrū laudi sperē fore. Quāobrem tu quantum tuo iudicio tribuēdū nobis esse putes, statues ipse, & vt spero, statues ex nostra dignitate. Ego vero tibi pfiteor, atq̃ polliceor eximium, & singulare meū studiū in omni genere officii, qd̄ ad honestatē, & gloriā tuā spectet: in quo etiam si multi mecū contēdēt, tamē cū reliquis omnibus, tū Crassis tuis iudicibus, omneis facile superabo: quos qdē ego ambos vnice diligo, sed in Marco beneuolentia impari. Hoc magis sum Publio deditus, q̃ me q̃q̃ a pueritia sua semp, tamen hoc tempore maxime, sicut alterū parētem & obseruat, & diligit. Has literas velim existimes fœderis habituras esse vim, nō epistolę, meq̃ ea quę tibi pmitto, ac recipio, sanctissime esse obseruaturū, diligētissimeq̃ facturū. Quę a me suscepta defensio est te absente dignitatis tuę, in ea iā ego, nō solū amicitię nostrę, sed etiā cōstātię meę causa pmanebo. Quāobrē satis esse hoc tēpore arbitrat⁹ sum, hęc ad te scribere, me si qd ipse ītelligerē, aut ad voluntatē, aut ad commodū, aut ad amplitudinē tuā ptinere, mea sponte id esse facturum: sin qppiā, aut a te essem admonit⁹, aut a tuis, effecturū vt intelligeres, nihil neq̃ te scripsisse, neq̃ quēq̃ tuorū ad me frustra detulisse. Quāobrē velim ita & ipse ad me scribas de omnibus, minimis, maximis, mediocribusq̃ rebus, vt ad hoīem amicissimū: & tuis pcipias, vt opera, cōsilio, auctoritate, gratia mea, sic vtant̄ in oībus publicis, priuatis, forēsibus, domesticis tuis, amicorū, hospitum, clientū tuorū negotiis, vt quoad eius fieri possit, pręsentię tuæ desiderium meo labore minuatur. Vale.

Ex dignitate.

Recipio.

Oīb⁹ minimis &c.

Quoad ei⁹

VATINIVS IMPERATOR CICERONI SVO. S.

SI vales, bene est, ego valeo. Si tuā cōsuetudinē in patrocinīis tuēdis seruas, P. Vatinius cliēs aduenit, qui p se causam dicier vult. Nō puto repudiabis in honore, quē in periculo recepisti. Ego aūt quē potī⁹ adoptē, aut inuocē, q̃ illū, quo defendēte vincere didici! An verear ne q potētissimorū hoīm cōspirationē neglexerit p mea salute, is p honore meo pusillorū, ac maleuolorum obtrectationes, & inuidias nō psternat, atq̃ obterat! Quare si me, sicut soles, amas, suscipe me totū, atq̃ hoc qcqd est onerīs ac munerīs p mea dignitate, tibi tuendum, ac sustinēdū puta. Scis meā fortunā nescio quo modo facile obtrectatores inuenire, nō meo qdem mehercule merito: sed quāti id refert, si tamē fato nescio quo accidit! Si qs forte fuerit, q nostrę dignitati obesse velit, peto a te, vt tuā cōsuetudinē, & liberalitatē in me absente defendēdo mihi prestes. Literas ad senatū nostris de rebus gestis, quo exēplo miserā, infra tibi perscripsi. Dicitur mihi tuus seruus anagnostes fugitiuus Vardaei esse, de quo tu mihi nihil mādasti: ego tamen terra, mariq̃ vt cōquireret, p̄mādaui, & pfecto tibi illū reperiā, nisi in Dalmatiā aufugerit, & inde tamē aliqñ eruam. Tu nos fac ames. Vale. Ad. iii. Idus Quintileis ex castris Narona.

Cōmendatitia.

Recipio.

Mea salute

Anagnostes.

VATINIVS CICERONI SVO. S. D.

SI vales bene est, ego qdē valeo. De Dionysio tuo adhuc nihil extrico, & eo min⁹, q̃ me frig⁹ Dalmaticū qd̄ illinc eiecit, etiā hic refrigerauit. Sed tñ nō desistā, qn illū aliqñ eruā. Sed tñ oīa mihi dura impas. De Catilio nescio qd ad me scripsisti depcatiōis diligētissime. Apage te cū nostro Sexto Seruilio. Nā mehercule ego quoq̃ illū amo. Sed huiuscemodi vos cliētes, huiusmōi causas recipitis! hoīem vnū oīum crudelissimū! q̃ tot ingenuas matres familias stuprauit, tot ciueis Roma occidit, arripuit, dispdidit, regiones vastauit. Simul vero semissis homo cōtra me arma tulit, & eū bello cepi. Sed tñ mi Cicero qd facere possum! Oīa mehercule cupio, q̃ tu mihi imperas. Meā animaduersionē, & supplicū quo vsurus erā in eū quem cepissem, remitto tibi, & condono. qd illis respondere possum qui sua bona direpta, naueis expugnatas, fratres, liberos, parēteis occisos, actores expostulāt! si mehercule Appiū haberē in cui⁹ locū suffect⁹ sum, tamē hoc sustinere nō possem. Quid ergo est! Faciā oīa sedulo

Apage.

Semissis.

ſedulo,quę te ſciã velle.Defendit a Quinto Voluſio tuo diſcipulo,ſi forte ea res poterit ad uerſarios fugare,in eo maxime ſæs eſt.Nos ſi qd erit iſtic opus,defendes.Cęſar adhuc mihi iniuriã facit : de meis ſupplicationibus,& rebus geſtis Dalmaticis adhuc nõ refert.quaſi vero nõ iuſtiſſimi triumphi in Dalmatia res geſſerim.Nã ſi hoc expectãdũ ſit,dũ totũ bellum conficiã,viginti oppida ſunt Dalmatię antiqua,q̃ ipſis ſibi aſciuerũt amplius ſexaginta.hęc niſi omnia expugno,ſi mihi ſupplicationes nõ decernuntur,longe alia conditione ego ſum ac cęteri imperatores.Ego poſt ſupplicationes mihi decretas in Dalmatiam profectus ſum, ſex oppida vi oppugnando cepi,vnum hoc quod erat maximum,quater a me iam captum. quattuor enim turreis,& quattuor muros cepi,& arcem eorum totam,ex qua me niues, frigora,imbres detruſerunt,indigneq; mi Cicero,oppidum captum,& iam bellum confectũ relinquere ſum coactus.Quare te rogo,ſi opus erit,ad Cęſarem meam cauſam agas,meq; tibi in omneis parteis defendendum putes,hoc exiſtimans,neminem te tui amantiorem habere.Vale.Nonis Decembribus,Narona.

Refert.

Dalmatię oppida.

M.CICERO.P.VATINIO IMPERATORI.S.

GRata tibi eſſe officia mea non miror,cognoui enim te gratiſſimum omniũ idq; nunq̃ deſtiti prędicare.nec enim tu mihi gratiam modo habuiſti, verum etiam cumulatiſſime retuliſti. Quamobrem reliquis tuis rebus omnibus pari me ſtudio erga te,& eadem voluntate cognoſces.Qz mihi fœminam primariam Pompeiam vxorem tuam commendas, cum Sura noſtro ſtatim tuis literis lectis locutus ſum,vt ei meis verbis diceret, vt quicquid opus eſſet,mihi denunciaret,& me omnia quę ea vellet,ſummo ſtudio curaq; facturum, ita q; faciam,eamq; ſi opus eſſe videbitur,ipſe conueniam.Tu tamen ei velim ſcribas,vt nullam rem,neq; tam magnam,neq; tam paruam putet,quę mihi aut difficilis,aut parũ me digna videatur.Omnia quę in tuis rebus agam,& non laborioſa mihi, & honeſta videbuntur. De Dionyſio,ſi me amas,cõfice:quãcũq; ei fidem dederis pręſtabo.Si vero improbus fuerit, vt eſt,duces eum captiuum in triumpho.Dalmatis Dii male faciant,qui tibi moleſti ſunt. Sed vt ſcribis,breui capientur,& illuſtrabunt res tuas geſtas.Semper enim habiti ſunt bellicoſi.

Cõueniam

Vale.

M.CICERO.S.D.L.LVCEIO.Q.FILIO.

ROram me tecum eadem hęc agere ſępe conantem deterruit pudor quidam pene ſubruſticus,quę nunc expromam abſens audacius. epiſtola enim non erubeſcit.Ardeo cupiditate incredibili,neq; vt ego arbitror, reprehẽdẽda, nomen vt noſtrum ſcriptis illuſtretur,& celebretur tuis. qd etſi mihi ſępe oſtendis te eſſe facturum,tamen ignoſcas velim huic feſtinationi meæ.Genus enim ſcriptorum tuorum,etſi erat ſemper a me vehementer expectatũ, tamen vicit opinionem meam, meq; ita vel cepit, vel incendit,vt cuperem q̃celerrime res noſtras monimentis commendari tuis.Non enim me ſolum commemoratio poſteritatis ad ſpem quandam immortalitatis rapit,ſed etiam illa cupiditas,vt vel auctoritate teſtimonii tui,vel indicio beneuolentię,vel ſuauitate ingenii,viui perfruamur.Neq; tamen hęc cũ ſcribebam,eram neſcius quantis oneribus premerere ſuſceptarum rerum,& iam inſtitutarum: ſed quia videbam Italici belli,& ciuilis hiſtoriam iam pene a te eſſe perfectam, dixeras autẽ mihi te reliquas res ordiri,deeſſe mihi noluí,quin te admonerem,vt cogitares,coniunẽte ne malles cũ cęteris reb⁹ noſtra cõtexere,an,vt multi greci fecerunt,Calliſthenes Troicũ bellũ, Timęus Pyrrhi,Polybius Numantinũ,qui oẽs a pætuis ſuis hiſtoriis ea q̃ dixi bella ſeparauerunt,tu quoq; itẽ ciuilẽ cõiurationẽ ab hoſtilibus externiſq; bellis ſeiungeres.Eqdẽ ad noſtram laudẽ non multũ video intereſſe,ſed ad ꝓperationẽ meã qddã intereſt,nõ te expectare donec ad locũ venias,ac ſtatim cauſam illã totã,& tempus arripere.Et ſimul ſi vno in argumẽto,vnaq; in ꝓſona mens tua tota verſabit,cerno iã animo,quãto oĩa vberiora,atq; ornatiora futura ſint.Neq; tamẽ ignoro,q̃ impudẽter faciã,q primũ tibi tantũ oneris imponam, pot em̃ mihi denegare occupatio tua:deĩde ẽt vt ornes me poſtulẽ.qd ſi illa tibi nõ tãtopere videnť ornãda:SED TAMEN,QVI SEMEL verecũdię fineis trãſierit,eũ bene,& nauiter oportet eſſe impudẽtẽ.Itaq; te plane etiã atq; etiã rogo,vt ornes ea vehemẽtius,q̃ fortaſſe ſentis,& in eo leges hiſtorię negligas,gratiãq; illã,de qua ſuauiſſime quodã in procemio ſcripſiſti,a qua te affici nõ magis potuiſſe demonſtras,q̃ Herculem Xenophontium illum

Epiſa nõ erubeſcit.

Nomẽ ſuũ illuſtrari cupit.

Gręci hiſtoriographi.

Impudẽtẽ quẽ eſſe deceat nauiter.

Hercules Xenophõtius.

a voluptate:ea si me tibi vehemẽtius cõmẽdabit,ne aspernere,amoriq; nostro plusculũ etiã q̃ cõcedit veritas,largiare.Q; si te adducemus,vt hoc suscipias,erit(vt mihi psuadeo)materies digna,facultate,& copia tua.a principio em̃ cõiurationis vsq; ad reditũ nostrũ,videt mihi modicũ qd̃ã corpus cõficí posse:in quo & illa poteris vti ciuiliũ cõmutationũ sciẽtia vel in explicãdis causis rerũ nostrarũ,vel in remediis incõmodorũ,cũ & rephẽdes ea,q̃ vitu perãda duces:& q̃ placebũt,exponẽdis rationib⁹ cõprobabis:& si liberius,vt cõsueuisti,agendũ putabis,multorũ in nos pfidiã,insidias,pditionẽ, notabis.Multã etiã casus nostri tibi varietatẽ in scribẽdo suppeditabũt plenã cuiusdã voluptatis,q̃ vehemẽter animos hominũ in legẽdo scripto retinere possit.NIHIL EST ENIM APTIVS ad delectationẽ lectoris,q̃ tẽporũ varietates,fortunęq; vicissitudines:q̃ etsi nobis optabiles in experiẽdo nõ fuerũt,ĩ legẽdo tñ erũt iucũdę.HABET ENIM PRAETERiti doloris secura recordatio delectationẽ.Cęteris vero nulla pfũctis ppria molestia,casus alienos sine vllo dolore ituẽtib⁹,etiã ipsa mia est iucũda.Quẽ em̃ nostrũ ille moriẽs apud Mãtineã EPAMINONdas nõ cũ quadã miseratione delectat:q tũ deniq; sibi auelli iubet spiculũ,postea q̃ ei pcõtãti dictũ est,clypeũ esse saluũ, vt etiã in vulneris dolore equo animo cũ laude moreret.Cuius studiũ in legẽdo non erectũ Themostoclis fuga,redituq; retinet!Etem̃ ordo ipse Annaliũ mediocriter nos retinet quasi enumeratione fastorũ:at viri sępe excellẽtis ancipites,variiq; casus habẽt admirationẽ, expectationẽ,lętitiã,molestiã,spẽ,timorẽ:si vero exitu notabili cõcludunt,explet animus iucũdissimę lectionis voluptate.Qd̃ mihi acciderit optatius,si in hac sentẽtia fueris,vt a cõtinẽtibus tuis scriptis,in qbus ppetuã rerũ gestarũ historiã cõplecteris,secernas hãc quasi fabulã rerũ,euẽtorũq; nostrorũ.Habet em̃ varios actus,multasq; actiones,& cõsiliorũ,& tẽporũ.Ac nõ vereor,ne assentatiũcula quadã aucupari tuã gratiã videar,cũ hoc demonstrem,me a te potissimum ornari,celebrariq; velle.Neq; enim tu is es,q qd sis nescias,& q non eos magis qui te non admirentur inuidos,q̃ eos qui laudẽt assentatores arbitrere.Neq; autẽ ego sum ita demens,vt me sempiternę glorię per eũ commẽdari velim,q nõ ipse quoq; in me cõmendando ppriã ingenii gloriã cõsequat.Neq; em̃ Alexander ille gratię causa ab Apelle potissimum pingi,& a Lysippo fingi volebat,sed q; illorũ artẽ cũ ipsis,tũ etiã sibi glorię fore putabat.Atq; illi artifices corporis simulacra ignotis nota faciebãt,quæ vel si nulla sint,nihilo sunt tamen obscuriores clari viri.Nec minus em̃ est Spartiates Agesilaus ille phibẽdus, qui neq; pictã,neq; fictam imaginẽ suam passus est esse,q̃ qui in eo genere laborarũt.vnus enim Xenophõtis libellus in eo rege laudando facile omẽis imagines hoĩm,statuasq; supauit. Atq; hoc pstãtius mihi fuerit,& ad lętitiã aĩ,& ad memorię dignitatẽ,si in tua scripta puenero,q̃ si in cęterorũ,q; nõ ĩgeniũ mihi solũ suppeditatũ fuerit tuũ,sicut Timoleõti a Timęo, aut ab Herodoto Themistocli,sed etiã auctoritas clarissimi & spectatissimi in repu.maximis grauissimisq; causis cogniti,atq; in primis pbati viri.vt mihi nõ solũ pconiũ,qd̃ cũ in Sigęum venisset Alexãder,ab Homero Achilli tributũ esse dixit,sed etiã graue testimoniũ imptitum clari hoĩs,magniq; videat. Placet em̃ Hector ille mihi Nęuianus,q nõ tantũ laudari se lętat,sed addit etiã a laudato viro.Qd̃ si a te nõ impetro,hoc est, siqua te res impedierit (neq; em̃ fas esse arbitror,qcq̃ me rogãtẽ abs te nõ impetrare)cogar fortasse facere,qd̃ nonnulli sępe rephẽdũt,scribã ipse de me,multorũ tamẽ exẽplo,& clarorũ virorũ.Sed qd̃ te non fugit,hęc sunt in hoc gñe vitia,& vt verecũdius ipsi de se scribãt necesse est,si qd est laudãdum,& ptereant,si qd reprehẽdẽdũ est.accedit etiã,vt minor sit fides,minor auctoritas,multi deniq; reprehẽdãt,& dicãt verecũdiores esse pręcones ludorũ gymnicorũ,q cũ cęteris coronas imposuerũt victoribus,eorũq; nomina magna voce pnũciauerũt,cũ ipsi ante ludorũ missionẽ corona donent,aliũ pconẽ adhibeãt,ne sua voce ipsi se victores esse pdicẽt.Hęc nos vitare cupimus, & si recipis causam nostrã, vitabimus,idq; vt facias,rogamus.Ac ne forte mirere cur,cũ mihi sępe ostẽderis te accuratissime nostrorũ tẽporũ cõsilia, atq; euẽtus literis mãdaturũ,a te id nũc tantopere,& tã multis verbis petamus, illa nos cupiditas incẽdit , de qua initio scripsi,festinationis, q; alacres animo sumus,vt & cęteri viuẽtibus nobis ex libris tuis nos cognoscãt,& nosmetipsi viui gloriola nostra pfruamur.His de rebus qd acturus sis,si tibi nõ est molestũ,rescribas mihi velim.Si em̃ suscipis causam,cõficiã cõmẽtarios rerũ omniũ.Sin autẽ differs me in tẽpus aliud,corã tecũ loquar,tu interea nõ cessabis,& ea q̃ habes instituta perpolies,nosq; diliges.Vale.

Epaminondas.

Alexandri de se fingẽdo cura.

Agesilaus.

Hector Nęuianus.

Scribẽdi de se difficultas.

M.CICERO.S.D.L.LVCEIO.Q.FILIO.

QVanq̃ ipsa cõsolatio literarũ tuarũ mihi gratissima est,declarat.n.summã beneuolentiã coniunctã pari prudentia,tñ illũ fructũ ex tuis literis vel maximũ cœpi,q̃ te p̃clare res humanas contemnentẽ,& optime cõtra fortunã paratũ,armatũq̃ cognoui.Quã quidẽ laudem sapiẽtiẽ statuo esse maximã, NON ALIVNDE pendere,nec extrinsecus aut bñ,aut male viuendi suspẽsas habere rõnes.Quę cogitatio,cũ mihi nõ omnino excidisset(etem̃ penitus insederat)vi tamen tẽpestatum & concursu calamitatum erat aliquantum labefactata,atq̃ conuulsa:cui te opitulari,& video,& id fecisse etiã proximis literis,multumq̃ p̃fecisse sentio.Itaq̃ hoc sæpius dicendum,tibiq̃ non significandũ solum, sed etiam declarandum arbitror,nihil mihi esse potuisse tuis literis gratius.Ad consolandum aũt cum illa valeant,quæ eleganter copioseq̃ collegisti,tum nihil plus,q̃ q̃ firmitudinem grauitatemq̃ animi tui perspexi,quam non imitari turpissimum existimo.itaq̃ etiam hoc fortiorem me puto,q̃ te ip̃m præceptorem fortitudinis,q̃ tu mihi videre spem nonnullam habere,hæc aliquando futura meliora.Casus enim gladiatorum,similitudinesq̃ hæ,tũ rationes in ea disputatione a te collectę,vetabant me reip.penitus diffidere.Itaq̃,alterum minus mirum,fortiorem te esse,cum aliquid speres:alterum magis mirum,spe vlla teneri. Quid est enim nõ ita affectum,vt id nõ deletum,extinctumq̃ omne esse fatear?Circũspice omnia membra reip.quę notissima sunt tibi,nullum reperies profecto,quod non fractum,debilitatumve sit.quæ persequerer,si aut melius ea videre q̃ tu vides,aut commemorare possem sine dolore:q̃q̃ tuis monitis,pręceptisq̃ omnis est abiiciendus dolor.Ergo & domestica feremus,vt censes,& publica paulo etiã fortius fortasse,q̃ tu ipse,qui præcipis. Te em̃ spes aliqua consolat, vt scribis,nos erimus etiã in oĩ desperatione fortes,vt tu tamen idem & hortaris,& præcipis.Das em̃ mihi iucũdas recordationes conscientiæ nostræ,rerumq̃ earum,quas te in primis auctore gessimus.Præstitimus enim patriæ non minus certe,q̃ debuimus,plus profecto,q̃ est aĩo cuiusq̃,aut consilio hominis postulatum.Ignosces mihi de me ipso aliquid prędicanti.quarũ enim tu rerũ cogitatione nos leuare ęgritudine voluisti,earum etiam cõmemoratione lenimur. Itaq̃ vt mones,quantum potero me ab omnibus molestiis,& angorib⁹ abducam, trãsferamq̃ animũ ad ea,quibus secundæ res ornantur,aduersæ adiuuantur,tecumq̃ & ero tantum, quantum patietur vtriusq̃ ætas,& valetudo.etsi esse vna minus poterimus,q̃ volumus,animorum tamẽ coniunctione iisdemq̃ studiis ita fruemur,vt nunq̃ non vna esse videamur. Vale.

Sapientiæ laus.

Affectum.

Philosophię studia

L.LVCEIVS.Q.FILIVS.S.D.M.T.CICERONI.M.FILIO.

SI vales bene est,ego valeo,sicut soleo,paululo tamẽ etiam deterius,q̃ soleo. Te requisiui sępius,vt viderem Romę:quia postea nõ fuisti,q̃ a me discesseras,miratus sum,qd̃ item nunc miror.Non habeo certum, quæ te res hinc maxime retrahat.Si solitudine delectare cum scribas,& aliquid agas eorũ, quorũ consuesti,gaudeo,neq̃ reprehendo tuũ consiliũ:nam nihil isto potest esse iucũdius,nõ modo miseris his temporibus,& luctuosis, sed etiã tranqllis,& optatis,pręsertim vel aĩo defatigato tuo,qui nũc requiẽ q̃rit magnis occupationibus, vel erudito,qui semper aliquid ex se promat,qd̃ alios delectet,te ipsum laudib⁹ illustret. Sin sicut hic dũ eras,& lachrymis,ac tristitię te tradidisti,doleo:q̃a doles,& angere, nõ possum te,si concedis,qd̃ sentimus(vt liberius dicã)non accusare.Quid em̃,tu solus apta non videbas,qui propter acumen occultissima perspicis?tu non intelliges te q̃relis quotidianis nihil proficere,nõ intelliges duplicari solicitudines,quas eleuare tua te prudẽtia postulabat? Q̃ si non possumus aliquid proficere suadendo,gratia contendimus,& rogando, si quid nostra causa vis,vt istis te molestiis laxes,& ad conuictum nostrũ redeas,& ad consuetudinem,vel nostram cõmunẽ,vel tuam solius,ac propriam.Cupio non obtundere te,si non delectare nostro studio:cupio deterrere,ne permaneas in incepto,cũ duę res istę cõtrarię me cõturbẽt,ex quibus,aut in altera mihi velim,si potes,obtemperes,aut in altera non offendas. Vale.

Angere.i. angeris.

Eleuare.

Nostra causa.

Tuã soli⁹.

M.CICERO.L.LVCEIO.S.

AMnis amor tuus ex oĩbus partib⁹ se ostendit in his literis,quas a te p̃xime accepi,non ille quidẽ mihi ignotus,sed tñ gratus,& optatus,dicerem iucũdus,nisi id verbum in omne tempus perdidissem. Neq̃ ob eam vnam causam,quã tu suspicaris,& in qua me lenissimis, & amantissimis verbis vtẽs, re grauiter accusas,sed q̃ illius tanti vulneris,quæ remedia esse debebant,

Iucũdus.

ea nulla sunt. Quid enim? ad amicos ne confugiam? q̃ multi sunt? habuimus enim fere communeis, quorum alii occiderunt, alii nescio quo pacto obduruerunt. Tecum viuere possem equidem, & maxime vellem, vetustus est amor, cõsuetudo, studia paria. quod vinculum? quæ res deest nostræ coniunctioni? Possumus ne igitur esse vna? nec mehercule intelligo qd impediat, sed certe adhuc non fuimus, cum essemus vicini in Tusculano, in Puteolano. Nã qd dicam in Vrbe? in qua cum forum commune sit, vicinitas nõ requirit. Sed casu nescio quo, in ea tempora nostra ætas incidit, vt cum maxime florere nos oporteret, tum viuere etiam puderet. Quod enim poterat mihi esse profugium spoliato, & domesticis, & forẽsibus ornamentis, atq; solatiis? literæ credo, quibus assidue vtor. quid enim aliud facere possum? sed nescio quo modo ipsæ illæ excludere me a portu, & profugio videntur, & quasi exprobrare, q; in ea vita maneam, in qua nihil insit, nisi propagatio miserrimi temporis. Hic tu ea me abesse vrbe miraris, in qua domus nihil delectare possit, summum sit odium temporum, hominum, fori, curiæ? Itaq; sic literis vtor, in quibus consumo omne tempus, non vt ab his medicinam perpetuam, sed vt exiguam doloris obliuionem petam. Q; si id egissemus ego atq; tu, quod ne in mentem quidem nobis veniebat, propter quotidianos metus, omne tempus vna fuissemus, neq; me valetudo tua offenderet, neq; te mœror meus: quod quantũ fieri poterit, consequamur. Quid enim vtriq; nostrum aptius? Propediem te igitur videbo. Vale.

Literæ.

Abesse Vrbe.

M.T.CICERO.S.D.TITIO.

Consolatoria.

Vnus ex omnibus.

TSi vnus ex omnibus minime sum ad te consolandum accommodatus, q; tantum ex tuis molestiis cœpi doloris, vt consolatione ipse egerẽ, tñ cum longius a summi luctus acerbitate meus abesset dolor, q̃ tuus, statui nostræ necessitudinis esse, meæq; in te beneuolentiæ, non tacere tanto in tuo mœrore tandiu, sed adhibere aliquam modicam consolationem, quæ leuare dolorem tuum posset, si minus sanare potuisset. Est autem consolatio peruulgata quidem illa maxime, quam semper in ore atq; in animo habere debemus, HOMINES NOS VT ESSE meminerimus ea lege natos, vt omnibus telis fortunæ proposita sit vita nostra, neq; esse recusandum, quo minus ea qua nati sumus conditione viuamus, neve tam grauiter eos casus feramus, quos nullo consilio vitare possumus, euentisq; aliorum memoria repetendis, nihil accidisse nobis noui cogitem⁹. Neq; hę, neq; cæteræ consolationes, quæ sunt a sapientissimis viris vsurpatæ, memorięq;, & literis proditæ, tantum videntur proficere debere, quantum status ipse nostræ ciuitatis, & hęc perturbatio temporum perditorũ, cum beatissimi sint, qui liberos nõ susceperũt, minus autem miseri, qui his temporibus amiserunt, q̃ si eosdem bona, aut deniq; aliqua repu. perdidissent. Q; si tuum te desiderium mouet, aut si tuarum rerum cogitatione mœres, non facile exhauriri tibi istum dolorem posse vniuersum puto. sin illa te res cruciat, quę magis amoris est, vt eorum qui occiderunt, miserias lugeas, vt ea nõ dicam, quæ sępissime & legi & audiui, nihil mali esse in morte, in qua si resideat sensus, immortalitas illa potius, q̃ mors dicẽda sit: sin sit amissus, nulla videri miseria debeat, quæ non sentiatur: hoc tamen nõ dubitãs confirmare possum, ea misceri, parari, impendere reipublicæ, quæ qui reliquerit, nullo modo mihi quidem deceptus esse videatur. Quid est enim iam non modo pudori, pbitati, virtuti, rectis studiis, bonis artibus, sed omnino libertati, ac saluti loci? non mehercule quẽq̃ audiui hoc grauissimo, & pestilentissimo anno adolescentulum, aut puerum mortuum, qui mihi non a diis immortalibus ereptus ex his miseriis, atq; ex iniquissima conditione vitę videretur. Quare si tibi vnũ hoc detrahi põt, ne quid his quos amasti, mali putes contigisse, per multum erit ex mœrore tuo diminutũ. Relinquetur enim simplex illa iam cura doloris tui, quę non cum illis communicabitur, sed ad te ipsum proprie referetur: in qua nõ est iam grauitatis, ac sapientiæ tuæ, quã tu a puero præstitisti, ferre immoderatius casum incommodorum tuorum, qui sit ab eorũ quos dilexeris, miseria, maloq; seiunctus. Etem̃ eũ semper te, & priuatis in reb⁹, & publicis præstitisti, tuenda tibi vt sit grauitas, & cõstãtię seruiẽdũ. NAM QVOD allatura est ipsa diuturnitas, quæ maximos luctus vetustate tollit, id nos præripere cõsilio, prudẽtiaq; debemus. Etenim si nulla vnq̃ fuit liberis amissis tam imbecillo mulieraio, quę nõ aliquãdo lugendi modũ fecerit: certe nos, qd est dies allatura, id cõsilio anteferte

Hõ qua lege natus.

Euentis repetendis.

Modus.

debemus, neq; expectare temporis medicinam, quam repręsentare ratione possimus. His ego literis si quid pfecissem, existimabam optandum quiddã me esse assecutum: sin minus forte valuissent officio tamen esse functum beneuolentissimi, atq; amicissimi, quem me tibi, & fuisse semper, existimes velim, & futurum esse confidas. Vale.

M. CICERO. S. D. P. SEXTIO. P. FILIO.

NOn obliuione amicitię nostrę, neq; intermissione consuetudinis meę, superioribus temporibus ad te nullas literas misi, sed q; priora tempora in ruinis reipublicæ nostrisq; iacuerunt, posteriora autem mea scribẽdo tuis iniustissimis, atq; acerbissimis incommodis retardarunt. Cum vero & interuallum iam satis lõgum fuisset, & tuam virtutem, animiq; magnitudinem diligentius essem mecũ recordatus, nõ putaui esse alienum institutis meis hæc ad te scribere. Ego te P. Sexti & primis tẽporibus illis, quibus in inuidiam absens, & in crimen vocabare, defendi: & cum in tui familiarissimi iudicio, ac periculo tuum crimen coniungeretur, vt potui, accuratissime te, tuamq; causam tutatus sum: & proxime recenti aduẽtu meo cum rem aliter instituram offendissem, ac mihi placuisset, si affuissem, tamẽ nulla in re saluti tuæ defui: cũq; eo tempore inuidia annonæ inimici non solum tui, verum etiã amicorum tuorum, iniquitas totius iudicii, multaq; alia reipub. vitia plusq̃ causa ipsa, veritasq; valuissent, Publio tuo neq; opa, neq; consilio, neq; labore, neq; gratia, neq; testimonio defui. Quãobrem omnibus officiis amicitiæ diligenter a me, sancteq; seruatis, ne hoc quidem prætermittendum esse duxi, te vt hortarer, rogaremq;, vt & hominẽ te, & virum esse meminisses, idest vt communem, incertumq; casum, quem neq; vitare quisq̃ nostrum, neq; prestare vllo pacto potest, sapienter ferres, & dolori fortiter, ac fortunæ resisteres, cogitaresq;, & in nostra ciuitate, & in cæteris, quæ rerum potitæ sunt, multis fortissimis, atq; optimis viris iniustis iudiciis taleis casus incidisse. Illud vtinam ne vere scriberem, ea te repu. carere, in qua neminem prudentem hominem res vlla delectare possit. De tuo autem filio vereor, ne si nihil ad te scripserim, debitum eius virtuti videar testimonium nõ cepisse: sin autem omnia quę sentio, perscripserim, ne refricem meis literis desiderium, ac dolorem tuum. Sed tamen prudentissime facies, si illius pietatem, virtutem, industriam, vbicunq; eris, tuam esse tecum duces. NEC ENIM minus nostra sunt quæ animo cõplectimur, q̃ quæ oculis intuemur. Quãobrem & illius eximia virtus, summusq; in te amor, magnę tibi cõsolationi debet esse, & nos, cęteriq;, q te nõ ex fortuna, sed ex virtute tua pendimus, semperq; pendemus, & maxime amici tuæ conscientiæ, cum tibi nihil merito accidisse reputabis, & illud adiunges, HOMINES sapienteis turpitudine, non casu, & delicto suo, non aliorum iniuria commoueri. Ego & memoria nostræ veteris amicitiæ, & virtute, atq; obseruãtia filii tui monitus, nullo loco deero, neq; ad consolandum, neq; ad leuãdum fortunam tuã. Tu si quid ad me forte scripseris, perficiam ne te frustra scripsisse arbitrere. Vale.

Aliter ac.

Hominẽ & virum.

Multi fortissimi.

Reputo.

M. CICERO. S. D. T. FABIO.

CTsi egomet, qui te consolari cupio, consolandus ipse sum, propterea q; nullam rem grauius iandiu tuli, q̃ incommodum tuum, tamen te magnopere non hortor solum, sed etiam pro amore nostro rogo, atq; oro, te colligas, virumq; præbeas, & qua conditione omnes homines, & quibus temporibus nati sumus, cogites. Plus tibi virtus tua dedit, q̃ fortuna abstulit: propterea q; adeptus es, quod non multi homines noui, amisisti quod plurimi homines nobilissimi. Ea deniq; videtur conditio impẽdere legum, iudiciorum, temporum, vt optime actum cum eo videatur esse, qui q̃leuissima pœna ab hac republica discesserit. Tu vero qui & fortunas, & liberos habeas, & nos, cæterosq; necessitudine, & beneuolentia tecum coniunctissimos, quiq; magnam facultatem sis habiturus nobiscum, & cum omnibus tuis viuendi, & cum vnum sit iudicium ex tam multis qd reprehendatur, idq; vna sententia, eaq; dubia potentia alicuius condonatum existimetur, omnibus his de causis, debes istam molestiam q̃leuissime ferre. Meus animus erit in te, liberosq; tuos semper, quem tu esse vis, & qui esse debet. Vale.

Noui & nobiles.

Epistolarum familiarium

M.CICERO RVFO.S.D.

Quotidie magis.

Tsi mihi nunq̃ dubium fuit,quin tibi essem charissimus,tamen quotidie magis id perspicio,extatq; id qd̃ mihi ostenderas quibusdam literis,hoc te studiosiorem in me colendo fore,q̃ in prouincia fuisses, etsi meo iudicio nihil ad tuum prouinciale officium addi potest,quo liberius iudicium esse posset tuum. Itaq; me & superiores literæ tuæ admodum delectauerunt, quibus & expectatum meum aduentũ abs te amanter videbam,& cum aliter cecidisset,ac putasses,te meo consilio magnopere esse lętatum:& his pximis literis magnũ cœpi fructum,& iudicii,& officii tui.Iudicii,q; intelligo te,id qd̃ omnes fortes ac boni viri facere debent,nihil putare vtile esse,nisi qd̃ rectum,honestũq; sit.Officii,q; te mecũ,qd̃cunq; cœpissem cõsilii,polliceris fore:quo neq; mihi grati⁹,neq; vt ego arbitror,tibi honesti⁹ esse qcq̃ põt.Mihi consiliũ captũ iãdiu est,de quo ad te non quo cęlãdus esses,nihil scripsi antea, sed quia communicatio consilii tali tempore,quasi quædam admonitio videt esse officii, vel potius efflagitatio ad coeundam societatem,vel periculi,vel laboris. Cum vero ea tua sit volũtas,humanitas,beneuolentia erga me,libẽter amplector talem animum,sed ita(non enim dimittam pudorem in rogando meum)si feceris id quod ostendis,magnam habebo gratiam: si non feceris,ignoscam:& alterum timori,alterum mihi te negare non potuisse arbitrabor. Est enim res profecto maxima:quid rectum sit,apparet:quid expediat, obscurum est: ita tamen,vt si nos ii sumus,qui esse debem⁹,idest studio digni,& literis nostris,dubitare nõ possimus, quin ea maxime conducãt,quæ sunt rectissima.Quare tu,si simul placebit,statim ad me venies:sin idem placebit,atq; eodem modo,nec continuo poteris,omia tibi vt nota sint, faciam.Quicqd statueris, te mihi amicum:sin id qd̃ opto,etiã amicissimum iudicabo.Vale.

Putare.

Quodcũq; consilii.

M.CICERO.S.D.RVFO.

Vo modo potuissem te conuenissem,si eo quo constitueras,venire voluisses.Quare etsi mei commodi causa,commouere me noluisti, tñ ita existimes velim, me antelaturum fuisse,si ad me venisses,voluntatẽ tuã commodo meo.Ad ea quæ scripsisti,commodius equidẽ possem de singulis ad te rebus scribere,si M.Tullius scriba meus adesset,a quo mihi exploratum est in rationibus duntaxat referendis,de cęteris rebus affirmare nõ possum,nihil eum fecisse scientem,quod esset contra,aut rem, aut existimationem tuam:deinde si rationum referendarum ius vetus,& mos antiquus maneret,me relaturum rationes,nisi tecum pro coniunctione nostrę necessitudinis cõtulissem, confecissemq;,non fuisse.Qd̃ igitur fecissem ad vrbẽ,si consuetudo pristina maneret,id,quãdo lege Iulia relinquere rationes in prouincia necesse erat, easdemq; totidem verbis referre ad ærarium,feci in prouincia:neq; ita feci,vt te ad meum arbitrium adducerem, sed retribui tibi tantum,quantum me tribuisse nunq̃ pœnitebit. Totum enim scribam meum,quem tibi video nunc esse suspectum,tibi tradidi:tu ei M.Mindiũ fratrem tuum adiunxisti:rationes confectæ me absente sunt tecum,ad quas ego nihil adhibui præter lectionem.Ita accepi librum a meo seruo scriba,vt eundem acceperim a fratre tuo.Si honos is fuit,maiorem tibi habere nõ potui:si fides,maiorem tibi habui,q̃ pene ipsi mihi:si prouidendum fuit,ne quid aliter,ac tibi & honestum, & vtile esset,referretur,nõ habui cui potius id negotii darem,q̃ †Tullio scribæ. Illud quidẽ certe factũ est,quod lex iubebat, vt apud duas ciuitates, Laodicensem,& Apamensem,quæ nobis maximę videbantur,quoniam ita necesse erat,rationes cõfectas,& cõsolidatas deponeremus.Itaq; huic loco primum respõdeo,me q̃q̃ iustis de causis rõnes deferre ꝓperarim,tñ te expectaturũ fuisse,nisi in prouincia relictas rõnes ꝑ latis haberem.Quãobrẽ de Volusio qd̃ scribis,non est id rationũ.docuerũt em̃ me periti homines, in his cũ omniũ peritissim⁹,tũ mihi amicissim⁹ C.Camillus ,ad Volusiũ trãsferri nomẽ a Valerio nõ potuisse,sed prædes Valerianos teneri.neq; id erat Sestertiis.xxx. vt scribis,sed.xix. erat em̃ curata nobis pecunia Valerii mancipis nomine,ex qua reliquũ qd̃ erat,in rõnib⁹ retuli.Sed sic me & liberalitatis fructu priuas,& diligentiæ, & (quod minime tamen laboro) mediocris etiã prudẽtiæ.Liberalitatis,q; mauis scribæ mei beneficio q̃ meo,legatum meum

Scriba Tullius.

†scribę darem.

præfectumq; Leptam maxima calamitate leuatos,cum præsertim non deberent esse obligati.Diligentię,q; existimas de tanto officio meo,tanto etiam periculo,nec scisse me quicq̃,nec cogitasse:scribam,quicquid voluisset,cum id mihi ne recitasset quidem,retulisse.Prudentię, cum rem a me non insipienter actã,ne cogitatã quidẽ putes.Nam & Volusii liberãdi meum fuit consilium:& vt multa tam grauis Valerianis prædibus,ipsiq; T.Mario depelleretur, a me inita ratio est.quam quidem omnes non solum probant, sed etiam laudant: & si verum scire vis,hoc vni Scribæ meo intellexi non nimium placere.sed ego putaui esse viri boni,cũ popolum suum seruaret,cõsulere fortunis tot amicorum vel ciuium. Nam de Luceio est ita actum,vt auctore Cn.Pompęio,ista pecunia in fano poneretur. id ego agnoui meo iussu esse factum:qua pecunia Pompęius est vsus,vt tua,quam tamen deposuerat Sextius. Sed hæc ad te nihil intelligo pertinere:illud me non animaduertisse moleste ferrem, vt adscriberem, te in fano pecuniam iussu meo deposuisse,nisi ista pecunia grauissimis esset,certissimisq; monimentis testata,cui data,quo Senatusconsulto,quibus tuis,quibus meis literis P.Sextio tradita esset.Quæ cum viderem tot vestigiis impressa,vt in his errari non posset,non adscripsi id,quod tua nihil referebat.Ego tamen adscripsisse mallem, quando te video id desiderare. Sicut scribis tibi id esse referendũ,idẽ ipse sentio,neq; in eo quicq̃ a meis rationibus discrepabunt tuæ.Addes enim tu,meo iussu,quod ego nunq̃ addidi,nec causa est cur negem: nec si causa esset,& tu nolles,negarem.Nam de sestertiis nongẽtis millibus certe ita relatum est, vt tu,siue frater tuus referri voluit.Sed si quid est,quando de Logeio parum gratiosum est, quod ego in rationibus referendis etiam nunc corrigere possim,de eo mihi, cum senatuscõsulto non sum vsus,quid per leges liceat considerandum est.te certe in pecunia exacta ita efferre ex meis rationibus relatis non oportuit,nisi quid me fallit:sunt enim alii peritiores.Illud caue dubites,quin ego omnia faciam,quæ interesse tua,aut etiam velle te existimem, si vllo modo facere possim.Quod scribis de beneficiis,scito a me & tribunos militares, & præfectos,& contubernales dũtaxat meos delatos esse.In quo quidem me ratio fefellit: liberum enim mihi tempus ad eos deferendos existimabam dari: postea certior sum factus, triginta diebus deferri necesse esse,quibus rationes retulissem.Sane moleste tuli nõ illa beneficia tuæ potius ambitioni reseruata esse,q̃ meæ,qui ambitione nihil vterer.De centurionibus tamẽ, & de tribunorum militarium contubernalibus res est in integro:genus enim horum beneficiorum definitum lege non erat.Reliquum est de Sestertiis centum millibus,de quibus memini mihi a te Smyrna literas esse allatas,non mei errati, sed tui,in quo peccatum videbatur esse,si modo erat,fratris tui,& Tullii.Sed cum id corrigi non posset,q; iam depositis rationibus ex prouincia decessissemus,credo me quidem tibi pro animi mei voluntate, proq; ea spe facultatum,quã tum habebamus,q̃ humanissime potuerim rescripsisse.Sed neq; me tũ humanitate mearum literarum obligatum puto,neq; me tuam hodie epistolam de sestertiis centum sic accepisse,vt ii accipiunt,quibus epistolæ per hæc tempora molestæ sunt. Simul illud cogitare debes,me omnem pecuniam,quæ ad me saluis legib⁹ peruenisset,Ephesi apud publicanos deposuisse,id fuisse Sester.xxii.eam omnem pecuniam Pompęium abstulisse.quod ego siue æquo animo,siue iniquo fero,tu de Sestertiis centum æquo animo ferre debes, & existimare eo minus ad te, vel de tuis cibariis,vel de mea liberalitate peruenisse. Q; si mihi expensa ista Sestert. centum tulisses, tamen quæ tua est suauitas,quiq; in me amor,nolles a me hoc tempore estimationem accipere.nã numeratũ si cuperem,non erat.Sed hęc iocatum me putato,vt ego te existimo.Ego tamen cum Tullius rure redierit,mittam eum ad te,si qd ad rẽ putabis pertinere.Hanc epistolam cur non scindi velim,causa nulla est. Vale.

Probare.
Laudare.
In fano poni.
Interesse tua.
De Sestertiis centũ millibus.
Scissam velit epistolã.

M.CICERO.S.D.L.MESSINO.

GRatæ mihi tuæ literæ fuerunt:ex quibus intellexi,qd etiam sine literis arbitrabar,videndi mei te sũma cupiditate affectũ esse.qd ego ita libenter accipio,vt tamen tibi non concedã.nam tecũ esse,ita mihi †cõmunia oia q̃ opto contingant,vt vehemẽter velim. Vt enim cum esset maior & virorum,& ciuiũ bonorũ,& iucũdorũ hoim, & amãtium mei copia,tamen erat nemo,qui cum essem libentius, q̃ tecum,& pauci, quibuscum essem æque libenter;

†cõmoda.

Hoc vero tempore, cum alii interierint,alii absint,alii mutati voluntate sint,vnum mediusfidius tecum diem libentius posuerim,q̃ hoc omne tempus cum plerisq; eorum,quibuscum viuo necessario.Nolim existimare te,mihi non solitudinem iucundiorẽ esse,qua tamen ipsa vti non licet,q̃ sermones eorum,qui frequentant domum meam,excepto vno , aut ad summum altero.Itaq; vtor eodem profugio,quo tibi vtendum censeo,literulis nostris,pręterea etiam conscientia consiliorum meorum.Ego enim is sum,quemadmodum tu facillime potes existimare,qui nihil vnq̃ mea potius,q̃ meorum ciuium causa fecerim:cui nisi inuidisset is,quem tu nunq̃ amasti(me enim amabas)& ipse beatus esset,& omnes boni. Ego sum qui nullius vim plus valere volui,q̃ honestum otium:idemq; cum illa ipsa arma, quæ semper timueram,plus posse sensi,q̃ illum consensum bonorum,quẽ ego idem effeceram,quãuis tuta conditione pacem accipere malui,q̃ viribus cum valentiore pugnare . Sed & hæc, & multa alia coram breui tempore licebit.Neq; me tamen vlla res alia Romæ tenet,nisi expectatio rerum Aphricanarum.videtur enim mihi res in propinquum adducta discrimen. puto autẽ mea nonnihil interesse, q̃q̃ id ipsum,quid intersit,non sane intelligo. Verũtamen quicqd illinc nunciatum sit,non longe abesse velim a consiliis amicorum . Est enim res iam in eũ locum adducta,vt q̃q̃ multum intersit inter eorum causas,qui dimicant,tamen inter victorias non multum interfuturum putem. Sed plane animus,qui dubiis rebus forsitan fuerit infirmior,desperatis confirmatus est multum.quẽ etiam superiores literæ confirmarunt: quibus intellexi,q̃ fortiter iniuriam ferres,iuuitq; me,tibi cum summam humanitatem,tũ etiã tuas literas profuisse. Verum enim scribam,teneriore mihi animo videbare,sicut omnes fere,qui vita ingenua in beata,& libera ciuitate viximus.SED VT ILLA secunda moderate tulimus,sic hanc nõ solum aduersam,sed etiam funditus euersam fortunam fortiter ferre debemus,vt hoc saltem in maximis malis boni consequamur, VT MORTEM,QVAM ETIAM Beati contemnere debeamus,propterea q; nullum sensum esset habitura , nunc sic affecti non modo contemnere debeamus,sed etiam optare. Tu,si me diligis,fruere isto otio, tibiq; persuade,PRAETER CVLPAM,AC PECCATVM,quo semper caruisti,& carebis, homini accidere nihil posse,quod sit horribile,aut pertimescendũ.Ego si videbitur recte fieri posse,ad te veniam breui:si quid acciderit,vt mutandum consilium sit,te certiorem faciã statim.Tu ita fac cupidus mei videndi sis,vt istinc te ne moueas tam infirma valetudine,nisi ex me prius quæsieris per literas,quid te velim facere.Me velim,vt facis,diligas, valetudinique tuæ,& tranquillitati animi seruias. Vale.

Interesse.

M.T.C.EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER.VI.

M.CICERO AVLO TORQVATO.S.D.

Suæ quẽq; fortunę pœnitet.

Tsi ea perturbatio est omnium rerum,vt suæ quenq; fortunæ maxime pœniteat, nemoq; sit , quin vbiuis , q̃ ibi vbi est, esse malit,tamen mihi dubium non est,quin hoc tempore,bono viro Romę esse,miserrimum sit.Nam etsi quocunq; in loco quisquis est,idem est ei sensus,& eadem acerbitas ex interitu rerum,& publicarũ,& suarum,tamen oculi augent dolorem,qui ea quæ cæteri audiunt , intueri coguntur,nec auertere a miseriis cogitationem sinunt.Quare etsi multarum rerum desiderio te angi necesse est, tamen illo dolore,quo maxime te confici audio,q; Romæ non sis,animum tuum libera.Etsi enim cum magna molestia tuos,tuaq; desideras, tamẽ illa quidem,quæ requiris,suum statum tenent,nec melius,si tu adesses,tenerent,nec sunt vllo in proprio periculo.Nec debes tu,cum de tuis cogitas , aut præcipuam aliquam fortunam postulare,aut communem recusare. De te autem ipso Torquate est tuum sic agitare animo,vt non adhibeas in consilium cogitationum tuarum desperationem, aut timorem . nec

enim is, qui in te adhuc iniustior, q̃ tua dignitas postulabat fuit, non magna signa dedit animi erga te mitigati. nec tamen is ipse, a quo salus petitur, habet explicatam, aut exploratam rationẽ salutis suæ. CVMQVE OMNIVM bellorũ exitus incerti sint, ab altera victoria tibi periculum nullum esse perspicio, quod quidem seiunctum sit ab omnium interitu: ab altera te ipsum nunq̃ timuisse certo scio. Reliquum est, vt te id ipsum, qd̃ ego quasi consolationis loco pono, maxime excruciet, commune periculum reipu. cuius tanti mali, q̃uis docti viri multa dicant, tamen vereor, ne consolatio vlla possit vera reperiri, præter illam, quę tanta est, quantum in cuiusq̃ animo roboris est, atq̃ neruorum. SI ENIM BENE sentire rectęq̃ facere satis est ad bene, beateq̃ viuendum, non vereor, ne eum, qui se optimorum consiliorum conscientia sustentare possit, miserum esse nefas sit dicere. Nec enim nos arbitror victoriæ pręmiis ductos patriam olim, & liberos, & fortunas reliquisse, sed quoddam nobis officium iustum, & pium, & debitum reipub. nostræq̃ dignitati videbatur: qui neq̃ cum id faciebamus, tam eramus amentes, vt explorata nobis esset victoria. Quare si id euenit, quod ingredientibus nobis in causam propositum fuit accidere posse, non debemus ita cadere animis, quasi aliquid euenerit, quod fieri posse nunq̃ putarem⁹. Simus igitur ea mẽte, quam ratio & veritas præscribit, vt nihil in vita nobis præstandum præter culpam putemus: eaq̃ cũ careamus, omnia humana placate & moderate feramus. Atq̃ hæc eo pertinet oratio, vt perditis rebus omnibus, tamen ipsa virtus se sustentare posse videatur. Sed si est spes aliqua rebus communibus, ea tu quicunq̃ status est futurus, carere non debes. Atq̃ hæc mihi scribẽti veniebat in mentem, me eum esse, cuius tu desperationem accusare solitus esses, quẽq̃ auctoritate tua cunctantem, & diffidentem excitare. Quo quidem tempore nõ ego causam nostram, sed consilium improbabam. Sero enim nos iis armis aduersari videbam, quę multo ante confirmata per nosmetipsos erant: dolebamq̃ pilis, & gladiis, non consiliis, neq̃ auctoritatibus nostris de iure publico disceptari. Neq̃ ego ea quæ facta sunt, fore cum dicebam, diuinabam futura, sed quod & fieri posse, & exitiosum fore, si euenisset, videbam, id ne accideret timebam: præsertim cum si mihi alterutrum de euentu, atq̃ exitu rerum promittendum esset, id futurum qd̃ euenit, exploratius possem promittere. His enim rebus præstabamus, quæ non prodeunt in aciem: vsu autem armorum, & militum robore inferiores eramus. Sed tu illum animum nunc adhibe quæso, quo me tum esse oportere censebas. Hæc eo scripsi, q̃ mihi nunc Philargyrus tuus omnia de te requirenti fidelissimo animo (vt mihi quidem visus est) narrauit, te interdum sollicitum solere esse vehementius: quod facere non debes, nec dubitare, quin aut aliqua repu. sis futurus qui esse debes, aut perdita, non afflictiore conditiõe q̃ cæteri. Hoc vero tempus, quo exanimati omnes, & suspensi sumus, hoc moderatiore animo ferre debes, q̃ & in ea Vrbe es, vbi nata, & alta est ratio, ac moderatio vitæ, & habes Seruium Sulpitium, quem semper vnice dilexisti, qui te profecto & beneuolentia, & sapientia cõsolatur: cuius si essemus & auctoritatem, & consilium secuti, rogati potius potentiam, q̃ armati victoriam subissemus. Sed hæc longiora fortasse fuerunt, q̃ necesse fuit: illa quæ maiora sunt, breuius exponam. Ego habeo cui plus, q̃ tibi debeam, neminem. quibus tantum debeam, quantum tu intelligis, eos mihi huius belli casus eripuit, qui sim autem hoc tempore, intelligo: sed quia NEMO EST tam afflictus, qui, si nihil aliud studeat, nisi id qd̃ agit, nõ possit nauare aliquid, & efficere, omne meum consilium, operam, studium certe velim existimes tibi, tuisq̃ liberis esse debitum. Vale.

Vereor ne vlla, alii nulla.

Pręstare.

Carere culpa.

Pręstare.

Athenæ.

M. CICERO. A. TORQVATO. S. D.

Eto a te, ne me putes obliuione tui rarius ad te scribere, q̃ solebam, sed aut grauitate valetudinis, qua tñ iam paululum videor leuari, aut q̃ absim ab Vrbe, vt qui ad te proficiscantur, scire non possim. Quare velim ita statutum habeas, me tui memoriam summa cum beneuolentia tenere, tuasq̃ omneis res nõ minori mihi curæ, q̃ meas eẽ. Q̃ maiore ĩ varietate versata ẽ adhuc tua causa, q̃ homines, aut volebant, aut opinabantur, mihi crede, nõ est pro malis temporum, quod moleste feras. Necesse est enim, aut armis vrgeri rempublicam sempiternis, aut his positis recreari aliqñ, aut fundit⁹ interire. Si arma valebũt, nec eos a qb⁹ recesseris vereri debes, nec eos, quos adiuuisti. Si armis, aut cõditione positis, aut desa

tigatione abiectis,aut victoria detractis ciuitas respirauerit, & dignitate tua frui tibi,& fortunis licebit.Sin omnino interierint omnia,fueritq; is exitus, quem vir prudentissimus M. Antonius iam tum timebat,cum tantum instare malorum suspicabatur,misera est illa quidem consolatio tali præsertim ciui,& viro,sed tamen necessaria, NIHIL esse præcipue cuiq; dolendum in eo,quod accidat vniuersis.Quæ vis insit in his paucis verbis(plura enim committenda epistolæ non erant) si attendes,quod facis, profecto etiam sine meis literis intelliges te aliquid habere,quod speres:nihil quod aut hoc,aut aliquo reipub. statu timeas:oia si interierint,cum superstitem te esse reip.ne si liceat quidem velis,ferendam esse fortunam, præsertim quæ absit a culpa.Sed hæc hactenus.Tu velim scribas ad me quid agas,& vbi futurus sis,vt aut quo scribam,aut quo veniam, scire possim. Vale.

Committē da epistolę.

M.CICERO.S.D.A.TORQVATO.

SVperioribus literis beneuolentia magis adductus, q̃ q̃ res ita postularet, fui longior.Neq; enim confirmatione nostra egebat virtus tua,neq; erat ea mea causa,atq; fortuna,vt cui ipsi omnia deessent, alterum confirmarem. Hoc item tēpore breuior esse debeo. siue enim tum nihil opus fuit tā multis verbis,nihilo magis nunc opus est:siue tum opus fuit,illud satis est,prę sertim cum accesserit nihil noui. Nā etsi quotidie aliqd audim⁹ earū rerū, quas ad te perferri existimo,summa tamen eadem est,& idem exitus,quem ego tā video animo,q̃ ea quæ oculis cernimus. Nec vero quicq̃ video,quod non idem te videre certo scio. Nam etsi quem exitum acies habitura sit,diuinare nemo potest,tamē & belli exitum video, & si id min⁹,hoc quidem certe,cum sit necesse alterutrum vincere,qualis futura sit vel hæc vel illa victoria.Idq; cum optime perspexi,tale video,nihil vt mali videatur esse futurum,si id vel ante ceciderit,qd̃ vel maximū ad timorem proponitur.ITA ENIM VIVERE,VT NON SIT VIVENDVM,miserrimum est: mori autem nemo sapiens miserum duxit,ne beato quidem.Sed in ea es vrbe,in qua hæc vel plura & ornatiora parietes ipsi loqui posse videantur.Ego tibi hoc confirmo, ETSI LEVIS EST consolatio ex miseriis aliorum,nihilo te nunc maiore in discrimine esse,q̃ quēuis,aut eorum qui discesserint,aut eorū qui remanserint.alteri dimicant,alteri victorem timent.Sed hęc consolatio leuis,illa grauior,qua te vti spero,ego certe vtor. nec enim dum ero,angar vlla re,cum omni vacem culpa:et si nō ero,sensu omnino carebo.Sed rursus γλαῦκα ἐις ἀθήνας,qui ad te hęc.Mihi tu,tui,tua omnia maximæ curæ sunt,& dum viuam erunt. Vale.

Accesserit.

Vacem culpa.

Noctuam Athenas.

M.T.CICERO.A.TORQVATO.S.D.

NOui,quod ad te scriberem,nihil erat,& tamen siqd esset,sciebā te a tuis certiorem fieri solere.DE FVTVRIS aūt rebus etsi semper difficile est dicere,tñ interdum coniectura possis propius accedere, cum res est eiusmodi, cuius exitus prouideri possit.Nunc tantum videmur intelligere, non diuturnum bellum,etsi id ipsum nonnullis videatur secus.Equidem cum hæc scribebā,aliquid iam actū putabā,non quo ego certo sciā,sed q̃ haud difficilis erat cōiectura.NAM CVM omnis belli Mars cōmunis,& cū semper incerti exitus præliorum sint,tamen hoc tempore magnæ vtrinq; copiæ,ita paratæ ad pugnandum esse dicūtur,vt vtercūq; vicerit,non sit mirum futurum. Illa in dies singulos magis, magisq; opinio hominum confirmatur,etiam si inter causas armorum aliquantum interfit,tamē inter victorias,nō multū interfuturum. Alteros propemodum iam sumus experti:de altero nemo est quin cogitet,cū sit metuēdus iratus victor armatus. Hoc loco si videor augere dolorē tuū, quem consolando leuare debeam,fateor me cōmunium malorum consolationem nullam inuenire,præter illam,quæ tamen,si possis eam suscipere,maxima est, quaq; ego quotidie magis vtor,CONSCIENTIAM RECTAE volūtatis maximā cōsolationē esse rerū incōmodarū,nec esse vllū magnū malū præter culpam.A qua quando tātū absumus, vt etiam optime senserimus,euentusq; magis nostri cōsilii,q̃ consiliū reprehendat,& quando præstitimus qd̃ debuimus,moderate,qd̃ euenit,feramus.Sed hoc mihi tñ non sumo,vt te cōsoler de cōmunibus miseriis,q̃ ad consolandū maioris ingenii, & ad ferendū singularis virtutis indigent.

tq;

Quotidie magis. ,,
,,
Euentus.

Illud cuiuis facile est docere, cur pcipue tu dolere nihil debeas. Ei⁹.n.q tardior in te leuãdo fuit, q̃ fore putarem⁹, nõ est mihi dubia de tua salute sentẽtia, de aliis autẽ nõ arbitror te expectare qd sentiã. Reliquũ est vt te angat, ꝓ absis a tuis tãdiu, res molesta, ab iis pſertim pueris, qb⁹ nihil põt esse festiui⁹. Sed vt antea ad te scripsi, tẽpus est hmõi, vt suã qſꝗ cõditionẽ miserrimã putet, & vbi qſꝗ sit, ibi esse minime velit. Eqdẽ nos ꝓ Romę sum⁹, miserrimũ esse duco, nõ solũ ꝓ in omnibus malis acerbius est videre, q̃ audire, sed etiã, ꝓ ad omneis casus subitorum pericolorũ magis obiecti sumus, q̃ si abessemus. etsi me ipsum cõsolatorẽ tuũ, nõ tantum literę, quibus semper studui, quãtũ longinquitas tẽporis mitigauit. Quãto fuerim dolore meministi. In quo prima illa cõsolatio est, vidisse me plus, q̃ ceteros, cũ cupiebã q̃uis iniqua conditione pacẽ. Qd̃ etsi casu nõ diuinatione mea factũ est, tamẽ hac inani prudẽtię laude delector. Deinde qd̃ mihi ad cõsolationẽ cõmune tecũ est, si iã vocer ad exitũ vitę, non ab ea rep. auellar, qua carendũ esse doleã, pręsertim cũ id sine vllo sensu futurũ sit. Adiuuat me ętas, & acta iã vita, quę cũ cursu suo bene cõfecto delectatur, tũ vetat in eo vim timere, quo nos iam natura ipsa pene pduxerit. Postremo is vir, vel etiã ii viri hoc bello occiderũt, vt impudẽtia videat eandẽ fortunã (si res cogat) recusare. Equidẽ mihi omnia ꝓpono, nec vllum est tãtũ malũ, qd̃ non putem impendere. SED CVM PLVS IN metuendo mali sit, q̃ in illo ipso qd̃ timet, desino: pręsertim cũ id impendeat, in quo nõ modo dolor nullus, verũ finis etiã doloris futurus sit. Sed hęc satis multa, vel plura potius, q̃ necesse fuit. facit autem non loquacitas mea, sed beneuolentia longiores epistolas. Seruium discessisse Athenis moleste tuli. non em̃ dubito, quin magnę tibi leuationi sit solitus esse quotidianus congressus, & sermo cũ familiarissimi hominis, tum optimi, & prudentissimi viri. Tu velim te, vt debes & soles, tua virtute sustentes. Ego quę te velle, quęq̃ ad te, & ad tuos pertinere arbitrabor, omnia studiose, diligenterq̃ curabo. quæ cum faciam, beneuolentiam tuam erga me imitabor, merita non assequar. Vale.

Videre q̃ audire &c.

Mors.

M.CICERO.A.CAECINNAE.S.D.

Votiescunq̃ filiũ tuũ video (video autẽ fere quotidie) polliceor ei studium quidẽ meũ, & operã sine vlla exceptiõe, aut laboris, aut occupationis, aut tẽporis: gratiã autẽ, atq̃ auctoritatẽ cũ hac exceptione, quãtum valeam, quantũq̃ possim. Liber tuus & lectus est, & legitur a me diligẽter, & custoditur diligentissime. Res & fortunę tuę mihi maximę curæ sunt: quę quidẽ quotidie faciliores mihi, & meliores videnť, multisq̃ video magnę esse curę, quorũ de studio, & de sua spe filiũ ad te perscripsisse, certo scio. His aũt de rebus, quas cõiectura cõsequi possumus, nõ mihi sumo, vt plus ipe respiciam, q̃ te videre atq̃ intelligere mihi psuaserim: sed tñ qa fieri potest, vt tu ea pturbatiore aio cogites, puto esse meum, qd sentiã exponere. Ea natura rerũ est, & is tẽporũ cursus, vt nõ possit ista, aut tibi, aut ceteris fortuna esse diuturna, neq̃ hęrere in tam bona causa, & in tam bonis ciuibus tã acerba iniuria. Quare ad eã spẽ, quã extra ordinẽ de te ipso habem⁹, nõ solũ ꝓpter dignitatẽ, & virtutẽ tuã, hęc em̃ ornamẽta sunt tibi etiã cũ aliis cõia, accedũt tua pcipua ꝓpter eximiũ ĩgeniũ, summãq̃ virtutẽ, cui mehercule hic, cui⁹ ĩ potestate sum⁹, multũ tribuit. Itaq̃ ne punctũ qdẽ tẽporis in ista fortuna fuisses, nisi eo ipso bono tuo, quo delectať, se violatũ putaret: qd̃ ipsum lenit quotidie, significaturq̃ nobis ab iis, q̃ simul cũ eo viuunt, tibi hãc ipsam opinionẽ ingenii apud ipsum plurimũ ꝓfuturã. Quapropter primũ, fac animo forti, atq̃ magno sis: ita em̃ natus, ita educatus, ita doctus es, ita etiã cognitus, vt tibi id faciẽdũ sit. deinde spẽ quoq̃ habeas firmissimã ꝓpter eas causas, quas scripsi. a me vero tibi oia, liberisq̃ tuis paratissima esse cõfidas velim. Id enim & vetustas nostri amoris, & mea consuetudo in meos, & tua multa erga me officia postulant. Vale.

Quotidie.

Sumo mihi.

Cęsar.

M.CICERO.A.CAECINNAE.S.

Vereor ne desideres officiũ meũ, qd̃ tibi pro nostra & meritorũ multorum, & studiorũ, & partium coniunctione deesse non debet: sed tamen vereor, ne literarũ a me officiũ reqras, quas tibi etiam pridem Essedi misissem, nisi quotidie meli⁹ expectãs, gratulationẽ, q̃ cõfirmationẽ animi tui cõplecti literis maluissem. Nunc autẽ, vt spero, breui gratulabimur. itaq̃ in aliud tẽpus argumentũ epistolę differetur. His autẽ literis animũ tuũ, quẽ mini-

me imbecillum esse & audio,& spero,etsi non sapientissimi,at amicissimi hominis auctori-
tate,cõfirmandũ etiã,atq; etiã puto.Nec iis quidẽ verbis,q̃bus te cõsoler vt afflictũ,& iam
omni spe salutis orbatũ,sed vt eũ de cuius incolumitate nõ plus dubitem,q̃ te memini du-
bitare de mea.Nã cũ me ex rep.expulissent ii,q̃ illam cadere posse,stante me nõ putauerunt,
memini me ex multis hospitibus,q̃ ad me ex Asia in qua tu eras,venerãt,audire te de glo-
rioso,& celeri reditu meo cõfirmare.Si te ratio quędã vetustę disciplinę,quã a patre nobilis-
simo,atq; optimo viro acceperas,nõ fefellit,nec nos q̃dẽ nostra diuinatio fallet,quã tũ sapien
tissimorũ virorũ monimẽtis,atq; p̃ceptis,plurimoq;,vt scis,doctrinę studio,tũ magno etiã
vsu tractãdę reip.magnaq; nostrorũ tẽporum varietate cõsecuti sumus.Cui quidem diuina
tioni hoc plus cõfidimus,q̃ ea nos nihil in his tã obscuris rebus tãq; p̃turbatis vnq̃ omni
no fefellit.Dicerẽ quę antea futura dixissem,ni vererer,ne ex euentis fingere viderer.Sed tñ
plurimi sunt testes,me & initio,ne cõiungeret se cũ Cęsare monuisse Pompęiũ,& postea, ne
seiungeret:cõiunctione frangi senatus opes,disiũctione ciuile bellũ excitari videbã. Atq vte
bar familiarissime Cęsare,Pompęium faciebã plurimi: sed erat meũ cõsiliũ cum fidele Pom-
pęio,tum salutare vtriq;.Quę pręterea p̃uiderim,p̃tereo.Nolo em̃ hunc de me optime me-
ritum existimare ea me suasisse Pompęio,quibus ille si paruisset,esset hic quidẽ clarus in to
ga,& princeps,sed tantas opes,quãtas nunc habet,non haberet.Eundũ in Hispaniã censui:
q̃d si fecisset,ciuile bellum nullũ omnino fuisset.Rationẽ haberi absentis non tam pugnaui
vt liceret,q̃ vt quãdo ipso cõsule pugnãte populus iusserat,haberetur. Causa belli orta est:
quid ego pręterm̃isi aut monitorũ , aut querelarũ?cũ vel iniquissimã pacem iustissimo bello
anteferrem. Victa est auctoritas mea,nõ tã a Pompęio(nã is mouebatur)q̃ ab iis , qui duce
Pompęio freti p̃opportunã & rebus domesticis,& cupiditatibus suis belli victoriã fore puta
bant.Susceptũ bellũ est,quiescẽre me:depulsum ex Italia,manente me,quoad potui: sed va-
luit apud me plus pudor meus,q̃ timor:veritus sum deesse Pompęii saluti,cũ ille aliquando
non defuisset meę.Itaq; vel officio,vel fama bonorũ,vel pudore victus,vt in fabulis Amphi
araus,sic ego prudẽs,& sciens ad pestẽ ante oculos positã sum profectus. Quo in bello nihil
aduersi accidit nõ prędicẽte me.Quare quando vt augures & astrologi solent,ego quoq; au
gur publicus ex meis superioribus prędictis cõstituí apud te auctoritatẽ augurii,& diuina
tionis meę,debet habere fidẽ nostra prędictio.Non igitur ex alitis volatu,nec ex cantu sini
stro oscinis,vt in nostra disciplina est,nec ex tripudiis solistimis,aut somniis tibi auguror,
sed habeo alia signa,quę obseruẽ:quę etsi non sunt certiora illis,minus tamen habẽt vel obs-
curitatis,vel erroris. Notantur autem mihi ad diuinandum signa duplici quadam via:qua
rum alteram duco e Cęsare ipso:alteram e tẽporũ ciuiliũ natura,atq; ratione.In Cęsare hęc
sunt,mitis,clemensq; natura,qualis exprimitur p̃clare illo libro querelarum tuarũ. Accedit
q̃ mirifice ingeniis excellẽtibus,quale est tuũ,delectatur.Pręterea cedit multorũ iustis, & of
ficio incensis , non inanibus,aut ambitiosis volũtatibus.In quo vehemẽter eũ consentiens
Hetruria mouebit.Cur hęc igitur adhuc parũ profecerunt?quia nõ putat se sustinere cau-
sas posse multorũ,si tibi cui iustius videtur irasci posse,concesserit.Quę est igitur, inquies,
spes ab irato?Eodem fonte se hausturum intelligit laudes suas,e quo sit leuiter asperſus.Po
stremo homo est valde acutus,& multũ prouidens:intelligit te hominẽ in parte Italię mini
me contemnenda facile omniũ nobilissimũ,& in communi rep.cuiuis summorũ tuę ętatis
vel ingenio,vel gratia,vel fama populi Ro.parẽ,nõ posse p̃hibere a rep.diutius: nolet hoc
temporis potius esse aliquãdo beneficiũ,q̃ suũ.Dixi de Cęsare,nunc dicã de tẽporũ , rerũq;
natura.Nemo est tã inimicus ei causę,quã Põpęius animatus melius,q̃ paratus susceperat,q̃
nos malos ciueis dicere,aut homines improbos audeat.In quo admirari soleo grauitatẽ &
iustitiã & sapiẽtiã Cęsaris,nũq̃ nisi honorificẽtissime Põpęiũ appellat.At in eius p̃sonã mul-
ta fecit asperius. Armorũ ista & victorię sunt facta,nõ Cęsaris.At nos quẽadmodũ est cõple
xus?Cassiũ sibi legauit,Brutũ Gallię p̃fecit,Sulpitiũ Gręcię,Marcellũ cui maxime succense-
bat,cũ summa illius dignitate restituit.Quo igitur hęc spectant?Rerũ hęc natura,& ciuiliũ
tẽporum non patiet,nec manens,nec muta ratio feret, primũ vt non in causa pari eadẽ sit
& cõditio & fortuna omniũ:deinde vt in eã ciuitatẽ boni viri,& boni ciues nulla ignomi-
nia notati nõ reuertant,in quã tot nefariorũ scelerũ condẽnati reuerterũt. Habes auguriũ
meũ,quo,si quid addubitarẽ,nõ potius vterer,q̃ illa cõsolatione,qua facile fortẽ virũ susten
tarem:te,si explorata victoria arma sumpsisses pro repu.(ita em̃ tũ putabas)nõ nimis esse

Pugnaui.

Augur Cicero.

Supstitiose

Cęsaris mores.

Cęsaris beneficia.

Legauit sibi Cassiũ.

laudandum. Sin propter incertos exitus, euentusq; bellorũ posse accidere vt vinceremur, putasses, nõ debere te ad secundã fortunã bene paratũ fuisse, aduersam ferre nullo modo posse. Disputarẽ etiã quãto solatio tibi cõsciẽtia tui facti, quãtęve delectationi in rebus aduersis literę esse deberẽt. Cõmemorarẽ nõ solũ veterũ, sed & horũ etiã recẽtiũ, vel ducũ, vel comitũ tuoꝝ grauissimos casus. Etiã externos multos claros viros nominarem. LEVAT ENIM DOLOREM COMMVNIS QVASI LEGIS, ET HVMANAE CONDITIONIS REcordatio. Exponerem etiã quẽadmodũ hic, & quanta in turba, quãtaq; in cõfusione rerũ omniũ viueremus. necesse est enim minore desiderio ꝑdita rep. carere, q̃ bona. Sed hoc genere nihil opus est, incolumẽ te cito, vt spero, vel potius, vt ꝓspicio, videbimus: interea tibi absenti, & huic, q adest, imagini animi, & corporis tui, constãtissimo atq; optimo filio tuo, studiũ, officium, operã, laborẽ meũ, iã prídẽ & pollicitus sum, & detuli. Nũc hoc amplius, q̃ me amicissime quotidie magis Cęsar amplectit, familiares q̃dẽ eiꝰ sicuti neminẽ. Apd quẽ q̃cq̃d valebo vel auctoritate, vel gratia, valebo tibi. Tu cura, vt cũ, & fortitudine animi tui te, tũ etiã spe optimorum, sustentes. Vale. A. CAECINNA. M. CICERONI. S.

QVod tibi nõ tã celeriter liber est reddit̃ꝰ, ignosce timori nostro, & miserere tẽporis. Filius, vt audio, pertimuit, neq; iniuria, si liber exisset, quãdo nõ tã interest quo animo scribat̃, q̃ quo accipiat̃, ne ea res inepte mihi noceret, cũ ꝑsertim adhuc stylí pœnas dẽ. qua quidẽ in re, singulari sum fato. NAM cũ mẽdũ scripturę litura tollat̃, stultitia fama multet̃, meus error exilio corrigit̃, cuius summa criminis est, q̃ armatꝰ aduersario maledixi. Nemo nostrorũ est, vt opinor, quin vota victorię suę fecerit: nemo quin etiã cũ de alia re immolaret, tñ eo quidẽ ipso tẽpore, vt q̃primũ Cęsar superaret̃, optaret. hoc si nõ cogitat, oĩbus in rebꝰ felix est: si scit, & ꝑsuasus est, q̃d irascit̃ ei, q aliq̃d scripsit cõtra suã volũtatẽ! cũ ignorit omibus, q multa deos venerati sint cõtra eius salutẽ. Sed vt eodẽ reuertar, causa hęc fuit timoris, scripsi de te parce mediusfidius, & timide, non reuocãs me ipse, sed pene refugiẽs. Genus autẽ hoc scripturę nõ modo liberũ, sed incitatũ, atq; latũ esse debere q̃s ignorat! Solutũ existimatur esse alteri maledicere, tamẽ cauẽdũ est, ne in petulãtiã ĩcidas. Impeditũ, se ipsum laudare, ne vitium arrogantię subsequatur. Solum vero liberum, alterum laudare: de quo quicquid detrahas, necesse est aut infirmitati, aut inuidię assignetur. At nescio an tibi gratius, opportuniusq; acciderit. Nam q̃d ꝑclare nõ poterã, primũ erat non attingere, secũdũ beneficium q̃ęritissime facere: sed tñ ego me q̃dẽ sustinui, multa minui, multa sustuli, cõplura neposui q̃dẽ. QVEMADMODVM IGITVR SCALARVM gradus si alios tollas, alios incidas, nõnullos male hęrẽtes relinquas, ruinę piculũ struas, nõ ascẽsum pares: sic tot malis, tũ victũ, tũ fractũ studiũ scribẽdi, q̃d dignũ auribus aut ꝑbabile potest afferre! Cũ vero ad ipsiꝰ Cęsaris nomẽ veni, toto corpore cõtremisco, nõ pœnę metu, sed illius iudicii. totũ em̃ Cęsarẽ nõ noui. quẽ putas animũ esse, vbi secũ loquet̃! hoc ꝑbabit, hoc verbũ suspitiosum est. q̃d si hoc muto! at vereor, ne peius sit. Age vero laudo aliquẽ, nũ offendo! cũ porro offendã, q̃d si nõ vult! armati stylũ ꝑsequit̃, victi & nõdũ restituti q̃d faciet! auges etiã tu mihi timorem, q in oratore tuo caues tibi ꝑ Brutũ, & ad excusationẽ sociũ quęris. vbi hoc omniũ patronꝰ facis, q̃d me veterẽ tuũ, nũc omniũ cliẽtẽ sentire oportet! IN HAC IGITVR Calũnia timoris, & cęcę suspitionis tormẽto, cũ plurima ad alieni sensus cõiecturã, nõ ad suũ iudiciũ scribant̃, q̃ difficile sit euadere, si minus expertus es, q̃ te ad oĩa summũ, atq; excellens armauit ingeniũ, nos sentimus. Sed tñ ego filio dixerã, librũ tibi legeret, & auferret, aut ea cõditione daret, si recipęres te correcturũ, hoc est, si totũ aliũ faceres. De Asiatico itinere q̃q̃ summa necessitas ꝑmebat, vt imperasti, feci. Te ꝑ me q̃d horter! vides tẽpus venisse, quo necesse sit de nobis cõstitui. Nihil est mi Cicero, q̃ filiũ meũ expectes, adolescẽs est, oĩa excogitare vel studio, vel ętate, vel metu nõ potest. Totũ negotiũ tu sustineas oportet, in te mihi oĩs spes est: tu ꝑ tua prudẽtia, q̃bus rebus gaudeat, q̃bus capiat̃ Cęsar tenes: a te oĩa ꝑficiscant̃, & per te ad exitũ ꝑducant̃, necesse est: apud ipsum multũ, apud eius oẽis plurimũ potes. vnũ si ꝑsuaseris, nõ hoc esse tui muneris, si q̃d rogatus fueris, vt facias, q̃q̃ id magnũ, & amplũ est, sed totum tuũ esse, oẽ onus ꝑficies. nisi forte aut in miseria nimis stulte, aut in amicitia nimis impudẽter tibi onus impono. Sed vtriq; rei excusationẽ tuę vitę cõsuetudo dat: nã q̃ ita consueuisti ꝑ amicis laborare, nõ iã sic sperãt abs te, sed etiã sic imperãt tibi familiares. Qd ad librum attinet, quẽ tibi filius dabit, peto a te ne exeat, aut ita corrigas, ne mihi noceat. Vale.

Libri edẽdi cautio & casus.

Suã & eiꝰ.

Librũ corrigendũ exhibet.

Epistolarum familiarium

M.CICERO.A.CAECINNAE.S.D.

CVm esset mecum Largus homo tui studiosus locutus Calen. Ianuarias tibi prefinitas esse, q̃ omnib⁹ in rebus perspexeram, quę Balbus, & Oppius absente Cesare egissent, ea solere illi rata esse, egi vehemẽter cum his, vt hoc mihi darẽt, tibi in Sicilia quoad vellemus, vti esse liceret. qui mihi cũ fuessent, aut libẽter polliceri, si qd esset eiusmodi, qd̃ eorũ animos nõ offenderet, aut etiã negare, & afferre rationẽ cur negarent, huic meę rogationi potius nõ continuo responderũt, eodẽ die tamẽ ad me reuerterũt, mihi hoc dederunt, vt esses in Gallia, quoad velles: se prestituros, nihil ex eo te offensionis habiturũ. Quãdo quid tibi p̃ mittatur cognouisti, quid mihi placeat, puto te scire oportere. Actis his rebus literę a te mihi sunt redditę, quibus a me consiliũ petis, q̃ sim tibi auctor in Sicilia ne subsidas, an vt ad reliquias Asiaticę negotiationis p̃ficiscare. Hęc tua deliberatio nõ mihi cõuenire visa est cũ oratione Largi. Ille em̃ mecũ, quasi tibi nõ liceret in Sicilia diutius cõmorari, ita locut⁹ erat: tu autẽ quasi concessum sit, ita deliberas. Sed ego siue hoc, siue illud est, in Sicilia censeo cõmorandũ. Propinquitas locorũ vel ad impetrandũ adiuuat crebris literis, & nũciis, vel ad reditus celeritatẽ, re aut impetrata, aut qd̃ spero, aliqua ratione cõfecta. Quãobrẽ censeo magnopere cõmorandũ. T. Furfano, Posthumio familiari meo, legatisq̃ eius, itẽ meis familiaribus, diligẽtissime te commendabo, cũ venerint. erant em̃ oẽs Mutinę. viri sunt optimi, & tui similiũ studiosi, & mei necessarii. Quę mihi venient in mentẽ, quę ad te pertinere arbitrabor, ea mea sponte faciam. Si quid ignorabo, de eo admonitus, omnium studia vincam. Ego etsi coram de te cum Furfano ita loquar, vt tibi literis meis ad eum nihil opus sit, tamen quoniam tuis placuit te habere meas literas, quas ei redderes, morem his gessi. earum literarũ exemplum infra scriptum est. Vale.

Tui similiũ

Cõmendatitia.

M.CICERO.T.FVRFANO PRAETORI.S.D.

CVm A. Cęcinna tanta mihi familiaritas, consuetudoq̃ semp fuit, vt nulla maior esse possit. Nã & patre eius claro homine, & forti viro plurimũ vsi sumus: & hunc a puero, q̃ & spẽ mihi magnã afferebat summę probitatis, summęq̃ eloquẽtię, & viuebat mecũ cõiũctissime non solũ officiis amicitię, sed etiã studiis cõmunibus, sic semper dilexi, vt nõ vllo cũ homine coniunctius viuerẽ. Nihil attinet me plura scribere, q̃ mihi necesse sit eius salutẽ, & fortunas qbuscũq̃ rebus possim tueri, vt vides. Reliquũ est, vt cũ cognorim pluribus rebus, qd tu, & de bonorũ fortuna, & de reip. calamitatibus sentires, nihil a te petã, nisi vt ad eã voluntatẽ, quã tua sponte erga Cęcinnã habiturus esses, tãtus cumulus accedat cõmendatione mea, quanti me a te fieri intelligo. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

M.CICERO TREBATIO.S.D.

Mihi ipse.

EGo quãti te faciã, sempq̃ fecerim, quanti me a te fieri intellexerim, sum mihi ipse testis. Nã & cõsiliũ tuũ, vel casus potius, diutius in armis ciuilib⁹ cõmorãdi, semp mihi magno dolori fuit: & hic euẽtus, q̃ tardius q̃ est equũ, & q̃ ego vellem, receperis fortunã, & dignitatẽ tuã, mihi nõ minori curę est, q̃ tibi semper fuerint casus mei. Itaq̃ Posthumuleno, & Sextio, & sępissime Attico nostro, pxime Teudę liberto tuo totũ me patefeci, & hęc his singulis sępe dixi, quacunq̃ re possem me tibi, & liberis tuis satisfacere cupere: idq̃ tu ad tuos velim scribas, hęc qdẽ certe, q̃ in potestate mea sunt, vt operã, studiũ, cõsiliũ, rẽ, fidẽ meã, sibi ad oẽis res parata putẽt. Si auctoritate, & gratia tantũ possem, quãtũ in ea rep. de qua ita merit⁹ sum, posse deberẽ, tu quoq̃ is esses q̃ fuisti, cũ oĩ gradu amplissimo dignissim⁹, tũ certe ordinis tui facile princeps. Sed qñ eodẽ tẽpore, eadẽq̃ de causa nostrũ vterq̃ cecidit, tibi & illa polliceor, q̃ supra scripsi, q̃ sunt adhuc mea, & ea q̃ p̃terea videor mihi ex aliqua parte retinere, tãq̃ ex reliquiis pristinę dignitatis. Neq̃. n. ipse Cesar, vt multis reb⁹ intelligere potui, est alienus a nobis, & oẽs fere familiarissimi eĩ⁹ quasi deuĩcti meis magnis veterib⁹ officiis me diligẽter obseruãt, & colũt. Itaq̃ si qs mihi erit aditus de tuis fortunis, idest de tua ĩcolumitate, in q̃ sunt oĩa agẽda, qd̃ qdẽ quotidie magis ex eorũ sermonib⁹ adducor vt spẽrẽ, agã p me ipse, & moliar. singula pseq nõ est necesse, vniuersum studiũ meũ, & bñuolẽtiã ad te defero: sed magni mea ĩterest, hoc tuos oẽis scire, qd̃ tuis ĩsis fieri põt, vt ĩtelligãt oĩa Ciceroĩs, patere Trebatio. Hoc eo ptinet, vt nihil existimẽt eẽ tã

difficile, qd̃ non pro te mihi susceptũ, iucundũ sit futurũ. Antea misissem ad te literas, si genus scribẽdi inuenirẽ. Tali em̃ tẽpore, aut cõsolari amicorũ est, aut polliceri. Cõsolatione nõ vtebar, ꝙ ex multis audiebã, q̃ fortiter, sapiẽterq; ferres iniuriã temporum, q̃ꝙ te vehementer consolaret cõscientia factorũ, & cõsiliorũ tuorum. qd̃ quidem si facis, magnũ fructũ studiorum optimorũ capis, in q̃bus te scio semp esse versatum: idq; vt facias, etiã atq; etiã hortor. Simul & illud tibi homini pẽritissimo rerũ & exemplorũ, & omnis vetustatis, ne ipse qdem rudio, sed in studio minus fortasse q̃ vellẽ, & in rebus, atq; vsu plus etiam q̃ vellẽ versatus, spondeo, tibi acerbitatẽ istam, & iniuriam nõ diuturnam fore. Nã & ipse qui plurimum potest, quotidie mihi delabi ad equitatẽ, & ad rerũ naturam videtur, & ipsa causa ea est, vt iam simul cũ repu. quę in pẽpetuũ iacere nõ potest, necessario reuiuiscat, atq; recreetur, quotidieq; aliquid fit lenius, & liberalius, q̃ timebamus. Quę quãdo in tẽporũ inclinationib⁹ sẽpe paruis posita sunt, omnia momẽta obseruabimus, neq; vllũ pretermittemus, tui iuuãdi, & leuandi locũ. Itaq; illud alterũ qd̃ dixi literarũ genus quotidie mihi, vt spero, fiet ꝑcliuius, vt etiam polliceri possim: id re, q̃ verbis faciã libentius. Tu velim existimes, & plureis te amicos habere, q̃ qui in isto casu sint, ac fuerint, quantũ quidẽ ego intelligere potuerim, & me concedere eorũ nemini. Fortẽ fac animũ habeas, & magnũ, qd̃ est in vno te: q̃ sunt in fortuna, temporibus regentur, & consiliis nostris prouidebuntur. Vale.

M. CICERO TREBATIO. S. D.

Dolabellam antea tãtũmodo diligebã, obligatus ei nihil erã, nec em̃ accidebat mihi opus esse, & ille mihi debebat, ꝙ non defuerã eius periculis. Nũc tanto sum deuinctus eius beneficio, ꝙ & antea in re, & hoc tẽpore in salute tua cumulatissime mihi satisfecit, vt nemini plus debeã. Qua in re gratulor tibi ita vehementer, vt te quoq; mihi gratulari, q̃ gratias agere malim. alterũ nõ omino desidero, alterũ vere facere poteris. Qd̃ reliquum est, quãdo tibi virtus, & dignitas tua reditũ ad tuos aperuit, est tuę sapiẽtię, magnitudinisq; aĩ, qd amiseris obliuisci, qd recuperaueris cogitare. viues cũ tuis, viues nobiscũ: plus acquisiuisti dignitatis, q̃ amisisti rei familiaris, q̃ tamẽ ipsa esset iucũdior, si vlla esset resp. Nestorius noster familiaris ad me scripsit, te mihi maximas gratias agere. Hęc prędicatio tua mihi valde grata est, eaq; te vti facile patior, cũ apud alios, tũ mehercule apd̃ Syronẽ nostrũ amicũ. Quę. n. facim⁹, ea prudẽtissimo cuiq; maxie ꝑbata eẽ volum⁹. Te cupio videre q̃primũ. Vale.

Cõmẽdat Dolabellã.

M. CICERO APPIO BALBO. S. D.

Gratulor tibi mi Balbe, vereq; gratulor, nec sum tã stultus, vt te vsura falsi gaudii frui velim, deinde frãgi repente, atq; ita cadere, vt nulla res te ad eqtatem animi postea possit extollere. Egi tuã causam apertius, q̃ tẽpora nostra ferebãt. Vincebatur em̃ fortuna ipsa debilitate gratię nostrę, tui charitate, & meo perpetuo erga te amore, culto a te diligẽtissime. oĩa ꝑmissa, cõfirmata, certa, & rata sunt, q̃ ad reditũ, & salutẽ tuã ꝑtinẽt. vidi, cognoui, interfui. Etem̃ omẽis Cęsaris familiareis satis opportune habeo implicatos cõsuetudine, & beneuolẽtia sic, vt cũ ab illo discesserint, me ꝑximũ habeant. Hoc Pansa, Hircius, Balbus, Oppius, Marius, Posthumius plane ita faciũt, vt me vnice diligãt. Qd̃ si mihi per me efficiẽdum fuisset, non me pœniteret ꝑ ratione tẽporũ ita esse molitũ. Sed nihil est a me inseruitũ temporis causa: veteres mihi necessitudines cũ his oĩbus intercedũt, q̃buscũ ego agere de te nõ destiti. Principẽ tamẽ habuimus Pansam tui studiosissimum, mei cupidum, qui valet apud illum non minus auctoritate, q̃ gratia. Cimber autem Tullius mihi plane satisfecit. Valent tamen apud Cęsarem non tam ambitiosę rogationes, q̃ necessarię: quas quia Cimber habebat, plus valuit, q̃ ꝑ vllo alio valere potuisset. Diploma statim nõ est datũ, ꝙ mirifica est improbitas in quibusdam, qui tulissent acerbius veniã tibi dari, quẽ illi appellabant tubam belli ciuilis, multaq; ita dicũt, quasi nõ gaudeant id bellum incidisse. Quare visum est occultius agendum, neq; vllo modo diuulgandum de te iam esse perfectũ, sed id erit perbreui, nec dubito, quin legente te has literas confecta iam res futura sit. Pansa quidẽ mihi gratus homo & certus nõ solũ confirmauit, verũ etiam recepit perceleriter se ablaturum Diploma. Mihi tamen placuit hęc ad te perscribi, min⁹ enim te firmum sermo Epuleię tuę, lachrymęq; Appiæ declarabant, q̃ significant literę tuę: atq; illę arbitrantur, cum a te abessent ipsę, multo in graiore cura te futurũ. Quare magnopere putaui angoris, & doloris tui leuãdi causa ꝑ certis

Gratulatoria.

Cimber.

Diploma.

ad te ea,quę essent certa,perscribi oportere.Scis me antea sic solitum esse scribere ad te, magis vt cõsolarer fortẽ virũ,atq; sapiẽtẽ,q̃ vt exploratã spẽ salutis ostẽderẽ,nisi eã,quã ab ipsa rep.cũ hic ardor extinct⁹ esset,sperari oportere cẽserẽ.Recordare tuas literas,qb⁹ & magnũ animũ mihi semp ostẽdisti,& ad omneis casus ferẽdos constantẽ,atq; paratũ.qd̃ ego nõ mirabar,cum recordarer te & a primis tẽporibus ętatis in rep.esse versatum,& tuos magistratus in ipsa discrimina incidisse salutis,fortunarũq; communiũ,& in hoc ipsum bellũ esse ingressum,nõ solũ vti victor beatus,sed etiã,vt si ita accidisset,victus & sapiẽs esses. Deinde, cũ studiũ tuũ cõsumas in virorũ fortiũ factis memorię pdendis,cõsiderare debes nihil tibi esse commitẽdũ,quãobrẽ eorũ quos laudas,nõ te similẽ prębeas.Sed hęc oratio magis esset apta ad illa tẽpora quę iam effugisti.Nũc vero tãtũ te para ad hęc nobiscũ ferenda,qb⁹ ego si quã medicinã inuenirẽ,tibi quoq; eandẽ traderẽ:sed est vnũ profugium doctrina,ac literę, quibus semper vsi fuimus,quę secundis rebus delectationẽ modo habere videbantur, nunc vero etiam salutem.Sed vt ad initium reuertar,caue dubites,quin omnia de salute,ac reditu tuo perfecta sint. Vale.

M.CICERO Q.LIGARIO.S.D.

Cęsaris pla cabilitas.

Tsi tali tuo tẽpore me aut cõsolãdi, aut iuuãdi tui causa,scribere ad te aliquid p nostra amicitia oportebat,tamẽ adhuc id nõ feci,quia neq; lenire videbar oratiõe,neq; leuare posse dolorẽ tuũ.Postea vero q̃ magnã spẽ habere cœpi,fore vt te breui tẽpore incolumẽ haberem⁹,facere non potui,quin tibi & sentẽtiã,& volũtatẽ declararẽ meã.Primũ igit̃ scribã qd̃ ĩtelligo,& pspicio,nõ fore ĩ te Cęsarẽ duriorẽ.nã & res eũ quotidie, & dies,& opinio hominũ,& vt mihi videt̃,etiã sua natura mitiorem facit:idq; cũ de reliqs sentio,tũ de te etiã audio ex familiarissimis eius,qbus ego ex eo tẽpore, quo primũ ex Aphrica nuncius venit,supplicare vna cũ fratribus tuis nõ destiti,quorũ quidem & virtute,& pietate,& amore in te singulari,& assidua,& ppetua salutis tuę cura tãtũ profecit,vt nihil fit,qd̃ non ipsum Cęsarẽ tributurũ existimẽ, etsi tardius fit,q̃ volum⁹: magnis occupationibus eius,a quo omnia petuntur,aditus ad eũ difficiliores fuerunt:& simul Aphricanę causę iratior,diutius velle videtur eos habere sollicitos,a quibus se putat diuturnioribus essem olestiis cõflictatũ.Sed hoc ipsum intelligimus eũ quotidie remissius , & placatius ferre.quare mihi crede,& memorię mãda,me tibi id affirmasse,te in istis molestiis diutius nõ futurũ.Quãdo quid sentirẽ exposui,quid vellẽ tua causa,re potius declarabo, q̃ oratione.Et si tantũ possem,quantũ in ea repu.de qua ita meritus sum,vt tu existimas,posse debebam,ne tu quidẽ in istis incõmodis esses.Eadẽ em̃ causa opes meas fregit,quę tuã salutem in discrimẽ adduxit.Sed tamẽ qcquid imago veteris meę dignitatis,qcqd reliquę gratię valebũt,studiũ,cõsiliũ,opera,gratia,fides mea,nullo loco deerit tuis optimis fratrib⁹.Tu fac habeas fortẽ animũ,quẽ semper habuisti,primũ ob eas causas,quas scripsi,deinde q̃ ea de repu.semper voluisti,atq; sensisti,vt non modo secũda sperare debeas,sed etiã,si omnia aduersa essent,tamen & conscientia,& factorum,& consiliorum tuorum quęcũq; acciderent fortissimo,& maximo animo ferre deberes. Vale.

M.CICERO Q.LIGARIO.S.D.

In tua salu te cõsumer

E scito omnem meum laborem,omnẽ operã,curã,studiũ in tua salute consumere.nam cum te semp maxime dilexi,tum fratrũ tuorũ,quos eque, atq; te summa beneuolẽtia sum complexus,singularis pietas,amorq; fraternus, nullum me patitur officii erga te,studiiq; munus,aut tẽpus pretermittere. Sed quę faciã,fecerimq; pro te,ex illorũ te literis,q̃ ex meis malo cognoscere.Quid autem sperem,aut confidam,& exploratum habeam de salute tua id tibi a me declarari volo. Nam si quisq̃ est timidus in magnis,periculosisq; rebus,semperq; magis aduersos rerum exitus metuens,q̃ sperans secundos,is ego sum,& si hoc vitium est, eo me non carere confiteor.Ego idem tamen cum ad.ii.Calen.intercalareis priores , rogatu fratrum tuorum venissem mane ad Cæsarem,atq; omnem adeundi & conueniendi illius indignitatem , & molestiam pertulissem , cum fratres , & propinqui tui iacerent ad pedes, & ego essem locutus, quæ causa,quæ tempus tum postulabat,non solum ex oratione Cæsaris,quæ sane mollis ,& liberalis fuit, sed etiam ex oculis,& vultu,& multis præterea signis, quæ facilius perspicere potui,q̃ scribere,hanc in opinionem discessi,vt mihi tua salus dubia

non esset. Quãobrẽ fac animo magno fortiq; sis, & si turbidissima sapiẽter ferebas, trãqlliora lęte feras. Ego tñ tuis rebus sic adero, vt difficillimis, neq; Cęsari solũ, sed etiã amicis eiꝰ oĩbus, quos mihi amicissimos esse cognoui, p te, sicut adhuc feci, libẽtissime supplicabo. Vale.

CICERO BASILIO. S.

TIbi gratulor, mihi gaudeo, te amo, tua tueor: a te amari, & quid agas, quidq; agatur, certior fieri volo. Vale. Gratulor. Gaudeo.

BITHYNICVS CICERONI. S.

SI mihi non tecum, & multę, & iustę causę amicitię priuatim essent, repeterẽ initia amicitię ex parentibus nostris: quod faciendum iis existimo, qui paternam amicitiam nullis ipsi officiis prosecuti sunt. Itaq; contentus ero nostra ipsorum amicitia: cuius fiducia peto a te, vt absentem me quibuscunq; in rebus opus fuerit, tueare, si nullum officium tuum apud me intermoriturum existimas. Vale.

M. CICERO BITHYNICO. S.

CVm cęterarum rerum causa cupio esse aliquando remp. constitutam, tũ velim mihi credas, accedere id etiam, quo magis expetam promissum tuum, quo in literis tuis vteris. Scribis em̃ si ita sit, te mecum esse victurũ. Gratissima mihi tua voluntas est, facisq; nihil alienũ necessitudine nostra, iudiciisq; patris tui de me, summi viri. Nam sic habeto, beneficiorum magnitudine, eos qui temporibus valuerunt, aut valeant, cõiunctiores tecũ esse q̃ me, necessitudine neminem. Quamobrem grata mihi est & memoria tua nostrę coniunctionis, & eius etiam augendę voluntas. Vale.

M. CICERO LEPTAE. S. D.

SImul vt accepi a Seleuco tuo literas, statim quęsiui e Balbo per codicillos quid esset in lege. Rescripsit eos, qui facerẽt pręconiũ, vetari esse in decurionibus: qui fecissent, nõ vetari. Quare bono animo sint & tui, & mei familiares. neq; em̃ erat ferendum, cũ qui hodie aruspicinã facerent, in senatu Romę legerent, eos q aliquando pręconium fecissent, in municipiis decuriones esse non licere. De Hispanis noui nihil, magnũ tamẽ exercitum Pompęium habere constat. Nã Cęsar ipse ad nos misit exemplũ Patiatii literarum, in quo erat illas vndecim esse legiones, scripserat em̃ Messala Qu. Salasso, P. Curtium fratrẽ eius, iussu Pompęii in spectãte exercitu interfectũ, q̃ cõsensisset cum Hispanis quibusdã, si in oppidũ nescio qd Põpęius rei frumentarię causa venisset, eũ cõprehendere, ad Cęsarẽq; deducere. De negotio tuo q̃ sponsor es pro Pompęio, si Galba consponsor tuus redierit, homo in re familiari non parum diligens, non desinam cum illo communicare, si quid expediri possit, qd videbatur mihi ille confidere. Oratorem meum tantopere a te probari vehementer gaudeo. Mihi qdẽ sic persuadeo, me qcquid habuerim iudicii de dicẽdo, in illũ librũ cõtulisse. Qui si est talis, qualem tibi videri scribis, ego quoq; aliquid sum: sin aliter, nõ recuso quin quantũ de illo libro, tantundẽ de mei iudicii fama detrahatur. Leptam nostrũ cupio delectari iã talibus scriptis, etsi abest maturitas ętatis, iã tamẽ personare aureis eius huiusmodi vocibus nõ est inutile. Me Romę tenuit omnino Tullię meę partus. Sed cũ ea, quẽadmodũ spero, satis firma sit, teneor tñ dũ a Dolabellę procuratoribus exigam primam pensionem. & mehercule non tam sum peregrinator iam, q̃ solebã: ędificia mea me delectant, & otium domus est, quę nulli villarũ mearũ cedat, otiũ oĩ desertissima regione maius. Itaq; ne literę qdẽ meę ĩpediunt, in quibus sine vllo interpellatore versor. Quare vt arbitror, prius hic te nos, q̃ istic tu nos videbis. Lepta suauissimus ediscat Hesiodum, & habeat in ore, τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν· Αθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτήν, καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον, ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται· ῥηϊδίη δ' ἔπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα. Vale.

Pręconium faciẽtes ne sint in decurionib⁹.

Ciceronis Orator.

Hic & istic

CICERO LEPTAE. S.

MAculam officio functũ esse gaudeo, eius Falernum mihi semper idoneum visum est diuersorio, si modo tecti satis est ad comitatũ nostrũ recipiendũ. Cęterum is mihi quidẽ locus nõ displicet, nec ea re Petrinũ tuũ deserã. Nã & villa, & amœnitas illa commorationis est, non diuersorii. De curatione aliqua munerum regiorum cum Oppio locutus sum. Nam Balbum postea q̃

Macula.

tu es profectus,non vidi:tantis pedum doloribus afficitur,vt se conueniri nolit. Omnino de tota re,vt mihi videtur,sapientius faceres si non curares. Qd enim eo labore assequi vis nullo modo assequere. tanta est enim intimorum multitudo,q ex his potius aliquis effluat, q nouo sit aditus,presertim qui nihil afferat preter operam,in qua ille se dedisse beneficiũ putabit,si modo ipsum sciet non accepisse. Sed tamen aliquid videbimus,in quo sit spes:aliter quidem non modo non appetendum,sed etiam fugiendum puto. Ego me Asturę diutius arbitror commoraturum ,quoad ille quandoq veniat. Vale.

CICERO TORANO.S.

Dedi pueris ad te literas.

DEderam triduo ante pueris Cn. Planci literas ad te,ero nunc eo breuior,teq,vt antea consolabar,hoc tempore monebo. Nihil puto tibi esse vtilius, q ibidem opperiri,quoad scire possis,quid tibi agendum sit. Nam preter nauigationis longę,& hyemalis,& minime portuosę periculum , qd vitaris,ne illud quidem negligendum,q vis subito,cum certi aliquid audieris, te istinc posse proficisci. Nihil est preterea cur adueniẽtibus te offerre gestias. Multa preterea metuo,quę cum Milone nostro communicaui. quid multa? Loco opportuniore in his malis nullo esse potuisti,ex quo te quocunq opus erit,facillime,& expeditissime conferas: q si recipiet ille se,ad tempus aderis:sin(quoniam multa accidere possunt)aliqua res eum vel impediet,vel morabitur,tu ibi eris,vbi omnia scire possis. Hoc mihi prorsus valde placet. De reliquo,vt te sępe per literas hortatus sum,ita velim tibi persuadeas,te in hac causa nihil habere,qd timendum sit,preter communem casum ciuitatis: qui etsi est grauissimus,tamen ita viximus,& id ętatis iam sumus,vt omnia quę nõ nostra culpa nobis accident, fortiter ferre debeamus. Hic tui omnes valent,summaq pietate te desiderant,& diligunt,& colunt. Tu & cura vt valeas,& te istinc ne temere commoueas. Vale.

CICERO TORANO.S.D.

TSi cum hęc ad te scriberem,aut appropinquare exitus huius calamitosissimi belli,aut iam aliquid actum,& confectum videbatur,tamẽ quotidie cõmemorabam te vnũ in tanto exercitu mihi fuisse assensorem , & me tibi,solosq nos vidisse quantum esset in eo bello mali,in quo spe pacis exclusa,ipsa victoria futura esset acerbissima,quę aut interitum allatura esset,si victus esses,aut si vicisses,seruitutem. Itaq ego,quẽtum fortes illi viri,& sapientes Domitii , & Lentuli timidũ esse dicebant, eram plane,timebã em ne euenirent ea,quę acciderũt,idẽ nunc nihil timeo,& ad omnẽ euẽtũ paratus sum. Cũ aliquid videbatur caueri posse,tũ id negligi dolebã. Nunc vero euersis oĩbus rebus,cũ cõsilio pfici nihil possit,vna ratio videbit,qcquid euenerit,ferre moderate. PRAE
Profici.
,, SERTIM CVM OMNIVM RERVM MORS SIT EXTREmum,& mihi sim conscius me quoad licuerit,dignitati reip. cõsuluisse,& hac amissa,salutẽ retinere voluisse. Hęc scripsi,non vt de me ipse dicerẽ,sed vt tu,qui cõiũctissima fuisti mecũ & sentẽtia & volũtate,ea
,, dem cogitares. MAGNA enim cõsolatio est cũ recordare,etiã si secus acciderit,te tamẽ re-
,, cte,vereq sensisse. Atq vtinam liceat aliquãdo aliquo reip. statu nos frui,interq nos cõferre sollicitudines nostras,quas pertulim⁹ tũ cũ timidi putabamur,quia dicebamus ea futura,q facta sunt. De tuis rebus nihil esse qd timeas,preter vniuersę reip. interitum,tibi confirmo: de me autem sic velim iudices,quantum ego possim,me tibi,saluti tuę,liberisq tuis summo cum studio presto semper futurum. Vale.

CICERO DOMITIO.S.D.

NOn ea res me deterruit,quo minus posteaq in Italiã venisti,lras ad te mitterem,q tu ad me nullas miseras,sed qa nec qd tibi pollicerer ipse egẽs rebus oĩb⁹,nec qd suaderẽ,cũ mihimetipsi cõsiliũ deesset,nec qd cõsolatiõis afferrẽ tãtis malis repiebã. Hęc qq nihilo meliora sunt,nũc etiã atq etiã multo desperatiora,tamẽ inaneis esse meas literas,q nullas malui. Ego si te intelligerem plus conatum esse suscipere Reipublicę causa muneris,q quantum prestare potuisses,tamen quibuscunq rebus possem,ad eam conditionẽ te viuẽdi,q daretur quęq esset,hortarer. Sed cũ consilii tui bene fortiterq suscepti,eũ tibi finẽ statueris,quẽ ipa

fortuna terminũ nostrarũ cõtentionũ esse voluisset, oro, obtestorq; te p nostra vetere cõiũ Pro.
ctione, ac necessitudine, pq; summa mea ĩ te bñuolẽtia, & tua ĩ me pariter, te vt nobis, parẽ-
ti, cõiugi, tuisq; oĩbus, qb⁹ es, fuistiq; semp charissim⁹, saluũ cõserues: incolumitati tuę tuo
rũq; q ex te pẽdẽt, cõsulas: quę didicisti, quęq; ab adolescẽtia pulcherrime a sapiẽtissimis vi-
ris tradita memoria, & sciẽtia cõprehẽdisti, iis hoc tpe vtare: quos cõiunctos summa bene-
uolẽtia, plurimisq; officiis amasti, eorꝝ desiderium, si nõ ęquo aĩo, at forti feras. Ego qd pos At.
sim nescio, vel potius me parũ posse sentio: illud tñ tibi polliceor, me q̃cũq; saluti, dignita-
tiq; tuę cõducere arbitrabor, tãto studio eẽ facturũ, quãto sẽp tu & studio, & officio ĩ meis
rebus fuisti. Hãc meã voluntatẽ ad matrem tuã optimã fœminã, tuiq; amãtissimã detuli. Si
quid ad me scripseris, ita faciã, vt te velle intellexero. Sin tu minime scripseris, ego tñ oĩa
quę tibi vtilia esse arbitrabor, summo studio, diligenterq; curabo. Vale.

M.T.C.EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER SEPTIMVS.

M.CICERO.M.MARIO.S.D.

I te dolor aliquis corporis, aut infirmitas valetudinis tuę tenuit, quo minus ad ludos venires, fortunę magis tribuo, q̃ sapiẽtię tuę. Sin hęc, q̃ cęteri mirãtur, cõtẽnenda & duxisti, & cũ p valetudinẽ Ludos pu-
posses venire, tñ noluisti, vtrũq; lętor, & sine dolore corpis te fuis- bl. recte cõ-
se, & aĩo valuisse, cũ ea q̃ sine causa mirãtur alii, neglexeris: modo tẽni.
vt tibi cõstiterit fructus otii tui, quo qdem tibi perfrui mirifice li
cuit, cũ esses in ista amœnitate, pene solus relictus. Neq; tñ dubito
quin tu ex illo cubiculo tuo, ex quo tibi Stabianũ perforasti, & pa-
tefecisti Seianũ, per eos dies matutina tpa lectiunculis consumpse
ris, cũ illi interea qui te istic reliquerũt, spectarẽt cõmuneis mimos
semisomni. Reliquas vero parteis diei tu cõsumebas his delectationibus, quas tibi ipsi ad ar
bitriũ tuũ cõparas. Nobis aũt erãt ea perpetiẽda, quę scilicet SP. Metius probauisset. Oĩno si
quęris, ludi apparatissimi, sed nõ tui stomachi coniecturã eñ facio de meo. Nã primũ hono Ludorum
ris causa in scenã redierãt ii, quos ego honoris causa de scena decessisse arbitrabar: delitiæ qualitas.
vero tuę noster Aesopus eiusmodi fuit, vt ei desinere per omneis hoĩes liceret. is iurare cũ Aesopus.
cœpisset, vox eũ defecit in illo loco. Si sciens fallo. qd tibi ego alia narrẽ? Nosti eñ reliquos
ludos. quid? ne id qdem leporis habuerũt, qd̃ solent mediocres ludi. Apparatus eñ spectatio
tollebat oẽm hilaritatẽ, quo quidẽ apparatu nõ dubito qn animo ęquissimo caruerĩs. Quid
eñ delectatiõis habẽt sexcẽti muli in Clytęmnestra? aut in equo Troiano craterarũ tria mi-
lia? & armatura varia pẽditatus, & equitatus in aliqua pugna? Quę popularẽ admirationẽ
habuerũt, delectationẽ tibi nullã attulissent. Q̃ si tu per eos dies operam dedisti Protogeni
tuo, dũmodo is tibi qduis potius, q̃ oratiões meas legerit, nę tu haud paulo plus, q̃ qsq̃ no-
strũ delectatiõis habuisti. Nõ eñ te puto Græcos, aut Oscos ludos desiderasse, prę̃sertim cũ Nę.
Oscos ludos vel in senatu nostro spectare possis, Gręcos vero ita ames, vt ne ad villã quidẽ
tuã via Gręca ire soleas. Nã quid ego te Athletas putẽ desiderare, qui gladiatores contẽpse
ris? in qbus ipse Põpeius cõfitetur se & operã & oleũ perdidisse. Reliquę sunt venationes, bi- Operam &
nę p dies quinq; magnificę, nemo negat. Sed quę potest eẽ homini politico delectatio, cũ aut oleũ perde
homo imbecillus a valẽtissima bestia laniatur, aut pręclara bestia venabulo trãsuerberatur? re.
Quę tñ si vidẽda sint, sępe vidisti, neq; nos qui hęc spectamus, qcq̃ vidimus noui. Extremus
Elephantorꝝ dies fuit, in quo admiratio magna vulgi, atq; turbę, delectatio nulla extitit, qn Elephãti.
etiã misericordia quędã cõsecuta est, atq; opinio eiusmodi, esse QVANDAM illi belluę cũ
gñe hũano societatẽ. His ego tñ dieb⁹, ludis scenicis, ne forte videar tibi nõ modo †beatus, †nõ btũs.
sed ne liber oĩno fuisse, dirupi pene me in iudicio Galli Caninii familiaris tui. q; si tam faci
lem populũ haberẽ, q̃ Aesopus habuit, libẽter mehercule artẽ desinerẽ, tecũq; & cũ similib⁹ Artẽ desi-
nostri viuerẽ. Nã me cũ antea tędebat, tũ & ętas, & ambitio me hortabanẽ, & licebat deniq; nere.
quẽ nolebã, nõ defendere, tũ vero hoc tpe vita nulla est. Neq; n. fructũ vllũ laboris ex his pe
to, & cogor nõnunq̃ hoĩes nõ optime de me meritos, rogatu eorꝝ q bene meriti sunt, defen
dere. Itaq; quęro causas oñeis aliqñ viuẽdi arbitratu meo, teq; & istã rationẽ otii tui, & lau Laudo &
do vehemẽter & probo, q̃q; nos minus interuisis, hoc fero aĩo ęquiore, q; si Romę esses, tñ probo.

neq; nos lepore tuo, neq; te, si qs est ĩ me, meo frui liceret, ꝓpter molestissimas occupationes meas: qb⁹ si me relaxaro (nã vt plane exoluã nõ postulo, & ipm qdẽ multos annos, nihil aliud cõmẽtor) docebo ꝓfecto qd sit hũaniter viuere. Tu modo istã imbecillitatẽ valetudinis tuę sustenta, & tuere, vt facis, vt nostras villas obire, & mecũ simul lecticula concursare possis. Hęc ad te plurib⁹ verbis scripsi q̃ soleo, nõ otii abũdãtia, sed amoris erga te, quo me quadã epistola subinuitaras, si memoria tenes, vt aliqd ad te hmõi scribere, quo min⁹ te ꝑtermisisse ludos pœniteret. Qd si assecutus sum, gaudeo: sin min⁹, hoc me tñ cõsolabor, q; posthac ad ludos venies, nosq; vises, neq; in epistolis relinques meis spẽ aliquã delectatiõis tuę. Vale.

Hũaniter.

Argute.

M.T.CICERO.M.MARIO S.D.

MAndatũ tuũ curabo diligẽter. Sed homo acutus ei mandasti potissimũ, cui expediret illud venire q̃plurimo. Sed eo vidisti multũ, q; pfinisti, quo ne pluris emerẽ. Qd si mihi pmisisses, q meus amor in te est, cõfecissem cũ cohęredibus. Nũc qm̃ tuũ ꝑciũ noui, in licitatorẽ potius ponã, q̃ illud minoris veneat. sed de ioco satis est. Tuũ negotiũ agã sicuti debeo, diligẽter. De Bursa te gaudere certo scio, sed nimis verecũde mihi gratularis. Putas.n. vt scribis, ꝓpter hoĩs sordes minus me magnã illã lętitiã putare. Credas mihi velim, magis me iudicio hoc q̃ morte inimici lętatũ. Primũ.n. iudicio malo, q̃ gladio: deinde gloria potius amici, q̃ calamitate. In primisq; me delectauit, tantũ studiũ bonorũ in me extitisse cõtra incredibilem cõtẽtionẽ clarissimi, & potẽtissimi viri. Postremo, qd vix verisimile videt, fortasse oderã multo ꝑius hũc, q̃ illũ ipm Clodiũ. Illũ.n. oppugnarã, hũc defenderã. Et ille, cũ oĩs respu. in meo capite discrimẽ esset habitura, magnũ quiddã spectauit, nec sua qdẽ spõte, sed eorũ auxilio, q me stãre, stare nõ poterãt. Hic Simiolus animi causa, me in quẽ iueheretur, delegerat, persuaseratq; nõnullis inuidis meis, se in me emissariũ semp fore. Quãobrẽ valde iubeo gaudere te, magna res gesta est, nunq̃ vlli fortiores ciues fuerũt, q̃ qui ausi sunt eũ cõtra tantas opes eius, a quo ipsi lecti iudices erant, condẽnare. Quod fecissent nunq̃, nisi iis dolori meus fuisset dolor. Nos hic multitudine, & celebritate iudiciorũ, & nouis legibus ita distinemur, vt quotidie vota faciamus, ne intercaletur, vt q̃primũ te videre possimus. Vale.

Venire. i. vendi.

Peius oderam.

Simiolus.

Intercaleť.

M.CICERO.M.MARIO.S.D.

PErsępe mihi cogitãti de cõibus miseriis, in qbus tot annos versamur, & (vt video) versabimur, solet in mẽtẽ venire illius tpis, quo ꝑxime fuimus vna, quin etiã ipsum diẽ memoria teneo. Nã ad. III. Idus Maias Lẽtulo & Marcello cõsulibus, cũ in Pompęianũ vesperi venissem, tu mihi sollicito aĩo pręsto fuisti. Sollicitũ aũt te habebat cogitatio, tũ officii, tũ etiã periculi mei. Si manerem in Italia, verebare ne officio deessem: si proficiscerer ad bellũ, periculum te meũ cõmouebat. Quo tẽpore vidisti ꝓfecto me quoq; ita cõturbatum, vt nõ explicarem quid esset optimũ factu. Pudori tamen malui, fameq; cedere, q̃ salutis meę rationem ducere. Cuius me mei facti pœnituit, nõ tã propter periculum meũ, q̃ propter vitia multa, quę ibi offendi, quo venerã. Primũ neq; magnas copias, neq; bellicosas: deinde extra ducẽ, paucosq; pręterea (de principibus loquor) reliqui primũ in ipso bello rapaces, deinde in oratiõe ita crudeles, vt ipsam victoriã horrerẽ: maximũ aũt ęs alienũ amplissimorũ virorũ. quid quęris? nihil boni pręter causam. Quæ cũ vidissem, desperãs victoriã, primũ cœpi suadere pacẽ, cui⁹ fuerã semp auctor. deinde cũ ab ea sentẽtia Põpęius valde abhorreret, suadere institui, vt bellũ duceret. Hoc interdũ probabat, & in ea sentẽtia videbatur fore, & fuisset fortasse, nisi quadam ex pugna cœpisset suis militibus cõfidere. Ex eo tpe vir ille summus, nullus imperator fuit. Signa tirone, & collectitio exercitu cũ legionibus robustissimis cõtulit: victus turpissime, amissis etiã castris, solus fugit. Hũc ego belli mihi finẽ feci, nec putaui, cum integri pares nõ fuissem⁹, fractos superiores fore. Discessi ab eo bello, in quo aut in acie cadendũ fuit, aut in aliquas insidias incidendũ, aut deueniendũ in victoris manus, aut ad Iubam cõfugiẽdum, aut capiendus tanq̃ exilio locus, aut conscisceda mors voluntaria. Certe nihil fuit pręterea, si te victori nolles, aut nõ auderes cõmittere. Ex oĩbus aũt iis quę dixi incõmodis, nihil tolerabilius exilio, pręsertim innocẽti, vbi nulla adiuncta est turpitudo: addo etiã, cũ ea vrbe careas, in qua nihil sit qd videre possis sine dolore. Ego cũ meis (si quicq̃ nũc cuiuspiã est) etiã in meis, esse malui. quę acciderũt, oĩa dixi eẽ futura. Veni domũ, nõ quo optima viuẽdi cõditio esset, sed tñ, si esset aliqua forma reip. tanq̃ in patria vt essem: si nulla, tanq̃ in

Factu.

Ducere bellum.

Pompęius imperator nullus.

exilio.Mortē mihi cur cōsciscerē,causa nō visa est:cur optarē,multæ causæ. VETVS EST ENIM, VBI NON SIS QVI FVERIS, NON ESSE cur velis viuere.Sed tñ,vacare culpa magnū est solatiū,prēsertim cū habeā duas res,qbus me sustentē,optimarū artiū sciētiā, & maximarū rerū gloriā:quarū altera mihi viuo nunq̄ eripiet,altera ne mortuo qdē. Hæc ad te scripsi verbosius,& tibi molestus fui,q̄ te, cū mei,tū reip.cognoui amātissimū. Notū tibi omne cōsiliū meū esse volui,vt primum scires me nunq̄ voluisse plus quēq̄ posse,q̄ vniuersam rēpu.Postea aūt q̄ alicuius culpa tantū valeret vnus,vt obsisti nō posset,me voluisse pacē:amisso exercitu,& eo duce,in quo spes fuerat vno,me voluisse etiā:reliqs oīb⁹ postq̄ nō potuerim,mihi ipsi finē fecisse belli:nūc aūt,si hæc ciuitas est,ciuem esse me: si nō,exulē esse nō incōmodiore loco,q̄ si Rhodū,aut Mitylenas cōtulissem. Hæc tecū corā maluerā, sed qa longius fiebat, volui per literas eadē,vt haberes qd diceres, siquando in vituperato res meos incidisses.Sunt em̄,q cū meus interitus nihil fuerit reip.profuturus, criminis loco putāt esse,q̄ viuam.Quibus ego certo scio nō videri satis multos perisse,qui si me audissent,q̄uis iniqua pace,honeste tamen viuerēt.Armis em̄ inferiores,nō causa fuissent.Habes epistolā verbosiorē fortasse,q̄ velles,qd tibi ita videri putabo,nisi mihi longiorē remiseris. Ego,si quę volo,expediero,breui tēpore te,vt spero,videbo. Vale.

Mortē conscisceré.

M.T.CICERO.M.MARIO.S.D.

D.IX. Calend.Iulias in Cumanū veni cū Libone tuo, vel nostro potius,in Pōpeianū statī cogito.Sed faciā te ante certiorē. Te,cū semp valere cupio, tum certe,dum hic sumus.Vides em̄ quāto post vna futuri sumus. Quare si quid constitutū cū podagra habes, fac in alium diem differas.Cura igitur vt valeas,& me hoc biduo,aut triduo expecta. Vale.

M.T.CICERO.C.CAESARI IMPERATORI.S.D.

Ide q̄ mihi psuaserim,te me esse alterū,nō modo in iis rebus,quę ad me ipm,sed etiā in iis,q̄ ad meos pertinēt.C.Trebatiū cogitarā,quocūq̄ exirem,mecū ducere,vt eum meis cōmunibus studiis,beneficiisq̄ ornatissimū domū reducerē. Sed posteaq̄ & Pompeii cōmoratio diuturnior erat q̄ putarā,& mea quędā tibi nō ignota dubitatio,aut impedire pfectionē meā videbat, aut certe tardare,vide qd mihi sumpserim.Cœpi velle ea Trebatium expectare a te,quæ sperasset a me. Neq̄ mehercule minus ei prolixe de tua volūtate promisi,q̄ erā solitus de mea polliceri. Casus vero mirificus qdā interuenit,quasi vel testis opinionis meę, vel spōsor hūanitatis tuę.Nā cū de hoc ipso Trebatio cū Balbo nostro loquerer accuratius domi meę,literę mihi dātur a te,qbus in extremis scriptū erat.M.Furiū,quē mihi cōmendas,vel regem Gallię faciā,vel Leptę legatum. Si vis tu,ad me aliū mitte,quē ornē.Sustulimus manus & ego & Balbus, tāta fuit opportunitas, vt illud nescio qd nō fortuitū,sed diuinū videretur.Mitto igit ad te Trebatiū, atq̄ ita mitto,vt initio mea spōte,post aūt inuitatu tuo mittendū duxerim. Hūc mi Cęsar sic velim omni tua comitate cōplectare, vt oīa,quę per me possis adduci vt in meos conferre velis, in vnū hūc cōferas.de quo tibi hoīe hęc spondeo,nō illo vetere verbo meo,qd cū ad te de Milone scripsissem,iure lusisti,sed more Romano,quomodo hoīes nō inepti loquūtur,probiorem hoīem,meliorē virū,prudentiorē esse neminē.Accedit etiā qd familiaritatē inducit,in iure ciuili singularis memoria,summa scientia.Huic ego neq̄ tribunatū,neq̄ prēfecturā,neq̄ vllius beneficii certū nomē peto,beneuolentiā tuā, & liberalitatē peto,neq̄ impedio, quominus,si tibi ita placuerit,etiā hisce eū ornes gloriolę insignib⁹: totū deniq̄ hoīem tibi tradio de manu(vt aiūt)in manū tuā istā & victoria, & fide prēstantē.Sumus.n.†putidiusculi, q̄ per te vix licet:verū,vt video,licebit.Cura vt valeas,& me,vt amas,ama.

Cōmendat Trebatiū Cęsari.

Prolixe.

Rex Gallię

De manu in manum.

†impudentiusculi.

M.CICERO TREBATIO.S.D.

IN oībus meis epistolis,quas ad Cęsarē,aut ad Balbū mitto,legitima quędā est accessio cōmēdationis tuę,nec ea vulgaris, sed cū aliquo insigni indicio meę erga te beneuolentiæ.Tu modo ineptias istas,& desideria vrbis,& vrbanitatis depone,& quo cōsilio pfect⁹ es,id assiduitate & virtute cōsequere.Hoc tibi tā ignoscemus nos amici,q̄ ignouerūt Medeę, quę Corinthum arcē altā habebāt matronę opulētę optimates,qbus illa manibus gypsatissimis persuasit,ne sibi illę vitio verterēt, q̄ abesset a patria. Nam multi suā rē bene gessere,&

Medea gypsatis manibus.

publicam patria ꝓcul, multi qui domi ętatē agerēt. ꝓpterea sunt improbati. Quo ī numero tu certe fuisses, nisi te extrusissemus. Sed plura scribemus alias. Tu qui cęteris cauere didicisti in Britānia, ne ab essedariis decipiaris, caueto. & qñ Medeā agere cœpi, illud semp memē to, QVI IPSE SIBI SAPIENS PRODESSE Nequit, nequicq̃ sapit. Cura vt valeas.

Essedarii Britānici.

M. CICERO TREBATIO. S. D.

IGo te cōmēdare nō desisto, sed quid ꝓficiam, ex te scire cupio. Spem maximā habeo ī Balbo, ad quē de te diligētissime & sępissime scribo. Illud soleo mirari, nō me toties accipere tuas literas, quoties a Qu. fratre mihi afferuntur. In Britānia nihil esse audio neq; auri, neq; argenti. Id si ita est, essedū aliquod suadeo capias, & ad nos q̃primū recurras. Sin sine Britānia tamen assequi id qd volumus, possumus, perfice vt sis in familiaribus Cęsaris. multum em̄ te in eo frater adiuuabit meus, multū Balbus, sed mihi crede tuus pudor, & labor plurimum. Imperatorē liberalissimū, ętatem opportunissimam, cōmendationē certe singularem habes, vt tibi vnum timendum sit, ne ipse tibi defuisse videare. Vale.

Auri & argēti in Britānia nihil

CICERO TREBATIO. S. D.

SCripsit ad me Cęsar perhumaniter, nōdum te sibi satis esse familiarē ꝓpter occupationes suas, sed certe fore: cui quidē ego rescripsi, q̃ mihi gratū esset futurū, si q̃plurimū ī te studii, officii, liberalitatis suę cōtulisset. Sed ex tuis literis cognoui prępropera quādā festinationē tuā, & simul sum admiratus, cur tribunatus cōmoda, dēpto pręsertim labore militię, cōtēpseris. Querar cū Vacerra, & Manilio, nā Cornelio nihil audeo dicere, cuius tu piculo stultus es, qñ te ab eo sapere didicisse ꝓfiteris. quin tu vrges istā occasionē, & facultatē, qua melior nunq̃ reperietur? Qd scribis de illo Prętiano iureconsulto, ego te ei nō desino cōmendare. Scribit em̄ ipse mihi, te sibi gratias agere debere. De eo quid sit, cura vt sciā. Ego vestras Britānicas literas expecto. Vale.

Perhumaniter. Confero in te.

CICERO TREBATIO. S. D.

TAndiu ignoro, quid agas. Nihil. n. scribis, neq; ego ad te his duobus mensibus scripserā: qa cū Qu. fratre meo nō eras, quo mitterē, aut cui darē, nescie bā. Cupio scire qd agas, & vbi sis hyematurus. Equidē velim cū Cęsare, sed ad eū ꝓpter eius occupatiōes nihil sum ausus scribere, ad Balbū tñ scripsi, tu tibi deesse noli: serius potius ad nos, dū plenior. qd huc properes, nihil est, pręsertim Vacerra mortuo. sed tibi cōsiliū nō deest. Quid cōstitueris, cupio scire. Cn. Octauius tuus familiaris, summo genere natus, terrę filius, is me, qa scit tuū familiarē eē, crebro ad cœnā inuitat, adhuc nō potuit perducere, sed mihi tñ gratū est. Vale.

Terrę filiꝰ.

CICERO TREBATIO. S. D.

IEgi tuas literas, ex quibus intellexi te Cæsari nostro valde iureconsultum videri. Est qd gaudeas, te in ista loca venisse, vbi aliqd sapere †viderere. Qz si in Britāniam quoq; profectus esses, profecto nemo in illa tāta insula peritior te fuisset. Verūtamē rideamus licet, sum em̄ a te inuitatus. Subīuideo tibi, vltro te etiā accersitū ab eo, ad quem cęteri, non ꝓpter eius superbiam, sed ꝓpter occupationē aspirare nō possunt. Sed tu in ista epistola nihil mihi scripsisti de tuis rebus, quę mehercule mihi nō minori curę sunt, q̃ meę. Valde metuo ne frigeas in hybernis, quāobrē camino luculento vtendū censeo. Idē & Mutio, & Manilio placebat, pręsertim qui sagis nō abūdares, q̃q̃ vos nunc istic satis calere audio, quo quidē nūcio valde mehercule de te timuerā: sed tu in re militari multo es cautior, q̃ in aduocationibus, qui neq; in Oceano natare volueris studiosissimꝰ homo natādi, neq; spectare essedarios, quē antea ne Andabatā quidē defraudare poteramus. Sed iā satis iocati sumus. Ego de te ad Cęsarē q̃ diligēter scripserim tute scis, q̃ sępe, ego. Sed mehercule iā intermiserā, ne viderer liberalissimi hoīs, meiq; amātissimi voluntati erga me diffidere. Sed tñ his literis, quas ꝓxime dedi, putaui esse hominē cōmonēdum, id feci, qd profecerim facias me velim certiorem, & simul de toto statu tuo, cōsiliisq; oībus. Scire enim cupio quid agas, qd expectes, q̃ lōgū istum tuum discessum a nobis futurū putes. Sic. n. tibi persuadeas velim, vnū mihi esse solatiū, qua re facilius possem pati te esse sine nobis, si tibi id esse emolumēto sciā: sin aūt id non est, nihil duobus nobis est stultiꝰ: me, q te nō Romā attrahā: te, q nō huc aduoles. Vna mehercule no

Iocatur. †videare.

Saga.

ſtra vel ſeuera, vel iocoſa cõgreſſio pluris erit, q̃ nõ mõ hoſtes, ſed etiam fratres nſri Hedui. Quare oĩbus de rebus fac q̃primũ ſciã, aut conſolãdo, aut cõſilio, aut re iuuero. Vale. Hedui.

CICERO TREBATIO. S. D.

MIſi ante Roma pſect⁹ eſſes, nũc eã certe relinqueres. Quis. n. tot interregnis iurecõſultũ deſiderat? Ego oĩb⁹ vnde petitur, hoc cõſilii dederim, vt a ſingulis interregib⁹ binas aduocatiões poſtulẽt. Satis ne tibi videor abs te ius ciuile didiciſſe? Sed heus tu qd agis, & quid fit? Video. n. te iã iocari p literas. Hęc ſigna meliora ſunt, q̃ in meo Tuſculano. Sed qd ſit ſcire cupio. Cõſuli qdẽ te a Ceſare ſcribis, ſed ego tibi ab illo cõſuli mallẽ. qd̃ ſi aut fit, aut futurũ putas, perfer iſtã militiã, & pmane. Ego. n. deſideriũ tui, ſpe tuor̃ cõmodor̃ cõſolabor. Sin iſta ſũt inaniora, recipe te ad nos. Nã aut erit hic aliqd aliqñ: aut ſi min⁹, vna mehercule collocutio nſra pluris erit, q̃ oẽs Samarobrinę. Deniq; ſi te cito retuleris, ſermo null⁹ erit: ſin fruſtra diuti⁹ abfueris, nõ mõ Laberiũ, ſed etiã ſodalẽ noſtrũ Valeriũ ptimeſco. Mira. n. pſona induci põt Britãnici iurecõſulti. Hęc ego nõ rideo, q̃uis tu rideas, ſed de re ſeuerriſſima tecũ, vt ſoleo, iocor. Remoto ioco tibi hęc amiciſſimo aĩo pcipio, vt ſi iſtic mea cõmẽdatiõe tuã dignitatẽ obtinebis, pferas nſri deſideriũ, honeſtatem, & facultates tuas augeas. Sin iſta frigebũt, recipias te ad nos. Oĩa tñ quę vis, & tua virtute pfecto, & nſro ſummo erga te ſtudio cõſequere. Vale. Iocatur. Cõſuli a Ceſare. Samarobrinę.

M. CICERO TREBATIO. S. D.

MIrabar qd eẽt, q̃ tu mihi lr̃as mittere intermiſiſſes. Indicauit mihi Pãſa me⁹ Epicureũ te eẽ factũ. O caſtra pclara, qd tu feciſſes, ſi te Tarẽtũ, & nõ Samarobrinã miſiſſem? Iã tũ mihi nõ placebas, cũ idẽ intuebare, †qd̃ & Titi⁹ familiaris me⁹. Sed quonã modo ius ciuile defẽdes, cũ oĩa tua cã facias, nõ ciuiũ? Vbi porro illa erit formula fiducię, inter bonos bñ agier oportet? Quis. n. eſt, q̃ facit nihil, niſi ſua cauſa? Qd̃ ius ſtatues cõi diuidũdo, cum cõe nihil poſſit eẽ apud eos, q̃ oĩa voluptate ſua metiunt? Quõ aũt tibi placebit Iouẽ lapidẽ iurare, cũ ſcias Iouẽ iratũ eẽ nemini poſſe? Quid fiet porro populo Vlubrano, ſi tu ſtatueris πολιτευεσθαι nõ oportere? Quare ſi plane a nobis deficis, moleſte fero: ſin Pãſę aſſentari cõmodũ eſt, ignoſco, modo ſcribas aliqñ ad nos qd agas, & a nobis qd agi, qd fieri, aut curari velis. Vale. Samarobrina. †qd̃ Ethitius. Iouem lapidẽ iurare.

M. CICERO TREBATIO. S. D.

ADeo ne me iniuſtũ eẽ exiſtimaſti, vt tibi iraſcerer, q̃ parũ mihi cõſtãs, & nimiũ cupidus decedẽdi viderere, ob eãq; cãm me arbitrarere lr̃as ad te iãdiu nõ miſiſſe? Mihi pturbatio animi tui, quã primis lr̃is pſpiciebã, moleſtiã attulit. Neq; alia fuit vlla cã intermiſſionis literarũ, niſi q̃ vbi eſſes plane neſciebã. hic tu me etiã inſimulas, nec ſatiſfactionẽ meã accipis. Audi mi Teſta, vtrũ ſupbiorẽ te pecunia facit, an q̃ te ĩpator conſulit? Moriar ni (q̃ tua gloria eſt) puto te malle a Ceſare cõſuli, q̃ inaurari. Si vero vtrũq; eſt, qs te feret pręter me, q̃ oĩa ferre poſſum? Sed vt ad rẽ redeã, te iſtic ĩuitũ nõ eẽ vehemẽter gaudeo, & vt illud erat moleſtũ, ſic hoc eſt iucũdũ. Tãtũ metuo, ne artificiũ tuũ tibi parũ pſit. Nã, vt audio, iſtic Nõ ex iure manu cõſertũ, ſed mage ferro Rẽ repetũt, regnũq; petũt, vadũt ſolida vi. Neq; eſt q̃ illã exceptionẽ in interdicto ptimeſcas, q̃ tu prior in oĩb⁹ armatis nõ veneris. Scio. n. te nõ eẽ pcacem in laceſſendo. Sed vt ego quoq; te aliqd de veſtris cautionib⁹ admoneã, Treuiros vites cẽſeo, audio capitales eẽ, mallẽ auro, argẽto, ere eẽnt. ſed alias iocabimur. Tu ad me de iſtis rebus oĩbus ſcribas velim q̃diligẽtiſſime. Ad. iiij. nonas Martias. Vale. Teſta cognomẽ Trebatii. Treuiri.

CICERO TREBATIO. S.

CHryſippus Vectius Cyri architecti libertus fecit, vt te nõ ĩmemorẽ putarẽ mei. ſalutẽ em̃ mihi verbis tuis nũciauit. Valde iã lautus es, qui grauere literas ad me dare homini pręſertim ppe domeſtico. Q̃z ſi ſcribere oblitus es, minus multi iã te aduocato, cã cadent. Sin nſri oblitus es, dabo operam, vt iſtuc veniã, anteq̃ plane ex aĩo tuo effluo. Sin eſtiuor̃ timor te debilitat, aliquid excogita vt feciſti de Britãnia. Illud quidẽ plibenter audiui †ex eodem Chryſippo, te eſſe Ceſaris familiarẽ. Sed mehercule mallẽ id, qd̃ erat equius, de tuis rebus ex tuis literis q̃ſepiſſime cognoſcere. Qd̃ certe ita fieret, ſi tu maluiſſes beneuolentię, q̃ litium iura perdiſcere. Sed hęc iocati ſumus, & tuo more, & nõ nihil etiam noſtro. Te valde amamus, noſq; a te amari tum volumus, tum etiam confidimus. Vale. Lautus. Scõma. †ab

CICERO TREBATIO.S.D.

Morosi q amant.

QVam sint morosi qui amãt, vel ex hoc ĩtelligi põt. moleste ferebã antea te inuitũ istic esse, pungit me rursus, ꝙ scribis te esse istic libẽter. Neq; n. mea cõmẽdatiõe te nõ delectari facile patiebar, & nũc angor, quicq̃ tibi sine me esse iucũdũ. Sed tñ hoc malo nos ferre desideriũ, q̃ te nõ ea quę spero, cõsequi. Qz vero in C. Marii suauissimi, doctissimiq; hoĩs familiaritatem venisti, nõ dici põt, q̃ valde gaudeã, q fac vt te q̃maxime diligat. mihi crede, nihil ex ista prouincia potes, qd̃ iucundius sit, deportare. Cura vt valeas.

Deportare

CICERO TREBATIO.S.D.

Philocteten defendit Crinitus legẽdũ cõtra Politianum.

IN Equo Troiano scis esse in extremo. sero sapiũt. Tu tñ mi vetule nõ sero, primũ illas rabiosulas sat fatuas dedisti. Deinde ꝙ in Britãnia nõ minus q̃ Philocteten te præbuisti, plane nõ reprehẽdo, nũc vero in hybernis iiectus mihi videris, itaq; te cõmouere nõ curas. Vsquequaq; sapere oportet, id erit telũ acerrimũ. Ego si foris cœnitarẽ, Cn. Octauio familiari tuo nõ defuissẽ. cui tñ dixi, cũ me aliquoties inuitaret, oro te qs tu es! Sed mehercule extra iocũ homo bellus est, vellẽ eũ tecũ abduxisses. Quid agatis, & ecquid ĩ Italiã vẽturi sitis hac hyeme, fac plane sciã. Balbus mihi cõfirmauit te diuitẽ futurũ. id vtrũ Romano more locutus sit, bene nummatũ te futurũ, an quõ stoici dicũt, OMNEIS ESSE diuites q celo & terra frui possunt, postea videro. Qui istinc veniunt, supbiã tuã accusant, ꝙ negẽt te percontantibus respõdere, sed tñ est qd̃ gaudeas, cõstat em̃ iter omneis, neminẽ te vno Samarobrinę †iuris peritiorẽ esse. Vale.

Diues qui.

Samarobrinę.

†iure

CICERO TREBATIO.S.D.

Syngrapha.

EX tuis literis & Q. Fratri gratias egi, & te aliquãdo collaudare possum, ꝙ iam videris certa aliqua in sentẽtia cõstitisse. Nã primorũ mensium literis tuis vehemẽter cõmouebar, ꝙ mihi interdũ (pace tua dixerim) leuis in vrbis, vrbanitatisq; desiderio, interdũ piger, interdũ timidus in labore militari, sępe aũt etiã, qd̃ a te alienissimũ est, subimpudens videbare. tanq̃ em̃ syngrapham ad imperatorẽ, non epistolã attulisses, sic pecunia ablata domũ redire properabas: nec tibi in mentẽ veniebat, eos ipsos, qui cũ syngraphis venissent Alexandriam, nullum adhuc nũmum auferre potuisse. Ego si mei cõmodi rationẽ ducerem, te mecum esse maxime vellem. Nõ em̃ mediocri afficiebar vel voluptate ex consuetudine nostra, vel vtilitate ex cõsilio, atq; opera tua. Sed cũ te & adolescentiã tuã, in amicitiã, & fidẽ meã cõtulisses, semper te nõ modo tuendũ mihi, sed etiam augendũ, atq; ornandum putaui. Itaq; quoad opinatus sum me in prouinciã exiturum, quę ad te vltro attulerim, meminisse te credo. Posteaq̃ mea mutata ratio est, cum videre me a Cęsare honorificẽtissime tractari, & vnice diligi, hominisq; liberalitatẽ incredibilem, & singularem fidẽ nossem, sic ei te cõmendaui & tradidi, vt grauissime, diligẽtissimeq; potui. Quod ille ita & accepit, & mihi sępe literis significauit, & tibi verbis & re ostẽdit, mea cõmendatiõe sese valde eẽ cõmotũ. Hunc tu virũ nactus si me, aut sapere aliquid, aut velle tua causa putas, ne dimiseris: & siqua te forte res aliquãdo offenderit, cũ ille aut occupatiõe, aut difficultate tardior tibi erit visus, perferto, & vltima expectato, quę ego tibi & iucũda, & honesta prestabo. Plurib9 te hortari nõ debeo, tantum moneo, neq; amicitię cõfirmandę clarissimi, ac liberalissimi viri, neq; vberioris prouincię, neq; ętatis magis idoneũ tẽpus, hoc si amiseris, te eẽ vllũ vnq̃ reperturũ. Hoc quẽadmodũ vos scribere soletis in vestris libris, idem Q. Cornelio videbat. In Britãniã te nõ esse pfectũ vehemẽter gaudeo, ꝙ & labore caruisti, & ego te de rebus illis nõ audiam. Vbi sis hybernaturus, & qua spe, aut conditione, perscribas ad me velim. Vale.

CICERO TREBATIO.S.D.

ACcepi a te aliquot epistolas vno tpe, quas tu diuersis tẽporib9 dederas, in q bus me cętera delectarũt. Significabãt. n. te istã militiã iã firmo aĩo ferre, & eẽ fortẽ virũ, & cõstantẽ. Quę ego paulisper a te ita desideraui, nõ vt imbecillitate animi tui, sed magis vt desiderio nri te ęstuare putarem. Quare perge, vt cœpisti, forti aĩo istã tolera militiã. Multa mihi crede assequere, ego n. renouabo cõmẽdationẽ, sed tpe. Sic habeto, nõ tibi maiori eẽ curę, vt iste tuus a me discessus fructuosissim9 tibi sit, q̃ mihi. Itaq; qñ vestrę cautiões infirmę sunt, greculã tibi misi cautionẽ chirographi mei. Tu me velim de rõne Gallici belli certiorẽ facias.

Ego em̃ ignauissimo cuiq; maximã fidẽ habeo. Sed vt ad epistolas tuas redeã, cętera belle, il lud miror, qs solet eodẽ exẽplo plureis dare, q̃ sua manu scribit! Nã q; in Palimpsesto, laudo eqdẽ psimoniã, sed miror qd ĩ illa chartula fuerit, qd̃ delere malueris, q̃ hęc scribere. nisi forte tuas formulas. Nõ. n. puto te meas epistolas delere, vt reponas tuas. An hoc significas, nihil fieri, frigere te, ne chartã qdẽ tibi suppeditari! Iã ista tua culpa est, q̃ verecũdiã tecũ extuleris, & nõ hic nobiscũ reliqueris. Ego te Balbo cũ ad nos pficiscet, more Romano cõmendabo. Tu si ĩteruallũ lõgius erit mearũ literarũ, ne sis admirat⁹. Erã. n. abfuturus mẽse Aprili. Has lr̃as scripsi in Põtino, cũ ad villã Metrilii Philomenis diuertissem, ex qua iã audierã fremitũ clientũ meoꝝ, quos qdẽ tu mihi cõciliasti. Nã Vlubris honoris mei causa vim maximã ranunculoꝝ se cõmosse cõstabat. Cura vt valeas. Sexto Idus Aprileis, de Põtino.

Palimpsestos.

Vlubrę.

M. CICERO TREBATIO. S. D.

Epistolã tuã, quã accepi ab L. Arũtio, cõscidi inocẽtẽ. Nihil. n. habebat, qd̃ nõ vel in cõcione recte legi posset. Sed & Arũtius ita te mãdasse aiebat, & tu adscripseras. Verũ illud esto, nihil te ad me postea scripsisse demiror, pręsertim tã nouis reb⁹. Vale.

CICERO TREBATIO. S. D.

Vide quãti apd̃ me sis, etsi iure id qdẽ. nõ. n. amore te vĩco. Verũtñ qd̃ pñti tibi ppe subnegarã, nõ tribuere certe id absenti nõ potui. Itaq; vt primum Velia nauigare cœpi, institui Topica Aristotelica cõscribere ab ipsa vrbe cõmonit⁹ amãtissima tui. Eũ librũ tibi misi Rhegii scriptũ, q̃plenissime res illa scribi potuit. Sin tibi q̃dam videbuntur obscuriora, cogitare debebis, NVLLAM ARTEM Literis sine interpte, & sine aliqua exercitatiõe pcipi posse. Nõ lõge abieris. Nũ ius ciuile vĩm ex libris cognosci põt! Qui q̃q̃ plurimi sunt, doctorẽ tñ lumẽq; desiderãt. q̃q̃ tu si attẽte leges, si sępius, p te oĩa cõseq̃re, vt certe ĩtelligas. vt vero etiã ipi tibi loci ppositã q̃stiõe occurrãt, exercitatiõe cõseq̃re. In qua qdẽ nos te cõtinebimus, si & salui redierimus, & salua ista offenderim⁹. Vale. V. Calend. Sextileis. Rhegio.

Topica scribit Ci.

Doctore opus.

CICERO TREBATIO. S. D.

Amabilior mihi Velia fuit, q; te ab ea sensi amari. Sed qd ego dicã te, quẽ qs nõ amat! Rufio mediussidius tuus ita desiderabat, vt si eẽt vn⁹ e nobis. Sed ego te nõ reprehẽdo, q̃ illũ ad ędificationẽ tuã traduxeris. Q̃q̃. n. Velia nõ est vilior q̃ Lupcal, tñ istuc malo, q̃ hęc oĩa. Tu si me audies, quẽ soles, has paternas possessiões tenebis, nescio qd. n. Veliẽses verebãt, neq; Halethẽ nobilẽ amnẽ relinques, nec Papirianã domũ deseres. q̃q̃ illa qdẽ habet locũ, a quo etiã aduenę teneri solent. quẽ tñ si excideris, multũ pspexeris. Sed in primis opportunũ videt, his pręsertim tpib⁹, habere pfugiũ primũ eoꝝ vrbẽ, qb⁹ charus sis: deinde etiã tuã domũ, tuosq; agros, eaq; remoto, salubri, amœnoq; loco: idq; etiã mea interesse mi Trebati arbitror. Sed valebis, meaq; negotia videbis, meq; Diis iuuãtib⁹ ante brumã expectabis. Ego a Sexto Fabio Niconis discipulo librũ abstuli, Νίκωνος περὶ πολυφαγίας. O medicũ suauẽ, meq; docilẽ ad hanc disciplinam. Sed Bassus noster me de hoc libro cęlauit, te quidẽ non videtur. Vẽtus increbescit. Cura vt valeas. XIII. Calend. Sextil. Velia.

Velia.

Liber de multa comestiõe.

CICERO TREBATIO. S. D.

Silii causam te docui: is postea fuit apud me, cũ ei dicerẽ, tibi videri sponsionem illã nos sine periculo facere posse. Etsi bonoꝝ Turpilię possessionẽ Q. Cępio prętor ex edicto suo mihi dedit, negare aiebat Seruiũ, tabulas testamenti esse eas, quas instituisset is, qui factionẽ testamenti nõ habuerit. hoc idẽ Offiliũ dicere: tecũ se locutũ negabat, meq; rogauit, vt se & causam suã tibi cõmẽdarẽ. Nec vir melior mi Testa, nec mihi amicior P. Silio quisq̃ est, te tamẽ excepto. Gratissimũ igitur mihi feceris, si ad eum vltro veneris, eiq; pollicitus eris, sed si me amas, q̃primum. hoc te vehementer etiam atq; etiam rogo. Vale.

Cõmẽdat Silium.

CICERO TREBATIO. S. D.

Illuseras heri inter scyphos, q; dixerã cõtrouersiã eẽ, posset ne hęres, q; furtũ antea factũ eẽt, recte furti agere. Itaq; etsi domũ bene potus, seroq; redierã, tñ id caput, vbi hęc cõtrouersia est, notaui, & descriptũ tibi misi, vt scires id, qd̃ tu neminẽ sensisse dicebas, Sex. Helium, M. Maniliũ, M. Brutũ sensisse. Ego tamẽ Scęuolę, & Testę assentior. Vale.

Furti actio

M.CICERO.M.FABIO GALLO.S.D.

Noia facere.

TAntũ ex Arpinati venerã,cũ mihi a te literę redditę sunt,ab eodẽq; accepi Auiani literas,in qbus hoc erat liberalissimũ,noia se facturũ cum venisset, qua ego vellẽ die.Fac quęso,q ego sum,eẽ te:est ne aut tui pudoris,aut nostri,primũ negare de die,deinde plus annua postulare!Sed eẽnt mi Galle omnia facilia,si & ea mercat⁹ esses,q̃ ego desiderabã,& ad eã summã quã voluerã.Attũ isthęc ipsa,quę te emisse scribis,nõ solũ rata mihi erũt,sed etiã grata.Plane.n.intelligo, te nõ mõ studio, sed etiã amore vsum,q̃ te delectãt hoiem(vt ego semp iudicaui)in oi iudicio elegãtissimũ,quæq; me digna putaris,coemisse. Sed velim maneat Damasipp⁹ in sentẽtia.Prorsus.n.ex istis emptionib⁹ nullã desidero:tu aũt ignarus instituti mei,quãti ego gen⁹ oino signoꝝ oim nõ ęstimo,tanti ista quattuor,aut qnq; sumpsisti.Bacchas istas cũ Musis Metelli cõparas,qd simile!primũ ipas ego Musas nũq̃ tãti putassem,atq; id fecissem Musis oibus approbãtib⁹,sed tñ erat aptũ bibliothecę,studiisq; nris cõgruẽs.Bacchis vero vbi est apd me locus!At pulchellę sunt,noui optime,& sępe vidi,noia tim tibi signa mihi nota mãdassem si ꝓbassem.Ea.n.signa ego emere soleo,q̃ ad similitudinẽ Gymnasioꝝ exornẽt mihi in palęstra locũ.Martis vero signum quo mihi pacis auctori! Gaudeo nullũ Saturni signũ fuisse.Hęc.n.duo signa putarẽ mihi ęs alienũ attulisse. Mercurii mallẽ aliqd,fuisset felicius, puto cũ Auiano trãsigere possemus.Qd tibi destinaras Trapezophoron,si te delectat,habebis:sin aũt snĩam mutasti,ego habebo.Scilicet ista qdẽ sũma, næ ego multo libẽti⁹ emerim diuersoriũ Tarracinę,ne sẽp hospiti molestus sim.oino liberti mei video eẽ culpã,cui plane res certas mãdarã,itẽq; Iunii,quẽ puto tibi notũ eẽ,Auiani familiarẽ.Ex Adria q̃dã mihi noua sunt instituta ĩ porticula Tusculani,ea volebã tabellis ornare.Etem̃ si qd gñis istiusmodi me delectat,pictura delectat.Sed tñ si ista mihi sũt habẽda, certiorẽ velim me facias vbi sint,qñ accersant̃,quo gñe vecturę.Si.n. Damasippus ĩ sentẽtia nõ manebit,aliquẽ pseudodamasippũ vel cũ iactura reperiemus.Qd ad me de domo scribis iterũ,iã id ego ꝓficiscẽs mãdabã meę Tullię.Ea.n.ipa hora accepera tuas lras,egerã etiã cũ tuo Nicia,q; is vtit̃,vt scis,familiariter Cassio.Vt redii aũt,pri⁹ q̃ tuas legi has ꝓximas literas,q̃siui de mea Tullia qd egisset,ꝑ Liciniũ se egisse dicebat.Sed opinor Cassiũ vti nõ ita multũ sorore:ea porro negat se audere,cũ vir abesset,(est.n.ꝓfectus in Hispaniã Dexius)illo & absente & inscięte migrare.Est mihi gratissimũ tãti a te ęstimatã cõsuetudinẽ vitę,victusq; nostri,primũ vt eã domũ sumeres, vt nõ modo ꝓpe me,sed plane mecũ habitare posses:deĩde vt migrare tãtopere festines.Sed ne viuã si tibi cõcedo,vt ei⁹ rei tu cupidior sis,q̃ ego sum.Itaq; oia expériar.Video.n.quid mea interfit, qd vtriusq; nostrũ. si qd egero,faciã vt scias.Tu & ad oia rescribes,& qñ te expectẽ facies me,si tibi videbit̃,certiorẽ. Vale.

Pseudodamasippus.

M.C.M.FABIO GALLO.S.D.

†Tigellio perspexi. Sensi &c. Cepius. Dormio nõ oibus.

AMoris quidẽ tui quoquo me verti vestigia, vel ꝓxime de†Tigellio.Sensi.n. ex literis tuis valde te laborasse.Amo igitur voluntatẽ.Sed pauca de re,Cepius,opinor,olim NON OMNIBVS dormio,Sic ego non oibus mi Galle seruio.etsi quę est hęc seruitus!olim cum regnare existimabamur,non tam ab vllis,q̃ hoc tpe obseruor a familiarissimis Cęsaris oibus,ꝑter istũ.Id ego in lucris pono,nõ ferre hoiem pestilẽtiorẽ patria sua,eũq; addictũ iã tũ puto esse Galui Licinii hipponacteo pręconio.At vide qd succẽseat.Phameę causam susceperã, ipsius qdẽ causa.erat.n.mihi sane familiaris. Is ad me venit, dixitq; iudicẽ sibi operam dare cõstituisse eo ipso die,quo de P.Sextio in cõsiliũ iri necesse erat. respõdi,nullo mõ me facere posse:quẽ vellet aliũ diẽ si sumpsisset,me ei nõ defuturũ.Ille aũt q sciret se nepotẽ bellũ tibicinẽ habere,& sat bonũ vnctorẽ,discessit a me, vt mihi videbat̃,iratior.Habes SARDOS Venales,aliũ alio nequiorẽ.Cognosti meã cãm,& istius Salaconis iniquitatẽ.Catonẽ tuum mihi mitte,cupio em̃ legere,me adhuc nõ legisse turpe vtriq; nostrũ est. Vale.

Salacon. Cato liber.

CICERO.M.FABIO GALLO S.D.

QVod epistolam cõscissam doles, noli laborare,salua est domi,petes cũ libebit.Qd aũt me mones,valde gratũ est,idq; vt semp facias,rogo.Videris.n. mihi vereri,ne si istum habuerimus,rideamus γέλωτα σαρδώνιον.Sed heus tu,manum de tabula,magister adest citius q̃ putaramus. Vereor ne in Catonium,Cato nos. Mi Galle caue putes quicq̃ melius,q̃ epistolæ tuæ partẽ

Adagia. Catoniũ.

ab eo loco,Cætera labũtur.Secreto hoc audi,tecum habeto,ne Apellæ quidem liberto tuo dixeris.præter duo nos,loquitur isto modo nemo.bene,maleve videro,sed quicquid est nostrum est.Vrgeo igitur,nec transuersum vnguẽ(quod aiunt)a stylo,is enim est dicendi opifex.atq; equidem aliquantum iam etiam noctis assumo. Vale. Stylus.

CICERO GALLO.S.D.

Vm decimum iam diem grauiter ex intestinis laborarem, neq; iis qui mea opera vti volebant,probarem me non valere,quia febrim non haberem,fugi in Tusculanum,cum quidem biduum ita ieiunus fuissem,vt ne aquam quidem gustarẽ.Itaq; cõfectus languore,& fame, magis tuum officium desideraui,q̃ abs te requiri putaui meum.Ego autẽ cum omneis morbos reformido,tum q̃ Epicurum tuum Stoici male accipiunt,quia dicãt δυσουρικὰ,καὶ δυσεντερικὰ πάθη molesta esse,quorum alterum morbum edacitatis esse putant,alterum etiam turpioris intẽperantię.Sane δυσεντερίαν pertimueram.Sed visa est mihi vel loci mutatio,vel animi etiam relaxatio,vel ipsa fortassis iam senescentis morbi remissio profuisse.Attamen ne mirere vnde hoc acciderit,quomodove cõmiserim, lex sumptuaria quæ videtur λιτότητα attulisse,ea mihi fraudi fuit.Nam dum volunt isti lauti terra nata,quæ lege excepta sunt,in honorem adducere,fungos,heluellas,herbas omneis ita condiunt,vt nihil possit esse suauius.In eas cum incidissem in cœna augurali apud Lentulũ,tanta me διάροια arripuit,vt hodie primum videar cœpisse consistere.Ita ego qui me ostreis & murenis facile abstinebam,a beta etiam,& malua deceptus sum.Posthac igitur erimus cautiores.Tu tamen cũ audisses ab Anitio(vidit em̃ me nauseantẽ)nõ modo mittendi causam iustam habuisti,sed etiam visendi.Ego hic cogito commorari,quoad me reficiam,nam & vireis,& corpus amisi.Sed si morbum depulero,facile(vt spero)illa reuocabo. Vale. Dysuria,& dysenteria. Diarrhœa .i.fluxus. Corpus.

M.CICERO.M.FABIO GALLO.S.D.

Iror cur me accuses,cum tibi id facere non liceat.q̃ si liceret, tamen nõ debebas.Ego enim te in consulatu obseruaueram,& ais fore,vt te Cæsar restituat.Multa tu quidem dicis,sed tibi nemo credit.Tribunatum plebis dicis te mea causa petisse,vtinam semper esses tribunus,intercessorem non quæreres. Negas me audere, quod sentiam, dicere, quasi tibi cum parum pudenter me rogares, parum fortiter responderim . Hæc tibi scripsi, vt isto ipso in genere,in quo aliquid posse vis,te nihil esse cognosceres. Q; si humaniter mecũ qui stus esses,libẽter tibi me & facile purgassem.Non enĩ mihi ingrata sunt quę fecisti,sed q̃ scripsisti molesta.Me autem,propter quem cæteri liberi sunt,tibi liberum non visum, demiror. Nam si falsa fuerunt quæ tu ad me,vt ais,detulisti,quid ego tibi debeo?sin vera,tu es optimus testis,quid mihi populus Romanus debeat. Vale. Infensus Cicero.

M.CICERO CVRIO.S.D.

Memini q̃ mihi desipere videbare , q̃ istic potius viueres, q̃ nobiscum . Erat enim multo domiciliũ huius vrbis,cũ quidẽ hæc vrbs,aptius humanitati, & suauitati tuæ,q̃ tota Peloponnesus,nedum Patrę.Nunc contra & vidisse mihi multum videris,cum propę desperatis his rebus,te in Greciam contulisti,& hoc tempore nõ solum sapiẽs,qui hinc abs is,sed etiã beatus.q̃q̃ quis qui aliquid sapiat,nunc beatus esse potest?Sed qd tu,cui licebat,pedibus es consecutus,vt ibi esses vbi nec Pelopidarum,nosti cætera, nos idem propemodũ consequimur alia ratione.Cum enim salutationi nos dedimus amicorum,quæ fit ex hoc etiam frequentius q̃ solebat,q̃ quasi AVEM albam videntur bene sentientem ciuẽ videre,abdo me in bibliothecam.Itaq; opera efficio tanta,quanta fortasse tu senties.Intellexi enim ex tuo sermone quodã,cũ mœstitiã meã, & desperationẽ accusares, domi tuæ dicere te ex meis libris animũ meum desiderare.sed mehercule & tum rempu.lugebam,quæ non solũ suis erga me, sed etiam meis erga se beneficiis erat mihi charior,& hoc tẽpore, q̃q̃ me nõ ratio solũ cõsolatur,quę plurimũ debet valere,sed etiã DIES,QVAE STVLTIS Quoq; mederi solet.tamẽ doleo ita cõmunẽ rẽ esse dilapsam,vt ne spes qdẽ,melius aliquãdo fore,relinquat.Nec vero nũc qdẽ culpa in eo est,in cui9 potestate oia sunt,nisi forte id ipm esse nõ debuit,sed alia casu,alia etiã nostra culpa sic acciderũt,vt de præteritis nõ sit quærendũ.Reliquã spem nullam video,quare ad prima redeo.Sapiẽter hæc reliquisti,si consilio:feliciter,si casu. Vale. Nedum. Aposiopesis. Auis alba .p cornice. Spes fore.

M.CVRIVS.M.CICERONI.S.D.

SI vales, bene est. Sum em χρήσει μὲν tuus, κτήσει δὲ Attici nostri. ergo fructus est tuus, mãcipiũ illius: qd qdẽ, si inter vos senes emptionalis venale p scripserit, egerit nõ multũ. At illa nr̃a p̃dicatio quãti est! nos qd̃ sim⁹, qd̃ habeam⁹, qd̃ hoĩes existimemur, id oẽ abs te habere. Quare Cicero mi p̃seuera cõstãter nos cõseruare, & Sulpitii successori nos de meliore nota cõmẽda, quo facili⁹ tuis p̃ceptis obtẽperare possim⁹, teq; ad ver lubẽtes videre, & nostra defigere, deportareq; tuto possim⁹. Sed amice magne noli hãc epistolã Attico ostẽdere, sine eũ errare, & putare me virũ bonũ eẽ, nec solere duos parietes de eadẽ fidelia dealbare. Ergo patrone mi bene vale, Tironemq; meum saluta nostris verbis. Dat. ad. iiii. Cal. Nouẽb.

De meliore nota.

CICERO CVRIO.S.D.

IAm vero iã te nec hortor, nec rogo, vt domum redeas, qn hinc ipse euolare cupio, & aliquo puenire, vbi nec Pelopidarũ nomẽ, nec facta audiã. Incredibile est, q̃ turpiter mihi facere videar, q his reb⁹ iterum. Nẽ tu videris multo ante p̃uidisse, qd ipẽderet tũ, cũ hĩc p̃fugisti. q̃q̃ hęc etiã auditu acerba sũt, tamẽ audire tolerabilius est, q̃ videre. In cãpo certe nõ fuisti, cũ hora secunda comitiis quęstoriis institutis, sella Q. Maximi, quẽ illi cõsulẽ esse dicebãt, posita esset: quo mortuo nũciato, sella sublata est. Ille aũt q comitiis tributis esset suspicat⁹, cẽturiata habuit, cõsulẽ hora septima renũciauit, q vsq; ad Cal. Ian. esset, quę erãt futurę mane postridie. Ita Caninio cõsule scito neminẽ prãdisse. nihil tñ eo cõsule mali factũ est. fuit. n. mirifica vigilãtia, q suo toto cõsulatu somnũ nõ viderit. Hęc tibi ridicula videnť. non enim ades. quę si videres, lachrymas nõ teneres. Quid si cætera scribã! Sunt em̃ innumerabilia generis eiusdẽ, quæ quidẽ ego nõ ferrẽ, nisi me in philosophiæ portũ cõtulissem, & nisi haberẽ sociũ studiorũ meorũ Atticũ nostrũ. cuius quãdo p̃priũ te esse scribis mãcipio & nexu, meũ autẽ vsu & fructu, cõtẽtus isto sum. ID ENIM cuiusq; est propriũ, quo q̃sq; fruiť, atq; vtiť. Sed hęc alias pluribus. Accilius q in Græciã cũ legionibus missus est, maximo meo beneficio affectus est: bis em̃ est a me iudicio capitis rebus saluis defensus, & est homo nõ ingrat⁹, meq; vehemẽter obseruat. Ad eum de te diligẽtissime scripsi, eamq; epistolã cum hac cõiunxi, quã ille quando acceperit, ecquid tibi pollicitus sit, velim ad me scribas. Vale.

Pelopidæ.

Videre.

CICERO CVRIO.S.D.

FAcile p̃spexi ex tuis literis, qd̃ semp studui, & me a te plurimi fieri, & te intelligere q̃ mihi charus esses. Quod qñ vterq; nostrũ cõsecut⁹ est, reliquũ est, vt officiis certem⁹ inter nos, qbus æquo animo vel vincã te, vel vincar abs te. Ad Acciliũ nõ fuisse necesse meas dari literas, facile patior. Sulpitii tibi operã, intelligo ex tuis lr̃is, nõ multũ opus fuisse p̃pter res tuas ita cõtractas, vt quẽadmodũ scribis, nec caput, nec pedes. Eqdẽ vellẽ vti pedes haberẽt, vt aliqñ redires. Vides em̃ exaruisse iã veterẽ vrbanitatẽ, vt Põponi⁹ noster suo iure possit dicere, nisi nos pauci retineam⁹ gloriã antiquã Atticã. ergo is tibi, nos ei succedim⁹. Veni igiť quęso, ne tãtũ semẽ vrbanitatis vna cũ rep. intereat. Vale.

Certare officiis.

Vrbanitas

M.CICERO VOLVMNIO.S.D.

QVod sine prenoĩe familiariter vt debebas ad me epistolã misisti, primũ addubitaui nũ a Volumnio senatore esset, quocũ mihi est magnus vsus: deinde εὐτραπελία literarũ fecit, vt intelligerẽ tuas esse. Quib⁹ in literis oĩa mihi p̃iucunda fuerũt p̃ter illud, q̃ parũ diligẽter possessio salinarũ mearũ a te p̃curatore defendiť. Ais em̃, vt ego discesserim oĩa oĩm dicta in his etiã Sextiana in me cõferri. qd tu id pateris! nõne defendis! nõ resistis! eqdẽ sperabã ita notata me reliquisse gña dictor̃ meorũ, vt cognosci sua spõte possent. Sed qñ tãta fex est in vrbe, vt nihil sit tã ἄκυρον, qd̃ nõ alicui venustũ esse videať, pugna si me amas, nisi acuta ἀμφιβολία, nisi elegãs ὑπόρβολή, nisi πράγραμμα, nisi bellũ, nisi ridiculũ παρὰ προσδοκίαν, nisi cętera, q̃ sunt a me in secũdo libro de oratore p̃ Antonii p̃sonã disputata de ridiculis, ἔντεχνα, & arguta apparebũt, vt sacramẽto cõtẽdas mea nõ esse. Nã de iudiciis q̃ quereris, multo laboro minus, trahanť p me pedib⁹ oẽs rei, vel Selius tã eloquẽs, vt possit probare se liberum, nõ laboro. Vrbanitatis possessionem, amabo, quibusuis interdictis defendamus, in qua te vnum metuo, cõtemno cęteros. Derideri te putas, nũc demũ intelligo te sapere. Sed

Eutrapelia

Sacramẽtũ

Scomma.

mehercule extra iocum, valde mihi tuę literæ facetę, elegantesq; visę sunt. Illa q̃uis ridicula essent, sicut erant, mihi tamen risum non mouerunt. Cupio enim nostrum illum amicum in tribunatu q̃plurimum habere grauitatis: id cum ipsius causa (est enim mihi, vt scis, in maioribus) tum mehercule etiã reip. quã quidẽ, q̃uis in me ingrata sit, tamẽ amare nõ desinã. Tu mi Volumni quando & instituisti, & mihi vides esse gratum, scribe ad me q̃sæpissime de rebus vrbanis, de repu. Iucundus est mihi sermo literarum tuarũ. Præterea Dolabellam, quem ego perspicio, & iudico cupidissimũ esse atq; amãtissimũ mei, cohortare, & cõfirma, & redde plane meũ. Nõ mehercule quo qcq̃ desit, sed qa valde cupio, nõ videor nimiũ laborare. Vale

M.CICERO VOLVMNIO.S.D.

QVod declamationib⁹ nostris cares, damni nihil facis. Q; Hircio inuideres, nisi eum amares, non erat causa inuidendi, nisi forte ipsius eloquentiæ magis, q̃ q; me audiret, inuideres. Nos em̃ plane mi suauissime Volumni, aut nihil sumus, aut nobis quidem ipsis displicemus, gregalibus illis, quibus te plaudente vigebamus, amissis: vt etiam siquando aliquid dignum nostro nomine emisimus, ingemiscamus, q; hæc pẽnigero, non armigero in corpore tela exerceantur, vt ait Philoctetes apud Accium, abiecta gloria. Sed tamen omnia mihi erunt, si tu veneris, hilariora. q̃q̃ venies, vt ipse intelligis, in maximarum quasi cõcursum occupationum: quas si, vt volumus, exceperimus, ego vero multam salutem & foro dicam, & curiæ, viũamq; tecum multum, & cum communibus nostris amatoribus. Nam & Cassius tuus, & Dolabella noster, vel potius vterq; noster, studiis iisdẽ tenentur, & meis, equissimis vtuntur auribus. Opus est hic limatulo & politulo tuo iudicio, & illis interioribus literis meis, quibus sæpe verecundiorem me in loquendo facis. Mihi enim iudicatum est, si modo hoc Cęsar aut patietur, aut volet, deponere illam iam personã, in qua me sępe illi ipsi probaui, ac me totum in literas abdere, tecumq; & cum cæteris earum studiosis honestissimo otio perfrui. Tu vellem ne veritus esses, ne pluribus legerem tuas literas, si mihi (quemadmodũ scribis) longiores forte misisses, ac velim posthac sic statuas, tuas mihi literas longissimas quasq; gratissimas fore. Vale.

Declamationes Ciceronis.

Emisit quę dã Cicero.

Salutem dicere.

Limatulũ.

Interiores literæ.

Quisq;.

M.T.C.EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER OCTAVVS.

CAELIVS.M.CICERONI.S.D.

QVOD TIBI DECEDENS POLLICITVS SVM, ME OMNEIS res vrbanas diligẽtissime tibi perscripturum, data opera parauí qui sic omnia persequeretur, vt verear, ne tibi arguta nimium hæc sedulitas videatur. tametsi tu scio q̃ sis curiosus, & q̃ omnibus peregrinantibus gratum sit, minimarum quoq; rerum, quæ domi gerantur, fieri certiores. Tamen in hoc te deprecor, ne meum hoc officium arrogantiæ condemnes, q; hunc laborem alteri delegaui. Non quin mihi suauissimum sit, & occupato, & ad literas scribendas, vt tu nosti, pigerrimo, tuæ memoriæ dare operam. Sed ipsum volumen quod tibi misi, facile, vt ego arbitror, me excusat. Nescio cuius otii esset non modo perscribere hęc, sed omnino animaduertere. Omnia enim sunt ibi S.C. edicta, fabulæ, rumores. quod exemplũ si forte minus te delectarit, ne molestiã tibi cum impensa mea exhibeam, fac me certiorem. Si quid in repub. maius actum erit, quod isti operarii minus commode persequi possint, & quemadmodum actum sit, & quæ existimatio consecuta, quæq; de eo spes est, diligẽter tibi pscribemus. Vt nunc est, nulla magnopere expectatio est. Nam & illi rumores de comitiis transpadanorum, Cumarum tenus caluerunt. Romã cũ venissem, ne tenuẽ quidẽ auditionẽ de ea re accepi. Præterea Marcellus quidẽ adhuc nihil retulit de successione prouinciarũ Galliarum: in Calen. Iun. vt mihi ipse dixit, eam distulit relationem, qua sane meos sermones expressit, qui de eo tum fuerant, cum Romæ nos essemus. Tu si Pompeium, vt volebas, offendisti, qui tibi visus sit, & quam orationẽ habuerit tecum, quamq; ostenderit voluntatem (solet enim aliud sentire, & loqui, neq; tantum valere ingenio, vt non appareat, quid cupiat) fac mihi perscribas. Q; ad Cæsarem crebri, &

Cumarum tenus.

Auditio.

non belli de eo rumores, sed susurrationes dũtaxat veniũt, alius equitẽ perdidisse, quod opinor certe factum, alius septimam legionem vapulasse, ipsum apud Beluacos circunsederi interclusum ab reliquo exercitu, neq; adhuc certi quicq̃ est. neq; hæc incerta, tamen vulgo iactantur, sed inter paucos, quos tu nosti plane, secreto narrantur. At Domitius cum manus ad os apposuit, te ad. IX. Calend. Iun. subrostrarii (quod illorũ capiti sit) dissiparãt periisse, ita vt in vrbe, ac foro toto maximus rumor fuerit, atq; Põpeiũ in itinere occisum. Ego qui scirem Q. Pompeium Bauli schœnobaticã facere, & vsq; eo, vt ego misererer eius esuriei, nõ sum commotus, & hoc mendacio, siqua pericula tibi impenderent, vt defungeremur optaui. Plancus quidem tuus Rauennæ est, & magno congiario donatus a Cæsare nec beatus, nec bene instructus est. Tui Politici libri omnibus vigent. Vale.

CAELIVS CICERONI. S. D.

CErte inquam absolutus est, me repręsentãte pronunciatum est, & quidem omnibus ordinibus, sed & singulis in vnoquoq; genere sentẽtiis. Vide modo inquis, non mehercules: nihil enim vnq̃ tam prẹter opinionem, tam qd̃ videretur omnib⁹ indignum, accidit: quin ego quum pro amicitia validissime fauerem ei, & me iam ad dolendũ præparassem, postq̃ factum est, obstupui, & mihi visus sum captus esse. Quid alios putas? clamoribus, s. maximis iudices corripuerunt, & ostenderunt plane esse, quod ferri non posset. Itaq; relictus lege Licinia maiore esse periculo videtur. Accessit huc, q̃ postridie eius absolutionis, in theatrum Curionis Hortẽsius introiit, puto vt suum gaudium gauderemus. Hic tibi strepitus, fremitus, clamor, tonitruum, & rudentum sibilus. Hoc magis animaduersum est, q̃ intactus a sibilo peruenerat Hortensius ad senectutem. Sed tot bene, vt in totam vitam, q̃uis satis esset, & pœniteret eum iam vicisse. De repub. quid tibi scribam, nihil habeo. Marcelli impetus resederunt non inertia, sed (vt mihi videbatur) consilio. De comitiis consularibus incertissima est existimatio. Ego incidi in competitorem nobilem, & ignobilem egentem. Nam M. Octauius Cn. filius, & C. Hirrus mecũ petit. Hoc ideo scripsi, q̃ scio te acriter propter Hirrum, nuncium nostrorum comitiorum expectaturum. Tu tamen simulac me designatum audieris, vt tibi curæ sit, quod ad Pantheras attinet, Syngrapham Sitianam tibi commendo. Commentarium rerum vrbanarum primum dedi L. Castrinio Pæto: secundum ei, qui has literas tibi reddet. Vale.

Pantheras petit, de quibus supra.

CAELIVS CICERONI. S. D.

ESt ne? vici, & tibi sæpe, quod negaras discedens curaturũ, literas mitto? est, si quidem perferũtur, quas do. Atq; hoc eo diligentius facito, q̃ cum otiosus sum, plane vbi delectem otiolum meum, nõ habeo. Tu cum Romę eras, hoc mihi certum, ac iucundissimum vacanti negotium erat, tecum id otii tempus consumere, idq; non mediocriter desidero, vt non modo mihi solus esse, sed Romæ te profecto solitudo videatur facta, & qui (quæ mea negligẽtia est) multos sæpe dies ad te, cum hic eras, non accedebam, nunc quotidie non esse te ad quem cursitem, discrucior. Maxime vero, vt te dies, noctesq; quæram, competitor Hirrus curat. Quomodo illum putas auguratus tuum competitorem dolere, & dissimulare me certiorem, q̃ se candidatum? de quo, vt quem optas, q̃ primum nũcium accipias, tua mediusfidius magis q̃ mea causa cupio. Nam mea, si fio, forsitan cum locupletiore referam, sed hoc vsq; eo suaue est, q̃ si acciderit, tota vita risus nobis deesse non poterit. Sed tanti? Sed mehercule non multum M. Octauius eorum odia, qui Hirrum premunt, quæ permulta sunt, subleuat. Quod ad Philotimi liberti officium, & bona Milonis attinet, dedim⁹ operã, vt & Philotimus q̃ honestissime Miloni absenti, eiusq; necessariis satisfaceret, & secundum eius fidem, & sedulitatem existimatio tua conseruaretur. Illud nunc a te peto, si eris (vt spero) otiosus, aliquod ad nos, vt intelligamus nos tibi curæ esse, Syntagma conscribas. Quid tibi istuc inquis in mentem venit homini non inepto? aliquid ex tam multis tuis monimentis extare, qd̃ nostræ amicitiæ memoriã posteris quoq; prodat. Cuiusmodi velim, puto quæris. Tu aptius, qui omnem nosti disciplinam, quod maxime conuenit, excogitabis. Genere tamen, qd̃ & ad nos pertineat, & διδασκαλίαν quandam, vt versetur inter manus, habeat. Vale.

Syntagma petit.

CAELIVS CICERONI. S. D.

INuideo tibi ꝓ multa quotidie, quæ mirer, istoc perferunt. Primũ illud, absolutum Messalam, deinde eundem cõdemnatum. C. Marcellũ cõsulẽ factũ, M. Claudiũ a repulsa postulatũ a Gallis duobus. P. Dolabellã quindecimuirũ factũ. Hoc tibi non inuideo, caruisse te pulcherrimo spectaculo, & Lentuli Suræ repulsi vultum non vidisse. At qua spe? q̃ certa opinione descenderat? q̃ ipso diffidente Dolabella? & Hercules nisi nostri q̃ acutius vidissent, pene cõcedẽte aduersario superasset. Illud te nõ arbitror miratũ, Seruiũ tribu. ple. designatũ cõdẽnatũ, cui⁹ locũ C. Curio petiit. sane q̃ mlt̃is icutit, q eũ, facilitatẽq ei⁹ nõ norũt, magnũ metũ. Sed, vt spero & volo, & vt se fert, ipse bonos Senatus mallet totus: vt nunc est, hoc scaturit. Hui⁹ aũt volũtatis initiũ, & causa inest, ꝓ eũ nõ mediocriter Cæsar, qui solet infirmorũ hoim amicitias sibi qualibet impẽsa adiũgere, valde cõtẽpsit. Qua in re mihi videt illud perq̃ venuste †cecidisse, qd a reliqs quoq; vsq; eo est aĩaduersum, vt Curio, q nihil cõsilio facit, rõne, & insidiis vsus videret, in euitãdis eorũ cõsiliis q se intẽderãt aduersarios in ei⁹ tribunatũ: Lelios, & Antonios, & id gen⁹ valẽteis dico. Has ego tibi literas co maiore misi iter uallo, ꝓ comitiorũ dilationes occupatiorẽ me habebãt, & expectare ĩ dies exitũ cogebãt, vt cõfectis oĩbus te facerẽ certiorẽ. Ad Calen. Sextil. vsq; expectaui. Prętoris morę q̃dã iciderũt. Mea porro comitia, quẽ euẽtũ sint habitura nescio: opinionẽ qdẽ qd ad Hirrũ attinet, increbilẽ æd. pl. comitiis nacta sunt. Nã M. Celiũ Vicinianũ mẽtio illa fatua, quã deriseramus olim, & ꝑmulgatio de dictatore, subito deiecit, & deiectũ magno clamore ĩsecuta ẽ. Inde Hirrũ cũcti ad nõ faciẽdũ flagitare. Spero te celeriter & de nobis qd sperasti, & de illo qd vix sperare ausus es, auditurũ. De rep. iã noui qcq̃ expectare desieram⁹. Sed cũ senat⁹ habit⁹ esset ad Apollinis ad. xi. Cal. Sextil. & referret de stipẽdio Cn. Põpeii, mẽtio facta est de legione ea, quã expẽsam tulit C. Cęsari Põpei⁹, quo numero esset, quo appeteret, cũ ex Gallia coactus esset dicere Põpei⁹, se legionẽ abducturũ, sed nõ statim sub mẽtionẽ & cõuitiũ obtrectatorẽ. Inde interrogat⁹ de successione C. Cęsaris: de qua, hoc est de ꝓuinciis, placitũ est, vt cũ primũ ad vrbẽ reuerteret Cn. Põpeius, corã eo de successiõe ꝓuinciarũ ageret. Nã Arimĩnũ ad exercitũ Põpeius erat itur⁹, & statim puto Idib. Sextil. de ea re factũiri. ꝑfecto aut trãsiget aliqd, aut turpiter intercedet. Nã disputando cõiecit illã vocẽ Cn. Põpeius, omẽis oportere senatus dicto audienteis esse. Ego tamen sic nihil expecto, quo modo Paulũ consulẽ designatũ primũ sententiam dicentem. Sępius te admoneo de syngrapha Sitiana, cupio enim te intelligere eam rem ad me valde pertinere. Itẽ de Pãtheris, vt Cybiratas accersas, curesq; mihi vt vehantur. Præterea nunciatum nobis, & pro certo iam habetur, regem Alexandrinum mortuum: quid mihi suadeas, quo modo regnũ illud sese habeat, quis procuret, diligenter mihi perscribas. Calen. Sex. Vale.

CAELIVS CICERONI. S. D.

QVa tu cura sis, qd ad pacem prouinciæ tuæ, finitimarũq; regionũ attinet, nescio, ego quidem vehementer animi pendeo. Nam si hoc more moderari possemus, & pro viribus copiarum tuarum, belli quoq; existeret magnitudo, & quãtũ gloriæ triũphoq; opus esset assequeremur, periculosam & graue illã dimicationẽ euitarem⁹, nihil tã esset optãdũ. Nũc si Parthus mouet aliqd, scio nõ mediocrẽ fore contentionẽ, tuus porro exercit⁹ vix vnũ saltũ tueri põt. Hãc aũt nemo ducit rationẽ, sed oĩa desiderant ab eo, tãq̃ nihil denegatũ sit ei, quo min⁹ q̃paratissim⁹ esset q publico negotio ꝑposit⁹ ẽ. Accedit huc ꝓ successionẽ futurã ꝓpter Galliarũ cõtrouersiã nõ video. Tãetsi hac de re, puto te cõstitutũ qd factur⁹ esses, habere, tamen quo maturius constitueres, cũ hunc euẽtum prouidebã, visum est vt te facerem certiorem. Nosti enim hęc tralatitia, de Galliis cõstituetur, erit qui intercedat, deinde alius existet, q nisi libere liceat de oĩbus prouinciis decernere senatui, reliquas impediat. sic multũ ac diu ludetur, atq; ita diu, vt plus biennium in his tricis moretur. Si quid noui de repub. qd tibi scriberem, haberẽ, vsus essem mea consuetudine, vt diligenter & quid actum esset, & quid ex eo futurum sperarem, perscriberem. Sane tanq̃ † vi quadã in Cilicia omnia adhęserunt. Marcellus idẽ illud de prouinciis vrget, sed neq; adhuc frequẽtẽ senatũ efficere potuit. Hoc sic prętérito anno, Curio tribunus, & eadẽ actio de prouinciis introiuit, vt q̃facile nũc sit omnia impedire, & q̃ hoc Cæsari, qui sua causa rẽpu. nõ curet, superet, non te fallit. Vale.

CAELIVS CICERONI. S. D.

Seruii condemnatio.

†accidisse.

Flagitare.

Animi pẽdeo.

†in quadã filice iã oĩa

NOn dubito quin platũ ad te sit Appiũ a Dolabella reũ factũ, sane nõ ea, quã existimauerã, inuidia. Neq; em̃ stulte Appius, q simulatq; Dolabella accessit ad tribunal, introierat in vrbẽ, triũphiq; postulationẽ abiecerat. Quo facto retulit sermones, paratiorq; visus est q̃ sperauerat accusator. Is nunc in te maximã spem habet. Scio tibi eũ nõ esse odio, q̃ velis eũ obligare in tua manu est, cũ quo simultates si tibi nõ fuissent, liberius tibi de tota re eẽt. Nũc si ad illã summã veritatẽ, legitimũ ius exegeris, cauendum tibi erit, ne parum simpliciter, & cãdide posuisse inimicitias videaris. In hãc partẽ porro tutũ tibi erit, si qd volueris gratifi cari. Nemo. n. necessitudine, & amicitia te deterritũ ab officio dicet. Illud mihi occurrit, q; ĩter postulationẽ, & nois delationẽ, vxor a Dolabella discessit. Quid mihi discedẽs mãdaris, memini: quid ego tibi scripserim, te nõ arbitror oblitũ. Nõ est iã tẽpus plura narrandi. Vnũ illud monere te possum, si res tibi nõ displicebit, tñ hoc tẽpore nihil de tua volũtate ostendas, & expectes quẽadmodũ exeat ex hac causa. Deniq; inuidiosum tibi sit, si emanarit. Porro significatio vlla si intercesserit, clarius q̃ deceat, aut expediat, fiat. neq; ille tacere eam rẽ poterit, quæ suæ spei tã opportuna acciderit, queq; in negotio cõficiẽdo tãto illustrior erit, cũ presertim is sit, q si pniciosum sciret esse, loqui de hac re, vix tñ se cõtineret. Põpeius dicit valde pro Appio laborare, vt etiã putẽt alterutrũ de filiis ad te missurũ. Hic nos oẽs absoluimus, & Hercule cõfecta omnia, fœda, & inhonesta sunt. Cõsules autẽ habemus summa diligẽtia, adhuc senatuscõsultũ nisi de feriis Latinis, nullũ facere potuerũt. Curioni nostro tribunat9 cõglaciat. Sed dici nõ põt, quomodo hic oia iaceãt. Nisi ego cũ tabernariis, & aquariis pugnarẽ, veternus ciuitatẽ occupasset. Si Parthi vos nihil calfaciunt, nos nihil frigore frigescim9. Tñ quoquo modo hic oia iaceãt, potuit sine Parthis. Bibulus in Amano nescio quid cohorticularũ amisit. Hoc sic nunciatũ est. Quod tibi supra scripsi, Curionẽ frigere, iã calet. nã feruẽtissime concerpit. Bellissime enim, quia de intercalando non obtinuerat, transfugit ad populũ, & pro Cæsare loqui cœpit, legẽq; viariã nõ dissimilẽ agrariæ Rulli, & alimentariã, quas iubet ædiles metiri, iactauit. hoc nondum fecerat, cũ priorẽ epistolæ partem scripsi. Amabo te, si qd qd̃ opus fuerit, Appio facies, ponito me in gratiã. De Dolabella, integrum tibi reserues, suadeo: & huic rei, de qua loquor, & dignitati tuę equitatis, opinioniq; hoc ita facere expedit. Turpe tibi erit Pantheras græcas me non habere. Vale.

Cõglaciat.
Veternus.

CAELIVS CICERONI. S. D.

QVàm cito tu istinc decedere cupias, nescio: ego quidẽ eo magis, quo adhuc felici9 res gessisti. Dũ istic eris, de belli Parthici periculo cruciabor, ne hũc risum meũ metus aliqui perturbẽt. Breuiores has literas properãti publicanorũ tabellario subito dedi: tuo liberto pluribus verbis scriptas pridie dederã. Res aũt nouæ nullæ sane acciderũt, nisi hæc vis tibi scribi. quæ certe vis. Cornificius adolescẽs Oristillæ filiã sibi despondit. Paula Valeria soror Triarii diuortiũ sine causa, quo die vir e prouincia vẽturus erat, fecit. Nuptura est D. Bruto, nondũ retulerat. Multa in hoc gñe incredibilia te absente acciderũt. Seruius Ocella nemini persuasisset se mœchum esse, nisi triduo bis deprehensus esset. quæres vbi, vbi hercule ego minime vellem. relinquo tibi, quod ab aliis quæras. neq; enim displicet mihi imperatorem singulos percontari, cum qua sit aliquis deprehensus. Vale.

Cornificio9
Ocella mœchus.

CAELIVS CICERONI. S. D.

ETsi de repu. quæ tibi scribã, habeo, tamẽ nihil quo magis gauisurũ te putẽ habeo, q̃ hoc. Scito C. Sẽproniũ Rufum mel, ac delitias tuas calumniã maximo plausu tulisse, q; is in causa M. Tucciũ accusatorẽ suũ post ludos Romanos reũ lege Plotia de vi fecit, hoc cõsilio, q; videbat, si extraordinarius nemo reus accessisset, sibi hoc anno causam esse dicẽdã. Dubiũ porro illi nõ erat. Nemini hoc deferre munusculum maluit, q̃ suo accusatori. Itaq; sine vllo subscriptore descẽdit, & Tucciũ reũ fecit. At ego simulatq; audiui, inuocatus ad subsellia rei accurro, surgo, neq; verbum de re facio. Totum Semproniũ vsq; eo perago, vt Nestoriũ quoq; interponã, & illã fabulã narrẽ, quẽadmodũ tibi p beneficio dederit, si qd iniuriis suis esset, quo Nestorius teneret. Hęc quoq; magna nũc cõtẽtio forũ tenet. M. Seruili9 postq̃ inceperat, omnibus in rebus turbarat, ne quod non venderet cuiq̃ relinqueret, maximeq; nobis traditus erat inuidię. Neq; Laterẽseis, prętore postulãte Pausania, nobis patronis, quo ea

Accusatorem suum.
Accusatori suo.

pecunia pueniſſet,recipere voluit.Q; Pylius neceſſarius Attici noſtri de repetũdis eũ poſtu lauit,magna illico fama ſurrexit,& de dãnatione feruenter loq; eſt cœptũ. Quo vẽto piicit Appius minor,vt iplicet de pecunia ex bonis patris pueniſſe ad Seruiliũ, puaricatiõiſq; cau ſam diceret depoſitũ.HS.lxxxi. Admiraris amẽtiã,imo actiões ſtultiſſimas,qd ſi nefarias pa tris cõfeſſiones audiſſes? Mittit in cõſilium eoſdẽ illos,q litis æſtimarãt iudices,cũ æquo nu mero ſententię fuiſſent.Laterẽſeis leges ignorãs pnunciauit qd ſinguli ordines iudicaſſent, & ad extremũ,vt ſolẽt,nõ redigã.Poſtq̃ diſceſſit, & pro abſoluto Seruilius haberi cœptus, legiſq; vnũ & cẽteſimũ caput legit,in quo ita erat,Qd eorũ iudicũ maior pars iudicarit,id ius ratũ eſto,in tabulas abſolutũ nõ retulit,ordinũ iudicia perſcripſit.Poſtulãte rurſus Ap pio,cum Lucio Lolio tranſegit,& relaturũ dixit.Sic nũc neq; abſolutus,neq; damnatus Ser uilius de repetũdis ſaucius Pylio tradet.Nam de diuinatione Appius,cũ calumniã iuraſſet, cõtẽdere auſus non eſt,Pylioq; ceſſit,& ipſe de pecuniis repetũdis a Seruiliis eſt poſtulatus, & preterea de vi reus a quodã ſuo emiſſario eſt factus.recte hoc par habet. Quod ad remp. pertinet,omnino multis diebus expectatiõe Galliarũ actum nihil eſt.Aliquãdo tamẽ ſæpe re dilata,& grauiter acta,& plane perſpecta Cn.Pompeii volũtate in eam partẽ, vt eũ decedere poſt Cal.Martias placeret,Senatuſconſultũ quod tibi miſi factũ eſt,auctoritates perſcriptæ. S.C.auctoritas pridie Calẽ.Octobris in æde Apollinis.Scribæ affuerunt L. Domitius Cnæi filius Aenobarbus, Q.Cælius, Q.Fabius frater, Metellus Pius Scipio,Lucius Iulius Lucii filius,P.Annalis,Caius Septinius Titi filius Quirina,Caius Lucius Caii filius Puphircus, Caius Scribonius Caii filius,Poblius Curio,Lucius Atteius Lucii filius Ancapito. Vale.

M.CAELIVS.M.CICERONI.S.D.

QVod Marcus Marcellus cõſul No.Feb.de puinciis cõſularib9, D.E.R.I.C. vti C.Paul9,Caius Marcell9 cõſules,cũ magiſtratũ iniſſẽt ad.X.Cal.Mart. q̃ ĩ ſuo magiſtratu futura eẽnt de cõſularib9 puinciis ad Senatũ referrẽt, neve qd pri9 ex Cal.Mart.ad ſenatũ referrẽt,neve qd cõiunctim de ea re re ferret a cõſulibus,vtiq; eius rei cauſa p dies comitiales Senatũ haberẽt.Sa ne tũ vterq; conſul faceret,& cũ de ea re ad ſenatũ referretur a Conſ.eorũ qui in.ccc.iudicib9 eſſent, ſex adducere liceret. Si quid ea re ad populum,vel ad plebẽ opus eſſet,vt Ser.Sulpitius,M.Marcel.Conſ.Prætores, Tribuniq; pleb. quibus eorum videretur ad Po.plebemve referrent:quod ii non tuliſſent,vti quicũq; deinceps eſſent ad po.plebemve ne ferrent.S.C.A.Pr.Calend.Octob.in æde Apollinis.Scribæ affuerunt L.Domitius Cn.F. Aenobarbus.Q.Mar.Qu.Filius.Pius Scipio.L.Iulius L.fili9. Pob.Annalis.C.Septinius T.fi lius Quirina.C.Scribonius C.filius.Pob.Curio.L.Atteius L.filius Ancapito.M.Oppius M. filius Terentia.Quod M.Marcel.conſul. de prouinciis. D.E.R.I.C.Senatũ exiſtimare nemi nem eorum,qui poteſtatem habent intercedendi,impediẽdi morã afferre oportere,quo mi n9 de rep.Q.P.ad ſenatũ referat,ſenatuſq; cõſultũ fieri poſſit: q ĩpedierit,eũ ſenatũ exiſtima re cõtra rẽp.feciſſe.Si qs huic ſenatuſcõſulto ĩterceſſerit,Senatui placere auctoritatẽ pſcribi, & de ea re ad ſenatũ,pplmq; referre.Huic ſenatuſcõſ.ĩterceſſit C.Celi9,L.Vicini9,P.Corne li9,C.Iuli9 Pãſa.Itẽ ſenatui placere auctoritatẽ pſcribi de militib9,q ĩ exercitu C.Ceſaris ſũt, q eorũ ſtipẽdia,merita,cauſas,qb9 de cauſis miſſi fieri debeãt,habeãt ad hũc ordinẽ referre, vt eorũ ratio habeat,cauſamq; cognoſcãt.Si qs huic ſenatuſcõſulto ĩterceſſiſſet,ſenatui pla cere auctoritatẽ pſcribi,& de ea re placere ad hũc ordinẽ referri. Huic ſenatuſcõ.interceſſit Celius.C.Pãſa trib.ple.Itẽq; ſenatui placere in Ciliciã puinciã,& in octo reliquas puincias, quas ptorii p ptore obtinerẽt,eos q ptores fuerũt,neq; ĩ puicia cũ impio fuerũt,quos eorũ ex ſenatuſcõ.cũ impio in puincias p ptore mitti oporteret, eos ſortito ĩ puincias mitti pla cere.ſi ex eo nũero quos S.C.in puincias ire oporteret ad numerũ nõ eẽnt,q in eas puincias pficiſcerent,tũ vti qdq; collegiũ primũ pplĩ Ro.fuiſſet,neq; in puincias pfecti eſſent,ita ſor te ĩ puincias pficiſcerent.ſi ad numerũ nõ eſſent, tũc deinceps pximi cuiuſq; collegii,q pto res fuiſſẽt,neq; ĩ puicias pfecti eẽnt,ĩ ſortẽ cõiicerẽt,quoad is nũer9 effect9 eẽt,quẽ ad nũe rũ ĩ puicias mitti oporteret.Si qs huic S.C.ĩterceſſiſſet,auctoritas pſcriberet.Huic S.C.in terceſſit C.Celi9.C.Pãſa trib.ple.ILLA pterea Cn.Põpeii ſunt aiaduerſa,q̃ maxime cõfidẽtiã attulerũt hoĩb9,vt diceret ſe añ Calẽ.Mar.nõ poſſe ſine iniuria de puiciis Ceſaris ſtatuere. poſt Calen.Mar.ſe nõ dubitaturũ.Cũ ĩterrogaret ſi q tũ ĩtercederẽt,dixit hoc nihil ĩtereſſe vtrũ Ceſar ſenatus dicto audiẽs futurus nõ eſſet,an pararet,q ſenatũ decernere nõ pateret.

De ea re ita cẽſuerunt.

Quid si inquit alius & consul esse, & exercitum habere volet? At ille q̃ clementer. Quid si filius meus fustẽ mihi impingere volet? His vocibus, vt existimarẽt hoies Pompeio cũ Cesare esse negotium, effecit. Itaq; iam vt video, alterutram ad conditionem descendere vult Cæsar, vt aut maneat, neq; hoc anno sui ratio habeat, aut si designari poterit, decedat. Curio se contra eum totum parat, quid assequi possit nescio. Illud vides, bene sentientem, etsi nihil effecerit, cadere nõ posse. Me tractat liberaliter Curio, & mihi suo munere negotium imposuit. Nam si mihi non dedisset eas, quæ ad ludos ei aduectæ erant Aphricanæ, potuit super sedere. Nunc quando dare necesse est, velim tibi curæ sit quod a te semper petii, vt aliquid istinc bestiarum habeamus, Sitianamq; syngrapham tibi cõmendo. Libertũ Philonẽ istuc misi, & Diogenẽ græcũ, qbus mandata, & literas ad te dedi: eos tibi & rẽ de qua misi, velim curæ habeas: nã q̃ vehemẽter ad me pertineat, in iis quas tibi illi reddẽt, literis descripsi. Vale.

CAELIVS CICERONI. S. D.

Hirri repulsa.

Sic tu inquis Hirrum tractasti? Immo si scias q̃ facile, q̃ve contentionis quidẽ minimę fuerit, pudeat te ausum illum vnq̃ esse incedere tanq̃ tuũ cõpetitorẽ. Post repulsam vero risus facit, ciuẽ bonũ ludit, & contra Cæsarẽ sententias dicit, expectationẽ corripit, Curionẽ prorsus non mediocriter obiurgatus, hac repulsa se mutauit. Pręterea qui nunq̃ in foro apparuerit, nõ multũ in iudiciis versatus sit, agit causam liberaliter, sed raro post meridiẽ. De prouinciis quod tibi scripserã Idibus Sextilis actumiri, interpellat. Iudiciũ Marcelli consul. designati in Cal. reiectũ ne frequentiã quidem efficere potuerat. Has literas ad. iiii. Non. Septẽbris dedi, cũ ad eã diẽ ne †promulgatũ quidẽ quicq̃ esset. Vt video, causa hæc integra in proximũ annũ transferetur, & quantũ diuino, relinquendus tibi erit, qui prouinciã obtineat. Nam non expeditur successio, quando Galliæ, quæ habent intercessorẽ, in eandẽ conditionem, quã cæterę prouinciæ, vocantur. Hoc mihi non est dubiũ, quo tibi magis scripsi, vt ad hunc euentũ te parares. Fere literis omnibus tibi de Pantheris scripsi, turpe tibi erit Patischum Curioni decẽ pantheras misisse, te non multis partib9 plureis, quas ipas Curio mihi, & alias Aphricanas decẽ donauit, ne putes illũ tantũ prędia rustica dare scire. Tu si mõ memoria tenueris, & Cybiratas accersieris, itemq; in Pamphyliã literas miseris (Nã ibi plureis capi aiunt) quod voles, efficies. Hoc vehementius laboro nunc, q; seorsum a collega puto mihi omnia paranda. Amabo te, impera tibi, hoc cura: soles libenter, vt ego maiorem partẽ, nihil curare. In hoc negotio nulla tua nisi loquendi cura est, hoc est imperandi, & mãdandi. Nam simulatq; erunt captæ, qui alant eas, & deportent habes eos, quos ad Sitianam syngrapham misi. puto etiam si vllã spem mihi literis ostenderis, me isto missurum alios. Marcum †Fetidium equitẽ Romanũ amici mei filiũ, bonũ, & strenuũ adolescẽtẽ, qui ad suũ negotiũ istuc venit, tibi cõmendo, & te rogo, vt eum in tuorũ numero habeas. Agros quos fructuarios habent ciuitates, vult tuo beneficio, quod tibi facile, & honestũ factu est, immuneis esse: gratos, & bonos viros tibi obligaris. Nolo te putare Fauoniũ a columnariis præteritũ esse, optimus quisq; eũ non fecit. Pompeius tuus aperte Cæsarẽ, & prouinciam tenere cum exercitu, & Consul ipse tamen hanc sententiã dixit, nullũ hoc tẽpore senatusconsultũ faciendũ. Scipio hanc, vt Calen. Martiis de prouinciis Galliis, neu quid cõiunctim referret. Contristauit hęc sententia Balbum Cornelium, & scio eum conquestum esse cum Scipione. Callidius in defensione sua fuit disertissimus, in accusatione satis frigidus. Vale.

†pfugatũ. Diuino.

Accersieris an accerseris.

†Fitidium

M. CAELIVS. M. CICERONI. S. D.

Sane q̃ literis C. Cassii, & Deiotari sumus cõmoti. Nam Cassius cis Euphratem copias Parthorũ esse scripsit, Deiotarus pfectas per Comagenẽ in prouinciam nostrã. Ego quidẽ pręcipuũ metũ, quod ad te attinebat, habui, qui scirẽ q̃ paratus ab exercitu esses, ne quod hic tumultus dignitati tuæ periculũ afferret. Nã de vita, si paratior ab exercitu esses, timuissem. Nunc exiguitas copiarũ recessum non dimicationẽ mihi tuã præsagiebat. Hæc quõ acciperent homines, q̃ probabilis necessitas futura esset, vereor etiam nunc, neq; prius desinã formidare, q̃ tetigisse te Italiã audiero. Sed de Parthorũ trãsitu nuncii varios sermones excitarunt. Alius enĩ Pompeiũ mittẽdũ, alius ab vrbe nõ remouendũ, alius Cæsarẽ cum suo exercitu, alius consules, nemo tamen ex senatusconsulto priuatos: Consules autẽ, quia verẽtur ne illud senatusconsultum fiat, vt paludati exeant, & contumeliose pręter eos ad alium

res transferat, omnino senatũ haberi nolũt: vsq; eo, vt parũ diligẽtes in rep. videant. sed honeste, siue negligẽtia, siue inertia est, siue ille quẽ ꝓposui, metus, latet sub hac tẽperãtię existimatione, nolle ꝓuinciã. A te literę nõ venerũt, & nisi Deiotari subsecutę essent, ĩ eã opinionẽ Cassius venerat, q̃ diripuisset ipse, vt viderent ab hoste vastata, finxisse bellũ, & Arabas ĩ prouinciã ĩmisisse, eosq; Parthos eẽ senatui renũciasse. Quare tibi suadeo, quicũq; est istic status rerũ, diligenter, & caute pscribas, ne aut velificatus alicui dicaris, aut aliqd qd̃ referret scire, reticuisse. Nũc exitus est anni. nã ego has literas ad. xiiii. Calẽ. Decẽbris scripsi. plane nihil video ante Cal. Ianuarias agi posse. Nosti Marcellũ q̃ tardus, & parũ efficax sit, itẽq; Seruius q̃ cũctator. Cuiusmodi putas hoc esse? aut q id qd̃ nolint conficere posse, q q̃ cupiũt, ita frigide agũt, vt nolle existiment? Nouis magistratibus aũt, si Parthicum bellũ erit, hęc causa primos menseis occupabit. Sin aũt aut nõ erit istic bellũ, aut tum erit, vt vos, aut successores paruis additis copiis sustinere possint, Curionẽ video se dupliciter iactaturũ: primũ vt aliqd Cęsari adimat: inde, vt aliquod Põpęio tribuat, quoduis q̃libet tenue munusculũ. Paulus porro non humane de prouincia loquit. huius cupiditati occursurus est Furnius noster, plureis suspicari nõ possum. hæc noui. Alia q̃ possunt accidere, nõ cerno. Multa tẽpus afferre, & ꝑparata multa esse scio: sed intra fines hos q̃cũq; acciderint, vertent. Illud addo ad actiones C. Curionis de agro Campano, de quo negãt Cæsarẽ laborare, sed Põpęiũ valde nolle, ne vacuus adueniẽti Cæsari pateat. Qd̃ ad tuũ decessum attinet, illud tibi nõ possum polliceri me curaturũ, vt tibi succedatur, illud certe ꝑstabo, ne amplius proroget. Tui cõsilii est, si tẽpus, si senatus coget, si honeste a nobis recusari nõ poterit, velis ne pseuerare: mei officii est, meminisse qua obtestatione decedens mihi ne paterer fieri mandaris. Vale.

Velificat⁹.

CAELIVS M. CICERONI. S. D.

On diu, sed acriter nos tuę supplicationes torserunt. Incideramus enim in difficilem nodũ. Nã Curio tui cupidissimus, cui oĩbus rationibus comitia les eripiebãtur, negabat se vllo modo pati posse decerni supplicationes: ne si quid furore Pauli adeptũ esset boni, sua culpa videretur amisisse, & præuaricator causę publicę existimaret. Iraq; ad pactionẽ descẽdimus, & confirmarũt Cõsules se his supplicationibus in hũc annũ nõ vsuros. Plane qd̃ vtrisq; consulibus gratias agas, est: Paulo magis certe. Nã Marcellus sic respõdit ei, spem in istis supplicationibus non habere: Paulus se omnino in hunc annũ non edicturũ. Renũciatum nobis erat Hirrum diutius dicturũ, prendimus eũ, nõ modo nõ fecit, sed cũ de hostibus ageretur, & posset rẽ impedire, si vt numeraretur, postularet, tacuit. Tantũ Catoni assensus est, qui & locutus honorifice non decreuerat supplicationes. Tertius ad hos Fauonius accessit. Quare pro cuiusq; natura, & instituto gratię sunt agendę. His ꝓ tãtũ volũtatẽ ostẽderũt: pro sentẽtia, cũ impedire possent, nõ pugnarũt. Curioni vero, ꝓ de suarũ actionũ cursu, tua causa deflexit. Nã Furnius, & Lentulus, vt debuerũt, quasi eorũ res esset, vna nobiscũ circumierũt, & laborarũt. Balbi quoq; Cornelii operã, & sedulitatẽ laudare possum. Nã cũ Curione vehemẽter locutus est: & eum, si aliter fecisset, iniuriam Cæsari facturũ dixit: tũ eius fidem in suspitionẽ adduxit. Nõ deerant quidem q̃ inique transigi volebant Domitii, Scipiones: q̃bus hac re ad intercessionẽ euocandã interpellantibus, venustissime Curio respõdit, se eo libẽtius nõ intercedere, ꝓ quosdam qui decernerẽt, videret confici nolle. Qd̃ ad rẽpublicã attinet, in vnã causam omnis cõtẽtio coniecta est, de prouinciis inquã adhuc incubuisse cũ senatu Põpęius videtur, vt Cæsar ante Idus Nouẽbreis decedat. Curio omnia potius subire cõstituit, q̃ id pati. cæteras suas abiecit actiones. Nostri porro, quos tu bene nosti, ad extremũ certamẽ rẽ deducere nõ audent. Scena rei totius hæc. Pompęius tãq̃ Cæsarẽ nõ impugnet, sed qd̃ illi ęquũ putet, constituat, ait Curionem quęrere discordias. Valde autẽ nõ vult, & plane timet Cęsarem cõsulẽ designari prius, q̃ exercitũ, & prouinciã tradiderit. Accipitur satis male a Curione, & totus eius secũdus cõsulatus exagitatur. Hoc tibi dico, si omnibus rebus prement Curionẽ, Cæsar defendet: intercessorẽ si (qd̃ vidẽtur) reformidarint, Cæsar quoad volet, manebit. Quã quisq; sentẽtiã dixerit, in cõmentario est rerũ vrbanarũ, e quo tu quę digna sunt, selige, multa transi, in primis ludorũ explosiones, & funerũ, & cæterarũ ineptiarũ. plura habet vtilia. Deniq; malo in hãc partẽ errare, vt quæ nõ desideres audias, q̃ quicq̃, qd̃ opus est, prętermittatur. Tibi curę fuisse de Sitiano negotio, gaudeo. Sed quando suspicaris minus certa fide eos tibi visos, tanq̃ procurator sic agas rogo. Vale.

Eorum.

Epistolarum familiarium

CAELIVS CICERONI.S.D.

Male cogitare.

Vdet me tibi cõfiteri,& q̃ri de Appii hominis ingratissimi iniuriis, qui me odisse,qa magna mihi debebat beneficia,cœpit: & cum homo auarus,vt ea solueret, sibi impare nõ posset,occultũ bellũ mihi indixit,ita occultũ tñ,vt multi mihi renũciarẽt,& ipse facile animaduerterẽ male eũ de me cogitare. Posteaq̃ vero cõperi eũ collegiũ tẽtasse,deinde aperte cũ quibusdam locutũ, cũ L.Domitio (vt nũc est) mihi inimicissimo homine deliberare velle hoc munusculum deferre,Cn.Põpeio tũ ipsum reprehendẽte,vt ab eo deprecarer iniuriã, quẽ vitã mihi debere putarẽ,impetrare nõ potui.Quid ergo est? Tum quidẽ aliquot amicis,qui testes erant meorũ ĩ illũ meritorũ,locutus sum:postea q̃ illũ,ne cui satisfaceret quidẽ,me dignũ habere sensi,malui collegę eius homini alienissimo mihi,& propter amicitiã tuã nõ æquissimo me obligare,q̃ illius simiæ vultũ subire.Id postq̃ resciit,excanduit, & me causam inimicitiarũ q̃rere clamitauit,vt si mihi in pecunia minus satisfecisset, per hãc speciẽ simultatis eũ cõsectarer.Postea nõ destitit accersere palam Seruiũ accusatorẽ,inire cũ Domitio consilia. quibus cũ parũ procederet,vt vlla lege mihi poneret accusatorẽ, cõpellari ea lege me voluerũt, qua dicere nõ poterãt:insolentissimi homines summis Circensibus ludis meis postulandum me lege Scãtinia curant. Vix hoc erat prelocutus, cũ ego Appiũ cẽsorẽ eadẽ lege postulaui. Qd melius caderet,nihil vidi. Nã sic est a populo & nõ infimo quoq; approbatũ,vt maiorẽ Appio dolorẽ fama,q̃ postulatio attulerit.Preterea cœpi sacellũ in domo qd est,ab eo petere. Cõturbat me mora serui huius, q tibi literas attulit. Nã acceptis prioribus literis amplius quadraginta dies mansit.Quid tibi scribam,nescio.Scis Domitio diem timori esse,expecto te valde,& q̃primũ videre cupio.A te peto,vt meas iniurias perinde doleas, vt me existimas,& dolere,& tuas vlcisci solere. Vale.

Simia.

Postulare lege Scãtinia.

CAELIVS M.CICERONI.S.D.

Dolabellæ affinitas.

Gratulor tibi affinitate viri mediusfidius optimi. Nã hoc ego de illo existimo.Cętera porro,qbus adhuc ille sibi parũ vtilis fuit,& ętate iã sunt decursa,& cõsuetudine,atq; auctoritate tua:pudore Tullię,siqua restabũt,cõfido celeriter sublatũ iri.Nõ est em̃ pugnax in vitiis,neq; hebes ad id qd melius sit intelligẽdũ.Deinde (qd maximũ est)ego illũ valde amo.Velles C.Curionẽ nostrũ lautũ intercessionis de prouinciis exitũ habuisse.Nã cũ de intercessione referret,q̃ relatio fiebat ex senatusconsulto,primaq; M.Marcelli sentẽtia pronũciata esset,q agendũ cũ tribunis plebis cẽsebat,frequẽs senatus in alia oĩa iit.Stomacho est scilicet Põpeius Magnus nũc ita languẽti,vt vix id qd sibi placeat,reperiat.Trãsierat illuc,vt nec ratio esset eius habẽda,q neq; exercitũ,neq; prouicias traderet. Quẽadmodũ hoc Põpeius laturus sit,cũ cognoscat quidnã reipu.futurũ sit,si aut nõ possit,aut nõ curet,vos senes diuites videritis.Q.Hortensius,cum has literas scripsi,animam agebat. Vale.

Animam agere.

CAELIVS CICERONI.S.D.

Domitii repulsa.

Anti nõ fuit Arsacen capere,Seleuciã expugnare, vt earũ rerũ quę hic gestę sunt,spectaculo careres.nũq̃ tibi oculi doluissent,si in repulsa, Domitii vultũ vidisses.magna illa comitia fuerũt, & plane studia ex partiũ sensu apparuerũt.perpauci necessitudinẽ secuti officiũ pstiterũt.Itaq; mihi est Domitius inimicissimus,vt ne familiarẽ qdẽ suũ quẽq̃ tã oderit, q̃ me:atq; eo magis q̃ p iniuriã sibi putat ereptũ,cuius ego auctor fuerim. Nunc furit tam gauisos homines suũ dolorẽ,vnũq; me studiosiorẽ Antonii. Nã Cn.Saturninũ adolescẽtem ipse Cn.Domitius reum fecit, saneq̃ superiore vita inuidiosum,qd iudiciũ nũc in expectatione,inest etiã in bona spe,post Sex.Peducei absolutionẽ.De sũma reip.sæpe tibi scripsi,me annũ pacẽ nõ videre: & quo ppius ea contẽtio q̃ fieri necesse est accedit,eo clarius id periculũ apparet.Propositũ hoc est,de quo q rerũ potiunt̃,sunt dimicaturi,q̃ Cn.Põpeius constituit nõ pati C.Cæsarẽ cõsulẽ aliter fieri,nisi exercitũ,& prouincias tradiderit : Cæsari aũt psuasum est,se saluũ esse nõ posse,si ab exercitu recesserit.Fert illã tñ cõditionẽ, vt ambo exercitus tradãt.Sic illi iã amores,& inuidiosa cõiũctio,non ad occultã recedit obtrectationẽ,sed ad bellũ se rũpit: neq; mearũ rerũ qd cõsilii capiã,reperio,q̃ ne dubito qn te quoq; hęc deliberatio sit pturbatura.Nã mihi cũ hoĩb⁹ his & gratia & necessitudo ẽ,tũ cãm illã,nõ hoĩes odi.Illud te nõ arbitror fugere,qn hoĩes ĩ dissensiõe domestica debeãt,q̃diu ciuiliter sine ar-

Põpeii & Cæsaris dissensionis causę.

22

mis certet, honestiorē seq partē: vbi ad bellū, & castra vētū sit, firmiorē: & id melius statuere, qd tutius sit. In hac discordia, video Pōpeiū, Senatū, qp res iudicāt, secū habiturū: ad Cæsarē oēs, q cū timore, aut mala spe viuāt, accessuros: exercitū cōferēdū nō eē oīno: sat spatii sit, ad cōsiderādas vtriusq copias, & eligēdā partē. Prope oblitus sum, qd maxime fuit scribēdū. Scis Appiū censorē hic ostenta facere de signis, & tabulis, de agris modo, de ære alieno acerrime agere. Persuasum est ei, censurā lomentum, aut vitrū esse, errare mihi videt. Nā sordescit vere vultu, & venas sibi omneis, & viscera aperit. Curre p deos, atq hoīes, & q̄primū hęc risum veni, Legis Scātiniæ iudiciū apud Drusum fieri, Appiū de tabulis, & signis agere. crede mihi est pperādū. Curio noster sapiēter id qd remisit de stipendio Pōpeii, fecisse existimat. Ad summā q̄ris quid putē futurū? si alteruter eorū ad Parthicū bellū nō eat, video magnas impēdere discordias, quas ferrū, & vis vindicabit. vterq & animo, & copiis est paratus. Si sine suo periculo fieri posset, magnū & iucundū tibi fortuna spectaculum parabit. Vale.

CAELIVS CICERONI. S. D.

Cquādo tu hominē ineptiorem, q̄ tuū Cn. Pompeiū vidisti, qui tātas turbas, q tā nugax esset, cōmorit? Ecquem aūt Cæsare nostro acriorē in rebus gerēdis, eodē ī victoria tēperatiorem aut legisti, aut audisti? Quid est? nunc tibi nostri milites, qui durissimis, & frigidissimis locis teterrima hyeme bellum ambulando cōfecerūt, malis orbiculatis esse pasti vident? Quid iam inquis? gloriose omnia. si scias q̄ sollicitus sum, tū hāc meam gloriam quæ ad me nihil pertinet, derideas. Quæ tibi exponere nisi coram nō possum, idq celeriter fore spero. Nam me cum expulisset ex Italia, Pompeiū cōstituit ad Vrbem vocare, idq iam existimo cōfectū, nisi maluit Pōpeiū Brūdusii circūsedere. Pereā si minima causa est pperādi isto mihi, p te videre, & oīa intima cōferre discupio. habeo aūt q̄multa. Hui vereor (qd solet fieri) ne cū te videro, oīa obliuiscar. Sed tū quodnā ob scelus iter mihi necessariū retro ad alpeis versus incidit? adeo p Intemelii ī armis sunt, neq de magna causa. Bellienus verna Demetrii q ibi cū pfidio erat, Domitiū quēdā nobilē illic Cæsaris hospitē a cōtraria factione nūmis acceptis cōphēdit, & strāgulauit. Ciuitas ad arma iit. eo cū q̄tuor cohortibus mihi p niueis eūdū est. Vsquequaq, inqs, se Domitii male habēt. Vellē qdē verna ppugnatur? tātū animi habuisset in vestro Domitio, quantū ipse catenatus in hoc habuit. Ciceroni F. S. D. Vale.

Pōpeius.

Mala orbiculata.

Q̄multa.

CAELIVS CICERONI. S. D.

Xanimatus sum tuis literis, quibus te nihil nisi triste cogitare ostēdisti, neq id quid esset, perscripsisti. Non †em quale esset qd cogitares, aperuisti. Has illico ad te literas scripsi. Per fortunas tuas Cicero, per liberos oro, obsecro, ne quid grauius de salute, & incolumitate tua consulas. Nā deos, homines, amicitiāq nostrā testificor, me neq temere pdixisse, neq temere monuisse: sed postq̄ Cæsarē cōuenerim, sententiāq eius, qualis futura esset, parta victoria cognouerim, te certiorē fecisse. Si existimas eādē rationē fore Cæsari in dimittēdis aduersariis, & cōditionibus ferēdis, erras. Nihil nisi atrox, & sæuū cogitat, atq etiā loquit. Iratus senatui exilit: his intercessionibus plane incitatus est: non erit depcationi locus. Quare si tibi tu, si filius vnicus, si domus, si spes tuæ reliquę tibi charę sunt, si aliqd apud te nos, si vir optimus gener tuus valet, eorū fortunas nō debes velle cōturbare, vt eā causam in cuius victoria salus nostra est, aut odisse, aut relinquere cogamur, aut impiā cupiditatē contra salutē tuā habeamus. Deniq illud cogita, quid offensę fuerit in ista cūctatione te prius subisse. Nūc te contra victorem facere, quem dubiis rebus lædere noluisti, & ad eos fugatos accedere, quos resistenteis sequi nolueris, summę stultitiæ est. Vide ne dū pudet te parū optimatē esse, parum diligenter quid optimū sit, eligas. Qd si totum tibi persuadere nō possum, saltem dū quid de Hispaniis agamus, scitur, expecta, quas tibi nūcio aduentu Cæsaris fore nostras. Quā isti spem habeant amissis Hispaniis, nescio. Quod porro tuū cōsiliū sit ad desperatos accedere, nō mediusfidius reperio. Hoc qd tu non dicendo mihi significasti, Cæsar audierat: ac simulatq hæc mihi dixit, statim quid de te audisset, exposuit. negaui me scire, sed tamē ab eo petii, vt ad te literas mitteret, qbus maxime ad remanēdū cōmoueri posses. Me secū in Hispaniā ducit. Nā nisi ita faceret, ego prius, q̄ ad vrbē accederē, vbicūq esses, ad te pcurrissem, & hoc a te psens cōtēdissem, atq omni vi te retinuissem. Etiā atq etiā Cicero cogita, ne te tuos q omneis funditus euertas, ne te sciēs, prudēsq eo demittas, vnde exitum vides nullum esse.

†em

Q; si te aut voces optimatum cõmouent, aut nonnullorum hominũ insolentiã, & iactationẽ ferre nõ potes, eligas censeo aliquod oppidũ vacuũ a bello, dũ hæc decernũtur. quæ cũ conceris, & ego te sapienter fecisse iudicabo, & Cæsarem non offendes. Vale.

CAELIVS CICERONI.S.D.

ERgo me potius proficisci in Hispaniam fuisset, q̃ Formiis esse, anteq̃ tu profectus es ad Pompeiũ: qd̃ vtinã aut Appius Claudius in ista parte p̃hibuisset, aut C. Curio, cuius amicitia me paulatim in hanc partẽ causę imposuit. nam mihi sentio bonã mentẽ iracũdiæ timore ablatam. Tũ tũ porro, cum ad te proficiscens noctu Ariminũ venissem, dum mihi pacis mãdata das ad Cæsarem, & mirificũ ciuem agis, amici officiũ neglexisti, neq; mihi consuluisti. Neq; hęc dico, q̃ diffidam huic causæ, sed crede mihi, perire satius est, q̃ hos videre. Q; si timor vestrę crudelitatis non esset, eiecti iam pridẽ hinc essemus. Nã hic nũc prẽter fœneratores paucos, nec homo, nec ordo quisq̃ est, nisi Põpeianus. Equidẽ iam effeci, vt maxime plebs, & qui antea noster fuit populus, vester esset. Cur hoc inquis? immo reliquias expectant. Vos inuitos vincere coegero, irritaui in me Catonem. Vos dormitis, nec hęc adhuc mihi videmini intelligere, q̃ nos pateamus, & q̃ simus imbecilli. Atq; hoc nullius prẽmii spe faciam, sed, qd̃ apud me plurimũ solet valere, doloris, atq; indignitatis causa. Quid istic facitis? prælium expectatis, qd̃ firmissimum est? Vestras copias non noui, nostri valde depugnare, & facile algere, & exurire consuerunt. Vale.

M.T.C.EPISTOLARVM FAMILIARIVM
LIBER NONVS.

M.T.CICERO M.TERENTIO VARRONI.S.D.

EX his literis quas Atticus a te missas mihi legit, quid ageres, & vbi esses, cognoui: quando autem te visuri essemus, nihil sane ex eisdẽ literis potui suspicari. In spem tamen venio appropinquare tuũ aduentum, qui mihi vtinam solatio sit. etsi tot, tantisq; rebus vrgemur, vt nullam alleuationem quisq̃ non stultissimus sperare debeat. Sed tamen aut tu potes me, aut ego te fortasse aliqua re iuuare. Scito enim me, postea q̃ in vrbem venerim, rediisse cum veteribus amicis, idest cum libris nostris in gratiam, etsi nõ idcirco eorum vsum dimiseram, q̃ iis succẽserem, sed q̃ eorum me subpudebat. Videbar enim mihi, cum me in res turbulentissimas infidelissimis sociis demisissem, præceptis illorum non satis paruisse. Ignoscunt mihi, & reuocant in consuetudinẽ pristinam, teq; q̃ in eo permanseris, sapientiorem q̃ me dicunt fuisse. Quamobrẽ quando placatis his vtor, videor sperare debere, si te viderim, & ea quæ premãt, & ea quę impendeãt, me facile transiturum. Quamobrẽ siue in Tusculano, siue in Cumano adire te placebit, siue (qd̃ minime velim) Romæ, dummodo simul simus, perficiam profecto, vt id vtriq; nostrum commodissimum esse †videatur. Vale.

Libri amici veteres.

†diiudicet

CICERO VARRONI.S.D.

CAninius idẽ tuus, & idẽ noster, cũ ad me nup vespi venisset, & se postridie mane ad te iturũ esse dixisset, dixi ei me daturũ aliqd mane, & vt peteret, rogaui. Conscripsi epistolã noctu, nec ille ad me rediit, oblitũ credidi. Attamẽ eã ipsam epistolã misissem p meos, nisi audissem ex eodẽ, postridie te mane e Tusculano exiturũ. At ibi repente paucis post diebus, cũ minime expectarẽ, venit ad me Caninius mane, proficisci ad te statim dixit: etsi erat ἐωλὸς illa epistola, p̃sertim tantis postea nouis rebus allatis, tñ perire meã lucubrationẽ nolui, & eã ipsam Caninio dedi. Sed cũ eo & hoĩe docto, & amãtissimo tui, locutus ea sũ, q̃ ptulisse illũ ad te existimo. Tibi aũt idẽ cõsilii do, qd̃ mihimetipsi, vt vitemus oculos hoĩm, si linguas min⁹ facile possumus. Qui.n. victoria se efferũt, quasi victos nos intuẽtur. Qui aũt victos esse nostros moleste ferũt, nos dolent viuere. Queres fortasse, cur cũ hęc in vrbe sint, non absim quẽ admodũ tu. Tu em̃ ipse, q̃ & me & alios prudẽtia vĩcis, oĩa credo vidisti, nihil oĩno te fefellit.

Quis est tam lynceus, qui in tantis tenebris nihil offendat, nusq̃ incurrat? Ac mihi quidem iam pridem venit in mentem, bellum esse aliquo exire, vt ea quæ agebantur hic, quæq; dicebantur, nec viderem, nec audirem. Sed calumniabar ipse, putabam, qui obuiam mihi venisset, vt cuiq; commodum esset, suspicaturum, aut dicturum etiam, si non suspicaretur. Hic aut metuit, & ea refugit: aut aliquid cogitat, & habet nauem paratam. Deniq; leuissime qui suspicaretur, & qui fortasse me nouisset optime, putaret me idcirco discedere, q; quosdã homines oculi mei ferre non possent. Hæc ego suspicans adhuc Romæ maneo, & tamen λελιθότως consuetudo diuturna callum iam obduxit stomacho meo. Habes rationẽ mei consilii. Tibi igitur hæc, censeo latẽdum tantisper ibidem, dum efferuescit hæc gratulatio, & simul dum audiamus, quemadmodũ negotium confectum sit. confectum enim esse existimo. Magni autem intererit, qui fuerit victoris animus, qui exitus rerum. q̃q̃ quo me coniectura ducat, habeo, sed expecto tamen. Te vero nolo, nisi ipse rumor iam raucus erit factus, ad Baias venire. Erit enim nobis honestius etiam, cum hinc discesserimus, videri venisse in illa loca ploratum potius, q̃ natatum. Sed hæc tu melius, modo nobis stet illud, vna viuere in studiis nostris, a quibus antea delectationem, modo solatium petebamus, nunc vero etiam salutem deesse non arbitramur. Si quis adhibere volet, nõ modo vt architectos, verum etiam vt fabros ad ædificandam rempublicam, poterimus & nos libenter accurrere. Sin nemo vtetur opera, tamen & scribere, & legere πολιτείας, & si minus in curia, atq; in foro, at in literis, & libris, vt doctissimi veteres fecerunt, nauare reip. & de moribus, ac legibus q̃rere. Mihi hæc videntur. Tu quid sis acturus, & quid tibi placeat, pergratum erit, si ad me scripseris. Vale.

Incurro.

Callum obducere.

CICERO VARRONI.S.D.

Tsi quid scriberem non haberem, tamen amico ad te eunti non potui nihil dare. Quid ergo potissimum scribam? qd̃ velle te puto, cito me ad te esse venturum. Etsi vide quæso satis ne rectum sit nos hoc tanto incendio ciuitatis in istis locis esse. Dabimus sermonem iis, qui nesciũt nobis, quocunq; in loco simus, eundem cultum, eundem victum esse. Quid refert? tamen in sermonem incidemus. Valde, id credo, laborandum est, ne cum omnes in omni genere, & scelerum, & flagitiorum volutentur, nostra nobiscum, aut inter nos cessatio vituperetur. Ego vero neglecta barbarorum inscitia te persequar. q̃uis enim hæc sint misera, quæ sunt miserrima, tamen artes nostræ nescio quo modo nunc vberiores fructus ferre videntur, q̃ olim ferebant, siue quia nulla nunc in re alia acquiescimus, siue q; grauitas morbi facit, vt medicinæ egeamus, eaq; nunc appareat, cuius vim non sentiebamus, cum valebamus. Sed quid ego hæc ad te, cuius domi nascuntur γλαῦκα εἰς ἀθήνας? nihil scilicet nisi vt rescribens aliquid me expectares. sic igitur facies. Vale.

M.T.C. VARRONI.S.D.

Eri δωρατῶν me scito κῆ Διόδωρον κρίνειν. Quapropter si venturus es, scito necesse esse te venire. Sin autem non, τῷ ἀδωράτῳ est te venire. Nũc vide vtra te κρίσις magis delectet, χρυσιππεία ne, an hęc quã noster Diodorus non concoquebat. Sed de his etiam rebus otiosi cum erimus loquemur. hoc etiam est κῆ χρύσιππον δωρατόν. De Costio mihi gratum est. Nam id etiam Attico mandaram. Tu si minus ad nos, nos accurremus ad te. si hortum in bibliotheca habes, nihil deerit. Vale.

Crisis.

M.T.C.VARRONI.S.D.

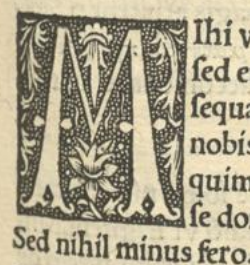

Mihi vero ad No. bene maturum videtur fore, neq; solum propter reipublicę, sed etiam propter anni tempus. Quare diem istum probo, itaq; eũdem ipse sequar. Consilii nostri, nisi eos quidem qui id secuti non sunt, nõ pœniteret, nobis pœnitendum putarem. Secuti enim sumus non spem, sed officiũ. Reliquimus autẽ non officiũ, sed desperationẽ. Itaq; verecũdiores fuimus, q̃ qui se domo nõ cõmouerũt: saniores, q̃ qui amissis opibus domũ nõ reuerterũt. Sed nihil minus fero, q̃ seueritatẽ otiosorum: & quoquo modo res se haberẽt, magis illos vereor qui in bello occiderint, q̃ hos curo, quibus nõ satisfacimus, quia viuimus. Mihi si spatiũ fuerit in Tusculanũ ante Nonas veniendi, istic te videbo: sin minus, persequar in Cumanũ, & ante te certiorem faciam, vt lauatio parata sit. Vale.

Lauatio.

CICERO VARRONI.S.D.

Tuis verbis.

CAninius noster me tuis verbis admonuit,vt scriberẽ ad te,si qd esset,qd putarẽ te scire oportere.Est igit aduentus Cæsaris in expectatione, neq; tu id ignoras.Sed tñ cũ ille scripsisset,vt opinor,se in Alsiense vẽturũ,scripserũt ad eũ sui,ne id faceret,multos ei molestos fore,ipsumq; multis.In Pontinũ videri cõmodius eũ exire posse.Id ego nõ intelligebam,quid interesset.Sed tamẽ Hircius mihi dixit,& se ad eũ,& Balbum,& Oppium scripsisse,vt ita faceret,homines,vt cognoui,amantes tui.Hoc ego idcirco nosse te volui, vt scires hospitiũ tibi vbi parares,vel potius vtrobiq; . quid em̃ ille facturus,incertũ est.& simul ostentaui me istis esse familiarẽ,& cõsiliis eorũ interesse.Qd ego cur nolim,nihil video. NON ENIM est idẽ ferre,si quid ferendũ est,& probare,si quid probandũ nõ est. etsi qd non probẽ? Quid em̃ iam scio pter initia rerũ?Nã hęc in volũtate fuerũt.Vidi em̃ (nã tu aberas) nostros amicos cupere bellũ: hũc autẽ nõ tã cupere,q̃ nõ timere. Ergo hęc consilii fuerũt,reliqua necessaria. Vincere autẽ aut hos,aut illos necesse est.Scio te semp mecũ in luctu fuisse,cũ videremus q̃ illud ingens malũ alterutrius exercitus ex ducũ ĩteritu.Tũ vero extremũ maloꝝ omniũ esse ciuilis belli victoriã:quã qdẽ ego etiã illoꝝ timebã,ad quos veneramus. Crudeliter em̃ otiosis minabãtur,eratq; iis & tua inuisa volũtas,& mea oratio.Nũc vero si essent nostri potiti, valde intẽperantes fuissent.Erãt em̃ nobis perirati,quasi quicq̃ de nostra salute decreuissem⁹, qd nõ idẽ illis cẽsuissemus:vt quasi vtilius reip.fuerit, eos etiã ad bestiarũ auxiliũ cõfugere, q̃ vel mori,vel cũ spe,si nõ optima,at aliqua tñ viuere.At in pturbata repu.viuimus,quis negat?Sed hæc viderint ii q nulla sibi subsidia ad omneis vitę status parauerũt.Huc em̃ vt venirẽ,superior lõgius q̃ volui,fluxit oratio. Cũ em̃ te semp magnũ hominẽ duxerim,tũ q̃ his tẽpestatibus es prope solus in portu,fructusq; doctrinę percipis eos, q maximi sunt,vt ea cõsideres,eaq; tractes,quoꝝ & vsus,& delectatio est oĩbus istoꝝ & actis,& voluptatibus antepoenẽda.Equidẽ hos tuos Tusculanenseis dies instar esse vitę puto, libenterq; omnibus omneis opes cõcesserim,vt mihi liceat, vi nulla interpellãte,isto modo viuere. Qd nos quoq; imitamur vt possumus,& in nostris studiis libẽtissime cõquiescimus. QVIS ENIM hoc nõ dederit nobis,vt cũ opa nostra patria siue nõ possit vti,siue nolit,ad eã vitã reuertamur,quã multi docti hoies,fortasse nõ recte,sed tñ multi,etiã reip.pponendã putauerũt? Quæ igit studia magnoꝝ hoim sentẽtia vacationẽ habẽt, eandẽ publici muneris iis cõcedẽte repub.cur non aburamur?Sed plus facio,q̃ Caninius mandauit. Is.n.si qd ego scirẽ,rogarat,qd tu nescires: ego tibi ea narro,quę tu melius scis,q̃ ipse qui narro.Faciã ergo illud qd rogatus sum,vt eorum quæ temporis huius sint,quæ tua esse audiero,ne quid ignores. Vale.

Cum & tũ.

Instar vitę.

CICERO VARRONI.S.D.

COenabam apud Seium,cũ vtriq; nostrũ redditæ sunt a te literę.Mihi vero iam maturũ videt.Nã q̃ antea te calumniatus sum,indicabo malitiã meã. Volebã prope alicubi esset, si qd bonæ salutis σύντε δὴ ἔρχομαι: nũc quãdo confecta sunt omnia,dubitandũ nõ est,quin equis viris. Nam vt audiui de Lucio Cæsaris filio,mecũ ipse.Quid hic mihi faciet patri?Itaq; non desino apud istos q nũc dominant,cœnitare.Quid faciã? tempori seruiẽdũ est.Sed ridicula missa faciamus,pręsertim cũ sit nihil,qd rideamus.Aphrica terribili tremit horrida terra tumultu.Itaq; nullũ est ἀπροσκλαύστου,qd nõ verear.Sed qd q̃ris,quãdo,qua,quo,nihil adhuc scimus. Istuc ipm de Baiis nõnulli dubitãt,an p Sardiniã veniat. Illud.n.adhuc pdiũ suũ nõ inspexit,nec vllũ habet deterius,sed tñ nõ cõtemnit. Ego oĩno magis arbitror p Siciliã,vel iã sciemus,aduentat em̃ Dolabella,eũ puto magistrũ fore . πολλοὶ μαθηταὶ κρείττονες διδασκάλων . Sed tamẽ si sciã quid tu cõstitueris,meũ consiliũ potissimũ accõmodabo ad tuũ, quare expecto tuas literas. Vale.

Versus.

CICERO VARRONI.S.D.

TSi munus flagitare, q̃uis qs ostẽderit,& ne popul⁹ qdẽ solet, nisi cõcitat⁹, tñ ego expectatione pmissi tui moueor,vt admoneã te,nõ vt flagitem.Misi aũt ad te quattuor admonitores nõ nimis verecũdos.Nosti enim pfecto os adolescentioris eius Academiæ.Ex ea igitur media excitatos misi, q metuo ne te forte flagitent,ego aũt mãdaui,vt rogarent. Expectabã omnino iãdiu, meq; sustinebam, ne ad te prius ipse quid scriberem, q̃ aliquid accepissem,

Flagito.

Rogo.

vt possem te remunerari q̃ simillimo munere.Sed cũ tu tardius faceres,idest vt ego interpre tor,diligẽtius,teneri nõ potui,quin cõiũctionẽ studiorũ,amorisq̃ nostri,quo possem literarũ genere declararẽ.Feci igit sermonẽ inter nos habitũ in Cumano,cũ esset vna Põponius: tibi dedi parteis Antiochianas,quas a te probari intellexisse mihi videbar:mihi sumpsi Philonis, puto fore,vt cũ legeris,mirere id nos locutos esse inter nos,qd nũq̃ locuti sumus, sed nosti morẽ dialogorũ.Post hæc aũt mi Varro q̃plurima,si videbit, & de nobis inter nos, sero fortasse,sed superiorũ tẽporũ fortuna reip.causam sustineat.Hæc ipsi pstare debemus: atq̃ vtinã quietis tẽporibus,atq̃ aliquo si nõ bono,at saltem certo statu ciuitatis, hæc inter nos studia exercere possemus.Q̃q̃ tũ quidẽ vel alię quępiã rationes,honestas nobis & curas,& actiones darent:nũc autẽ quid est sine his cur viuere velimus?Mihi vero cũ his ipsis vix:his autẽ detractis,nec vix quidẽ.Sed hæc corã,& sępius.Migrationẽ,& emptionẽ feliciter euenire volo, tuũq̃ in ea re consilium probo.Cura vt valeas.

DOLABELLA CICERONI.S.D.

SI vales gaudeo,& ipse valeo,& Tullia nostra recte valet.Terẽtia minus belle habuit,sed certũ scio iã cõualuisse eã. Præterea rectissime sunt apud te oia. Etsi nullo tẽpore in suspitionẽ tibi debui venire partiũ causa potius, q̃ tua tibi suadere,vt te aut cũ Cæsare,nobiscũq̃ cõiũgeres,aut certe in otiũ referres,præcipue nũc iam inclinata victoria,ne possum qdẽ in vllã aliã incidere opinionem,nisi in eã,in quam scilicet tibi suadere videar,qd pie tacere non possum.Tu aũt mi Cicero,sic hęc accipies,vt siue probabunt tibi,siue nõ pbabũtur, ab optimo certe animo,ac deditissimo tibi & cogitata,& scripta esse iudices.Animaduertis Cn.Põpęiũ,nec nominis sui,nec rerũ gestarũ gloria,nec etiã regũ,ac nationũ clientelis,quas ostentare crebro solebat,esse tutũ:& hoc etiã qd infimo cuiq̃ cõtigit,illi nõ posse cõtingere, vt honeste effugere possit,pulso Italia,amissis Hispaniis,capto exercitu veterano,circũuallato nũc deniq̃.qd nescio an vlli vnq̃ nostro acciderit imperatori.In quã rẽ, qd aut ille sperare possit, aut tu,†animũ aduerte p tua prudẽtia.Sic em facillime qd tibi vtilissimũ erit,cõsilii capies. Illud aũt a te pęto,vt si iã ille euitauerit hoc pericul̃,& se abdiderit ĩ classem, tu tuis rebus cõsulas,& aliquãdo tibi potius,q̃ cuiuis sis amicus.Satisfactũ est iam a te vel officio, vel familiaritati,satisfactũ etiã ptibus,& reipu.quã tu pbabas.Reliquũ est,vbi nũc est resp.ibi sim⁹ potius,q̃ dũ illã veterẽ sequamur,simus ĩ nulla.Quare velim mi iucũdissime Cicero, si forte Põpęius pulsus his quoq̃ locis,rursus alias regiones pętere cogat, vt tu te vel Athenas, vel in quãuis quietã recipias ciuitatẽ.Qd si eris facturus,velim mihi scribas,vt ego,si vllo modo potero,ad te aduolẽ.Quęcũq̃ de tua dignitate ab impatore erũt impętrãda,qua est humanitate Cæsar,facillimũ erit ab eo tibi ipsi impętrare, & meas tamẽ preces apud eũ non minimũ auctoritatis habituras puto.Erit tuę quoq̃ fidei,& humanitatis, curare vt is tabellari⁹ quẽ ad te misi,reuerti possit ad me,& a te mihi literas referat. Vale.

Pompęii pęricula.

†animaduerte.

CICERO.P.DOLABELLAE.S.D.

NOn sum ausus Saluio nostro nihil literarum dare, nec mehercule habebam quid scriberem, nisi te a me mirabiliter amari, de quo etiam nihil scribente me,te non dubitare certo scio.Omnino mihi literæ magis sunt expectandæ a te,q̃ a me tibi. Nihil enim Romæ geritur,quod te putem scire curare.nisi forte scire vis me inter Niciam nostrum,& Vidium iudicem esse.Profert alter (vt opinor) duobus versiculis expensum Niciæ, alter Aristarchus hos ὀβελίζει.Ego tanq̃ criticus antiquus iudicaturus sum,vtrum sint τοῦ πρωτοῦ, an παρεμβεβλημένοι.Puto nunc dicere,oblitus ne es igitur fungorum illorũ,quos apud Niciam?& ingentium culinarum cum Sophia Septimæ?Quid ergo?adeon tu mihi excussam seueritatem veterẽ putas,vt ne in foro reliquię pristinæ frontis appareant?Sed tũ suauissimũ συμβιώτην nostrum præstabo integellum,nec cõmittam,vt si ego eum condemnaro,tu restituas,ne habeat Plancus Bursa,apud quem literas discat.Sed quid ago?cum mihi sit incertũ tranquillo ne sis animo,an vt in bello,in aliqua maiuscula cura,negotioue versere,labor longius. Cum igitur mihi erit exploratum te libenter esse risurum,scribam ad te pluribus. Te tamen hoc scire volo,vehementer populum sollicitum fuisse de P.Syllæ morte ante q̃ certũ scierit.Nũc quęrere desierunt,quomodo pęrierit.Satis putant se scire,qd sciunt. Ego cætera qui animo æquo fero,vnum vereor, ne hasta Cæsaris†refrixerit. Vale.

Amari a me.

†non refrixerit.

CICERO DOLABELLAE SVO.S.D.

Meo ipsius

VEl meo ipsius interitu mallem literas meas desiderares, q̃ eo casu, quo sum grauissime afflictus: quẽ ferrem certe moderatius, si te haberem. Nam & oratio tua prudens, & amor erga me singularis, multum leuaret. Sed quoniam breui tempore, vt opinio nostra est, te sum visurus, ita me affectũ offendes, vt multum a te possim iuuari: non quo ita sim fractus, vt aut hominem me esse oblitus sim, aut fortunę succumbendum putem, sed tamen hilaritas illa nostra & suauitas, quæ te præter cæteros delectabat, erepta mihi omnino est. Firmitatẽ tamẽ & constantiam, si modo fuit aliquando in nobis, eãdem cognosces, quã reliquisti. Qd̃ scribis prelia te mea causa sustinere, non tam id laboro, vt si qui mihi obtrectent, a te refutentur, q̃ intelligi cupio, qd̃ certe intelligitur, me a te amari. qd̃ vt facias, te etiam atq; etiã rogo. Ignoscasq; breuitati mearum literarum: nam & celeriter vna futuros nos arbitror, & nondũ satis confirmatus sum ad scribendum. Vale.

CICERO DOLABELLAE.S.D.

GRatulor Baiis nostris, si quidẽ, vt scribis, salubres repẽte factę sunt. nisi forte te amãt, & tibi assentãtur, & tãdiu dũ ades, sunt oblitę sui. Qd̃ quidẽ si ita est, minime miror, cælũ etiã, & terras vim suã, si tibi ita cõueniat, dimittere. Oratiunculã pro Deiotaro, quã requirebas, habebã mecũ, qd̃ non putaram. Itaq; eã tibi misi: velim sic legas, vt causam tenuẽ, & inopem, nec scriptione magnope dignã, sed ego hospiti veteri, & amico munusculũ mittere volui leuidense crasso filo, cuiusmodi ipsius solent esse munera. Tu velim animo sapienti, fortiq; sis, vt tua moderatio, & grauitas aliorum infamet iniuriam. Vale.

CICERO DOLABELLAE.S.D.

CSuberinus Calenus, & meus est familiaris, & Leptę nostri familiarissimi per necessarius. Is cum vitãdi belli causa profectus esset in Hispaniam cum M. Varrone ante bellũ, vt in ea prouincia esset, in qua nemo nostrũ post Afraniũ superatũ bellũ vllũ fore putarat, incidit in ea ipsa mala, qua summo studio vitauerat. Oppressus est enĩ bello repẽtino: qd̃ bellũ cõmotũ a Scapula, ita postea confirmatũ est a Pompeio, vt nulla ratione se ab illa miseria eripere posset. Eadem causa fere est M. Planii hæredis, qui est item Calenus, Leptæ nostri familiarissimus. Hosce igitur ambos sic tibi cõmẽdo, vt maiore cura, studio, sollicitudine animi cõmendare nõ possim. Volo ipsorũ causa, meq; in eo vehemẽter, & amicitia mouet, & humanitas. Lepta vero cũ ita laboret, vt eius fortunę videãtur in discrimen venire, non possum ego nõ aut proxime atq; ille, aut etiã æque laborare. Quapropter etsi sæpe expertus sum, quantũ me amares, tamẽ sic velim tibi persuadeas, id me in hac re maxime iudicaturũ. Peto igit̃ a te, vel si pateris, oro, vt homines miseros, & fortuna, quã vitare nemo potest, magis q̃ culpa calamitosos, cõserues incolumeis, velisq; per te me hoc muneris cũ ipsis amicis hominibus municipio Caleno, quicũ mihi magna necessitudo est, tum Leptæ, quẽ omnibus antepono, dare. Qd̃ dicturus sum puto equidẽ nõ valde ad rem pertinere, sed tamẽ nihil obest dicere, res familiaris alteri eorũ valde exigua est, alteri vix equestris. Quapropter qñ his Cæsar vitam sua liberalitate cõcessit, nec est qd̃ iis pręterea magnopere potest adimi, reditũ, si me tantũ amas, quãtũ certe amas, hominibus confice. In quo nihil est, pręter viã longã, quã idcirco non fugiũt, vt & viuant cum suis, & moriantur domi. Qd̃ vt enitare, contendasq;, vel potius vt perficias (posse enim te mihi persuasi) vehementer te etiam atq; etiam rogo. Vale.

Cõmend.

Volo ipsorũ causa.

Peto & oro.

Municipiũ

CICERO DOLABELLAE.S.D.

CTsi cõtẽtus erã mi Dolabella tua gloria, satisq; ex ea magnã lętitiã, voluptatẽq; capiebã, tñ nõ possum nõ cõfiteri cumulari me maximo gaudio, q̃ vulgo hoĩm opinio sociũ me ascribat tuis laudibus. Neminẽ cõueni, cõuenio aũt quotidie plurimos: sunt.n.pmulti optimi viri, q̃ valetudinis causa in hęc loca veniãt: pręterea ex municipiis frequẽtes necessarii mei: quin oẽs cũ te summis laudibus ad cælũ extulerint, mihi cõtinuo maximas gratias agant. Negant enĩ se dubitare, qn tu meis præceptis, & consiliis obtẽperans pręstantissimũ te ciuẽ, & singularem consulẽ pbeas. Quibus ego q̃q̃ verissime possum respondere te, quę facias, tuo iudicio, & tua sponte facere, nec cuiusq̃ egere consilio,

Acute.

tñ neq; plane assentior, ne ĩminuã laudẽ tuã, si oĩs a meis cõsiliis ꝓfecta videat, neq; valde nego. Sũ.n.auidior etiã, q̃ satis est, gloriẖ. Est tñ nõ alienũ a dignitate tua, qd̃ ipsi Agamemnoni regi regũ fuit honestũ, habere aliquẽ in cõsiliis capiũdis Nestorẽ: mihi vero gloriosum, te iuuenem consulẽ florere laudibus, quasi alũnũ disciplinẖ meẖ. L. quidẽ Cẖs. cum ad eũ ægrotum Neapolim venissem, q̃q̃ erat oppressus toti⁹ corporis dolorib⁹, tñ ante, q̃ me plane salutarit, o mi Cicero, inqt, gratulor tibi, cũ tãtũ vales apud Dolabellã, quãtũ si ego apud sororis filiũ valerẽ, iã salui esse possem⁹. Dolabellẖ vero tuo & gratulor, & gratias ago: quẽ quidẽ post te cõsulẽ, solũ possumus vere cõsulẽ dicere. Deinde multa de facto, ac de re gesta, tum nihil magnificẽtius, nihil ꝑclarius actũ vnq̃, nihil reip. salutarius. Atq; hẖc vna vox oĩm est. A te aũt peto, vt me hãc quasi falsam hẖreditatẽ alienẖ gloriẖ finas cernere, meq; aliqua ex parte in sociẽtatẽ tuarũ laudũ venire patiare. q̃q̃ mi Dolabella (hẖc.n.iocat⁹ sum) libẽti⁹ omneis meas, si modo sunt aliq̃ meẖ laudes, ad te trãsfuderim, q̃ aliquã partẽ exhauserim ex tuis. Nã cũ te semper tantũ dilexerim, quantũ tu intelligere potuisti, tum his tuis factis sic incẽsus sum, vt nihil vnq̃ in amore fuerit ardẽtius. NIHIL est em̃ (mihi crede) virtute formosius, nihil pulchrius, nihil amabilius. Semp amaui M. Brutũ propter eius summũ ingeniũ, suauissimos mores, singularẽ probitatẽ, atq; cõstantiã: tñ Idibus Martiis tantũ accessit ad amorẽ, vt mirarer locũ fuisse augẽdi in eo, qd̃ mihi iampridẽ cumulatũ etiã videbat. Quis erat, qui putaret ad eũ amorẽ, quẽ erga te habebã, posse aliquid accedere! tantũ accessit, vt mihi nũc deniq; amare videar, antea dilexisse. Quare qd est qd̃ ego te horter, vt dignitati, & gloriẖ seruias! ꝑponã tibi claros viros, qd̃ facere solẽt, q hortantur! Neminẽ habeo clariorẽ, q̃ te ipsum, te imitere oportet, tecũ ipse certes, nec licet qdẽ tibi iã tãtis reb⁹ gestis nõ tui similẽ esse. Qd̃ cũ ita sit, hortatio nõ est necessaria, gratulatione magis vtendũ est. Cõtigit.n.tibi, qd̃ haud scio an nemini, vt summa seueritas aiaduersionis nõ modo nõ inuidiosa, sed etiã popularis esset, & cũ bonis oĩbus, tũ infimo cuiq; gratissima. Hoc si tibi fortuna quadã cõtigisset, gratularer felicitati tuẖ, sed cõtigit magnitudine tũ animi, tũ etiã ĩgenii, atq; cõsilii. Legi.n.cõcionẽ tuã, nihil illa sapiẽtius, ita pedetẽtim, & gradatim tũ accessus a te ad causam facti, tũ recessus, vt res ipa maturitatẽ tibi aiaduertẽdi oĩm cõcessu daret. Liberasti igit & Vrbẽ periculo, & ciuitatẽ metu: neq; solum ad tẽpus maximã vtilitatem attulisti, sed etiã ad exemplũ facti. Intelligere debes in te repositã esse rẽpu. tibiq; nõ modo tuendos, sed etiã ornandos esse illos viros, a q̃bus initium libertatis profectũ est. Sed his de rebus corã plura propediẽ, vt spero. Tu quãdo rẽp. nosq; conseruas, fac vt diligentissime te ipsum mi Dolabella custodias. Vale.

Cernere.

His tuis.

Virtutis laus.

Amare.

Diligere.

An nemini pro cuiq̃.

CICERO PAPIRIO PAETO.S.D.

DVabus tuis epistolis respõdebo. vni quã triduo ante acceperã a Zeto, alteri quã attulerat Phileros tabellarius. Ex priorib⁹ tuis literis intellexi ꝑgratã tibi esse sententiã meã, & animũ meũ perspectũ circa curã valetudinis tuæ, quã tibi esse gaudeo. Sed, mihi crede, nõ perinde vt est re, absens literis perspicere potuisti. Nam cũ satis a multis (nõ em̃ possum aliter dicere) & coli me videã, & diligi, nemo est illorũ oĩm mihi te iucundior. Nã q; me amas, q; id etiã pridem & cõstãter facis, est id quidẽ magnũ, atq; haud scio, an maximũ, sed tibi cõmune cum multis: q; tu ipse tam amandus es, tamq; dulcis, tãq; in omni genere iucundus, id est proprie tuum. Accedunt nõ Attici, sed salsiores, q̃ illi Atticorũ, Romani veteres, atq; vrbani sales. Ego aũt (existimes licet quod lubet) mirifice capior facetiis maxime nostratibus, ꝑsertim cum eas videã primum oblitas Latio, tum, cũ in Vrbem nostrã est infusa peregrinitas, nunc vero etiã brachatis, & transalpinis nationibus, vt nullum veteris leporis vestigium appareat. Itaq; te cũ video, omneis mihi Gracchos, oĩneis Lucilios, vere vt dicã, Crassos quoq;, & Lelios videre videor. Moriar, si ꝑter te quẽq̃ reliquũ habeo, in quo possim imaginẽ antiquẖ, & vernaculẖ festiuitatis agnoscere. Ad hos lepores cũ amor erga me tãtus accedat, miraris me tanta perturbatione valetudinis tuẖ tã grauiter exanimatũ fuisse! Q; aũt altera epistola purgas te, nõ dissuasorẽ mihi emptionis Neapolitanẖ fuisse, sed auctorẽ moderationis vrbanẖ, neq; ego aliter accepi, intellexi tñ idem, qd̃ his intelligo literis, non existimasse te mihi licere id, quod ego arbitrabar, res has nõ omnino quidẽ, sed magnã partẽ relinquere. Catulũ mihi narras, & illa tempora, quid simile! ne mihi quidẽ ipi tũc placebat diutius abesse ab reipu. custodia. Sedebamus.n.in puppi, clauũq; tenebam⁹, nũc aũt vix est in sentina locus. An minus multa senatusc̃ũsulta futura putas, si ego sim Neapoli! Romẖ cum sum, & vrgeo forum,

Pridem.

Sales.

Brachati.

Allusio ad nauclerũ.

senatusconsulta scribunt apud amatorẽ tuũ familiarẽ meũ. Equidẽ, cũ in mentẽ venit, ponor ad scribendũ, & ante audio senatuscõsultũ in Armeniã, & Syriam esse perlatũ, qd in meã sententiam factum esse dicatur, q̃ omnino mentionem vllam de ea re esse factã. Atq; hoc nolim me iocari putes. Nã mihi scito iã a regib⁹ vltimis allatas esse literas, qbus mihi gratias agãt, q̃ se mea sentẽtia reges appellauerim, quos ego nõ modo reges appellatos, sed oino natos nesciebam. Quid ergo est? tñ q̃diu hic erit noster hic prefectus morib⁹, parebo auctoritati tue: cum vero aberit, ad fungos me tuos conferã. Domũ si habebo, in denos dies, singulos sumptuariæ legis conferam. Sin minus inuenero, qd placeat, decreui habitare apud te. Scio enim me nihil gratius tibi facere posse. Domum Sullanam desperabam iam, vt tibi proxime scripsi, sed tamen non abieci. Tu velim, vt scribis, cum fabris eam perspicias. Si em̃ nihil est in parietibus, aut in tecto vitii, cætera probantur. Vale.

Ciceronis fama.

M.C.PAPIRIO PAETO.S.D.

Eodẽ exemplo bis.

Electauerunt me literę tuę, in quibus primũ amaui amorẽ tuum, qui te ad scribendũ incitauit, verentẽ ne Silius suo nuncio aliquid mihi sollicitudinis attulisset, de quo etiã tu mihi antea scripseras, bis quidem eodẽ exemplo, facile vt intelligerẽ te esse commotũ: & ego tibi accurate rescripseram, vt quoquo modo in tali re, atq; tẽpore, aut liberarẽ te ista cura, aut certe leuarem. Sed qñ proximis quoq; literis ostendis quantæ curæ tibi sit ea res, sic mihi Pęte habeto, quicquid arte fieri potuerit, (Non.n. iam satis est cõsilio pugnare, artificiũ quoddã excogitandũ est.) Sed tñ quicqd elaborari, aut effici potuerit, ad istorum beneuolentiã conciliandã, & colligendã, summo studio me consecutũ esse, nec frustra, vt arbitror. sic em̃ color, sic obseruor ab oĩbus iis qui a Cęsare diligunt, vt ab eis me amari putem. NAM ETSI non facile diiudicat amor verus, & fictus, nisi aliquod incidat eiusmodi tẽpus, vt quasi aurũ igne, sic beneuolẽtia fidelis periculo aliquo perspici possit, cętera sunt signa cõmunia. Sed ego vno vtor argumẽto, quãobrẽ me ex aĩo vereq; arbitror diligi, quia & nostra fortuna ea est, & illoræ, vt simulãdi causa nõ sit. De illo aũt, quẽ pænes ẽ oĩs potestas, nihil video qd timeã, nisi q̃ oĩa sunt incerta, cũ a iure discessum est, nec p̃stari quicq̃ potest, quale futurũ sit qd positũ est in alterius volũtate, ne dicã libidine. Sed tñ ei⁹ ipsius nulla re a me offẽsus est anim⁹. Est em̃ adhibita in ea re ipsa summa a nobis moderatio. vt em̃ olim arbitrabar esse meũ libere loq, cuius opera esset in ciuitate libertas, sic ea nunc amissa, nihil loq qd offendat, aut illius, aut eorũ q̃ ab illo diligunt, voluntatẽ. Effugere aũt si velim nonnullorum acute, aut facete dictorũ offensionẽ, fama ingenii mihi est abiiciẽda: qd si id possem, non recusarẽ. Sed tñ ipse Cęsar habet peracre iudiciũ, & vt Seruius frater tuus, quẽ literatissimũ fuisse iudico, facile diceret, hic versus Plauti non est, hic est, q̃ tritas haberet aureis notandis generibus poetarum, & consuetudine legendi, sic audio Cęsarem cũ volumina iam cõfecerit ἀποφθεγμάτων, si quid afferatur ad eum pro meo, quod meũ non sit, reiicere solere. qd eo nũc magis facit, quia viuunt mecũ fere quotidie illius familiares. Incidunt autem in sermone vario multa, quæ fortasse illis cũ dixi, nec illiterata, nec insulsa esse videantur. Hæc ad illum cũ reliquis actis perferunt, ita em̃ ipe mandauit. Sic fit, vt si quid pręterea de me audiat, non audiendũ putet. Quamobrem Oenomao tuo nihil vtor, etsi posuisti † ioco versus Accianos. Sed quæ est inuidia? aut quid nũc mihi inuideri põt? Verũ fac esse oĩa. Sic video philosophis placuisse iis, q mihi soli vident vim virtutis tenere, NIHIL esse sapiẽtis p̃stare, nisi culpã: qua videor mihi dupliciter carere, & q̃ ea senserim q̃ rectissima fuerũt, & q̃ cũ viderem prefidii nõ satis esse ad ea obtinẽda, virib⁹ certandũ cũ valẽtioribus nõ putarim. Ergo in officio boni ciuis, certe nõ sum reprehendẽdus. Reliquũ est ne qd stulte, ne qd temere dicã, faciãve cõtra potenteis. Id quoq; puto esse sapiẽtis. Cętera vero, qd quisq; me dixisse dicat, aut quomodo ille accipiat, aut qua fide mecũ viuãt ii, q me assidue colũt, & obseruãt, p̃stare nõ possum. Ita fit, vt & superiorum consiliorũ conscientia, & præsentis temporis moderatione, me consoler, & illã Accii similitudinem non modo iã ad inuidiam, sed ad fortunam transferã, quã existimo leuem, & imbecillẽ, ab animo firmo, & graui, tanq̃ fluctum a saxo frãgi oportere. Etem̃ cũ plena sint monimenta Gręcorum, quẽadmodũ sapientissimi viri regna tulerint vel Athenis, vel Syracusis, cum seruientibus suis ciuitatibus fuerint ipsi quodammodo liberi, ego me non putem tueri meum statum sic posse, vt neq; offendam animum cuiusq̃, nec frangam dignitatẽ meã? Nũc venio ad iocationes tuas, quando tu secundũ Oenomaũ Accii, non vt olim solebat

Libido.

Plautinum quid.

Ciceronianũ quid.

Oenomaus Accii.

† loco.

Philosophorũ sententia.

Culpa carere.

Atellanũ,ſed vt nũc fit,Mimũ introduxiſti. Quẽ tu mihi Põpiliũ,quẽ Denariũ narras? quam Tyrotarichi patinã? facilitate mea iſta ferebant antea,nũc mutata res eſt. Hirciũ ego,& Dola bellam dicendi diſcipulos habeo,cœnãdi magiſtros. Puto.n.te audiſſe(ſi forte ad vos omnia pferunt)illos apud me declamitare,me apud eos cœnitare. Tu aũt,ꝙ mihi bonã copiã eiures nihil eſt: tum.n.cũ rẽ habebas q̃ſtiũculis te faciebã attentiorẽ,nũc cum tã æquo aio bona per das,nõ eo ſis cõſilio,vt cũ me hoſpitio recipias,exiſtimationẽ te aliquã putes accipere, etiam hęc leuior eſt plaga ab amico,q̃ a debitore. Nec tñ eas cœnas q̃ro,vt magnę reliquię fiãt: qd̃ erit,magnificũ ſit,& lautũ. Memini te mihi Phameę cœnã narrare, tẽperius fiat: cætera eodẽ modo. Qz ſi perſeueras me ad matris tuę cœnã vocare,ferã id quoꝙ. Volo.n. videre animũ, qui mihi audeat iſta q̃ ſcribis,apponere,aut etiã polypũ Miniani Iouis ſimilẽ. Crede mihi,nõ audebis. Ante meũ aduentũ fama ad te de mea noua lautitia veniet, eã extimeſces. Neꝙ eſt, ꝙ in Promulſide ſpei ponas aliqd,quã totã ſuſtuli. Solebã.n.antea delectari oleis,& Lucanicis tuis. Sed quid hęc loqmur? liceat modo iſto venire. Tu vero(volo.n.abſtergere animi tui me tum)ad Tyrotarichũ antiquũ redi. Ego tibi vnũ ſumptũ afferã,ꝙ balneum calfacias oportebit,cętera more noſtro. ſuperiora illa luſimus. De villa †Cęciliana,& curaſti diligenter,& ſcripſiſti facetiſſime. Itaꝙ puto me prętermiſſurum. ſalis.n.ſatis eſt,†Sannionum parum. Vale.

Declamare docet Cic.

Memini narrare,

†Seciliana.

†Sannonũ.

M.CICERO PAPIRIO PAETO.S.D.

NVm tu homo ridiculus es? q cũ Balbus noſter apud te fuerit,ex me q̃ras,qd̃ de iſtis municipiis,& agris futurũ putẽ? q̃ſi aut ego qcq̃ ſciã, qd̃ iſte neſciat, aut ſi qd aliqñ ſcio,nõ ex iſto ſoleam ſcire. Immo vero, ſi me amas, tu fac vt ſciam,quid de nobis futurũ ſit. Habuiſti.n.in tua poteſtate,ex quo vel ex ſobrio,vel certe ex ebrio ſcire poſſes. Sed ego iſta mi Pęte nõ quæro, primũ qa de lucro propę iam quadrienniũ viuimus,ſi aut hoc lucrũ eſt, aut hęc vita, ſuperſtitẽ reip. viuere. Deinde ꝙ ſcire quoꝙ mihi videor,quid futurũ ſit. fiet.n. quodcũꝙ volent q valebunt,valebunt aũt ſemp arma. Nobis igitur ſatis eſſe debet quicquid conceditur. hoc ſi quis pati non potuit,mori debuit. Veientem quidẽ agrum, & Capenatẽ metiunt,hic nõ longe abeſt a Tuſculano. Nihil tñ timeo,fruor dum licet: opto,vt ſemper liceat. Si id minus contigerit,tñ quando ego vir fortis,idemꝙ philoſophus viuere pulcherrimũ duxi, nõ poſſum eum nõ diligere,cuius beneficio id cõſecutus ſum: qui ſi cupiat eſſe rẽpu. qualẽ fortaſſe & ille vult,& oẽs optare debemus,quid faciat tñ nõ habet,ita ſe cum multis colligauit. Sed longius progredior. ſcribo.n.ad te. Hoc tñ ſcito,non modo non me,qui cõſiliis nõ interſum,ſed ne ipm quidẽ principẽ ſcire quid futurũ ſit. Nos.n.illi ſeruimus,ipſe temporib⁹. ita nec ille,quid tẽpora poſtulatura ſint,nec nos,quid ille cogitet,ſcire poſſumus. Hęc tibi antea nõ reſcripſi,nõ quo ceſſator eſſe ſolerẽ,p̃ſertim in literis,ſed cũ explorati nihil haberẽ,nec tibi ſollicitudinẽ ex dubitatione mea,nec ſpem ex affirmatiõe afferre volui. Illud tñ aſcribam, qd̃ eſt veriſſimum, me his tẽporibus adhuc de iſto periculo nihil audiſſe. Tu tñ pro tua ſapientia debebis optare optima,cogitare difficillima,ferre quęcunꝙ erunt. Vale.

Ex ebrio arcana ſciri.

Fruor dũ licet.

CICERO.S.D.PAPIRIO PAETO.

CVm eſſem otioſus in Tuſculano,propterea ꝙ diſcipulos obuiã miſerã, vt iidẽ me q̃maxie cõciliarẽt familiari ſuo, accepi tuas literas pleniſſimas ſuauitatis: ex qbus intellexi probari tibi meũ conſiliũ,ꝙ vt Dionyſius tyrãnus cũ Syracuſis expulſus eſſet, Corinthi dicit ludũ aperuiſſe, ſic ego ſublatis iudiciis,amiſſo regno forẽſi,ludũ quaſi habere cœperim. Quid quæris? me quoꝙ delectat cõſiliũ. multa em cõſequor,primũ id,qd̃ maxie nũc opus eſt, munio me ad hęc tẽpora. Id cuiuſmodi ſit,neſcio,tantũ video,nulli⁹ adhuc cõſilia me huic anteponere. niſi forte mori melius fuit,in lectulo fateor,ſed nõ accidit,in acie nõ fui. Cæteri qdẽ,Põpeius,Lentulus tuus,Scipio,Afranius fœde perierunt,at Cato p̃clare. Iam iſtuc quidẽ cum volemus,licebit. Demus modo operam,ne tam neceſſe nobis ſit,q̃ illi fuit,id quod agimus. Ergo hoc primũ ſequitur illud,ipe melior fio. Primũ valetudine, quã intermiſſis exercitationibus amiſerã. Deinde ipſa illa,ſiqua fuit in me facultas orationis, niſi me ad has exercitatiões retuliſſem,exaruiſſet. Extremũ illud eſt,qd̃ tu neſcio an primũ putes,plureis iã pauones cõfeci,q̃ tu pullos colũbinos. Tu iſtic te Atteriano iure delectato, ego me hic Hirciano. Veni igit̃,ſi vir es,& diſce προλεγομένας,quas q̃ris,etſi ſus Mineruam. Sed quando, vt video, eſtimationes tuas vẽdere nõ potes,neꝙ olam denariorum implere,Romã tibi remigrandum

Dionyſius Tyrannus ludi magiſter.

Mors fœda & clara.

Sus Mineruam.

Cruditas. Canterium comedisti.

est. Satius est hic cruditate, q̃ istic fame. Video te bona perdidisse, spero idẽ istuc, familiares tuos. Actum igitur de te est, nisi prouides. Potes mulo isto, quẽ tibi reliquũ dicis esse, quãdo canterium comedisti, Romã peruehi. Sella tibi erit in ludo, tanq̃ Hypodidascalo proxima, eã puluinus sequetur. Vale.

M.C.PAPIRIO PAETO.S.D.

Iocus.

Amen a malitia non discedis: tenuiculo apparatu significas Balbũ fuisse contentum, hoc videris dicere, cũ reges tã sint continentes, multo magis cõsulares esse oportere. nescis me ab illo oia expiscatũ! recta. n. a porta domũ meã venisse. neq; hoc admiror, q; nõ ad tuã potius, sed illud, q; nec ad suam. Ego autem tribus primis verbis, quid noster Pætus! at ille adiurans, nusq̃ se vnq̃ libentius. Hoc si verbis assecutus es, aureis ad te afferam nõ min⁹ elegãteis. Sin autẽ obsonio, peto a te, ne pluris esse balbos, q̃ disertos putes. Me quotidie aliud ex alio impedit. Sed si me expediero, vt in ista loca venire possim, non cõmittam, vt te sero a me certiorem factum putes. Vale.

M.C.PAPIRIO PAETO.S.D.

Scurra veles.

Vpliciter delectatus sum tuis literis, & q; ipse risi, & q; te intellexi iam posse ridere. Me aũt a te, vt Scurrã velitẽ, malis oneratũ esse, nõ moleste tuli. Illud doleo, in ista loca venire me, vt cõstituerã, nõ potuisse. Habuisses. n. nõ hospitẽ, sed cõtubernalẽ. At quẽ virũ! nõ eũ, quẽ tu es solitus p̃mulside cõficere. Integrã famẽ ad ouũ affero, ita vsq; ad assum vitellinũ opera perducit. Illa mea, q̃ solebas antea laudare, o hominẽ facilẽ, o hospitẽ nõ grauem, abierunt. Nã oẽm nostrã de repu. curã, cogitationẽ de dicenda in senatu sentẽtia, cõmẽtationem causarũ, abiecimus. In Epicuri nos aduersarii nostri castra cõiecimus. Nec tñ ad hãc insolentiã, sed ad illã tuã lautitiã, veterẽ dico, cũ mecũ sumptus habebas, etsi nunq̃ plura p̃dia habuisti. Proinde te para, cũ hoie edaci tibi res est, & qui iã aliquid intelligat. ὀφιμαθεῖς autẽ homines scis q̃ insolentes sint: dediscendæ tibi sunt sportellæ, & artolagani tui. Nos iam ex aureis tantũ habemus, vt Veriũ tuũ, & Camillũ, qua munditia hoies! qua elegantia! vocare sæpius audeam⁹. Sed vide audaciã, etiã Hircio cœnã dedi sine pauone, tñ in ea cœna cocus me⁹ prẹter ius feruẽs nihil potuit imitari. Hẹc igit̃ est nunc vita nostra. Mane salutamus domi & bonos viros multos, sed tristeis, & hos lętos victores, qui me quidẽ pęrofficiose, & pęramãter obseruant. Vbi salutatio defluxit, literis me inuoluo, aut scribo, aut lego. Veniũt etiã, q me audiunt, quasi doctũ hominẽ, quia paulo sum, q̃ ipi doctior. Inde corpori omne tẽpus datur. Patriam eluxi iam & grauius & diutius, q̃ vlla mater vnicum filiũ. Sed cura, si me amas, vt valeas, ne ego te iacente, bona tua comedam. Statui enim tibi ne ægroto quidem parcere. Vale.

Sportellæ.

Eluxi.

M.C.PAPIRIO PAETO.S.D.

Apophthegma.

Epistolaris stylus.

An tandẽ! insanire tibi videris, q; imitere verborum meorum, vt scribis, fulmina! tum insanires, si cõsequi nõ posses: cũ vero etiã vincas, me prius irrideas, q̃ te, oportet. Quare nihil tibi opus est illud a Trabea, sed potius ἀπόφθεγμα meũ. Verũtamẽ quid tibi ego videor in epistolis! nõne plebeio sermone agere tecũ! nec em̃ semp eodẽ modo. Quid em̃ simile habet epistola, aut iudicio, aut cõcioni! qn ipsa iudicia nõ solemus oia tractare vno modo. Priuatas causas & eas tenueis, agimus subtilius: capitis, aut famę scilicet ornatius. Epistolas vero quotidianis verbis texere solem⁹. Sed tñ mi Pęte quid tibi venit in mentẽ, negare Papiriũ quẽq̃ vnq̃ nisi plebeiũ fuisse! fuerunt em̃ patricii minorũ gentiũ, quorũ princeps Lucius Papirius Mugilanus, q cõsul cũ Lucio Sẽpronio Atracino fuit, cũ antea cẽsor cũ eodẽ fuisset annis post Romã cõditã trecẽtis. xii. sed tũ Papisii dicebamini. Post hunc. xiii. fuerũt Sella curuli ante Lucium Papirium Crassum, qui primus Papisius est vocari desitus. Is dictator cum Lucio Papirio Cursore magistro equitũ factus est, annis post Romã cõditam quadrin. quind. & quadriennio post consul cum C. Duillio. Hũc secutus est Cursor homo valde honoratus, deinde Lucius Masso ædilitius, inde multi Massones. quorũ quidẽ tu oim patriciorũ imagines habeas volo. Deide Carbones & Turdi insequunt̃. Hi plebeii fuerũt, quos cõtẽnas cẽseo. Nã pręter hunc Cn. Carbonẽ, quẽ Damasippus occidit, ciuis e repu. Carbonũ nemo fuit. Cognouimus Cn. Carbonẽ, & eius fratrẽ Scurrã. Quid his īprobius! De hoc amico meo Rubriẹ

Papirii.

Carbones.

filio nihil dico,tres illi fratres fuere.P.C.M.Carbones.Publius Flacco accusante cõdemnat⁹. fugit Marcus ex Sicilia.Caius accusante L.Crasso cãtaridas sumpsisse dicitur,is trib.ple. sedi tiosus,& P.Aphricano vim attulisse existimat⁹ est. Hoc vero, qui Lilybæi a Pompeio nostro interfectus est,improbior nemo meo iudicio fuit.Iam pater eius accusatus a M.Antonio, su torio atramento absolutus putatur. Quare ad patres censeo reuertare, plebeii q̃ fuerint im- portuni,vides. Vale.

Cantarides

Atramẽtũ sutorium.

M.C.PAPIRIO PAETO.S.D.

AMo verecundiam,vel potius libertatem loquẽdi:atqui hoc Zenoni placuit homini mehercule acuto,etsi Academiæ nostræ cum eo magna rixa est.Sed vt dico,placet Stoicis suo quãq; rem nomine appellare.Sic.n.disserunt,nihil esse obscœnum,nihil turpe dictu.Nam si quod sit in obscœnitate flagitium, id aut in re esse,aut in verbo,nihil esse tertium.In re non est.Itaq; non mo- do in Comœdiis res ipsa narrat,vt ille in Trinũmo,Virgo modo (forte no sti canticum,meministi Roscium) ita me destituit nudum. totus est sermo verbis tectus, re impudentior.sed etiã in Tragœdiis.quid est.n.illud? Quę mulier vna? qd inquã est? Vsurpato duplex cubile.Quid illud? Pheræi hic cubile inire est ausus. Quid est? Virginẽ me quõdã in uitam per vim violat.Iupiter bone violat? Atqui idem significat, sed alterum nemo tulisset. Vides igitur cum eadem res sit,quia verba non sint,nihil videri turpe: ergo in re nõ est.mul to minus in verbis.Si enim quod verbo significatur,id turpe nõ est,verbum quod significat turpe esse non potest.Anum appellas alieno nomine,cur non suo potius? Si turpe est, ne alie- no quidem : si non est, suo potius. Caudam antiqui penem vocabant, ex quo est propter si- militudinem penicillus.At hodie penis est in obscœnis. At vero Piso ille Frugi in annalibus suis queritur,adolescentes peni deditos esse. Quod tu in epistola appellas suo nomine, ille tectius penem:sed iam multis factum est tam obscœnum,q̃ id verbum, quo tu vsus es.Quid quod vulgo dicitur, Cum nos te volumus conuenire, num obscœnum est ? Memini in sena- tu disertum consularem ita eloqui. Hanc culpam maiorem, an illam dicam. potuit obscœ- nius? non inquis . Non enim ita sensit . Non ergo in verbo est, docui autem in re non esse, nusq̃ igitur est . Liberis dare operam q̃honeste dicitur, etiam patres rogant filios, eius ope- re nomen non audent dicere.Socratem fidibus docuit nobilissimus fidicen, is Connus voci- tatus est.num id obscœnũ putas? Cum loquimur terni,nihil flagitii dicimus,at cũ bini, obs- cœnum est.Græcis quidem inquies.nihil est ergo in verbo,quando & ego græce scio,& tamẽ tibi dico bini,idq; tu facis,quasi ego græce,non latine dixerim.Ruta & mẽta recte vtrũq;.Vo lo mentam pusillam ita appellare,vt rutulam,nõ licet. Bella tectoriola,dic ergo etiã pauimẽ ta isto modo,non potes.Video igitur nihil esse nisi ineptias,turpitudinem nec in verbo esse, nec in re,itaq; nusq̃ esse.Ergo in verbis honestis obscœna ponimus. Quid enim, num hone stum verbum est diuisio? At inest obscœnum,cui respõdet intercapedo:num hęc ergo obscœ na sunt? Nos autẽ ridicule si dicimus, ille patrẽ strãgulauit,honorẽ non prefamur.sin de Au relia aliquid,aut Lolia,honos præfandus est. Et quidem iam nõ etiã obscœna verba,pro obs cœnis sunt. batuit inquit impudenter,depressit multo impudentius. Atqui neutrum est obs cœnũ.STVLTORVM plena sunt omnia. Testes verbum honestissimum in iudicio,alio lo- co non nimis:at honesti colei lanuuini,cliternini non honesti.Quid ipsa res modo honesta, modo turpis? suppellere,flagitium est:iam erit nudus in balneo,non reprehẽdes. Habes scho lam Stoicam ὁ σοφὸς εὐθυρήμων ἐστι,q̃ multa ex vno verbo tuo? Te aduersus me omnia audere gratum est.Ego seruo & seruabo,sic enim assueui,Platonis verecũdiam.Itaq; tectis verbis ad te scripsi,quę apertissimis agunt Stoici.Sed illi etiam crepitus aiũt ęque liberos,ac ructus esse oportere.Honor est igitur. Calẽ.Martiis.Tu me diliges,& valebis.

Zeno.

Turpe nihil dictu.

Anus podex.

Penis.

Memini.

Connus.

Bini.

Mentula.

Intercapedo.

Prefari honorẽ.

Testes.

Colei.

Lanuuini.

Cliternini.

Crepitus liberi.

M.CICERO PAPIRIO PAETO.S.P.D.

HEri veni in Cumanum,cras ad te fortasse. Sed cũ certum sciã, faciã te pau- lo ante certiorem.Etsi Marcus Ceparius,cũ mihi in sylua gallinaria obuiã venisset,quęsissemq; quid ageres,dixit te in lecto esse, q̃ ex pedibus labora- res,tuli scilicet moleste,vt debui,sed tamen constitui ad te venire, vt & vi- derem te, & viserem, & cœnarem etiam.Non enim arbitror cocum etiam te Arthricum habere.Expecta igitur hospitem cũ minime edacem,tum ini- micum cœnis sumptuosis. Vale.

Ex pedibus laboro.

Epistolarum familiarium

M.C.PAPIRIO PAETO.S.

RVfum istum amicum tuũ, de quo iterum iam ad me scribis, adiuuarẽ quantum possem, etiam si ab eo lęsus essem, cũ te tantopere viderẽ eius causa laborare. Cum vero & ex tuis literis, & illius ad me missis intelligã, & iudicẽ magnæ curæ ei salutem meã fuisse, non possum ei non amicus esse, neq; solum tua commendatione, quę apud me, vt debet, valet plurimum, sed etiã voluntate, ac iudicio meo. Volo enim te scire mi Pęte, initium mihi suspitionis, & cautionis, & diligẽtię fuisse literas tuas: qbus literis congruentes fuerũt alię postea multorũ. Nam & Aquini, & Frabaterię cõsilia sunt inita de me, q̃ te video inaudisse: & quasi diuinarent, q̃ his molestus essem futurus, nihil aliud egerũt, nisi me vt opprimerent. Quod ego nõ suspicans incautior fuissem, nisi a te admonitus essem: quãobrẽ iste tu⁹ amicus apud me cõmendatione nõ eget. Vtinam ea fortuna reipu. sit, vt ille me q̃gratissimũ possit cognoscere. Sed hęc hactenus. Te ad cœnas ire desisse moleste fero. Magna em̃ te delectatione & voluptate priuasti. Deinde etiã vereor (licet em̃ verũ dicere) ne, nescio quid illud qd̃ solebas, de discas, & obliuiscare cœnulas facere. nam si tum, cũ habebas quos imitarere, non multũ proficiebas, quid nũc te facturũ putẽ! Spurina quidẽ, cũ ei rem demõstrassem, & vitã tuã superiorem exposuissem, magnũ pericul̃ summę reip. demõstrabat, nisi ad superiorẽ consuetudinem tum, cũ Fauonius flaret, reuertisses: hoc tpe fieri posse, si forte tu frigus ferre non posses. Sed mehercule mi Pęte extra iocũ moneo te, qd̃ pertinere ad beate viuendum arbitror, vt cũ viris bonis, iucundis, amantibus tui viuas. Nihil est aptius vitę, nihil ad beate viuendũ accommodatius. Nec id ad voluptatẽ refero, sed ad cõmunitatẽ vitæ, atq; victus, remissionẽq; aiorum, q̃ maxime sermone efficit familiari, qui est in cõuiuiis dulcissimus: vt sapientius nostri q̃ greci: illi συμπόσια, aut σύνδειπνα, idest compotationes, aut concœnationes, nos conuiuia, q̃ tum maxime simul viuitur. Vides vt te philosophãdo reuocare coner ad cœnas! Cura vt valeas, id foris cœnitando facillime cõsequere. Sed caue, si me amas, existimes me, q̃ iocosius scribam, abiecisse curã reip. sic tibi mi Pęte persuade, me dies & noctes nihil aliud agere, nihil curare, nisi vt mei ciues salui, liberiq; sint. Nullum locum prętermitto monendi, agendi, prouidendi. Hoc deniq; animo sum, vt si in hac cura, atq; administratione vita mihi ponẽda sit, pręclare actum mecum putem. Vale.

M.T.C.IMP.PAPIRIO PAETO.S.

Iocatur.

SVmmum me ducem literę tuę reddidere. plane nesciebam te tam peritum esse rei militaris. Pyrrhi te libros, & Cineę video lectitasse. Itaq; obtẽperare cogito pręceptis tuis: hoc amplius, nauicularum habere aliquid in ora maritima: cõtra equitẽ Parthũ negant vllã armaturã meliorem inueniri posse.

Cyri pędia.

Sed quid ludimus! nescis quo cũ imperatore tibi negotiũ sit! κύρου παιδείαν, quam contrieram legendo, totam in hoc imperio explicaui. Sed iocabimur alias coram, vt spero, breui. Nunc ades ad imperandum, vel ad parendum potius. Sic enim antiqui loquebantur. Cum M.Fabio (qd̃ scire te arbitror) summus mihi est vsus, valdeq; eũ diligo, cum propter summã probitatẽ eius ac singularẽ modestiã, tũ q̃ in his controuersiis quas habeo cũ tuis cõbibonibus Epicureis, optima opera ei⁹ vti soleo. Is cũ ad me Laodiceã venisset, mecũq; eum ego esse vellem, repente percussus est atrocissimis literis, in quibus scriptum erat fundum Herculanẽsem a Qu. Fabio fratre proscriptũ esse, qui fundus cum eo cõmunis esset. Id M.Fabius pergrauiter tulit, existimauitq; fratrẽ suũ hominẽ non sapientem impulsu inimicorũ suorum eo progressum esse. Nunc si me amas mi Pęte, negotiũ totũ suscipe, molestia Fabium libera. Auctoritate tua nobis opus est, & consilio, & etiã gratia. Noli pati litigare fratres, & iudiciis turpib⁹ conflictari. Mathonẽ, & Pollionem inimicos habet Fabius, quid multa! non mehercule tam perscribere possum, q̃ mihi gratum feceris, si otiosum Fabiũ reddideris. id ille in te positum esse putat, mihiq; persuadet. Vale.

Cõmendat M.Fab.

M.CICERO PAPIRIO PAETO.S.D.

Atticus. Verrius.

ACcubueram hora nona, cum ad te harum exemplum in codicillis exarauí. dices vbi! apud Volumnium Eutrapelum, & quidẽ supra me Atticus, infra Verrius, familiares tui. Miraris tã exhilaratã esse seruitutẽ nostrã! Quid ergo faciã! te cõsulo, q philosophũ audis. Angar, excruciẽ ne me! Quid asseq̃r? Deide quẽ ad finẽ! Viuas ings in literis. An qcq̃ me aliud agere cẽses! Haud

possem viuere,nisi in literis viuerem.Sed est earum etiam nõ satietas,sed quidam modus. A quibus cum discessi,etsi minimum mihi esset in cœna,qd tu vnũ ζήθημα Dioni philosopho posuisti,tamen quid potius faciam prius,q̃ me dormitum conferam,non reperio.Audi reliqua.Infra Eutrapelum Cytheris accubuit.In eo igitur inquis conuiuio Cicero ille,quem spectabam!cuius ob os Graii ora obuertebant sua!Non mehercule suspicat⁹ sum illã affore:sed tamen Aristippus quidem ille Socraticus non erubuit, cum esset obiectum habere eũ Laida. Habeo,inquit,non habeor a Laide.Greçe hoc melius tu,si voles,interpretabere.Me vero nihil istorum ne iuuenem quidẽ mouit vnq̃,ne nunc senem. conuiuio delector, ibi loquor aliquid,qd in solum,vt dicitur, & gemitum, & risus maximos transfero. An tu id melius, qui etiam philosophum irriseris!Cum ille,si quis quid quęreret,dixisset,cœnam te quęrere a me dixeris.Ille vero te putabat quęsiturum,nũ vnũ cęlum esset,an innumerabilia.quid ad te!At hercule cœna nũquid ad te!Tibi prę̃sertim.Sic igitur viuitur, quotidie aliquid legit̃,aut scribitur.Deinde ne amicis nihil tribuamus,epulamur vna non modo non contra legem, si vlla nunc lex est,sed etiam intra legem,& quidem aliquanto.quare nihil est,qd aduentum nostrũ extimescas.Non multi cibi hospitem accipies,sed multi ioci. Vale.

Cytheris.
Cic.laus.
Lais.
Iocatur.

M.T.C.EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER DECIMVS.

M.T.CICERO CN.PLANCO IMP. CONS.DESI.S.P.D.

IT abfui proficiscens in Greçiam,& postea q̃ de meo cursu reip.sum voce reuocatus,nunq̃ per M.Antonium quietus fui.cuius tanta est non insolẽtia,nam id quidem vulgare vitium est,sed immanitas, nõ modo vt vocem,sed ne vultum quidẽ liberũ possit ferre cuiusq̃. Ita q̃ mihi maximę curę est non de mea quidẽ vita,cui satisfeci vel ętate,vel factis,vel(si quid etiã hoc ad rem pertinet)gloria,sed me patria sollicitat,in primisq̃ mi Plance expectatio cõsulatus tui,quę ita longa est,vt optandũ sit,vt possimus ad id tẽpus reipu.spiritũ ducere.Quæ potest em̃ spes esse in ea repu. in qua hoĩs impudentissimi, atq̃ intemperatissimi armis oppressa sunt omnia! & in qua nec senatus,nec populus vim habet vllam! nec leges vllæ sunt,nec iudicia, nec omnino simulacrum aliquod,aut vestigium ciuitatis!Sed quãdo acta omnia mitti ad te arbitrabar,nihil erat, qd singulis de rebus scriberem.Illud autem erat amoris mei,quem a tua pueritia susceptum nõ seruaui solum,sed etiam auxi,monere te,atq̃ hortari,vt in rempu.omni cogitatione,curaq̃ incumberes.quę si ad tuum tempus perducitur,facilis gubernatio est:vt perducatur autem, magnę cum diligentię est,tum etiam fortunę.Sed & te aliquanto ante(vt spero)habebimus: & pręterq̃ q̃ reipu.consulere debemus,tamen tuę dignitati ita fauemus,vt omne nostrũ consilium,studium,officium,operam,laborem,diligentiam,ad amplitudinem tuam conferamus. Ita facillime & reipublicę,quę mihi charissima est,& amicitię nostrę,quã sanctissime nobis colendam puto,me intelligo satisfacturum.Furnium nostrum tanti a te fieri, quantũ ipsius humanitas,& dignitas postulat,nec miror,& gaudeo, teq̃ hoc existimare volo, quicquid in eũ iudicii,officiiq̃ contuleris,id ita me accipere,vt in me ipsum te putem contulisse. Vale.

M.Anto. insolentia & immanitas.

M.CICERO CN.PLANCO.IMPE. CON.DESI.S.

MEum studium honori tuo non defuisset pro necessitudine nostra, si aut tuto in senatum,aut honeste venire potuissem. Sed nec sine pericul̃o quisq̃ libere de rep.sentiens versari potest in summa impunitate gladiorum,nec nostrę dignitatis videtur esse ibi sententiam de repu.dicere, vbi me & melius & propius audiant armati,q̃ senatores.Quapropter in priuatis rebus nullum neq̃ officium,neq̃ studium meum desiderabis:nec in publicis quidem,si quid erit in quo me interesse necesse sit:nunq̃ deero,ne cum periculo quidẽ meo,dignitati tuæ. In his autem rebus,quę nihilo minus vt ego absim,confici possunt,peto a te,vt me rationem habere velis,& salutis,& dignitatis meę. Vale.

Ratio.

M.T.CICERO CN.PLANCO IMPE.CON.DES.S.P.D.

Furnius.

CVm ipsum Furniũ p se vidi libẽtissime,tũ hoc libẽtius,q̃ illũ audiẽs te videbar audire.Nam & in re militari virtutẽ,& in administranda prouincia iustitiam,& in omni genere prudentiã mihi tuam exposuit: & pręterea mihi non ignotã in cõsuetudine,& familiaritate suauitatem tuam adiunxit. Præterea sũmã erga se liberalitatẽ. Quæ oĩa mihi iucũda,hoc extremũ etiã gratum fuit.Ego Plance necessitudinẽ cõstitutã habui cũ domo vestra,ante alĩ quanto,q̃ natus tu es:amorẽ aũt erga te ab ineunte pueritia tua, cõfirmata iã ætate familiaritatem,cum studio meo,tum iudicio tuo cõstitutam. His de causis mirabiliter faueo dignitati tuę,quã mihi tecũ statuo habere cõmunem.Omnia summa consecutus es, virtute duce, comite fortuna:eaq̃ es adeptus adolescens multis inuidẽtibus,quos ingenio,industriaq̃ fregisti.Nũc me amantissimũ tui,nemini concedẽtẽ,q̃ tibi vetustate necessitudinis potior possit esse,si audies,oẽm tibi reliquę vitę dignitatẽ ex optimo reipu.statu acquires.Scis profecto(nihil em̃ te fugere potuit)fuisse quoddã tẽpus,cum homines existimarent,te nimis seruire tẽporibus:qd̃ ego quoq̃ existimarem,te,si ea quæ patiebare,probare etiam arbitrarer.Sed cum intelligerẽ quid sentires,te arbitrabar videre,quid posses.Nũc alia ratio est oĩm rerũ, tuum iudiciũ est,idq̃ liberum,cõsul es designatus optima ętate,summa eloquẽtia,maxima orbitate reipu.virorũ taliũ.Incumbe per deos immortaleis in eã curã & cogitationẽ, q̃ tibi summã dignitatem & gloriam afferat. Vnus autẽ est,hoc pręsertim tẽpore,per tot annos repu. deuexata,reip.bene gerendę cursus ad gloriã.Hęc amore magis impulsus scribenda ad te putaui, q̃ q̃ arbitrarer te monitis,& pręceptis meis egere. Sciebã em̃ ex iisdẽ te hęc haurire fontib⁹, ex quibus ipse hauserã.Quare modũ faciã.Nunc tm̃ significandũ putaui,vt potius amorem tibi ostenderẽ meum,q̃ ostentarem prudentiã.Interea,quę ad dignitatẽ tuam pertinere arbitrabor,studiose,diligenterq̃ curabo. Vale.

PLANCVS CICERONI.S.D.

RAtissimę mihi tuę literę fuerũt,quas ex Furnii sermõe te scripsisse aĩaduerti.Ego aũt pteriti tẽporis excusationẽ affero,q̃ te profectũ audierã,nec multo ante rediisse sciui,q̃ ex epistola tua cognoui.Nullũ.n.in te officiũ,ne minimũ quidẽ,sine maxima culpa videor posse pterire,in quo tuẽdo habeo causas plurimas,vel paternę necessitudinis,vel meę a pueritia obseruãtię,vel tui erga me mutui amoris.Quare mi Cicero qd̃ mea,tuaq̃ patrĩ ętas, persuade tibi te vnũ esse,in quo ego colẽdo patriã mihi cõstituerim sanctitatẽ. Omnia igit̃ tua cõsilia mihi nõ magis prudentię plena,quę summa est,vident̃,q̃ fidelitatis,quã ego ex mea conscientia metior.Quare si aut aliter sentirẽ,certe admonitio tua me reprimere,aut si dubitarẽ,hortatio impellere posset,vt id sequerer,qd̃ tu optimũ putares.Nũc vero quid est,qd̃ me in aliã partẽ trahere possit?Quęcũq̃ ĩ me bona sunt,aut fortunę beneficio tributa,aut meo labore parta,etsi a te propter amorẽ charius sunt ęstimata,tm̃ vel inimicissimi iudicio tãta sunt, vt pręter bonã famã nihil desiderare videãtur.Quare hoc vnũ tibi persuade,quantũ viribus eniti,consilio prouidere,auctoritate monere potuero,hoc oẽ reip.semp futurũ. Non est ignot⁹ mihi sensus tu⁹,neq̃ si facultas optabilis mihi qdẽ tui psentis eẽt,vnq̃ a tuis cõsiliis discreparem,nec nunc cõmittam,vt vllum meũ factum reprehendere iure possis.Sum in expectatiõe oĩm rerum,quid in Gallia citeriore,quid in vrbe Ianuario mense gerat̃,vt sciã. Interim maximam hic sollicitudinem,curamq̃ sustineo,ne inter aliena vitia hę gẽtes nostra mala suam putent occasionem.Qd̃ si peride vt ipse mereor,mihi successerit,certe & tibi,cui maxime cupio,& omnibus viris bonis satisfaciam.Fac valeas,meq̃ mutuo dilĩgas.

Amatoria.

Gallia citerior.

CICERO PLANCO IMPE.CON.DES.S.P.D.

BInas a te accepi literas eodem exemplo,qd̃ ipsum argumento mihi fuit diligentię tuę.Intellexi.n.te laborare,vt ad me mihi expectatissimę literę perferrentur.Ex quibus cœpi fructũ duplicem, mihiq̃ in cõparatione difficilẽ ad iudicandũ,amorẽ ne erga me tuũ,an aĩm in rẽpu. pluris ęstimandũ putarẽ. EST oĩno patrię charitas meo qdẽ iudicio maxima, sed amor, voluntatisq̃ cõiunctio plus certe habet suauitatis.Itaq̃ cõmemoratio tua paternę necessitudinis,beneuolẽtięq̃ eius,quã erga me a pueritia cõtulisses,cęterarũq̃ rerũ,quę ad eã sententiam pertinebant,incredibilẽ mihi lętitiam attulerunt.Rursus declaratio animi tui,quem

Amor patrię,& amicorum.

haberes de rep.quēq; habiturus esses,mihi erat iucūdissima:eoq; maior erat hęc lętitia,†quo ad illa supiora accedebat.Itaq; te nō hortor solū mi Plance,sed plane etiā oro,qd feci his literis,qbus tu humanissime respōdisti,vt tota mēte,omniq; animi īpetu in rēp.incūbas.Nihil est qd tibi maiori fructui,glorięq; esse possit,nec quicq̄ ex oībus rebus humanis est p̄clarius, aut p̄stantius,q̄ de Republica bene mereri.Adhuc em̄ patiť tua summa humanitas,& sapientia,me,qd sentiā,libere dicere:fortuna suffragāte videris res maximas cōsecutus. qd q̄q̄ sine virtute nō potuisses,tn̄ ex maxima parte ea quę es adeptus,fortunę, tēporibusq; tribuūtur. His tēporib⁹ difficillimis reip.quicqd subueneris, id erit totū,& propriū tuū.Incredibile est omniū ciuiū,latronibus exceptis,odiū in Antoniū.Magna spes in te,& in tuo exercitu : magna expectatio.Cuius p deos gratię,gloriæq; caue tēpus amittas.Sic moneo,vt filium.Sic faueo,vt mihi.Sic hortor,vt & pro patria & amicissimum. Vale.

†quo sup. magis.
In rēp.incū bas.
Maiori fructu esse.
Subuenio.

CICERO PLANCO IMPE.CON.DESI.S.D.

Quæ locutus est Furnius noster de animo tuo in rēp.ea gratissima fuerūt,S.P.Q.R.pbatissima.Quę aūt recitatę sunt literę in senatu,nequaq̄ cōsentire cū Furnii oratione visę sunt.Pacis em̄ auctor eras, cū collega tuus vir clarissimus a fœdissimis latronibus obsideret:q aut positis armis pacē petere debēt:aut si pugnātes eā postulāt,victoria pax nō pactione pariēda est.Sed de pace literæ vel Lepidi,vel tuæ,quā in partē acceptę sint,ex viro optimo fratre tuo,& ex C.Furnio poteris cognoscere.Me autē īpulit tui charitas,vt q̄q̄ nec tibi ipsi consiliū deesset,& fratris,Furniiq; beneuolētia,fidelisq; prudētia tibi pręsto esset futura,vellē tamē meæ quoq; auctoritatis pro plurimis nostris necessitudinibus p̄ceptū ad te aliquod puenire.Crede igiť mihi Plance,omneis quos adhuc gradus dignitatis cōsecutus sis, (es autem adeptus amplissimos) eos honorē vocabula habituros,nō dignitatis insignia,nisi te cū libertate Po.Ro.& cū Senatus auctoritate cōiūxeris.Seiūge te quęso aliquādo ab iis,cū quibus te nō tuū iudiciū,sed tēporē vincula coniunxerūt.Cōplures in pturbatione reip.consules dicti, quorē nemo consularis habitus,nisi q animo extitit in rēp.cōsulari. Talē igitur te esse oportet,qui primū te ab impiorum ciuiū tui dissimillimorū societate seiungas:deinde & senatui, bonisq; omnibus auctorem,principem,ducem præbeas: postremo vt pacem esse iudices nō in armis positis,sed in abiecto armorum,& seruitutis metu.Hæc si & ages,& senties,tū eris nō modo consul,& consularis,sed magnus etiā cōsul,& consularis.Sin aliter,tua in istis amplissimis nominibus honorū,non modo dignitas nulla erit,sed erit summa deformitas.Hæc impulsus beneuolentia scripsi paulo seuerius,quę tu expériendo in ea ratione quæ te digna est, vera esse cognosces.Datum.xiii.Cal.Aprilis.

Charitas tui.
Cōsules nō cōsulares.
Tui dissi.
Datum.

PLANCVS IMPE.CONS.DES.CICERONI.S.D.

Cura tibi de meis consiliis scribere, rationēq; omniū rerū reddere verbosius, quo magis iudicares omnia me reip.causa p̄stitisse,quæ & tua exhortatione excepi,& mea affirmatione tibi recepi. Non minus em̄ a te probari, q̄ diligi semp voluí:nec te magis in culpa defensorē mihi paraui,q̄ p̄dicatorē meritorū meorū esse voluí.Sed breuiorem me duę res faciūt:vna q̄ publicis literis oīa sum persecutus: altera q̄ M.Varidisiū equitē Romanū familiarē meū ad te īpm transire iussi,ex quo oīa cognoscere posses . Non mediusfidius mediocri dolore afficiebar,cū alii occupare possessionē laudis viderētur: sed vsq; mihi tēperaui, dū perducerē eorē,vt dignū aliquid & consulatu meo,& vestra expectatione efficerē.Qd spero,si me fortuna nō fefellerit,me cōsecuturū,vt maximo p̄sidio reip.nos fuisse,& nūc sentiāt homines, & ī posterum memoria teneant.A te peto,vt dignitati meæ suffrageris, & quarū rerū spe ad laudē me vocasti,harū fructu in reliquū facias alacriorem.Non minus posse te,q̄ velle,exploratum mihi est.Fac valeas:meq; mutuo diligas.

CN.PLAN.IMPE.CON.DES.S.P.D.CONS.PR.TR.PL.SENA.PO.PLEBIQVE RO.

Si cui forte videor diutius & hominū expectationē,& spem reip.de mea volūtate tenuisse suspēsam,huic prius excusandū me esse arbitror,q̄ de insequēti officio quicq̄ vlli pollicendū.Nō em̄ p̄teritā culpā videri volo redemisse, sed optimę mētis cogitata iā pridē maturo tēpore enūciare.Nō me p̄teribat in tanta sollicitudine hominū, & tā perturbato statu ciuitatis fructuosissimā esse professionē bonæ volūtatis, magnosq; honores ex ea re complureis

consecutos videbã: sed cum in eũ casum me fortuna demisisset, vt aut celeriter pollicẽdo magna ĩ spe ad pficiẽdũ ĩpedimẽta opponerẽ, aut si in eo mihi tẽperauissem, maiores occasiones ad opitulãdũ haberẽ, expeditius iter cõis salutis, q̃ meę laudis esse volui. Nã qs in ea fortunaque mea est, & ab ea vita, quã ĩ me cognitã hoĩbus arbitror, & cũ ea spe, quã ĩ manib⁹ habeo, aut sordidũ qcq̃ pati, aut pniciosum cõcupiscere põt? Sed aliquãtũ nobis tẽporis, & magni laboris, & multę ipẽsę opus fuit, vt q̃ reip. bonisq; oĩbus polliceremur, exitu pstarem⁹: neq; ad auxiliũ patrię nudi cũ bona volũtate, sed cũ facultatibus accederem⁹. Cõfirmãdus erat exercitus nobis magnis sæpe pmiis sollicitatus, vt ab rep. potius moderata, q̃ ab vno ĩfinita sperarer. Cõfirmãdę cõplures ciuitates, q̃ supiore anno largitionibus, cõcessionibusq; pmioꝝ erãt obligatę, vt & illa vana putarẽt, & eadẽ a melioribus auctorib⁹ pętẽda existimarẽt. Eliciendæ etiã volũtates relíquoꝝ, q finitimis puinciis, exercitibusq; pfuerũt, vt potius cũ plurib⁹ societatẽ defendẽdę libertatis iniremus, q̃ cũ pauciorib⁹ funestã orbi terrarũ victoriã pateremur. Muniẽdi vero nosmetipsi fuimus aucto exercitu, auxiliisq; multiplicatis, vt cũ pferrem⁹ sensus apte, tũ etiã ĩuitis qbusdã sciri qd defensuri essemus, nõ esset piculosum. Itaq; nũq̃ diffitebor multa me, vt ad effectũ hoꝝ cõsilioꝝ puenirẽ, & simulasse inuitũ, & dissimulasse cũ dolore, q; pmatura denũciatio boni ciuis ĩparati, q̃ periculosa esset ex casu collegę videbã. Quo noĩe etiã C. Furnio legato viro forti, atq; strenuo plura etiã verbo, q̃ scriptura mãdata dedimus, vt & tectius ad vos pferrent, & nos essem⁹ tutiores: qbusq; reb⁹ & cõmunẽ salutẽ muniri, & nos armari cõueniret, pcepimus. Ex quo ĩtelligi põt curã reip. summę defendẽdę iã prídẽ apud nos excubare. Nũc cũ Deũ benignitate ab oĩ re sum⁹ paratiores, nõ solũ bene sperare de nobis hoĩes, sed explorate iudicare volum⁹. Legiones habeo qnq; sub signis, & sua fide, virtuteq; reip. cõiũctissimas, & nostra liberalitate nobis obsequẽteis: Prouinciã oĩm ciuitatũ cõsensu paratissimã, & summa cõtẽtione ad officia certãtẽ: equitatus, auxiliorũq; tãtas copias, quãtas hę gẽtes ad defendẽdam suam salutẽ, libertatẽq; cõficere possunt. Ipse ita sum animo paratus, vel puinciã tueri, vel ire quo resp. vocet, vel tradere exercitũ, auxilia, prouinciãq;, vt vel oẽm ĩpetũ belli in me cõuertere nõ recusem, si modo meo casu aut cõfirmare patriæ salutẽ, aut piculũ morari possim. Hęc si iã expeditis oĩbus rebus, tranquilloq; statu ciuitatis polliceor, in damno meę laudis, reip. cõmodo lętabor: sin ad societatẽ integerrimoꝝ, & maximorũ periculoꝝ accedã, cõsilia mea equis iudicibus ab obtrectatione inuidoꝝ defendẽda cõmẽdo. Mihi qdẽ ipsi fructus meritoꝝ meoꝝ in reip. incolumitate satis magnus est paratus. Eos vero, qui meã auctoritatẽ, & multo magis vestrã fidem secuti, nec vlla spe decipi, nec vllo metu terreri potuerũt, vt cõmẽdatos vobis habeatis, pętendum videtur. Valete.

Eliciendæ volũtates.

Paratiores ab omni re

PLANCVS IMPE. CONS. DESI. CICERONI. S. P. D.

Recipere.

Nihil me tibi temere scripsisse, aut te cęteris de me frustra recepisse lętor. Certe hoc maius habes testimoniũ amoris mei, quo maturius tibi q̃ cæteris cõsilia mea volui esse nota. In dies vero meritorum meorum fieri accessiones peruidere te spero, cognituru magis recipio. Qd ad me attinet mi Cicero, ita ab imminentibus malis respu. me adiuuante liberetur, sic honores, pręmiaq; vestra suspicio conferenda certe cum immortalitate, vt sine his nihil de meo studio, perseuerãtiaq; sim remissurus, nisi in multitudine optimorum ciuiũ impetus animi mei fuerit singularis, & opera pcipua, nihil ad meã dignitatẽ accedere volo suffragatione vestra. Concupisco autẽ nil mihi contra qd ipse pugno: & tẽporis, & rei te moderatorem facile patior esse. NIHIL aut sero, aut exigue a patria ciui tributũ potest videri. Exercitũ ad Sextũ Cal. Maias Rhodanũ traieci magnis itineribus. Viennã equites mille via breuiore pmisi: ipse si a Lepido nõ impediar, celeritate satisfaciã: sin autẽ in itinere meo se opposuerit, ad tẽpus consiliũ capiã. Copias adduco & genere, & numero, & fidelitate firmissimas. Te, vt diligas me, si mutuo me facturum scis, rogo. Vale.

Rhodanus

Vienna.

CICERO PLANCO IMPE. CONS. DESI. S. D.

Tsi satis ex Furnio nostro cognoueram, quæ tua voluntas, qd consilium de repu. esset, tamen lectis tuis literis liquidius de toto sensu tuo iudicaui. Quã obrem q̃q̃ in tuo prælio omnis fortuna reipublicæ disceptat, quod quidem cũ hæc legeres, iam decretum arbitrabar fore, tamen ipsa fama, quæ de tua voluntate percrebuit, magnam es laudem consecutus. Itaq; si consulem Romæ habuissemus, declaratum esset a senatu cum tuis magnis honoribus, q̃

gratus esset conatus & apparatus tuus.Cuius rei non modo non præteriit tẽpus,sed ne maturum quidẽ etiam nũc,meo quidem iudicio,fuit.IS ENIM deniq; honos mihi videri solet, ,,
qui non propter spem futuri beneficii,sed propter magna merita claris viris defertur,& datur. ,,
Quare,sit modo aliqua resp.in qua honos elucere possit,oĩbus,mihi crede,amplissimis honoribus abũdabis. IS AVTEM qui vere appellari potest honos,nõ inuitamẽtũ ad tẽpus, sed perpetuę virtutis est p̃miũ.Quãobrẽ mi Plãce incũbe toto pectore ad laudẽ.Subueni patrię.Opitulare collegę:oĩm gẽtiũ cõsensum,& incredibilẽ cõspirationẽ adiuua.Me tuorũ cõsiliorũ adiutorẽ,dignitatis fautorẽ,oĩbus in rebus tibi amicissimũ,fidelissimũq; cognosces. Ad eas em̃ causas quibus inter nos amore sumus,officiis,vetustate cõiũcti,patrię charitas accessit,eaq; effecit,vt tuam vitam anteferrem meæ.Quarto Cal.Aprilis. Vale. Incumbe ad laudẽ.

C.PLANCVS IMP.CON.DES.CICERONI.S.P.D.

IMmortales ago tibi gratias,agãq; dũ viuam.Nã relaturũ me affirmare nõ possum.Tãtis em̃ tuis officiis nõ videor mihi respõdere posse.nisi forte, vt tu grauissime,disertissimeq; scripsisti,ita sensurus es, vt me referre gratiam putes,cũ memoria tenebo. Si de filii tui dignitate esset actũ,amabilius certe nihil facere potuisses. Primę tuę sententiæ infinitis cũ muneribus,posteriores ad tẽpus, arbitriũq; amicorũ meorũ cõpositæ,oratio assidua, & perpetua de me iurgia cũ obtrectatoribus ꝓpter me,notissima mihi sunt.Quare nõ mediocris adhibẽda mihi est cura,vt reipu.me ciuẽ dignũ tuis laudibus prestẽ,in amicitia tua memorem,atq; gratũ.Qd reliquũ est,tuũ munus tuere:& me,si quẽ esse voluisti,eũ exitũ rebus quẽ cognosces,defende,ac suscipe.Cũ Rhodanũ copias traiecissem,fratrẽq; cũ tribus millibus equitũ p̃misissem,ipse iter ad Mutinã dirigerẽ,in itinere de p̃lio facto,Brutoq;, & Mutina obsidione liberatis,audiui. Animaduerti nullũ aliũ receptũ Antoniũ,reliquiasq; quæ cũ eo essent,habere,nisi in his paribus.Duasq; ei spes esse ꝓpositas,vnã Lepidi,ipsius alterã exercitus.Q; quędam pars exercitus nõ minus furiosa est,q̃ qui cũ Antonio fuerũt,equitatũ reuocaui.Ipse in Allobrogibus constiti,vt proinde ad omnia paratus essem,ac res me moneret.Si nudus huc se Antonius conferet , facile mihi videor per me suscipere posse,remq; publicã ex vestra sententia administrare,q̃uis ab exercitu Lepidi recipiatur.Si vero copiarũ aliquid secum adducet,& si decima legio veterana, quæ nostra opera reuocata cũ reliquis est,ad eũdem furorem redierit,tamẽ ne quid detrimẽti fiat,dabitur opera a me,idq; me † præstiturũ spero,dũ istinc copiæ traiiciantur,cõiũctęq; nobiscũ facilius perditos opprimant.Hoc tibi spondeo mi Cicero,neq; animũ,nec diligentiã mihi defuturam. Cupio mehercules nullam residuã sollicitudinem esse.Sed si fuerit,nec animo,nec beneuolentiæ,nec patientiæ cuiusq̃ pro vobis cedã. Do quidẽ ego operã,vt etiã Lepidum ad huius rei societatẽ incitẽ,omniaq; ei obsequia polliceor si modo rẽpublicã respicere volet.Vtor in hac re adiutoribus,interpretibusq; fratre meo, & Laterense,& Furnio nostro.Non me impedięt priuatę offensiones,quo minus pro reip.salute etiã cũ inimicissimo cõsentiã.Q; si nihil ꝓfecero,nihilominus maximo sum animo,& maiore fortasse,cum mea gloria vobis satisfaciam.Fac valeas,meq; mutuo diligas. Agere,Referre grãs. Ad Mutinam Receptus. †pręstaturum. Laterensis.

CICERO PLANCO IMPE.CON.DES.S.

ITsi reip.causa maxime gaudere debeo, tãtũ ei te p̃sidii,tãtũ opis attulisse extremis pene tẽporibus,tñ ita te victorẽ cõplectar rep.recuperata, vt magnam partẽ mihi lętitiæ tua dignitas afferat, quã & esse iam,& futurã amplissimã intelligo.Caue enim putes vllas literas vnq̃ grauiores, q̃ tuas in senatu esse recitatas.Idq; contingit tum meritorum tuorũ in republica eximia quadam magnitudine,tum verborũ sententiarũq; grauitate.Qd mihi quidẽ minime nouũ,qui & te nossem,& tuarum literarum ad me missarum promissa meminissem,& haberem a Furnio nostro tua penitus consilia cognita:sed senatui maiora visa sunt,q̃ erant expectata,nõ quo vnq̃ de tua volũtate dubitasset,sed nec quantũ facere posses, nec quo progredi velles,exploratũ satis habebat.Itaq; cũ ad.VIII.Idus Aprileis mane mihi tuas literas Marcus Varisidius reddidisset,easq; legissem,incredibili gaudio sum elatus. Cũq; magna multitudo optimorũ virorũ,& ciuiũ me de domo deduceret,feci cõtinuo omneis pticipes meæ voluptatis.Interi ad me venit Munatius noster,vt cõsueuerat,& ego ei literas tuas dedi,nihil dũ em̃ sciebat.Nã ad me primũ Varisidius, idq; sibi a te mãdatũ esse dicebat.Paulo post idem mihi Munatius eas literas legẽdas dedit,quas ipsi miseras,& eas quas publice.Placuit nobis,vt sta- Memini p̃missa. Dũ.i.adhuc. Ipi miseras

tim ad Cornutũ Prętorẽ vrbis, literas deferremus, q̃ ꝓ cõsules aberãt, cõsulare munus sustí-
nebat, more maiorꝫ. Senatus est cõtinuo cõuocatus, frequẽsq̃ cõuenit ꝓpter famã, atq̃ exp-
ectationẽ tuarũ lfarũ. Recitatis lfis oblata religio Cornuto est, pullariorꝫ admonitu, non satis
diligẽter eũ auspiciis operã dedisse. Idq̃ a nostro collegio cõprobatũ est. Itaq̃ res dilata est in
posterũ. Eo aũt die magna mihi ꝑ tua dignitate cõtẽtio cũ Seruilio: q̃ cũ gra effecisset, vt sua
sentẽtia prima ꝑnũciaret, frequẽs eũ senatus reliqt, & ĩ alia oia discessit: meęq̃ sentẽtię, q̃ secũ
da ꝑnũciata erat, cũ frequẽs assentiret senatus, rogatu Seruilii P. Titius intercessit. Res ĩ po-
sterũ dilata. Venit paratus Seruilius Ioui ipsi iniquus, cui⁹ ĩ tẽplo res agebat. Hũc quẽadmo
dũ fregerim, quãtaq̃ cõtẽtione Titiũ intercessorẽ abiecerim, ex alioꝫ te literis malo cogno-
scere. Vnũ hoc ex meis. Senatus grauior, cõstãtior, amicior tuis laudibus esse nõ potuit, q̃ tũ
fuit. Nec vero tibi Senatus amicior, q̃ cuncta ciuitas. Mirabiliter.n. Po. Ro. vniuersus, & oĩm
generũ, ordinũq̃ cõsensus ad liberãdã rẽp. cõspirauit. Perge igit, vt agis, nomẽq̃ tuũ cõmẽda
immortalitati: atq̃ hęc oĩa, quæ habẽt speciem gloriæ, collecta inanissimis splẽdoris ĩsignib⁹
cõtẽne, breuia, fugacia, & caduca existima. Verũ decus ĩ virtute positũ est, q̃ maxime illustrat
magnis ĩ rẽp. meritis. Eã facultatẽ habes maximã: quã qñ cõplexus es, tene, ꝑfice, vt ne minus
resp. tibi, q̃ tu reip. debeas. Me tuę dignitatis nõ modo fautorẽ, sed etiã amplificatorẽ cogno-
sces. Id tũ reip. q̃ mihi est mea vita charior, tũ nostræ necessitudini debere me iudico. Atq̃ in
his curis, quas cõtuli ad dignitatẽ tuam, cepi magnã voluptatem, ꝓ bene cognitam mihi T.
Munatii prudentiã & fidem, magis etiã pęrspexi in eius incredibili erga te beneuolentia & di-
ligentia. Quarto Idus Aprilis. Vale.

Pullarii.
Nostro.s.
augurum.
Intercessor
Amicior.
Perge.

CICERO PLANCO IMP. CONS. DESI. S. P. D.

VT primũ potestas data est augẽdę dignitatis tuæ, nihil ꝑtermisi in te or
nando, qd̃ positũ esset, aut in ꝓmio virtutis, aut in honore verboꝫ. Id ex
ipo senatus cõsulto poteris cognoscere. Ita.n. est ꝑscriptũ, vt a me de scri
pto dicta sentẽtia est, quã senatus frequẽs secutus est summo studio, ma
gnoq̃ cõsensu. Ego q̃q̃ ex tuis literis, quas mihi misisti, pęrspexerã te ma
gis iudicio bonoꝫ, q̃ insignibus glorię delectari, tñ cõsiderãdũ nobis exi
stimaui, etiã si tu nihil postulares, quãtũ tibi a rep. deberet. Tu contexes
extrema cũ primis. Qui enim M. Antoniũ oppresserit, is bellũ confecerit. Itaq̃ Homerus non
Aiacẽ, nec Achillẽ, sed Vlyssem appęllauit πολύτροπον. Vale.

CICERO PLANCO IMP. CONS. DESIG. S. P. D.

GRatam famam biduo ante victoriã, de subsidio tuo, de studio, de celerita-
te, de copiis, atq̃ etiã hostibus fusis. Spes omnis est in te. Fugisse em̃ ex ꝑlio
Mutinensi dicuntur notissimi latronũ duces. EST ENIM non minus gra-
tũ extrema delere, q̃ prima depellere. Equidẽ expectabã iam tuas literas, idq̃
cũ multis. Sperabãq̃ etiam Lepidum temporibus admonitũ, tecum & reip.
satis esse facturũ. In illam igitur curam incũbe mi Plance, vt ne qua scintil-
la reterrimi belli relinquatur. Qd̃ si erit factũ, & remp. diuino beneficio affeceris, & ipse æter
nam gloriam consequere. Tertio Idus Maii. Vale.

Incumbo.

PLANCVS PRAE. CICERONI. S.

HIs literis scriptis, q̃ postea accidissent, scire te ad rẽp. putaui ꝑtinere. Seduli-
tas mea (vt spero) & mihi, & reipub. tulit fructum. Nãq̃ assiduis internun
ciis cũ Lepido egi, vt omissa oĩ cõtẽtione, reconciliataq̃ volũtate nostra, cõi
cõsilio reip. succurreret: se, liberos, vrbẽ pluris, q̃ vnũ ꝑditũ, abiectũq̃ latronẽ
putaret, obseqoq̃ meo si ita faceret, ad omneis res abutereť. Profeci itaq̃ per
Laterẽsem internũciũ, fidẽ mihi dedit se, Antoniũ si ꝓhibere sua ꝑuincia nõ
potuisset, bello ꝑsecuturũ. Me, vt venirẽ, copiasq̃ cõiũgerẽ rogauit, eoq̃ magis ꝓ & Antoni⁹
ab equitatu firmus eẽ dicebat, & Lepidus ne mediocrẽ qdẽ equitatũ habebat. Nã etiã ex pau
citate eius, nõ multis ante diebus, decẽ, q̃ optimi fuerãt, ad me trãsierũt. Quibus reb⁹ ego co
gnitis, cũctatus nõ sum ĩ cursu bonoꝫ cõsilioꝫ, Lepidũ adiuuãdũ putaui. Aduẽtus meus qd̃
profecturus esset vidi, vel ꝓ eqtatu meo ꝑsequi, atq̃ opprimere equitatũ eius possem, vel ꝓ
exercitus Lepidi eã ꝑtẽ, quæ corrupta est, & ab repub. alienata, & corrigere, & coercere ꝑsen-
tia mei exercitus possem. Itaq̃ in Hisara flumine maximo, qd̃ in finibus est Allobrogum, pon
te vno die facto, exercitum ad Quartum Idus Maii traduxi. Cum vero mihi nũciatum esset

Firmus ab
equitatu.
Hisara
Allobrogũ

Lucium Antoniũ præmissum cum equitibus,& cohortibus ad Forũ Iulii venisse,fratrem cũ equitũ quattuor millibus, vt occurreret ei, misi ad prid.Idus Maii. Ipse maximis itineribus cũ quattuor legionibus expeditis,& reliquo equitatu subsequar. Si nos mediocris modo fortuna reip.adiuuerit,& audacię pditorꝫ,& nostrę sollicitudinis hic finẽ repiem⁹. Qꝫ si latro p̃ cognito nostro aduẽtu,rursus in Italiã se recipere cœperit,Bruti erit officiũ occurrere ei,cui scio,nec cõsiliũ,nec animũ defuturũ.Ego tñ si id acciderit,fratrẽ cũ eqtatu mittã,qui sequat, Italiam a vastatione defendat.Fac valeas,meq; mutuo diligas. Vastatio.

CICERO PLANCO SVO.S.P.D.

Nihil post hominũ memoriã gloriosius, nihil gratius, ne tempore quidẽ ipso opportunius accidere vidi,q̃ tuas Plance literas. Redditæ sunt em̃ frequẽti Senatu Cornuto,cum is frigidas sane,& incõstãteis recitasset literas Lepidi, sub eas statim recitatę sunt tuæ,non sine magnis quidem clamoribus. Cum rebus em̃ ipsis essent,& studiis,beneficiisq; in remp.gratissimę, tum erãt grauissimis verbis,& sententiis plenę.Flagitare Senatus instituit Cornutũ,vt referret statim de tuis literis,ille se considerare ait velle.Cum ei magnũ conuitium fieret cũ eto a Senatu,quinq; tribuni pl.retulerunt.Seruilius rogatus rem distulit.Ego eam sentẽtiam dixi,cui sunt assensi ad vnũ.Ea quæ fuerit,ex senatusconsulto cognosces. Tu q̃q̃ consilio nõ eges,vel abundas potius,tamẽ hoc animo esse debes,vt nihil huc reiicias,neve in rebus tam subitis,tãq; angustis a Senatu consiliũ pętendũ putes.Ipse tibi sis Senatus: quocunq; te ratio reip.ducet,sequere.Cures,vt ante factũ aliquod a te egregiũ audiamus,q̃ futurũ putarimus. Illud tibi promitto,quicquid a te erit factum,id senatũ non modo vt fideliter,sed etiã vt sapienter factum comprobaturum. Vale. Exhortatio.

PLANCVS CICERONI.S.P.D.

Antonius Idibus Maiis ad Forũ Iulii cũ primis copiis venit. Vẽtidius biduí spatio abest ab eo.Lepid⁹ ad Forũ Voconii castra habet,q locus a Foro Iulii quattuor & vigiti millia passuũ abest: ibiq; me expectare cõstituit,quẽadmodũ ipse mihi scripsit.Qꝫ si oĩa mihi ĩtegra,& ipse,& fortuna seruauerit,recipio vobis celeriter me negotiũ ex sentẽtia cõfecturũ. Fratrẽ meũ assiduis laboribus, cõcursationibusq; cõfectũ grauiter se habuisse antea tibi scripsi. Sed tamẽ cũ primũ posse ingredi cœpit,nõ magis sibi,q̃ reip.conualuisse se existimans,ad oĩa pericula princeps esse nõ recusabat.Sed ego eũ non solũ hortatus sum,verũ etiam coegi isto proficisci,q; illa valetudine magis cõficere se,q̃ me tueri posset in castris, & q; acerbissimo interitu consulũ remp.nudatã, tali ciue Prætore in vrbanis officiis indigere existimabã. Qd̃ si quis vestrũ nõ pbabit,mihi prudẽtiã in cõsilio defuisse sciã,nõ illi erga patriã fidelitatẽ.Lepidus tñ,qd̃ ego desiderabã,fecit,vt Apellã ad me mitteret,quo obside,fide illius,& societate ĩ rep.administrãda vterer.Studiũ in ea re suũ mihi L.Gellius de tribus fratribus Segauiano pbauit,quo ego interp̃te nouissime ad Lepidũ sum vsus.amicũ eũ reip.cognoscere videor,libẽter; ei sum testimonio,& oĩbus ero,q bene merent.Fac valeas,meq; mutuo diligas,dignitatẽ q; meam,si mereor,tuearis,sicut adhuc singulari cum beneuolentia fecisti. Grauiter se habuisse. Nouissime

PLANCVS CICERONI.S.

Qvid in animo habuerim cũ Leernus,Neruaq; discesserũt a me, & ex literis, quas eis dedi,& ex ipsis cognoscere potuisti,q oĩbus rebus,cõsiliisq; meis interfuerũt.Accidit mihi, qd̃ homini pudẽti,& cupido satisfaciẽdi reipu.bonisq; oĩbus accidere solet,vt cõsiliũ seq̃rer piculosum magis,dũ me pbarẽ,q̃ tutũ,qd̃ habere posset obtrectationẽ. Itaq; post discessum legatorꝫ cũ binis cõtinuis literis & Lepidus me,vt venirẽ,rogaret,& Laterẽsis multo etiã magis pp̃e implorans obtestaret, nullã rẽ aliã extimescens, q̃ eãdẽ quæ mihi quoq; facit timorẽ varietatẽ,atq; infidelitatẽ exercitus eius,nõ dubitãdũ putaui,quin succurrerẽ,meq; cõmuni periculo offerrẽ.Sciebã em̃,& cautius illud erat cõsiliũ,expectare me ad Hisaram,dũ Brutus traiiceret exercitum,& cum collega consentiente,sicut milites faciunt,hostibus obuiam ire. Tamẽ si qd Lepidus bene sentiẽs,detrimẽti cepisset, hoc omne assignatum iri aut pertinaciæ meę,aut timori videbã,si aut hominẽ offensum mihi,cõiũctũ cũ rep.nõ subleuassem,aut ipe a certamine belli tã necessarii me remouissem.Itaq; potius piclitari volui,si possem mea p̃sentia & Lepidũ tueri,& exercitũ facere meliorẽ,q̃ nimis cautus videri.Sollicitiorẽ certe hoiem Periclitari.

non suis contractis,neminẽ puto fuisse.Nã quæ res nullam habebat dubitationẽ,si exercitus Lepidi absit,ea nũc magnã affert sollicitudinẽ,magnũq; habet casum.Mihi em̃ si contigisset, vt prior occurrerẽ Antonio,nõ mehercule horã cõstitisset:tãtũ ego & mihi cõfido, & sic pulsas illius copias,Vẽtidiiq; Mulionis castra despicio. Sed nõ possum nõ exhorrescere, si qd intra cutẽ subest vulneris,qd prius nocere potest,q̃ sciri,curariq; possit. Sed certe, nisi vno loco me tenerẽ,magnũ pericul̃ ipse Lepidus, magnũ ea pars exercit⁹ adiret,q̃ bene de rep.sentiret.Magnã etiã perditi hostes accessionẽ sibi fecissent, si quas copias a Lepido abstraxissent. Quæ si aduẽtus meus represserit,agã gratias fortunæ,cõstãtięq; meæ,quæ ad hãc experiẽtiã excitauit.Itaq; ad.xii.Cal.Iunias ab Hisara castra moui, pontẽ tamẽ, quẽ in Hisara feceram, castellis duobus ad capita positis reliqui,præsidiaq; ibi firma posui,vt venienti Bruto,exercituiq; eius sine mora transitus esset paratus.Ipse,vt spero,diebus octo,quibus has literas dabam,cum Lepidi copiis me coniungam. Vale.

CICERO PLANCO.S.P.D.

Video. Cerno.

Vanq̃ gratiarũ actionẽ a te nõ desiderãbã,cũ te re ipsa,atq; animo scirẽ esse gratissimũ,tamẽ (fatẽdũ est em̃) fuit mihi periucunda.Sic em̃ vidi quasi ea quę oculis cernunt,me a te amari.Dices,quid antea?Semp qdẽ,sed nũq̃ illustrius.Literæ tuæ mirabiliter gratę sunt senatui cũ rebus ipsis quę erãt grauissimę,& maxie fortissimi animi,sũmiq; cõsilii,tũ etiã grauitate sentẽtiarũ atq; verborũ.Sed mi Plance incũbe,vt belli extrema pficias:in hoc erit summa & gratia,& gloria. Cupio oia reip.causa,sed mehercule in ea cõseruãda iam defatigatus nõ multo plus faueo patriæ,q̃ tuæ glorię,cuius maximã facultatem tibi Dii immortales,vt spero,dedere,quã cõplectere obsecro.Qui enim Antoniũ oppresserit,is hoc teterrimũ bellũ, periculosissimũq; confecerit. Vale.

CICERO PLANCO.S.P.D.

Ta erãt oia,q̃ istinc afferebant,icerta,vt qd ad te scribere,nõ occurreret.Modo.n.q̃ vellem⁹ de Lepido,mõ cõtra nũciabant:de te tñ cõstãs fama,nec decipi posse,nec vinci:quorũ alterius fortuna quandã ptẽ habet,alterũ ppriũ est prudẽtię tuę.Sed accepi lras a collega tuo datas Idibus Maiis,in qb⁹ erat te adscripsisse,a Lepido nõ recipi Antoniũ.Qd erit certius,si tu ad nos idẽ scripseris,sed minus audes fortasse ppter inanẽ lętitiã lrarũ supiorũ.Verũ vt errarẽ,id Plance noluisti.Quis.n.id effugerit?Sic decipi te nõ potuisse,qs nõ videt?Nunc vero
,, etiã iã erroris cã sublata est.Culpa.n.illa,bis ad eũdẽ,vulgari rephẽsa puerbio est. Sin,vt scripsisti ad collegã, ita se res habet,oĩ cura liberati sumus,nec tñ erim⁹ prius,q̃ ita esse,tu nos feceris certiores.Mea qdẽ,vt ad te sępius scripsi,hęc sentẽtia est.Qui reliqas hui⁹ belli oppsserit,eũ toti⁹ belli cõfectorẽ fore,quẽ te & opto esse,& cõfido futurũ.Studia mea erga te,qbus certe nulla eẽ maiora potuerũt,tibi tã grata eẽ,q̃ ego putaui fore,minime miror, vehemẽter lętor.Quę qdẽ tu,si recte istic erit,maiora,& grauiora cognosces.Quarto Cal.Iunias.

PLANCVS CICERONI.S.

Vderet me inconstantiæ mearũ literarum,si nõ ex aliena leuitate penderẽt. Omnia feci,quare Lepido coniũcto ad remp.defendendam minore sollicitudine vestra perditis resisterem.Omnia ei & pętenti recepi,& vltro pollicitus sum,scripsiq; tibi biduo ante,confidere me bono Lepido esse vsurum, cõmuniq; consilio bellũ administraturũ. Credidi chirographis eius, affirmationi præsentis Laterensis,qui tum apud me erat,reconciliarẽq; me Lepido,fidẽq; haberẽ,orabat.Non licuit diutius bene de eo sperare.Illud certe caui,& cauebo, ne mea credulitate reip.summa fallatur.Cũ Hisarã flumẽ vno die ponte effecto,exercitũ traduxissem,p magnitudine rei celeritatẽ adhibẽs,q; petierat p literas ipse,vt maturarẽ venire, prędto mihi fuit Stator eius cũ literis,quibus ne venirẽ denũciabat:se posse cõficere p se negotiũ.Interea ad Hisaram expectarẽ.Indicabo temerarium meũ cõsilium tibi, nihilominus ire decreueram existimans eũ sociũ glorię vitare.Putabã posse me nec de laude ieiuni hominis delibare qcq̃, & subesse tamen propinquis locis,vt si durius aliquid esset,succurrere celeriter possem.Ego nõ malus homo hoc suspicabar.At Laterensis vir sanctissimus suo chirographo mittit mihi literas,meisq;,desperãs de se,de exercitu,de Lepidi fide,q̃rensq; se destitutũ.In quibus aperte denunciat videam ne fallar,suam fidem solutam esse, reipub.ne desim.Exemplar eius chiro-

Maturarẽ venire. Stator. Laterensis.

graphi Titio dedi.Ipsa chirographa oia ex qbus credidi, & ea qbus fidē nō habēdā putaui, Leuocispio dabo pferenda,qui oibus his interfuit rebus.Accessit eo,vt milites eius, cū Lepidus concionaret, improbi p se, corrupti etiā p eos q psunt Canidios,Rufrenosq;,& cæteros quos cū opus erit scietis,cōclamarēt viri boni pacē se velle,neq; esse cū vllis pugnaturos,duobus iā consulibus singularibus occisis,tot ciuibus pro patria amissis,hostibus deniq; oibus iudicatis,bonisq; publicatis:neq; hoc aut vindicarat Lepidus,aut sanarat.Huc me venire, & duobus exercitibus cōiūctis obiicere exercitū fidelissimū, maxima auxilia, principes Galliæ, prouinciā cūctā,summę demētię,& temeritatis eē vidi, mihiq;,si ita oppressus essem,rēq; publicā mecū pdidissem,mortuo nō modo honorē,sed misericordiā quoq; defuturā.Itaq; rediturus sum,nec tāta munera pditis hoibus dari posse sinam.Exercitū locis habebo opportunis,prouinciā tuear:etiā si ille exercitus desciuerit,oia vt integra seruem,dabo operā,quoad exercitus huc summittatis,pariq; felicitate rēpublicā hic vindicetis. Nec depugnare,si occasio tulerit:nec obsideri,si necesse fuerit:nec mori,si casus īciderit,p vobis paratior fuerit qsq;. Quare hortor te mi Cicero,exercitū huc traiiciēdū q̄primū cures,& matures prius,q̄ hostes corroborentur,& nostri pturbētur.In quo si celeritas erit adhibita,resp.in possessione victorię deletis sceleratis pmanebit.Fac valeas,meq; diligas.Fratrē meū tibi fortissimū ciuē, & ad oia paratissimū excuses literis,q ex labore in febriculā incidit assiduā,& satis molestā.Cū primū poterit istuc recurrere,nō dubitabit,ne quo loco reip.desit.Meā dignitatē cōmēdatā habeas,rogo.Cōcupiscere me nihil oportet,habeo te & amantissimū mei,& qd optaui,summæ auctoritatis.Tu videris quātū,& quādo tuū mun⁹ apud me velis esse.Tātū te rogo,in Hircii locum me subdas,& ad tuū amorē,& ad meam obseruantiam.

M.T.C.CN.PLANCO PRAETORI DESIG.S.D.

N te,& in collega omnis spes est,Diis approbantibus.Concordia vestra,quę Senatui declarata literis vestris est,mirifice & Senatus, & cūcta ciuitas delectata est.Qd ad me scripseras de re agraria,si cōsultus Senatus esset,vt qsq; de te honorificētissimā sentētiā dixisset,eā secut⁹ eēm, q certe ego fuissem. Sed propter tarditatem sententiarum,morāq; rerum,cū ea quæ consuleban tur, ad exitū non peruenirent,cōmodissimū mihi, Plancoq; fratri visum est vti eo,qd ne nostro arbitratu componeretur,quis fuerit impedimento, arbitror te ex Planci literis cognouisse.Sed siue in senatusconsulto,siue in cæteris rebus desideras aliquid, sic tibi persuade,tantam esse apud omneis bonos tui charitatem,vt nullum genus amplissimę dignitatis excogitari possit,qd tibi non paratum sit . Literas tuas vehementer expecto,& quidem taleis,qualeis maxime opto. Vale.

PLANCVS CICERONI.S.

Vnq̄ mehercule mi Cicero me pœnitebit maxima pericula p patria subire, dū si quid acciderit mihi,a reprehensione temeritatis absim. Cōfiterer imprudētia me lapsum,si vnq̄ Lepido ex animo credidissem. CREDVLITAS em error est magis,q̄ culpa.Et qdē in optimi cuiusq; mētē facillime irrepit. Sed ego nō hoc vitio pene sum decept⁹.Lepidū.n. pulchre norā.Quid ergo est? Pudor me,qui in bello maxime est periculosus,hūc casum coegit subire.Nā si vno loco essem,verebar ne cui obtrectator̄ viderer,& nimiū pertinaciter Lepido īsensus,& mea patientia etiam alere bellum . Itaq; copias prope in aspectum Lepidi,Antoniiq; adduxi, Quadragintaq; millium passuū spatio relicto consedi,eo cōsilio,vt vel celeriter accedere,vel cum salute recipere me possem.Adiunxi hæc in loco eligendo,flumen oppositum vt haberē, in quo mora transitus esset: Vocontii sub manu vt essent,per quor̄ loca mihi fideliter pateret iter.Lepidus desperato aduētu meo,quē nō mediocriter captabat,se cū Antonio coniūxit ad.iiii.Cal.Iunias,eodēq; die ad me castra mouerūt:viginti millia passuū cū abessent,res mihi nunciata est.Dedi operā Deum benignitate,vt & celeriter me recipere, & hic discessus nihil fugę simile haberet,non miles vllus,non eques,non quicq̄ impedimētor̄ amitteretur,aut ab illis furētibus latronibus interciperet. Itaq; pridie nonas Iunias omneis copias Hisarā traieci,pontesq; quos fecerā,interrupi,vt spatiū & ad se colligēdū hoies haberēt, & ego me inter ea cū collega cōiūgerē,quē triduo,cū has dabā literas,expectabā.Laterēsis nostri & fidē & animū singularē in rēp.semp fatebor.Sed certe nimia eius indulgētia in Lepidū,ad hæc pericula perspiciunda fecit eum minus sagacē. Qui quidē cū in fraudem se deductum videret,manus

Credulitas

Lepidus Antonio cōiūctus.

Laterensis.

quas iustius in Lepidi pernicíem armasset,sibi afferre conatus est. In quo casu tamẽ interpellatus adhuc viuit,& dicitur victurus.Sed tamẽ de hoc mihi parũ certũ est,& magno cũ dolore parricidarũ elapsus sum his.Veniebãt em̃ eodẽ furore in me,quo in patriã incitati.Iracũdias autẽ harũ rerũ recenteis habebãt,ꝓ Lepidũ castigare nõ destiterã, vt extingueret bellũ,ꝓ colloquia facta ĩprobabã,ꝓ legatos fide Lepidi dimissos ad me in cõspectũ venire vetuerã,ꝓ C.Catiniũ Vestinũ tribunũ militarẽ missũ ab Antonio ad me cũ literis exceperã.In quo hãc capio voluptatẽ,ꝓ certe quo magis me petiuerũt, tãto maiorẽ his frustratio dolorẽ attulit.Tu mi Cicero,qd adhuc fecisti,idẽ ꝑsta,vt vigilãter,neruoseq; nos q stamus ĩ acie subornes.Veniat Caesar cũ copiis,quas habet firmissimas:aut si ip̃m aliqua res ĩpedit, exercitus mittat,cuius ipsius magnũ periculũ agit.Quicqd aliquãdo futurũ fuit in castris ꝑditoꝝ contra patriã,hoc omne iã cõuenit.Pro Vrbis vero salute cur nõ oĩbus facultatibus quas habemus,vtamur?Q; si vos istic nõ defueritis,profecto qd ad me attinet,oĩbus rebus abũde reip. satisfaciã. Te qdẽ mi Cicero ĩ dies mehercule habeo chariorẽ,sollicitudinesq; meas quotidie magis tua merita excutiũt,ne qd aut ex amore,aut ex iudicio tuo perdã.Opto vt mihi liceat iam praesenti pietate meorũ officiorum tua beneficia tibi facere iucundiora. Vale. Octauo Idus Iunias, Ciuarone ex finibus Allobrogum.

Caesar.

PLAN.IMPE.CONS.DESI.CICERONI.S.P.D.

Facere nõ possum,quin in singulas res,meritaq; tua tibi gratias agam.Sed mehercule facio cũ pudore.Neq; enim tãta necessitudo, quãtã tu mihi tecũ esse voluisti,desiderare videtur gratiarũ actionẽ.Neq; ego lubenter pro maximis tuis beneficiis tã vili munere defungor orationis, & malo ꝑsens obseruãtia,indulgẽtia,assiduitate memorẽ me tibi probare. ꝓ si mihi vita contigerit,omneis gratas amicitias,atq; etiã pias propinquitates † in tua obseruantia,indulgentia,assiduitate vincam.Amor enim tuus,ac iudiciũ de me,vtrum mihi plus dignitatis in perpetuũ,an voluptatis quotidie sit allaturus,nõ facile dixerim.De militũ cõmodis fuit tibi curę: quos ego,nõ potẽtię meae causa (nihil em̃ me nõ salutariter cogitare scio) ornari volui a Senatu,sed primũ ꝓ ita meritos iudicabã: deinde ꝓ ad omneis casus cõiũctiores reip.eẽ volebã : nouissime vt ab omni omniũ sollicitatione auersos eos,taleis vobis prestare possem,quales adhuc fuerũt.Nos adhuc hic oĩa integra sustinuimus.Qd cõsiliũ nostrũ, etsi quãta sit auiditas hoĩm,nõ sine causa talis victorię scio,tñ vobis ꝑbari spero . Non em̃ si qd in his exercitibus sit offensum,magna subsidia resp.habet expedita,qbus subito impetui, ac latrocinio parricidarũ resistat.Copias vero nostras notas tibi eẽ arbitror.In castris meis legiones sunt veteranę tres: tironũ vel luculẽtissima ex oĩbus vna.In castris Bruti vna veterana legio:altera bima:octo tironũ.Ita vniuersus exercitus numero amplissimus est, firmitate exiguus. Quantũ autẽ in acie tironi sit cõmittendũ, nimiũ sape expertum habemus. Ad hoc robur nostrorũ exercituũ,siue Aphricanus exercitus,q est veteranus,siue Cęsaris accessisset,æquo animo summã reip.in discrimẽ deduceremus . Aliquãto aũt ꝑpius esse,qd ad Caesarẽ attinet,videbamus.Nihil destiti eũ literis hortari,neq; ille intermisit affirmare se sine mora venire,cũ interim auersum illũ ab hac cogitatione ad alia cõsilia video se cõtulisse. Ego tñ ad eũ Furniũ nostrũ cũ mãdatis,literisq; misi,si qd forte ꝑficere posset.Scis tu mi Cicero,qd ad Caesaris amorẽ attinet,societatẽ mihi esse tecũ,vel ꝓ in familiaritate Caesaris viuo illo,iã tueri eũ,& diligere mihi fuit necesse:vel ꝓ ipse quoad ego nosse potui, moderatissimi,atq; humanissimi fuit sensus:vel ꝓ ex tã insigni amicitia mea,atq; Caesaris hũc filii loco,& illius,& nostro iudicio substitutũ nõ pinde habere mihi turpe videt.Sed qcqd tibi scribo,dolẽter mehercule magis,q̃ inimice facio.Q; viuit Antonius hodie,ꝓ Lepidus vna est,ꝓ exercitus habẽt nõ cõtemnẽdos,ꝓ sperant,ꝓ audẽt,id omne Caesari acceptũ referre possunt. Neq; ego supiora repetã.Sed ex eo tẽpore quo ipse mihi professus est se venire, si venire voluisset,aut oppssum iã bellũ esset,aut ĩ aduersissimã illi Hispaniã cũ detrimẽto eoꝝ maximo extrusum.Quę mens eũ,aut quoꝝ cõsilia a tanta gloria, sibi vero etiã necessaria, ac salutari auocarint,& ad cogitationẽ cõsulatus bimestris summo cũ terrore hominũ,& insulsa cũ eflagitatiõe trãstulerit,exputare nõ possum.Multũ ĩ hac re mihi videnť necessarii eiꝰ & reip. & ipsius causa ꝑficere posse:plurimũ,vt puto,tu quoq;,cuiꝰ ille tãta merita habet, quãta nemo ꝑter me. Nũq; vero obliuiscar maxima ac plurima me tibi debere.De his rebꝰ vt exigeret cũ eo,Furnio mãdaui.Q; si quãtã debeo,habuero apud eũ auctoritatẽ,plurimũ ip̃m iuuero,

Indulgẽtia †in tui.

Nouissime

Caesar varius,

Exputare.

Nos interea duriori conditione bellum sustinemus,ꝓ neq; expeditissimam dimicationē puta mus,neq; tamen refugiendo commissuri sumus,vt maius detrimentū respu.accipere possit. Q; si aut Cæsar se respexerit, aut Aphricanæ legiones celeriter venerint,securos vos ab hac parte reddemus.Tu,vt instituisti,me diligas rogo,ꝓpriq; tuum esse tibi persuadeas. Quinto Calen.Sextileis, ex Castris. Vale.

M.T.C.C.FVRNIO.S.P.D.

I interest,id qd̄ hoies arbitrant̄,reipu.te,vt instituisti,atq; fecisti, nauare opera m,rebusq; maximis,quę ad extinguēdas reliquias belli pertinent, interesse, nihil videris melius,neq; laudabilius,neq; honestius facere posse. Istāq; opera m tuā,nauitatē,animū in rempu.celeritati præturæ anteponendā censeo. Nolo.n.te ignorare quantā laudē cōsecutus sis:mihi crede,proximā Planco, idq; ipsius Planci testimonio,pretereaq; fama,scientiaq; oim. Quamobrem si quid operis tibi etiā nunc restat, id maximopere censeo persequendū. Quid.n.honestius? aut quid honesto anteponendū? Si autē satisfactū reipu. putas, celeriter ad comitia, quando mature futura sunt,veniendum censeo. dummodo ne quid hæc ambitiosa festinatio imminuat eius glorię,quā consecuti sumus.Multi clarissimi viri cum reipu.darent operā,annū petitionis suę non obierūt.Qd̄ eo facilius nobis est,ꝓ non est annus hic tibi destinatus, vt si ædilis fuisses,post bienniū tuus annus esset.Nunc nihil ꝑtermittere videbere vsitati, & quasi legitimi temporis ad petendū. Video aūt Planco consule,etsi etiā sine eo rationes expeditas haberes,tamen splendidiorem petitionē tuam, si modo ista ex sentētia cōfecta essent.Omnino me plura scribere,cum tuū tantū consilium iudiciūq; sit,non ita necesse arbitrabar, sed tamē sententiam meam tibi ignotam esse nolebam.Cuius est hęc summa,vt omnia te metiri dignitate malim,q̄ ambitione,maiorēq; fructum ponere in perpetuitate laudis, q̄ in celeritate pretu ræ.Hęc eadem locutus sum domi meę adhibito Qu.fratre meo, & Cecinna, & Caluisio studiosissimis tui, cum Dardanus Libertus tuus interesset. omnibus videbatur probari oratio mea,sed tu optime iudicabis. Vale.

Nauitas.

Planco pro Plāci laudi.

M.T.C.C.FVRNIO.S.P.D.

Ectis tuis literis,quib⁹ declarabas aut omittendos Narbonenseis,aut cū periculo dimicandū,illud magis timui, qd̄ vitatum non moleste fero. Quod de Planci,& Bruti concordia scribis,in eo vel maximā spem pono victoriæ. De Gallorū studio nos aliqñ cognoscemus,vt scribis,cuius id opera maxime excitatum sit.Sed iam,mihi crede,cognouimus.Itaq; iucundissimis tuis literis stomachatus sum in extremo.Scribis.n.si in Sextilē comitia,cito te.si iam cōfecta,citius,ne diutius cum periculo fatuus sis.O mi Furni,q̄ tu causam tuam non nosti, qui alienas tam facile discas.Tu nunc cādidatū te putas,& id cogitas,vt aut ad comitia curras, aut si iam cōfecta,domi tuę sis,scilicet ne cū maximo periculo,vt scribis,stultissimus sis.Non arbitror te ita sentire.Omneis.n.tuos ad laudē impetus noui.Q; si, vt scribis, ita sentis,non magis te,q̄ de te iudicium reprehendo meū.Te adipiscendi magistratus leuissimi,& diuulgatissimi,si ita adipiscare vt pleriq;,prepropera festinatio abducet a tantis laudibus, quibus te oēs in cælū iure,& vere ferunt.Scilicet id agitur,vtrum hac petitione,an ꝓxima Pretor fias, non vt ita de repu.mereare,omni honore vt dignissimus iudicere? Vtrū nescis q̄ alte ascenderis? an pro nihilo id putas? Si nescis,tibi ignosco,nos in culpa sumus.Sin intelligis,vlla tibi est pretura,vel officio,qd̄ pauci,vel gloria,quā omnes assequunt̄, dulcior? Hac de re & ego, & Caluisius homo magni iudicii,tuiq; amantissimus te accusamus quotidie. Comitia tñ qñ ex his pendes,quantū facere possumus,qd̄ multis de causis reip.arbitramur conducere,in Ianuarium mensem protendimus.Vince igitur & Vale.

Scilicet ironicos.

M.T.C.M.LEPIDO.S.P.D.

Vod mihi pro mea summa erga te beneuolētia magnę curę est, vt q̄amplissima dignitate sis,moleste tuli,te Senatui gratias nō egisse,cū esses ab eo ordine ornatus summis honoribus.Pacis inter ciueis conciliandæ te cupidū esse lętor.Pacē eā si a seruitute seiungis, cōsules & reip.& dignitati tuę.Sin ista pax perditū hoīem in possessionē impotentissimi dominatus restitutura est,hoc aio scito oñeis sanos,vt mortē seruituti anteponāt.Itaq; sapien-

Mortē seruituti anteponant.

tius,meo quidem iudicio,facies,si te in istam pacificationem non interpones,quæ neq; senatui,neq; populo,neq; cuiq̃ bono probatur.Sed hęc audies ex aliis,aut certior fies literis. Tu pro tua prudentia,quid optimum factu sit,videbis. Vale.

M.T.C.C.TREBONIO.S.P.D.

De cęde Iulii Cęsaris.

QVam vellem ad illas pulcherrimas epulas me Idibus Martiis inuitasses, reliquiarum nihil haberemus.At nũc cum his tantũ negotii est,vt vestrum illud diuinum in rempu.beneficium nonnullam habeat querelam. Qz vero a te viro optimo seductus est,tuoq; beneficio adhuc viuit hęc pestis,interdũ qd̃ mihi vix fas est,tibi subiraſcor.Mihi enim negotii plus reliquisti vni, q̃ pręter me omnibus.Vt em̃ primũ post Antonii fœdissimum discessum senatus haberi libere potuit,ad illũ animum meũ reuerti pristinum,quẽ tu cũ ciue acerrimo patre tuo in ore,& amore semper habuisti.Nam cũ senatũ ad.xiii. Calẽ. Ianuarias tribuni pleb. vocauissent,deq; alia re referrent,totã rẽpu.sum cõplexus,egiq; acerrime: Senatũq; iam languentem,& defessum ad pristinã virtutẽ,cõsuetudinẽq; reuocaui,magis animi,q̃ ingenii viribus. Hic dies,meaq; cõtentio,atq; actio,spem primũ populo Ro.attulit libertatis recuperãdę.Nec vero ipse postea tempus illũ intermisi de repu.nõ cogitandi solũ,sed etiã agendi.Qz nisi res vrbanas,actaq; oia ad te perferri arbitrarer,ipse perscriberẽ,q̃q̃ erã maximis occupationibus impeditus.Sed illa cognosces ex aliis: a me pauca,& ea summatim. Habemus fortẽ Senatum,Consulareis partim timidos,partim male sentiẽtes. Magnũ damnum factum est in Seruio.L.Cęsar optime sentit, sed q̃ auunculus est, non acerrimas dicit sententias.Consules egregii,pręclarus D.Brutus,egregius puer Cęsar,de quo spero equidẽ reliqua, hoc vero certum habeto,nisi ille veteranos celeriter conscripsisset,legionesq; duę de exercitu Antonii ad eius se auctoritatem contulissent,atq; is oppositus esset terror Antonio,nihil Antonium sceleris,nihil crudelitatis pręteriturũ fuisse.Hęc tibi etsi audita esse arbitrabar, volui tamen notiora esse.Plura scribam,si plus otii habuero. Vale.

Cæsar Augustus.

M.T.C.APPIO.S.P.D.

QVE meo studio erga salutem,& incolumitatem tuam,credo te cognoscere ex literis tuorum,quibus me cumulatissime satisfecisse certo scio: nec his concedo,q̃q̃ sunt singulari in te beneuolentia,vt te saluum malint, q̃ ego. Illi mihi necesse est concedãt,vt tibi plus,q̃ ipsi hoc tempore prodesse possim. quod quidẽ nec destiti facere,nec desistam,& iam in maxima re feci,& fundamẽta ieci salutis tuæ. Tu fac bono animo,magnoq; fis,meq; tibi nulla re defuturum esse confidas.Pridie nonas Quintileis. Vale.

Fundamenta iacere.

SERGIVS GALBA.M.T.C.S.P.D.

DEcimoseptimo Calẽ.Maii,quo die Pansa in castris,& Hircius erat futurus, cũ quo ego erã(nam ei obuiã processeram millia passus centum, quo maturius veniret)Antonius legiones eduxit duas,secundã, & trigesimãquintã, & cohorteis p̃torias duas,vnã suã,alterã Syllani,euocatorũ partẽ.Ita obuiã venit nobis,q̃ nos quattuor legiones tironũ habere solũ arbitrabat.Sed notu quo tuti⁹ venire in castra possem⁹,legionẽ Martiã,cui ego p̃esse solebã, & duas cohorteis p̃torias miserat Hircius nobis.Cũ equites Antonii apparuissent,contineri neq; legio Martia,neq; cohortes p̃toriẽ potuerũt:quas sequi cœpimus coacti,qñ eas retinere non poteramus.Antonius ad Forũ Gallorũ suas copias continebat,neq; sciri volebat se legiones habere,tm̃ equitatum,& leuẽ armaturã ostendebat.Posteaq̃ vidit se inuito legionem ire Pansa,sequi se duas legiones iussit tironũ : posteaq̃ angustias paludis, & syluarum transiuimus,acies est instructa a nobis duodecim cohortum.Nondum venerant legiones duę,repente Antonius in aciem suas copias de vico produxit,& sine mora concurrit.Primo ita pugnatum est,vt acrius non posset ex vtraq; parte pugnari: & sic dexterius cornu, in quo ego erã cum Martiẽ legionis cohortib⁹ octo,ĩpetu primo fugauerat legionẽ trigesimãquintã Antonii,vt amplius passus centũ vltra aciẽ,quo loco steterat,processerit.Itaq; cũ equites nostrum cornu circuire vellent,recipere me cœpi,& leuem armaturam opponere Maurorum equitibus,ne auersos nostros aggrederentur.Interim video me esse inter Antonianos, Antonium q̃ post me esse aliquanto:repente equum immisi ad eam legionem Tironum,quę veniebat ex castris,scuto reiecto.Antoniani me insequi,nostri pila cõiicere velle. Ita nescio quo fato sum

Forũ Gallorum.

Pugna atrox.

seruatus,q̃ sum cito a nostris cognitus.In ipsa Aemilia,vbi cohors Cæsaris ꝓtoria erat,diu pugnatum est.Cornu sinisterius,qd̃ erat infirmius, vbi Martię legionis duę cohortes erant, & cohors prętoria,pedem referre cœperunt,q̃ ab equitatu circuibantur,quo vel plurimum valet Antonius.Cũ omnes se recepissent nostri ordines,recipere me nouissimus cœpi ad castra.Antonius tanq̃ victor castra putauit se posse capere.Quo cũ venit,complureis ibi amisit,nec egit quicq̃. Audita re Hircius cum cohortibus viginti veteranis redeunti Antonio in sua castra occurrit,copiasq̃ omneis eius deleuit,fugauitq̃,eodẽ loco vbi erat pugnatum ad Forum Gallorum. Antonius cũ equitib⁹ hora noctis quarta,se in castra sua ad Mutinam recepit.Hircius in ea castra rediit,vnde Pãsa exierat,vbi duas legiones reliquerat,quę ab Antonio erãt oppugnatę. Sic partem maiorem suarum copiarum Antonius amisit veteranarũ. Nec id tamen sine aliqua iactura cohortum prętoriarum nostrarum,& legionis Martię fieri potuit.Aquilę duę,signa sexaginta sunt relata Antonii.Res bene gesta est.Ad.xii.Calẽ. Maii ex castris. Vale.

C.ASINIVS POLLIO.M.T.C.S.P.D.

MInime mirum debet tibi videri nihil me scripsisse de repub. posteaq̃ ítum est ad arma.Nam saltus Castulonẽsis,qui semper tenuit nostros tabellarios, etsi nunc frequentioribus latrociniis infestior factus est, tamen nequaq̃ tanta in mora est, quanta qui locis omnibus dispositi ab vtraq̃ parte scrutantur tabellarios,& retinẽt.Itaq̃ nisi naue perlatæ literæ essent,omnino nescirẽ quid istic fieret. Nũc vero nactus occasionem posteaq̃ nauigari cœptum est, cupidissime, & q̃creberrime potero,scribam ad te,ne moueare eius sermonib⁹, quẽ tametsi nemo est qui videre velit,tamen nequaq̃ perinde ac dignus est,oderunt homines,periculum nõ est. Adeo est inuisus mihi,vt nihil non acerbum putẽ,qd̃ cõmune cum illo sit.Natura aũt mea, & studia trahunt me ad pacis,& libertatis cupiditatem. Itaq̃ illud initium ciuilis belli sæpe defleui.Cum vero non liceret mihi nullius partis esse,quia vtrobiq̃ magnos inimicos habebam,in ea castra fugi,in quibus plane tutũ me ab insidiis inimici sciebam non futurum: compulsus eo,quo minime volebã,ne in extremis essem,plane pericula non dubitanter adii. Cęsarem vero,q̃ me in tanta fortuna modo cognitũ veruſtissimorũ familiarium loco habuit,dilexi summa cũ pietate,& fide.Quę mea sententia gerere mihi licuit,ita feci,vt optimus quisq̃ maxime probarit.Qd̃ iussus sum,eo tempore,atq̃ ita feci,vt appareret inuito imperatũ esse. Cuius facti iniustissima inuidia erudire me potuit,q̃ iucunda libertas,& q̃ misera sub dominatione vita esset.Ita si id agitur,vt rursus in potestate oĩa vnius sint,quicũq̃ is est,ei me ꝓfiteor inimicũ.Nec periculum est vllũ,qd̃ pro libertate aut refugiam,aut deprecer. Sed consules neq̃ Senatuscõ.neq̃ literis suis pręceperãt mihi,quid facerem. Vnas em̃ post Idus Martias demum a Pansa literas accepi,in quibus hortatur me,vt senatui scribam,me,& exercitũ in potestate eius futurum:quod cum Lepidus concionaretur, atq̃ omnibus scriberet se consentire cum Antonio,maxime contrariũ fuit. Nam quibus commeatibus inuito illo per illius prouinciam legiones ducerem!aut si cętera transissem,num etiã Alpeis poterã trãsuolare,quę ꝓsidio illius tenent!Adde huc,q̃ perferri literę nulla conditione potuerunt.Sexcentis em̃ locis excutiunt,deinde etiã retinent a Lepido tabellarii.Illud me Cordubæ pro concione dixisse nemo vocabit in dubiũ,prouinciã me nulli,nisi qui a Senatu missus venisset, traditurum. Nam de legione trigesima tradẽda quantas habuerim conciones,quid ego scribã! Qua tradita,quãto pro repu.infirmior futurus fuerim,quis ignorat!Hac em̃ legione noli acrius, aut pugnacius quicq̃ putare esse.Quare me eũ existima esse,qui primum pacis cupidissimus sim.Omneis enim ciues plane studeo esse saluos.Deinde qui & me,& rẽpu. vindicare in libertatem paratus sim.Q̃z familiarem meũ tuorũ numero habes,opinione tua mihi gratius est. Inuideo illi tamen,q̃ ambulat,& iocatur tecũ. Quod quanti æstimem, si vnq̃ licuerit viuere in otio,experiere.Nullum em̃ vestigium abs te discessurus sum. Illud vehementer admiror, non scripsisse te mihi,manendo in prouincia,an ducendo exercitum in Italiam,reipu.magis satisfacere possim.Ego quidem etsi mihi tutius,ac minus laboriosum est manere,tamen quia video tali tempore multo magis legionibus opus esse,q̃ prouinciis,quæ pręsertim recuperari nullo negotio possunt,constitui,vt nunc est,cũ exercitu proficisci. Deinde ex literis, quas Pansa mihi misit,cognosces omnia.nam earum tibi exemplar misi.XVII.Calen. Aprilis.Cordubæ. Vale.

Castulonẽsis saltus.

Nullius ꝑ neutrius. sequit em̃ vtrobiq̃.

Pro concione dixisse.

Epistolarum familiarium

C.ASINIVS POLLIO.M.T.C.S.P.D.

Balbi facinora.

Bogudis.

BAlbus quęstor, magna numerata pecunia, magno pondere auri, maiore argẽti coacto de publicis exactionibus, ne stipendio quidẽ militibus reddito, duxit se a Gadibus, & triduũ tempestate retentus ad Calpen Calen. Iuniis traiecit sese in regnum Bogudis plane bene peculiatus. His rumoribus vtrum Gadeis referatur, an Romã (ad singulos eũ nuncios turpissime consilia mutat) nondũ scio. Sed ꝑter furta, & rapinas, & virgis cęsos socios, hęc quoq; fecit, vt ipse gloriari solet, eadẽ quę C. Cęsar, ludis quos Gadibus fecit. Herenniũ Gallũ Histrionem summo ludorum die annulo aureo donatũ in quartũdecimũ sessum deduxit. Tot eũ fecerat ordines equestris loci. Quattuoruiratũ sibi prorogauit, comitia biennii biduo habuit, hoc est renunciauit: quos ei visum est exules, reduxit, nõ horũ temporũ, sed illorũ, quibus a seditiosis Senatus trucidatus, aut expulsus est Sexto Varo Procõsule. Illa vero iã ne Cęsaris quidẽ exẽplo, q̃ ludis prętextã de suo itinere ad L. Lentulũ Proconsulẽ sollicitandũ posuit. Et quidẽ cũ ageretur, fleuit memoria rerũ gestarum cõmotus. Gladiatoribus aũt Fadiũ quendã militẽ Pompeianũ, quia cũ depressus in ludum bis gratis depugnasset, auctore sese nolebat, & ad populũ cõfugerat, primũ Gallos equites immisit in populũ. Coniecti. n. sunt lapides in eũ, cũ arriperet Fadius. Deinde abstractũ defodit in ludo, & viuum cõbussit: cũ quidem pransus nudis pedibus, tunica soluta, manibus ad tergũ reiectis inambularet, & illi misero quiritãti, ciuis Romanus natus sum, responderet, abi nunc, populi fidẽ implora. Bestiis vero ciueis Romanos, in his circulatorẽ quendam auctionũ notissimũ hominẽ Hispali, quia deformis erat, obiecit. Cũ huiusmodi portento res mihi fuit. Sed de illo plura corã. Nunc qd̃ præstat, quid me velitis facere, constituite. Treis legiones firmas habeo, quarũ vnã vigesimãoctauam cum ad se initio belli accersisset Antonius hac pollicitatiõe, quo die in castra venisset, denarios gn gentos singulis militibus daturũ: in victoria vero eadẽ prẽmia, q̃ suis legionibus: quorũ quis vllã fidem, aut modũ futurũ putauit? incitatissimã retinui ęgre mehercule, nec retinuissem, si vno loco habuissem, vtputa cũ singulę cohortes quandã seditionẽ fecerint. Reliquas quoq; legiones non destitit literis, atq; infinitis pollicitationibus incitare. Nec vero minus Lepidus vrsit me & suis & Antonii literis, vt legionẽ trigesimã mittere sibi. Itaq; quẽ exercitũ neq; vẽdere vllis prẽmiis volui, nec eorũ periculorũ metu, quę victoribus illis portẽdebant, diminuere, debetis existimare retentũ, & cõseruatũ reipu. esse, atq; ita credere, qd̃cũq; imperassetis facturum fuisse, si qd̃ iussistis, feci. Nã & prouinciã in otio, & exercitũ in mea potestate tenui, finibus meę prouincię nusq̃ excessi. Militẽ non modo legionariũ, sed ne auxiliariũ quidem vllũ quoq̃ misi: & si quos equites decedẽteis nactus sum, supplicio affeci. Quarũ rerũ fructũ satis magnum repu. salua tulisse me putabo. Sed respu. si me satis nouisset, & maior pars Senatus, maiores ex me fructus tulisset. Epistolã, quam Balbo cum etiã nũc in prouincia esset, scripsi, legẽdam tibi misi: etiam prętextam, si voles legere, Gallum Cornelium familiarem meum poscito. Sexto Idus Iunias. Cordubæ. Vale.

Excedo.

Nõ modo.

C.ASINIVS POLLIO.M.T.C.S.D.P.

Quo p q.

QVo tardius certior fierẽ de pręliis apud Mutinam factis, Lepidus effecit, qui meos tabellarios nouẽ dies retinuit. Tametsi tantã calamitatẽ reipu. q̃tardissime audire optandũ est, sed illis, qui prodesse nihil possunt, neq; mederi. Atq; vtinam eodem Senatusconsulto, quo Plancũ, & Lepidũ in Italiã accersistis, me quoq; iussissetis venire, profecto non accepisset respu. hoc vulnus. quo si qui lętant̃ in p̃sentia, quia vident̃ & duces, & veterani Cęsaris partiũ interiisse, tamen postmodũ necesse est doleant, cum vastitatem Italię respexerint. Nam & robur, & soboles militum interiit: si quidẽ, quæ nunciantur, vlla ex parte vera sunt. Neq; ego nõ videbã quanto vsui reipu. essem futurus, si ad Lepidũ venissem: omnẽ eũ cunctationẽ eius discussissem, p̃sertim adiutore Planco. Sed scribenti ad me eiusmodi literas, quas leges, & cõcionibus videlicet, quas Narbone habuisse dicit̃, simularẽ plane necesse erat, si vellẽ cõmeatũ p̃ prouinciam eius iter faciẽs habere. Pręterea verebar, ne si ante, q̃ ego incepta perficerẽ, pręlium cõfectum esset, pium meũ consiliũ raperent in contrariam partem obtrectatores mei, ꝑpter amicitiam q̃ mihi cum Antonio, non maior tñ, q̃ Planco fuit. Itaq; a Gadibus mense Aprili binos tabellarios in duas naueis ĩposui, & tibi, & cõsulibus, & Octauiano scripsi, vt me faceretis certiorẽ, quonã modo plurimũ possem ꝑdesse reipu. Sed vt rationẽ ineo, quo die pręlium Pansa

Octauian⁹

commisit,eodem a Gadibus naues profectę sunt.Nulla em̃ post hyemẽ fuit ante eam diẽ navigatio.Et Hercule lõge remotus ab omni suspitione futuri ciuilis tumultus, penitus in Lusitania legiones in hybernis collocarã. Ita porro festinauit vterq; cõfligere,tanq̃ nihil peius timerent,q̃ ne sine maximo reip.detrimento bellũ cõponeret.Sed si properandũ fuerat, nihil nõ summi ducis consilio gessisse Hirciũ video.Nã hęc mihi scribunt ex Gallia Lepidi,& nũciantur,Pansę exercitũ concisum esse,Pansam ex vulneribus mortuũ,eodẽ prelio Martiam legionem interiisse,& L.Fabatũ,& C.Peduceũ,& D.Carsulenũ.Hirciano aũt prelio, & quartã legionẽ, & omneis peque Antonii cesas.Itẽ Hircii quartã, cũ castra quoq; Antonii cepisset,a quita legione cõcisam esse.Ibi Hirciũ quoq; periisse, & Pontiũ Aquilã.dici etiã Octauianum cecidisse.Quę si(qd̃ dii prohibeant)vera sunt,nõ mediocriter doleo.Antoniũ turpiter Mutinę obsessionẽ reliquisse,sed habere equitatũ,legiones sub signis armatas treis,& Pupilli Bagieni vnam,inermeis bene multos.Ventidiũ quoq; se cũ legione septima,octaua,nona,cõiunxisse.Si nihil in Lepido spei sit,descensurũ ad extrema,& nõ modo nationes,sed etiã seruitia concitaturũ.Parmã direptã.L.Antoniũ Alpeis occupasse.Quę si vera sunt,nemini nostrũ cessandũ est,neq; expectandũ quid decernat Senatus.Res em̃ cogit huic tanto incendio succurrere omneis,q aut imperiũ,aut nomẽ deniq; Populi Ro.saluũ esse volunt. Brutũ em̃ decẽ & septem cohortes, & duas nõ frequenteis tironũ legiones,quas cõscripserat Antonius,habere audio.Neq; tñ dubito,quin oẽs qui supersint de Hircii exercitu,confluant ad eũ. Nam in delectu non multũ spei puto esse, p̃sertim cũ nihil sit periculosius, q̃ spatiũ confirmandi sese Antonio dari.Anni autẽ tempus libertatẽ maiorẽ mihi dat,propterea quia frumenta,aut in agris,aut in villis sunt.Itaq; proximis literis consilium meũ expedieť. Nam neq; deesse, neq; superesse reipu.volo.Maxime tamẽ doleo,adeo & lõgo,& infesto itinere ad me veniri, vt die quadragesimo post,aut vltra etiã,q̃ facta sunt omnia,nuncientur. Vale.

Lusitania.

Pontius.

Superesse.

M.LEPIDVS IMP.ITEM PONT.MAX.S.D.
SENA.POPV.PLEBIQVE ROM.

SI vos,liberiq; vestri valetis,bene est,ego quoq; valeo.Deos hoiesq; testor patres conscripti,qua mẽte,& quo animo semp in rẽpu.fuerim,& q̃ nihil antiquius cõmuni salute, ac libertate iudicarim: qd̃ vobis breui probassem,nisi mihi fortuna propriũ consiliũ extorsisset.Nã exercitus cunctus consuetudinem suã in ciuibus cõseruandis,cõmuniq; pace, seditione facta,retinuit, meq; tãtę multitudinis ciuiũ Romanorũ salutis,atq; incolumitatis causam suscipere,vt vere dicam,coegit.In qua re ego vos Patres cõscripti oro,atq; obsecro, vt priuatis offensionibus omissis, summæ reip. consulatis,neve misericordiam nostrã,exercitusq; nostri in ciuili dissensione,sceleris loco ponatis. Q; si salutis oĩm, ac dignitatis rationẽ habueritis, melius & vobis,& reipu.consuletis.Data.iiii.Calen.Aprilis.a Ponte Argenteo. Valete.

Lepidi deprecatio.

Data.

M.LEPIDVS IMP.ITEM PON.MAX.M.T.CICE.S.P.D.

SI vales bene est,ego quoq; valeo.Cum audissem Antoniũ cũ suis copiis premisso Lucio Antonio cũ parte equitatus in prouinciã meã venire,cũ exercitu meo a cõfluente Rhodano castra moui, ac cõtra eos venire institui. Itaq; cõtinuis itineribus ad Forũ Vocontiũ veni:& vltra,castra ad flumẽ Argenteum contra Antonianos feci. P.Ventidius suas legiones treis coniunxit cũ eo,& vltra me castra posuit.Habebat antea legionẽ secundã,& ex reliquis legionibus magnã multitudinẽ,sed inermiũ. Equitatũ habet magnum.Nam oĩs ex prelio integer discessit,ita vt sint amplius equitũ triginta millia.Itaq; ad me complures milites,& equites ab eo trãsierunt,& in dies singulos eius copię minuunť.Syllanus,& Culleo ab eo discesserunt.Nos etsi grauiter ab his lęsi eramus,q̃ contra nostrã voluntatẽ ad Antonium ierant,tñ nostrę humanitatis & necessitudinis causa,eorũ salutis rationẽ habuimus.Nec tñ eorũ opera vtimur,neq; in castris habemus, neq; vlli negotio prefecimus.Quod ad bellũ hoc attinet, nec senatui,nec reip.deerimus.quę postea egerimus,faciã te certiorem.Etsi omni tẽpore summa studia officii mutuo inter nos certatim cõstiterunt pro nostra iter nos familiaritate,& p inde diligenter ab vtroq; conseruata sunt,tñ non dubito in tanto,& tam repentino motu reipu.quin nonnulla de me falsis rumoribus a meis obtrectatorib9 me indigna ad te delata sint, quæ tuũ animũ magnopere mouerent pro tuo amore in rẽpu.Ea te moderate accepisse, neq; temere credẽdũ iudicasse,a meis ꝓcuratorib9 certior sum factus:q̃ mihi, vt debẽt,gratissima

Lugdunũ nunc est.

Equitatus trigita millium.

sunt. Memini enim & illa superiora, quę abs tua voluntate profecta sunt, ad meam dignitatē augendam & ornandam, quę perpetuo animo meo fixa manebunt. Abs te mi Cicero magnopere peto, si meam vitam, & studium diligentissime superioribus temporibus in repu. administranda, quę Lepido digna sunt, perspecta habes, vt paria aut eo ampliora reliquo tempore expectes: & proinde tua auctoritate me tuendum existimes, quo tibi plura tuo merito debeo. Vale. xii. Calen. Iunias, ex castris. ex Ponte Argenteo.

M.T.C. EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER VNDECIMVS.

D. BRVTVS M. BRVTO, ET C. CASSIO. S. D.

QVO in statu simus, cognoscite. Heri vesperi apud me Hircius fuit: qua mente esset Antonius, demōstrauit, pessima scilicet & infidelissima. Nā se neq; mihi prouinciā posse aiebat dare, neq; arbitrari tuto in vrbe esse quēq̄ nostrū: adeo esse militū concitatos aios, & plebis. Quorū vtrūq; esse falsum puto vos aiaduertere, atq; illud esse verū, qd̄ Hircius demonstrabat, timere eū, ne si mediocre auxiliū dignitatis nostrę habuissemus, nullę partes iis in rep. relinquerent. Cum in his angustiis versarer, placitū est mihi, vt postularē legationem liberam mihi, reliquisq; nostris, vt aliqua causa p̄fiscēdi honesta quæreretur. Hęc se impetraturū pollicitus est, nec tñ impetraturū confido: tanta est hominū insolētia, & nostri insectatio. At si dederint qd̄ petimus, tñ paulo post futurū puto, vt hostes iudicemur, aut aqua, & igni nobis interdicat. Quid ergo est, inquis, tui cōsilii? dandus est locus fortunę, cedendū ex Italia, migrandū Rhodū, aut aliquo terrarū arbitror. Si melior casus fuerit, reuertemur Romā: si mediocris, in exilio viuemus: si pessimus, ad nouissima auxilia descēdemus. Succurret fortasse hoc loco alicui vestrum, cur nouissimum tēpus expectemus potius, q̄ nūc aliquid moliamur. quia vbi consistamus, nō habemus, pręter Sextū Pompeiū, & Bassum Cælium, qui mihi vident hoc nuncio de Cęsare allato firmiores futuri: satis in tēpore ad eos accedemus, vbi quid valeāt, scierim⁹. Pro Cassio, & te, si quid velitis me recipere, recipiā. postulat em̄ hoc Hircius, vt faciā. Rogo vos q̄ primū mihi rescribatis: nam non dubito, quin de his rebus ante horā quartā Hircius me certiorem sit facturus. quē in locum cōuenire possimus, quo me velitis venire, rescribite. Post nouissimū Hircii sermonē, placitum est mihi postulare, vt licceret nobis esse Romę publico pręsidio, qd̄ illos nobis non concessuros puto. magnam. n. inuidiam iis faciemus. Nihil tñ non postulandum putaui, quod æquum esse statuerem. Valete.

Legatio libera.

Interdici.

Nouissima auxilia.

M. BRV. ET C. CAS. PRAET. M. ANTO. CONS. S. P. D.

DE tua fide, & beneuolentia in nos, nisi persuasum esset nobis, non cōscripsissemus hęc tibi: q̄ profecto, qñ istū animū habes, in optimā partem accipies. Scribit nobis magnā veteranorū multitudinē Romā conuenisse iam, & ad Calen. Iunias futurā multo maiorē: de te si dubitemus, aut vereamur, simus nostri dissimiles. Sed certe cū ipsi in tua potestate fuerim⁹, tuoq; adducti cōsilio dimiserimus ex municipiis nostros necessarios, neq; solum edicto, sed etiā literis id fecerimus, digni sumus, quos habeas tui consilii participes, in ea p̄sertim re, quę ad nos pertinet. Quare petimus a te, facias nos certiores tuę voluntatis in nos. Putes ne nos tutos fore in tāta frequētia veteranorum, quos etiā de reponenda ara cogitare audimus, qd̄ velle te probare vix quisq̄ credere posse videt, qui nos saluos, & honestos velit. Nos ab initio spectasse otium, nec quicq̄ aliud a libertate communi quæsisse, exitus declarat. Fallere nemo nos potest, nisi tu, qd̄ certe abest a virtute tua, & fide. sed alius nemo facultatē habet decipiēdi nos. Tibi enim vni credimus, & crediturī sumus. Maximo de nobis timore afficiuntur amici nostri: q̄bus etsi tua fides explorata est, tñ illud in mentē venit, multitudinē veteranorū facili⁹ ipelli ab alio quolibet, q̄ a te retineri posse. Rescribas nobis ad oia, rogam⁹. Nā illud valde leue est, ac nugatoriū, ea re denūciatū esse veteranis, q̄ de cōmodis eorū mense Iunio laturus esses. Quem em̄ impedimēto futurū putas, cū de nobis certū sit nos quieturos? Nō debe-

Antonii potestas.

mus cuiq̃ videri nimium vitæ cupidi,cum accidere nobis nihil possit,sine pernicie,& confusione omnium rerum. Vale.

M.BRVTVS,ET C.CASSIVS PRAET.
M.ANTONIO CONS.S.P.D.

Iteras tuas legimus simillimas edicti tui,cõtumeliosas,minaces,minime dignas,quę a te nobis mitterent.Nos Antoni te nulla lacessiuimus iniuria,neq; miraturũ credidimus,si Prętores,& ea dignitate hoĩes aliqd edicto postulassemus a cõsule.Q; si indignaris ausos esse id facere,concede nobis, vt doleamus,ne hoc quidẽ abs te Bruto,& Cassio tribui. Nã de delectibus habitis,& pecuniis iperatis,exercitibus sollicitatis,& nunciis trãs mare missis,q; te q̃stũ esse negas,nos tibi qdẽ credim⁹ optimo aĩo te fecisse,sed tñ neq; agnoscimus quicq̃ eorum,& te miramur,cũ hęc reticueris,nõ potuisse cõtinere iracundiã tuã,quin nobis de morte Cęsaris obiiceres.Illud vero quẽadmodum ferendum sit,tute cogita,non licere Prætorib⁹ concordię,ac libertatis causa,per edictũ de suo iure decedere, quando consul arma minetur. Quorũ fiducia nihil est,q; nos terreas.Neq;.n.decet,aut cõuenit nobis periculo vlli submittere animũ nostrũ.Neq; est Antonio postulandũ,vt iis imperet,quorũ opera liber est. Nos si alia hortarent vt bellũ ciuile suscitare vellemus,literę tuę nihil proficerent.NVLLA em̃ minantis auctoritas apud liberos est.Sed pulchre intelligis nõ posse nos quoq̃ impelli, & fortasis ea re minaciter agis,vt iudiciũ nostrũ metus videatur.Nos in hac sentẽtia sum⁹, vt te cupiamus etiam in libera repu.magnũ,atq; honestũ esse: vocemus te ad nullas inimicitias, sed tamen pluris nostram libertatem,q̃ tuam amicitiã ęstimemus.Tu etiam atq; etiam vide quid suscipias,qd sustinere possis:neq; q̃diu vixerit Cęsar,sed q̃ nõ diu regnarit,fac cogites. Deos quæsumus consilia tua reipu.salutaria sint,atq; tibi:si minus,vt salua,atq; honesta repu. tibi q̃minimũ noceant optamus.Pridie Nonas Sextil.

Similes edicti.

D.BRVTVS IMPE.TVL.CIC.S.P.D.

Si de tua in me voluntate dubitarẽ, multis a te verbis peterẽ, vt dignitatem meã tuerere:sed profecto est ita,vt mihi persuasi,me tibi esse curę.Progressus sum ad trãsalpinos cũ exercitu, nõ tam nomen captans imperatorium, q̃ cupiens militibus satisfacere, firmosq; eos ad tuẽdas nostras res efficere. qd mihi videor consecutus.Nã & liberalitatẽ nostram,& animũ sunt experti:cum omniũ bellicosissimis bellũ gessi, multa castella cepi, multa vastaui. Non sine causa ad Senatum literas misi. Adiuua nos tua sententia: quod cum facies,ex magna parte communi commodo inseruieris. Vale.

M.T.C.D.BRVTO IMPE.S.P.D.

Vpus familiaris noster cum a te venisset, cũq; Romę quosdam dies commoraretur,ego eram in iis locis,in quib⁹ maxime me tuto esse arbitrabar.Eo factum est,vt ad te Lupus sine meis literis rediret, cum tamẽ curasset tuas ad me perferendas.Romam autẽ veni ad Quin.Idus Decẽbris,nec habui quicq̃ antiquius q̃ vt Pansam statim conuenirẽ,ex quo ea de te cognoui,quę maxime optabam.Quare hortatione tu quidẽ non eges,si ne in illa quidem re, q̃ a te gesta est,post hominũ memoriã maxima,hortatorem desiderasti.Illud tamen breuiter significandum videtur,Populũ Romanum omnia a te expectare atq; in te aliquãdo recuperãdę libertatis oẽm spem ponere.Tu,si dies,noctesq; memineris(qd te facere certo scio) quantam rem gesseris,non obliuiscere profecto,quantę tibi etiam nunc gerendæ sint. Si enim iste prouinciam nactus erit,cui quidẽ ego semper amicus fui anteq̃ illũ intellexi non modo aperte,sed etiam libenter cum repu.bellum gerere,spem reliquam nullam video salutis.Quamobrem te obsecro iisdem precibus,quibus S.P.Q.R.vt in perpetuum rẽpu. dominatu regio liberes,vt principiis consentiant exitus.Tuum est hoc munus,tuę partes,a te hoc ciuitas, vel omnes potius gentes non expectant solum, sed etiam postulant, q̃q̃ cum hortatione non egeas,vt supra scripsi,non vtar ea pluribus verbis,faciã illud,qd meum est,vt ibi omnia mea officia,studia,curas,cogitationes pollicear,quæ ad tuam laudem & gloriam pertinebũt.Quãobrem velim tibi ita persuadeas,me tum reipu.causa, quæ mihi vita mea charior est, tum q; tibi ipsi faueam, tuamq; dignitatẽ amplificari velim,tuis optimis consiliis,amplitudini, gloriæ, nullo loco defuturum. Vale.

Lupus.

Antiquius.

Dominat⁹ regius.

Qd meũ ẽ.

M.T.C.D.BRVTO IMPE.S.P.D.

Tres negationes.

Vpus noster cũ Romã sexto die Mutina venisset, postridie me mane conuenit, tuaq; mihi mãdata diligentissime exposuit, & literas reddidit. Qz mihi tuã dignitatem cõmendas, eodẽ tẽpore existimo te mihi meã dignitatẽ commendare, quã mehercule nõ habeo tua chariorẽ. Quare mihi gratissimũ facies, si exploratũ habebis tuis laudibus nullo loco nec consiliũ, nec studium meũ defuturũ. Cum tribuni pleb. edixissent, senatus adesset ad. xiiij. Calẽ. Ianuarias, haberentq; in animo de pręsidio consulũ designatorũ referre, q̃q̃ statuerã in senatũ ante Calen. Ianuarias nõ venire, tñ cum eo die ipso edictũ tuũ propositũ esset, nefas esse duxi aut ita haberi senatũ, vt de tuis diuinis in rẽpu. meritis fileretur (qd factum esset, nisi ego venissem) aut etiã si quid honorifice de te diceret, me non adesse. Itaq; in Senatũ veni mane: qd cum esset animaduersum, frequentissimi senatores cõuenerunt. Quę de te in senatu egerim, quæ in concione maxima dixerim, aliorum te literis malo cognoscere. Illud tibi pęrsuadeas velim, me omnia, quæ ad tuam dignitatem augendam pertinebunt, quę est per se amplissima, summo semper studio susceptúrum, & defensurum. quod q̃q̃ intelligo me cum multis esse facturum, tamen appetam huius rei principatum. Vale.

M.T.CICERO D.BRVTO IMPE.S.D.

Senat⁹ voluntas non auctoritas spectanda.

Vm adhibuisset domi meę Lupus, me, & Libonẽ, & Seruiũ consobrinũ tuũ, q̃ mea fuerit sentẽtia cognoscere te ex Cn. Seio arbitror, qui nostro sermoni interfuit. Reliqua, q̃q̃ statim Seium Gręceius est subsecutus, tamen ex Gręceio poteris cognoscere. Caput autẽ est hoc, qd te diligentissime pęrcipere, & meminisse velim, vt ne in libertate & salute populi Romani conseruãda auctoritatem Senatus expectes nondũ liberi, ne & tuũ factũ condẽnes. nullo em̃ publico consilio rempu. liberasti, quo etiã & res illa maior, & clarior. & adolescentẽ vel potius puerum Cęsarem iudices temere fecisse, qui tantã causam publicã priuato cõsilio susceperit. deniq; homines rusticos, sed fortissimos viros, ciueisq; optimos dementeis fuisse iudices, primum milites veteranos cõmilitones tuos, deinde legionẽ Martiam, legionẽ quartã, quæ suũ consulẽ hostem iudicauerũt, seq; ad salutẽ reipu. defendendã contulerunt. Voluntas senatus pro auctoritate haberi debet, cũ auctoritas impedit metu. Postremo suscepta tibi causa iã bis est, vt nõ sit integrũ, primũ idibus Martiis, deinde proxime exercitu nouo & copiis cõparatis. Quãobrem ad omnia ita paratus, atq; animatus esse debes, non vt nihil facias, nisi iussus, sed vt ea geras, quę ab omnibus summa cũ admiratione laudentur. Vale.

M.T.C.D.BRVTO IMPE.S.D.

Polla tua .s. vxor.

Dum.

Delectus.

Cęsar Augustus.

Po tempore Polla tua misit ad me, vt ad te, si quid vellẽ, darẽ literarũ, cũ quid scriberem, nõ habebã. Oia em̃ erant suspẽsa propter expectationẽ legatorũ, qui quid egissent, nihil dũ nunciabat. Hęc tñ scribẽda existimaui. Primũ. S.P.Q.R. de te laborare, nõ solũ salutis suę causa, sed etiã dignitatis tuę. Admirabilis est em̃ quędã tui nois charitas, amorq; in te singularis omniũ ciuiũ. Ita em̃ sperant, atq; cõfidunt, vt antea rege, sic hoc tẽpore regno te rẽp. liberaturũ. Romę delect⁹ habet, totaq; in Italia, si hic delectus appellandus est, cũ vltro se offerũt oẽs. Tantus ardor aios hoim occupauit desiderio libertatis, odioq; diutinę seruitutis. De reliquis rebus a te iam expectare literas debemus, quid ipse agas, quid noster Hircius, quid Cęsar meus: quos spero breui tẽpore societate victorię tecum copulatos fore. Reliquũ est, vt de me id scribam, qd te ex tuorũ literis & spero, & malo cognoscere, me neq; deesse vlla in re, neq; vnq̃ defuturũ dignitati tuę. Fac valeas.

D.BRVTVS.M.T.C.S.P.D.

Prestaturũ

Lepidus vẽtosus.

Ansa amisso, quantũ detrimenti respu. acceperit, non te pteriit. nunc auctoritate, & prudẽtia tua pspicias oportet, ne inimici nostri cõsulib⁹ sublatis, sperent se cõualescere posse. Ego, ne cõsistere possit in Italia Antoni⁹, dabo operã: sequar eũ cõfestim: vtrũq; me pstaturũ spero, ne aut Vẽtidius elabat, aut Antonius in Italia moret. In primis rogo te ad hominẽ ventosissimum Lepidũ mittas, ne bellũ nobis reitegrare possit Antonio sibi cõiũcto. Nã de Pollione Asinio puto te pspicere, qd sit factur⁹. Multę & bonę & firmę sunt legiones Lepidi & Asinii. Neq; hęc idcirco tibi scribo, q̃ te nõ eadẽ aiaduertere sciã, sed q̃ mihi psuasissimũ est,

Lepidũ recte facturũ nunq̃: si forte vobis id de hoc dubiũ ẽ.Plãcũ quoq; cõfirmetis oro,quẽ spero pulso Antonio reip.nõ defuturũ.Si se Alpeis Antonius traiecerit,cõstituí psidiũ in alpibus collocare,& te de omni re facere certiorẽ.Quarto Calẽd.Maias.ex castris.Regii.Vale.

D.BRVTVS.M.T.C.S.D.

NOn mihi remp.plus debere arbitror,q̃ me tibi: gratiorẽ me esse in te posse, q̃ isti puersi sint in me,exploratũ habes.Si aũt hoc tẽpore ab his videat̃ dici causa simulationis,mallem mehercule tuũ iudiciũ, q̃ ex altera parte oĩm istorũ.Tu.n.a certo sensu,& vero iudicas de nobis:qd̃ isti ne faciãt,sũma maleuolentia,& liuore impediunt̃.Interpellent me,quo minus honoratus sim, dũ ne interpellent,quo minus resp.a me cõmode administrari possit. Quæ quãto sit in periculo,q̃ potero breuissime exponã.Primum omniũ quantã pturbationẽ rerũ vrbanarũ afferat obit⁹ cõsulũ,quãtãq; cupiditatẽ hominib⁹ iniiciat nouitas,nõ te fugit.Satis me multa scripsisse,q̃ literis cõmẽdari possunt,arbitror.Scio eĩ cui scribã.Reuertor nũc ad Antoniũ,qui ex fuga cũ paruulã manũ pditũ haberet inermiũ,ergastula soluẽdo, omne q; genus hominũ arripiẽdo,satis magnũ numerũ videt̃ effecisse. Huc accessit manus Venti dii,quę trãs Apennínum itinere facto difficillimo,ad vada puenit,atq; se ibi cũ Antonio cõiunxit.Est numerus veteranorũ,& armatorũ satis frequens cũ Vẽtidio.Cõsilia Antonii hæc sint;necesse est,aut ad Lepidũ vt se cõferat,si recipit̃:aut Apẽnino, Alpibusq; se teneat,& decursionibus p eqtes;quos habet multos,vastet ea loca,q̃ incurrerit: aut rursus se in Hetruriã referat,q; ea pars Italiæ sine exercitu est.Q; si me Cæsar audisset,atq; in Apenninũ trãsisset,in tãtas angustias Antoniũ cõpulisset,vt inopia potius,q̃ ferro cõficeret̃. Sed neq; Cęsari imperari põt,nec Cęsar suo exercitui,qd̃ vtrũq; pessimũ est. Cũ hæc talia sint,quo min⁹ qd̃ ad me pertinebit,homines interpellẽt,vt supra scripsi,nõ impedio. Hæc quẽadmodũ explicari possint,aut a te cũ explicabunt̃,ne impediant̃,timeo.Alere iã milites nõ possum. Cũ ad remp.liberãdã accessissem,mihi fuit Sestertiũ quattuor millib⁹ ampli⁹.Tãtũ abest,vt meę rei familiaris liberũ sit q;q̃,vt meos iã omneis amicos ære alieno obstrinxerim. Septenũ nũerũ legionum alo,qua difficultate tu arbitrare.Non,si Varronis thesauros haberem, sustinere sumptũ possem.Cũ primũ de Antonio exploratũ habuero,faciã te certiorẽ. Tu me amabis ita,si me hoc idẽ in te facere senseris. iiii.Nonas ex castris, Dertona. Vale.

Ergastula soluta.

Cęsari imperari non põt,nec Cęsar suis.

Varronis thesauri.

D.BRVTVS IMPE.ET CONS.DES.M.T.C.S.D.

CODem exẽplo literę a te mihi reddítę sunt,quo pueri mei attulerũt. Tantũ me tibi debere existimo,quantũ psoluere difficile est. Scripsi tibi,q̃ hic gerent̃,in itinere est Antonius,ad Lepidũ pficiscitur,ne de Plãco qdẽ spem ad huc abiecit,vt ex libellis eius aĩaduerti,q in me inciderũt. In quib⁹ quos ad Asiniũ,quos ad Lepidum,quos ad Plãcũ mitteret,scribebat.Ego tũ nõ habui ambiguũ,& statim ad Plãcũ misi,& biduo ab Allobrogib⁹, & toti⁹ Gallię legatos expecto,quos confirmatos domum remittã.Tu quę istic opus erunt administrari,prospicies,vt ex tua voluntate,reiq; pub.cõmodo fiant.Maleuolẽtiæ hominũ in me,si poteris,occurres:si nõ potueris,hoc cõsolabere,q; me de statu meo nullis contumeliis deterrere possunt.Pridie Nonas Maii.ex castris,finibus Statielensium.

Bruti constantia.

M.T.C.D.BRVTO IMPE.S.D.

TReis vno die a te accepi epistolas.Vnã breuẽ,quã Flacco Volumnio dederas:duas pleniores,quarũ alterã tabellari⁹ T.Vibii attulit,alterã ad me misit Lupus.Ex tuis literis,& ex Gręcei oratione nõ mõ nõ restictũ bellũ,sed etiã inflãmatũ videt̃.Nõ dubito aũt p tua singulari prudentia,qn pspicias, si aliquid firmitatis nactus sit Antonius,omnia illa tua pclara in rẽp.merita ad nihilũ esse vẽtura.Ita eĩ Romã erat nũciatũ, ita psuasum omnib⁹,cũ paucis,inermibus,perterritis metu,fracto aĩo fugisse Antoniũ.Qui si ita se habet,vt quẽadmodũ audiebã de Gręcei o,cõflígi cũ eo sine periculo nõ possit,nõ ille mihi fugisse a Mutina videt̃,sed locum belli gerẽdi mutasse.Itaq; homines alii fracti sunt, nõnulli etiã queruntur,q; persecuti non sitis.Opprimi potuisse,si celeritas adhibita esset,existimãt. OMNINO est hoc populi,maximeq; nostri,in eo potissimũ abuti libertate,per quẽ eã cõsecutus sit. Sed tũ prouidẽdũ sit,nequa iusta querela eẽ possit. Res sic se habet.Is bellũ cõfecerit,q Antoniũ oppresserit.Hoc quã habeat vim,te existimare malo,q̃ me apertius scribere. Vale.

Popularis mos.

D.BRVTVS.M.T.C.S.P.D.

TAm nõ ago tibi gratias.Cui enim re vix referre possum,huic verbis nõ patiť res satisfieri.Attendere te volo,quę in manibus sunt, qua em̃ prudentia es,nihil te fugiet,si meas literas diligenter legeris.Sequi cõfestim Antoniũ his de causis Cicero nõ potuerã,sine equitibus, sine iumentis. Hirciũ periisse nesciebã.Cæsari nõ credebã prius,q̃ conuenissem,& collocutus essem.Hic dies hoc modo abiit.Postridie mane a Pãsa sum accersitus Bononiam.Cũ in itinere essem,nũciatum mihi est eũ mortuũ esse. Recurri ad meas copiolas:sic em̃ vere eas appellare possum.Sũt extenuatissimę,& inopia omniũ rerũ pessime acceptę.Biduo me Antoni⁹ antecessit,itinera multo maiora fugiẽs q̃ ego sequẽs.Ille em̃ it passim,ego ordinatim:quacũq; iuit,ergastula soluit,homines arripuit, constitit nusq̃ pri⁹,q̃ ad vada venit.Quem locũ volo tibi esse notũ. Iacet inter Apenninũ, & Alpeis,ĩpeditissimus ad iter faciendũ.Cum abessem ab eo millia passuũ triginta, & se iã Ventidio cõiũxisset,concio eius ad me est allata,in qua petere cœpit a militib⁹, vt se trãs Alpeis sequerent,sibi cũ M.Lepido conuenire. Succlamatũ est,& frequẽter a militibus Vẽtidianis,nã suos valde q̃ paucos habet,sibi aut in Italia pereundũ esse,aut vincendũ.Etiam orare cœperũt,vt Pollentiam iter facerent. Cum sustinere eos nõ posset,in posterum diẽ iter suũ contulit.Hac re mihi nũciata,statim quinq; cohorteis Pollentiam præmisi,meumq; iter eo contuli.hora antea præsidium meum Pollentiã venit,q̃ Trebellius cũ equitibus: saneq̃ sum gauisus.in hoc em̃ victoriã puto cõsistere.In spem venerant,q; neq; Planci quattuor legiones oĩbus suis copiis pares arbitrabanť,neq; ex Italia tam celeriter exercitũ traiici posse credebãt: quos ipsi adhuc satis arrogãter Allobroges,equitatusq; omnis qui eo p̃missus erat a nobis, sustinebant,nostroq; aduentu sustineri facilius posse confidimus. Tamẽ si quo etiã casu Hisarã se traiecerint,ne qd detrimẽti reip.iniũgãt,summa a nobis dabiť opera. Vos magnũ animum,optimamq; spem de summa reip.habere volumus,cũ & nos & exercit⁹ nostros singulari cõcordia coniunctos ad omnia pro vobis videatis paratos.Sed tñ nihil de diligẽtia remittere debetis,dareq; operam, vt q̃paratissimi ab exercitu,reliquisq; rebus pro nostra salute contra sceleratissimam conspirationẽ hostiũ confligamus,qui quidem eas copias, quas diu simulatione reip.comparabant,subito ad patriæ periculum conuerterunt. Vale.

Bononia.

Passim ire.

Ordinatim ire.

Valde q̃ paucos.

Iniungere detrimẽtũ reipub.

Q̃paratissimi ab exercitu.

M.T.C.D.BRVTO IMPE.S.D.

MIrabiliter mi Brute lętor mea cõsilia,measq; sentẽtias a te probari de Decẽuiris,de adornando adolescente. Sed qd refert!mihi crede homini non glorioso,plane iã Brute frigeo.ὄργανον em̃ erat meũ senatus,id iã dissolutũ.Tãtam spem attulerat explorata tua victoria,tua pręclara Mutinę eruptio,fuga Antonii concisso exercitu,vt omniũ animi relaxati sint,meæq; illę vehemẽtes conciones tanq̃ σκιαμαχίαι esse videanť.Sed vt ad rem redeã,legionẽ Martiam,& quartam negant,qui illas norũt, vlla conditione ad te posse perduci.Pecunię quam desideras,rõ põt haberi,eaq; habebiť.De Bruto accersendo,Cæsareq; ad Italię præsidiũ tenẽdo,valde tibi assentior.Sed vt scribis,habes obtrectatores,quos eqdẽ facillime sustineo,sed impedíũt tñ. Ex Aphrica legiões expectanť.Sed bellum istic renatũ hoĩes miranť.nihil tã p̃ter spem vnq̃.Nã die tuo natali victoria nũciata,in multa secula videbamus remp.liberatã.Noui timores retexunt superiora.Scripsisti aũt ad me iis,quas idib⁹ Maiis dedisti,modo te accepisse a Planco literas,non recipi a Lepido Antoniũ.Id si ita est,omĩa faciliora:si aliter,magnũ negotiũ:cuius exitũ ne extimescã,tuę partes sunt.Ego plus q̃ feci,facere nõ possum.Te tamen,id qd̃ spero,omnium maximum,& clarissimum videre cupio. Vale.

Organũ Cicer.senatus

Natalis D. Bruti.

Partes.

M.T.C.D.BRVTO IMPE.S.P.D.

SI mihi tuæ literæ iucundissimę sunt,tamẽ iucundius fuit,q; in summa occupatione tua Planco collegæ mandasti,vt te mihi per literas excusaret,qd̃ fecit ille diligenter,mihi autem nihil amabilius officio tuo,& diligẽtia.Cõiunctio tua cum collega,concordiaq; vestra,quæ literis omnibus declarata est, S.P.Q.R.gratissima accidit.Quod superest,perge mi Brute, & iam non cum aliis,sed tecum ipse certa.Plura scribere non debeo, præsertim ad te, quo magistro breuitatis vti cogito.Literas tuas vehementer expecto,& quidem taleis,quales maxime opto. Vale.

Breuitatis magister Brutus.

M.T.C.D.BRVTO IMP.S.D.

PErmagni interest,quo tibi hęc tẽpore epistola reddita sit,vtrũ cũ sollicitudinis aliquid haberes,an cũ ab omni molestia vacuus esses.Itaq; ei p̃cepi,quem ad te misi,vt tempus obseruaret epistolæ tibi reddẽdę. Nam quẽadmodum coram,qui ad nos intempestiue adeunt,molesti sępe sunt, sic epistolę offendũt nõ loco redditę.Si aũt,vt spero, nihil te perturbat, nihil impedit,& ille cui mãdaui,satis scite, & cõmode tempus ad te cepit adeundi,cõfido me,qd̃ velim,a te facile impetraturũ.L.Lamia p̃turã petit,hoc ego vtor vno omnium plurimũ.Magna vetustas,magna cõsuetudo intercedit, qd̃ q; plurimũ valet,nihil mihi eius est familiaritate iucundius.Magno p̃terea beneficio ei⁹,magnoq; merito sum obligatus.Nã Clodianis temporibus cum equestris ordinis princeps eẽt, proq; mea salute acerrime propugnaret,a Gabinio consule relegatus est,quod ante id tempus ciui Romano Romæ contigit nemini.Hoc cum populus Romanus meminit, me ipsum nõ meminisse turpissimum est.Quapropter persuade tibi mi Brute,me petere pręturam. Q̃ q̃ enim Lamia summo splendore,summa gratia est,magnificẽtissimo munere ędilitio,tñ quasi ea ita non essent,ego suscepi totum negotium.Nunc,si me tanti facis, quanti certe facis, quando equitum centurias tenes,in quibus regnas,mitte ad Lupũ nostrum,vt is nobis eas centurias conficiat.Non tenebo te pluribus.Ponam in extremo,quod sentio.Nihil est Brute,cum omnia a te expectem,quod mihi gratius facere possis. Vale.

Epistolæ reddendę opportunitas captanda.

Ad nos adeunt.

Lamiæ cõmendatio.

M.T.C.D.BRVTO IMPE.S.D.

LAmia vno omniũ familiarissime vtor. Magna eius in me non dico officia, sed merita,eaq; sunt ppl'o Ro.notissima.Is magnificẽtissimo munere ædilitatis perfunctus petit p̃turam: omnesq; intelligunt,nec dignitatem ei deesse,nec gratiam.Sed is ambitus extare videt,vt ego omnia pertimescam,totamq; petitionem Lamiæ mihi sustinendam putem.In ea re quantũ me possis adiuuare,facile perspicio:nec vero quantum mea causa velis,dubito. Velim igitur mi Brute tibi persuadeas,nihil me maiore studio a te petere,nihil te mihi grati⁹ facere posse,q̃ si omnibus tuis opibus,omni studio,Lamiam in petitione iuueris:quod vt facias,vehementer rogo. Vale.

Eiusdẽ cõmendatio.

M.T.C.D.BRVTO IMPE.S.D.

ETsi ex mãdatis,quæ Galbę,Volumnioq; ad Senatum dedisti,quid timẽdum,suspicãdumq; putares,suspicabamur,tamen timidiora mãdata videbãtur,q̃ erat dignum tua,populiq; Romani victoria. Senatus autem mi Brute fortis est,& habet forteis duces.Itaq; moleste ferebat, se a te, quem omniũ quicũq; fuissent fortissimum iudicaret,timidũ, atq; ignauum iudicari.Etenim cum te incluso spem maximam omẽs habuissent in tua virtute,florente Antonio,quis erat qui quicq̃ timeret,profligato illo,te liberato? Nec vero Lepidum timebamus. Quis enim esset qui illum tam furiosum arbitraretur,vt qui in maximo bello pacem velle se dixisset,is in optatissima pace bellũ reip. indiceret? Nec dubito quin tu plus prouideas.Sed tamen tam recenti gratulatione,quã tuo nomine ad omia Deorum templa fecimus,renouatio timoris magnam molestiam afferebat. Quare velim equidem,id quod spero,vt plane abiectus,& fractus sit Antonius.Sin aliqd virium forte collegerit,sentiat nec senatui consiliũ,nec populo Romano virtutem deesse, nec reipub.te viuo,Imperatorem. xiiii.Calend.Iunii. Vale.

Brutũ timiditatis ĩcusat.

D.BRVTVS.M.T.CICE.S.P.D.

AD Senatum quas literas misi,velim prius perlegas,& siqua tibi videbũtur, commutes.Necessario me scripsisse,ipse animaduertes. nam cum putarem quartam,& Martiam legiones mecũ futuras, vt Druso,Pauloq; placuerat, vobis assentientibus,minus de rebus reliquis laborandum existimaui.nunc vero cum sim cum Tironibus egentissimis,valde & meam,& vestram vicẽ timeam,necesse est.Veicetini me,& Marcum Brutum præcipue obseruant. His ne quã patiare iniuriam fieri in senatu vernarum causa,a te peto.Causam habent optimam,officium in rẽpub.summum,genus hominum aduersariorum seditiosum, & inertissimum. xii.Calend.Iunii.Vercellis. Vale.

Veicetinos cõmẽ.

Epistolarum familiarium

D.BRVTVS IMPER.M.T.C.S.D.

QVod pro me nõ facio,id pro te facere meus in te amor,tuaq; officia cogũt, vt timeã.Sępe.n.mihi cũ esset dictũ,neq; a me contẽptũ,nouissime Labeo Segulius,hõ sui simillimus,narrauit mihi apud Cæsarem se fuisse,multũq; sermonẽ de te habitũ esse.Ipsum Cęsarem nihil sane de te questũ,nisi dictũ, q; diceret te dixisse laudandũ adolescentẽ,ornandũ,tollẽdũ:se nõ esse cõmissurũ,vt tolli possit.Hoc ego Labeonẽ credo illi retulisse,aut finxisse dictũ,nõ ab adolescẽte ꝓlatum.Veteranos vero pessime loqui volebat Labeo me credere, & tibi ab iis instare periculũ,maximeq; indignari,q; in decẽuiris,neq; Cęsar,neq; ego habiti essemus,atq; oia ad vestrũ arbitriũ essent collata.Hęc cũ audissem,& iam in itinere essem,cõmittẽdũ non putaui,prius vt Alpeis trãsgrederer,q̃ quid istic ageret,scirem.Nã de tuo periculo,crede mihi,iactatione verborũ, & denũciatione periculi, sperare eos te perterrefacto,adolescente impulso,posse magna cõsequi p̃mia,& totã istã cantilenã ex hoc pendere, vt q̃plurimũ lucrifaciant.Neq; tũ nõ te cautum esse volo,& insidias vitãtẽ. Nihil em̃ tua vita põt mihi esse iucũdius,neq; chari⁹. Illud vide,ne timẽdo,magis timere cogare.Et qb⁹ reb⁹ põt occurri veteranis,occurras.Primũ qd̃ desiderãt de Decẽuiris,facias:deide de p̃miis.Si tibi videbit̃,agros militũ eorũ,qui cum Antonio veterani fuerunt,his dãdos censeas. Ab vtrisq; nobis de nũmis lente,ac ratione habita pecuniæ,Senatum de ea re constituturum:quattuor legionibus iis quibus agros dãdos cẽsuistis,video facultatem fore ex agris Syllanis, & agro Campano. Aequaliter,aut sorte agros legionibus assignari puto oportere.Hæc me tibi scribere nõ prudentia mea hortatur,sed amor in te,& cupiditas otii,quod sine te consistere nõ põt.Ego,nisi valde necesse fuerit,ex Italia nõ excedã,legiones armo,paro:spero me nõ pessimũ exercitũ habiturũ ad omneis casus & impet⁹ hominũ.De exercitu quẽ Pãsa habuit,legionẽ mihi Cęsar nõ remittit.Ad has literas statim mihi rescribe,tuorũq; aliquem mitte,si q̃d recõditum magis erit,meq; scire opus esse putaris.Vale.VII.Calend.Iunias.e Poredia.

Tollendũ.

M.T.C.D.BRVTO IMPE.S.P.D.

DIi isti Segulio malefaciãt homini neqssimo oim q̃ sunt,q̃ fuerunt, qui futuri sunt.Quid tu illũ tecum solũ,aut cũ Cæsare,q̃ neminẽ p̃termiserit, qcũ loqui potuerit,cui nõ eadẽ ista dixerit? Te tũ mi Brute sic amo,vt debeo, q; istud qcqd esset nugarũ,me scire voluisti. Signũ em̃ magnũ amoris dedisti.Nã q; idem Segulius ait veteranos q̃ri,q; tu & Cęsar in Decẽuiris nõ essetis,vtinã ne ego quidẽ essem.Quid em̃ molestius? Sed tũ cũ ego sensissem de iis qui exercitus haberẽt,sentẽtiã ferri oportere,iidẽ illi qui solẽt,reclamarũt.Itaq; exceptí etiã estis me vehemẽter repugnãte.Quocirca Seguliũ negligamus,qui res nouas q̃rit, non q; veterem comederit;nullam em̃ habuit,sed hãc ipsam recẽtẽ nouã deuorauit. Qd̃ autem scribis,te qd̃ pro te ipso nõ facias,id ꝓ me facere,vt de me timeas aliqd, om̃i te vir optime,mihiq; charissime Brute,de me metu libero. Ego em̃,q̃ prouideri poterũt, non fallar in iis:quę cautionẽ non habebũt, de iis non ita valde laboro.Sim etem̃ impudẽs,si plus postulem,q̃ homini a rerũ natura tribui potest.Q̃ mihi p̃cipis,vt caueam ne timendo magis timere cogar,& sapienter,& amicissime p̃cipis.Sed velim tibi p̃suadeas, cũ te constet excellere hoc gñe virtutis,vt nunq̃ extimescas,nunq̃ pturbere,me huic tuę virtuti ꝓxime accedere. Quãobrẽ nec metuã qcq̃,& cauebo oia.Sed vide,ne tua iã mi Brute culpa futura sit,si ego quicq̃ timeam.Tuis em̃ opibus,& cõsulatu tuo,etiã si timidi essemus,tũ omnẽ timorẽ abiiceremus,p̃sertim cũ p̃suasum om̃ib⁹ esset,mihiq; maxime, nos a te vnice diligi. Cõsiliis tuis, q̃ scribis de quattuor legionibus,deq; agris assignandis ab vtrisq; vestrũ,vehementer assentior.Itaq; cũ quidam de collegis nostris agrariam curationẽ ligurirent,disturbaui rem,totã q; vobis integram reseruaui.Si quid erit occultius,&(vt scribis)recõditum,meorum aliquẽ mittam,quo fidelius ad te literę perferantur. Vale.Pridie nonas Iunii.

Segulius.

Decẽuiri.

Metuẽs nihil,cauebo omnia.

M.T.C.D.BRVTO IMPE.S.P.D.

CVm Appio Claudio C.F.sũma mihi necessitudo est,multis eius officiis,& meis mutuis cõstituta.Peto a te maiorẽ in modũ,vel humanitatis tuę,vel mea causa,vt eũ auctoritate tua,q̃ plurimũ valet,cõseruatũ velis.Volo te, cũ fortissimus vir cognitus sis,etiam clementissimum existimari.Magno tibi erit ornamẽto,nobilissimũ adolescentẽ beneficio tuo esse saluũ.Cuius q

Cõmend.

dem causa hoc melior debet esse,ꝓ pietate adductus propter patris restitutionem, me cum Antonio coniunxit.Quare etsi minus veram causam habebis, tamen vel probabilem aliquã poteris inducere. Nutus tuus potest hominẽ summo loco natum,summo ingenio, summa virtute,officiosissimum præterea,& gratissimũ,incolumẽ in ciuitate retinere. Qd vt facias, ita a te peto,vt maiore studio,magisve ex animo petere non possim. Vale.

D.BRVTVS M.T.C.S.P.D.

NOs hic valemus recte,& quo melius valeamus,operam dabimus. Lepidus cõmode de nobis sentire videt.omni timore deposito debemus libere reip. consulere. Qꝛ si omnia essent aliena,tamen tribus tantis exercitibus propriis reip.valentib⁹,magnũ animũ habere debebis,quẽ & semp habuisti, & nũc fortuna adiuuante augere potes.Quæ tibi superiorib⁹ literis mea manu scripsi,terrendi tui causa hoĩes loquuntur.Si frenũ momorderis,pereã, si te omnes quotquot sunt,conantem loqui ferre poterunt.Ego,tibi vt antea scripsi,dũ mihi a te literę veniant,in Italia morabor.Vale.VIII.Calend.Iunias.e Poredia. Frenũ mordere.

CICERO.D.BRVTO.S.D.

PArum tibi antea subirascebar breuitate tuarũ literarũ,nũc mihi loquax esse videor.te igit imitabor.q̃ multa,q̃ paucis:te recte valere,operamq; dare, vt quotidie melius.Lepidum cõmode sentire.Tribus exercitib⁹,†qduis nos oportere cõfidere.Si timidus essem,tñ ista epistola mihi oẽm metũ abstersisses.Sed,vt mones,frenum momordi.etenim qui te incluso omnem spem habuerim in te,quid nunc putas:Cupio iã vigiliã meã Brute tibi tradere,sed ita,vt nõ desim cõstantię meę.Qd scribis in Italia te moraturũ dũ tibi literæ meę veniant,si per hostem licet,non erraris.Multa enim Romæ.Si in aduentu tuo bellum confici potest,nihil sit antiquius.Pecunia expeditissima quæ erat,tibi decreta est. Habes amantissimum Seruilium,nos non desumus.Vale.VIII.Idus Iunias. †quod vis.

M.T.C.D.BRVTO.S.P.D.

EXpectãti mihi tuas quotidie literas Lupus noster subito denunciauit, vt ad te scriberem,si qd vellem.Ego aũt etsi qd scriberem,non habebã(acta eẽ ad te mitti sciebã)inanẽ aũt sermonẽ literarũ tibi iniucũdũ esse audiebã,breuitatẽ secutus sum,te magistro.Scito igit in te,& in collega spem omnem esse. De Bruto aũt nihil adhuc certi:quẽ ego,quẽadmodum p̃cipis,priuatis literis ad bellum commune vocare non desino,qui vtinã iã adesset. Intestinum Vrbis malum,qd est non mediocre,minus timeremus.Sed quid ago:non imitor λακωνισμὸν tuum,altera iam pagella procedit.Vince,& Vale.XIIII.Calend.Quintileis. Laconism⁹. Altera pagella in tã breui.

D.B.IMPER.M.T.C.S.P.D.

IN maximo meo dolore hoc solatio vtor,ꝓ intelligũt homines non sine causa me timuisse ista q̃ acciderunt.Deliberent vtrũ traiiciãt legiões ex Aphrica,nec ne,& ex Sardinia:& Brutum accersant,nec ne: & mihi stipendiũ dẽt, an non,decernant.Ad senatum literas misi. Crede mihi, nisi ista omnia ita fiunt,quẽadmodum scribo,magnum nos omneis adituros periculum. Rogo te videre,quibus hominibus negotium detis,qui ad me legiones adducant:& fide opus est,& celeritate.Vale.III.Nonas Iunias.ex castris.

C.MATIVS.M.T.C.S.P.D.

MAgnam voluptatẽ ex tuis literis cepi, ꝓ quam sperarã,atq; optarã,habere te de me opinionẽ,cognoui.De qua etsi nõ dubitabã,tñ qa maximi æstimabam,vt incorrupta maneret,laborabam.Cõscius aũt mihi eram,nihil a me cõmissum esse,qd boni cuiusq̃ offenderet animum.Eo minus credebam plurimis,atq; optimis artibus ornato tibi temere quicq̃ persuaderi potuisse,p̃sertim in quem mea ꝓpensa,& perpetua fuisset,atq; esset beneuolentia. Qd qñ,vt volui,scio esse,respondebo criminibus,quibus tu pro me,vt par erat,tua singulari bonitate,& amicitia nostra sępe restitisti.Nota enim mihi sunt,q̃ in me post Cæsaris mortẽ cõtulerint.Vitio mihi dãt,ꝓ mortem hominis necessarii grauiter fero,atq; eum,quem dilexi, periisse indignor.Aiunt enim patriã amicitiæ p̃ponendam esse:proinde ac si iã vicerint,obitum eius reip.fuisse vtilem.Sed non agam astute.Fateor me ad istum gradum sapientię non Purgatoria seu apologetica.

venisse. Neq enim Cæsarem in dissensione ciuili sum secutus, sed amicum. q̃q̃ re offendebar, tamen non deserui, neq bellum vnq̃ ciuile, aut etiam causam dissensionis probaui: quã etiã nascentem extingui summe studui. Itaq in victoria hominis necessarii, neq honoris, neq pecuniæ dulcedine sum captus: quibus p̃miis reliqui minus apud eum, q̃ ego, cum possent, immoderate sunt abusi. Atq etiam res familiaris mea, lege Cæsaris diminuta est, cuius beneficio pleriq, qui Cæsaris morte lætantur, remãserunt in ciuitate. Ciuib⁹ victis vt parceretur, æque ac pro mea salute laborauí. Possum igitur, qui omneis voluerim incolumeis, eũ, a quo id impetratum est, periisse non indignari? cum præsertim iidẽ homines, illi & inuidiæ & exitio fuerint. Plecteris ergo, inquiunt, quando factum nostrum improbare audes. O superbiam inauditam, alios in facinore gloriari, aliis ne dolere quidem impune licere. At hæc etiam seruis semp libera fuerũt, timerẽt, gauderent, dolerẽt suo poti⁹, q̃ alteri⁹ arbitrio. Quæ nũc, vt quidem isti dictitant, libertatis auctores metu nobis extorquere conantur. Sed nihil agunt. Nullius vnq̃ periculi terroribus ab officio, aut ab humanitate descisca m. NVNQVAM ENIM Honestam mortẽ fugiendam, sepe etiam appetendã putaui. Sed quid mihi succẽsent, si id opto, vt pœniteat eos sui facti? Cupio enim Cæsaris mortẽ omnib⁹ esse acerbam. At debeo pro ciuili parte rempub. velle saluã. Id quidẽ me cupere, nisi & ante acta vita, & reliqua mea spes tacente me probat, dicendo vincere nõ postulo. Quare maiorem in modũ te rogo, vt rem potiorem oratiõe ducas, mihiq si sentis expedire, recte fieri credas, nullam cõmunionem cum improbis esse posse. An quod adolescẽs præstiti, cum etiã errare cum excusatione possem, id nunc ętate p̃cipitata cõmutem, ac me ipse retexam? Nõ faciã, neq quod displiceat, committam, preterq̃ q hominis mihi cõiunctissimi, ac viri amplissimi doleo grauem casum. Q̃z si aliter essem animatus, nunq̃, quod facerẽ, negarẽ, & ne in peccando improbus, & in dissimulando timidus, ac vanus, existimarer. At ludos, quos Cęsaris victorię Cęsar adolescẽs fecit, curaui. At id ad priuatum officiũ, non ad statum reipu. pertinebat. Quod tamen mun⁹, & hominis amicissimi memorię, ac honoribus p̃stare etiã mortuo debui: & optimę spei adolescenti, ac dignissimo Cęsari repetenti negare non potui. Veni etiam consulis Antonii sepe domum salutandi causa: ad quẽ, qui me parum patriæ amantem esse existimant, rogãdi quidem aliquid, aut auferendi causa frequentes ventitare reperies. Sed quæ hæc est arrogãtia, q Cęsar nunq̃ interpellauit, quin, quibus vellem, atq etiã quos ipse non diligebat, tamen iis vterer: eos, qui mihi amicum eripuerunt, carpẽdo me efficere conari, ne quos velim, diligã? Sed non vereor, ne aut meę vitæ modestia parum valitura sit in posterum contra falsos rumores: aut ne etiam ii, qui me non amant, propter meam in Cęsarem constantiam, nõ malint mei, q̃ sui similes amicos habere. Mihi quidem si optata cõtingent, quod reliquum est vitæ, in otio Rhodi degã. sin casus aliquis interpellarit, ita ero Romæ, vt recte fieri semper cupiã. Trebatio nostro magnas gratias ago, q tuum erga me animum simplicem, atq amicum aperuit, & q eum quem semper dilexi lubenter, quo magis iure colere, atq obseruare deberem, fecit. Bene vale, & me dilige.

Seruis libera.

Retexere.

Cæsaris ludi.

Ventitare.

M.T.C.C.MATIO.S.P.D.

Vesperi.

Ondum satis cõstitui, molestię ne plus, an voluptatis attulerit mihi Trebatius noster, homo tũ plenus officii, tum vtriusq nostrũ amantissimus. Nã cum in Tusculanũ vesperi venissem, postridie ille ad me, nondũ satis firmo corpore cum esset, mane venit. Quem cũ obiurgarem, q parum valetudini parceret, tũ ille nihil sibi fuisse lõgi⁹, q̃ vt me videret. Num quidnã inquã noui? Detulit ad me querelã tuã, de qua prius, q̃ respõdeo, pauca præponã. Quantum memoria repetere p̃terita possum, nemo est mihi te amicus antiqor. Sed VETVSTAS Habet aliqd cõmune cũ multis. Amor nõ habet. Dilexi te, quo die cognoui, meq a te diligi iudicaui. Tuus deinde discessus, isq diuturn⁹, ambitio nostra, & vitę dissimilitudo, nõ est passa volũtates nostras cõsuetudine cõglutinari. Tuũ tamen erga me animũ agnoui multis annis ante bellũ ciuile, cũ Cæsar esset in Gallia. Qd em̃ vehementer mihi vtile esse putabas, nec inutile ipsi Cęsari, pfecisti, vt ille me diligeret, coleret, haberet in suis. Multa p̃tereo, quę temporibus illis inter nos familiarissime dicta, scripta, communicata sunt. grauiora em̃ sunt consecuta. Et initio belli ciuilis cum Brũdusium versus ires ad Cęsarem, venisti ad me in Formianum. primum hoc ipsum quanti, pręsertim temporibus illis? Deinde oblitum me putas consilii, sermonis, humanitatis tuæ? quibus rebus interesse memini Trebatium.

Amatoria.

Memini.

Nec vero oblitus ſum literarum tuarum,quas ad me miſiſti, cum Cæſari obuiam veniſſem in agro,vt arbitror,Trebulano.Secutum illud tempus eſt,cum me ad Pompeium proficiſci ſiue pudor meus coegit,ſiue officium,ſiue fortuna:qd officium tuũ,qd ſtudiũ vel in abſentem me,vel in præſentes meos defuit? quem porro omnes mei,& mihi,& ſibi te amiciorẽ iudicauerunt? Veni Brunduſium,oblitum ne me putas,qua celeritate,vt primum audieris,ad me Tarento aduolaris? quæ tua fuerit aſſeſſio,oratio,confirmatio animi mei fracti communium miſeriarum metu? Tandem aliquando Romæ eſſe cœpimus,quid defuit noſtræ familiaritati in maximis rebus? quonam modo me gererem aduerſus Cæſarem, vſus tuo cõſilio ſum.In reliquis officiis cui tu tribuiſti excepto Cæſare præter me,vt domum ventitares,horaſq; multas ſæpe ſuauiſſimo ſermone cõſumeres? tum,cum etiam,ſi meminiſti,vt hæc φιλοσοφούμενα ſcriberem,tu me impuliſti.Poſt Cæſaris reditum quid tibi maiori curę fuit, q̃ vt eſſem ego illi q̃familiariſſimus? quod effeceras.Quorſum igitur hæc oratio longior, q̃ putaram? quia ſum admiratus te,qui hęc noſſe deberes,quicq̃ a me commiſſum,quod eſſet alienum noſtra amicitia,credidiſſe.Nam præter hæc,quæ commemorauí,quæ teſtata ſunt,& illuſtria,habeo multa occultiora,quæ vix verbis exequi poſſum.Omnia me tua delectant,ſed maxime maxima cum fides in amicitia,conſilium,grauitas,conſtantia,tum lepos, humanitas,literæ.Quapropter redeo nũc ad querelam.Ego te ſuffragium tuliſſe in illa lege, primũ non credidi.Deinde ſi credidiſſem,nunq̃ id ſine aliqua iuſta cauſa exiſtimarem te feciſſe. Dignitas tua facit,vt animaduertatur,quicquid facias. Maleuolẽtia autem facit hominum,vt nonnulla durius,q̃ a te facta ſint,proferantur.Ea ſi tu non audis, quid dicam,neſcio : equidem ſiquando audio,tam defendo,q̃ me ſcio a te contra iniquos meos ſolere defendi. Defenſio autem eſt duplex.Alia ſunt,quę aliquando negare ſoleam,vt de iſto ipſo ſuffragio. Alia, quæ defendam a te pie fieri,& humane,vt de curatione ludorum.Sed te hominem doctiſſimum non fugit,ſi Cæſar rex fuerit,quod mihi quidem videtur,in vtranq; partem de tuo officio diſputari poſſe:vel in eã,qua ego vti ſoleo,laudandam eſſe fidem,& humanitatem tuã, qui amicum etiam mortuum diligas:vel in eam,qua nonnulli vtuntur,libertatem patrię,vitæ amici anteponendam.Ex his ſermonibus vtinam eſſent delatæ ad te diſputationes meæ. Illa vero duo,quæ maxima ſunt laudum tuarum,quis aut libẽtius q̃ ego commemorat,aut ſępius,te & non ſuſcipiendi belli ciuilis grauiſſimum auctorem fuiſſe,& moderandæ victoriæ? In quo,qui mihi non aſſentiretur,inueni neminem.Quare habeo gratiam Trebatio familiari noſtro,qui mihi dedit cauſam harum literarum.quibus niſi credideris,me omnis officii, & humanitatis expertẽ iudicaris.quo nec mihi grauius quicq̃ poteſt eſſe,nec a te alienius. Vale.

Philoſophoumena

Defendi a te.

Defenſio duplex.

M.T.C.M.OPPIO.S.

Vbitanti mihi,qd ſcit Atticus noſter,de hoc toto conſilio profectionis,q; in vtrãq; partem in mentem multa veniebant,magnum põdus acceſſit ad tollendam dubitationem,iudicium,& cõſilium tuum.Nã & ſcripſiſti aperte,quid tibi videretur,& Atticus ad me ſermonem tuum pertulit.Semper iudicaui in te,& in capiendo conſilio prudentiam ſummam eſſe, & in dando fidem.Maximeq; ſum expertus,cum initio ciuilis belli per literas te conſuluiſſem,quid mihi faciendum eſſe cenſeres,eundum ne ad Pompeium, an manẽdum in Italia.Suaſiſti,vt conſulerem dignitati meæ:ex quo quid ſentires,intellexi, et ſum admiratus fidem tuam,& in conſilio dando religionem:q; cum aliud malle amiciſſimum tuum putares, antiquius tibi officium meum,q̃ illius voluntas fuit.Equidem & ante hoc tempus te dilexi, & ſemper me a te diligi ſenſi:& cum abeſſem,atq; in magnis periculis eſſem,& me abſentem, & meos præſentes a te cultos & defenſos eſſe memini.Et poſt meum reditum,q̃ familiariter mecum vixeris,quæq; ego de te & ſenſerim,& prædicarim,omneis,qui ſolẽt hæc animaduertere,teſtes habemus.Grauiſſimum vero iudicium de mea fide,& de conſtantia feciſti, cum poſt mortem Cæſaris totum te ad amicitiam meam contuliſti. Quod tuum iudicium niſi mea ſumma beneuolentia erga te,omnibuſq; meritis comprobaro,ipſe me hominem nõ putabo.Tu mi Oppi conſeruabis amorem tuum, etſi more magis hoc quidem ſcribo,q̃ quo te admonendum putem:meaq; omnia tuebere,quæ tibi ne ignota eſſent,Attico mãdaui.A me autem,cum paulum otii nacti erimus,vberiores literas expectato.Da operam vt valeas.hoc mihi gratius facere nihil potes.

Antiquius

Hominem nõ putabo.

M.T.C.EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER DVODECIMVS.

M.T.C.C.CASSIO.S.P.D.

FInem nullũ facio,mihi crede,Cassi de te,& de Bruto nostro, idest de tota rep.cogitandi,cuius omnis spes in vobis est, & in D.Bruto. Quam quidem iam habeo ipse meliorem, republica ã Dolabella meo p̃clarissime gesta.Manabat enim illud malum vrbanum, & ita corroborabatur quotidie, vt ego quidem & Vrbi,& otio diffiderem vrbano.Sed ita compressa est, vt videamur omne iã ad tempus ab illo dũtaxat sordidissimo periculo tuti futuri. Reliqua magna sunt,& multa,sed posita omnia sunt in vobis,q̃q̃ primũ quidq̃ explicemus.Nã,vt adhuc quidem actum est,non regno,sed rege liberati videmur.Interfecto enim rege,regios omẽis nutus tuemur. Neq̃ vero id solũ,sed etiã q̃ ipse ille,si viueret,non faceret,ea nos quasi cogitata ab illo p̃bamus.nec eius quidẽ rei finẽ video. Tabulæ figunt,immunitates dant,pecunię maximę distribuunt,exules reducunt,senatusconsulta falsa referunt,vt tãtũmodo odiũ illud hominis impuri,& seruitutis dolor depulsus esse videatur.Respu.iacet in his pturbationib⁹,in quas eã ille cõiecit.Hęc oia vobis sunt expediẽda,nec hoc cogitãdũ,satis iã habere rẽp.a vobis. Habet illa qdẽ tãtũ,quãtũ nunq̃ mihi in mẽtẽ venit optare.Sed cõtẽta non est, & p magnitudine & animi,& bñficii vestri a vobis magna desiderat.Adhuc vlta suas iniurias est p vos interitu tyranni,nihil amplius.Ornamẽta vero sua q̃ recuperauit! an q̃ ei mortuo paret,quẽ viuũ ferre non poterat!cuius æra refigere debebamus,eius etiã chirographa defendim⁹.At em̃ ita decreuimus:fecimus id quidem temporibus cedẽtes,q̃ valẽt in rep.plurimũ,sed ĩmoderate quidem & ingrate nostra facilitate abutuntur. Verum hæc propediem, & multa alia coram.Interim velim sic tibi persuadeas,mihi cum reip.quam semper habui charissimam,tũ amoris nostri causa,maximę curę esse tuã dignitatem.Da operam vt valeas.

Homo impurus nũc Cęsar.

M.T.C.C.CASSIO.S.P.D.

VEhementer lętor tibi probari sententiam,& orationẽ meã:qua si sępius vti liceret,nihil esset negotii,libertatem,& rempub.recuperare.Sed homo amens,& perditus,multoq̃ nequior,q̃ ille ipse quem tu nequissimũ occisum esse dixisti,cædis initium quærit : nullamq̃ aliã ob causam me auctorem fuisse Cæsaris interficiendi criminatur, nisi vt in me veterani incitent. Quod ego periculum non extimesco,modo facti vestri gloriam cum mea laude communicẽ.Ita nec Pisoni,qui in eum primus inuectus est nullo assentiẽte,nec mihi,qui idem tricesimo post die feci,nec Publio Seruilio,qui me est consecutus,tuto in senatum venire licet.Cędem enim gladiator quęrit,eiusq̃ initiũ ad.xiii.Calẽd.Octobris a me se facturum putauit.Ad quem parat⁹ venerat,cum in villa Metelli complureis dies commẽtatus esset.Quæ autem in lustris, & in vino commentatio potuit esse!Itaq̃ omnibus est visus,vt ad te antea scripsi,suo more vomere,non dicere. Quare quod scribis te confidere auctoritate,& eloquẽtia nostra aliquid proficí posse,nõnihil,vt in tantis malis,est profectũ.Intelligit enim populus Romanus treis esse consulares,qui qa quæ de repub.bene senserint,libere locuti sunt,tuto in senatum venire non possunt.Nec est præterea q̃ quicq̃ expectes.Tuus em̃ necessarius affinitate noua delectatur.Itaq̃ iã nõ est studiosus ludoꝝ,infinitoq̃ fratris tui plausu dirumpit.Alter item affinis nouis commentariis Cęsaris delinitus est.Sed hæc tolerabilia,illud non ferendũ, q̃ est qui vestro anno consulẽ filiũ suũ futurũ putet,ob eamq̃ causam se huic latroni deseruire prę se ferat.Nã L.Cotta familiaris meus fatali quadã desperatiõe,vt ait,minus in Senatũ venit.L.Cęsar optimus, & fortissimus ciuis valetudine impedit.Serui⁹ Sulpitius,& sũma auctoritate,& optime sentiẽs,nõ adest.Reliquos,exceptis designatis, ignosce mihi si nõ numero cõsulareis. habes auctores cõsilii publici,qui numerus etiam bonis rebus exiguus esset,quid cẽses perditis ! Quare spes est omnis in vobis:qui si idcirco abestis vt sitis in tuto,ne in vobis quidẽ.Sin aliquid dignũ vestra gloria cogitatis,velim saluis nobis:sin id minus,res tamẽ publica per vos breui tẽpore

Inuectus.

Lustra.

Cõsulares.

Consilium publicum.

ius suũ recuperabit.Sed ego tuis,neq; desum neq; deero:q; siue ad me referent,siue nõ,mea tibi tamen beneuolentia, fidesq; prestabitur. Vale.

M.T.C.C.CASSIO.S.P.D.

AVget tuus amicus furorẽ in dies.primũ in statua,quã posuit in rostris,inscripsit.PAREN.OPT.MER.vt nõ modo sicarii,sed ẽt parricidę iudicemini.Quid dico iudicemini? Iudicemur potius. Vestri em̃ pulcherrimi facti,ille furiosus me principẽ dicit fuisse. Vtinã quidẽ fuissem,molestus nobis nõ eẽt.Sed hoc vestrũ est:qd̃ quãdo pteriit,vtinã haberẽ,qd darẽ vobis cõsilii. Sed ne mihi quidẽ ipsi reperio,qd faciendũ sit.QVID Enim est, qd̃ contra vim sine vi fieri possit?Consiliũ autẽ omne hoc est illorũ,vt mortẽ Cęsaris psequantur.Itaq; ante diem sex.No.Octobris pductus in cõcionẽ a Canutio,turpissime ille quidem discessit, sed tamen ea dixit de conseruatoribus patrię,quę dici deberent de proditoribus.De me quidem non dubitant,quin omnia de meo consilio,& vos fecissetis,& Canutius faceret. Cętera cuiusmodi sint,ex hoc iudica,q; legato tuo viaticũ eripuerunt.Quid eos interpretari putas cum hoc faciunt?ad hostem scilicet portari.O rem miserã.dominũ ferre nõ potuimus,cõseruo seruimus:& tamen me quidem fauente magis,q̃ sperante,etiam nunc residet spes in virtute tua.Sed vbi sunt copię?De reliquo malo tę ipsum loqui tecum,q̃ dicta nostra cognoscere. Vale.

In dies.

M.T.C.C.CASSIO.S.P.D.

VEllem Idibus Martiis me ad cœnã inuitasses,reliquiarũ nihil fuisset.Nũc me reliquię vestrę exercẽt,& quidẽ prętер cęteros me.q̃q̃ egregios cõsules habemus,sed turpissimos cõsulares:Senatũ fortẽ,sed in infimo quẽq; honore fortissimũ.Populo vero nihil fortius,nihil melius,Italiaq; vniuersa. Nihil autẽ fœdius Philippo,& Pisone legatis,nihil flagitiosius: qui cum essent missi,vt Antonio ex senatus sententia certas res nunciarent, cũ ille earum rerũ nulli paruisset,vltro ab illo ad nos intolerabilia postulata retulerunt.Itaq; ad nos concurritur,factiq; iam in re salutari populares sumus.Sed tu qd agires,quid acturus,vbi deniq; esses,nesciebam.Fama nunciabat te esse in Syria,auctor erat nemo.De Bruto, quo propius est,eo firmiora videntur esse,quę nunciantur.Dolabella valde vituperatur ab hominibus non insulsis,q; tibi tam cito succederet,cum tu vixdum triginta dies in Syria fuisses.Itaq; constabat eum recipi in Syriam non oportere. Summa laus & tua & Bruti est,q; exercitum prętер spem existimamini comparasse.Scriberem plura,si rem causamq; nossem.Nunc quæ scribo,scribo ex opinione hominũ,atq; fama.Tuas literas auide expecto. Vale.

Legati flagitiosi.

M.T.C.C.CASSIO.S.P.D.

EYemẽ credo adhuc phibuisse,quo minus de te certũ haberemus, quid agires,maximeq; vbi esses.Loq̃bant̃ oẽs tñ,credo q; volebãt,in Syria te esse,habere copias.id autẽ eo facilius credebat̃,qa simile vero videbat̃.Brutus qdẽ noster egregiã laudẽ est cõsecutus.Res em̃ tãtas gessit,tãq; inopinatas, vt eę cũ p se gratę essent,tũ gratiores ppter celeritatẽ.Q̃z si tu ea tenes,q̃ putam⁹,magnis subsidiis fulta resp.est.A prima em̃ ora gręcię,vsq; ad Aegyptũ,optimorũ ciuiũ imperiis muniti erim⁹,& copiis.Q̃z̃q̃ nisi me fallebat,res sic se habebat, vt totius belli oẽ discrimẽ in D.Bruto positũ videret:q; si,vt sperabamus,erupisset Mutina, nihil belli reliqui fore videbat̃.Paruis omnino iã copiis obsidebat̃,q; magno pręsidio Bononiam tenebat Antonius.Erat autẽ Claternę noster Hircius,ad forũ Corneliũ Cęsar, vterq; cum firmo exercitu,magnasq; Romę Pãsa copias ex delectu Italię cõpararat.Hyems adhuc rem geri phibuerat.Hircius nihil nisi cõsiderate,vt mihi crebris literis significat, acturus videbat̃.Prętер Bononiã,Regiũ Lepidi,Parmam,totã Galliã tenebamus studiosissimã reip. Tuos etiam clienteis transpadanos mirifice cõiunctos cũ causa habebamus.Erat firmissimus Senatus,exceptis cõsularibus,ex quibus vnus L.Cęsar firmus est,& rectus.Seruii Sulpitii morte magnũ p̃sidiũ amisimus.Reliqui partim inertes,partim improbi:nõnulli inuident eorũ laudi,quos in rep.pbari vident.Populi vero Romani,totiusq; Italię mira consensio est. Hęc erant fere,quę tibi nota esse vellem.Nunc autem opto,vt ab istis orientis partib⁹ virtutis tuę lumen eluceat. Vale.

Regium Lepidi.

M.T.C.C.CASSIO.S.P.D.

Qui stat⁹.

QVi status rerũ fuerit tũ cũ has literas dedi, scire poteris ex C. Tidio Strabone viro bono, & optime de rep. sentiẽte. Nã qd dicã cupidissimo tui, qui domo, & fortunis relictis, ad te potissimũ ꝓfectus sit: Itaq; eũ tibi ne cõmẽdo qdẽ, aduẽtus ipsius ad te satis eũ cõmẽdabit. Tu velim sic existimes, tibiq; persuadeas, oẽ ꝓfugiũ bonorũ in te, & Bruto esse positũ, si qd̃ nolim, aduersi qd euenerit. Res, cũ hęc scribebã, erat in extremũ deducta discrimẽ. Brut⁹ em̃ Mutinę vix iã sustinebat. Qui si cõseruatus erit, vicimus. sin (qd̃ Dii omẽ auertãt) oppressus ibi erit, oĩs hominũ cursus est ad vos. Proinde fac tãtũ animũ habeas, tãtũq; apparatũ, quãto opus est ad vniuersam remp. recuperandam. Vale.

M.T.C.C.CASSIO.S.P.D.

QVanto studio dignitatẽ tuã, & in senatu, & ad populũ defenderim, ex tuis te malo q̃ ex me cognoscere. Quę mea sentẽtia in Senatu facile valuisset, nisi Pãsa vehemẽter obstitisset. Ea sentẽtia dicta ꝓductus sum in concionẽ a tribuno pleb. M. Seruilio. Dixi de te q̃ potui, tãta cõtẽtione, quã tũ forum est, tanto clamore, cõsensuq; populi, vt nihil vnq̃ simile viderim. Id velim mihi ignoscas, q; inuita socru tua fecerim. Mulier timida verebat, ne Pãsę aĩus offenderet. In cõcione qdẽ Pansa dixit matrẽ quoq; tuã, & fratrẽ, illã a me sentẽtiã noluisse dici. Sed me hęc nõ mouebãt, alia malebã. Fauebã & Reip. cui semp faui, & dignitati, ac glorię tuę. Qd̃ aũt & ĩ Senatu plurib⁹ verbis disserui, & dixi in cõcione, in eo velim fidẽ meã liberes. Promisi em̃, & ꝓpe cõfirmaui, te nõ expectasse nec expectaturũ decreta nostra, sed te ipsum tuo more rẽp. defensurũ. & q̃q̃ nihil dũ audiera mus, nec vbi esses, nec quas copias haberes, tñ sic statuebã, oẽis q̃ in istis partibus essent, opes, copiasq; tuas esse, per teq; Asiam prouinciam confidebam iam reipu. recuperatam. Tu fac in augenda gloria te ipsum vincas. Vale.

Dum.

M.T.C.C.CASSIO.S.P.D.

SCelus affinis tui Lepidi, summãq; leuitatẽ, & incõstãtiã, ex actis, q̃ ad te mitti certo scio, cognoscere te arbitror. Itaq; nos confecto bello, vt arbitrabamur, renouatũ bellũ gerim⁹, spẽq; oẽm in D. Bruto, & Plãco habem⁹. Si verũ q̃ris, in te, & in meo Bruto, nõ solũ ad ꝑsens ꝓfugiũ, si, qd̃ nolim, aduersi qd acciderit, sed etiã ad cõfirmationẽ ꝓpetuę libertatis. Nos hic de Dolabella audiebam⁹, q̃ vellem⁹, sed certos auctores nõ habebamus. Te qdẽ magnũ hominẽ, & ꝑsenti iudicio, & reliq tẽporis expectatione scito esse. Hoc tibi ꝓposito fac, vt ad summa cõtẽdas. Nihil est tãtũ, qd̃ nõ populus Ro. a te ꝓficí, atq; obtineri posse iudicet. Vale.

Perfugiũ.

M.T.C.C.CASSIO.S.P.D.

BReuitas tuarũ literarũ me quoq; breuiorẽ in scribẽdo facit: & vere vt dicã nõ satis occurrit, quid scribam. Nostras em̃ res in actis perferri ad te certo scio, tuas autẽ ignoramus. Tanq̃ em̃ clausa sit Asia, sic nihil perferẽt ad nos, prẽter rumores de oppresso Dolabella, satis illos qdẽ constantes, sed adhuc sine auctore. Nos cõfectũ bellũ cũ putarem⁹, repẽte a Lepido tuo in summã sollicitudinẽ adducti sumus. Itaq; ꝑsuade tibi, maximã reip. spem in te, & in tuis copiis esse. Firmos oĩno exercitus habemus, sed tñ vt oĩa, vt spero, ꝑspere ꝓcedãt, multũ interest te ↑venire. Exigua est em̃ spes reip. nam nullã non libet dicere: sed quęcunq; est, ea despondetur anno consulatus tui. Vale.

↑viuere.

M.T.C.C.CASSIO.S.P.D.

LEpidus tuus affinis, meus familiaris, pridie Cal. Quintilis sentẽtiis oĩb⁹ hostis a senatu iudicatus est, cęteriq;, q̃ vna cũ illo a rep. defecerũt. Quibus tñ ad sanitatẽ redeundi ante Cal. Septẽb. potestas facta est. Fortis sane senatus sed maxima spes subsidii tui. Bellũ qdẽ cũ hęc scribebã sane magnũ erat scelere, & leuitate Lepidi. Nos de Dolabella quotidie, q̃ volum⁹, audim⁹, sed adhuc sine capite, sine auctore, rumore nũcio. Qd̃ cũ ita esset, tñ lĩis tuis quas No. Maiis ex castris datas acceperam⁹, ita ꝑsuasum erat ciuitati, vt illũ iã oppressum oẽs arbitrarent, te autẽ in Italiã venire cũ exercitu, vt si hęc ex sentẽtia cõfecta essent, consilio atq; auctoritate tua roboaremur: sin qd forte titubatũ est, vt fit in bello, exercitu tuo niteremur.

Potestas facta.

Quē qdē ego exercitū qbuſcūq; potero reb⁹ ornabo.Cuius rei tū tēpus erit,cū qd opis reip. laturus exercitus ſit,aut qd iā tulerit,notū eſſe cœperit.Nā adhuc tātū conatus audiūtur, optimi illi qdē,& pclariſſimi,ſed geſta res expectat.Quā qdē,aut iā eſſe aliquā,aut appropin quare cōfido.Tua virtute,magnitudine animi nihil eſt nobilius.Itaq; optam⁹,vt q̄primū te ī Italia videam⁹.Rēp.nos habere arbitrabimur,ſi vos habebim⁹.Pręclare viceram⁹,niſi ſpoli atum,inermē,fugiētē Lepidus recepiſſet Antoniū.Itaq; nūq̄ tāto odio ciuitati Antonius fu it,quāto eſt Lepid⁹.Ille em̄ ex turbulēta rep.hic ex pace,& victoria bellū excitauit. Huic op poſitos cōſules deſignatos habem⁹,in qbus eſt magna qdē ſpes,ſed anceps cura ꝓpter incer tos exitus pliorū.Perſuade tibi igit,in te,& in Bruto tuo eſſe oīa,vos expectari,Brutū iā,iā q̄.Q; ſi,vt ſpero,victis hoſtibus noſtris veneritis,tū auctoritate veſtra reſpub.exurget, & in aliquo ſtatu tolerabili cōſiſtet.Sunt em̄ permulta,quib⁹ erit medēdū,etiā ſi reſp. ſatis eſſe vi debit ſceleribus hoſtium liberata. Vale.

Lepidi odium.

Pręliorum exitus in certi.

C.CASSIVS PROCON.M.T.C.S.P.D.

I vales bū eſt,ego qdē valeo.In Syriā me ꝓfectū eſſe ſcito ad L.Murcū,& Q. Criſpū Impatores.Viri fortes optimiq; ciues,poſtea q̄ audierūt q̄ Romę ge rerent,exercit⁹ mihi tradiderūt,ipſiq; mecū vna fortiſſimo aīo rēp.admini ſtrāt.Itē legionē,quā Q.Cęcili⁹ Baſſus habuit,ad me veniſſe ſcito.Quattu orq; legiones,quas A.Allien⁹ ex Aegypto eduxit,traditas ab eo mihi eē ſci to.Nūc te cohortatiōe nō puto indigere,vt nos abſenteis,rēq; pub. quātū opus eſt,defendas.Scire te volo,firma pſidia vobis,ſenatuiq; nō deeſſe,vt optima ſpe,& maxi mo aīo rēp.defendas.Reliqua tecū aget L.Carteius familiaris meus.Vale.Data nonis Mar tiis,ex caſtris Tarichеis.

Data.

C.CASSIVS.M.T.C.S.P.D.

I vales bene eſt,ego qdē valeo.Legi tuas literas,ī qb⁹ mirificū tuū erga me amorē recognoui.Videbaris em̄ nō ſolū fauere nobis,id qd & noſtri,& rei pub.cauſa ſemp feciſti,ſed etiā grauē curā ſuſcepiſſe,vehemēterq; eē de no bis ſollicitus.Itaq;,q; te primū exiſtimare putabā,nos oppreſſa rep.quieſce re nō poſſe,deinde cū ſuſpicarere nos moliri,& te ſollicitū eſſe,& de ſalute noſtra,& de rerū euētu putabā,ſimulac legiones accepi,quas A.Allien⁹ edu xerat ex Aegypto,ſcripſi ad te,ac tabellarios cōplures Romā miſi.Scripſi etiā ad Senatū lras quas reddi vetui prius,q̄ tibi recitatę eſſent,ſi forte mei obtēperare mihi voluerūt.Q; ſi li terę perlatę nō ſunt,nō dubito,quin Dolabella,q nefarie Trebonio occiſo Aſiā occupauit,ta bellarios meos deprehēderit,literaſq; interceperit.Exercitus oēis,q in Syria fuere,teneo.Ha beo paululū morę,dū pmiſſa militibus pſoluo.Nūc iā ſum expeditus.A te peto,vt dignita tē meā tibi cōmēdatā habeas,ſi me intelligis nullū neq; piculū,neq; laborē patrię denegaſſe: ſi cōtra importuniſſimos latrones arma cepi te hortāte,& auctore:ſi nō ſolū exercitum ad remp.libertatēq; defendēdā cōparaui,ſed etiā crudeliſſimis tyrānis eripui.Quos ſi occupaſ ſet Dolabella,nō ſolū aduētu,ſed etiā opinione,& expectatione exercitus ſui,Antoniū cōfir maſſet.Quas ob res milites tuere,ſi eos mirifice de rep.meritos eſſe animaduertis, & effice ne quē pœniteat,remp.q̄ ſpē prędę,& rapinarū,ſequi maluiſſe.Itē Murci,& Criſpi imperato rum dignitatē, quātū eſt in te,tuere.Nā Baſſus miſere noluit mihi legionē tradere.q; niſi militesinuito eo legatos ad me miſiſſent,clauſam Apameam tenuiſſet,quoad vi eſſet expu gnata.Hæc a te peto,non ſolum reip.quæ tibi ſemper fuit chariſſima ,ſed etiā amicitiæ no ſtrę nomine,quā cōfido apud te plurimū poſſe.Crede mihi, hūc exercitū quē habeo,ſenat⁹, atq; optimi cuiuſq; eſſe,maximeq; tuum.De cuius voluntate aſſidue audiēdo, mirifice te di ligit,charumq; habet.Qui ſi intellexerit commoda ſua curę tibi eſſe,debere etiā ſe tibi oīa putabit.Literis ſcriptis audiui Dolabellā in Ciliciā veniſſe cum ſuis copiis,proficiſcar in Ci liciam:quid egerim,celeriter vt ſcias,dabo operam.Ac velim vt meremur de rep.ſic felices ſimus.Fac valeas,meq; ames.Nonis Maiis.ex caſtris.

Tabellarii

Dolabella hoſtis.

Negatiōes.

Q.CASSIVS.S.D.M.T.C.

I vales bene eſt,ego qdē valeo.Cū reip.vel ſalute vel victoria gaudem⁹:tū inſtauratione tuarū laudū,q; maximus conſularis maximū cōſulē te ipſum viciſti,& lętamur,& mirari nō ſatis poſſum⁹.Fatale neſcio qd tuę virtuti datum,idq; iam ſępe experti ſumus.Eſt enim tua toga omnium armis feli cior,quæ nunc quoq; nobis pene victam rempu.ex manibus hoſtiū eripuit

Toga Cice ronis.

ac reddidit. Nũc ergo viuemus liberi. Nũc te omniũ maximũ ciuẽ, & mihi charissimũ, id qd maxime reip. tenebris cõparasti, nũc te habebimus testẽ nostri, & in te, & in cõiũctissimã tibi remp. amoris: & q̃ sępe pollicitus es, te & taciturũ, dũ serui essemus, & dicturũ de me tum cũ mihi pfutura essent, nũc illa nõ ego qdẽ dici tãtopere desiderabo, q̃ sentiri a te ipso. Neq; enim omnium iudicio malim me a te cõmẽdari, q̃ ipse tuo iudicio digne, ac mereor commẽdatus esse: vt hęc nouissima nostra facta nõ subita, nec incõuenientia, sed similia illis cogitationibus, quarũ tu testis es, fuisse iudices, meq; ad optimã spẽ patrię nõ minimũ tibi ipsi pducendũ putes. Sunt tibi Marce Tulli liberi, ppinquiq; digni qdẽ te, & merito tibi carissimi: esse etiã debẽt in rep. pxime hos chari, q studiorũ tuorũ sunt ęmuli, quorũ esse cupio tibi copiã: sed tamẽ nõ maxima me turba puto excludi, quo minus tibi vacet me excipere, & ad oĩa q̃ velis, & pbes, pducere. Animũ tibi nostrũ fortasse pbabimus: ingeniũ diutina serui tus certe qualecũq; est, minus tamẽ q̃ erat, passa est videri. Nos ex ora maritima Asię puincię, & ex insulis, quas potuim⁹ naueis deduxim⁹. Delectũ remigũ, magna cõtumacia ciuitatum, tñ satis celeriter habuim⁹. Secuti sum⁹ classem Dolabellę, cui Lucilius pẽrat: q spẽ sępe trãsitiõis pbẽdo, neq; vnq̃ nõ decedẽdo, nouissime Corycũ se cõtulit, & clauso portu se tenere cœpit. Nos illa relicta, q; & in castra puenire satius esse putabam⁹, & sequebat classis altera quã anno priore in Bithynia Tulli⁹ Cimber cõpararat, cui Turulius Quęstor pẽrat, Cyprũ petiuim⁹. Ibi, q̃ cognouim⁹, scribere ad vos q̃celerrime voluim⁹. Dolabellã vt Tarsenses pessimi socii, ita Laodiceni multo amentiores vltro accersierũt: ex qbus vtrisq; ciuitatibus, Grę corum militũ numero, spęciẽ exercitus effecit. Castra habet ante oppidũ Laodiceã posita, & partẽ muri demolitus est, & castra oppido cõiunxit. Cassius noster cũ decẽ legionibus, & cohortibus viginti auxiliariis, & quattuor milliũ equitatu, a millib⁹ passuũ viginti castra habet posita cũ vallo, & existimat se sine plio posse vincere. Nã iã ternis tetradrachmis triticũ pęnes Dolabellã est: nisi qd nauibus Laodicenorũ supportarit, cito fame pereat, necesse est. Ne supportare possit, & Cassii classis bene magna, cui pręest Sextilius Rufus, & tres, quas nos ad duximus, ego, Turulius, & Patiscus, facile pstabũt. Et volo vos bene sperare, & rẽp. vt & vos istic expediistis, ita p nostra parte celeriter iter nobis expediri posse, cõfidere. Vale. Data Idibus Iunii, Cypro Acromani Iacride.

Falleris Cassi.

Tarsenses. Laodiceni.

LENTVLVS CICERONI. S. P. D.

Vm Brutũ nostrũ cõuenissem, eũq; tardius in Asiã venturũ animaduerterem, in Asiã redii, vt reliquias mei laboris colligerẽ, & pecuniã q̃primũ Romam mitterẽ. Interim cognoui in Cilicia esse classem Dolabellę, amplius q̃ centũ naueis onerarias, in quas exercitus ei⁹ imponi posset. Idq; Dolabellã ea mẽte cõparasse, vt si Syrię spes eũ frustrata esset, cõscẽderet in naueis, & Italiã peteret, seq; cũ Antoniis, & reliqs latronib⁹ cõiũgeret. Cuius rei tanto in timore fui, vt oĩbus rebus relictis, cũ pauciorib⁹, & minorib⁹ nauib⁹ ad illas ire conatus sim. Quę res, si a Rhodiis nõ interpellatus essem, fortasse tota sublata esset, tamẽ magna ex parte pfligata est. Quãdoquidẽ classis dissipata est: aduẽtus nostri timore milites, ducesq; effugerunt, onerarię omnes ad vnam a nobis sunt exceptę. Certe, qd maxime timui, videor etiã cõsecutus, vt nõ possit classe Dolabella in Italiã puenire, nec sociis suis firmatis durius vobis efficere negotiũ. Rhodii nos & rẽp. q̃ valde desperauerint, ex literis quas publice misi, cognosces. Et quidẽ multo parcius scripsi, mirari noli, mira est eorũ amẽtia: nec me meę vllę priuatim iniurię vnq̃, malus animus eorũ in nostra salute, cupiditas partiũ aliarũ, pseuerantia in cõtẽptione optimi cuiusq;, ferẽda mihi nõ fuit. nec tamẽ omneis pditos esse puto. Sed iidem illi, q tũ fugientẽ patrẽ meũ, q L. Lentulũ, q Põpeiũ, q cęteros viros clarissimos non receperũt, iidem tanq̃ aliquo fato, & nunc aut magistratum gerunt, aut eos, qui sunt in magistratu, in sua habent potestate. itaq; eadem superbia in prauitate vtuntur. Quorum improbitatem aliquando retundi, & non pati impunitate augeri, non solum vtile est reip. nostræ sed etiam necessarium. De nostra dignitate velim tibi vt semper curę sit, & quocunq; tẽpore occasionem habueris, & in Senatu, & in cęteris reb⁹ laudi nostrę suffragere. Quãdo consulibus decreta est Asia, & permissum est his, vt dum ipsi venirent, darent negotium, qui Asiam obtineãt, rogo te petas ab his, vt hanc dignitatẽ potissimũ nobis tribuãt, & mihi dent negotiũ, vt Asiã obtineã, dũ ipsorũ alteruter venit. Nã q; huc pperẽt ĩ magistratũ venire, aut exercitum mittere, causam nõ habẽt. Dolabella em̃ in Syria est, & vt tu diuina tua mẽte pspexi-

Classis Dolabellę.

Desperare rempub. Rhodii amentes.

isti,& prędicasti,dum isti veniẽt,Cassius eum opprimet.Exclusus enim ab Antiochia Dolabella,& in oppugnãdo male acceptus,nulla alia cõfisus vrbe,Laodiceã q̃ est in Syria ad mare se cõtulit:ibi spero celeriter eũ pœnas daturũ.Nã neq; quo refugiat habet, neq; diutius ibi poterit tãtũ exercitũ Cassii sustinere.Spero etiã confectũ esse iã,& oppressum Dolabellã. Quare nõ puto Pansam,& Hirciũ in cõsulatu ꝓperaturos in ꝓuincias exire,sed Romę acturos cõsulatũ.Itaq; si ab his petieris,vt interea nobis ꝓcurationẽ Asię dent,spero te posse impetrare.Pręterea mihi ꝓmiserũt Pansa,& Hircius corã,& absenti mihi scripserũt: Verrioq; nostro Pãsa affirmauit se daturũ operã, ne in suo cõsulatu mihi succedat.Ego porro nõ me diuffidius cupiditate ꝓuincię ꝓduci lõgius spatiũ mihi volo:nã mihi fuit ista ꝓuincia plena laboris,piculi,detrimẽti:q̃ ego ne frustra subierim, neve prius,q̃ reliqas meę diligẽtię cõsequar,decedere cogar,valde laboro.Nã si potuissem,quã exegerã,pecuniã vniuersam mittere,postularẽ vt mihi succederet.Nũc qd̃ Cassio dedi,qd̃ Treboniĩ morte amisimus,qd̃ etiã crudelitate Dolabellę,aut ꝑsidia eorũ,q̃ mihi fidẽ,reiq; publicę nõ ꝑstiterũt,id cõseq,& reficere volo.Qd̃ aliter nõ potest fieri,nisi spatiũ habuero:id vt ꝓ te cõsequar,velim, vt solet, tibi curę sit.Ego me de rep.ita puto esse meritũ,vt nõ ꝓuincię istius beneficiũ expectare debeam,sed tantũ quãtũ Cassius,& Bruti,nõ solũ illius facti,periculiq; societate,sed etiã huiꝰ tẽporis studio,& virtute.Primus em̃ ego leges Antonianas fregi,primus equitatũ Dolabellę ad rẽp.traduxi,Cassioq; tradidi,primus delectus habui ꝓ salute omniũ cõtra cõiurationẽ sceleratissimã.Solus Cassio,& reip.Syriã,exercitusq;,q̃ ibi erãt,cõiũxi.Nã nisi ego tantã pecuniã,tãtaq; ꝑsidia,& tã celeriter Cassio dedissem,ne ausus qdẽ esset ire in Syriã,& nũc non minora pericula reip.a Dolabella instarẽt,q̃ ab Antonio.Atq; hęc oĩa is feci,q̃ & sodalis , & familiarissimus Dolabellę erã,cõiũctissimus sanguine Antoniis,ꝓuinciã quoq; illorũ beneficio habebã,sed πατρίδα ἐμὴν μᾶλλον φιλῶ.omnibꝰ meis bellũ primus indixi.Hęc etsi adhuc nõ magnopere mihi tulisse fructũ animaduerto,tamẽ nõ desperо,nec defatigabor ꝑmanere, nõ solũ in studio libertatis,sed etiã in labore,& periculis.Attamẽ si etiã aliqua gloria iusta, & merita ꝓuocabimur Senatus,& optimi cuiusq; officiis,maiore cũ auctoritate apud ceteros erimus,& eo plus ꝓdesse reip.poterimus.Filium tuũ ad Brutũ cũ veni,videre non potui,ideo q̃ iã in hyberna cũ equitibus erat ꝓfectus:sed mediuffidius ea esse eum opinione, & tua,& ipsius,& in primis mea causa gaudeo.Fratris.n.loco mihi est,q̃ ex te natus, teq; dignus est.Vale.Data.iiii.Calen.Iunii.Pergæ.

Laodicea.

Data.

P.LENTVLVS.P.F.PROQVAESTOR.P.R.CON.PRAE.TR.PL.SENA.P.Q.R. S.D.

I valetis,liberiq;.V.V.B.E.E.V.Scelere Dolabellę oppressa Asia ,in proximam prouinciam Macedoniã,pręsidiaq; reip.quę M.Brutus V.C.tenebat,me cõtulĩ,& id egi,vt per quos celerrime posset,Asia ꝓuincia, vectigaliaq; in vestrã potestatẽ redigerent.Qd̃ cũ pertimuisset Dolabella , vastata ꝓuincia,correptis vectigalibꝰ,ꝑcipue ciuibus Romanis oĩbus crudelissime denudatis,ac diuenditis,celeriusq; Asia excessisset,q̃ eo ꝑsidium adduci potuisset,diutius morari,aut expectare pręsidiũ non necesse habui,& q̃primũ ad meũ officiũ reuertẽdũ mihi esse existimaui,vt re aliqua vectigalia exigerẽ,& quã deposui pecuniã, colligerẽ:quicqd ex ea correptũ esset,aut quorũ id culpa accidisset,cognoscerẽ q̃primũ,& vos de omni re facerẽ certiores.Interim cũ per insulas in Asiã nauigãti mihi nunciatũ esset,classem Dolabellę in Lycia esse,Rhodioq; naueis cõplureis instructas,& paratas in aqua habere, cũ his nauibus,quas aut mecũ adduxerã,aut cõparauerat Patiscus Proquæstor,hõ mihi cũ familiaritate,tũ etiã sensibus in rep.coniũctissimus,Rhodũ reuerti cõfisus auctoritate vestra senatusq; consulto,quo hostem Dolabellã iudicaratis,fœdere quoq;,qd̃ cũ his M.Marcello Seruio Sulpitio renouatũ erat,quo iurauerãt Rhodii eosdẽ hosteis se habituros,quos.S.P.Q.R.Quę res nos vehemẽter fefellit.Tantũ.n.abfuit,vt illorũ ꝑsidio nostrã firmarem̃ classem,vt etiã a Rhodiis vrbe,portu,statione,q̃ extra vrbẽ est , cõmeatu,aqua deniq;,ꝑhiberẽtur nostri milites,nos vix ipsi singulis cũ nauigiolis recipęremur.Quam indignitatem,diminutionemq; maiestatis nõ solum iuris nostri,sed etiam imperii,populiq; Romani,idcirco tulimus,q̃ interceptis literis cognoram̃ Dolabellam si desperasset de Syria,Aegyptoq;,quod necesse erat fieri , in naueis cum omnibus suis latronibus,atq; omni pecunia conscendere esse paratum , Italiamq; petere . Idcirco etiam naueis onerarias , quarum minor nulla erat duum millium amphorarũ,contractas in Lycia a classe eius obsideri.Huius rei timore

Patiscus.

Tãtum vt.

Amphorę.

Patres conscripti pericitus,iniurias perpeti,& cum contumelia etiam nostra omnia prius experiri malui.Itaq; ad illorum voluntatē introductus in vrbem,& in senatum eorum, q̄dilí-
gentissime potui causam reip.egi,periculūq; omne,qd instaret,si ille latro cū omnibus suis
Rhodiorū pravitas. naueis conscendisset,exposui.Rhodios autē tāta importunitate animaduerti,vt omneis fir-
miores putarent,q̄ bonos:vt hāc cōcordiā,& cōspirationē omnium ordinū ad defendēdam
libertatem,ppense nō crederent esse factā:vt patientiā senatus,& optimi cuiusq; manere eti-
am nunc confiderēt,nec potuisse audere quēq̄ Dolabellam hostem iudicare:vt deniq; omia
quę improbi fingebant,magis vera existimarent,q̄ quę vere facta erant,& a nobis docebant.
Qua mēte etiam ante nostrū aduentum,post Trebonii indignissimā cędē,ceteraq; tot,tamq;
nefaria facinora,binę profectę erant ad Dolabellam legationes eorum,& quidem nouo exem
plo,contra leges ipsorū,phibentibus iis,qui tum magistratus gerebāt.Hęc siue timore, vt
dictitant,de agris quos in cōtinenti habent,siue furore,siue patientia paucorū,qui & antea
pari contumelia viros clarissimos affecerant, & nunc maximos magistratus,gerentes, nul
lo exemplo,neq; vestra ex parte,neq; nostro pręsentiū,neq; imminēti Italię,vrbisq; nostrę pi
culo,si ille parricida cū suis latronib⁹,nauibus ex Asia,Syriaq; expulsus Italiā petisset,mede
ri,cū facile possent,voluerunt.Nonnullis etiam ipsi magistratus veniebant in suspitionem,
detinuisse nos,& demoratos esse dum classis Dolabellę certior fieret de aduētu nostro.Quā
suspitionem cōsecutę res aliquot auxerunt,maxime q̄ subito ex Lycia Sex.Marius,& C. Ti
tius legati Dolabellę a classe discesserunt,nauiq; longa pfugerunt,onerariis relictis,in qbus
colligendis non minimū temporis,laborisq; cōsumpserunt.Itaq; cū a Rhodo cū iis,quas ha
bueramus,nauibus in Lyciā venissemus,naueis onerarias recepimus,dominisq; restituimus:
idēq;,qd maxime verebamur,ne posset Dolabella cū suis latronibus in Italiā venire, timere
desiimus:classem fugientem psecuti sumus vsq; in Sydā,quę extrema regio est puincię meę.
Ibi cognoui partē nauiū Dolabellę diffugisse,reliquas Syriā petiisse.Quibus dissectis,cū sci-
rem C.Cassii singularis ciuis,& ducis classem maximam fore prędo,in Syriam ad meū offi
cium reuerti,daboq; operam,vt meum studium,diligentiā vobis P.C.reiq; pub.prędē, pecu-
niamq; q̄maximam potero,& q̄celerrime cogā,omnibusq; rationibus ad vos mittā.Si per-
currero prouinciā,& cognouero qui vobis & reip.fidem pręditerunt in cōseruanda pecunia
a me deposita,qq; scelere vltro deferētes pecuniā publ.hoc munere societatē facinoꝝ cū Do
labella inierunt,faciam vos certiores.De quibus,si vobis videbitur,si vt meriti sunt grauí-
ter constitueritis,nosq; vestra auctoritate firmaueritis,facilius & reliqua exigere vectigalia
& exacta seruare poterimus.Interea quo cōmodius vectigalia tueri, prouinciāq; ab iniuria
defendere possim,psidiū necessariū volūtariūq; cōparaui.His literis scriptis,milites circiter
xxx.quos Dolabella ex Asia cōscripserat,e Syria fugientes in Pamphyliā venerunt.hi nūcia
uerunt Dolabellā Antiochiā,quę in Syria est,venisse:non receptū,conatū esse aliquoties vi
introire,repulsum semp esse,cū magno suo detrimēto.Itaq; centū circiter amissis, egrisq; re
lictis,noctu Antiochia pfugisse Laodiceā versus.Ea nocte oēis fere Asiaticos milites ab eo
discessisse,ex his ad octingentos Antiochiā rediisse,& se iis tradidisse,q a Cassio relicti vrbi
illi perāt.Ceteros p Amanū in Ciliciā descēdisse,quo ex numero,se quoq; esse dicebāt.Cassiū
autē cū suis oībus copiis nūciatū esse quatridui iter a Laodicea abfuisse tū,cum Dolabella eo
Opinione celerius. tenderet.Quāobrē opinione celerius cōfido sceleratissimū latronē pœnas daturum. Quar-
to nonas Iunias.Pergę.

C.TREBONIVS.M.T.C.S.P.D.

Cicero Iunior. SI vales bene est,ego qdē valeo.Athenas veni ad.xi.Cal.Iunii,atq; ibi qd ma
xime optabā,vidi filiū tuū deditū optimis studiis,summaq; modestię fama.
Veterrim⁹ Auribus dare. Qua ex re quātā voluptatē ceperim,scire potes etiā me tacēte. Nō.n.nescis
quāti te faciā,& q̄ p nro veterrimo,verissimoq; amore oīb⁹ tuis ēt minimis
cōmodis nō mō tāto bono gaudeā.Noli putare mi Cicero me hoc aurib⁹
tuis dare: nihil adolescēte tuo,atq; adeo nro(nihil em mihi a te pōt eē se-
Gratulor. iūctū)aut amabili⁹ oīb⁹ iis,q Athenis sunt,est:aut studiosi⁹ earū artiū,quas tu maxie amas,
hoc est,optimarū.Itaq; tibi,qd vere facere possū,libēter quoq; gratulor,nec min⁹ ēt nobis,q
eū,quē necesse erat diligere qualiscūq; eēt,talē habem⁹,vt libēter quoq; diligam⁹.Qui cū mi
hi ī sermōe iniecisset se velle Asiā visere,nō mō īuitat⁹,sed etiā rogat⁹ est a me,vt id potissi
Pręstaturi. mū nobis obtinētibus puinciā faceret.Cui nos & charitate & amore tuū officiū pstaturos
Cratippus. non debes dubitare.Illud quoq; erit nobis curæ,vt Cratippus vna cū eo sit,ne putes in Asia

feriatũ illũ ab iis studiis,in quę tua cohortatione incitatur,futurũ.Nã illũ paratũ vt video & ingressum pleno gradu,cohortari nõ intermittemus,quo in dies longius discẽdo, exercẽdoq; se ꝓcedat.Vos qd egeritis in rep.cũ has literas dabã,nõ sciebã.Audiebã quędã turbuléta,quæ scilicet cupio esse falsa,vt aliquãdo otiosa libertate fruamur,qd vel minime adhuc mihi contigit.Ego tamẽ nactus in nauigatione nostra pusillũ laxamẽti,concinnaui tibi munusculum ex instituto meo,& dictũ cũ magno nostro honore,a te dictũ cõclusi,& tibi infra subscripsi.In quibus versiculis si tibi ꝗbusdam verbis ἀγκμονέστερος videbor,turpitudo ꝑsonę eius,in quã liberius inuehimur,nos vindicabit.Ignosces etiã iracũdię nostrę,quę iusta est in eiusmodi & homines & ciueis.Deinde qd magis hoc Lucilio licuerit assumere libertatis,q̃ nobis:cũ etiã si odio par fuerit in eos quos lęsit,tamẽ certe nõ magis dignos habuerit,in quos tanta libertate verborũ incurreret.Tu,sicut mihi pollicitus es,adiunges me q̃primũ ad tuos sermones.Nãq; illud nõ dubito,quin,si qd de interitu Cęsaris scribas, non patiaris me minimã partẽ,& rei,& amoris tui ferre.Vale,& matrẽ,meosq; tibi commẽdatos habe.VIII.Calen.Iunias.Athenis.

Feriatus.

Lucilii libertas.

Incurro.

M.T.C.CORNIFICIO COLLEGAE.S.

Grata mihi est vehemẽter memoria nostri tua,quã significasti literis:quam vt cõserues,nõ ꝓ de tua cõstãtia dubitẽ,sed ꝗa mos est ita rogãdi,rogo.Ex Syria nobis tumultuosiora quędã nũciata sunt:q̃ quia tibi sunt ꝓpiora, q̃ nobis,tua me causa magis mouent,q̃ mea.Romę summũ otiũ est,sed ita,vt malis salubre aliqd,& honestũ negotiũ:qd spero fore,ꝗa video id curę esse Cęsari.Me scito dũ tu absis,quasi occasionẽ quãdam,& licẽtiã nactũ scribere audacius:& cętera qdẽ fortasse,q̃ etiã tu concederes,sed ꝓxime scripsi de optimo genere dicẽdi:in quo sępe suspicatus sum te a iudicio nostro,sic scilicet,vt doctũ hominẽ a nõ indocto, paululũ dissidere.Huic tu libro maxime velim ex animo,si minus gratię causa suffragere.Dicã tuis,vt eũ,si velint,describãt,ad teq; mittãt.Puto em etiã si rẽ minus ꝓbabis , tñ in ista sollicitudine qcqd a me ꝓfectũ sit,iucũdũ tibi fore.Q; mihi existimationẽ tuã,dignitatẽ q; cõmendas,facis tu quidẽ omniũ more:sed velim sic existimes, me,cũ amori,quẽ inter nos mutuũ esse intelligã,plurimũ tribuã,tũ de summo ingenio,& de optimis tuis studiis, & de spe amplissimę dignitatis ita iudicare,vt neminẽ tibi anteponã,cõparẽ paucos. Vale.

Liber de optimo genere dicendi.

Existimatio tua.

Cornificii prestantia.

CICERO CORNIFICIO COLLEGAE.S.D.

Quod extremũ fuit in ea epistola,quã a te ꝓxime accepi,ad id primũ respondebo.Animaduerti em hoc vos magnos oratores facere nõnunq̃.Epistolas requiris meas: ego autẽ nũq̃ cũ mihi denũciatũ esset a tuis ire aliquẽ,nõ dedi.Qd mihi videor ex tuis literis intelligere,te nihil cõmissurũ esse temere, nec ante,q̃ scisses,quo iste nescio q Cæcilius Bassus erũpęret, qcq̃ certi constituturũ:id ego & sperata prudẽtia tua fretus,& vt cõfidere, fecerunt tuę grauissimę literę.Idq; vt facias q̃sæpissime,vt & qd tu agas,& quid agat scire possim,& etiã qd acturus sis,valde te rogo . Etsi periniquo patiebar animo te a me digredi,tñ eo tempore me cõsolabar,ꝓ & in summũ etiã otiũ te ire arbitrabar,& impendẽtibus magnis negotiis discedere.Vtrũq; cõtra accidit.Istic em bellũ est exortũ,hic pax consecuta,sed eiusmodi pax,in qua si adesses,multa te nõ delectarent.ea tamen,quę ne ipsum Cęsarem quidem delectant.BELLORVM enim ciuilium hi semper exitus sunt,vt non ea solum fiant , quæ velit victor,sed etiam,vt iis mos gerendus sit,quibus adiutoribus parta sit victoria. Equidem sic iam obduruí,vt ludis Cęsaris nostri equissimo animo viderem T.Plãcum, audirem Laberii, & Publii poemata.Nihil mihi tam deesse scito,q̃ quicum hęc familiariter,doctęq; rideam.Is tu eris,si q̃primũ veneris.Qd vt facias,non mea solũ,sed etiã tua interesse arbitror. Vale.

Pati.

Bellorũ ciuiliũ exit9.

M.T.C.CORNIFICIO.S.

Libentissime legi tuas literas:in ꝗbus iucũdissimũ mihi fuit,ꝓ cognoui meas tibi redditas esse.Nõ em dubitabã,quin eas lubẽter lecturus esses, verebar ne redderent.Bellũ qd est in Syria,Syriãq; ꝓuinciã tibi tributam esse a Cęsare,ex tuis literis cognoui:eãdẽ rẽ tibi volo bñ,& feliciter euenire. Qd ita fore cõfido,fretus & industria,& prudẽtia tua.Sed de Parthici belli suspitiõe qd scribis,sane me cõmouit.Quãtũ copiarũ haberes,cũ ipse cõiectu

Verebat ne red.

ra cõsequi poterã,tũ ex tuis literis cognoui.Itaq; opto ne se illa gens moueat hoc tempore, dum ad te legiones eę pducant,quas audio duci.Q; si pares copias ad cõfligendũ nõ habebis,nõ te fugiet vti cõsilio M.Bibuli,q se oppido munitissimo,& copiosissimo tãdiu tenuit q̃diu in puincia Parthi fuerũt.Sed hoc melius ex re,& ex tẽpore cõstitues.Mihi quidẽ vsq; curę erit qd agas,dũ,qcqd egeris , sciero.Literas ad te nũq̃ habui cui darẽ,quin dederim.A te,vt idem facias,peto:in primisq;,vt ita ad tuos scribas,vt me tuum sciant esse. Vale.

M.C.CORNIFICIO COLLEGAE.S.

Ratę mihi tuæ literæ,nisi q; Sinuessanũ diuersoriolũ contẽpsisti. Quã qdẽ contumeliã villa pusilla iniquo animo ferret,nisi in Cumano, & Põpeiano reddideris πάντα πρὸς πάντων. Sic igitur facies, meq; amabis,& scripto aliquo lacesses.Ego eũ respõdere facilius possum,q̃ puocare.Q; si vt es,cessabis,lacessam,nec tua ignauia etiam inertiam afferet.Plura otiosus.Hęc cũ essem in senatu,exaraui. Vale.

M.C.CORNIFICIO.S.D.

Cõmend.

Caius Anitius familiaris meus,vir omnibus rebus ornatus,negotiorũ suorũ causa legatus est in Aphricã legatione libera:eũ velim rebus omnibus adiues,operãq; des,vt q̃cõmodissime sua negotia cõficiat.In primisq; quod ei charissimũ est,dignitatẽ eius tibi cõmẽdo.Idq; a te peto,qd̃ ipse in puincia facere sum solitus nõ rogatus,vt oĩbus senatoribus lictores darem,q; idem acceperã,& id cognouerã a summis viris factitatũ.Hoc igit̃ mi Cornifici, facies: cęterisq; rebus omnibus eius dignitati,reiq;,si me amas,consules:id erit mihi gratissimum.Da operam vt valeas.

M.T.C.S.D.P.CORNIFICIO.

Nos hic cum homine gladiatore omniũ nequissimo collega nostro Antonio bellũ gerimus,sed nõ pari cõditione,cõtra arma verbis.At etiã de te cõcionatur,nec impune,nã sentiet quos lacessierit.Ego autẽ acta ad te oĩa arbitror pscribi ab aliis: a me futura debes cognoscere,quorũ qdẽ nõ est difficilis cõiectura.Oppressa oĩa sunt,nec habẽt ducẽ boni, nostriq; τυραννοκτόνοι longe gentiũ absunt.Pansa & sentit bene,& loquit̃ fortiter.Hircius noster, tardi⁹ cõualescit.Quid futurũ sit,plane nescio.Spes tamẽ est vna,aliqñ populũ Ro. maiorũ similẽ fore.Ego certe reip.nõ deero,& quicquid acciderit,a quo mea culpa absit,animo fortiferam.Illud pfecto quoad potero, tuã famã,& dignitatẽ tuebor. Ad.XIII.Cal.Ian.Senatus frequens mihi est assensus,cũ de cæteris rebus magnis,& necessariis,tũ de puinciis ab iis, q obtinerẽt,retinẽdis,neq; cuiq̃ tradẽdis,nisi q ex senatuscõsulto successissẽt.Hoc ego cũ reip. causa cẽsui,tũ mehercule in primis retinẽdę dignitatis tuæ.Quãobrẽ te amoris nostri causa rogo,reip.causa hortor,vt ne cui qcq̃ iuris in tua puincia esse patiare: atq; vt oĩa referas ad dignitatẽ,qua nihil potest esse pstantius.Vere tecũ agã,vt necessitudo nostra postulat.In Sempronio,si meis literis obtẽperasses,maximã ab omnibus laudẽ adeptus esses.Sed illud & præteriit,& leuius est.Hæc magna res est.Fac vt puinciã retineas in potestate reip. Plura scripsissem,nisi tui festinarẽt.Itaq; Cherippo nostro me velim excuses. Vale.

Tyrannicide.

Lõge gẽtiũ.

Maiorum similis.

M.T.C.P.CORNIFICIO.S.D.

Omnem conditionẽ imperii tui,statumq; prouincię mihi demonstrauit Tratorius.O multa intolerabilia locis omnibus.Sed quo tua maior dignitas, eo quę tibi acciderunt minus ferẽda.Neq; eũ quę tu propter magnitudinem,& animi,& ingenii moderate fers,a te non vlciscenda sunt , etiam si non sint dolenda.Sed hęc posterius.Rerum vrbanarum acta tibi mitti certo scio:quod ni ita putarem,ipse perscriberem,in primisq; Cęsaris Octauiani conatum,de quo multitudini fictum ab Antonio crimen videtur,vt in pecuniam adolescentis impetum faceret.Prudentes autem & boni viri,& credũt factum,& probant.Quid q̃ris:magna spes est in eo:nihil est quod non existimetur laudis,& glorię causa facturus.Antonius autem noster familiaris,tanto se odio esse intelligit,vt cum interfectores suos domi comprehenderit,rem proferre non audeat.Ad.VII.Idus Octobris Brundusium venerat, p fectus obuiã legionib⁹ Macedonicis.iiii.quas sibi conciliare pecunia cogitabat,easq; ad vrbẽ adducere,& in ceruicibus nostris collocare.Habes formam reip.si in castris potest esse resp.

Octauian⁹.

Interfectores suos.

In qua tuam vicem sæpe doleo,q̃ nullam partem per ętatem sanę & saluę reip. gustare potui sti. Atq̃ antehac quidem sperare saltem licebat,nũc etiã illud ereptum est.Quę em̃ spes est, cum in concione dicere ausus sit Antonius,Canutium apud eos sibi locum quęrere,quibus se saluo locus in ciuitate esse non posset?Equidẽ,& hæc,& omnia quæ homini accidere possunt,sic fero,vt philosophię habeam magnam gratiam,quę nõ modo me a sollicitudine abducit,sed etiam contra omneis fortunæ impetus armat:tibiq̃ idem censeo faciundum,nec a quo culpa absit,quicq̃ in malis numerandũ.Sed hæc tu melius. Tratorium nostrum cũ semper probassem,tum maxime in tuis rebus summam eius fidem, diligentiam,prudẽtiamq̃ cognoui.Da operam vt valeas,hoc mihi gratius facere nihil potes. Philosophię bona

M.T.C.S.D. CORNIFICIO.

EGo nullum locum prætermitto,nec enim debeo,non modo laudãdi tui,sed ne ornandi quidem.Sed mea studia erga te,& officia malo tibi ex tuorũ literis,q̃ ex meis esse nota.Te tñ hortor,vt omni cura in rempub.incũbas. Hoc est animi,hoc est ingenii tui,hoc eius spei,quã habere debes amplificãdæ dignitatis tuę.Sed hac de re alias ad te plurib9.cũ enim hæc scribebam,in expectatione erant omnia: nõdum legati redierant,quos senatus nõ ad pacem deprecandam,sed ad bellum denunciandum miserat,nisi legatorum nũcio paruisset. Ego tamen,vt primũ occasio data est,meo pristino more rempu.defendi,me principem senatui populoq̃ Ro.professus sum,nec postea q̃ suscepi causam libertatis,minimum tẽpus amisi tuendæ salutis,libertatisq̃ communis . Sed hæc quoq̃ te ex aliis malo. T.Pinariũ familiarissimum meum,tanto tibi studio commendo,vt maiore non possim. Cui cum propter omneis virtutes,tum etiam propter studia cõmunia sum amicissimus.Is procurat rationes,negotia q̃ Dionysii nostri,quẽ & tu multum amas,& ego omnium plurimum. Ea tibi ego nõ debeo commendare,sed commendo tamen . Facies igitur , vt ex Pinarii gratissimi hominis literis tuum,& erga illum,& erga Dionysium studium perspiciamus. Vale. Incumbo. Nec minimum. Commẽdatio.

M.T.C.S.P.D.CORNIFICIO.

IBeralib9 literas accepi tuas,quas mihi Cornifici9 altero vicesimo die,vt dicebat,reddidit.Eo die nõ fuit senatus,neq̃ postero.Quinquatribus frequenti senatu causam tuã egi nõ inuita Minerua. Etem̃ eo ipso die senat9 decreuit,vt Minerua nr̃a,custos Vrbis,quã turbo deiecerat,restitueret.Pãsa tuas literas recitauit . Magna senat9 approbatio cõsecuta est cũ summo gaudio,& offensione Minotauri,idest clauis,& tauri:factũ de te senatuscon.honorificũ.Postulabat aũt,vt etiã illi notarent,sed Pãsa clementior.Ego mi Cornifici quo die primũ in spem libertatis ingressus sum,& cũctãtib9 ceteris ad.xiii.Cal.Ianu.fundamẽta reip. ieci,eo ipso die prouidi multũ,atq̃ habui rationẽ dignitatis tuę.Mihi em̃ est assensus senatus de obtinẽdis prouinciis.Nec vero postea destiti labefactare eũ,qui sũma cũ tua iniuria, cõtumeliaq̃ reip.puinciã absens obtinebat.Itaq̃ crebras,vel potius quotidianas cõpellatiões meas nõ tulit,seq̃ in vrbẽ recepit inuitus,neq̃ solũ spe,sed certa re iã,& possessiõe deturbatus est.Meo iustissimo,honestissimoq̃ conuitio te tuã dignitatẽ summa tua virtute tenuisse,puincięq̃ honorib9 amplissimis affectũ vehemẽter gaudeo.Q̃ te mihi de Sẽpronio purgas,accipio excusationẽ:fuit em̃ illud qd̃dã grecũ tẽpus seruitutis. Ego tuorũ consiliorũ auctor,dignitatisq̃ fautor,iratus tẽporibus,in Greciã desperata libertate rapiebar, cũ me Etesię,quasi boni ciues,relinquẽtẽ remp.prosequi noluerũt,austerq̃ aduersus maximo flatu me ad tribuleis tuos Rhegyũ retulit,atq̃ inde vẽtis,remisq̃ in patriã omni festinatione pperaui,postridieq̃ in sũma reliquorũ seruitute liber vnus fui.Sic sum in Antoniũ inuectus,vt ille nõ ferret,omnẽq̃ suũ vinolẽtũ furorẽ in me vnũ effunderet,meq̃ cũ elicere vellet ad cædis cãm,tũ tẽtare insidiis.quẽ ego ructãtẽ,& nauseantẽ confeci in Cesaris Octauiani plagas. Puer.n.egregius p̃sidiũ sibi primũ,& nobis,deinde summę reip.cõparauit:q nisi fuisset,Antonii reditus a Brũdusio,pestis patrię fuisset.Quę deiceps acta sint,scire te arbitror.Sed redeamus ad illud vnde diuertim9. Accipio excusationẽ tuã de Sẽpronio. neq̃ em̃ statuti qd ĩ tãta pturbatiõe habere potuisti.Nũc hic dies aliã vitã affert, alios mores postulat,vt ait Terẽtius.Quãobrẽ mi Quinte conscẽde nobiscũ,& qdẽ ad puppim.Vna nauis est iã bonorũ oĩm, quã quidẽ nos damus operam,vt rectam teneamus,vtinã prospero cursu.Sed quicũq̃ venti erunt,ars nostra certe nõ aberit.Quid.n.p̃stare aliud virtus põt? Tu fac vt aio magno sis,& Liberalia. Altero vicesimo. Minerua. Ieci fund. Etesiæ venti. Tribules. Rhegyum. Octauiani laus. Terent. Nauis vna

†Lętulum. excelso,cogitesq; oēm dignitatē tuā cū rep.cōiunctā esse debere.P.†Luciū mihi meū cōmendas,quē quibuscūq; reb⁹ potero diligēter tuebor.Hirciū quidem,& Pāsam collegas nostros homines in consulatu reip.salutareis,alieno sane tempore amisimus,rep.Antoniano quidem latrocinio liberata,sed nondum omnino explicata:quā nos,si licebit,more nostro tuebimur,

Defatigati. q̃q̃ admodum sumus iam defatigati.Sed nulla lassitudo impędire officium , & fidem debet. Verum hęc hactenus.Ab aliis te de me,q̃ a me ipso malo cognoscere.De te audiebamus ea, quę maxime vellemus.De Cn.Minutio,quem tu quibusdam literis ad cælum laudibus extu listi,rumores duriores erāt.Id quale sit,omīnoq; quid istic agatur,facias me velim certiorē.

Commēd. Q.Turius,qui in Aphrica negotiatus est,vir bonus,& honest⁹,hęredes fecit similes sui Cn. Saturnium,Sex.Aufidium,Cn.Anneum,Q.Confidium,Gallū Lucium,Seruiliū Posthumiū, C.Rubellinū.ex eorꝝ oratione intellexi gratiarū actione eos magis egere,q̃ commendatione. Tanta em̄ liberalitate se tua vsos prędicabant,vt iis plus a te tributum intelligerē, q̃ ego au derē te rogare,audebo tñ.Scio.n.quantū ponderis mea cōmēdatio sit habitura. Quare a te peto,vt ad eā liberalitatem,qua sine meis literis vsus es,q̃maximus his literis cumulus acce dat.Caput aūt est meę commendationis,ne patiare Erotem Turium Q.Turii libertum, vt adhuc fecit,hæreditatem Turianam auertere,cæterisq; omnibus rebus habeas eos a me cō mendatissimos.Magnam ex eorum splendore,& obseruantia capies voluptatem . Quod vt velis,te vehementer etiam,atq; etiam rogo. Vale.

M.T.C.S.P.D.CORNIFICIO.

Commēd. Extus Aufidius & obseruātia,qua me colit,accedit ad ꝓximos,& splēdore equitis Romani nemini cedit.Est aūt ita temperatis,moderatisq; morib⁹,vt sūma seueritas,summa cū humanitate iungat.Cuius tibi negotia q̃ sunt in Aphrica,ita cōmendo,vt maiore studio, magisve ex aīo commendare non possim.Pergratū mihi feceris,si dederis operā,vt is intelligat meas apud te lras maximū pōdus habuisse.Hoc te vehemēter mi Cornifici rogo. Vale.

M.T.C.S.P.D.CORNIFICIO.

Sentior tibi eos,quos scribis Lilybęo minari,istic pœnas dare debuisse : sed metuisti,vt ais,ne nimis liber in vlciscēdo viderere.Metuisti igit̄, ne grauis ciuis,ne nimis fortis,ne minus te dignus viderere.Q̃ societatem reip.con seruandę tibi mecum a patre acceptam renouas,gratum est:q̃ societas inter nos semper mi Cornifici manebit.Gratum etiam illud, q̃ tuo nomine gra tias agendas non putas.nec enim id inter nos facere debemus. Senatus sæ pius pro dignitate tua appellaretur,si absentibus consulibus vnq̃,nisi ad rem nouam cogere tur.Itaq; nec de Sester.xx.nec de Sester.dcc.qcq̃ agi nunc per senatum potest.Tibi autem ex senatusconsulto imperandū,mutuumq; sumendum censeo.In rep.quid agat̄,credo te ex eo rum literis cognoscere,qui ad te acta debent perscribere.Ego sum spe bona, consilio,cura,la bore nō desum,omnibus inimicis reip.esse me acerrimum hostem prę me fero.Res neq; nūc difficili loco mihi videtur esse,& fuisse facillima,si culpa a quibusdā abfuisset. Vale.

M.T.C.S.P.D.CORNIFICIO.

Commēd. Non mō te,cui oīa nostra notissima sunt,sed neminē in Po.Ro.arbitror esse, cui sit ignota ea familiaritas,q̃ mihi cū L.Lamia est.Etem̄ magno theatro spectata est tū,cū est ab A.Gabinio consule relegat⁹,q̃ libere,& fortiter sa lutē meā defendisset.Nec ex eo amor inter nos nat⁹ est,sed q̃ erat vetus, & magnus,propterea nullū periculū ꝑ me adire dubitauit.Ad hęc officia,vel merita poti⁹,iucūdissima cōsuetudo accedit,vt nullo prorsus plus hoīe de lecter.Nō puto te iā expectare,qbus eū tibi verbis cōmēdē.Causam.n.tāti amoris intelligis:q̃ verba desideret,iis me oībus vsum putato.Tātū velim existimes,si negotia Lamię, ꝑcurato res,liberos,familiā,qbuscūq; reb⁹ opus erit,defenderis,gratius mihi futurū, q̃ si ea tua libe

Pertineo. ralitas ꝑtinuisset ad rē familiarē meā.Nec dubito,quin sine mea cōmēdatiōe,qd̄ tuū est iudi ciū de hoīb⁹,ipsi⁹ Lamię cā studiose oīa factur⁹ sis.Q̃q̃ erat nobis dictū,te existimare alicui

Purgat. senatuscōsulto,qd̄ cōtra dignitatē tuā fieret,scribēdo Lamiā affuisse,q̃ oīno cōsulib⁹ illis nū q̃ fuit ad scribēdū.Deinde oīa tū falsa senatuscōsulta deferebant.Nisi forte etiā illo Sēpronia no senatuscō.me cēses affuisse,q̃ ne Romę qdē fui,vt tū de eo ad te scripsi re recēti.Sed hæc hacten⁹.Te mi Cornifici etiā,atq; etiā rogo,vt oīa Lamię negotia,mea putes eē,curesq; vt ā

tellígat hãc cõmẽdatione maximo ſibi vſui fuiſſe. Hoc míhi grati⁹ facere níhil potes. Cura vt valeas.

M.T.C.S.P.D.CORNIFICIO.

TA ne prẹter litigatores nemo ad te meas líteras: multẹ iſtẹ quidem. Tu em̃ perfeciſti, vt nemo ſine literis meis tibi ſe cõmẽdatũ putaret. Sed qs vnq̃ tuorũ mihi dixit eſſe cui darẽ, quin dederim: aut quid mihi iucũdius, q̃ cũ corã tecũ loqui nõ poſſim, aut ſcribere ad te, aut tuas legere líteras? Illud magis mihi ſolet eſſe moleſtũ, tãtis me impẽdiri occupationib⁹, vt ad te ſcribẽdi meo arbitratu facultas nulla det. Nõ.n. te epiſtolis, ſed volumínibus laceſſerem, quibus qdẽ me a te ꝓuocari oportebat. Q̃uis enim occupatus ſis, otii tñ plus habes. Aut ſi ne tu qdẽ vacas, noli impudẽs eſſe, nec mihi moleſtiã exhibere, & a me líteras crebriores, cũ tu mihi raras mittas, flagitare. Nã cũ antea diſtinebar maximis occupationib⁹, ꝓpter ea ꝙ oĩbus curis rẽp. mihi tuẽdã putabã, tũ hoc tẽpore multo diſtineor vehemẽti⁹. Vt enim graui⁹ ęgrotãt ii, qui cũ leuati morbo videnť, in eũ deintegro inciderũt, ſic vehemẽtius nos laboram⁹, qui ꝓfligato bello, ac pene ſublato, renouatũ bellũ gerere conamur. Sed hæc hactenus. Tu tibi mi Cornifici fac vt ꝓſuadeas, nõ eſſe me tã imbecillo aĩo, ne dicã inhumano, vt a te vinci poſſim, aut officiis, aut amore. Nõ dubitabã equidẽ: verũtamẽ multo mihi notiorẽ amorẽ tuũ effecit Cherippus. O hoĩem ſemp illum qdẽ mihi aptũ, nũc vero etiam ſuauẽ. Vultus mehercule tuos mihi expſſit omneis, nõ ſolũ aĩum, ac verba ꝓtulit. Itaq̃ noli vereri ne tibi ſuccẽſuerim, ꝙ eodẽ exẽplo ad me, quo ad cẹteros. Requiſiui eqdẽ ꝓprias ad me vnũ a te líteras, ſed neq̃ vehemẽter, & amãter. De ſũptu, quẽ te ĩ rẽ militarẽ facere, & feciſſe dicis, níhil ſane poſſum tibi opitulari, ꝓpterea ꝙ & orbus ſenatus cõſulib⁹ amiſſis, & incredibiles anguſtię pecunię publicę, q̃ cõquirit vndiq̃, vt optime meritis militib⁹ ꝓmiſſa ſoluant. Qd q dẽ fieri ſine tributo poſſe nõ arbitror. De Accio Dionyſio nihil puto eſſe, qm̃ mihi nihil dixit Tratori⁹. De Publio Luceio nihil tibi cõcedo, quo ſtudioſior eius ſis, q̃ ego ſim. Eſt em̃ nobis neceſſarius. Sed a magiſtris cũ contenderẽ de proferendo die, ꝓbauerũt mihi ſeſe, quo minus id facerent, & compromiſſo, & iureiurando impẽdiri. Quare veniendum arbitror Luceio. q̃q̃ ſi meis literis obtemperauerit, cũ tu hęc leges, illũ Romę eſſe oportebit. Cæteris de rebus, maximeq̃ de pecunia, cũ Panſæ mortem ignorares, ſcripſiſti q̃ per nos ab eo cõſequi te poſſe arbitrarere. q̃ te non fefelliſſent, ſi viueret: nam te diligebat. poſt mortem aũt eius quid fieri poſſet, non videbamus. De Venuleio, Latino, Horatio, valde laudo. Illud non nimium probo, qd ſcribis, quo illi animo ęquiore ferrẽt, te tuis etiã legatis lictores ademiſſe. Honore enim cũ ignominia dignis nõ erant cõparãdi: eoſq̃ ex ſenatuſcõſulto, ſi nõ decedũt, cogẽdos vt decedant, exiſtimo. Hæc fere ad eas líteras, quas eodem exemplo binas accepi. De reliquo, velim tibi perſuadeas, nõ eſſe mihi meam dignitatem tua chariorem. Vale.

Excuſat ſe ꝙ non ſcripſerit.

Recidiuũ.

Cherippi laus.

Luceius.

Exemplũ.

M.T.C.EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER TERTIVSDECIMVS.

M.T.C.S.P.D.MEMMIO.

SI nõ ſatis mihi cõſtiterat, cũ alíq̃ ne animi mei moleſtia, an poti⁹ libẽter te Athenis viſurus eſſem: ꝙ iiuria, quã accepiſti, dolore me afficeret: ſapiẽtia tua, qua fers iiuriã, lętitia: tñ vidiſſe te mallẽ. Nam qd eſt moleſtię, nõ ſane multo leui⁹ eſt, cũ te nõ video: qd eſſe potuit voluptatis, certe, ſi vidiſſem te, plus fuiſſet. Itaq̃ nõ dubitabo dare operã, vt te videã, cũ id ſatis cõmode facere potero. Interea qd per literas & agi tecũ, & vt arbitror, cõfici põt, agã. Nũc a te illud primũ rogabo, ne qd iuit⁹ mea cauſa facias, ſed id qd mea intelliges, tua nullam in partẽ multum intereſſe, ita mihi des, ſi tibi, vt id libenter facias, ante perſuaſeris. Cum Patrone Epicureo mihi omnia communia ſunt, niſi ꝙ in philoſophia vehementer ab eo diſſentio. Sed & initio Romæ, cum te quoq̃, & tuos omneis obſeruabat, me coluit in primis: & nuper, cum ea quæ voluit de ſuis commodis, & premiis conſecutus eſt, me habuit ſuorum defenſorum & amicorũ fere principem: & iam a Phædro, qui nobis, cũ pueri eſſemus, anteq̃ Philonem cognouimus, valde, vt philoſophus, poſtea tamen vt vir bonus, & ſuauis, & officioſus ꝓbabat, tradit⁹, mihiq̃ cõmẽdat⁹ eſt. Is igit Patro, cũ ad me Romam lras miſiſſet, vti te ſibi placarẽ, peterẽq̃ vt

Commendatio Patronis.

nescio qd illud Epicuri parietinarũ sibi cõcederes, nihil scripsi ad te ob eã rẽ, ꝙ ędificationis tuę cõsiliũ mea cõmẽdatiõe nolebã impędire. Idẽ, vt veni Athenas, cũ idẽ ad te scriberem, rogasset, ob eã cãm ĩpętrauit, ꝙ te abiecisse illã ędificationẽ cõstabat inter omẽis amicos tuos. Qd si ita est, & si iã plane tua nihil interest, velim, siqua offensiuncula facta est animi tui per uersitate aliquor (noui.n. gẽtẽ illã) des te ad lenitatẽ vel ꝓpter summã humanitatẽ, vel etiã honoris mei causa. Eqdẽ si, qd ipse sentiã, quæris, nec cur ille tãtopere cõtẽdat, video, nec cur tu repugnes. nisi tñ mlto min⁹ tibi cõcedi põt, q̃ illi laborare sine causa. Qq̃ Patronis, & oratiõnẽ, & causam tibi cognitã esse certo scio, honorẽ, officiũ, testamentorum ius, Epicuri auctoritatẽ, Phædri obtestatiõnẽ, sedẽ, domiciliũ, vestigia summor hoĩm sibi tuenda esse dicit. Totã hoĩs vitã, rationẽq, quã sequit in philosophia, derideamus licet, si hãc eius cõtẽtionẽ volumus reprehẽdere. Sed mehercule qñ illi, cęteriscq, quos illa delectãt, nõ valde inimici sumus, nescio an ignoscendum sit huic, si tãtopere laborat: in quo etiã si pęccat, magis ineptiis q̃ improbitate pęccat. Sed ne plura, (dicẽdũ em̃ aliqñ est) Põponiũ Atticũ sic amo, vt alterũ fratrẽ: nihil est illo mihi, nec charius, nec iucundius. Is nõ quo sit ex istis, est enim omni libe rali doctrina politissimus, sed valde diligit Patronẽ, valde Phędrũ amauit, sic a me hoc cõtẽdit hõ minime ambitiosus, minime in rogitãdo molest⁹, vt nihil vnq̃ magis, nec dubitat, qn ego a te nutu hoc cõsequi possem, ita etiã si ędificaturus esses. Nũc vero si audierit te ædificationẽ deposuisse, neq; tñ me a te impętrasse, nõ te in me illiberalẽ, sed me in se negligentem putabit. Quãobrẽ peto a te, vt scribas ad ruos posse tua volũtate decretũ illud Areopagitarũ, quẽ ὑπομνημαλισμὸν illi vocãt, tolli. Sed redeo ad prima. Prius velim tibi psuadeas, vt hoc mea cã libẽter facias, q̃ vt facias. sic tñ habeto, si feceris qd rogo, fore mihi gratissimũ. Vale.

Pomp. Att. commendatio.

Nutu.

M.T.C.S.P.D.C.MEMMIO.

Comměd.

CAio Auiano Euandro, qui habitat in tuo sacrario, & ipso multum vtor, & patrono eius M. Aemilio familiarissime. Peto igit a te maiorem in modum, quod sine tua molestia fiat, vt ei de habitatione accommodes. Nam ꝓpter opera instituta multa multorum, subitum est ei remigrare Calend. Quintilibus. Impędior verecundia, ne te pluribus verbis rogem. Neq; tamẽ dubito, quin si tua nihil, aut non multum interfit, eo fis animo, quo ego essem, si qd tu me rogares. mihi certe gratissimum feceris. Vale.

M.T.C.S.P.D.C.MEMMIO.

Comměd.

AVlum Fusium vnum ex meis intimis, obseruantissimum, studiosissimumq; nostri, eruditum hominem, & summa humanitate, tuaq; amicitia dignissimum velim ita tractes, vt mihi coram recepisti. Tam mihi gratum id erit, q̃ qd gratissimum. Ipsum præterea summo officio, & summa obseruantia tibi in perpetuum vinxeris. Vale.

M.T.C.Q.VALERIO, Q.ORCAE.F.LEGATO PROPRAE.S.D.

Comměd. Volater.

CVm municipib⁹ Volaterranis mihi sũma necessitudo est. magno.n. meo bñficio affecti cumulatissime mihi gratiã retulerũt: nã nec ĩ honorib⁹ meis, laboribusq; vnq̃ defuerũt. Cũ qb⁹, si mihi nulla cã intercederet, tñ ꝙ te vehemẽtissime diligo, ꝙq; me a te plurimi fieri sentio, & monerẽ te, & hortarer, vt eor fortunis cõsuleres, ꝑsertim cũ ꝓpe ꝑcipuã cãm haberẽt ad ius obtinendũ. Primũ ꝙ Syllani tpis acerbitatẽ, Deor immortaliũ benignitate, subterfugerũt. Deinde, ꝙ sũmo studio po. Ro. a me in cõsulatu meo defensi sũt. cũ tribuni plebis legẽ iniquissimã de eor agris ꝓmulgassent, facile S.P.Q.R. persuasi, vt eos ciueis, qbus fortuna pepercisset, saluos esse vellẽt. Hãc actiõnẽ meã C. Cęsar primo suo cõsulatu in lege agraria cõprobauit, agrũq; Volaterranũ, & oppidũ oĩ piculo ĩ perpetuũ liberauit, vt mihi dubiũ nõ sit, qn is, q nouas necessitudines adiũgat, vetera sua bñficia cõseruari velit. Quãobrẽ est tua prudẽtię, aut seq ei⁹ auctoritatẽ, cui⁹ sectã, atq; imperiũ sũma cũ tua dignitate secut⁹ es, aut certe illi ĩtegrã oẽm cãm reseruare. Illud vero dubitare nõ debes, qn tã graue, tã firmũ, tam honestũ municipiũ tibi tuo sũmo bñficio in perpetuũ obligari velis. Sed hęc, q̃ scripta sũt supra, eo spectãt vt te horter, & suadeã. Reliqua sunt, q̃ ꝓtinẽt ad rogãdũ, vt nõ solũ tua cã tibi cõsiliũ me dare putes, sed etiã qd mihi opus sit, me a te petere, & rogare. Gratissimũ igit mihi feceris, si Volaterranos oĩb⁹ reb⁹ integros, incolumeisq; esse volueris. Eor ego domicilia, sedes, rẽ, fortunas, q̃ a diis ĩmortalib⁹, & a ꝑstãtissimis ĩ nostra rep. ciuib⁹ sũmo S.P.Q.R.

ſtudio cõſeruatę ſunt,tuę fidei,iuſtitię,bonitatiq; cõmẽdo.Si p meis priſtinis opib⁹ facultatẽ mihi res hoc tpe daret,vt ita defendere poſſem Volaterranos,quẽadmodũ conſueui tueri meos,nullũ officiũ,nullũ deniq; certamẽ,in quo illis pdeſſe poſſem,ptermitterẽ. Sed qñ apd te nihilo min⁹ hoc tpe valere me cõfido,q̃ valuerim ſemp apud omneis,p nſa ſumma neceſſitudine,pariq; inter nos,& mutua beneuolẽtia abs te peto,vt ita de Volaterranis mereare,vt exiſtimẽt eũ quaſi diuino cõſilio iſti negotio ppoſitũ eſſe,apud quẽ vnũ,nos eorũ ppetui defenſores plurimum valere poſſemus. Vale.

M.T.C.Q.V.VALERIO Q.V.ORCAE.F.LE.PROPRAET.S.P.D.

NOn moleſte fero,eã neceſſitudinẽ q̃ mihi tecũ eſt, notã eſſe q̃plurimis: neq; tñ ob eã cãm, qd tu optime exiſtimare potes,te ipedio, quo min⁹ ſuſceptũ negotiũ p tua fide & diligẽtia ex volũtate Cæſaris q tibi rẽ magnã difficilẽq; cõmiſit,gerere poſſis.Nã cũ multi a me petãt multa, q; de tua erga me volũtate nõ dubitẽt,nõ cõmitto,vt ambitiõe mea cõturbẽ officiũ tuũ.Caio Curtio ab ineũte ętate familiariſſime ſũ vſus. Eius,& Syllani tpis iniuſtiſſima calamitate dolui:& cũ iis,q ſimilẽ iniuriã acceperãt amiſſis oib⁹ fortunis,redit⁹ tñ in patriã volũtate oim cõcedi videretur,adiutor incolumitatis fui. Is habet in Volaterrano poſſeſſionẽ,cum in eã tãq̃ e nauſragio reliqas cõtuliſſet.Hoc aũt tpe eũ Cęſar in ſenatum legit, quẽ ordinẽ ille iſta poſſeſſiõe amiſſa tueri vix põt.Grauiſſimũ aũt eſt,cũ ſupior fact⁹ ſit ordine,inferiorẽ eſſe fortuna,minimeq; cõuenit ex eo agro,q Cęſaris iuſſu diuidat̃,eũ moueri q Cęſaris bñficio ſenator ſit.Sed mihi min⁹ libet multa de ęqtate rei ſcribere,ne cã poti⁹ apd te valuiſſe videar,q̃ gra.Quãobrẽ te maiorẽ in modũ rogo,vt Caii Curtii rẽ,meã putes eſſe: quicqd mea cã faceres,vt id C.Curtii cã cum feceris,meum exiſtimes.Quod ille per me habuerit,id me habere abs te putato.Hoc te vehementer etiã,atq; etiã rogo. Vale. Commẽd. Nota.

M.T.C.Q.V.VALERIO Q.V.ORCAE.F.S.P.D.

SI vales bñ eſt,ego qdẽ valeo . Credo te memoria tenere,me & corã Cuſpio tecũ locutũ eẽ,cũ te pſeqũer paludatũ,& idẽ poſtea plurib⁹verbis tecũ egiſſe,vt quoſcũq; tibi ei⁹ neceſſarios cõmẽdarẽ,haberes eos in numero meorũ neceſſariorũ.Id tu p tua ſũma erga me bñuolẽtia,perpetuaq; obſeruãtia mihi liberaliſſime,atq; humaniſſime recepiſti.Cuſpius hõ in omẽis ſuos officioſiſſimus miriſice quoſdã hoies ex iſta puincia tuet̃ & diligit,ppterea q; fuit in Aphrica bis,cũ maximis ſocietatis negotiis pręeſſet.Itaq; hoc ei⁹ officiũ qd adhibet̃ erga illos,ego mea facultate,& gratia ſoleo,quãtũ poſſũ,adiuuare.Quare Cuſpianorũ oĩum cõmẽdatiõis cãm hac tibi epl'a exponẽdã putaui: reliqs epl'is tãtũ faciã,vt notã apponã eã,q̃ mihi tecũ cõuenit,& ſimul ſignificẽ de numero eſſe Cuſpii amicorũ.Sed hãc cõmẽdationem quã his literis conſignare volui,ſcito eſſe oĩm gratiſſimã.Nã P.Cuſpi⁹ ſingulari ſtudio cõtẽdit a me,vt tibi q̃diligentiſſime L.Iuliũ cõmẽdarẽ.Eius ego ſtudio vix videor mihi ſatiſfacere poſſe,ſi vtar verbis iis,qbus cũ diligẽtiſſime qd agimus,vti ſolem⁹.Noua q̃dã poſtulat, & putat me ei⁹ gñis artificiũ qddã tenere:ei ego pollicit⁹ ſum,me ex intima noſtra arte deprõpturũ miriſicũ gen⁹ cõmẽdatiõis.Id qñ aſſeq non poſſum,tu re velim effices,vt ille gñe mearũ literarũ incredibili,qddã pfectũ arbitret̃.Id facies,ſi oẽ genus liberalitatis,qd & ab humanitate,& poteſtate tua pficiſci poterit,nõ mõ re,ſed etiã verbis,vultu deniq; expſſeris:q̃ quãtũ in puincia valeãt,vellẽ expert⁹ eſſes.Sed tñ ſuſpicor ipm hoĩem,quẽ tibi cõmẽdo,perdignũ eẽ tua amicitia,nõ ſolũ,qa mihi Cuſpi⁹ dicit,credo,tametſi id ſatis eẽ debebat,ſed qa noui ei⁹ iudiciũ ĩ hoĩb⁹,& amicis deligẽdis.Harũ literarũ vis quãta fuerit,ppedie iudicabo, tibiq; vt cõfido,gratias agã.Ego q̃ te velle,quæq; ad te ptinere arbitrabor,oĩa ſtudioſe,diligẽterq; curabo.Cura vt valeas. Cõmend.

M.T.C.Q.VALERIO.Q.F.S.D.

QVbli⁹ Corneli⁹,q tibi has lr̃as reddidit,eſt mihi a P.Cuſpio cõmẽdat⁹,cui⁹ cãm quã toperę cuperẽ,deberẽq;,pfecto ex me facile cognouiſti.Vehemẽter te rogo,vt cures, vt ex hac commendatione mihi Cuſpius q̃maximas, q̃primum, q̃ſæpiſſime gratias agat. Vale. Cauſam cuperẽ,deberẽq;.

M.T.C.CLVVIO.S.P.D.

CVm ĩ Galliã pficiſcẽs p nſa neceſſitudie,tuaq; ſũma ĩ me obſeruãtia ad me domũ veniſſes,locut⁹ ſũ tecũ de agro vectigali municipii Athelani,q eẽt ĩ Gallia:quãtoq; opei⁹ municipii cã laborarẽ,tibi oñdi.Poſt tuã aũt pfectionẽ,cũ & maxia res municipii honeſtiſſimi,mihi cõiũctiſſimi,& ſũmũ meũ officiũ agerẽt,p tuo aĩo ĩ me ſingl'ari exiſtimaui Commẽd.

me oportere ad te accuratiꝰ scribere. Etsi nõ sum nesciꝰ,& q̃ tẽporꝫ rõ,& q̃ tua potestas sit, tibiq̃ negotiũ datũ esse a C.Cęsare,nõ iudiciũ ꝑclare ĩtellígo. Quare a te tãtũ pęto,quãtũ & te facere posse,& libẽter mei cã facturũ eẽ arbitror.Et primũ velim existimes,q̃ res est municipii,fortunas omneis ín ísto vectigalí cõsistere.His aũt tpibus hoc municipiũ maxime onerib⁹ pressum,sũmis affectũ esse difficultatib⁹.Hoc etsi cõe videt esse cũ multís,tñ mihí crede singulareis huic municipío calamitates accidisse:quas idcirco nõ cõmemoro,ne de miseriis meorꝫ necessariorꝫ cõquerẽs,hoïes,quos nolo,vídear offẽdere. Itaq̃ nisi magnã spem haberẽ C.Cęsari nos cãm municipii cõprobaturos,nõ erat cã,cur a te hoc tpe aliqd cõtẽderẽ: sed quía cõfido,míhiq̃ pęrsuasi,illũ & dígnitatis municipii,& ęqtatis,& etiã volũtatis ergase habiturũ esse rõnẽ,ideo a te nõ dubitaui cõtẽdere,vt hãc cãm illi integrã cõseruares.Qd etsi níhilomínus a te pęterẽ,si níhil audíuissem te tale fecisse,tñ maiorẽ spem impętrandí nactus sum,posteaq̃ míhi dictũ est,hoc ídẽ a te Rhegyenses impętrauisse:q etsi te alíqua necessitudíne attingũt,tñ tuus amor ĩ me spęrare me cogit,te qd tuis necessariis tribuerís, ídem esse tributurũ meis,ꝑsertím cũ ego ꝑ his vnis pętã,habeã aũt,q simili cã laborẽt,complureis necessarios.Hoc me nõ sine causa facere,neq̃ alíqua leuí ambitione cõmotũ a te cõtẽdere,etsi te existímare arbítror,tñ míhí affírmantí credas velím, me huic município debere plurimũ,nullũ vnq̃ fuisse tẽpus,neq̃ honorꝫ,neq̃ laborꝫ meorꝫ,ín quo nõ huius municipii studiũ ín me extíterít singulare.Quapropter a te etiã,atq̃ etiã ꝑ nostra sũma cõiũctiõe,proq̃ tua ĩ me ꝑpętua,& maxima beneuolẽtía maiorẽ ín modũ pęto,atq̃ cõtẽdo,vt cũ fortunas agí eius municipii intelligas,qd sit míhí necessítudíne,officiis,beneuolẽtía cõiũctissimũ,id míhí des. Qd erít huiuscemodí,vt si a Cęsare,qd spęramus,impętrauerímꝰ,tuo bñficio nos íd cõsecutos esse iudicemus. Sín minus,pro eo tñ id habeamus,qñ a te data sit opęra,vt impętraremus.Hoc cũ míhí gratissimũ feceris,tũ viros optimos,hoïes honestissimos,eosdẽq̃ gratissimos,& tua necessítudíne dígnissimos,sũmo beneficio ín pęrpętuũ tibí,tuisq̃ deuĩxeris.Vale.

Suplatíua.

M.T.C.M.RVTILIO.S.P.D.

Commẽd.

Vm & míhí cõscíus essem quãtí te facerẽ,& tuã erga me bñuolẽtiã expęrtus essem,nõ dubitaui a te pętere,qd míhí pętẽdũ eẽt.P.Sextiũ quãtí faciã, ipse optime scio.Quãtí aũt facere debeã,& tu,& oẽs hoïes sciũt.Is cum ex aliis te mei studiosissimũ eẽ cognosceret,pętiuit a me,vt ad te q̃ accuratissíme scribẽrẽ de re C.Albinii senatoris,cuiꝰ ex familia natꝰ est L.Sextiꝰ optímus adolescẽs,filius P.Sextii.Hoc ídcirco scripsi,vt intelligeres nõ solũ me ꝑ P.Sextío laborare debere,sed Sextiũ etiã pro Albinío.Res aũt hęc est:a M.Laberío C.Albínius ꝑdía ín ęstimationẽ accepit,q̃ ꝑdía Laberiꝰ emerat a Cęsare de bonis Plotianis: ea si dicã nõ esse e rep.diuidí,docere te videar,nõ rogare.Sed tñ cũ Cęsar Syllanas vẽditiões,& assígnationes ratas esse velit,quo firmiores existimentꝰ sue,si ea ꝑdía diuidentꝰ,q̃ ipse Cęsar vẽdidit,q̃ tãdẽ ín eiꝰ vẽditionibꝰ auctoritas esse poterit? Sed hoc quale sit,tu ꝑ tua prudẽtía cõsiderabis.Ego te plane rogo,atq̃ ita,vt maiore studío,iustíore de cã magis ex aĩo rogare níhil possím,vt Albínío parcas,ꝑdía Laberiana ne attingas.Magna me affeceris,nõ mõ lętitía, sed etiã quodãmodo gloria,si P.Sextíꝰ homíní maxime necessario satíssfecerit,cũ ego illi plurímum debeam.Quod vt facías,te vehementer etíam,atq̃ etíam rogo.Maius míhí dare beneficium nullum potes.Id míhí intelliges esse gratissimum. Vale.

Vehementer etiã atq̃ etiam.

M.T.C.CRASSIPEDI.S.P.D.

Commẽd.

Vanq̃ tíbí ꝑsens cõmẽdaui vt potui dílígẽtissime socios Bíthynię,teq̃ cũ mea cõmẽdatiõe,tũ etiã tua spõte intellexí cupe eí societatí qbuscũq̃ reb⁹ posses cõmẽdare,tñ cũ ii,quorꝫ res agit,magni sua interesse arbitrarent,me etiã ꝑ literas declarare tíbí qua essem erga ípsos voluntate,non dubitaui hęc ad te scribere.Volo.n.te existímare,me, cũ vniuerso ordíní publicanorꝫ semp líbẽtissime tribuerím,idq̃ magnis eius ordinis erga me meritis facere debuerím,tũ in primís amicũ esse huic Bíthynicę societatí,q̃ societas ordine,ípso hoïm gñe pars est maxima cíuitatis.Cõstat.n.ex cęteris societatib⁹,& casu ꝑmulti sũt in ea societate valde míhí famíliares.In primisq̃ ís,cuiꝰ ꝑcipuũ officiũ agit hoc tpe,P.Rupíliꝰ P.F.Men.q est magíster in ea societate.Quę cũ ita sint,maiorẽ ín modũ a te pęto,Cn.Pupiũ,q est ĩ opis eiꝰ societatis,oĩbꝰ tuis officiis,atq̃ oĩ líberalitate tuea re,curesq̃ vt eiꝰ opę,qd tibí facile factu ẽ,q̃gratissimę sint sociis,rẽq̃,& vtilitatẽ sociorꝫ,cuiꝰ

Publicani.

Est ín opis .i.factor.

rei quãtã potestatẽ Quęstor habeat,nõ sum ignarus,p te q̃maxime defensam,& auctã velis. Id cũ mihi gratissimũ feceris,tũ illud tibi expt⁹ pmitto,& spõdeo,te socios Bithyniæ,si his cõmodaris,memores eẽ,& gratos cogniturũ. Vale. M.T.C.BRVTO.S.P.D. Cũ & tum.

CVm ad te tuus quęstor pficiscereť M.Varro,cõmẽdatiõe egere eũ nõ putabã.Satis.n.cõmẽdatũ tibi eũ arbitrabar ab ipso more maiorũ,q, vt te nõ fugit, hãc q̃sturæ cõiũctionẽ liberorũ necessitudini pximã voluit esse. Sed cũ sibi ita psuasisset ipse,meas de se accurate scriptas lras maximũ apud te põdus habituras,a meq cõtẽderet,vt q̃diligẽtissime scribere,maluí facere, qd meus familiaris tanti sua interesse arbitrareť. Vt igiť debere facere me hoc intelligas,cũ primũ M.Terẽti⁹ in forꝫ venit,ad amicitiã se meã cõtulit. Deide vt se corroborauit,duę causę accesserũt,q̃ meã in illũ bñuolentiã augerẽt. Vna q versabať in hoc studio nostro,quo etiã nũc maxime delectamur,& cũ ingenio,vt nosti,nec sine industria. Deinde q mature se cõtulit in societates publicanorꝫ,qd qdẽ nollẽ,maximis.n.damnis affect⁹ est, sed tñ cõis ordinis mihi cõmẽdatissimi fecit amicitiã nostrã firmiorẽ. Deide versat⁹ in vtriſq subselliis optima & fide & fama,iã ante hãc cõmutationẽ reip. pętitioni sese dedit, honorẽq honestissimũ existimauit fructũ laboris sui.His aũt tpib⁹ a me Brũdusio cũ literis,& mãdatis pfectus ẽ ad Cęsarẽ:q̃ in re & amorẽ eius in suscipiẽdo negotio pspexi,& fidẽ in cõficiẽdo ac renũciãdo. Videor mihi,cũ separatim de pbitate eius,& morib⁹ dicturus fuissẽ,si pri⁹ cãm,cur eũ tantopere diligerẽ,tibi exposuissem,in ipsa cã exponẽda satis etiã de pbitate dixisse.Sed tñ separatim pmitto,in meq recipio,fore eũ tibi,& voluptati,& vsui. Nã & modestũ hoiem cognosces,& prudẽtẽ,& a cupiditate oĩ remotissimũ.præterea magni laboris,sũmæq industrię.Neq ego hęc polliceri debeo,q̃ tibi ipsi,cũ bene cognouerís,iudicanda sunt, sed tñ IN OMNIBVS nouis cõiũctionib⁹ interest,q̃lis prim⁹ adit⁹ sit, & q̃ cõmẽdatiõe q̃si amicitię fores aperiant.Qd ego his literis efficere volui, etsi id ipsa p se necessitudo quęstu rę efficere debet.sed tñ nihilo infirmi⁹ illud hoc addito.Cura igitur,si me tãti facis,quãti & Varro existimat,& ipse sentio,vt q̃primũ intelligã,hãc meã cõmẽdationẽ tãtũ illi vtilitatis attulisse,quãtũ,& ipse sperarit,nec ego dubitarim. Vale. M.T.C.BRVTO.S.P.D.

Cõmẽd. Non fugit. Quęstorũ charitas. M.Terẽti⁹ Varro. Petitioni se dedit.

QVia semp aĩaduerti studiose te operã dare,vt ne qd meorꝫ tibi esset ignotũ, ppterea nõ dubito qn scias,non solũ cuius municipii sim,sed etiã q̃ diligenter soleã meos municipes Arpinateis tueri.Quorꝫ qdẽ oĩa cõmoda, oẽsq facultates,qb⁹ & sacra cõficere,& sarta tecta ædiũ sacrarũ, locorũq cõmuniũ tueri possint,cõsistũt ĩ his vectigalib⁹,q̃ habẽt in puincia Gallia,ad ea visenda,pecuniasq q̃ a colonis debent exigendas,totãq rẽ,& cognoscendã, & ad ministrãdã,legatos eqtes Romanos misimus Q.Suffidium Q.F.M.Fauciũ M.F.Q.Mamercum Q.F.Peto a te maiorẽ in modũ p nostra necessitudine, vt ea res tibi curæ sit,operamq des,vt per te q̃cõmodissime negotiũ municipii administreť,q̃primũq cõficiať:ipsosq,quorꝫ noĩa scripsi,vt q̃honorifiẽtissime p tua natura,& q̃liberalissime tractes. Bonos viros ad tuã necessitudinẽ adiũxeris,municipiũq gratissimũ beneficio tuo deuinxeris,mihi vero etiã gratius feceris,q cũ semp tueri municipes meos consueui,tũ hic annus pcipue ad meã curam, officiumq pertinet.Nã cõstituẽdi municipii cã hoc anno ędilem filiũ meũ fieri volui,& fratris filiũ,& M.Cæsiũ hoiem mihi maxime necessariũ.is.n.magistratus in nro municipio,nec ali⁹ vllus creari solet. Quos cohonestaris,in primisq me,si resp.municipii,tuo studio,diligẽtia bene administrata erit.Quod vt facias te vehementer etiam atq etiam rogo. Vale. M.T.C.BRVTO.S.P.D. Commen. Arpinas Cicero.

ALia epistola cõmuniter cõmẽdaui tibi legatos Arpinatũ,vt potui, diligẽtissime: hac separatim Q.Suffidiũ,quocũ mihi oẽs necessitudines sunt,diligẽtius cõmẽdo,nõ vt aliqd de illa cõmẽdatione deminuã,sed vt ad hãc addã. Nã & priuignus est M.Cęsii mei maxime,& familiaris,& necessarii,& fuit in Cilicia mecũ tribunus militũ:quo in munere ita se tractauit,vt accepisse ab eo beneficiũ viderer,nõ dedisse.Est pręterea,qd apud te valet plurimũ, a nostris studiis nõ abhorrẽs.Quare velim eũ q̃liberalissime complectare,operãq des,vt in ea legatione,quã suscepit contra suum commodum secutus auctoritatem meã,q̃maxime eius excellat industria. Vult em̃,id qd optimo cuiq natura tributũ est,q̃maximam laudẽ tum a nobis,qui eũ impulimus,tum a municipio consequi: quod ei continget,si hac mea cõmẽdatio Accepisse bñficiũ, nõ dedisse.

ne tuum erga se studium erit consecutus. Vale. M.T.C.BRVTO.S.P.D.

Commēd. Lōge princeps. Cōmodare

Vcius Castronius Pętus lōge princeps municipii Lucensis, est honest⁹, grauis, plen⁹ officii, bon⁹ plane vir, & cū virtutib⁹, tū etiā fortuna, si qd hoc ad rem pertinet, ornat⁹: meus aūt est familiarissimus, sic prorsus, vt nostri ordinis obseruet neminem diligētius. Quare vt & meum amicum, & tua dignū amicitia tibi commendo. Cui quibuscunq; rebus commodaueris, tibi profecto iucundum, mihi certe erit gratum. Vale.

M.T.C.BRVTO.S.P.D.

Commen. Intercedūt

Vcio Titione Strabone eqte Romano in primis honesto, & ornato familiarissime vtor. Oīa mihi cū eo intercedūt iura summę necessitudinis. Huic in tua puincia pecuniā debet P. Cornelius. Ea res a Volcatio, qui Romę ius dicit, reiecta in Galliā est. Peto a te hoc diligēti⁹, q̄ si mea res esset, quo est honestius de amicoq; pecunia laborare, q̄ de sua, vt negotiū conficiendū cures ipse, suscipias, transigas, operāq; des, quoad tibi equū, & rectū videbitur, vt q̄cōmodissima cōditione libert⁹ Strabonis, q ei⁹ rei causa missus est, negotiū cōficiat, ad nūmosq; pueniat. Id & mihi gratissimū erit, & tu ipse L. Titionē cognosces amicitia tua dignissimū. Qd vt tibi curę sit, vt oīa solēt esse, quæ me velle scis, te vehementer etiam, atq; etiam rogo. Vale. M.T.C.C.CAESARI IMP.S.P.D.

Cōmend.

Præcilium tibi cōmendo vnice, tui necessarii, mei familiarissimi, viri optimi filiū: quē cū adolescētē ipsum ꝓpter ei⁹ modestiā, humanitatē, aīum, & amorē erga me singularē mirifice diligo, tū patrē eius re doctus intellexi & didici mihi fuisse semper amicissimū. En hic ille est de illis maxime, q irridere, atq; obiurgare me solit⁹ est, q̄ me nō tecū, p̄sertim cū abs te honorificētissime inuitarer, cōiungerē. ἀλλ' ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθεν, ὡς νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα, audiebā. n. nostros ꝓceres clamitāteis, ἄλκιμος ἔσσ' ἵνά τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ. Sed tū idē me cōsolat etiā hoīem pęrustū, & inanē gloria volūt incēdere, atq; ita loquūtur. ἀλλ' ἄγε πῶς μέμονας οὐ δήγε καὶ ἀκλεῶς ἀπολέσθαι, ἀλλὰ ῥέξας τί καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι. Sed me min⁹ iā mouēt, vt vides. Itaq; ab Homeri magniloquētia cōfero me ad vera p̄cepta εὐρεῖαν πίδυν μισῶ σοφιστοῦ, ὅστις οὐκ αὐτῷ σοφός, quē versum senex Pręcilius laudat egregie, & ait posse eūdē, & ἅμα πρόσω, καὶ ὀπίσω videre, & tū nihilominus ἀιεὶ ἀρίστευειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων. Sed vt redeā ad id, vnde cœpi, gratū vehemēter mihi feceris, si hūc adolescētē humanitate tua, q̄ est singularis, cōprehēderis, & ad id qd ipsoq; Præcilioq; causa te velle arbitror, addideris cumulū cōmēdationis meæ. Genere nouo sum literarum ad te vsus, vt intelligeres non vulgarem esse commendationem. Vale. M.T.C.C.CAESARI IMPE.S.P.D.

Homeri magniloquentia. Literarum gen⁹ nouū. Cōmend. Ab ineūte.

Vbliū Crassum ex oī nobilitate adolescētē dilexi plurimū, & ex eo cū ab ineunte ei⁹ ętate bñ sperauissē, tū p me existimare cœpi ex iis iudiciis, q̄ de eo fecerā, cognitis. Eius Libertū Apolloniū iā tū eqdē, cū ille viueret, & magnifaciebā, & ꝓbabā. Erat. n. studiosus Crassi, & ad eius optima studia vehemēter aptus. itaq; ab eo admodū diligebat. Post mortē aūt Crassi, eo mihi etiā dignior visus est, quē in fidē, atq; amicitiā meā recipere, quo eos a se obseruādos, & colēdos putabat, quos ille dilexisset, & qbus charus fuisset. Itaq; & ad me in Ciliciam venit, multisq; in rebus mihi magno vsui fuit & fides eius, & prudētia: & vt opinor, tibi in Alexādrino bello quātū studio, & fidelitate cōsequi potuit, nō defuit. Qd cū speraret te quoq; ita existimare, in Hispaniā ad te maxime ille qdē suo cōsilio, sed etiā me auctore est ꝓfect⁹. Cui ego cōmēdationē nō sum pollicit⁹, nō quin eā valiturā apud te arbitrarer, sed neq; mihi egere cōmēdatiōe videbat, q in bello tecū fuisset, & ꝓpter memoriā Crassi de tuis vnus eēt: & si vti cōmēdatiōib⁹ vellet, etiā p alios eū videbā id cōseq posse. Testimoniū meū de eo iudicii, qd & ipse magni æstimabat, & ego apud te valere erā expertus, ei libēter dedi. Doctum igit hoīem cognoui, & studiis optimis deditū, idq; a puero. Nā domi meę cū Diodoro Stoico hoīe meo iudicio eruditissimo, multū a puero fuit. Nūc aūt incensus studio rerū tuarū, eas lītis grecis mādare cupiebat. posse arbitror. valet ingenio, habet vsum, iāpridē in eo gñe studii, literarūq; versat, satisfacere īmortalitati laudū tuarū mirabiliter cupit. Habes opinionis meę testimoniū: sed tu hoc facili⁹ p tua singulari prudētia iudicabis. Et tū qd negauerā, cōmēdo tibi eum. Quicqd ei cōmodaueris, erit mihi maiorē in modū gratum. Vale.

Cęsaris res scriptitātē cōmendat.

M.T.C.SERVIO SVLPITIO.S.P.D.

MArcus Curi⁹ qui Patris negotiat̃,multis & magnis de causis a me diligit̃. Nam & amicitia peruetus mihi cũ eo est,vt primũ ĩ forũ veni instituta,& Patris cũ aliquoties antea,tũ ꝓxime,hoc miserrimo bello,domus ei⁹ tota mihi patuit.Qua si opus fuisset,tã essem vsus q̃ mea.Maximũ aũt mihi vĩculũ cũ eo est,quasi sanctioris cuiusdã necessitudinis,ꝙ est Attici nostri familiarissim⁹,eũq; vnũ ꝑter ceteros obseruat,ac diligit.Quem si tu iã forte cognouisti,puto me hoc qd̃ facio,facere serius.Ea em̃ est humanitate,& obseruãtia,vt eũ tibi iam ipsum ꝑ se cõmendatũ putẽ.Qd̃ tamẽ si ita est,magnopere a te queso,vt ad eã voluntatẽ,si quã in illũ ante has meas literas cõtulisti, q̃maximus cõmẽdatione postea cumulus accedat.Sin ꝓpter verecundiã suã minus se tibi obtulit,aut eũ nõdũ habes satis cognitum, aut que causa est,cur maioris cõmẽdationis indigeat,sic tibi eũ cõmẽdo,vt neq; maiore studio quẽq̃,neq; iustioriḃ⁹ de causis cõmẽdare possim.Faciãq; id qd̃ debẽt facere ii,q religiose & sine ambitione cõmẽdãt.Spõdeo em̃ tibi,vel potius spõdeo,in meq; recipio,eos esse M. Curii mores,eãq; tũ ꝓbitatẽ,tũ etiã humanitatẽ,vt eũ,& amicitia tua,& tã accurata cõmẽdatione,si tibi sit cognitus,dignũ sis existimaturus.Mihi certe gratissimũ feceris,si intellexero has literas tantum,quantum scribens confidebam,apud te pondus habuisse.Vale. Cõmend. Patre. Queso a te

M.T.C.SERVIO SVLPITIO.S.D.P.

NOn cõcedã,vt Attico nostro,quẽ elatũ letitia vidi, iucũdiores tuę suauissimę ad eũ,& humanissime scriptę literę fuerint,q̃ mihi.Nam etsi vtriq; nostrũ ꝓpe eque gratę erãt,tamẽ ego admirabar magis te,q si rogatus,aut certe admonitus,liberaliter Attico respõdisses,(qd̃ tñ dubiũ nobis,quin ita futurum fuerit,nõ erat)vltro ad eũ scripsisse,eiq; nec opinãti volũtatẽ tuã tãtã per literas detulisse.De quo nõ mõ rogare te,vt eo studiosius mea quoq; causa facias,nõ debeo, (Nihil em̃ cumulatius fieri potest,q̃ polliceris)sed ne gratias qdem agere,ꝙ tu,& ipsius causa,& tua spõte feceris.Illud tñ dicã,mihi id,qd̃ fecisti,esse gratissimum.Tale em̃ tuũ iudiciũ de hoĩe eo,quẽ ego vnice diligo,nõ potest mihi non summe esse iucũdũ.Qd̃ cũ ita sit,esse gratũ necesse est.Sed tñ quãdo mihi ꝑ cõiunctione nostra,vel peccare apud te in scribẽdo licet,vtrũq; eorũ,q̃ negaui mihi faciẽda esse,faciam.Et ad id,qd̃ Attici causa te ostẽdisti esse facturũ,tãtũ velim addas,quãtũ ex nostro amore accessionis fieri potest.Et qd̃ mõ verebar,tibi gratias agere,nũc plane ago,teq; ita existimare volo,qbuscũq; officiis in Epiroticis,reliquisq; reb⁹ Atticũ obstrinxeris,iisdẽ me tibi obligatũ fore.Vale. Cõmend.

M.T.C.SERVIO SVLPITIO.S.P.D.

CVm Lysone Patrẽsi est mihi qdẽ hospitiũ vetus,quã ego necessitudinẽ sancte colẽdã puto,sed ea causa etiã cum aliis cõplurib⁹:familiaritas tãta nullo cũ hospite:& ea cũ officiis eius multis,tũ etiã cõsuetudine quotidiana sic est aucta,vt nihil sit familiaritate nostra cõiũctius.Is cũ Romę annũ ꝓpe ita fuisset,vt mecũ viueret, etsi eramus in magna spe,te meis literis,cõmẽdatione q; diligẽtissime facturũ id,qd̃ fecisti,vt ei⁹ rẽ,& fortunas absentis tuerere, tñ ꝙ in vnius potestate erãt omnia,& ꝙ Lyso fuerat in nostra causa,nostrisq; ꝑsidiis, quotidie aliqd timebamus.Effectũ tñ est,& ipsius splẽdore,& nostro,reliquorũq; hospitũ studio, vt oĩa q̃ vellem⁹,a Cesare impetrarent.Qd̃ intelliges ex his literis, quas Cæsar ad te dedit. Nũc nõ mõ nõ remittimus tibi aliqd ex nr̃a cõmẽdatiõe,quasi adepti iã oĩa,sed eo vehemẽti⁹ a te cõtẽdimus,vt Lysonẽ in fidẽ necessitudinemq; tuã recipias.Cuius dubia fortuna timidius tecũ agebamus,verẽtes ne qd accideret eiusmodi,vt ne tu qdẽ mederi posses.Explorata vero eius incolumitate,oĩa a te studia summa cura peto.Quę ne singula enumerẽ,totã tibi domũ cõmendo.In his adolescẽtẽ filiũ eius,quẽ C.Mẽmius Gemellus cliẽs meus,cũ in calamitate exilii sui Patrẽsis ciuis factus esset,Patrẽsiũ legib⁹ adoptauit,vt eius ipsius hęreditatis ius,causamq; tueare.Caput illud est , vt Lysonẽ,quẽ ego virũ optimũ,gratissimumq; cognoui,recipias in necessitudinẽ tuã.Qd̃ si feceris,nõ dubito quin postea in eo diligẽdo cęteris q; cõmẽdãdo,idẽ,qd̃ ego,sis iudicii,& volũtatis habiturus.Qd̃ fieri tũ vehemẽter studeo, tum etiã illud vereor,ne si minus cumulate videberis fecisse aliquid eius causa, me ille negligenter scripsisse putet,nõ te oblitũ mei.Quãti em̃ me feceris,cũ ex sermonibus quotidianis meis,tum ex epistolis etiam tuis potuit cognoscere. Vale. Cõmend. Hospitalitas.

M.T.C.SERVIO SVLPITIO.S.P.D.

Cõmend.

ASclapone Patrẽsi medico vtor valde familiariter, eiusq; tum cõsuetudo mihi iucũda fuit, tũ etiã ars, quã sum expt⁹ in valetudine meorũ. In qua mihi tũ ipsa sciẽtia, tũ etiã fidelitate, beneuolẽtiaq; satisfecit. Hũc igit tibi cõmẽdo, & a te peto, vt des operã, vt intelligat diligẽter me scripsisse de sese, meãq; cõmẽdationẽ vsui magno sibi fuisse. Erit id mihi vehementer gratũ. Vale.

M.T.C.SERVIO SVLPITIO.S.P.D.

Cõmend.

MArcus Aemilius Auian⁹ ab ineũte adolescẽtia me obseruauit, sempq; dilexit: vir cũ bonus, tũ phumanus, & in omni genere officii diligẽdus. Quẽ si arbitrarer esse Sicyone, & nisi audirẽ ibi eũ etiam nũc, vbi ego reliq, Cibyrę cõmorari, nihil esset necesse plura me ad te de eo scribere. Perficeret em ipe pfecto suis morib⁹, suaq; humanitate, vt sine cuiusq; cõmẽdatione diligeret abs te nõ minus, q; & a me, & a ceteris familiarib⁹. Sed cũ illum abesse putẽ, cõmẽdo tibi maiorẽ in modũ domũ eius, q; est †Sicyone, rẽq; familiarẽ, maxime Caiũ Auianũ Hammoniũ libertũ eius: quẽ qdẽ tibi etiã suo nomine cõmẽdo. Nã cũ ppterea mihi est pbatus, q; est in patronũ suũ officio, & fide singulari, tũ etiã ĩ me ipsum magna officia cõtulit, mihiq; molestissimis tẽporib⁹ ita fideliter, beneuoleq; pstio fuit, vt si a me manumissus esset. Itaq; peto a te, vt eũ Hammoniũ, & in patroni ei⁹ negotio sic tueare, vt eius pcuratorẽ, quẽ tibi cõmẽdo, & ipsum suo noĩe diligas, habeasq; in numero tuorum: hominẽ pudentẽ, & officiosum cognosces, & dignũ qui a te diligatur. Vale.

†ĩ Sicyone.

M.T.C.SERVIO SVLPITIO.S.P.D.

Cõmend. Thespię.

TItũ Mãliũ, q negotiat Thespiis, vehementer diligo. Nã & semp me coluit, diligẽtissimeq; obseruauit, & a studiis nris nõ abhorret. Accedit eo q; Varro Murena magnopere ei⁹ causa vult oĩa: q tamẽ existimauit, etsi suis literis qbus tibi Mãliũ cõmẽdabat, valde cõfideret, tamẽ mea cõmẽdatione aliquid accessionis fore. Me qdẽ tũ Manlii familiaritas, tũ Varronis studiũ cõmouit, vt ad te q accuratissime scribẽrẽ. Gratissimũ igit mihi feceris, si huic cõmẽdationi meę tãtũ tribueris, quãtũ cui tribuisti plurimũ. Idest, si Titũ Manliũ q maxĩe q buscũq; rebus honeste, ac p tua dignitate poteris, iuueris, atq; ornaueris. Ex ipsiusq; pterea gratissimis, & humanissimis morib⁹ cõfirmo tibi, eũ te, quẽ soles fructũ a bonorũ virorũ officiis expectare, esse capturum. Vale.

M.T.C.SERVIO SVLPITIO.S.D.P.

Cõmend. Tribulis tuus.

TVcio Cossinio amico, & Tribuli tuo valde familiariter vtor. nã & iter nosmetipsos vetus vsus intercedit, & Atticus noster maiorẽ etiã mihi cũ Cossinio cõsuetudinẽ fecit. Itaq; tota Cossinii domus me diligit. In primisq; libertus ei⁹ L. Cossini⁹ Anchilaus hõ & patrono, & patroni necessariis, quo in nũero ego sum, pbatissim⁹. Hũc tibi ita cõmẽdo, vt si me⁹ Libert⁹ eẽt, eo

Suum.

dẽq; apud me loco esset, quo est apud patronum suũ, maiore studio cõmendare nõ possem. Quare pgratũ mihi feceris, si eũ in amicitiã tuã receperis, atq; eũ, qd sine molestia tua fiat, siqua in re opus ei fuerit, iuueris. Id & mihi vehemẽter gratum erit, & postea tibi iucundũ. Hominẽ em summa pbitate, humanitate, obseruãtiaq; cognosces. Vale.

M.T.C.SERVIO SVLPITIO.S.D.P.

Cõmend.

CVm antea capiebã ex officio meo voluptatẽ, q; meminerim q; tibi diligẽter Lysonẽ hospitẽ, & familiarẽ meũ cõmẽdassem, tũ vero posteaq; ex literis ei⁹ cognoui tibi eũ falso suspectũ fuisse, vehemẽtissime lętatus sum, me tã diligentẽ in eo cõmẽdãdo fuisse. Ita em scripsit ad me, sibi meã cõmẽdationem maximo adiumẽto fuisse, q; ad te delatũ diceret sese cõtra dignitatẽ tuã Romę de te loqui solitũ esse. De quo etsi p tua facilitate & humanitate purgatũ se tibi scribit esse, tñ primũ tibi, vt debeo, gratias ago, cũ tãtũ literę meę potuerunt, vt his lectis oẽm offensionẽ suspitionis, quã habueras de Lysone, deponeres. Deinde credas mihi affirmanti velim, me hoc nõ pro Lysone magis, q; p oĩbus scribere, hominẽ esse neminem, q vnq; mẽtionẽ tui sine tua summa laude fecerit. Lyso vero cũ mecũ ppe quotidie esset, vna q; viueret, nõ solũ qa me libẽter audire arbitrabat, sed qa libẽtius ipse loqbat, oĩa mihi tua, & facta & dicta laudabat. Quapropter etsi a te ita tractat, vt iã nõ desideret cõmẽdationẽ meã, isq; se literis meis oĩa cõsecutũ putet, tamẽ a te peto maiorẽ in modũ, vt eũ etiã atq; etiã tuis

officiis,liberalitate,complectare.Scriberem ad te qualis vir esset,vt superioribus literis feceram,nisi eum iam per se ipsum satis tibi esse notum arbitrarer. Vale.

M.T.C.SERVIO SVLPITIO.S.D.P.

EAgessaret⁹ Larissę⁹ magnis meis beneficiis ornat⁹ in cōsulatu meo, memor & grat⁹ fuit,meq; postea diligentissime coluit.Eū tibi magnopere cōmēdo, vt & hospitē meū,& familiarē meū,& gratū hoiem,& virū bonū,& pricipē ciuitatis sue,& tua necessitudine dignissimū.Pergratū mihi feceris,si dederis operā,vt is intelligat hac meā cōmēdationē magnum apud te pondus habuisse.Vale. Cōmend.

M.T.C.SERVIO SVLPITIO.S.D.P.

VCius Mescinius ea mecū necessitudine cōiūctus est,q; mihi q̄stor fuit. Sed hanc causam,quam ego,vt a maiorib⁹ accepi,semp grauē duxi,fecit virtute & humanitate sua iustiorē.Itaq; eo sic vtor,vt nec familiari⁹ vllo,nec libētius.Is,q̄q̄ cōfidere videbat̄,& sua causa,q̄ honeste posses,libenter esse facturū,magnū tñ esse sperauit apud te meas literas pōdus habituras.Id cum ipse ita iudicabat,tū p̄ familiari cōsuetudine sepe ex me audierat, q̄ suauis esset inter nos,& quāta cōiūctio.Peto igit̄ a te,tāto scilicet studio,quāto intelligis debere me petere p̄ homine tā mihi necessario,& tā familiari,vt eius negotia q̄ sunt in Achaia,ex eo q; heres est M.Mindio fratri suo,q Heli negotiat⁹ est,explices,& expedias tū iure,& potestate quā habes,tū etiā auctoritate,& cōsilio tuo.Sic em̄ p̄scripsimus iis,q̄bus ea negotia mādauimus,vt oibus in rebus,q̄ in aliquā cōtrouersiā vocarent̄,te arbitro,&,qd̄ cōmodo tuo fieri posset,te disceptatore vterent̄.Id vt honoris mei causa suscipias,vehemēter te etiā atq; etiā rogo.Illud p̄terea,si nō alienū tua dignitate putabis esse,feceris mihi pergratū,siqui difficiliores erūt,vt rē sine cōtrouersia cōficī nolint,si eos,quādo cū senatore res est,Romā reiecerīs.Qd̄ quo minore dubitatione facere possis,literas ad te a M.Lepido cōsule,nō q̄ te aliqd iuberēt,(Neq; em̄ id tue dignitatis esse arbitramur)sed quodāmō quasi cōmēdatitias sumpsimus.Scriberem q̄ id beneficiū bene apud Mescinium posituru esses,nisi & te scire cōfiderem,& mihi peterem.Sic em̄ velim existimes,non minus me de illius re laborare,q̄ ipsum de sua. Sed tum illum studeo q̄facillime ad suum peruenire,tum illud laboro,vt non minimum hac mea commendatione se consecutum arbitretur.Vale. Cōmend. Queſtor. Alienū tua dignitate. Siqui si.

M.T.C.SER.SVLPITIO.S.D.P.

TIcet eodē exēplo sepius tibi hui⁹ generis literas mittā,cū gratias agam , q; meas cōmēdationes tā diligēter obserues,qd̄ feci in aliis,& faciā,vt video, sepius:sed tñ nō parcā opere, & vt vos soletis in formulis,sic ego in epistolis de eadē re alio mō.Caius Auianus igit̄ Hammonius incredibileis mihi per literas gratias egit,& suo,& Aemilii Auiani patroni sui noie,nec liberalius,nec honorificētius tractari potuisse,nec se p̄sentē,nec rē familiarem absentis patroni sui.Id mihi tū iucūdū est eorū causa,quos ego tibi summa necessitudine,& summa cōiūctione adductus cōmendauerā,q; M.Aemilius vnus est ex meis familiarissimis, atq; intimis,maxime necessarius homo,& magnis meis beneficiis deuinctus,& p̄pe omnium qui mihi aliqd debere vident̄,gratissimus:tū multo iucūdius te esse in me tali volūtate , vt plus profis amicis meis,q̄ ego p̄sens fortasse p̄dessem.Credo q; magis ego dubitarē,qd illorū causa facerē,q̄ tu qd mea.Sed hoc nō dubito qn existimes mihi esse gratū.Illud te rogo, vt illos quoq; gratos homines esse putes:qd̄ ita eē tibi p̄mitto,atq; cōfirmo.Quare velim qcqd habēt negotii,des operā,qd̄ cōmodo tuo fiat,vt te obtinēte Achaiā,cōficiant.Ego cum tuo Seruio iucundissime,coniunctissimeq; viuo,magnāq; cū ex ingenio eius,singulariq; studio, tum ex virtute & probitate voluptatem capio. Vale. Cōmend. Parcā opę.

M.T.C.SER.SVLPITIO.S.P.D.

TSi libenter petere a te soleo,si qd opus est meorū cuipiā,tamē multo libentius gratias tibi ago,cū fecisti aliquid cōmēdatione mea,quod semper facis. Incredibile est em̄,quas mihi gratias omnes agant etiam mediocriter a me tibi cōmēdati.q̄ oia mihi grata,sed de Lucio Mescinio gratissimū. Sic enim est mecū locut⁹,te,vt meas literas legeris,statim p̄curatorib⁹ suis pollicitū esse oia: multo vero plura,& maiora fecisse.Id igit̄(Puto em̄ etiā,atq; etiam mihi dicēdū esse)velim existimes mihi te fecisse gratissimū. Qd̄ eqdē hoc vehemēti⁹ lętor, Comméd.

ꝓ ex ipso Mescinio te video magnã capturũ voluptatẽ. Est em̃ in eo cũ virtus,& probitas, & summũ officiũ,summaq; obseruãtia,tũ studia illa nostra,qb⁹ antea delectabamur,nũc etiã viuimus.Qd reliquũ est,velim augeas tua in eũ beneficia oĩb⁹ reb⁹,q̃ te erũt dignę.Sed duo †quę. †qdẽ te noiatĩ rogo. Primũ,vt si qd tibi satisdãdũ erit,ampli⁹ eo noĩe nõ pęti cures,vt satis-
Auertere. det fide mea.Deinde cũ fere cõsistat hęreditas in iis reb⁹,quas auertit Oppia,q̃ vxor Mindii fuit,adiuues, ineasq; rationẽ quẽadmodũ ea mulier Romã pducat.qd si putarit illa fore, vt opinio nostra est,negotiũ cõficiem⁹.Hoc vt assequamur te vehemẽter etiã,atq; etiã rogo.Illud qd supra scripsi,id in me recipio,te,ea q̃ fecisti Mescinii causa q̃q; feceris,ita bẽne collocaturũ,vt ipse iudices hoĩ te gratissimo,iucũdissimo benigne fecisse.Volo em̃ ad id,qd mea causa fecisti,hoc etiã accedere.Nec Lacedęmonios dubitare arbitror,qn ipsi sua,maiorumq; suorũ auctoritate satis cõmẽdati sint fidei,& iustitię tuę.Et ego,q te optime nouissem, non dubitaui,qn tibi notissima,& iura,& merita populorũ essent.Itaq; cũ a me pęteret Philipp⁹ Lacedęmoni⁹,vt tibi ciuitatẽ cõmẽdarẽ, etsi meminerã me ei ciuitati oĩa debere,tñ respõdi cõmẽdatione Lacedęmonios nõ egere.Itaq; sic velim existimes,me oẽis Achaię ciuitates arbitrari ꝑ horũ tẽporũ pturbatione feliceis,ꝓ tu his p̃sis.Eũdẽq; me ita iudicare,te,ꝓ vn⁹ optime nosses non nr̃a solũ,sed etiã Gręcię moniměta oĩa,tua spõte amicũ Lacedęmoniis & esse & fore.Quare tãtũ a te pęto,vt cũ ea facies Lacedęmoniorũ causa,q̃ tua fides,amplitudo,iustitia postulat,his,si tibi videbit,significes te nõ moleste ferre,ꝓ intelligas ea q̃ facias , mihi quoq; grata esse.Pertinet em̃ ad officiũ meũ,eos existimare,curę mihi suas res esse . Hoc te vehementer etiam,atq; etiam rogo.Vale. M.T.C.CN.PLANCO.S.P.D.

Cõmend. NOn dubito quin scias in his necessariis,q tibi a patre relicti sunt,me tibi esse vel cõiũctissimũ:nõ his mõ causis,q̃ spęciẽ habẽt magnę cõiunctionis,sed iis etiã,q̃ familiaritate,& cõsuetudine tenent,quã scis mihi iucundissimam cũ patre tuo,& summã fuisse.Ab his initiis noster in te amor ꝓfectus auxit paternam necessitudinẽ,& eo magis,ꝓ intellexi,vt primũ ꝑ ętatẽ iudiciũ facere potueris quãti q̃sq; tibi faciẽdus esset,me a te in primis cœptũ esse obser-
Auxesis. uari,coli,diligi.Accedebat nõ mediocre vinculũ cũ studiorũ,qd ipsum est pęr se graue, tum eorũ studiorũ,earũq; artiũ,q̃ ꝑ se ipsæ eos,q volũtate eadẽ sunt,etiã familiaritate deuinciũt. Expectare te arbitror hęc tã lõge repętita principia,quo spectẽt.Id primũ ergo habeto,nõ sine magna,iustaq; causa hanc a me cõmemorationẽ esse factã.Caio Atteio Capitone vtor familiarissime.Notę tibi sunt varietates meorũ temporũ:in omni genere,& honorũ,& laborũ meorũ,& animus,& opera,& auctoritas,& gratia,etiã res familiaris C.Capitonis p̃sto fuit, & paruit,& tẽporib⁹,& fortunę meę.Huius ꝓpinquus fuit T.Antistius,q cũ forte q̃stor Macedoniam obtineret,neq; ei successum esset,Põpęius in eã ꝓuinciã cũ exercitu venit , facere Antistius nihil potuit.Nã si potuisset,nihil ei fuisset antiquius,q̃ ad Capitonẽ,quẽ vt parẽtem diligebat,reuerti.pręsertim cũ sciret quãti is Cęsarẽ faceret,sempq; fecisset.Sed oppressus tantũ attigit negotii,quãtũ recusare nõ potuit.Cum signaret argẽtũ Apollonię,nõ possum dicere eũ p̃fuisse,neq; possum negare eũ affuisse.Sed nõ plus duobus,aut tribus mẽsib⁹. Deinde abfuit a castris,fugit omne negotiũ.hoc mihi,vt testi velim credas:meã em̃ ille mœstitiam in illo bello videbat, mecũ oĩa cõmunicabat.Itaq; abdidit se in intimã Macedoniam
Pręesse & quo potuit lõgissime a castris,nõ modo vt nõ p̃esset vlli negotio,sed etiã vt ne interesset q-
Interesse. dem.Is post p̃lium se ad hominẽ necessariũ Aulũ Planciũ in Bithyniã contulit.Ibi eũ Cęsar cũ vidisset,nihil aspęre,nihil acerbe dixit.Romã iussit venire.Ille in morbũ cõtinuo incidit, ex quo nõ cõualuit.Aeger Corcyrã venit,ibi est mortu⁹.Testamẽto,qd Romę Paulo,& Marcello cõsulib⁹ fecerat,hęres ex parte dimidia,& tertia est Capito:in sextãte sunt ii quorum pars sine vlla cuiusq̃ q̃rela publica põt eẽ,ea est ad.xxx.sestertia,de hoc Cęsar viderit. Te mi Plãce ꝑ paterna necessitudine,ꝑ nostro amore,ꝑ studiis,& oĩ cursu nostro totius vitę simillimo rogo,& a te ita pęto,vt maiore cura,maiore studio nullo possim,vt hãc rem suscipias, meã putes,enitare,cõtẽdas,efficias,vt mea cõmẽdatiõe,tuo studio,Cęsaris bñficio hęreditatẽ ꝓpĩq; sui C.Capito obtineat.Oĩa,q̃ potui ĩ hac sũma gr̃a tua,ac potẽtia a te ĩpętrare,vltro te ad me detulisse putabo,si hãc rẽ ĩpętrauero.Illd fore tibi adiumẽto spero,cui⁹ ipse Cęsar eẽ optim⁹ iudex põt,semp Cęsarẽ Capito & dilexit,& coluit.Sed ipe hui⁹ rei testis ẽ,noui hoĩs mẽoriã.Itaq; te nihil doceo,tãtũ tibi sumito ꝑ Capitõe apud Cęsarẽ, quãtũ ipse meminisse senties.Ego qd ĩ me ipo expiri potui,ad te referã:ĩ eo quãtũ sit põderis,tu videbis.Quã ptẽ ĩ

rep.causamq defenderim,p quos hoies,ordinesq steterim,qbusq munitus fuerim,nõ igno-
ras.Hoc mihi velim credas,si qd fecerim hoc ipso in bello,minus ex Cęsaris volũtate,qd in
tellexerim scire ipm Cęsarẽ,me inuitissimũ fecisse.Id feci aliorũ cõsilio,hortatu,auctoritate.
Qz fuerim moderatior,tẽperatiorq,q̃ in ea parte qsq̃,id me fecisse maxime auctoritate Capi
tonis:cuius simileis si reliquos necessarios habuissem,reip.fortasse nõnihil,mihi certe pluri
mũ pfuissem.Hãc rẽ mi Plãce si effeceris,meã de tua erga me beneuolẽtia spẽ cõfirmaueris,
ipsumq Capitonẽ gratissimũ,officiosissimũ,optimũ virũ,ad tuã necessitudinẽ, tuo summo
beneficio adiunxeris. Vale.

M.T.C.ACILIO PROC.S.P.D.

Vcius Mãlius est Sosis:is fuit Catinẽsis,sed est vna cũ reliqs Neapolitanis ciuis Romanus factus,Decurioq Neapoli.Erat em adscript9 in id municipium,ante ciuitatẽ sociis,& Latinis datã.Eius frater Catinę nuper mortu9 est,nullã omnino arbitramur de ea hęreditate cõtrouersiã eũ habiturũ , & est hodie in bonis: sed qñ habet pterea negotia vetera in Sicilia sua,& hãc hęreditatẽ fraternã,omnia eius tibi cõmendo:in primisq ipsum virũ optimum,mihiq familiarissimum,his studiis literarum,doctrinaq prędítum,quibus ego maxime delector.Peto igitur abs te,vt eum siue aderit,siue non venerit in Siciliam,in meis intimis,maximeq necessariis scias esse:itaq tractes,vt intelligat meam commendationẽ sibi magno adiumento fuisse. Vale. Cõmend.

M.T.C.ACILIO PROC.S.D.

Aio Flauio honesto,& ornato eqte Romano vtor valde familiariter. Fuit em generi mei C.Pisonis pnecessarius, meq diligẽtissime obseruat & ipse, & L.Flauius frater eius.Quapropter velim honoris mei causa,qbus rebus honeste,& p tua dignitate poteris, q̃honorificentissime , & q̃liberalissime Caiũ Flauiũ tractes.Id mihi sic erit gratũ,vt gratius esse nihil possit.Sed pterea tibi affirmo,neq id ambitione adductus facio,sed tũ familiaritate, & necessitudine,tũ etiã veritate,te ex Caii Flauii officio,& obseruãtia,& pterea splẽdore, atq inter suos gratia,magnam voluptatem esse capturum. Vale. Cõmend. Piso gener Cice.

M.T.C.ACILIO PROC.S.P.D.

IN Halesina ciuitate tam lauta,q̃ nobili coniunctissimos habeo & hospitio & familiaritate M.& Clodiũ,Archagathũ,& Philonẽ:sed vereor,ne qa cõplureis tibi pcipue cõmendo,exequare videar ambitione quadã cõmẽdationes meas.q̃q̃ a te qdẽ cumulate satisfit,& mihi,& meis omibus.Sed velim sic existimes,hãc familiã,& hos mihi maxime esse cõiũctos vetustate, officiis,beneuolẽtia.Quãobrẽ peto a te maiorẽ in modũ,vt his oibus in rebus, quãtũ tua dignitas,fidesq patiet,cõmodes.Id si feceris,erit mihi vehemẽtissime gratũ.Vale. Cõmend.

M.T.C.ACILIO PROC.S.P.D.

Neo Octacilio Nasone vtor familiarissime,ita prsus,vt illius ordinis nullo familiarius.Nã & humanitate eius,& pbitate in cõsuetudine quotidiana, magnopere delector.Nihil iã opus est expectare te,qbus eũ verbis tibi commendẽ,quo sic vtor,vt scripsi.Habet is in puincia tua negotia,q̃ pcurãt liberti Hilarius,Antigonus,Demonstratus,quos tibi negotiaq oia Nasonis non secus cõmẽdo,ac si mea essent.Gratissimum mihi feceris, si intellexero hanc commendationẽ magnum apud te pondus habuisse. Vale. Commẽd.

M.T.C.ACILIO PROCON.S.P.D.

AVitum mihi hospitium est cum Lysone Lysonis filio Libitoni,valdeq ab eo obseruor,cognouiq dignũ & patre,& auo.Est em nobilissima familia.Quapropter cõmendo tibi maiorẽ in modũ rẽ,domũq eius.Magnoq opere a te peto cures,vt is intelligat meã cõmẽdationem maximo sibi apud te,& adiumento,& ornamento fuisse. Vale. Commẽd.

M.T.C.ACILIO PROC.S.P.D.

GAius Auianus Philoxenus antiquus est hospes meus,& pter hospitium,valde etiã familiaris,quẽ Cęsar meo beneficio in Nouocomẽseis retulit.Nomẽ autem Auiani secutus est,q homine nullo plus est vsus,q̃ Flacco Auiano meo,quemadmodum te Commẽd.

scire arbitror, familiarissimo. Quę ego omnia collegi, vt intelligeres non vulgarem esse commendationem hanc meam. Peto igitur abs te, vt omnibus rebus, qd sine molestia tua facere possis, ei commodes, habeasq; in numero tuorum, perficiasq;, vt intelligat has literas meas magno sibi vsui fuisse. Erit id mihi maiorem in modum gratum. Vale.

M.T.C.ACILIO PROC.S.D.

Cõmend.

Nominis mutatio.

CVm Demetrio Mega mihi vetustum hospitiũ est: familiaritas autẽ tanta, quanta cũ Siculo nullo. Ei Dolabella rogatu meo ciuitatem a Cęsare impetrauit: qua in re ego interfui. Itaq; nunc P. Cornelius vocat. Cũq; propter quosdã sordidos homines, qui Cęsaris beneficia vẽdebãt, tabulã, in qua nomina ciuitate donatorum incisa essent, iussisset reuelli, eidem Dolabellæ, me audiente, Cęsar dixit, nihil esse qd de Mega vereret, beneficium suum in eo manere. Hoc te scire volui, vt eum in ciuium Romanorũ numero haberes. Cęterisq; in rebus tibi eum ita commendo, vt maiore studio neminem commendarim. Gratissimũ mihi feceris, si eũ ita tractaris, vt ĩtelligat meã cõmẽdationẽ magno sibi ornamẽto fuisse. Vale.

M.T.C.ACILIO PROC.S.P.D.

Cõmend.

HIppiam Philoxeni filium Calatinum, hospitem, & necessarium meũ, tibi cõmẽdo maiorem in modum. Eius bona, quemadmodũ ad me delata res est, publice possidentur alieno nomine contra leges Calatinorum. Id si ita est, etiam sine mea commendatione ab equitate tua res ipsa impetrare debet, vt ei subuenias. Quoquo modo res autem se habet, peto a te vt honoris mei causa eum expedias, tantumq; ei commodes in hac re, & in cęteris, quantũ tua fides, dignitasq; patietur. Id mihi vehementer gratum erit. Vale.

M.T.C.ACILIO PROC.S.P.D.

Cõmend.

VCius Brutus eques Romanus, adolescẽs omnibus rebus ornatus, in meis familiarissimis est, meq; obseruat diligentissime. Cuius cũ patre magna mihi fuit amicitia iam inde a quęstura mea Siciliensi. Omnino nunc ipse Brutus Romę mecum est, sed tamen domum eius, & rem familiarem, & pcuratores tibi sic commendo, vt maiore studio commẽdare nõ possim. Gratissimum mihi feceris, si curaris vt intelligat Brutus, id qd ei recepi, hãc meã commendationem sibi magno adiumento fuisse. Vale.

M.T.C.ACILIO PROC.S.P.D.

Cõmend.

CVm familia Titurnia necessitudo mihi intercedit vetus, ex qua reliqu⁹ est M. Titurnius Rufus, qui mihi omni diligentia, atq; officio est tuendus. Est igitur in tua potestate, vt ille in me satis sibi pfidii putet esse. Quapropter eum tibi commendo maiorem in modum. Et abs te peto, efficias vt is commendationem hanc intelligat sibi magno adiumento fuisse. Erit id mihi vehementer gratum. Vale.

M.T.C.ANCHARIO.Q.F.PROC.S.D.

Cõmend.

VCium, & Caium Aurelios Lucii filios, quibus & ipsis, & patre eorum viro optimo familiarissime vtor, commendo tibi maiorem in modum, adolescenteis omnibus optimis artibus ornatos, meos pernecessarios, tua amicitia dignissimos. Si vlla mea apud te commẽdatio valuit, quod scio multas plurimum valuisse, hęc vt valeat, rogo. Q; si eos honorifice, liberaliterq; tractaris, & tibi gratissimos, optimosq; adolescẽteis adiunxeris, & mihi gratissimum feceris. Vale.

M.T.C.CVLEONO.S.P.D.

Cõmend.

QVę fecisti Lucii Luceii causa, scire te plane volo, te homini gratissimo commodasse: & tũ ipsi, q̃ fecisti pergrata sunt, tũ Pompeius quotiescũq; me videt, videt autẽ sæpissime, gratias tibi agit singulareis. Addo etiã illud, qd tibi iucundissimũ esse certo scio, me ipsum ex tua erga Luceiũ benignitate, maxima voluptate affici. Quod superest, q̃q̃ mihi nõ est dubiũ, quin cũ antea nostra causa, nunc iã etiã tuę constantię gratia, mansurus sis in eadem ista liberalitate, tamẽ abs te vehementer etiam atq; etiã peto, vt ea quę initio ostendisti, deinde quę fecisti, ad exitum augeri, & cumulari per te velis. Id & Luceio, & Pompeio valde gratum fore, teq; apud eos pręclare positurum confirmo, & spondeo. De rep. deq; his negotiis, cogitationibusq; nostris perscripseram ad te diligenter paucis ante diebus, easq; literas dederam pueris tuis. Vale.

M.T.C.L.CVLEOLO PROC.S.P.D.

LVcius Luceius meus familiarissim⁹,homo omniũ gratissim⁹,mirificas tibi apud me gratias egit,cũ diceret te oĩa accumulatissime,& liberalissime p curatoribus suis pollicitũ esse.Cũ oratio tua tã ei grata fuerit,q̃ gratã rem ipsam existimas fore,cũ,vt spero,q̃ pollicit⁹ es,feceris oĩno.Ostẽderũt Bellio nes sese Luceio Põpeii arbitratu satisfacturos:sed vehemẽter opus est nobis & volũtatẽ,& auctoritatẽ,& ĩperiũ tuũ accedere.Qd̃ vt facias,te etiã, atq; etiã rogo.Illudq; mihi gratissimũ est,q; ita sciũt Luceii ꝓcuratores,& ita Luceius ipse,ex literis tuis quas ad eũ misisti,intellexit,hoĩs nullius apud te auctoritatem,aut gratiã valere plus,q̃ meã.Id vt re experiat̃,iterũ,& sepius te rogo.Vale. Cõmend.

M.T.C.Q.V.GALLO.S.D.

ETsi plurimis rebus spero fore vt pspiciã,qd̃ tamẽ iã pridẽ pspicio, me a te amari,tñ nũc ea causa tibi datur,in qua facile declarare possis tuã erga me beneuolẽtiam.Lucius Oppius Marci filiꝰ Philomeli negotiatur, homo mihi familiaris,eum tibi vnice commendo.Eoq; magis,q; cũ ipm diligo, tum q; negotia procurat Lucii Egnatii Rufi,quo ego vno equite Romano familiarissime vtor,& qui consuetudine quotidiana,tũ officiis maximis plurimisq; mihi coniunctus est.Oppium igitur presentem vt diligas,Egnatii absentis rem vt tueare,eque a te peto,ac si mea negotia essent.Velim memorię tuę causa des literarum aliquid, quę tibi in prouincia reddantur:sed ita conscribas, vt tum,cum eas leges,facile recordari possis huius meæ commendationis diligentiam.Hoc te vehementer etiam,atq; etiam rogo. Vale. Cõmend.

M.T.C.Q.V.GALLO.S.P.D.

ETsi ex tuis,& ex Lucii Oppii familiarissimi mei literis cognoui te memorẽ cõmẽdationis meę fuisse,idq; ꝓ tua summa erga me beneuolẽtia,proq; nostra necessitudine minime sum admirat⁹:tñ etiã,atq; etiã tibi Luciũ Oppium pseẽtẽ,& Lucii Egnatii mei familiarissimi absẽtis negotia cõmẽdo.Tãta mihi cũ eo necessitudo ẽ,familiaritasq;,vt si mea res eẽt,nõ magis laborarẽ. Quapropter mihi gratissimũ feceris,si curaris,vt is ĩtelligat me a te tãtũ amari,quãtum ipse existimo.hoc mihi grati⁹ facere nihil potes.Idq; vt facias, vehemẽter te rogo.Vale. Cõmend.

M.T.C.APVLEIO PROQVAESTORI.S.P.D.

EVcio Egnatio vno eqte Romano vel familiarissime vtor.Ei⁹ Anchilaũ seruum,negotiaq; q̃ habet in Asia,tibi cõmẽdo nõ minore studio,q̃ si rẽ meam cõmẽdarẽ.Sic.n.existimes velim,mihi cũ eo nõ mõ quotidianã cõsuetudinẽ summã ĩtercedere,sed etiã officia magna,& mutua nr̃a ĩter nos eẽ.Quã obrẽ etiã,atq; etiã a te peto,vt cures,vt is ĩtelligat me ad te satis diligẽter scripsisse.Nã de tua erga me volũtate nõ dubitat.Id vt facias,te etiam,atq; etiam rogo.Vale. Cõmend.

M.T.C.APVLEIO PROQVAESTORI.S.P.D.

EVcius Nostius Zoilus est coheres meus, heres autẽ patroni sui.Ea re vtrũq; scripsi,& vt mihi cũ illo causam amicitię scires esse,& hoĩem ꝓbũ existimares,q patroni iudicio ornatus esset.Eũ tibi igit̃ sic cõmẽdo,vt vnũ ex nostra domo.Valde mihi gratũ erit,si curaris,vt intelligat meã cõmẽdationẽ sibi apud te magno adiumento fuisse. Vale. Cõmend.

M.T.C.SILIO.S.D.P.

QVid ego tibi cõmẽdẽ eũ,quẽ tu ipse diligis?Sed tñ vt scires eũ nõ a me diligi solũ,verũ etiã amari,ob eã rẽ tibi hęc scribo.Omniũ tuorũ officiorũ , q̃ & multa,& magna sunt,gratissimũ mihi fuerit,si ita tractaris Egnatiũ,vt sentiat & se a me,& me a te amari.Hoc te vehemẽter ẽt,atq; etiã rogo.Illa nostra scilicet ceciderũt.Vtamur igit̃ vulgari cõsolatione.Quid si hoc meli⁹? Sed hęc corã.Tu fac,quod facis,vt me ames,teq; amari a me scias. Vale. Cõmend.

M.T.C.SEXTILIO RVFO QVAEST.S.P.D.

OMneis tibi commendo Cyprios,sed magis Paphios,quibus tu quęcunq; commodaris,erunt mihi gratissima.Eoq; facio libentius vt eos tibi commendem,q; & tuę laudi,cuius ego fautor sum,cõducere arbitror,cum primũ in eam insulam quęstor veneris,ea te instituere,quę sequantur alii.Quę,vt spero,facilius cõsequere,si & Publii Lentuli Cõmend.

necessarii tui legem,& ea,quę a me constituta sunt,sequi volueris.Quam rem tibi confido magnę laudi fore. Vale.

CICERO CVRIO PROC.S.D.

Cõmend.

QVintus Põpeius Sexti filius multis,& veteribus causis necessitudinis mihi coniũctus est.Is cũ antea meis cõmẽdationibus,& rẽ,& gratiã,& auctoritatem suã tueri cõsuerit,nũc pfecto te puinciã obtinẽte meis literis assequi debet,vt nemini se intelligat cõmendatiorẽ vnq̃ fuisse.Quãobrẽ a te maiorem in modũ peto,vt cũ omneis meos eque ac tuos obseruare p nostra necessitudine debeas,hũc in primis ita in tuã fidẽ recipias,vt ipse intelligat, nullam rem sibi maiori vsui,aut ornamẽto,q̃ meam commendationem esse potuisse. Vale.

M.T.C.ARISTO PROC.S.D.

Cõmend.

SVmpsi hoc mihi p tua in me obseruãtia,quã penitus pspexi, q̃diu Brundusii fuim⁹,vt ad te familiariter,& quasi p meo iure scriberẽ, siqua res esset,de qua valde laborarẽ.M.Curius,q Patris negotiat̃,ita mihi familiaris est,vt nihil possit esse cõiũctius.Multa illi⁹ in me officia,multa in illũ mea quoq;,& qd̃ maximũ est summ⁹ inter nos amor,& mutu⁹. Que cũ ita sint, si vllã in amicitia mea spẽ habes,si ea,q̃ in me officia,& studia Brundusii contulisti,vis mihi etiã gratiora efficere,q̃q̃ sunt gratissima,si me a tuis omnibus amari vides,hoc mihi da,atq; largire,vt M.Curium sartum & tectũ,vt aiunt,ab omni incõmodo, detrimento,molestia syncerũ,integrũq; conserues.Et ipse spondeo,& omnes hoc tibi tui p me recipient,ex mea amicitia,& ex tuo in me officio maximum te fructum,summamq; voluptatem esse capturum. Vale.

Sartum & tectum.

M.T.C.P.CAESIO.S.D.

Cõmend.

PVbliũ Messeniũ equitẽ Romanũ omnibus rebus ornatũ, meũq; pfamiliarẽ tibi cõmẽdo ea cõmẽdatione,q̃ potest esse diligẽtissima.Peto a te,& pro nostra,& p paterna amicitia,vt eũ in tuã fidẽ recipias,eiusq; rẽ,famãq; tueare. Virum bonum,tuaq; amicitia dignum tibi adiunxeris, mihiq; gratissimũ feceris. Vale.

Vir bonus

CICERO REGI.S.

Cõmend.

AVlus Licinius Aristoteles Melitẽsis antiquissim⁹ est hospes meus,& pterea cõiũctus magno vsu familiaritatis.Hęc cũ ita sint,nõ dubito quin tibi satis cõmẽdat⁹ sit.Etem̃ ex multis cognosco meã cõmẽdationẽ plurimũ apud te valere.Hũc ego a Cesare liberaui.Frequẽs em̃ fuerat nobiscũ,atq; etiã diutius ĩ causa est q̃ nos cõmoratus,quo meli⁹ te de eo existimaturũ arbitror. Fac igitur mi Rex,vt intelligat has sibi literas plurimum profuisse. Vale.

M.T.C.Q.TERMO PROPR.S.D.

Cõmend.

TVcio Gemicilio Curuo iã pridẽ familiarissime vtor,optimo viro,& homine gratissimo.Eũ tibi penit⁹ cõmẽdo,atq; trado.Primũ,vt oĩbus in rebus ei te cõmodes,quoad fides tua dignitasq; patiet̃.Patiet̃ aũt in oĩbus.nihil em̃ abs te vnq̃,qd̃ sit alienũ tuis,aut etiã suis morib⁹,postulabit. Precipue aũt tibi commendo negotia eius,q̃ sunt in Hellespõto.Primũ,vt obtineat id iuris in agris,qd̃ ei Patriana ciuitas decreuit,& dedit,& qd̃ semp obtinuit sine vlla cõtrouersia.Deinde,si qd habebit cũ aliquo Hellespontio controuersię ,vt in illam διοίκησιν reiicias.Sed non mihi videor,cum tibi totum hominẽ diligentissime cõmẽdarim, singulas ad te ei⁹ causas pscribere debere.Sũma illa sit,qcqd officii,beneficii,honoris in Gemicilium contuleris,id te existimabo in me ipsum,atq; in rem meam contulisse. Vale.

Conferre.

M.T.C.Q.TERMO PROPR.S.D.

Cõmend.
Cũ & tum.

CVm mihi multa grata sunt,quę tu adductus mea cõmẽdatione fecisti,tũ in primis,q; M.Marciliũ amici,atq; interpretis mei filiũ liberalissime tractaui sti.Venit em̃ Laodiceã,& tibi apud me,mihiq; ppter te gras maximas egit. Quare,qd̃ reliquũ est,a te peto,qñ apud gratos hoĩes bñficiũ ponis,vt eo libẽti⁹ his cõmodes,operãq; des,quoad fides tua patiet̃,vt socrus adolescentis rea ne fiat.Ego cũ antea studiose cõmẽdabã Marciliũ,tũ multo nũc studiosius,q; in lõga apparitione singularẽ,& ppe incredibilẽ patris Marcilii fidem, abstinẽtiã, modestiamq; cognoui. Vale.

M.T.C.Q.TERMO PROPR.S.D.

CTſi mihi videor intellexiſſe, cũ tecũ Epheſi de re Marci Anneii legati mei locutus ſum, te ipſius cauſa vehemẽter oia velle, tñ & M.Anneiũ tãti facio, vt mihi nihil putẽ ꝑtermittẽdũ, qd illius interſit: & me a te tãti fieri puto, vt nõ dubitẽ, qn ad tuã volũtatẽ magnus cumulus accedat cõmẽdationis meę. Nã cũ iãdiu diligerẽ M.Anneiũ, deq; eo ſic exiſtimarem, vt res declarat, q; vltro ei detulerim legationẽ, cũ multis iã pętẽtibus denegaſſem, tũ vero, poſteaq̃ mecũ in bello, atq; in re militari fuit, tantã in eo virtutẽ, prudẽtiã, fidẽ, tãtãq; erga me beneuolẽtiã cognoui, vt hoiem neminẽ pluris faciã. Eũ cũ Sardianis habere cõtrouerſiã ſcis, cauſam tibi expoſuim⁹ Epheſi, quã tu tñ corã facili⁹, melius cognoſces. De reliquo mihi mehercule diu dubiũ fuit, qd ad te potiſſimũ ſcriberẽ. Ius em̃ quẽadmodũ dicis, clarũ, & magna cũ tua laude notũ eſt. Nobis aũt in hac cauſa nihil aliud opus eſt, niſi te ius inſtituto tuo dicere. Sed tñ cũ me nõ fugiat, quãta ſit in ꝑtore auctoritas, ꝑſertim iſta ĩtegritate, grauitate, clemẽtia, qua te eſſe ĩter omneis cõſtat, peto abs te ꝑ noſtra cõiũctiſſima neceſſitudine, plurimiſq; officiis paribus, ac mutuis, vt volũtate, auctoritate, ſtudio tuo ꝑficias, vt M.Anneius intelligat te, & ſibi amicũ eſſe, qd nõ dubitat, ſæpe em̃ mecũ locutus eſt, & multo amicioręẽ his meis literis eſſe factũ. In tuo toto imperio, atq; ꝑuincia nihil eſt, qd mihi gratius facere poſſis. Iã apud ipm̃ gratiſſimũ hominẽ, atq; optimũ virũ q̃ bene poſiturus ſis ſtudium tuũ, atq; officium, dubitare te non exiſtimo. Vale.

Cõmend.

Officia paria ac mutua.

Poſiturus ſtudiũ apd optimũ.

M.T.C.QV.TERMO PROPR.S.D.

CAius Cluuius Puteolanus valde me obſeruat, valdeq; eſt mihi familiaris. Is ita ſibi ꝑſuadet, qd in tua ꝑuincia negotii habet, niſi te prouinciã obtinẽte meis cõmẽdationibus cõfecerit, id ſe in ꝑditis, & deſperatis habiturũ. Nunc quãdo mihi ab amico officioſiſſimo tãtũ oneris imponit, ego quoq; tibi imponã ꝑ tuis ĩ me ſummis officiis: ita tñ, vt tibi nolim moleſtus eſſe. Milaſii, & Alabãdẽſes pecuniã Cluuio debẽt. Dixerat mihi Euthydemus cũ Epheſi eſſem, ſe curaturũ, vt Ecdici Milaſii Romã mitterentur. Id factũ nõ eſt. Legatos audio miſſos eſſe, ſed malo Ecdicos, vt aliquid cõfici poſſit. Quare peto a te, vt eos, & Alabandẽſes iubeas Ecdicos Romã mittere. Pręterea Philoties Alabandenſis ὑποθήκας Cluuio dedit. hæ cõmiſſæ ſunt. Cures velim, vt aut de hypothecis decedat, eaſq; ꝑcuratoribus Cluuii tradat, aut pecuniã ſoluat. Pręterea Heracleotę & Bargiletę, qui item debent, aut pecuniam ſoluant, aut fructibus ſuis ſatiſfaciãt. Caunii ꝑterea debẽt, ſed aiũt ſe depoſitã pecuniã habuiſſe. Id velim cognoſcas: & ſi intellexeris eos neq; ex edicto, neq; ex decreto depoſitã habuiſſe, des operam, vt vſuræ Cluuio, inſtituto tuo conſeruent. His de rebus eo magis laboro, q; agit res Cn.Põpeii etiã noſtri neceſſarii, & q; is magis etiã mihi laborare videt, q̃ ipe Cluuius: cui ſatiſfactũ eſſe a nobis valde volo. His de rebus vehementer te etiã, atq; etiã rogo. Vale.

Cõmend.

Habiturũ in ꝑditis & deſperatis.

M.T.C.Q.TERMO PROPR.S.P.

QVo magis quotidie ex literis, nũciiſq; bellũ magnũ eſſe in Syria cognoſco, eo vehemẽtius a te ꝑ noſtra neceſſitudine cõtẽdo, vt mihi M.Anneiũ legatũ primo quoq; tẽpore remittas. Nã ei⁹ opa, cõſilio, ſciẽtia rei militaris, vel maxime ĩtelligo me, & rẽp. adiuuari poſſe. Q̃ niſi tãta res eius ageret, nec ipſe adduci poruiſſet, vt a me diſcederet: neq; ego, vt eũ a me dimitterem. Ego ĩ Ciliciã ꝑficiſci cogito circiter Cal.Maii. Ante eã diẽ Anneius ad me redeat oportet. Illud qd tecũ & corã, & ꝑ literas diligẽtiſſime egi, id & nũc etiã, atq; etiã rogo, curę ſit tibi, vt ſuũ negotiũ, qd habet cũ populo Sardiano, ꝑ cauſę veritate, & ꝑ ſua dignitate cõficiat. Intellexi ex tua oratione, cũ tecũ Epheſi locutus ſum, te ipſius M.Anneii cauſa oia velle. Sed tñ ſic velim exiſtimes, te mihi nihil gratius facere poſſe, q̃ ſi ĩtellexero ꝑ te illũ ipm̃ negotiũ ex ſentẽtia cõfeciſſe. Idq; q̃primũ vt efficias, etiã atq; etiã rogo. Vale.

Cõmend.

M.T.C.TITIO.L.F.RVFO,PR.VRBANO.S.

VCius Cuſtidius ẽ tribulis, & municeps, & familiaris me⁹. Is cauſam habet, quã cauſam ad te defert. Cõmendo tibi hominẽ, ſicuti tua fides, & meus pudor poſtulat. tãtũ vt facileis aditus ad te habeat: quę poſtulabit ęqua, vt iubente te impetret: ſentiatq; meã ſibi amicitiam, etiam cũ longiſſime abſim, prodeſſe in primis apud te. Vale.

Cõmend.

M.T.C.C.CVRTIO PEDVCEANO PRAETORI.S.D.

Cõmend. MArcum Fabium vnice diligo, summaq; mihi cum eo consuetudo, & familiaritas est peruetus. In eius controuersiis qd decernas, a te non peto: seruabis vt tua dignitas, & fides postulat, edictũ, & institutũ tuũ: sed vt q̃ facillimos ad te aditus habeat: quæ erunt æqua, iubente te impetret, vt meã amicitiam sibi etiam cum procul absim, prodesse sentiat, præsertim apud te. Hoc vehementer etiam atq; etiam rogo. Vale.

M.T.C.C.MVNATIO.C.FI.S.D.

Cõmend. EVcius Liuineius Trypho est omnino L. Reguli familiarissimi mei libertus. Cuius calamitas etiã officiosiorẽ me facit in illũ. Nã beneuolentior q̃ semp fui, esse nõ possum. Sed ego libertũ eius per seipsum diligo. Sũma em̃ eius erga me officia extiterũt his nostris tẽporibus, quibus facillime bonã beneuolentiã hominũ, & fidẽ perspicere potui. Eũ tibi ita cõmẽdo, vt homines grati, & memores benemeritos de se cõmendare debẽt. Pergratũ mihi feceris, si ille intellexerit, se q̃ pro salute mea multa pericula adierit, sæpe hyeme summa nauigarit, p̃ tua erga me beneuolentia gratum etiam tibi fecisse. Vale.

M.T.C.P.SILIO PROPR.S.D.

Cõmend. ITo Pinnio familiarissime me vsum esse scire te arbitror. qd qdẽ ille testamẽto declarauit, q̃ me tum tutorẽ, tũ etiã secũdũ heredẽ instituerit. Eius filio mire erudito, & studioso, & modesto, pecuniã Niceẽses grãdẽ debẽt ad Sestertiũ octogies, & vt audio in primis volũt ei soluere. Pergratũ igit mihi feceris, quãdo nõ modo reliqui tutores, qui sciũt quãti me facias, sed etiã puer ipse sibi persuasit, te oĩa mea causa facturũ esse, si dederis operã, quoad tua fides dignitasq; patietur, vt q̃ primũ pecunia Pinnio soluatur Niceensium nomine. Vale.

M.T.C.P.SILIO PROPR. S.D.

Cõmend. ETsi in Attilii negotio te amaui, cũ em̃ sero venissem, tñ honestũ equitẽ Romanũ beneficio tuo cõseruaui. Et mehercule semp sic ĩ animo habui, te in meo ære esse ꝓpter Lamiæ nostri cõiũctionẽ, & singularẽ necessitudinẽ. Itaq; primũ tibi ago gratias, q̃ me oĩ molestia liberas. Deinde ĩpudẽtia ꝓsequor. Sed idẽ sarciã. Te.n. semp sic colã, & tuebor, vt q̃ diligẽtissime. Quintũ fratrẽ meũ, si me diligis, eo numero cura vt habeas, quo me. Ita magnũ beneficium tuũ, magno cumulo auxeris. Vale.

M.T.C.P.SILIO PROPRAE.S.D.

Cõmend. NOn putaui fieri posse, vt mihi verba deessent, sed tamen in C. Lenio cõmendando desunt. Itaq; rem tibi exponam paucis verbis: sed tamẽ vt plane perspicere possis voluntatem meã. Incredibile est quanti faciamus & ego, & frater meus, qui mihi charissimus est, M. Leniũ. Id fit tũ plurimis eius officiis, tum summa eius probitate, & singulari modestia. Ego eũ a me inuitissimus dimisi, tum propter familiaritatẽ, & consuetudinis suauitatẽ, tũ q̃ consilio eius fideli, ac etiã bono libenter vtebar. Sed vereor ne iam mihi supere-
Supereſſe. esse verba putes, quę dixeram defutura. Cõmẽdo tibi hominẽ, sicut intelligis me, de quo ea supra scripserim, debere cõmendare. A teq; vehemẽter etiã, atq; etiã peto, vt qd habet in tua prouincia negotii, expedias: qd tibi videbitur rectũ esse, ipsi dicas. Hominẽ facillimũ, liberalissimũq; cognosces. Itaq; te rogo, vt eum solutum, liberum, confectis eius negotiis per te q̃ primũ ad me remittas. Id mihi, fratriq; meo gratissimum feceris. Vale.

M.T.C.P.SILIO PROPRAE.S.D.

Cõmend. NEro meus mirificas apud me tibi gratias egit, prorsus ĩcredibileis, vt nullũ honorẽ sibi haberi potuisse diceret, q̃ a te p̃termissus esset. magnũ fructũ ex ipso capies. Nihil est.n. illo adolescẽte gratiõ. sed mehercule mihi quoq; gratissimũ fecisti. Pluris.n. ex oĩ nobilitate neminẽ facio. Itaq; si ea feceris q̃ ille per me tecũ agi voluit, gratissimũ mihi feceris. Primũ de Pausania Alabãdẽsi sustentes rẽ, dũ Nero veniat: vehemẽter eius causa cupere eum intellexi. Ita q̃ hoc valde te rogo. Deinde Nisæos, quos Nero in primis habet necessarios, diligẽtissimeq; tuet, ac defendit, habeas tibi cõmẽdatissimos, vt intelligat illa ciuitas sibi in Neronis patro-

cinio summũ esse præsidiũ.Stabonẽ Seruiliũ tibi sæpe cõmendaui,nũc eo facio id impensius, q eius causam Nero suscepit.Tantũ a te petimus,vt agas eam rem,ne relinquas hominẽ innocentẽ ad alicuius tui dissimilis quęstũ.Id tũ gratũ mihi erit,tum etiã existimabo te humanitate tua esse vsum. Summa huius epistolæ hæc est, vt ornes omnibus rebus Neronẽ,sicut instituisti,atq fecisti.Magnũ theatrũ habet ista prouincia,non vt hæc nostra,adolescẽtis nobilis,ĩgeniosi,abstinẽtis cõmẽdationẽ,atq gloriã.Quare si te fautore vsus erit,sicut & pfecto vtetur,& vsus est,amplissime clientelas acceptas a maioribus cõfirmare poterit,& beneficiis suis obligare.Hoc in genere,si eũ adiuueris eo studio,quo ostendisti,apud ipsum pręclarissime posueris,sed mihi etiam gratissimum feceris. Vale.

M.T.C.P.SILIO PROPRAE.S.D.

Cõmend.

Vm P.Terentio Hispone,q operas in scriptura pro magistro dat,mihi summa familiaritas:cõsuetudoq est.multaq,& magna inter nos officia paria,& mutua intercedũt.Eius summa existimatio agitur in eo, vt pactiones cũ ciuitatibus reliquis cõficiat.Nõ me pterit nos eã rẽ Ephesi exptos esse, nec ab Ephesiis vllo modo ĩpetrare potuisse. Sed quãdo quẽadmodũ omnes existimãt,& ego ĩtelligo,tua tũ summa integritate,tum singulari humanitate,& mãsuetudine,cõsecutus es,vt libẽtissimis Gręcis nutu,qd velis,consequare,peto a te maiorẽ in modũ,vt honoris mei causa,hac laude Hisponem affici velis.Pręterea cũ sociis scripturæ mihi summa necessitudo est,nõ solũ ob eã causam,q ea societas vniuersa in mea fide est,sed etiã,q plerisq sociis familiarissime vtor.Ita & Hisponẽ meũ p me ornaris, & societatẽ mihi cõiũctiorẽ feceris.Tuq ipse & ex eius obseruãtia gratissimi hominis,& ex socioq gratia hominũ amplissimoq,maximũ fructũ capies,& me summo beneficio affeceris. Sic.n.velim existimes,ex tota tua prouincia,omniq isto impio nihil esse,qd mihi gratius facere possis. Vale.

Socii scripturæ.

M.T.C.P.SERVILIO.S.D.

Cõmend.

Vlum Cęcinnã maxime ppriũ clientẽ familię vestræ nõ cõmẽdarẽ tibi,cum scirem qua fide in tuos, qua clementia in calamitosos soleres esse,nisi me,& patris eius,quo sum familiarissime vsus,memoria,& huius fortuna ita moueret,vt hominis oĩb9 mecũ studiis, officiisq cõiũctissimi mouere debebat. A te hoc omni cõtẽtione peto sic,vt maiore cura,maiore animi labore petere nõ possim,vt ad ea quę tua sponte sine cuiusq cõmẽdatione faceres in hominẽ tãtũ,& talẽ calamitosum,aliquẽ afferãt cumulũ meæ literę,quo studiosius eũ quibuscũq rebus possis,iuues. Q2 si Romæ fuisset, etiã salutẽ Auli Cęcinnæ essemus (vt opinio mea fert) per te cõsecuti.De qua tamen magnã spem habemus freti clementia collegæ tui. Nunc quãdo iustitiã tuã secutus,tutissimũ sibi portũ prouinciã istã duxit esse,etiã atq etiam rogo te,atq oro,vt eum & in reliquiis veteris negociationis colligendis iuues,& cæteris rebus tegas,atq tueare.Hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

M.T.C.P.SERVILIO.S.D.

Cõmend. Diœceses.

X prouincia mea Cilicienſi,cui scis ξῆς διοικήσεως Asiaticas attributas fuisse, nullo sum familiarius vsus, q̃ Androne Arthemonis filio Laodicẽsi,eũ q habui in ea ciuitate tũ hospitẽ,tũ vehemẽter ad meę vitę rationẽ, & consuetudinẽ accõmodatũ.Quin qdẽ multo etiam pluris,posteaq̃ decessi,facere cœpi,q multis rebus expertus sum gratũ hominẽ,meiq memorẽ.Itaq eum libẽtissime vidi.Nõ te em̃ fugit,qui plurimis in ista prouincia benigne fecisti,q̃ multi grati reperiãtur.Hoc ppterea scripsi, vt me nõ sine cã laborare intelligeres, & vt tu ipse eũ dignũ hospitio tuo iudicares.Feceris igit mihi gratissimũ,si ei declararis quãti me facias,idest si receperis eũ in fidẽ tuã,& qbuscũq rebus honeste, ac sine molestia tua poteris, adiuueris.Hoc mihi vehemẽter erit gratũ.Idq vt facias,te etiam atq etiã rogo. Vale.

M.T.C.P.SERVILIO ISAVRICO PROCON.COLLEGAE.S.D.

Amatoria.

Ratæ vehemẽter mihi tuę literę fuerũt,ex qbus cognoui cursus nauigationũ tuarũ.Significabas em̃ memoriã tuã nostrę necessitudinis, qua mihi nihil poterat esse iucundius. Qd reliquũ est,multo etiã erit gratius,si ad me de rep.idest de statu puincię,de institutis tuis familiariter scribes.Quę q̃q̃ ex multis p tua claritare audiã,tñ libẽtissime ex tuis lĩis cognoscã. Ego ad te de reip.summa qd sentiã, nõ sępe scribã ppter piculũ eiusmodi literarũ,

Quid agatur autē, scribā sępius. Spærare tñ videor Cæsari collegę nostro fore curę, & esse, vt habeamus aliquā rēp. cuius cōsiliis magni referebat te ĩteresse. Sed si tibi vtilius est, idest gloriosius Asię pesse, & istā partē reip. male affectā tueri, mihi quoq; idē, qđ tibi, & laudi tuæ futurū est, optatius debet esse. Ego q̄ ad tuā dignitatē ptinere arbitrabor, sūmo studio, diligētiaq; curabo. In primisq; tuebor omni obseruātia clarissimū virū patrē tuū, qđ & pro vetusta te necessitudinis, & pro beneficiis vestris, & pro dignitate ipsius facere debeo. Vale.

Cōmend. Ille quidē.

M.T.C.P.SERVILIO COLLEGAE.S.D.

CAius Curtius Mithres est ille qdē, vt scis, libertus Posthumii familiarissimi mei, sed me colit, & obseruat ęque, atq; illū ipsum patronū suū. Apud eū sic Ephesi fui, quotiescūq; fui, tāq̄ domi meę. Multaq; acciderūt, in qbus & beneuolētiā eius erga me experirer, & fidē. Itaq; si quid aut mihi, aut meorū cuipiā in Asia opus est, ad hūc scribere cōsueui, huius tū opera, & fide, tum domo, & re vti tāq̄ mea. Hęc ad te eo pluribus scripsi, vt intelligeres, me nō vulgariter, nec ambitiose, sed vt ꝑ homine intimo, ac mihi pernecessario scribere. Peto igit a te, vt in ea cōtrouersia, quā habet de fundo cū quodā Colophonio, & in cęteris rebus quātū tua fides patiet, quātūq; tuo cōmodo poteris, tātū et honoris mei causa cōmodes. Etsi, vt eiꝰ modestiā cognoui, grauis tibi nulla in re erit: si & mea cōmēdatione, & sua ꝓbitate assecutus erit, vti de se bene existimes, oĩa se adeptū arbitrabitur. Vt igit eū recipias ĩ fidē, habeasq; in numero tuorꝫ, te vehementer etiā atq; etiā rogo. Ego, quæ te velle, quęq; ad te pertinere arbitrabor, omnia studiose, diligenterq; curabo. Vale.

Cōmend.

M.T.C.P.SERVILIO SVLPITIO COLLEGAE.S.D.

QVia non est obscura tua in me beneuolētia, sic fit, vt multi ꝑ me tibi velint cōmēdari. Ego aūt tribuo nōnūq̄ in vulgus, sed plerūq; necessariis, vt hoc tēpore. Nā cū Tito Appio Balbo mihi sūma familiaritas, necessitudoq; est. Eius libertū Titū Appiū Menandrū hominē frugi, & modestū, & patrono, & nobis vehementer probatū tibi cōmendo maiorē in modū. Vehementer mihi gratū feceris, si quibuscūq; rebus sine tua molestia poteris, ei cōmodaris. Quod vt facias, te vehementer etiam, atq; etiam rogo. Vale.

Commodaris ei.

M.T.C.P.SERVILIO COLLEGAE.S.D.

Cōmend.

MVltos tibi cōmēdē necesse est, qñ oĩbꝰ nota nostra necessitudo est, tuaq; ĩ me beneuolētia. Sed tāetsi oĩm causa, quos cōmēdo, velle debeo, tñ cū oĩbus nō mihi eadē causa est. Titus Augusius & comes meus fuit illo miserrimo tēpore, & oĩm itinerū, nauigationū, laborꝫ, periculorꝫ meorꝫ socius. Neq; hoc tēpore discessisset a me, nisi ego ei pmisissem. Quare sic tibi eū cōmendo, vt vnū de meis domesticis, & maxime necessariis. Pergratū mihi feceris, si eum ita tractaris, vt intelligat hanc cōmendationē sibi magno vsui, atq; adiumento fuisse. Vale.

Cōmend. Nomina.

M.T.C.P.SERVILIO COLLEGAE.S.D.

CEreliæ necessariæ meę rē, nomina, possessiones Asiaticas cōmēdaui tibi præsens in hortis tuis, q̄ potui diligētissime. Tuq; mihi pro tua consuetudine, proq; tuis in me ꝓtuis, maximisq; officiis oĩa te facturū liberalissime recepisti. Meminisse te id spero. Scio enim solere. Sed tamē Cereliæ procuratores scripserūt te propter magnitudinē prouinciæ, multitudinēq; negotiorꝫ etiā atq; etiā esse cōmonefaciendū. Peto igitur, vt memineris te omnia, quæ tua fides patereretur, mihi cumulate recepisse. Equidē existimo te habere magnā facultatē, sed hęc est tui consilii, & iudicii, ex eo senatusconsulto, qđ in hæredes C. Venonii factū est, Cerelię cōmodandi. id senatuscōsultū tu interp̄tabere pro tua sapiētia. Scio em̄ eius ordinis auctoritatem semp apud te magni fuisse. Qđ reliquū est, sic velim existimes, quibuscūq; rebus Cereliæ benigne feceris, mihi te gratissimū esse facturum. Vale.

Gratulatoria.

M.T.C.Q.V.PHILIPPO PROCON.S.D.

GRatulor tibi, q̄ ex ꝓuincia saluū te ad tuos recepisti incolumi fama, & repu. Q; si Romę te vidissem, corā grias egissem, q̄ tibi L. Egnatius familiarissimꝰ meus absens, L. Oppius p̄sens curę fuisset. Cū Antipatro Derbete mihi nō solū hospitiū, verū etiā sūma familiaritas ĩtercedit. Ei te vehemēter succēsuisse audiui, & moleste tuli. De re nihil possum iudicare, nisi illud mihi certe per

ſuadeo,te talē virū nihil temere fecisse. A te aūt ꝑ vetere nostra necessitudine etiā,atq; etiā ꝑto,vt eius filios,q ī tua potestate sunt,mihi potissimū cōdones,nisi qd existimas ī ea re violari existimationē tuā. Qd ego si arbitrarer,nūq; te rogarē:mihiq; tua fama multo antiquior esset,q; illa necessitudo est. Sed mihi ita ꝑsuadeo,potest fieri vt fallar, eā rē laudi tibi potius, q; vituperationi fore. Quid fieri possit,& qd mea causa facere possis (nam quin velis,nō dubito) velim,si tibi graue non erit,certiorem me facias. Vale. Deꝑcatio.

M.T.C.QV.PHILIPPO PROCONS.S.D.

Tſi nō dubito ꝑ tua in me obseruātia, proq; nra necessitudine,qn cōmēdationē meā memoria teneas,tñ etiā,atq; etiā eūdē tibi L.Oppiū familiarē meū ꝑsentē,& L.Egnatii familiarissimi mei absentis negotia cōmēdo. Tāta mihi cū eo necessitudo est,familiaritasq;,vt si mea res eēt,nō magis laborarē. Qua propter gratissimū mihi feceris,si curaris,vt is ītelligat me a te tātū amari, quātum ipse existimo. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Idq; vt facias,te vehementer rogo. Vale. Cōmend.

M.T.C.T.TITIO TITI F.LEG.S.D.

Tſi nō dubito,qn apd te mea cōmēdatio prima satis valeat,tñ obsequor homini familiarissimo C.Auiano Flacco,cuius causa oīa tū cupio,tū me hercule etiā debeo. De quo & ꝑsens tecū egi diligēter, cū tu mihi humanissime respōdisti,& scripsi ad te accurate antea: sed putat interesse sua, me ad te q̄sępissime scribere. Quare velim mihi ignoscas,si illi⁹ volūtati obtēperās,min⁹ videbor meminisse cōstātię tuę. A te illud idē peto,vt de loco,quo deportet frumētū,& de tpe,Auiano cōmodes. Quorq; vtrūq; ꝑ eūdē me obtinuit triēniū,dū Pōpei⁹ isti negotio ꝑfuit. Sūma est,ī quo mihi gratissimū facere possis,si curaris,vt Auianus,qñ se a me amari putat,me a te amari sciat. Erit id mihi ꝑgratū. Vale. Cōmend.

M.T.C.QVATTVORVIRIS,ET DECVRIONIBVS.S.D.

Antę mihi cū Q.Hippio causę necessitudinis sunt,vt nihil possit eē cōiūcti⁹ q̄ nos ītер nos sum⁹. Qd nisi ita eēt,vterer mea cōsuetudine,vt vobis nulla ī re molestus eēm. Etenī vos mihi optimi testes estis, q̄ mihi ꝑsuasū eēt,nihil eē qd a vobis īpetrare nō possem,nūq; me tñ grauē vobis eē voluisse. Vehemēter igit vos etiā,atq; etiā rogo,vt honoris mei causa liberalissime C.Valgiū Hippianū tractetis,rēq; cū eo cōficiatis,vt quā possessionē habet ī agro Fregellano,a vobis emptā,eā liberā,& īmunē habere possit. Id si a vobis īpetraro,sūmo me bñficio vestro affectū arbitrabor. Valete. Cōmend.

M.T.C.P.SVLPITIO IMP.S.D.

Vm his tēporib⁹ nō sane ī senatū ventitarē,tñ vt tuas literas legi,nō existimaui me saluo iure nostrę veteris amicitię,multorūq; ītер nos officiorq; facere posse,vt honori tuo deessem. Itaq; affui,supplicationēq; tibi libēter decreui: nec reliquo tpe vllo,aut rei,aut existimatiōi,aut dignitati tuę deero. Atq; hoc vt tui necessarii sciāt, hoc me animo erga te esse, velim facias eos ꝑ literas certiores,vt si qd tibi op⁹ sit,ne dubitēt mihi iure suo denūciare. M. Bollanū virū bonū,& fortē,& oībus rebus ornatū,meūq; veterē amicū tibi magnope cōmendo. Pergratū mihi feceris,si curaris,vt is ītelligat hāc cōmēdationē sibi magno adiumēto fuisse. Ipsumq; virū optimū,gratissimūq; cognosces. Promitto tibi,te ex ei⁹ amicitia magnā voluptatē esse capturū. Prēterea a te peto maiorē in modū ꝑ nostra amicitia,& ꝑ tuo ꝑpetuo in me studio,vt in hac re etiā elabores. Dionysius seruus meus,q meā bibliothecā multorq; nūmorq; tractauit,cū multos libros surripuisset,nec se impune laturū putaret,aufugit. Is est in ꝑuincia tua. Eū & M.Bollanus familiaris,& multi alii Naronæ viderūt. Sed cū se a me manumissum esse diceret,crediderūt. Hūc tu si mihi restituendū curaris,nō possum dicere q̄ mihi gratū futurū sit. Res ipa parua,sed animi mei dolor magn⁹ est. Vbi sit,& qd fieri possit,Bollanus te docebit. Ego si hoīem ꝑ te recuparo,sūmo me a te beneficio affectū arbitrabor. Vale. Oblatoria. Cōmend.

M.T.C.ALLIENO PROC.S.D.

Emocritus Sicyonius,nō solū hospes meus est, sed etiā,qd nō multis cōtingit,Græcis ꝑsertim,valde familiaris. Est.n.in eo summa ꝑbitas, summa virtus,summa in hospites liberalitas, & obseruātia: meq; ꝑ cæteris, & colit,& obseruat,& dilīgit. Eū tu nō modo suorq; ciuiū,verū etiā pene Achaię principū cognosces. Huic ego tātūmodo aditum ad tuam cognitionē patęfacio, Cōmend.

& innuo cognitũ,per te ipm,quę tua natura est,dignũ tua amicitia, atq; hospitio iudicabis. Peto igit a te,vt his literis lectis recipias eũ in tuã fidẽ: polliceare oia te facturũ mea causa. De reliquo,si id qd cõfido,fore dignũ eũ tua amicitia,hospitioq; cognoueris,peto vt eũ cõplectare,diligas,in tuis habeas.Erit id mihi maiorẽ in modum gratum. Vale.

M.T.C.ALLIENO PROC.S.P.D.

Cõmend.

T te scire arbitror,quãti feceri C.Auianũ Flaccũ,& ego ex ipso audierã optimo & gratissimo hoie,q̃ a te liberaliter esset tractat⁹.Eius filios dignissimos illo patre,meosq; necessarios,quos ego vnice diligo,cõmẽdo tibi sic,vt maiore studio nullos cõmẽdare possim.C.Auian⁹ ĩ Sicilia est.Marcus est nobiscũ. Vt illi⁹ dignitatẽ pñtis ornes,rẽ vtriusq; defendas,te rogo.Hoc mihi grati⁹ ĩ ista puicia facere nihil potes.Idq; vt facias,te vehemẽter etiã,atq; etiã rogo. Vale.

M.T.C.EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER.XIIII.

M.T.C.TERENTIAE, ET TVLLIAE, ET CICERONI SVIS S.P.D.

Amatoria.

T literis multoꝝ, & sermone oim pferẽ ad me,incred[illegible]ilẽ tuã virtutẽ,& fortitudinẽ eẽ,teq; nec animi,nec corporis laborib⁹ defatigari.Me miserũ,te ista virtute,fide,pbitate,hũanitate,in tãtas erũnas ꝓpter me icidisse:Tulliolãq; nostrã, ex quo patre tãtas voluptates capiebat,ex eo tãtos pcipe luctus.Nã qd ego de Cicerone dicã?q cũ primũ sapere cœpit,acerbissimos dolores,miseriasq; pcepit.Quæ si, vt tu scribis,fato facta putarẽ,ferrẽ paulo facilius,sed oia sunt mea culpa cõmissa,q ab iis me amari putabã,q inuidebãt:eos nõ seq̃bar, qui petebãt.Q; si nris cõsiliis vsi essem⁹, neq; apud nos tãtũ valuisset sermo aut stultoꝝ amicoꝝ,aut iproboꝝ,beatissimi viueremus. Nunc qñ sperare nos amici iubẽt,dabo operã,ne mea valetudo tuo labori desit.Res quãta sit intelligo,quãtoq; fuerit facilius manere domi,q̃ redire.Sed tñ si oẽis tribunos ple.habem⁹,si Lẽtulũ tã studiosũ,q̃ videt,si vero etiã Põpeiũ,& Cesarẽ,nõ est desperãdũ.De familia,quõ placuisse amicis scribis,faciem⁹.De loco, nũc qdẽ abiit pestilẽtia,sed q̃diu fuit,me nõ attigit.Plãcus hõ officiosissim⁹ me cupit esse secũ,& adhuc retinet.Ego volebã loco magis deserto eẽ ĩ Epiro,quo neq; Hyspo veniret,nec milites: sed adhuc Plãcus me retinet,sperat posse fieri,vt mecũ in Italiã decedat. Quẽ ego diẽ si videro,et si ĩ vestrũ cõplexũ venero,ac si & vos, & me ipm recuparo,satis mihi magnũ fructũ videbor pcepisse,& vestrę pietatis,& meę.Pisonis hũanitas,virtus,amor ĩ oẽis nos tãt⁹ est,vt nihil supra possit.Vtinã ea res ei voluptati fit,glię q dẽ video fore.De Q.Fratre nihil ego te accusaui,sed vos,cũ pserti tã pauci sitis,volui eẽ q̃cõiũctissimos.Quib⁹ me voluisti agere gras,egi,& me a te certiorẽ factũ eẽ scripsi.Qd ad me mea Terẽtia scribis, te vicũ vẽditurã, quid obsecro te, me miserũ,qd futurũ ẽ?Et si nos pmet eadẽ fortuna,qd puero misero fiet?Nõ queo reliq̃ scribere,tãta vis lachrymarũ ẽ,ne te ĩ eũdẽ fletũ adducã.Tm̃ scribo,si erũt ĩ officio amici,pecunia nõ deerit:si nõ erũt,tu efficere tua pecunia nõ poteris.Per fortunas miseras nras vide,ne puerũ pditũ pdam⁹. Cui si aliqd erit,ne egeat, mediocri virtute opus ẽ,& mediocri fortuna,vt cętera cõsequat.Fac valeas, & ad me tabellarios mittas,vt sciã qd agat,& vos qd agatis.Mihi oino iã breuis expectatio ẽ.Tulliolę,& Ciceroni salutẽ dic.Datũ ad.vi.Cal.Decẽb.Dyrrachii.Dyrrachiũ veni,ꝑ & libera ciuitas est,& ĩ me officiosa,& pxima Italię.Sed si offendet me loci celebritas,alio me cõferã, & ad te scribã.

Filio timet

M.T.C.TERENTIAE,ET TVLLIAE,ET CICERONI SVIS.S.D.P.

Amatoria.

Oli putare me ad quẽq̃ lõgiores epistolas scribere,nisi si qs ad me plura scripsit,cui puto rescribi oportere.Nec.n.habeo qd̃ scribã, nec hoc tpe qcq̃ difficili⁹ facio.Ad te vero,& ad nostrã Tulliolã nõ q̃o sine plurimis lachrymis scribere. Vos.n.video eẽ miserrimas,quas ego beatissimas semp eẽ volui,id q̃ pstare debui,& nisi tã timidi fuissem⁹,pstitissem.Pisonẽ nostrũ merito ei⁹ amo plurimũ.Eũ,vt potui,p lras cohortat⁹ sũ,gras q̃ egi,vt debui.In nouis trib.pl.intelligo spẽ te habere:id erit firmũ,si Põpeii volũtas erit,sed Crassum tñ metuo.A te qdẽ oia fieri fortissime,& amãtissime video,nec miror,sed mœreo casũ eiusmodi,vt tãtis tuis miseriis meę miserię subleuent.Nã ad me P.Valerius hõ officiosus scripsit,id qd̃ maximo cũ

Mœreo casum.

fletu legi,quēadmodū a Vestę ad tabulā Valeriā ducta esses.Hem mea lux,meū desideriū,vn
de oēs opē pętere solebāt,te nūc mea Terētia sic vexari,sic iacere ī lachrymis,& sordib⁹,idq; Terentia
fieri mea culpa,q ęteros seruaui,vt nos pirem⁹?Qd de domo scribis,hoc est de area,ego ve vexata.
ro tū deniq; mihi videbor restitut⁹ si illa erit nobis restituta.Verū hæc nō sunt ī nr̃a manu.
Illud doleo,q̃ īpēsa faciēda est ī ei⁹ pte,miserā,& despoliatā venire. Q; si cōficiť negotiū,oia
cōseq̃mur:sin eadē nos fortuna p̃met,etiā ne reliqas tuas misera ꝓiicias,obsecro te vita mea.
Qd ad sūptū attinet,& sine alios q possunt,si modo volūt,sustinere,& valetudinē istā īfirmā
si me amas,noli vexare.Nā mihi ante oculos dies,noctesq; versaris.Omneis labores te excipe
video,timeo† ne sustineas,sed video ī te eē oia.Quare vt id qd spas,& qd agis,cōseq̃mur,seruí † vt.
valetudini.Ego ad quos scribā,nescio:nisi aut ad eos q ad me scribūt,aut ad eos,de qb⁹ ad me
vos aliqd scribitis.Lōgi⁹,qm̃ vobis ita placet,nō discedā:sed velī q̃sępissime lr̃as mittatis,p̃ser
tī si qd est firmi⁹ qd spem⁹.Valete mea desideria,valete.Datū ad.iii.No.Octob.Thessalonicę. Datum.

M.T.C.TERENTIAE, ET TVLLIAE,ET CICERONI SVIS.S.P.D.

ACcepi ab Aristocrito treis epistolas,quas ego lachrymis ꝓpę deleui. Confi- Amatoria.
cior.n.mœrore mea Terētia,nec me meę miserię magis excruciāt,q̃ tuę,ve-
stręq;.Ego aūt hoc miserior sum,q̃ tu,q̃ es miserrima,q; ipsa calamitas cōis
est vtriusq; nostrū, sed culpa mea propria est.Meū fuit officiū,vel legatione
vitare pericul̄ū,vel diligētia,& copiis resistere,vel cadere fortiter: hoc mise-
rius,turpius,īdignius nobis nihil fuit.Quare cū dolore cōficior,tū etiā pu- Cum,tū.
dore.Pudet.n.me vxori meę optimę,suauissimis liberis,virtutē,& diligētiā nō p̃stitisse. Nam
mihi ante oculos dies,noctesq; versat squallor vester,& mœror,& īfirmitas valetudinis tuę:
spes aūt salutis ꝓtenuis ostendit.Inimici sunt multi,inuidi pene oēs. Eiicere nos magnū fuit,
excludere facile est.Sed tn̄ q̃diu vos eritis ī spe,nō deficiā,ne oia mea culpa cecidisse videant.
Vt tuto sim,qd laboras,id mihi nūc facillimū est,quē etiā inimici volūt viuere in tātis mise-
riis.Ego tn̄ faciā q̃ p̃cipis.Amicis,qbus voluisti,egi gratias: & eas literas Desippo dedi,meq;
de eorꝫ officio scripsi a te certiorē eē factū.Pisonē nostrū mirifico esse studio ī nos, & officio, Piso.
& ego p̃spicio,& oēs p̃dicāt. Dii faxint,vt tali genero mihi p̃senti tecū simul & cū liberis no
stris frui liceat.Nūc spes reliqua est in nouis Tribunis ple.& ī primis qdē dieb⁹. Nā si īuetera
rit,actū est.Ea re ad te statim Aristocritū misi,vt ad me cōtinuo initia rerū,& rōnē toti⁹ ne-
gotii posses scribere. etsi Desippo quoq; ita impaui,statim vt recurreret: & ad fratrē misi,vt
crebro tabellarios mitteret.Nā ego eo noīe sū Dyrrachii hoc tēpore,vt q̃celerrime qd agat
audiā,& sim tuto. Ciuitas.n.hęc semp a me defensa est.Cū inimici nostri venire dicent,tū in
Epirū ibo.Q; scribis si velim te ad me vēturā, ego vero cū sciā magnā ꝓtē isti⁹ oneris abs te
sustineri,te istic eē volo.Si p̃ficitis qd agitis,me ad vos venire oportet. Sin autē,sed nihil est Istic.
opus reliqua scribere.Ex primis aut ad sūmū secūdis lr̃is tuis cōstituere poterimus,qd nobis Aposiope-
faciēdū sit.Tu modo ad me velim oia diligentissime p̃scribas, etsi magis iā rē q̃ literas debeo sis.
expectare.Cura vt valeas,& ita tibi p̃suadeas,mihi te charius nihil esse,neq; vnq̃ fuisse.Vale
mea Terentia,quā ego videor,itaq; debilitor lachrymis.Pridie Cal.Decemb.

M.T.C.TERENTIAE, ET TVLLIAE,ET CICERONI SVIS.S.P.D.

GOo minus sępe ad vos do literas,q̃ possum, ꝓpterea q; tū oia mihi tpa sunt
misera:tū vero cū aut scribo ad vos,aut vestras lego,cōficior lachrymis,sic Amatoria.
vt ferre nō possim.Q; vtinā minus vitę cupidus fuissem,certe nihil,aut nō
multū ī vita mali vidissem⁹.Q; si nos ad aliquā alicui⁹ cōmodi aliqn̄ recupe
rādi spem fortuna reseruauit,min⁹ est erratū a nobis, si hęc mala fixa sunt.
Ego vero te q̃primū mea vita cupio videre,& ī tuo cōplexu emori,qn̄ neq;
dii,quos tu castissime coluisti,neq; hoīes,quos ego seruaui semp,nobis gratiā retulerūt.Nos
Brūdusii apd M.Enniū Flaccū dies.xiii.fuim⁹,virū optimū,q piculū fortunarū,& capitis sui
pro mea salute neglexit, neq; legis īprobissimę pœna deduct⁹ est,quo min⁹ hospitii,& amici
tię ius,officiūq; p̃staret.Huic vtinā aliqn̄ gratiā referre possim⁹:hēbim⁹ qdē semp.Brūdusio
p̃fecti sum⁹ ad qntū Cal.Maii p Macedoniā, & Cizycū pętebam⁹.O me pditū.O me afflictū,
quid nūc rogē te vt venias mulierē ęgrā,& corpore,& aīo cōfectā?Nō rogē.Sine te igit sim,
opinor.Sic agā.Si ē spes nostri redit⁹,eā cōfirmes,& rē adiuues.Sin,vt ego metuo,trāsactū ē
quoquo mō potes ad me fac venias.Vnū hoc scito, si te habebo, nō mihi videbor plane piis
se.Sed qd de Tulliola mea fiet,iā id vos videte,mihi deest cōsiliū.Sed certe quoquo mō res se

habebit,illius misellæ & matrimonio,& famę seruiendũ est.Quid Cicero meus?Quid agetis? Tu vero sis in sinu semp,& cõplexu meo.Nõ queo iã plura scribere. Impedit mœror. Tu qd egeris,nescio:vtrũ aliqd teneas,an qd metuo,plane sis spoliata. Pisonem,vt scribis,spero fore semp nostrũ.De familia liberata nihil est,qd te moueat.Primũ tuis ita pmissum est te facturã esse,vt qsq; esset meritus.Est aũt ĩ officio adhuc Orpheus, pręterea magnope nemo cęterorũ seruorũ.Ea causa est,vt si res a nobis abesset,liberti nostri essent,si obtinere potuissent. Sin ad nos ptinerẽt,seruirẽt.pterq; oppido pauci.Sed hęc minora sunt.Tu q; me hortaris,vt animo sim magno,& spem habeã recuperãdę salutis,id velim sit eiusmodi,vt recte sperare possimus. Nũc miser qũ tuas iã literas accipiã?quis ad me perferet? Quas ego expectassem Brundusii,si esset licitũ p nautas,qui tẽpestatẽ ptermittere noluerũt.Qd reliquũ est,sustẽta te mea Terentia,vt potes.honestissime viximus,floruimus : nõ vitiũ nostrũ,sed virtus nostra nos afflixit. Peccatũ est nullũ,nisi q; nõ vna animã cũ ornamẽtis amisimus . Sed si hoc fuit liberis nostris gratius nos viuere,cętera,qq; ferẽda nõ sunt,feram⁹.Atq; ego,q te cõfirmo,ipse me nõ possũ. Clodiũ Philaterũ,q; valetudine impediebat oculorũ,remisi hominẽ fidelem.Sallustius officio vincet omneis spes. Cennius est perbeneuolus nobis,quẽ semp spero tui fore obseruãtẽ.Sicca dixerat se mecũ fore,sed Brũdusio discessit.Cura,quoad potes,vt valeas: & sic existimes, vehemẽtius me tua miseria,q; mea cõmoueri.Mea Terentia fidissima,atq; optima vxor,& mea charissima filiola,& spes reliqua nostra Cicero valete.Pridie Cal.Maias Brundusio.

Familia liberata.

Quisq; meritus.

Oppido pauci.

Tẽpestas.

Sallustius.

Terentiæ blanditur.

M.T.C.TEREN.ET TVL.SVIS.S.P.D.

Amatoria.

SI tu, & Tullia lux nostra valetis, ego,& suauissimus Cicero valem⁹. Pridie Idus Octobris Athenas venimus, cũ sane aduersis vẽtis vsi essem⁹,tardeq; & incõmode nauigassemus.De naui exeũtibus nobis Achastus cũ literis p̃sto fuit vno & vigesimo die.sane strenue accepi tuas literas, qbus intellexi te vereri ne supiores mihi redditę nõ essent.Omnes sunt redditę,diligẽtissimeq; a te perscripta sunt oia,idq; mihi gratissimũ fuit . Neq; sum admirat⁹ hanc epistolã,quã Achastus attulit,breuẽ fuisse.Iam em̃ ipsum expectas,siue nos ipsos: qui q dem q primũ ad vos venire cupimus,etsi in quã rempu.venimus,intelligo . Cognoui em̃ ex multorũ amicorũ literis,quas attulit Achastus,ad arma rem spectare, vt mihi cũ venero dissimulare nõ liceat,quid sentiã.Sed quãdo subeũda fortuna est,eo citius dabimus operã vt veniamus,quo facilius de tota re deliberemus.Tu velim,qd cũ cõmodo valetudinis tuæ fiat,q; longissime poteris obuiã nobis properes. De hęreditate Pretiana, quæ quidem mihi magno dolori est,(valde em̃ illũ amaui) hoc velim cures,si auctio ante meũ aduentũ fiet,vt Pomponius,aut si is minus poterit,Camillus nostrũ negotiũ curet.Nos cũ venerimus,reliqua p nos agemus.Sin tu iã Roma pfecta eris,tamẽ curabis vt hoc ita fiat. Si dii nos adiuuabũt,circiter Idus Nouẽb.in Italia speramus fore.Vos mea suauissima,& optatissima Terẽtia, & Tulliola,si nos amatis,curate vt valeatis.Athenis ad.XV.Cal.Nouemb.

Reddite.

M.T.C.TERENTIAE.S.P.D.

NEc sæpe est cui literas demus,nec rem habemus vllam,quã scribere velimus. Ex tuis literis quas proxime accepi,cognoui prædiũ nullũ venire potuisse. Quare videas velim quomodo satisfiat ei,cui scis me satisfieri velle.Q; nostra tibi gratias agit,id ego non miror te mereri,vt ea tibi merito tuo gratias agere possit.Pollucem,si adhuc non est profectus,q primũ fac extrudas. Cura vt valeas.Idibus Quin. Vale.

M.T.C.TERENTIAE.S.P.D.

QMneis molestias,& sollicitudines,quibus & te miserrimã habui,id qd mihi molestissimũ est,Tulliolãq;,q nobis nostra vita dulcior est,deposui & eieci. Quid causæ autẽ fuerit,postridie intellexi,q a vobis discessi. χολὼ ἄκρατον noctu eieci statim.Ita sum leuatus,vt deus mihi aliquis medicinã fecisse videatur.Cui quidem tu deo,quemadmodũ soles,pie,& caste satisfacias,idest Apollini,& Aesculapio.Nauim spero nos valde bonã habere,ĩ eã simulatq; cõscẽdi,hęc scripsi.Deinde cõscribã ad nostros familiareis multas epistolas,qbus te,& Tulliolã nostrã diligẽtissime cõmẽdabo.Cohortarer vos, q; animo fortiore essetis, nisi vos fortiores cognoscerẽ,q quẽq; virũ.Et tñ eiusmodi spero negotia eẽ, vt & vos istic cõmodissime sperem esse,& me aliquando cũ similibus nostris remp.defensurũ.Tu primũ valetudinem tuam

Medicinã fecisse mihi

velim cures.Deinde tibi si videbitur, villis iis vtere,q̃ longissime aberũt a militibus. Fundo Arpinati bene poteris vti cũ familia vrbana,si annona carior fuerit.Cicero bellissimus tibi salutem plurimam dicit.Vale.Datum.III.Idus Iunii.

Cicero bellissimus.

Datum.

M.T.C.TERENTIAE.S.P.D.

SI vales bene est,ego quidem valeo.Valetudinẽ tuam velim cures diligẽtissime. Nã mihi,& scriptum,& nunciatũ est,te in febrim subito incidisse. Q̃ celeriter me fecisti de Cęsaris literis certiorem, fecisti mihi gratum.Item posthac si quid opus erit, si quid accíderit noui,facies vt sciã.Cura vt valeas.Vale.Datum.iiii.nonas Iunias.

M.T.C.TERENTIAE.S.P.D.

AD cęteras meas miserias accessit dolore Dolabellę valetudine, & Tulliæ omnino de omnibus reb⁹ nec quid consilii capiã,nec quid faciam,scio.Tu velim tuam,& Tullię valetudinem cures. Vale.

M.T.C.TERENTIAE.S.P.D.

QVid fieri placeret scripsi ad Põponium serius,q̃ oportuit.Cũ eo si locuta eris,intelliges quid fieri velim.Apertius scribi,quando ad illum scripseram, necesse non fuit. De ea re,& de cęteris rebus,q̃primum velim nobis literas mittas. Valetudinem tuã cura diligenter.Vale.septimo Idus Quin.

M.T.C.TERENTIAE.S.P.D.

SI vales bene est,valeo.Tullia nostra venit ad me pridie Idus Iunii:cui⁹ summa virtute,& singulari hũanitate grauiore etiã sum dolore affect⁹,nr̃a factũ esse negligẽtia,vt lõge alia in fortuna esset,atq̃ ei⁹ pietas ac dignitas postulabat.Nobis erat in aĩo Ciceronẽ ad Cęsarẽ mittere,& cũ eo Cn.Sallustium. Si profectus erit, faciam te certiorem. Valetudinem tuam diligenter cura. Vale.xiiii.Calẽ.Quin.

M.T.C.TERENTIAE.S.P.D.

QVod nos in Italiã saluos venisse gaudes, perpetuo gaudeas velim. Sed perturbati dolore animi, magnisq̃ iniuriis,metuo ne id,consilii ceperimus, qd̃ non facile explicare possimus.Quare quantũ potes adiuua.Quid aũt possis, mihi in mentem non venit.In viam q̃ te des hoc tẽpore,nihil est, & longũ est iter,& non tutum.Et non video quid prodesse possis,si veneris. Vale.Datum pridie Nonas Nouemb.Brundusii.

In viã des.

M.T.C.TERENTIAE.S.P.D.

QVod scripsi ad te proximis literis de nuncio remittendo,quę sit istius vis hoc tempore,& quę cõcitatio multitudinis,ignoro.Si metuẽdus iratus est,quies tũ ab illo nascetur fortasse.Totũ iudicabis quale sit:& qd̃ in miserrimis rebus minime miserum putabis,id facies.Vale.VII.Idus Quin.

TVLLIVS TERENTIAE,ET PATER TVLLIOLAE, DVABVS ANIMIS SVIS, ET CICERO MATRI OPTIMAE, ET SVAVISSIMAE SORORI.S.P.D.

Duab⁹ animis.

SI vos valetis,nos valemus.Vestrũ iam consiliũ est,non solũ meũ, quid sit vobis faciendũ.Si ille Romã modeste vẽturus,recte in pręsentia domi esse potestis.Sin homo amẽs diripiẽdã vrbẽ daturus est,vereor vt Dolabella ipse satis vobis ꝑdesse possit.Etiã illud metuo,ne iã intercludamini,vt cũ velitis exire nõ liceat.Reliquũ est,qd̃ ipsę optime cõsiderabitis, vestri similes fœminę sint ne Romę.Si.n.nõ sunt,videndũ est vt honeste vos esse possitis.Quomodocũ q̃ nũc res se habet,modo vt hęc vobis loca tenere liceat,bellissime vel mecum,vel in nostris ꝑdiis esse poteritis.Etiã illud verendũ est,ne breui tẽpore fames in Vrbe sit.His de rebus velim cũ Põponio,cũ Camillo,cũ q̃b⁹ vobis videbit,cõsideretis.Ad summã,aĩo forti sitis. Labienus rẽ meliorẽ fecit.Adiuuat etiã Piso,q̃ ab Vrbe discedit,& sceleris cõdẽnat generũ suum. Vos meę charissimę aĩę,q̃sępissime ad me scribite, & vos qd agatis, & qd istic agat. Quintus pater,& filius,& Rufus vobis salutẽ dicunt.Valete.VIII.Calen.Quin.Minturnis.

Ad summam.

Aĩę charissimę.

M.T.C.TERENTIAE SVAE.S.D.P.

SI vales bene est,valeo.Cõstitueramus,vt ad te antea scripseram, obuiam Ciceronem Cæsari mittere.Sed mutauimus consilium,quia de illius aduentu nihil audiebamus. De cæteris rebus,etsi nihil erat noui, tamen quid velimus,& quid hoc tempore pu-

temus opus esse, ex Sicca poteris cognoscere. Tulliam adhuc mecum teneo. Valetudinẽ tuã cura diligenter. Vale. XII. Calen. Quinti.

M.T.C. TERENTIAE SVAE. S.P.D.

ETsi eiusmodi tempora nostra sunt, vt nihil habeam, qd̃ aut a te literarum expectem, aut ipse ad te scribã, tamen nescio quo modo, & ipse vestras literas expecto, & scribo ad vos cum habeo qui ferat. Volumnia debuit in te officiosior esse, q̃ fuit: & id ip̃m quod fecit, potuit diligentius facere, & cautius. q̃q̃ alia sunt, quę magis curemus, magisq̃ doleamus. Quę me ita conficiunt, vt ii voluerunt, qui me de mea sententia detruserunt. Cura vt valeas.

M.T.C. TERENTIAE. S.D.

SI quid haberem, qd̃ ad te scriberem, facerem id, & pluribus verbis, & sępius. Nunc q̃ sunt negotia vides. Ego autẽ quomodo sim affectus, ex Lepta, & Trebatio poteris cognoscere. Tu fac, vt tuam, & Tullię valetudinem cures. Vale.

M.T.C. TERENTIAE, ET TVLLIOLAE SVIS. S.D.

Animæ meę.

Abesse Roma.

Mulieres.

COnsiderandum vobis etiã, atq̃ etiã animę meę diligẽter puto, quid faciatis: Romę ne sitis, an mecũ in aliquo tuto loco. Id non solũ meũ consiliũ est, sed etiã vestrum. Mihi veniunt in mentẽ hęc. Romę vos esse tuto posse per Dolabellam: eãq̃ rem posse nobis adiumento esse, siqua vis, aut si quæ rapinæ fieri cœperint. Sed rursus illud me mouet, q̃ video omneis bonos abesse Roma, & eos mulieres suas secũ habere. Hęc aũt regio, ĩ qua ego sum, nostrorũ est tum oppidorũ, tum etiã prędiorũ: vt & multũ esse mecum, & cum abieritis, cõmode, & in nostris prędiis esse possitis. Mihi nõ plane satis constat adhuc, vtrũ sit melius. Vos videte, qd̃ alię faciant isto loco fœminę: & ne cũ velitis exire, non liceat. Id velim diligẽter etiã, atq̃ etiã vobiscum, & cũ amicis cõsideretis. Domus vt propugnacula, & p̃sidiũ habeat Philotimo dicetis. Et velim tabellarios instituatis certos, vt quotidie aliquas a vobis literas accipiam. Maxime autem date operam, vt valeatis, si nos vultis valere. Octauo Calen. Formiis.

M.T.C. TERENTIAE. S.D.

IN maximis meis doloribus excruciat me valetudo Tulliæ nostræ. De qua nihil est, qd̃ ad te plura scribam. tibi. n. ęque magnę curę esse certo scio. Q̃z me propius vultis accedere, video ita esse faciendũ: etiam ante fecissem, sed me multa impedierunt, quæ ne nunc quidem expedita sunt. Sed a Pomponio expecto literas, quas ad me q̃primum perferendas cures velim. Da operam vt valeas.

M.T.C. TERENTIAE. S.P.D.

Labrum.

De Venusio.

IN Tusculanum nos venturos putamus, aut Nonis, aut postridie, ibi fac vt sint oia parata. Plures. n. fortasse nobiscum erunt, & vt arbitror, diutius tibi cõmorabimur. Labrum si in balneo non est, fac vt sit. Item cętera, quę sunt ad victum, & valetudinem necessaria. Vale. iiii. Calen. Octob. de Venusio.

M.T.C. TERENTIAE. S.P.D.

SI vales bene est, ego valeo. Da operam vt conualescas: quod opus erit, vt res, tempusq̃ postulat, prouideas, atq̃ administres, & ad me de omnibus rebus q̃sæpissime literas mittas. Vale.

M.T.C. TERENTIAE. S.P.D.

Tabellarii.

SI vales bene est, ego valeo. Nos quotidie tabellarios vestros expectamus: qui si venerint, fortasse erimus certiores, quid nobis faciendum sit: faciemusq̃ te statim certiorem. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale Calen. Septemb.

M.T.C. TERENTIAE. S.P.D.

SI vales bene est, valeo. Redditę mihi iam tandem sunt a Cæsare literę satis liberales, & ipse opinione celerius venturus esse dicitur. Cui vtrum obuiam procedã, an hic eum expectem, cum cõstituero, faciam te certiorem. Tabellarios mihi velim q̃primũ remittas. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. Pridie Calen. Sexti.

M.T.C. TERENTIAE. S.P.D.

SI vales bene est, valeo. Nos neq̃ de Cęsaris aduentu, neq̃ de literis, quas Philotimus habere dicitur, quicq̃ adhuc certi habemus. Si quid erit certi, faciam te statim certiorem. Valetudinem tuam fac vt cures. Vale. iii. Idus Sextilis.

M.T.C.EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER.XV.

M.T.C.M.F.PROCON.S.P.D.CONSS.PRAET.TR.PL.SENATVI P.Q.R. SI VOS.B.V.B.E.E.Q.V.

Tſi nõ dubie mihi nunciabat Parthos trãſiſſe Euphra tẽ cũ oĩbus fere ſuis copiis,tñ ꝙ arbitrabar a M.Bibulo ꝓcõſule certiora de his rebus ad vos ſcribi poſſe,ſtatuebã mihi nõ neceſſe eſſe publice ſcribere ea,q̃ de alterius prouicia nunciarent. Poſtea vero q̃ certiſſimis auctoribus,legatis,nunciis,literis ſum certior factus, vel ꝙ tãta res erat,vel ꝙ nondũ audieramus Bibulũ in Syriã veniſſe,vel qa adminiſtratio huius belli mihi cũ Bibulo pene eſt cõmunis,q̃ ad me delata eſſent,ſcribenda ad vos putaui.Regis Antiochi Cõmageni legati primi mihi nunciarunt Parthorũ magnas copias Euphratẽ tranſire cœpiſſe.Quo nuncio allato, cũ eſſent nõnulli, qui ei regi minorẽ fidem habẽdã putarent,ſtatui expectandũ eſſe,ſi quid certius afferret.Ad.xiii.Calẽ.Octob.cũ exercitũ in Ciliciã ducerẽ,in finib⁹ Lycaoniꝗ̃ e Cappadocia mihi literę redditę ſunt a Tarchõdimoto,q fideliſſimus ſocius trãs Taurũ,amiciſſimuſꝙ Po.Ro.exiſtimat,Parcorẽ Orodi regis Parthorũ filiũ cũ permagno equitatu Parthico trãſiſſe Euphratẽ,& caſtra poſuiſſe Tybæ,magnũꝙ tumultũ eſſe in prouincia Syria excitatũ.Eodẽ die a Iãblicho Phylarcho Arabũ,quẽ hoĩes opinãt bene ſentire, amicũꝙ eſſe reipu.noſtrę,literę de iiſdẽ reb⁹ mihi redditę ſunt.His reb⁹ allatis, etſi intelligebã ſocios infirme animatos eſſe,& nouarũ rerũ expectatione ſuſpẽſos,ſperabã tñ eos,ad quos iã acceſſeram,quiꝙ noſtrã cõſuetudinẽ,ĩtegritatẽꝙ ꝓſpexerãt,amiciores Po.Ro.eſſe factos: Ciliciã aũt firmiorẽ fore,ſi equitatus noſtri particeps facta eſſet.Et ob eã cauſam,& vt opprimerent ii,q ex Cilicũ gẽte in armis eſſent,& vt hoſtis is,q eſſet in Syria,ſciret exercitũ Po.Ro.non modo nõ cedere his nũciis allatis,ſed etiã propius accedere,exercitũ ad Taurũ inſtitui ducere. Sed ſi quid apud vos auctoritas mea ponderis habet,in his ꝑſertim rebus,quas vos audiſtis,ego pene cerno, magnopere vos & hortor & moneo, vt his prouinciis ſerius vos qdẽ q̃ decuit, ſed aliqd tñ cõſulatis.Nos quẽadmodũ iſtructos,& qbus ꝑſidiis munitos ad tãti belli opinionẽ miſeritis,nõ eſtis ignari:qd ego negociũ nõ ſtultitia obcęcatus,ſed verecũdia deterrit⁹ nõ recuſaui.Neꝙ.n.vnq̃ vllũ periculũ tantũ putaui,qd ſubterfugere mallẽ, q̃ veſtræ auctoritati obtẽperare.Hoc aũt tpe res ſeſe ſic habet,vt niſi exercitũ tãtũ,quantũ ad maximũ bellũ mittere ſoletis,mature in has ꝓuincias miſeritis,ſummũ periculũ ſit,ne amittẽdę ſint oẽs hę ꝓuincię,qbus vectigalia Po.Ro.continent.Quãobrẽ vt in hoc prouinciali delectu ſpem habeatis aliquã,cauſa nulla eſt,neꝙ multi ſunt,& diffugiũt q ſunt,metu oblato.Et qd genus hoc militum ſit,iudicauit vir fortiſſim⁹ M.Bibulus in Aſia, qui cũ vos ei permiſiſſetis delectũ habere,noluerit.Nã ſociorũ auxilia propter acerbitatẽ,atꝙ iiurias imperii noſtri,aut ita imbecilla ſunt,vt nõ multũ nos iuuare poſſint,aut ita alienata a nobis,vt neꝙ expectãdũ ab iis,neꝙ cõmittẽdũ iis qcq̃ eſſe videat.Regis Deiotari & volũtatẽ & copias quãtęcũꝙ ſunt,noſtras eẽ duco.Cappadocia eſt inanis.Reliq reges,tyrãniꝙ, neꝙ opibus ſatis firmi, nec volũtate ſunt. Mihi in hac paucitate militũ certe anim⁹ nõ deerit. Spero ne cõſiliũ quidẽ.Quid caſurũ ſit, incertũ eſt. Vtinã ſaluti noſtrę cõſulere poſſimus,dignitati certe cõſulemus. Valete.

Motus Parthici.

Parcores.

Infirme animati.

Deiotarus

M.T.C.M.F.PROCON.S.P.D.CONSS.PRAET.TR.PL.SENATVI P.Q.R. SI.V.V.B.E.E.Q.V.

Vm Pridie Calẽ.Sextilis in ꝓuinciã veniſſem,neꝙ maturi⁹ ꝓpter itinerũ,& nauigationũ difficultatẽ venire potuiſſẽ, maxie cõuenire officio meo,reiꝙ pu.cõducere putaui,ꝓare ea, q̃ ad exercitũ,q̃ꝙ ad rẽ militarẽ ꝓtinerẽt. Quę cũ eſſẽt a me cura magis,& diligẽtia,q̃ facultate, & copia cõſtituta,nũciiꝙ, & literę de bello a Parthis in ꝓuiciã Syriã illato quotidie fere afferrent,iter mihi faciendũ ꝑ Lycaoniã,& ꝑ Iſauros,& ꝑ Cappadociã arbitrat⁹ ſum.Erat eẽ magna ſuſpitio Parthos,ſi ex Syria egredi,atꝙ irrũpere in eã ꝓuinciã conarent, iter eos ꝑ Cappadociã,ꝙ ea maxime pateret,eſſe facturos.Itaꝙ cũ exercitu ꝑ Cappadociæ partẽ eã, q̃

Parthos eos.

Cybistra. cũ Cilicia cõtinẽs est, iter feci, castraq; ad Cybistra, qd̃ oppidũ est ad montẽ Taurũ, locaui, vt Artuasdes rex Armeni⁹ quocũq; aĩo esset, sciret nõ ꝑcul a suis finib⁹ exercitũ Po. Ro. esse, & Deiotarũ fidelissimũ regẽ, atq; amicissimũ reip. nostrę, maxime cõiunctũ haberẽ, cuius & cõsilio & opib⁹ adiuuari posset resp. Quo cũ in loco castra haberẽ, eqtatũq; ĩ Cilicią misissem, vt & meus aduẽtus his ciuitatib⁹, q̃ in ea parte essent, nũciatus, firmiores aĩos hoĩm faceret, & ego mature qd agerẽt in Syria scire possẽ, tp̃s ei⁹ tridui, qd̃ in his castris morabar, in magno officio, & necessario mihi ponendũ putaui. Cũ. n. vestra auctoritas intercessisset, vt ego regẽ Ariobarzanẽ, Heusebẽ, & Philorhomęum tuerer, eiusq; regis salutẽ, incolumitatẽ, regnũq; defenderẽ, regi, regnoq; p̃sidio essem, adiũxissetisq; salutẽ ei⁹ regis Po. senatuiq; Ro. magnę curę esse, qd̃ nullo vnq̃ de rege decretũ esset a nostro ordine, existimaui me iudiciũ vestrũ ad regẽ deferre debere, eiq; p̃sidiũ meũ, & fidẽ, & diligẽtią polliceri, vt qñ salus ipsi⁹, ĩcolumitas regni mihi cõmẽdata esset a vobis, diceret si qd vellet. Quę cũ essẽ in cõsilio meo cũ rege locut⁹, initio ille oõnis suę vobis maximas, vt debuit, deinde etiã mihi gr̃as egit, q̃ ei ꝑmagnũ, & pho nificũ videbat, S.P.Q.R. tãtę curę esse salutẽ suã, meq; tãtã diligẽtią adhibere, vt & mea fides, & cõmẽdatiõis vr̃ę auctoritas p̃spici posset. Atq; ille prĩo, qd̃ mihi maximę lętitię fuit, ita mecũ locut⁹ est, vt nullas ĩsidias vitę suę, neq; regno diceret se aut ĩtelligere fieri, aut etiã suspicari. Cũ ei ego gratulat⁹ essẽ, idq; me gaudere dixissẽ, cohortat⁹ vt recordarẽt casũ illũ ĩter ĩtus paterni, & vigilãter se tuerẽt, atq; admonitu senat⁹ cõsuleret saluti suę, tũ a me discessit in oppidũ Cybistra. Postero aũt die, cũ Ariarate fratre suo, & cũ p̃ñis amicis maiorib⁹ natu ad me ĩ castra venit: ꝑturbatusq;, & flẽs, cũ idẽ & frater faceret, & amici, meã fidẽ, & vestrã cõmẽdationẽ ĩplorare cœpit. Cũ admirarer qd accidisset noui, dixit ad se ĩdicia manifestarũ insidiarũ esse delata, q̃ essẽt añ aduẽtũ meũ occultata, q̃ ii q ea patefacere possẽt, ꝑpter metũ reticuissẽt. Eo aũt tpe spe mei p̃sidii cõplureis ea, q̃ scirẽt, audacter ad se detulisse: in his amãtissimũ sui, summa pietate p̃ditũ fratrẽ dicere ea, q̃ me quoq; audiẽte dicebat, se sollicitatũ esse vt regnare vellet. Id viuo fr̃e suo accidere nõ potuisse, se tñ añ tp̃s illd̃ eã rẽ nũq̃ ĩ mediũ ꝑpter piculi metũ ꝑtulisse. Quę cũ esset locut⁹, monui regẽ, vt oẽm diligẽtią ad se cõseruãdũ adhiberet: amicosq; in p̃ris ei⁹ fide, atq; iudicio ꝑbatos hortat⁹ sũ, regis sui vitã docti casu acerbissimo p̃ris ei⁹ oĩ cura, custodiaq; defẽderẽt. Cũ rex a me equitatũ, cohortesq; de exercitu meo postularet, etsi ĩtelligebã vestro senatuscõsulto, nõ mõ posse me id facere, sed etiã debere, tñ cũ resp. postularet ꝑpter quotidianos ex Syria nũcios, vt q̃primũ exercitũ ad Cilicię fines adducerẽ, cũq; rex mihi patefactis iã ĩsidiis nõ egere exercitu Po. Ro. sed posse se suis opib⁹ defẽdere videret, illũ cohortat⁹ sũ, vt ĩ sua vita cõseruãda primũ regnare disceret: a qb⁹ p̃sexisset sibi ĩsidias paratas, ĩ eos vteret̃ iure regio: pœna afficeret eos, quos necesse eẽt, reliquos metu liberaret. Prę̃sidio exercit⁹ mei ad eoꝝ q in culpa essẽt, timorẽ poti⁹, q̃ ad contẽtionẽ vtereẽt. Fore aũt, vt oẽs qñ senatuscõsultũ nossẽt, ĩtelligerẽt me regi, si op⁹ eẽt, ex auctoritate vr̃a p̃sidio esse futurũ. Ita cõfirmato illo, ex eo loco castra moui, iter in Ciliciã facere instituí: cũ hac opiniõe e Cappadocia discederẽ, vt cõsilio vr̃o, casu ĩcredibili, ac pene diuino regẽ, quẽ vos honorificẽtissime appellassetis nullo postulãte, quẽq; meę fidei cõmẽdassetis, & cui⁹ salutẽ magnęvobis curę eẽ decreuissetis, me⁹ aduẽt⁹ p̃sẽtib⁹ ĩsidiis liberaret. Qd̃ ad vos a me scribi nõ alienũ putaui, vt ĩtelligeretis ex iis q̃ pene accidẽrũt, vos multo añ, ne ea accidẽrẽt ꝑuidisse: eoq; vos studiosi⁹ feci certiores, q̃ ĩ rege Ariobarzane ea mihi signa videor virtutis, ĩgenii, fidei, bene uolẽtięq; erga vos p̃sexisse, vt nõ sine cã tãtã curã ĩ ei⁹ vos salutẽ, diligẽtiãq; videamini cõtulisse. Valete. M.T.C.PROCON.M.CATONI.S.D.

Regnare quid.

Ariobarzanes.

Vm ad me legati missi ab Antiocho Cõmageno venissẽt in castra ad Iconiũ ad. iii. No. Sep. iiq; mihi nũciassẽt regis Parthorũ filiũ, quocũ esset nupta regis Armenioꝝ soror, ad Euphratẽ cũ maximis Parthoꝝ copiis, multarũq; ꝑterea gẽtiũ magna manu venisse, Euphratẽq; iã trãsire cœpisse, dicięq; Armeniũ regẽ ĩ Cappadociã ĩpętũ esse facturũ, putaui ꝑ nr̃a necessitudine me hoc ad te scribere oportere. Publice ꝑpter duas causas nihil scripsi, q̃ & ip̃m Cõmagenũ legati dicebãt ad senatũ statim nũcios, literasq; misisse: & existimabã M. Bibulũ ꝑcõsulẽ, q̃ circiter Id⁹ Sextilis ab Epheso in Syriã nauib⁹ ꝑfectus erat, q̃ secũdos vẽtos habuisset, iã in ꝑuinciã suã puenisse. Cui⁹ literis oĩa certiora platũ iri ad senatũ putabã. Mihi vt in hmõi re, tãtoq; bello, maximę curę est, vt q̃ copiis, & opib⁹ tenere vix possum⁹, ea mãsuetudine, & cõtinẽtia nostra, sociorũ fidelitate teneam⁹. Tu velim, vt cõsuesti, nos absenteis diligas, & defendas. Vale.

Ab Epheso

M.T.C.IMPE.M.CATONI.S.D.

SVmma tua auctoritas fecit,meũq; ꝓpetuũ de tua singulari virtute iudiciũ, vt magni mea interesse putarẽ,& res eas quas gessissem,tibi notas esse,& nõ ignorari a te,qua ęqtate,& cõtinẽtia tuerer socios, prouinciãq; administrarem.His.n.a te cognitis arbitrabar facilius me tibi,q̃ vellẽ probaturũ.Cũ in prouinciã pridie Calẽ.Sexti.venissem,& ꝓpter anni tẽpus ad exercitũ mihi cõfestim esse eundũ videretur,biduum Laodiceę fui,deinde Apameę quatri duũ,tridũ Synadis,totidẽ dies Philomeli.Quibus in oppidis cũ magni conuentus fuissent, multas ciuitates acerbissimis tributis,& grauissimis vsuris, & falso ęre alieno liberaui. Cũq; ante aduentũ meũ seditione quadã exercitus esset dissipat⁹,quinq; cohortes sine legato, sine Trib.militũ,deniq; etiã sine cẽturione vllo apud Philomelũ cõsedissent,reliquus exercit⁹ eẽt in Lycaonia,M.Mãneio legato ĩperaui,vt eas qnq; cohorteis ad reliquũ exercitũ duceret,co actoq; in vnũ locũ exercitu castra ĩ Lycaonia apud Iconiũ faceret.Qd cũ ab illo diligẽter eẽt actum,ego in castra ad.VII.Calẽ.Septẽ.veni,cũ interea superioribus dieb⁹ ex senatuscõsulto & euocatorũ firmã manũ,& eqtatũ satis idoneũ,& ppl'orũ liberorũ, regũq;,& socioꝝ auxilia volũtaria cõparauissem.Interim cũ exercitu lustrato iter in Ciliciã facere cœpissem,Calẽ.Septẽ.legati a rege Cõmageno ad me missi,ꝓtumultuose, neq; tñ nõ vere Parthos in Syriã trãsisse nũciauerũt. Quo audito vehemẽter sum cõmotus,cũ de Syria,tũ de mea ꝓuincia,de reliqua deniq; Asia.Itaq; exercitũ mihi ducendũ per Cappadocię regionẽ eã, q̃ Ciliciã attingeret,putaui.Nã si me in Ciliciã demisissem,Ciliciã quidẽ ipsam ꝓpter mõtis Amani naturã facile tenuissem.Duo sunt.n.aditus in Ciliciã ex Syria,quorũ vterq; paruis ꝑsidiis ꝓpter angustias intercludi põt:nec est qcq̃ Cilicia cõtra Syriã munitius.Sed me Cappadocia mouebat,q̃ patet a Syria,regesq; habet finitimos,q etiã si sunt amici nobis, tñ aperte Parthis ĩimici esse nõ audẽt.Itaq; in Cappadocia extrema nõ lõge a Tauro apud oppidũ Cybistra castra feci,vt & Ciliciã tuerer,& Cappadociã tenẽs noua finitimorũ cõsilia impedirẽ.Interea in hoc tanto motu,tãtaq; expectatione maximi belli,rex Deiotar⁹, cui nõ sine causa plurimũ semp & meo, & tuo,& senatus iudicio tributũ est,vir cũ beneuolẽtia,& fide erga Po.Ro.singulari,tũ ꝑstãti magnitudine,& animi,& cõsilii,legatos ad me misit,se cũ oĩb⁹ suis copiis in mea castra eẽ venturũ.Cuius ego studio,officioq; cõmotus,egi ei ꝑ literas gratias,idq; vt maturaret,hortatus sum.Cũ aũt ad Cybistra ꝓpter rationẽ belli quinq; dies essem cõmoratus,regẽ Ariobarzanẽ,cuius salutẽ a senatu te auctore cõmendatã habebã,ꝑsentibus insidiis neq; opinantẽ liberaui:neq; solũ ei saluti fui,sed etiã curaui,vt cũ auctoritate regnaret.Metrã,& eũ quem tu diligẽter mihi cõmẽdaras Atheneũ, ĩportunitate Athenaidis exilio multatos,maxima apud regẽ auctoritate,gratiaq; cõstitui. Cũq; magnũ bellũ in Cappadocia concitaret,si sacerdos armis se,qd facturus putabat,defenderet,adolescẽs & equitatu,& peditatu,& pecunia paratus, & toto iis,qui nouari aliqd volebãt,perfeci vt e regno ille discederet,Rexq; sine tumultu, ac sine armis,omi auctoritate aulę cõmunita,regnũ cũ dignitate obtineret.Interea cognoui multorũ literis,atq; nunciis magnas Parthorũ copias Arabũ ad oppidũ Antiochiã accessisse, magnũq; eorũ equitatũ, q in Ciliciã trãsisset,ab equitatu in eorũ turmis, & a cohorte ꝓtoria,q̃ erat Epiphaneę ꝑsidii causa,occidione occisum. Quare cũ videre a Cappadocia Parthorũ copias auersas nõ lõge a finibus esse Cilicię,q̃ potui maximis itinerib⁹ ad Amanũ exercitũ duxi.Quo vt veni,hostẽ ab Antiochia recessisse,Bibulũ Antiochię esse cognoui. Deiotarũ cõsestim iã ad me veniẽtẽ cũ magno & firmo eqtatu,& peditatu,& cũ oĩb⁹ suis copiis certiorẽ feci,nõ videri esse causam,cur abesset a regno:meq; ad eũ si qd forte noui accidisset,statim literas,nũciosq; missurũ esse.Cũq; eo aio venissem,vt vtriq; prouicię,si ita tp̃s ferret,subuenirẽ, tamen id quod iam ante constitueram, vehementer interesse vtriusq; prouiciæ pacare Amanum,& perpetuum hostem ex eo monte tollere,agere perrexi.Cũq; me discedere ab eo monte simulassem,& alias parteis Cilicię petere,abessemq; ab Amano iter vni⁹ diei, & castra apd Epiphaneam fecissem ad quartum Idus Octobris,cum aduesperasceret,expedito exercitu ita noctu iter feci,vt ad.III.Idus Octobris cum lucesceret,in Amanum ascenderem, distributisq; cohortibus,& auxiliis,cum aliis Quintus frater legatus mecum simul,aliis C. Pontius legatus,reliquis Marcus Manneius,& Lucius Tulleius legati præessent, plerosq; nec opinanteis oppressimus,qui occisi,captiq; sunt,interclusi reliqui.Fugeranam autem,quę fuit non vici instar,sed vrbis,q̃ erat Amani caput,itemq; Sepyram, & Ceminorim,acriter, & diu repugnã-

Magni mea interesse.

Aditus ex Syria in Ciliciã.

Deiotari laudes.

Sacerdos.

Qꝫ potui maximis itinerib⁹.

Partes.

Aduesperasceret.

Fugerana vrbis instar.

Anteluca-nũ tẽpus.
Arę Alexã.
Pindenisũ.
Tebarani.
Supplica-tio togata decreta.
Causa defẽ denda.
Inanis glo-ria vitanda
Sacerdotiũ
Augur Ci.
Clientelę.
Cyprus in-sula &c.

tibus,Põtino illã partẽ Amani tenẽte,ex antelucano tẽpore vsq; ad horã diei decimã,magna multitudine hostiũ occisa cepim⁹,castellaq; sex capta,cõplura incẽdimus. His reb⁹ ita gestis castra in radicib⁹ Amani habuim⁹ apud Aras Alexãdri quatriduũ,& in reliquiis Amani delendis,agrisq; vastãdis,q̃ pars ei⁹ mõtis meę prouincię est,id tẽpus oẽ cõsumpsim⁹. Confectis his rebus ad oppidũ Eleuchẽcilicũ Pindenisum exercitũ adduxi:qd̃ cũ esset altissimo,& munitissimo loco,ab hisq; incoleret, q ne regib⁹ quidẽ vnq̃ paruissent,cũ & fugitiuos reciperẽt, & Parthorũ aduẽtũ acerrime expectarẽt, ad existimationẽ imperii pertinere arbitratus sum, cõprimere eorũ audaciã: quo facilius etiã cęterorũ animi,q alieni essent ab īperio nostro,frã gerentur. Vallo,& fossa circũdedi,sex castellis,castrisq; maximis sepsi: aggere,vineis, turrib⁹ oppugnaui:vsusq; tormẽtis multis,multis sagittariis,magno labore meo,sine vlla molestia, sumptuve sociorũ,septimo quinquagesimo die rẽ cõfeci,vt oĩbus partibus vrbis disturbatis, aut incẽsis,cõpulsi in potestatẽ meã peruenirent. His erant finitimi pari scelere,& audacia Tebarani. Ab his Pindeniso capto obsides accepi. Exercitũ in hyberna dimisi. Quint. fratrẽ negotio p̃posui,vt in vicis,aut captis,aut male pacatis exercitus collocaret. Nũc velim tibi sic p suadeas,si de his reb⁹ ad senatũ relatũ sit,me existimaturũ sũmã mihi laudẽ tributã,si tu honorẽ meũ sentẽtia tua cõprobaris. Idq; etsi talib⁹ de reb⁹ grauissimos hoĩes,& rogare solere, & rogari scio,tñ admonẽdũ potius te a me,q̃ rogandũ puto. Tu es.n.is,q me tuis sentẽtiis sępissime ornasti,q oratione,q p̃dicatione,q summis laudib⁹ in senatu,in cõcionibus ad cęlum extulisti. Cuius ego semp tanta esse verborũ põdera putaui, vt vno verbo tuo cũ mea laude cõiuncto,oĩa cõsequi me arbitrarer. Te deniq; memini,cũ cuidã clarissimo, atq; optimo viro supplicationẽ nõ decerneres,dicere te decreturũ,si referret ob eas res,quas is consul in vrbe gessisset. Tu idẽ mihi supplicationẽ decreuisti togato,nõ vt multis rep. bene gesta, sed, vt ne mini,repu. cõseruata. Mitto q̃ inuidiã,q̃ pericula,q̃ omeis meas tẽpestates,& subieris,& multo etiã magis, si p me licuisset, subire paratissim⁹ fueris: q̃ deniq; inimicũ meũ, tuũ inimicũ putaris:cuius etiã interitũ,vt facile ĩtellígerẽ,mihi quãtũ tribueres,Milonis causa in senatu defendẽda approbaris. A me aũt hęc sunt p̃fecta,q̃ ego in beneficii loco non pono,sed in veri testimonii,atq; iudicii:nõ vt p̃stantissimas tuas virtutes tacitus admirarer: quis.n.idẽ non facit? sed in oĩbus orationib⁹,sentẽtiis dicẽdis,causis agẽdis,oĩbus scriptis,gręcis,latinis, omni deniq; varietate literarũ mearũ,te nõ modo iis quos vidissem⁹,sed iis de q̃bus audissem⁹,oĩbus anteferrẽ. Quęres fortasse,quid sit,q̃ ego nescio qd gratulationis & honoris a Senatu tãti ęstimẽ:agã iã tecũ familiariter,vt est & studiis,& officiis nostris mutuis, & summa amicitia dignũ,& necessitudine etiã paterna. Si quisq̃ fuit vnq̃ remotus,& natura,& magis etiã,vt mihi qdẽ sentire videor,ratiõe atq; doctrina ab inani laude,& sermonib⁹ vulgi,ego p̃fecto is sum. Testis est cõsulatus meus,in quo,sicut in reliqua vita,fateor ea me studiose secutũ, ex q̃bus vera gloria nasci posset:ipsam quidẽ gloriã p se nunq̃ putaui expetendã. Itaq; & prouinciã ornatã,& spem nõ dubiã triũphi neglexi. Sacerdotiũ deniq;,cũ (quẽadmodũ te existimare arbitror) nõ difficillime cõseq possem, nõ appetiui. Idẽ post iniuriã acceptã,quã tu reip. calamitatẽ semp appellas,meã nõ modo nõ calamitatẽ,sed etiã gloriã,studui q̃ornatissima Senatus populiq; Ro. de me iudicia intercedere. Itaq; & Augur postea fieri volui,qd̃ antea neglexerã, & eũ honorẽ,q a Senatu tribui reb⁹ bellicis solet,neglectũ a me olim,nũc mihi expetendũ puto. Huic meę voluntati,in qua inest aliqua vis desiderii,ad sanandũ vulnus iniurię,vt faueas adiutorq; sis,qd̃ paulo añ me negarã rogaturũ,vehemẽter te rogo:sed ita, si non ieiunũ hoc nescio qd,qd̃ ego gessi,& contẽnendũ videbit, sed tale,atq; tantũ,vt multi nequaq̃ parib⁹ rebus honores summos a senatu cõsecuti sint. Equidẽ etiã mihi illud aĩaduertisse videor,(Scis em q̃ attẽte te audire soleã) te nõ tã res gestas,q̃ mores,instituta,atq; vitã imperatorũ spectare solere in habẽdis,aut non habendis honoribus. Qd̃ si in mea causa considerabis, reperies me exercitu ĩbecillo cõtra metũ maximi belli firmissimũ p̃sidiũ habuisse,ęqtatẽ,& continẽtiã. His ego subsidiis ea sum cõsecut⁹,q̃ nullis legionib⁹ cõsequi potuissem,vt ex alienissimis sociis amicissimos,ex infidelissimis firmissimos reddere,animosq; nouarũ rerũ expectatione suspẽsos ad veteris imperii beneuolentiã traducerẽ. Sed nimis hęc multa de me,p̃sertim ad te,a quo vno oĩm sociorũ querelę audiunt:cognosces ex iis,q meis institutis se recreatos putãt. Cũq; oẽs vno ꝓpe cõsensu,de me apud te ea,q̃ mihi optatissima sunt,p̃dicabũt,tũ duę maximę clientelę tuę Cyprus insula,& Cappadocię regnũ,tecũ de me loquent. Puto etiã regẽ Deiotarũ,q vni tibi est maxime necessari⁹. Quę si etiã maiora sũt,& in oĩb⁹ seculis pauciores vi

rí reperti ſunt,q ſuas cupiditates,q̃ qui hoſtiũ copias vincerent,eſt pfecto tuũ,cũ ad res bellicas hęc q̃ rariora & difficiliora ſunt,genera virtutis adiũxeris ipas etiã illas res geſtas iuſtiores eſſe,& maiores putare.Extremũ illud eſt,vt quaſi diffidẽs rogationi meę,philoſophiã ad te allegẽ,qua nec mihi charior vlla vnq̃ res in vita fuit,nec hoim generi maius a deis mun⁹ vllũ eſt datũ.Hęc igit,q̃ mihi tecũ cõmunis eſt ſocietas ſtudiorũ, atq; artiũ noſtrarũ, qbus a pueritia dediti,ac deuincti,ſoli propemodũ philoſophiã illã verã,& antiquã,quę quibuſdam otii eẽ,ac deſidię videtur,in forũ,atq; in rẽpu.atq; in ipſam aciem pene deduximus,tecũ agit de mea laude,cui negari a Catone fas eſſe non puto. Quamobrem ſic tibi perſuadeas velim, ſi mihi tua ſententia tributus honos ex meis literis fuerit, me exiſtimaturũ cum auctoritate tua,tum beneuolentia erga me,mihi quod maxime cupierim,contigiſſe. Vale.

Philoſophia.

M.CATO.M.T.C.IMPE.S.P.D.

Vod & reſpu.me,& noſtra amicitia hortat,libenter facio,vt tuã virtutẽ, innocentiã,diligẽtiã cognitã in maximis rebus,domi togati,armati foris,pari induſtria adminiſtrare gaudeã.Itaq; qd p meo iudicio facere potui,vt innocẽtia,cõſilioq; tuo defenſã puiciã, ſeruatũ Ariobarzanis cũ ipo rege regnũ, ſociorũ reuocatã ad ſtudiũ imperii noſtri voluntatẽ,ſentẽtia mea,& decreto laudarẽ,feci.Supplicationẽ decretã,ſi tu qua in re nihil fortuito, ſed ſumma tua rõne,& cõtinẽtia reip.puiſum eſt,diis imortalib⁹ gratulari nos,q̃ tibi referre acceptũ mauis,gaudeo.Q; ſi triũphi progatiuã putas ſupplicationẽ,& idcirco caſum potius,q̃ te laudari mauis,neq; ſupplicationẽ ſequit ſemp triumphus,& triumpho multo clarius eſt ſenatũ iudicare potius mãſuetudine, & inocẽtia imperatoris puinciã,q̃ vi militũ aut benignitate deorum retentã,atq; cõſeruatã eſſe.Qd ego mea ſentẽtia cẽſebã, atq; hęc ego idcirco ad te cõtra conſuetudinẽ meã pluribus ſcripſi,vt qd maxime volo exiſtimes me laborare,vt tibi perſuadeam,me & voluiſſe de tua maieſtate, qd ampliſſimũ ſum arbitratus, & qd tu maluiſti factũ eſſe gaudere. Vale,& nos dilige,& inſtituto itinere ſecuritatẽ diligentiãq; ſociis, & reip.pſta.

Tuã virtutem togati.

M.T.C.M.CATONI S.P.D.

Aetus ſum laudari me,inquit Hector, opinor apud Neuiũ,abs te pater laudato viro.Ea eſt.n.profecto iucũda laus,q̃ ab iis proficiſcit,qui ipſi in laude vixerunt.Ego vero vel gratulatione literarũ tuarũ, vel teſtimoniis ſentẽtię dictę nihil eſt qd me nõ affecutũ putem.Idq; mihi tũ ampliſſimũ,tũ gratiſſimũ eſt,te libẽter amicitię dediſſe, qd liquido veritati dares.Et ſi nõ modo vnus,verũ etiã multi Catones eſſent in ciuitate noſtra, in qua vnũ extitiſſe mirabile eſt,quem ego currũ,aut quã lauream cũ tua laudatione conferrẽ.Nam ad meũ ſenſum,& ad illud ſyncerũ,ac ſubtile iudiciũ nihil poteſt eſſe laudabilius,q̃ ea tua oratio, q̃ eſt ad me perſcripta a meis neceſſariis.Sed cauſam meę volũtatis,nõ em̃ dicam cupiditatis,expoſui tibi ſuperioribus literis.Quę etiã ſi parũ iuſta tibi viſa eſt,hanc tñ habet rationẽ,vt non nimis concupiſcendus honos,ſed tñ ſi deferatur a ſenatu, minime aſpernãdus eſſe videatur. Spero autem illum ordinem pro meis ob rempu.ſuſceptis laboribus,me non indignum honore,vſitato pręſertim exiſtimaturũ.Quod ſi ita erit,tantũ ex te peto,quod amiciſſime ſcribis,vt cum tuo iudicio,qd ampliſſimũ eſſe arbitraris,mihi tribueris, ſi id quod maluero acciderit,gaudeas.Sic em̃ feciſſe te, & ſcripſiſſe, & verius ſenſiſſe video: reſq; ipſa declarat tibi illum honorem noſtrum ſupplicationis fuiſſe iucundũ,q; ſcribendo affuiſti.Hæc enim ſenatuſcõſulta nõ ignoro ab amiciſſimis eius,cuius de honore agitur,ſcribi ſolere.Ego,vt ſpero, te propediem videbo:atq; vtinam repub.meliore,q̃ timeo. Vale.

Laudari a laudato.

Laus iucunda.

Cato.

M.T.C.PROCONS.M.MARCELLO CON.S.P.D.

TE & pietatis in tuos,& animi in rẽpu.& clariſſimi atq; optimi conſulatus C.Marcello cõſule facto fructũ cepiſſe vehemẽter gaudeo.Non dubito quin pſentes ſentiant. Nos quidẽ lõginqui,& a te ipo miſſi in vltimas gẽteis,ad cęlũ mehercule tollim⁹ veriſſimis,ac iuſtiſſimis laudib⁹.Nã cũ te a pueritia tua vnice dilexerim,tuq; me in omni genere ſemp ampliſſimũ eſſe,& volueris,& iudicaris,tũ hoc vel tuo facto,vel Po.Ro.de te iudicio multo acri⁹,vehemẽtiuſq; diligo,maximaq; lętitia afficior,cũ ab hoib⁹ prudẽtiſſimis,viriſq; optimis, oib⁹ dictis,factis,ſtudiis,inſtitutis,vel me tui ſimilẽ eſſe audio,vel te mei.Vnũ vero ſi addis ad pclariſſimas res cõſulatus tui,vt aut mihi ſuccedat q̃primũ aliqs, aut ne qd accedat tẽporis ad id,qd tu mihi,& ſenatuſcõſulto,& lege finiſti,oia me per te cõſecutũ putabo.

Cura vt valeas,& me absentē diligas,atq; defendas.Quę mihi de Parthis nūciata sunt, qa nō putabā a me etiā nūc scribenda esse publice,propterea ne pro familiaritate quidē nostra voluí ad te scribere,ne cū ad consulē scripsissem,publice viderer scripsisse. Vale.

M.T.C.PROCONS.C.MARCELLO CONS.DESIG.S.P.D.

Honorē tibi deos fortunare volo.

Diligere. Amare.

MAxima sum lętitia affectus,cū audiui te cōsulē factū esse, eūq; honorem tibi Deos fortunare volo, atq; a te pro tua, parētisq; tui dignitate administrari. Nam cū te semper dilexi,amauiq;,cū mei amantissimū cognoui in omni varietate rerū mearū,tum patris tui pluribus beneficiis, vel defensus tristibus temporibus,vel ornatus secūdis, necesse est vt & sim totus vester, & esse debeam.Cū pſertim matris tuę grauissimæ,atq; optimæ fœminæ,maiora erga salutē,dignitatemq; meam studia,q̄ erant a muliere postulanda,perspexerim. Quapropter a te peto maiorem in modū,vt me absentē diligas,atq; defendas. Vale.

M.T.C.PROCON.M.MARCELLO COLLEGAE.S.D.P.

MArcellum tuū cōsulē factū,teq; ea lętitia affectum esse, quā maxime optasti, mirum in modum gaudeo,idq; cum ipsius causa,tum q; te omnibus secundissimis rebus dignissimū iudico, cuius erga me singularem beneuolentiā, vel in labore meo,vel in honore perspexi. Totam deniq; domū vestram, vel salutis,vel dignitatis meę studiosissimā,cupidissimāq; cognoui.Quare gratum mihi feceris,si vxori tuæ Iunię grauissimæ,atq; optimæ fœminæ,meis verbis eris gratulatus.A te id,quod suesti,peto,me absentem diligas,atq; defendas. Vale.

M.T.C.IMP.C.MARCELLO CONS.DESIG.S.P.D.

QVando id accidit,qd maxime mihi fuit optatū, vt oīm Marcellorū, Marcellinorum etiā,(mirificus.n.nominis,ac generis vestri fuit erga me semper animus).Quando ergo ita accidit,vt omniū vestrū studio tuus cōsulatus satisfacere posset,in quē meę res gestę,lausq;,& honor earū potissimū incideret, peto a te id,qd facillimū factu sit,non aspernante,vt confido,senatu, vt q̄honorificentissimū senatusconsultū literis meis recitatis faciendū cures.Si mihi tecū minus esset,q̄ est cū tuis oībus,allegarē ad te illos,a qbus intelligis me pcipue diligi. Patris tui beneficia in me sunt amplissima.Neq;.n.saluti meę,neq; honori amicior quisq̄ dici potest.Frater tuus quāti me faciat,semperq; fecerit,esse hominem qui ignoret,arbitror nemi nem.Domus tua deniq; tota me semper omnibus summis officiis pſecuta est. Neq; vero tu in me diligendo cuiq̄ concessisti tuorū.Quare a te peto maiorem in modū, vt me per te q̄ornatissimum velis esse,meāq; & in supplicatione decernenda, & in cęteris rebus existimationē satis tibi esse commendatam putes. Vale.

Hominem neminem.

M.T.C.IMP.C.MARCELLO CONS.DESIG.S.P.D.

QVantę tibi curę meus honos fuerit,& q̄ idem extiteris consul in me ornādo & amplificādo,qui fueras semp cū parētibus tuis, & cū tota domo, etsi res ipsa loquebat,cognoui tñ ex meorū oīm literis.Itaq; nihil ē tātū,qd ego nō tua causa debeā, facturusq; sim nō studiose, ac libenter. Nā magni interest, cui debeas:debere aūt nemini malui,q̄ tibi,cui me cū studia cōmunia, beneficia paterna,tuaq; iam ante cōiunxerant,tum accedit, mea quidē sententia maximū vinculū,q; ita rēpu.geris,atq; gessisti,qua mihi charius nihil est,vt quantū tibi oēs boni debeant,quo minus tantundē ego vnus debeā,non recusem. Quāobrē tibi velim hi sint exitus,quos mereris,& quos fore cōfido.Ego,si me nauigatio nō morabitur, quę incurrebat in ipsas Etesias,propediem te,vt spero,videbo. Vale.

Etesiæ.

M.T.C.IMP.L.PAVLO CONS.DESI.S.P.D.

SI mihi nūq̄ fuit dubiū, quin te populus Ro.pro tuis summis in rēpu. meritis,& p amplissima familię dignitate,summo studio,cūctis suffragiis cōsulem facturus esset, tñ incredibili lętitia sum affectus, cū id mihi nūciatū est: eūq; honorē tibi deos fortunare volo,a teq; ex tua,maiorūq; tuorū dignitate administrari. Atq; vtinā pręsens illū diem mihi optatissimum videre potuissem,proq; tuis amplissimis erga me studiis, atq; bñficiis tibi operā meā, studiūq; nauare.Quā mihi facultatē,quādo hic nec opinatus,† & improuisus puinciæ casus eripuit,tñ vt te consulem rēpub. pro tua dignitate gerentem videre possim,magnopere a te

Nauare tibi operam.

† nec īprouisus.

peto,vt operã des,efficias,ne quid mihi fiat iniuriẹ,neve quid tẽporis ad meũ annuũ munus accedat.Qd̃ si feceris,magnus ad tua pristina erga me studia cumulus accedet. Vale.

M.T.C.IMP.L.PAVLO CONS.S.P.D.

MAxime mihi fuit optatũ Romæ esse tecũ multas ob causas, sed p̃cipue vt & in petẽdo,& in gerẽdo cõsulatu meũ debitũ tibi studiũ perspicere posses. At petitionis qdẽ tuẹ ratio mihi semp fuit explorata,sed tñ nauare operã volebã.In consulatu vero cupio eqdẽ te minus habere negotii: sed moleste fero me cõsulẽ tuũ studiũ adolescẽtis perspexisse:te meũ cũ id ętatis sim,perspicere nõ posse.Sed ita,fato nescio quo cõtigisse arbitror, vt tibi ad me ornãdũ semp detur facultas,mihi ad remunerandũ nihil suppetat,p̃ter volũtatẽ.Ornasti consulatũ, ornasti reditũ meũ.Incidit meũ tẽpus rerũ gerẽdarũ in ip̃m cõsulatũ tuũ.Itaq; cũ & tua summa amplitudo,& dignitas,& meus magnus honos,magnaq; existimatio postulare videat,vt a te plurimis verbis cõtẽdã,ac petã,vt q̃honorificẽtissime Senatuscõsultũ de meis reb⁹ gestis faciẽdũ cures,nõ audeo vehemẽter a te cõtẽdere,ne aut ipse tuẹ perpetuẹ cõsuetudinis erga me oblitus esse videar,aut te oblitũ putẽ. Quare vt te velle arbitror,ita faciã,atq; ab eo,quẽ oẽs gẽtes sciũt de me optime meritũ,breuiter petã.Si alii cõsules essent,ad te potissimũ Paule mittere,vt eos mihi q̃amicissimos redderes. Nũc cũ tua summa potestas,summaq; auctoritas,notaq; o̅ibus nostra necessitudo sit,vehemẽter te rogo,vt & q̃honorificẽtissime cures decernẽdũ de meis reb⁹ gestis,& q̃celerrime.Dignas res esse & honore,& gratulatione cognosces ex iis literis quas ad te,& collegã,& Senatũ publice misi:omniũq; mearũ reliquarũ rerũ, maximeq; existimationis meæ procurationẽ susceptã velim habeas.In primisq; tibi curæ sit, qd̃ abs te superioribus quoq; literis petiui,ne mihi tempus prorogetur.Cupio te cõsulẽ videre,omniaq; quæ spero cũ absens, tum etiã præsens te consule assequi. Vale.

Operam nauare.

M.T.C.C.CASSIO PROQVAEST.S.P.D.

MArcũ Fabiũ,q̃ mihi amicũ tua cõmendatione das,nullũ in eo facio quẹstũ. Multi.n.anni sunt,cũ ille in ære meo est, & a me diligit ꝓpter summã eius humanitatẽ,& obseruãtiã.Sed tñ,q̃ ab eo egregie diligeris, multo ei amicior sum factus.Itaq;,q̃q̃ p̃fecerint literẹ tuæ,tñ aliquãto plus cõmẽdationis apud me habuit animus ipsius erga te mihi p̃spectus & cognitus. Sed de Fabio faciemus studiose q̃ rogas, tu multis de causis vellẽ me cõuenire potuisses.Primũ,vt te,quẽ iãdiu plurimi facio,tãto iteruallo videre.Deide vt tibi,qd̃ feci p̃ literas, possem p̃sens gratulari.Tũ vt quibus de rebus vellemus,tu tuis,ego meis inter nos cõmunicaremus.Postremo vt amicitia nostra,q̃ summis officiis ab vtroq; culta est,sed lõgis interuallis tẽporis interruptã cõsuetudinẽ habuit,cõfirmaret vehementius. Id quãdo nõ accidit,vtemur bono literarũ,& eadẽ fere absentes,q̃ si corã essem⁹, cõseq̃mur. Vnus scilicet ille fructus q̃ in te videdo est,p̃cipi literis nõ potest,alter gratulationis est,& is quidẽ exilior,q̃ si tibi,te ip̃m intuẽs gratularer.Sed tñ & feci ante,& facio nũc,tibiq; cũ ꝓ rerũ magnitudine,quas gessisti,tũ ꝓ opportunitate tẽporis gratulor,q̃ te de ꝓuincia decedẽtẽ summa laus,& summa gratia ꝓuincię ꝓsecuta est. Tertiũ est,vt id qd̃ de nostris rebus corã cõmunicassemus inter nos,cõficiamus idẽ literis.Ego cęterarũ rerũ causa tibi Romã ꝓperãdũ magnope cẽseo.Nã & ea q̃ reliqui,tranquilla de te erãt,& hac tua recẽti victoria tã clarũ aduentũ tuũ fore intelligo.Sed si q̃ sunt onera tuoꝝ,si tãta sunt vt ea sustinere possis, nihil tibi erit lautius,nihil gloriosius.Sin maiora,cõsidera,ne in alienissimũ tẽpus cadat aduentus tuus.Hui⁹ rei totũ cõsiliũ tuũ est.Tu.n.scis qd sustinere possis. Si potes,laudabile,atq; popular est.Sin plane nõ potes,absens hoĩm sermones facili⁹ sustinebis.De me aũt idẽ tecũ iis agolis,qd̃ supioribus egi,vt omneis tuos ĩ eo cõtẽdas,ne qd mihi ad hãc prouinciã,quã & Senatus & Populus annuã esse volũt,tẽporis ꝓgeat.Hoc a te ita cõtẽdo, vt in eo fortunas meas positas putẽ.Habes Paulũ nostrũ nostri cupidissimũ,est Curio,est Furnius.Sic velim enitare,quasi in eo sint mihi oĩa.Extremũ illud est de iis q̃ ꝓposuerã,confirmatio nostrẹ amicitię,de qua pluribus verbis nihil opus est.Tu puer me appetisti: ego aũt semp ornamẽto te mihi fore duxi.Fuisti etiã p̃sidio tristissimis meis tẽporibus.Accessit post tuũ discessum familiaritas mihi cũ Bruto tuo maxima.Itaq; in vestro ingenio,& industria mihi plurimũ, & suauitatis,& dignitatis cõstitutũ puto.Id tu,vt tuo studio cõfirmes,te vehemẽter rogo:literasq; ad me,& continuo mittas,& cũ Romam veneris,q̃sæpissime. Vale.

In ęre meo.

Gratul.

Ornamẽto præsidioq; esse.

Epistolarum familiarium

M.T.C.C.CASSIO.S.P.D.

PTsi vterq; nostrũ spe pacis,& odio ciuilis sanguinis abesse a belli necessaria ptinacia voluit,tñ quãdo eius cõsilii princeps ego fuisse videor,plus fortasse tibi pstare ipse debeo,q̃ a te expectare. Etsi,vt sępe soleo mecũ recordari,sermo familiaris meus tecũ,& itẽ mecũ tuus adduxit vtrũq; nostrũ ad id cõsiliũ,vt vno plio putaremus si nõ totã causam, at certe nostrũ iudiciũ definiri cõuenire, neq; quisq̃ hãc nostrã sententiã vere vnq̃ rephẽdit. Prętereo,q arbitrant melius esse deleri oĩno rẽp.q̃ imminutã, & debilitatã manere. Ego aũt ex interitu eius nullã spem scilicet mihi pponebã, ex reliquiis magnã. Sed ea sunt cõsecuta,vt magis mirũ sit accidere illa potuisse,q̃ nos nõ vidisse ea futura,nec cũ hoĩes essemus,diuinare potuisse. Eqdẽ fateor meã cõiecturã hãc fuisse,vt illo quasi quodã fatali plio facto,& victores cõmuni saluti cõsulere vellent,& victi suę. Vtrũq; aũt positũ esse arbitrari in celeritate victoris. Quę si fuisset,eãdẽ clemẽtiã expta esset Aphrica, quã cognouit Asia,quã etiã Achaia,&,vt opinor,ipso legato,ac depcatore. Amissis aũt tẽporib⁹ q̃ plurimũ valẽt,psertim in bellis ciuilibus,interpositus ann⁹ alios induxit vt victoriã speraret,alios vt ipm vinci cõtemneret: atq; horũ maloꝝ oĩm culpã fortuna sustinet. Quis.n.aut Alexandrini belli tãtã morã huic bello adiũctũ iri,aut nescio quẽ istũ Pharnacẽ Asię terrorẽ illaturũ putaret? Nos tñ in cõsilio pari, casu dissimili vsi sumus. Tu.n.eã ptẽ pętisti,vt & cõsiliis interesses,& qd maxime curã leuat,futura animo pęrspicere posses. Ego qui festinaui vt Cæsarem in Italia videre,(Sic enim arbitramur) eũq; multis honestissimis viris conseruatis redeũtẽ,ad pacẽ currẽtẽ,vt aiũt,incitarẽ,ab illo longissime,& absum,& abfui. VERSOR aũt in gemitu Italiæ,& in vrbis miserrimis querelis,qbus aliqd opis fortasse ego pro mea,tu pro tua,pro sua quisq; pte ferre potuisset, si auctor affuisset. Quare velim pro tua erga me beneuolẽtia,scribas ad me qd videas,qd sentias,qd expectãdũ,quid agẽdũ nobis existimes. Magni erũt mihi tuæ literę:atq; vtinã primis illis quas Luceria miseras,paruissem.sine vlla em̃ molestia dignitatem meam retinuissem. Vale.

Magni erũt literæ.

M.T.C.C.CASSIO.S.P.D.

DVto te iã suppudere, cũ hæc tertia epistola ante te oppressit, q̃ tu schedulã, aut literã,sed nõ vrgeo. Lõgiores.n.expectabo,vel potius exigã. Ego si semp haberẽ cui darẽ,vel ternas in hora darẽ. Fit em̃ nescio qd, vt quasi corã adesse videare,cũ scribo aliqd ad te. Neq; id κατ' εἴδωλον φαντασίας vt dicũt tui amici noui,q putãt etiam διαυκλικὰς φαντασίας spectris Catianis excitari. Nã ne te fugiat Catius insup Epicureus,q nuper est mortuus,quæ ille Gargatius etiã ante Democritus εἴδωλα, hic spectra nominat. his aũt spectris etiã si oculi possent feriri,q; velis ipsa currũt,animus q possit,ego nõ video: doceas tu me oportebit. Cum saluus veneris,in mea ne potestate sit spectrũ tuũ,vt simulac mihi collibitũ sit,de te cogitare illud occurrat,neq; solũ de te,q mihi hæres in medullis. Sed si insulã Britanniã cœpero cogitare,eius εἴδωλον mihi aduolabit ad pectus. Sed hæc posterius:tento em̃ te quo animo accipias. Si.n.stomachabere,& moleste feres,plura dicemus,postulabimusq; ex q̃ hęresi vi hoĩb⁹ armatis deiectus sis,in eã restituare. In hoc interdicto nõ solet addi in hoc anno. Quare si iã bienniũ,aut trienniũ est,cũ virtuti nũciũ remisisti,delinitus illecebris voluptatis,in integro res nobis erit. q̃q̃ qcũ loquor! cũ vno fortissimo viro,q postea q̃ forũ attigisti, nihil fecisti, nisi plenissimũ amplissimę dignitatis.in ista ipsa αἱρεσι metuo ne plus neruoꝝ sit,q̃ ego putarim. Si modo eã tu pbas. Quid tibi in mẽtẽ venit,inquies? quia nihil habebã aliud,qd scriberem:de rep.enim nihil scribere possum,neq; enim qd sentio libet scribere. Vale.

Litera.
Idola.
Spectra.
Catius Epicureus.
Nũciũ remittere.

M.T.C.C.CASSIO.S.P.D.

PRæposteros habes tabellarios, etsi me quidem non offendunt,sed tamen cũ a me discedunt flagitant literas:cum ad me veniũt,nullas afferunt. Atq; id ipsum facerent cõmodius,si mihi aliquid spatii ad scribendũ darent,sed Petasati veniũt,comites ad portam expectare dicunt:ergo ignosces,alteras habebis,has breueis,sed expecta πάντα πρὸ πάντων. Etsi ego me tibi purgo, cũ tui ad me inanes veniãt,ad te cũ epistolis reuertãtur,tñ ad te scribã aliquid. Nos hic D.Syllam patrẽ mortuũ habebamus : alii latronibus, alii cruditate dicebant. populus non curabat,combustũ enim esse cõstabat. hoc tu pro sapientia tua feres equo ani-

Præposteri tabellarii.
Petasati.

mo,q̃q̃ πρόσωπον πόλεως amisimus.Cęsarē putabāt moleste laturū,verētē ne hasta refrixisset. Mindius Marcellus,& Accius Pigmētarius valde gaudebat se aduersariū pdidisse. De Hispania noui nihil,sed expectatio valde magna,rumores tristiores,sed ἀδέσποτοι.Pansa noster paludatus ad.iii.Cal.Ian.pfectus est,vt quis intelligere posset,id qd tu nup dubitare cœpisti,τὸ καλὸν, δι' αὐτὸ αἱρετὸν esse.Nā ꝓ multos miseriis leuauit, & ꝓ se in his malis hominē pbuit, mirabilis eū virorꝫ bonorꝫ beneuolētia pſecuta est. Tu ꝓ adhuc Brūdusii moratus es,valde probo,& gaudeo:& mehercule puto te sapiēter facturū,si ἄχρηστος πῖλος fueris.Nobis qdē q̃ te amamus, erit gratū.&,amabo te,cū dabis posthac aliquid domū literarū, mei memineris. Ego nunq̃ quēq̃ ad te cum sciam,sine meis literis ire patiar. Vale.

Personam vrbis.

Hastam refrigere.

Amabo te.

M.T.C.C.CASSIO S.P.D.

LOngior epistola fuisset,nisi eo ipso tempore pętita esset a me, cū iam iretur ad te:longior autem si φαιδρὸν aliquem habuisset. Nam ἀσφαλῶς sine pericul o vix possumus.Ridere igit, inquies,possumus.Nō mehercule facilli me,verūtamē aliā aberrationē a molestiis nullā habem⁹. Vbi igitur,inquies, philosophia tua? & qdē in Culina mea molesta est.Pudet enim seruire:itaq; facio,me alias res agere,ne cōuitiū Platonis audiā.De Hispania nihil adhuc certi,nihil omnino noui. Te abesse,mea causa moleste fero,tua gaudeo.Sed flagitat tabellarius.Valebis igitur,meq; vt a puero fecisti,amabis.

Iocatur.

Phia vbi.

C.CASSIVS.M.T.C.S.P.D.

NOn mehercule in hac mea peregrinatione quicq̃ libentius facio,q̃ scribo ad te.Videor enim cū pſente loqui,& iocari. Nec tamē hoc vsu venit propter spectra Catiana: pro quo tibi proxima epistola tot rusticos Stoicos regerā, vt Catiū Athenis natū esse dicas.Pansam nostrū secunda volūtate hominē paludatū exurrexisse cū ipsius causa gaudeo,tū mehercule etiā oim nostrū. Spero em̄ hoies intellecturos,quāto sit oibus odio crudelitas,& quāto amori probitas,& clementia,atq; ea quę maxime mali pętant, & cōcupiscant,ad bonos peruenire. Difficile est.n.hoibus pſuadere τὸ καλὸν δι' αὐτὸ αἱρετὸν esse,ἡδονῇ vero & δι' ἀξίαν virtute,iustitia,τῷ καλῷ parari,& verū,& pbabile est.Ipse.n.Epicurus,a quo oēs Catii,& Amasinii mali verborꝫ iterptes pficiscunt,dicit,οὐκ ἔστιν ἡδέως ἄνευ τοῦ καλῶς,καὶ δικαίως ζῆν.Itaq; & Pāsa q̃ ἡδονῇ sequit,virtutē retinet:& ii q̃ a nobis φιλήδονοι vocant, sunt φιλόκαλοι,καὶ φιλοδίκαιοι, omneisq; virtutes & colūt,& retinēt.Itaq; Sylla, cuius iudiciū pbare debemus, cū dissentire phos videret,nō q̃siuit qd bonū esset,& oia bona coemit.cui⁹ ego mortē forti mehercule aio tuli.Nec tñ Cæsar diutius nos eū desiderare patiet.Nā habet damnatos,quos p illo nobis restituat:nec ipse sectorē desiderabit,cū filiū viderit.Nūc ad rēp.redeā.Quid ī Hispaniis gerat, rescribe.Pereā,nisi sollicitus sum,ac malo veterē,& clemētē dominū habere,q̃ nouū,& crudelē experiri. Scis Cneus q̃ sit fatuus, scis quomodo crudelitatē virtutē putet, scis q̃ se semp a nobis derisum putet.Vereor,ne nos rustice gladio velit† ἀνδικτορίσαι.qd fiat,si me diligis,rescribe.Hui q̃ velim scire vtrū istas sollicito animo,an soluto legas.Scies.n.eodē tēpore,qd me facere oporteat,ne lōgior sim.Vale,& me vt facis,ama.Si Cęsar vicit,celeriter me expecta.

Epicurus.

Sylla.

Sector.

Cn.Pomp.

†ἀνδικτορίσαι.

M.T.C.C.TREBONIO.S.P.D.

ORatorem meū,sic enim inscripsi,Sabino tuo cōmēdaui.Natio me hominis impulit,vt ei recte putarem.nisi forte candidatorꝫ licentia hic quoq; vsus, hoc subito cognomen arripuit: etsi modestus eius vultus, sermoq; cōstās habere quiddā a Curibus videbatur. Sed de Sabino satis. Tu mi Treboni quādo ad amorē meū aliquantū olim discedens addidisti, quo tolerabilius feramus igniculū desiderii tui,crebris nos literis appellato,atq; ita, si idem fiet a nobis. q̃q̃ duę causę sunt,cur frequētior in isto officio esse debeas,q̃ nos.Primū,ꝓ olim solebant,qui Romæ erant,ad prouincialeis amicos de rep.scribere:nūc tu nobis scribas oportet.Res enim publica istic est.Deinde ꝓ nos aliis officiis tibi absenti satisfacere possum⁹ : tu nobis nisi literis,nō video qua re alia satisfacere possis.Sed cętera scribes ad nos postea. Nūc hęc primo cupio cognoscere,iter tuū cuiusmodi sit ad nos,vbi Brutum nostrū videris,q̃diu simul fueris.Deinde cum processeris longius,de bellicis rebus,de toto negotio,vt existimare possimus quo statu simus.Ego tātū me scire putabo, quantū ex tuis literis habebo cognitū. Cura vt valeas,meq; ames amore illo tuo singulari. Vale.

Orator Ciceronis.

M.T.C.C.TREBONIO.S.P.D.

Accedere.

ET epistolam tuã legi libẽter,& librũ libẽtissime:sed tñ in ea voluptate hunc accepi dolorẽ,q̃ cũ incendisses cupiditatẽ meã,cõsuetudinis augendę nostrę, (nã ad amorẽ qdẽ nihil poterat accedere) tũ discedis a nobis,meq̃ tãto desiderio afficis,vt vnã mihi cõsolationẽ relinquas,fore vt vtriusq̃ nostrũ absentis desideriũ crebris,& longis epistolis leniatur.Qd ego nõ modo de me tibi spondere possum,sed de te etiã mihi.Nullã em̃ apud me reliquisti dubitationem,quantũ me amares.Nã,vt illa omittã,quę ciuitate teste fecisti,cũ mecũ inimicitias communicasti,cũ me cõcionibus tuis defendisti,cũ quęstor in mea, atq̃ in publica causa consulũ parteis suscepisti,cũ trib.pl.quæstor nõ paruisti,cui tuus p̃sertim collega pareret:vt hęc recẽtia quę meminero semp,obliuiscar,quę tua sollicitudo de me in armis,q̃ lętitia ĩ reditu,quæ cura,q̃ dolor,cũ ad te curę,& dolores mei p̃ferrent,Brundusiũ deniq̃ te ad me vẽturũ fuisse, nisi subito in Hispaniã missus esses:Vt hęc igit omittã,quę mihi tãti æstimanda sunt,quãti vitã æstimo,& salutẽ meã,Liber iste,quẽ mihi misisti,quantã habet declarationẽ amoris tui? Primũ,q̃ tibi facetũ videt quicqd ego dixi,qd aliis fortasse non idẽ.Deinde q̃ illa siue faceta sint,siue sic fiũt narrãte te,venustissima.quin etiam ante q̃ ad me veniatur,risus omnis pene cõsumitur. Qz si in his scribẽdis nihil aliud,nisi qd necesse fuit,de vno me tãdiu cogitauisses,ferreus essem,si te nõ amarẽ.Cũ vero ea q̃ scriptura persecutus es,sine summo amore cogitare nõ potueris,nõ possum existimare plus quẽq̃ a se ipso,q̃ me a te amari.Cui quidẽ ego amori,vtinã cęteris rebus possem,amore certe respondebo:quo tñ ipso tibi cõfido futurũ satis.Nũc ad epistolã venio,cui copiose,& suauiter scriptæ nihil est qd multa respondeã. Primũ em̃ ego illas Caluo literas misi,nõ plus q̃ has,quas nũc legis,existimãs exituras.Aliter.n. scribimus qd eos solos quibus mittimus,aliter qd multos lecturos putamus.Deinde ingeniũ eius melioribus extuli laudibus,q̃ tu id vere potuisse fieri putas.Primũ q̃ ita iudicabã,acute mouebat:genus quoddã sequebatur:in quo iudicio lapsus,quo valebat, tñ assequebatur, qd probaret.Multę erãt & reconditæ literæ,vis nõ erat.Ad eã igitur adhortabar. In excitãdo autẽ & in acuendo plurimũ valet,si laudes eũ,quẽ cohortere.Habes de Caluo iudiciũ, & consiliũ meũ.Consiliũ,q̃ hortandi causa laudaui:iudiciũ,q̃ de ingenio eius valde existimaui bene.Reliquũ est,tuã p̃fectionẽ amore prosequar,reditũ spe expectẽ,absentẽ memoria colam, omne desiderium literis mittẽdis,accipiendisq̃ leniam. Tu velim tua in me studia,& officia multũ tecũ recordere:quæ cũ tibi liceat,mihi nefas sit obliuisci,non modo virũ bonũ me existimabis,verũ etiam te a me amari plurimũ iudicabis. Vale.

Amatoria.

Literę recõditæ.

M.T.C.EPISTOLARVM FAMILIARIVM. LIBER.XVI.

M.T.C.ET CICERO F.TIRONI HVMANISS.ET OPT.S.P.D.

Quæ tibi essent opus

VIde quãta in te sit suauitas.duas horas Thirei fuimus.Xenomenes hospes tã te diligit,q̃ si vixerit tecũ.Is oĩa pollicitus est,q̃ tibi essent opus:facturum puto.Mihi placebat si firmior esses,vt te Leucadem deportares,vt ibi te plane cõfirmares. Videbis,quid Curio, qd Lysoni, quid Medico placeat. Volebã ad te Marionẽ remittere,quem cum meliuscule tibi esset, ad me mitteres:sed cogitaui vnas literas Marionem afferre posse,me autẽ crebras expectare.Poteris igitur,& facies,si me diligis,vt quotidie sit Acastus ĩ portu.Multi erũt q̃bus recte literas dare possis,q̃ ad me libẽter p̃ferãt. Equidẽ Patras euntẽ neminẽ p̃termittã.Ego omnẽ spem tui diligenter curandi in Curio habeo.Nihil potest illo fieri humanius,nihil nostri amãtius.Ei te totũ trade:malo te paulo valentẽ,q̃ statim imbecillũ videre.Cura igitur nihil aliud,nisi vt tu valeas, cętera ego curabo.Etiam atq̃ etiam vale.Leucade proficiscens.VII.Idus Nouemb.

Paulo.s. post,aut serius.

M.T.C.TIRONI.S.P.D.

SEptimũ iam diem Corcyrę tenebamur.Qu.autẽ pater,& filius Butroti solliciti eramus de tua valetudine mirum in modum,nec mirabamur nihil a te literarum. His enim vẽtis istinc nauigatur,qui si essent,nos Corcyrę nõ sederemus. Cura igitur te & confirma:& cum cõmode,& per valetudinem,& per anni tempus nauigare poteris,ad nos

amantissimos tui veni. Nemo nos amat, qui te nõ diligat. Charus oĩbus, expectatusq; venies. Cura vt valeas, etiam atq; etiã Tiro noster. Vale. XV. Cal. Nouemb. Corcyrę.

M.T.C.TIRONI.S.P.D.

CIcero meus, & frater, & fratris filius. Paulo facilius putaui posse me ferre desideriũ tui, sed plane nõ fero: & q̃q̃ magni ad honorẽ nostrũ interest, q̃primũ ad Vrbẽ me venire, tñ peccasse mihi videor, q̃ a te discesserim. Sed qa tua volũtas ea videbat esse, vt prorsus nisi cõfirmato corpore nolles nauigare, approbaui tuũ cõsiliũ. Neq; nũc muto, si tu in eadẽ es sentẽtia. Sin postea, q̃ cibũ cepisti, videris tibi me posse cõsequi, tuũ cõsiliũ est. Marionẽ ad te eo misi, vt aut tecũ ad me q̃primũ veniret: aut si tu morarere, statim ad me rediret. Tu aũt hoc tibi persuade, si cõmodo valetudinis tuę fieri possit, nihil me malle, q̃ te esse mecũ. Sin intelliges opus esse te Patris cõualescẽdi causa paulũ cõmorari, nihil me malle, q̃ te valere. Si statim naues, nos Leucade cõsequere. Sin te confirmare vis, & comites, & tẽpestates, & nauẽ idoneã vt habeas, diligẽter videbis. Vnũ illud mi Tiro videto, si me amas, ne te Marionis aduẽtus, & hę literę moueãt: qd̃ valetudini tuę maxime cõducet, si feceris, maxime obtẽperaris voluntati meę. Hęc p tuo ingenio cõsidera. Nos ita te desideramus, vt amemus. Amor, vt valentẽ videamus hortat: desideriũ, vt q̃primũ. Illud igit̃ potius. Cura ergo potissimũ, vt valeas. De tuis innumerabilibus in me officiis, erit hoc gratissimũ. III. Nonas Nouemb. Vale. Amica. Eo vt.

M.T.C.TIRONI.S.P.D.

NOn queo ad te, nec lubet scribere, quo animo sim affectus: tãtũ scribo, & tibi & mihi maximę voluptati fore, si te firmũ q̃primum videro. Tertio die abs te ad Alyziam accesseramus. locus est citra Leucadem stadia. cxx. Leucade, aut te ipsum, aut tuas literas a Marione putabam me accepturum. Quantum me diligis, tãtum fac vt valeas, vel quantum te a me scis diligi. Nonis Nouemb. Alyzia. Actũs distantiæ. Alyzia.

M.T.ET C.ET Q.FR.ET Q.FIL.TIRONI.S.

NOs apud Alyziã, ex quo loco tibi lr̃as añ dederam⁹, vnũ diẽ cõmorati sum⁹, ꝓ Qu. nos cõsecutus nõ erat. Is dies fuerat Nonis Nouẽb. Inde ante lucẽ proficiscẽtes, añ diẽ. viii. Idus Nouẽb. has lr̃as dedim⁹. Tu si nos omneis amas, & pręcipue me magistrũ tuũ, cõfirma te. Ego valde suspẽso aĩo expecto, te primũ scilicet, deinde Marionẽ, cũ tuis lr̃is. Oẽs cupim⁹, ego ĩ primis, q̃primũ te videre, sed mi Tiro valẽtẽ. Quare nihil ꝓperaris: satis quotidie videro, si valebis. Vtilitatibus tuis possum carere: te valere tua causa primũ volo, tũ mea mi Tiro. Vale. Satis quotidie.

M.T.ET C.ET Q.FR.ET Q.FIL.TIRONI.S.

VAríe sum affectus tuis literis, valde priore pagina pturbatus, paulũ altera recreatus. Quare nũc qdẽ nõ dubito, qn quo plane valeas, te neq; nauigationi, neq; vię cõmittas. Satis te mature videro, si plane cõfirmatũ videro. De medico, & tu bene existimari scribis, & ego sic audio. Sed plane curationes eius nõ ꝓbo. Ius. n. dãdũ tibi nõ fuit, cũ κακοσόμαχος esses. sed tñ & ad illũ scripsi accurate, & ad Lysonẽ. Ad Curiũ vero suauissimũ hominẽ, & summi officii, summęq; humanitatis multa scripsi. In his etiã, vt si tibi videret, te ad se transferret. Lyso. n. noster vereor ne negligẽtior sit. Primũ, qa oẽs Greci: deinde, ꝓ cũ a me literas accepisset, mihi nullas remisit. sed eũ tu laudas. Igit̃ qd faciẽdũ sit, iudicabis. Illud mi Tiro te rogo, sumptui ne parcas vlla in re, †qua ad valetudinẽ opus sit. Scripsi ad Curiũ, qd̃ dixisses, daret medico: ipsi puto aliqd dãdũ esse, quo sit studiosior. Innumerabilia tua sunt in me officia, domestica, forensia, vrbana, prouincialia, in priuata, in repub. in studiis, ĩ literis nostris. Oĩa viceris, si, vt spero, te validũ videro. Ego puto te bellissime, si recte erit, cũ q̃store Mescinio decursurũ. Non inhumanus est, teq;, vt mihi visus est, diligit: & cũ valetudini tuæ diligẽtissime cõsulueris, tũ mi Tiro cõsulito nauigationi. nulla in re iam festinare volo, nihil laboro, nisi vt saluus sis. Sic habeto mi Tiro, neminẽ esse, qui me amet, quin idẽ te amet. tu cũ tua, & mea maxime interest te valere, tum multis est curæ, adhuc dũ mihi nullo loco deesse vis, nũq̃ te cõfirmare potuisti. Nũc te nihil impedit, oĩa depone, corpori serui: quantã diligẽtiã in valetudinẽ tuã cõtuleris, tanti me fieri a te iudicabo. Vale mi Tiro, vale, vale, & salue. Lepta tibi salutem dicit, & omnes. Vale. VI. Idus Nouemb. Leucade. Satis mature. †quę. Vale, vale, vale, & salue. Vale.

Epistolarum familiarium

M.T.ET C.ET Q.ET Q.FIL.TIRONI.S.

†ꝓ haberē

TErtiam ad te hanc epistolā scripsi eadē die, magis instituti mei tenēdi causa, quia nactus erā cui darem, q̄† quo haberē quid scriberem. Igitur illa: quātū me diligis, tantū adhibe in te diligētię. Ad tua innumerabilia in me officia, adde hoc, qd̄ mihi erit gratissimū omniū: cum valetudinis rationē, vt spero, habueris, habeto etiam nauigationis. In Italiam euntibus omnibus ad me literas dabis, vt ego euntem Patras neminē ꝑtermitto. Cura te mi Tiro: quādo non contigit vt simul nauigares, nihil est qd festines, nec quicq̄ cures, nisi vt valeas. Etiā atq; etiam vale. Septimo Idus Nouembris. Actio, vesperi.

Actio.
Vesperi.

M.T.C.TIRONI.S.

MAgnę nobis est sollicitudini valetudo tua. Nā tametsi qui veniunt ἀκίνδυνα λέγουσι, χρονιώτερα δὲ nūciant, tñ in magna cōsolatione ingēs inest sollicitudo, si diutius a nobis abfuturus est is, cuius vsum & suauitatē desiderando sentimus. Attamē q̄q̄ videre te tota cogitatione cupio, tñ te penitus rogo, ne te tā lōgę nauigationi, & vię, ꝑ hyemē, nisi bene firmū cōmittas, neve nauiges, nisi explorate. Vix in ipsis tectis, & oppidis frigus infirma valetudine vitat, nedum in mari, & via sit facile abesse ab iniuria temporis. ψύχος δὲ λεπτῷ χρωτὶ πολεμιώτατον, inquit Euripides. Cui tu quātum credas, nescio. Ego certe singulos eius versus, singula eius testimonia puto. Effice, si me diligis, vt valeas, & vt ad nos firmus, ac valens q̄primū venias. Ama nos, & vale. Qu. frater tibi salutem plurimam dicit.

Euripidis auctoritas.

M.T.ET C.ET Q.TIRONI.S.P.D.

NOs a te, vt scis, discessimus ad quartū Nonas Nouemb. Leucadē venimus ad octauū Idus Nouēb. ad septimū Actiū. ibi propter tempestatē ad sextū Idus morati sumus. Inde ad Quintū Idus Corcyrā bellissime nauigauimus. Corcyrę fuimus vsq; ad. XVI. Cal. Decemb. tempestatibus retēti, ad. XII. Calen. Decēb. in portū Corcyręorū, ad Cassodē stadia. CXX. processimus. Ibi retēti vētis fuimus vsq; ad. IX. Cal. Interea, q cupide ꝑfecti sunt, multi naufragia fecerūt, nos eo die cœnati soluimus. Inde austro lenissimo, cęlo sereno, nocte illa, & die postero in Italiā †ad Hydruntem ludibūdi peuenimus: eodēq; vento postridie, id erat ad. VII. Cal. Decēb. hora quarta Brūdusiū venimus. Eodēq; tēpore simul nobiscū in oppidū introiit Terētia, q̄ te facit plurimi. Ad. V. Cal. Decēb. seruus Cn. Planci Brundusii tandē aliquādo mihi a te expectatissimas literas reddidit, datas Idibus Nouēb. quę me molestia valde leuarūt, vtinā omnino liberassent. Sed tñ Asclapo medicus plane cōfirmat propedie te valētē fore. Nūc qdē ego te hortor, vt omnē diligentiā adhibeas ad cōualescēdū. Tuā prudentiā, tēperantiā, amorem erga me noui. Scio te omnia facturū, vt nobiscū q̄primū sis. Sed tñ ita velim, vt ne qd ꝑperes. Symphoniā Lysonis velim vitasses, ne in quartā hebdomadā incideres. Sed quādo pudori tuo maluisti obsequi, q̄ valetudini, reliqua cura. Curio misi, vt medico honos haberet, & tibi daret, qd̄ opus esset: me cui iussisset, curaturū. Equū, & mulum Brundusii tibi reliqui. Romæ vereor ne ex Cal. Ianuarii magni tumultus sint. Nos agemus omnia modice. Reliquū est, vt te hoc rogē, & a te petam, ne temere nauiges. Solent nautę festinare quęstus sui causa. Cautus sis mihi Tiro. Mare magnū, & difficile tibi restat. Si poteris cū Mescinio, caute is solet nauigare. Si minus, cū honesto aliquo homine, cuius auctoritate nauicularius moueat. In hoc omnē diligētiā si adhibueris, teq; nobis incolumē ꝑstiteris, omnia a te habebo. Etiā atq; etiam noster Tiro vale. Medico, Curio, Lysoni de te scripsi diligentissime. Vale, Salue.

†Hydrūtē.

Symphonia Lysonis Hebdomas quarta.

Nauicularius.

M.T.ET C.TERENTIA, TVLLIA, QV.ET QV.F.TIRONI.S.P.D.

ESi opportunitatē opęrę tuę oībus locis desidero, tamē non tam mea, q̄ tua causa doleo, te nō valere. Sed quādo in quartanā cōuersa vis est morbi, sic eā scribit Curius, spero te diligētia adhibita etiā firmiorem fore. Modo fac id qd̄ humanitatis tuę est, ne qd aliud cures hoc tēpore, nisi vt q̄cōmodissime cōualescas. Nō ignoro quātū ex desiderio labores, sed erunt oia facilia, si valebis: festinare te nolo, ne nauseæ molestiā suscipias æger, & periculose hyeme nauiges. Ego ad Vrbē accessi pridie No. Ianu. obuiā mihi sic ꝑditū est, vt nihil fieri potuerit honoratius. Sed īcidi ī ipsam flāmā ciuilis discordię, vel potius belli: cui cū cuperē mederi, &, vt arbitror, possem, cupiditates certorū hoīm

Quartana.

Vrbem ingressus Ci. Ciuilis belli motus.

nã ex vtraq; pte sunt q pugnare cupiãt, impedimẽto mihi fuerũt omnino. Et ipse Cæsar amicus noster minaces ad Senatũ, & acerbas literas miserat, & erat adhuc impudẽs, q exercitũ & prouinciã inuito Senatu teneret, & Curio meus illũ incitabat. Antonius quidẽ noster, & Q. Cassius nulla vi expulsi ad Cæsarẽ cũ Curione pfecti erãt. Posteaq; Senatus cõsulibus, prætoribus, tribunis plebis, & nobis, qui Proconsules sumus, negotiũ dederat, vt curaremus ne qd respublica detrimẽti caperet, nũq; maiore in periculo ciuitas fuit, nunq; improbi ciues habuerũt paratiorẽ ducẽ omnino. Ex hac quoq; parte diligẽtissime cõparatur. Id fit auctoritate, & studio Pompeii nostri, qui Cæsarẽ sero cœpit timere. Nobis inter has turbas Senatus tamẽ frequens flagitauit triũphũ. Sed Lentulus consul quo maius suũ beneficiũ faceret, simulatq; expedisset quę essent necessaria de rep. dixit se relaturũ. Nos agim9 nihil cupide, eoq; est nostra plurís auctoritas. Italiæ regiones descriptę sunt, quã quisq; partẽ tueretur. Nos Capuã sumpsimus. Hęc te scire volui. Tu etiã, atq; etiã cura vt valeas, literasq; ad me mittas, quotiescũq; habebis cui des. Etiam, atq; etiã vale. Datum pridie Idus Ian.

M.T.C.TIRONI.S.P.D.

QVo in discrimine versetur salus mea, & bonorũ omniũ, atq; vniuersæ reip. ex eo scire potes, q; domos nostras, & patriã ipsam vel diripiendã, vel inflãmandã reliquim9. In eũ locũ res deducta est, vt nisi qs Deus, vel casus aliqs subuenerit, salui esse nequeamus. Eqdẽ vt veni ad vrbẽ, nõ destiti omnia & sentire, & dicere, & facere, quę ad concordiã pertinerẽt: sed mirus inuaserat furor, nõ solũ improbos, sed etiã hos qui boni habent, vt pugnare cuperẽt, me clamante nihil esse bello ciuili miserius. Itaq; cũ Cæsar amentia quadã raperetur, & oblitus nominis, atq; honorũ suorũ Ariminũ, Pisaurũ, Anconam, Arretiũ †occupasset, Vrbẽ reliqmus, q̃ sapienter, aut q̃ fortiter, nihil attinet †disputare. Quo qdẽ in casu simus, vides. Ferũtur omnino conditiones ab illo, vt Põpeius eat in Hispaniã: delectus qui sunt habiti, & prę-sidia nostra dimittãtur. Se vlteriorem Galliam Domitio, citeriorem Cõsidio Nouiano (His enim obtigerunt) traditurũ, ad consulatus petitionem se vẽturũ: neq; se iam velle absente se, rationẽ haberi sui, se præsentẽ trinũdinũ petiturũ. Accepimus conditiones, sed ita, vt remoueat præsidia ex his locis quæ occupauit, vt sine metu de iis ipsis cõditionibus Romæ Senatus haberi possit. Id ille si fecerit, spes est pacis. Non em̃ honestę leges imponũtur, sed quiduis est melius, q̃ sic esse, vt sumus. Sin ille suis cõditionibus stare noluerit, bellum paratũ est, eiusmodi tamẽ, qd ille sustinere nõ possit: præsertim cũ a suis conditionibus ipse fugerit, tãtum modo vt eũ intercludamus, ne ad Vrbem possit accedere, qd sperabamus fieri posse. Delectus enim magnos habebamus, putabamusq; illũ metuere, si ad Vrbẽ ire cœpisset, ne Gallias amitteret, quas ambas habet inimicissimas, pręter Trãspadanos. Ex Hispaniaq; sex legiones, & magna auxilia Afranio, & Petreio ducibus habet a tergo. videt, si insaniet, posse opprimi modo vt Vrbe salua. Maximã aũt plagã accepit, q; is q summã auctoritatẽ ĩ illius exercitu habebat Titus Labienus, socius sceleris esse noluit, reliquit illũ, & nobiscũ est, multiq; idẽ facturi esse dicunt. Ego adhuc orę maritimę pręsum a Formiis. Nullũ maius negotium suscipere volui, quo plus apud illũ meę literæ, cohortationesq; ad pacẽ valerent. Sin autẽ erit bellũ, video me castris, & certis legionibus pfuturũ. Habeo etiã illã molestiã, q; Dolabella noster apud Cęsarẽ est. Hęc tibi nota esse volui, quę caue te pturbẽt, & impediãt valetudinẽ tuã. Ego A. Varroni quẽ cũ amantissimũ mei cognoui, tũ etiã valde tui studiosum, diligẽtissime te cõmendaui, vt & valetudinis tuæ rationẽ haberet, & nauigationis, & totũ te suscipęret, ac tueretur. quẽ oia facturũ confido. Recepit enim, & mecũ locutus est suauissime. Tu quãdo eo tẽpore mecũ esse nõ potuisti, quo ego maxime operã, & fidelitatẽ desideraui tuã, caue festines, aut cõmittas, vt aut ęger, aut hyeme nauiges. Nũq; ego sero te venisse putabo, si saluus veneris. Adhuc nemínem viderã qui te postea vidisset, q̃ M. Volusius, a quo tuas literas accepi. qd non mirabar. Neq; enim meas puto ad te literas tanta hyeme perferri. Sed da operã vt valeas: & si valebis, cũ recte nauigari poterit, tũ nauiges. Cicero meus in Formiano erat, Terentia & Tullia Romæ. Cura vt valeas. IIII. Cal. Febr. Capua.

† inuaserat
†disputari
Trinũdinũ
Gallię duę.
Labienus.
Dolabella.
Recepit.

M.T.C.TIRONI.S.P.D.

EGo vero cupio te ad me venire, sed viã timeo. grauissime ægrotasti: inedia, & purgationibus, & vi ipsius morbi cõsumptus es: graues solẽt offensiones esse ex grauibus morbis, siqua culpa cõmissa est. Iã ad id biduũ, qd fueris in via, dũ in Cumanũ vene-

Purgationes.

ris,accedēt cōtinuo ad reditū dies qnq;.Ego in Phormiano ad.iiii.Cal.esse volo:ibi te vt firmū offendam mi Tiro effice.Literulę meę siue nostrę tui desiderio oblāguerūt. Hac tñ epla, quā Acąstus attulit,oculos paululū sustulerūt.Pōpeius erat apud me,cū hęc scribebā:hilare, & libēter ei cupiēti audire nra dixi,sine te oia mea †mutasse. Tu musis nris para vt opas redas:nostra ad diē dictā fiēt. Docui.n.te fides ἔτοιμος qd haberet.Fac plane vt valeas, nos ad summū. Vale.xiiii.Cal.Ianuarii.

Hilare.
†muta esse

M.T.C.TIRONI.S.P.D.

Carere febri.

AEgypta ad me venit Pridie Idus Aprilis. Is etsi mihi nūciauit te plane febri carere,& belle habere,tñ q negauit te potuisse ad me scribere,curā mihi attulit,& eo magis q Hermia,quē eodē die venire oportuerat,nō venerat.Incredibili sum sollicitudine de tua valetudine:qua si me liberaris,ego te omi cura liberabo.Plura scriberē,si iā putarē libēter te legere posse.Ingeniū tuū qd ego maximi facio,cōser ad te mihi,tibiq; conseruandū.Cura te etiā,atq; etiā diligenter.Vale.Scripta iam epistola,Hermia venit.Accepi tuā epistolā vacillantibus literulis,nec mirū tā grauī morbo.Ego ad te Aegyptam misi,q nec inhuman9 est, & te visus est mihi diligere,vt is tecū esset,& cum eo cocum quo vterere.Iterum vale.

Aegypta.

M.T.C.TIRONI.S.P.D.

ANdricus postridie ad me venit,q̄ expectarē.Itaq; habui noctē plenā timorib9 ac miseriis.Tuis lris nihilo sū fact9 certior,quo mō te haberes,sed tñ sū recreat9.Ego oī delectatiōe,lrisq; oib9 careo,quas añ q̄ te videro, attigere nō possum.Medico mercedis quātū poscit,pmitti iubeto:id scripsi ad Mumiū. Audio te aio angi,& medicū dicere ex eo te laborare.Si me diligis,excita ex somno tuas lras,humanitatēq;,ppter quā mihi es charissim9.Nūc opus est te aio valere,vt corpore possis.Id cū tua,tū mea causa facias a te peto.Acastū retine,quo cōmodius tibi ministret.Cōserua te mihi,dies pmissorum adest,quē etiā repsentabo, si aduenerīs. Etiā atq; etiā vale.III.Idus Aprilis.

Cum & tū.

M.T.C.TIRONI.S.P.D.

OMnia a te data mihi putabo,si te valētē videro.Summa cura expectabā aduētū Menādri,quē ad te miserā.Cura,si me diligis,vt valeas:& cū te bene cōfirmaris,ad nos venias.Vale.iiii.Idus Aprilis.

Q.V.C.M.CICERONI FRATRI.S.P.D.

Tiro manu missus.

DE Tirone mi Marce, ita te,meūq; Ciceronē, & meā Tulliolā, tuūq; filiū videā,vt mihi gratissimū fecisti,cū eū indignū illa fortuna,nobis amicū,q̄ seruū esse maluisti.Mihi crede,tuis,& illi9 lris plectis,exilui gaudio,& tibi ago gratias,& gratulor.Si.n.mihi Statii fidelitas est tātę voluptati,quātę esse in isto hęc eadē bona debēt additis lris,sermonib9,humanitate,q̄ sunt his ipis cōmodis potiora! Amo te oīb9 eqdē de maximis causis,verū etiā ppter hāc, vel q mihi sic,vt debuisti,nūciasti.Te totū ī lris vidi.Sabini pueris,& pmisi oia,& faciā.Vale.

Amo te de maximis causis.

M.T.C.TIRONI.S.P.D.

Canon.
Fideliter ī proprie positum.

VIdeo qd agas, tuas quoq; epistolas vis referā in volumina.Sed heus tu, qui κανὼν esse meorū scriptorū soles,vnde illud tā ἄκυρον, valetudini fideliter inseruiēdo! Vnde in istū locū fideliter venit,cui verbo domiciliū est ppriū in officio,migrationes ī alienū multę.Nā & doctrina,& domus,& ars,& ager, etiā fidelis dici pōt,vt sit, quemō Theophrasto placet, verecunda tralatio. Sed hęc corā.Demetri9 venit ad me,quo qdē comitatu ἀφωμοίωκα satis scis. & tu eū videlicet nō potuisti videre,cras aderit,videbis igit.Nā ego hinc perendie mane cogito. Valetudo tua me valde sollicitat,sed inserui,& fac oia:tū te mecū esse, tū mihi cumulatissime satisfacere putato.Cuspio q operā dedisti,mihi gratū ē.Valde.n.eius cā volo. Vale.

Hic cogito

M.T.C.TIRONI.S.P.D.

QVid igit! nō sic oportet! Eqdē cēseo,sic addēdū,etiā suo:sed si placet,īuidia vitet,quā qdē ego sępe cōtēpsi.Tibi διαφώνησιν gaudeo pfuisse.Si vero etiā Tusculanū,Dii boni,quāto mihi illud erit amabili9.Sed si me amas, qd qdē aut facis,aut pbelle simulas,qd tñ ī modū pcedit:sed vtut est,īdulge valetudini tuę:cui qdē tu adhuc, dū mihi deseruis, seruisti nō satis.ea qd postulet,nō ignoras. πέψιν, ἀλυπίαν, πδίπαρον, σύμμετρον, τέρψιν, εὐλυσίαν κοιλίας. Fac bellus reuertare,nō modo te,sed etiā Tusculanū nostrū plus amem.†Parhedrū excita,vt †hortum ipse cōducat,sic olitorē ipm cōmouebis.Helluo nequissimus sestertia ducenta da-

Indulge.

†Perhedū.
†hedum.

bat nullo aprico horto,nullo emissario,nulla macería,nulla casa.Is ne nos tãta impensa derí deat,calface hoïem,vt ego Motonẽ.Itaq; abutor coronis.De Crabra qd agat,etsi nũc qdẽ etiã nimiũ est aquę,tũ velim scire.Horologiũ mittã,& libros,si erit sudũ.Sed tu nullos ne tecũ lí bellos,an pangis aliqd Sophocleũ?fac opus appareat.Aligurius Cæsaris familiaris mortuus est,bonus homo,& nobis amicus.Te qñ expectemus,fac vt sciã.Cura te diligenter. Vale. Sí erit sudum.

M.T.C.TIRONI.S.P.D.

EXpecto tuas lras de multis reb⁹,te ipm multo magis.Demetriũ redde nrm,& alíud,si qd potes boni.De Aufidiano noïe nihil te hortor,scio tibí curę eẽ,sed cõfice.Et si ob eã rẽ moraris,accipio causam.si te id nõ tenet,aduola.Lras tuas valde expecto. Vale. De multis rebus.

M.T.C.TIRONI.S.P.D.

SOllicitat,ita viuam,me tua mí Tiro valetudo: sed cõfido si diligentiã,quã istituisti, adhibueris,cito te firmũ fore.Libros cõpone,videlicet cũ Metrodoro lubebit, qñ eí⁹ arbitratu viuẽdũ est,cũ Olitore,vt videt.Tu potes Calẽ.expectare gladiatores,postrí die redire,& ita censeo.verũ,vt videbitur.Cura te,(si me amas)diligenter. Vale.

CI.FIL.TIRONI SVO DVLCISS.S.P.D.

VM vehemẽter tabellarios expectarẽ quotidie, aliqñ venerunt post diẽ.xl.& sextũ,q̃ a vobis discesserant,quorũ mihí fuit aduẽtus optatissim⁹.Nã cũ maximam cepissem lętitiã ex humanissimí,& charissimí patris epistola, tũ vero iucũdissimę tuę literę cumulũ míhí gaudii attulerũt. Itaq; me iã nõ pœnitebat intercapedinẽ scribẽdí fecisse,sed potius lętabar.Fructũ.n.magnũ humanitatis tuę capiebã ex filẽtio mearũ literarũ.Vehemẽter igit gaudeo te meã sine dubitatione accepisse excusationẽ.Gratos tibí,optatosq; esse,q de me rumores afferunt, nõ dubito mí dulcissime Tiro,pstaboq; & enitar,vt in dies magis,magisq; hæc nascẽs de me duplicet opinio.Quare qd pollicerís te buccinatorẽ fore existimationis meę,firmo id,cõstãtí q; animo facias licet.Tantũ.n.mihí dolorẽ,cruciatũq; attulerunt errata ętatis meę,vt nõ solum animus a factís,sed aures quoq; a cõmemoratione abhorreãt.Cuius te sollicitudinis, & doloris participẽ fuisse,notũ,exploratũq; est mihí,nec id mirũ. Nam cũ oïa mea causa velles míhí successa,tũ etiã tua:sociũ em te meorũ cõmodorũ semp esse volui. Q; igit tũ ex me doluisti,nũc vt duplicet tuũ ex me gaudiũ,pstabo.Cratippo me scito nõ vt discipulũ,sed vt filiũ esse coniunctissimũ.Nã cũ & audio illũ libẽter,tũ etiã eius propriã suauitatẽ vehementer amplector.Sum totos dies cũ eo,noctisq; sępenumero partẽ.exoro em vt mecũ q̃sępissime cœnet.Hac introducta cõsuetudine sępe insciẽtib⁹ nobis, & cœnãtibus obrepit,sublataq; seuerítate philosophię,humanissime nobiscũ iocat. Quare da operã,vt hunc talẽ, tam iucundũ,tã excellentẽ virũ videas q̃primũ.Nam qd ego de Bruto dicã? quẽ nullo tẽpore a me patior discedere,cuí⁹ cũ frugi,seueraq; est vita,tũ etiã iucũdissima cõiunctio. Nõ est em seiunctus † locus a philologia,& quotidiana συζητήσει.Huic ego locum in proximo cõduxi,& vt possum, ex meis angustiis illius sustento tenuitatem.Præterea declamitare græce apud Cassium instituí,latine aũt apud Brutũ exercerí volo.Vtor familiaribus, & quotidianis cõuictorib⁹,quos secũ Mitylenis Cratipp⁹ adduxit,hoïb⁹ & doctis,& illí pbatissimis.Multũ etiã mecũ ẽ Epicrates priceps Atheniẽsiũ, & Leonides,& horũ cęteri siles.τὰ μὲν οὖν καθ' ἡμᾶς. De Gorgia autẽ qd mihi scribis,erat qdẽ ille ĩ quotidiana declamatiõe vtilis,sed oïa postposui, dũmõ pceptis prís parerẽ.διαξήσω.n.scripserat,vt eũ dimittere stati.tergiuersari noluí,ne mea nimia αὐθαδεία suspitionẽ eí aliquã iportaret.Deíde illd ẽt mihí succurrebat,graue eẽ me de iudicio prís iudicare.Tuũ tũ studiũ,& cõsiliũ gratũ,acceptũq; ẽ mihí.Excusationẽ angustiarũ tuí tpis accipio.scio.n.q̃ soleas eẽ occupat⁹.Emisse te pdiũ vehemẽter gaudeo,feliciterq; tibí rẽ istã euenire cupio.Hoc loco me tibí gratulari,nolí mirari.Eodẽ.n.fere loco,tu quoq; emisse te,fecistí me certiorẽ.Habes vbí deponẽdę sint vrbanitates,rustic⁹ roman⁹ fact⁹ es.Cũ ego mihí nũc añ oclos tuũ iucũdissimũ cõspectũ ppono,videor videre emẽtẽ te rusticas res,cũ villico loquẽtẽ, in lacinia seruãtẽ ex mẽsa scda semina.Sed qd ad rẽ ptinet,me tũ tibí defuisse,ęq̃,ac tu,doleo. Sed nolí dubitare mí Tiro,qn te subleuatur⁹ sim,si mõ fortuna me.pstertim cũ sciã cõem nobis emptũ eẽ istũ fũdũ.De mãdatis qd tibí curę fuit,est mihí gratũ.Sed peto a te, vt q̃celerrí me mihí librari⁹ mittat,maxime quidẽ grecus. Multũ.n.mihí eripit operę in exscribẽdis hypomnematis. Tu velím in primis cures, vt valeas,vt vna συμφιλολογεῖν possimus. Antherũ tibí cõmendo.Vale. M.T.C.TIRONI.S.P.D.

Buccinator. Existimationis meę. Successa. Cratippus. Brutus. † iocus a philosophia. Librarius Hypomnemata.

SPero ex tuis lfis tibi meli⁹ cẽ, cupio certe. Cui qdẽ rei omi rõne cura vt iser uias, & caue suspiceris cõtra volũtatẽ meã te facere, ꝙ nõ sis mecũ, mecũ es si te curas. Quare malo te valetudini tuę seruire, q̃ meis oculis, & aurib⁹. Etsi em̃ & audio te, & video libẽter, tñ hoc multo erit, si valebis, iucundius. Ego hic cesso, qa ipse nihil scribo, lego aũt libẽtissime. Tu istic, si qd librarii mea manu nõ itelligẽt, mõstrabis. vna oino iterpositio difficilior est, quã ne ipe q dẽ facile † legere soleo. De quadrimo Catone. De Triclinio cura, vt facis. Tertia aderit, mõ ne Publi⁹ rogatus sit. Demetri⁹ iste nũq̃ oino Phalereus fuit, sed nũc plane Bilienus est. Itaq; te do vicariũ, tu eũ obseruabis. Etsi verũtamẽ de illis, nosti cętera. Sed tñ si quẽ cũ eo sermonem habueris, scribes ad me, vt mihi nascat epl'ę argumẽtũ, & vt tuas q̃longissimas lfas legã. Cura mi Tiro, vt valeas, hoc mihi grati⁹ facere nihil potes. Vale. M.T.C.TIRONI.S.P.D.

Librarii.

† facile soleo.

Demetrius

TV vero cõfice professionẽ, si potes. etsi hęc pecunia ex eo gñe est, vt professiõe nõ egeat. Verũtamẽ Balb⁹ ad me scripsit, tãta se epiphora oppressum, vt loq nõ possit. Antoni⁹ de lege qd egerit, liceat mõ rusticari, ad Bithynicũ scripsi. De Seruilio tu videris, q senectutẽ nõ cõtẽnis. Etsi Attic⁹ noster, q quõdã me cõmoueri πωϊκοῖς intellexit, idẽ semp putat, nec videt qbus p̃sidiis philosophię septus sim: & Hercle, ꝙ timidus ipse est, δορυβοποιᾶ. Ego tñ Antonii inueteratã sine vlla offensiõe amicitiã retinere sane volo, scribãq; ad eũ, sed nõ ante, q̃ te videro. nec tñ te auoco a syngrapha, cras expecto Leptã. etem̃ ad cuius rutã pulegio mihi tui sermonis vtendum est. Vale. M.T.C.TIRONI.S.P.D.

Epiphora.

Panici.

Ad rutã pulegio &c.

TSi mane Harpalũ miserã, tñ cũ haberẽ, cui recte darẽ literas, etsi noui nihil erat, iisdẽ de reb⁹ volui ad te sępius scribere, nõ quin diffiderẽ diligẽtię tuæ, sed rei magnitudo me mouebat. Mihi prora, & puppis, vt Gręcorũ puerbiũ est, fuit a me tui dimittendi, vt rõnes nostras explicares. Offilio, & Aurelio vtiq; satisfiat: a flãma, si nõ potes oẽm partẽ, aliquã velim extorqueas. In primisq;, vt expedita sit pensio Calẽ. Ian. de attributione cõficies: de repręsentatione videbis. De domesticis rebus hactenus, de publicis oia mihi certa, quid Octauius, quid Antonius, q̃ hoim opinio, quid futurũ putes, ego vix teneor, qn accurrã. Sed lfas tuas expecto, & scito Balbũ, tũ fuisse Aquini, cũ tibi est dictũ, & postridie Hirciũ puto. Vtriq; ad aquas Semas qd egerint, Dolabellę procuratores fac vt admoneant. appellabis etiã Appiam. Vale.

Prora & puppis.

CICERO FIL. TIRONI.S.P.D.

ETsi iusta, & idonea vsus es excusatiõe itermissionis lfarũ tuarũ, tñ id ne sæpius facias rogo. Nã etsi de reip. rumorib⁹, & nũciis certior fio, & de sua i me volũtate semp ad me pscribit pater, tñ de quauis minima re scripta a te ad me epistola semp fuit gratissima. Quare cũ in primis tuas desiderem literas, noli cõmittere, vt excusatione pori⁹ expleas officiũ scribẽdi, q̃ assiduitate literarũ. Vale. Q.CICERO TIRONI.S.D.

Intermissio

VErberaui te cogitationis tacito dũtaxat cõuitio, ꝙ fascículus alter ad me iã sine tuis literis platus est. Nõ potes effugere hui⁹ culpę pœnã, te patrono, Mar. est adhibẽdus. Isq; diu, & multis lucubrationib⁹ cõmẽtata ofone, vide vt pbare possit, te nõ peccasse. Plane te rogo, sicut olim matrẽ nostrã facere memini, q̃ lagenas etiã inaneis obsignabat, ne dicerent inanes aliq̃ fuisse, q̃ furtim essent exiccatę: sic tu etiã si qd scribas, nõ habebis, scribito tñ, ne furtũ cessatiõis q̃siuisse videaris. Valde. n. mihi semp & vera & dulcia tuis epistolis nunciant. Ama nos, & vale. Q.C.TIRONI.S.P.D.

Te patrono.

Memini.

Attende facetiam.

MIrificã mihi verberatiõnẽ cessationis epl'a dedisti. Nã q̃ parcius frater pscripserat, ve recũdia videlicet, & properatione, ea tu sine assentatione, vt erant, ad me scripsisti, & maxime de cõsulibus designatis, quos ego penitus noui libidinum, & lãguoris effœminatissimi animi plenos. qui nisi a gubernaculis recesserint, maximũ ab vniuerso naufragio periculum est. Incredibile est, quę ego illos scio oppositis Gallorum castris in ęstiuis fecisse: quos ille latro, nisi aliquid firmi⁹ fuerit, societate vitiorũ deliniet. Res est aut tribunitiis, aut priuatis consiliis munienda. Nam isti duo vix sunt digni, quibus alteri Cesenam, alteri Cossutianarum tabernarũ fundamenta credas. Te, vt dixi, fero oculis. Ego vos ad. IIII. Calen. videbo, tuosq; oculos, etiam si te veniens in medio foro videro, dissauiabor. Me ama. Vale.

Incredibile est quę illos scio fecisse.

Dissauiari.

M.T.C.EPISTOLARVM FAMILIARIVM FINIS.

M.T.C.EPISTOLARVM AD BRVTVM LIBER.

M.T.C.BRVTO.S.

LODIVS Trib.ple.designatus valde me diligit, vel vt ἐμφαλικώτερον dicam, valde me amat. Qd cum mihi ita persuasum sit, non dubito (bene enim me nosti) quin illum quoq; iudices a me amari. Nihil enim mihi minus hominis videtur, q̃ non respondere in amore iis a quibus prouocere. Is mihi visus est suspicari, nec sine magno meo quidem dolore, aliquid a suis, vel per suos potius inimicos ad te esse delatum, quo tuus animus a se esset alienior. Non soleo mi Brute (quod tibi notũ esse arbitror) temere affirmare de altero. Est enim periculosum propter occultas hominum voluntates, multiplicesq; naturas. Clodii animum perspectum habeo, cognitum, iudicatum. multa eius indicia, sed ad scribendum non necessaria. Volo enim hoc testimonium tibi videri potius, q̃ epistolam. Auctus Antonii beneficio est, eius ipsius beneficii magna pars a te est. Ita eum saluis nobis vellet saluum. In eum autem locum rem adductam intelligit (est enim vt scis, minime stultus) vt vtriq; salui esse non possint. Itaq; nos mauult. De te vero amicissime & loquitur, & sentit. Quare, si quis secus ad te de eo scripsit, aut si coram locutus est, peto a te etiã, atq; etiã, mihi vt potius credas, qui & facilius iudicare possum, q̃ ille nescio quis, & te plus diligo. Clodium tibi amicissimum existima, ciuemq; talem, qualis & prudentissim⁹, & fortuna optima esse debet.

Dilígo. Amo. Redamandum est. Clodii cõmendatio.

M.T.C.BRVTO.

Scripta, & obsignata iã epistola literę mihi redditę sunt a te, plenę rerũ nouarum, maximeq; mirabiles. Dolabellã quinq; cohortes misisse in Cherrhonesum. Adeo ne copiis abũdat, vt is q ex Asia fugere dicebat, Europã appetere conet? Quinq; aũt cohortib⁹ qd se nã facturũ arbitratus est, cũ tu eo quinq; legiones, optimũ equitatũ, maxima auxilia haberes? Quas quidẽ cohortes spero iã tuas esse, qm̃ latro ille tã fuit demẽs, & tuũ cõsiliũ vehemẽter laudo, q; nõ pri⁹ tuũ exercitũ Apollonia Dyrrhachioq; mouisti, q̃ de Antonii fuga audisti, Bruti eruptione, Po.Ro. victoria. Itaq; qd scribis postea statuisse te ducere exercitũ in Cherrhõnesum, nec pati sceleratissimo hosti ludibrio esse ĩperiũ Po.Ro. facis ex tua dignitate, & e repu. Qd scribis de seditiõe, q̃ facta est in legione quarta de Antoniis, qd dicã in bonã partẽ accipias, magis mihi ꝓbat militũ seueritas, q̃ tua. Te beneuolẽtiã exercitus, equitũq; expertũ esse vehemẽter gaudeo. De Dolabella, vt scribis, si qd habes noui, facies me certiorẽ: in quo valde delector, me añ ꝓuidisse, vt tuũ iudiciũ liberũ esset cũ Dolabella belli gerẽdi, & id valde ꝓtinuit, vt ego tũ intelligebã, ad rẽp. vt nũc iudico, ad dignitatẽ tuã. Qd scribis, me maximo otio egisse, vt ĩsectarer Antonios, idq; laudas, credo ita videri tibi, sed illã distinctionẽ tuã nullo pacto ꝓbo. Scribis, n. acrius ꝓhibẽda bella ciuilia esse, q̃ in superatos iracũdiã exercendã. Vehementer a te Brute dissentio, neq; clemẽtię tuę cõcedo, sed salutaris seueritas vincit ĩanẽ speciẽ clemẽtię. Qz si clemẽtes esse voluerimus, nũq̃ deerũt bella ciuilia. Sed de hoc tu videris. De me possum idẽ, qd Plautin⁹ pater in Trinũmo. Mihi qdẽ ętas acta ferme est, tua istuc refert maxime. Opprimemini (mihi crede) Brute, nisi ꝓuideritis. Neq; n. populũ semp eundẽ habebitis, neq; Senatũ, neq; † Senat⁹ ducẽ. Hęc ex oraculo Apollinis Pythii edita tibi puta, nihil põt esse verius. XIIII. Calen. Maii.

Dolabellæ conatus. Plautinus pater. † Senati.

M.T.C.BRVTO.S.

Nostrę res meliori loco videbãtur. Scripta em̃ ad te certo scio, quę gesta sunt. qualeis tibi sępe scripsi Consules, tales extiterunt. Cæsaris vero pueri mirifica indoles virtutis. vtinã tã facile eũ florẽtẽ & honorib⁹ & gratia regere, ac tenere possimus, q̃ facile adhuc tenuim⁹. Est oĩno illud difficilius, sed tñ nõ diffidimus. Persuasum est em̃ adolescẽti, & maxime ꝑ me, eius opera nos eẽ saluos. & certe, nisi is Antoniũ ab vrbe auertisset, periissẽt oĩa. Triduo vero aut quatriduo añ hãc rẽ pulcherrimã, timore quodã ꝑculsa ciuitas tota ad te se cũ cõiugib⁹

Octauii laus.

& liberis effundebat:eadem recreata ad.XII.Calen.Maii te huc venire,q̃ se ad te ire malebat. Quo qdẽ die magnorũ meorũ laborũ,multarũq; vigiliarũ fructũ cepi maximũ,si modo est aliquis fructus ex solida,veraq; gloria.Nam tantę multitudinis, quantã capit Vrbs nostra,concursus est ad me factus:ea cum vsq; in capitoliũ deductus,maximo clamore,atq; plausu in rostris collocatus sum.Nihil est in me inane,neq; em̃ debet.Sed tamen omnium ordinum consensus,gratiarũ actio,congratulatioq; me cõmouet propterea, q̃ popularẽ me esse in populi salute pręclarũ est.Sed hęc te malo ab aliis audire:me velim de tuis rebus,cõsiliisq; facias diligentissime certiorem.Illudq; cõsideres,ne tua liberalitas dissolutior videatur. Sic sentit senatus,sic Po.Ro.nullos vnq̃ hosteis digniores omni supplicio fuisse,q̃ eos ciueis,q̃ hoc bello cõtra patriam arma ceperunt:quos quidẽ ego oĩbus sententiis vlciscor,& persequor oĩbus bonis approbantibus.Tu quid de hac re sentias,tui iudicii est. Ego sic sentio,triũ fratrum vnã & eandem esse causam.Consules duos,bonos quidẽ,sed duntaxat bonos amisimus.Hircius q̃dem in ipsa victoria occidit,cum paucis diebus magno prelio ante vicisset. Nam Pansa fugerat vulneribus acceptis,quę ferre non potuit. Reliquias hostiũ Brutus persequit, & Cæsar. Hostes autem omnes iudicati,qui M.Antonii sectam secuti sunt.Itaq; id senatusconsultum, pleriq; interpretant etiam ad tuos,siue captiuos,siue dedititios pertinere. Equidem nihil diferui durius, cum nominatim de C. Antonio decernerem, q̃ ita statueram, a te cognoscere causam eius senatum oportere.X.Calen.Maii.

Popularem esse in pop. salute.

Secta M. Antonii.

M.BRVTVS M.T.CICERONI.S.

Vanta sim lętitia affectus cognitis rebus Bruti nostri,& consulum,facilius est tibi existimare,q̃ mihi scribere.Cũ alia laudo,& gaudeo accidisse,tum q̃ Bruti eruptio nõ solũ ipsi salutaris fuit, sed etiã maximo ad victoriã adiumento.Quod scribis triũ Antoniorũ vnã, atq; eandẽ causam esse, quid ego sentiam,mei iudicii esse statuo nihil,nisi hoc:Senatus,aut Po.Ro.iudicium esse de his ciuib⁹,qui pugnãtes nõ interierint.At hoc ipsum inquies inique facis,q̃ hostilis animi in rẽp.hoĩes ciueis appelles.immo iustissime. Qd̃ enim nondũ Senatus censuit,nec Po.Ro.iussit,id arroganter nõ prejudico,neq; reuoco ad arbitriũ meum.Illud q̃dem non muto,q̃ ei quẽ me occidere res non coegit,neq; crudeliter quicq̃ eripui,neq; dissolute quicq̃ remisi:habuiq; in mea potestate,quoad bellũ fuit.Multo quidẽ honestius iudico, magisq; qd̃ cõcedere possit resp.miserorũ fortunã nõ insectari, q̃ infinita tribuere potẽtibus, q̃ cupiditatẽ,& arrogantiã incẽdere possint.Qua in re Cicero vir optime, ac fortissime mihi q̃ merito,& meo noĩe,& reip.charissime,nimis credere videris spei tuę,statimq;,vt quisq; aliquid recte fecerit,oĩa dare,ac permittere,quasi nõ liceat traduci ad mala cõsilia corruptũ largitionibus aĩm.Quę tua est hũanitas,ęquo aĩo te moneri patieris,p̃sertim de cõmuni salute: facies tñ qd̃ tibi visum fuerit,etiã ego,cũ me docueris.Nũc Cicero,nũc agẽdũ est, ne frustra oppressum esse Antoniũ gauisi simus, neu semper primi cuiusq; mali excidendi causa sit, vt aliud renascat illo peius.Nihil iam neq; opinãtibus,aut patientibus nobis aduersi euenire potest,in quo nõ cũ omniũ culpa,tum pręcipue tua futura sit,cuius tantã auctoritatẽ Senatus, ac Po.Ro.non solum esse patitur,sed etiam cupit,quãta maxime in libera ciuitate vnius esse potest:quam tu non solum bene sentiendo,sed etiam prudenter tueri debes.Prudẽtia porro, quę tibi supereſt,nulla abs te desideratur,nisi modus in tribuẽdis honoribus. Alia omnia sic abũde adsunt,vt cũ quolibet antiquorũ cõparari possint tuę virtutes.Vnum hoc grato animo,liberaliq; profectum,cautiorem,ac moderatiorẽ liberalitatẽ desiderat.Nihil em̃ Senatus cuiq̃ dare debet,qd̃ male cogitantibus exẽplo,aut pręsidio sit.Itaq; timeo de consulatu,ne Cęsar tuus altius se ascendisse putet decretis tuis,q̃ inde, si consul factus sit, descensurum. Q̃ si Antonius ab alio relictũ regni instrumentum occasionem regnandi habuit, quonã animo fore putas,si quis auctore non tyranno interfecto,sed ipso Senatu putat se imperia quælibet concupiscere posse!Quare tum & facilitatẽ,& prouidentiã laudabo tuã,cum exploratum habere cœpero Cęsarẽ honoribus,quos acceperit,extraordinariis fore contẽtum.Alienę igitur inquies,culpę me reũ facies!prorsus alienę,si prouideri potuit,ne existeret. qd̃ vtinã inspecta re possis timorem de illo meũ.His literis scriptis,te consulẽ factum audiuim⁹.Tum vero incipiam proponere mihi rẽpu.iustã,& iam suis nitentẽ viribus,si istuc videro. Filius valet, & in Macedoniam cũ equitatu pręmissus est.Idibus Maiis.ex castris.

Antonii tres.

Prejudico.

Admonitoria.

De Cęsare prudẽter.

Extraordinarii honores.

Cic. Cõsul.

M.T.C.MARCO BRVTO.S.

AD quintũ Calendarũ Maii, cũ de iis qui hostes iudicati sunt bello persequendis sentẽtię dicerẽtur, dixit Seruilius etiã de Vẽtidio, & vt Cassius persequeret Dolabellã. Cui cũ essem assensus, decreui hoc amplius, vt tu, si arbitrarere vtile fore, & e repu. esse, persequerere Dolabellã bello. Si minus id commodo reipu. facere posses, siue nõ existimares e repu. esse, vt in iisdem locis exercitũ contineres. Nihil honorificẽtius potuit facere Senatus, q̃ vt tuum esset iudicium, quid tibi maxime conducere reipu. videretur. Equidem sic sentio, si manum habet, si castra, si vbi consistat vspiã Dolabella, ad fidem, & ad dignitatẽ tuam pertinere eũ persequi. De Cassii nostri copiis nihil sciebamus: neq; em̃ ab ipso vllę literę, neq; nunciabatur quicq̃, qd p certo haberemus. Quantopere autẽ interfit opprimi Dolabellam, profecto intelligis, tum vt sceleris pœnas persoluat, tum ne fit, quo se latronũ duces ex Mutinensi fuga conferant. Atq; hoc mihi iam in te placuisse, potes ex superioribus meis literis recordari: q̃q̃ tum & fugę portus erat in tuis castris, & subsidiũ salutis in tuo exercitu. quo magis nũc liberati (vt spero) periculis, in Dolabella opprimendo occupati esse debemus. Sed hęc cogitabis diligẽtius, statues sapienter. Facies nos, qd cõstituerís, & qd agas (si tibi videbitur) certiores. Ciceronẽ nostrũ in vestrũ collegiũ cooptari volo. Existimo oĩno absentiũ rationẽ sacerdotũ comitiis posse haberi: nã etiã factum est antea. C. em̃ Marius, cũ in Cappadocia esset, lege Domitia factus est augur, nec quo minus id postea liceret, vlla lex sanxit. Est etiã in lege Iulia, q̃ lex est de sacerdotiis pxima, his verbis. Qui petit, cuiusve ratio habebit. aperte ĩdicat posse rationẽ haberi, etiã nõ pśentis. Hac de re scripsi ad eũ, vt tuo iudicio vteret, sicut in rebus oĩbus. Tibi aũt statuendũ est de Domitio, & de Catone nostro. Sed q̃uis liceat absentis rationẽ haberi, tamẽ omnia sunt pręsentibus faciliora. Q; si statuerís in Asiam tibi eundum, nulla erit ad comitia nostros accersendi facultas. Omnino Pansa viuo celeriora omnia putabamus. Statim em̃ collegam sibi subrogasset: deinde ante prætoria, sacerdotum comitia fuissent. Nunc per auspicia longam moram video. Dum em̃ vnus erit patricius magistratus, auspicia ad patres redire nõ possunt. Magna sane perturbatio. Tu tota de re quid sentias, velim me facias certiorem. III. Nonarum Maii.

Pro certo.
Interfit.
Cic. filium cooptari in colleg.
Lex Domitia.
Lex Iulia de sacerdo.
Auspicia.

M. BRVTVS M. T. CICERONI. S.

NOli expectare, dum tibi gratias agã: iampridẽ hoc ex nostra necessitudine, q̃ ad summã beneuolẽtiã peruenit, sublatum esse debet. Filius tuus a me abest, in Macedonia congrediemur. Iussus est enim Ambraciã ducere equites per Thessaliam, & scripsi ad eũ, vt mihi Heracleam occurreret. Cum eũ videro (quoniam nobis permittis) cõmuniter constituemus de reditu eius ad petitionẽ, aut ad cõmendationẽ honoris. Tibi Glicona medicũ Pãsę, qui sororẽ Achilleos nostri in matrimonio habet, diligentissime cõmendo. Audimus eũ venisse in suspitionẽ Torquato de morte Pansę, custodiriq; vt parricidã. nihil minus credendũ est. Quis em̃ maiorem calamitatẽ morte Pansę accepit? pręterea est modestus homo, & frugi, quẽ ne vtilitas quidẽ videat impulsura fuisse ad facinus. Rogo te, & quidẽ valde rogo (nã Achilleus noster nõ min⁹ q̃ equũ est, laborat) eripias eũ ex custodia, cõseruesq;. Hoc ego ad meũ officium priuatarũ rerũ ęque, atq; vllã aliam rẽ pertinere arbitror. Cũ has ad te scribẽrẽ literas, ab Satrio legato Caii Trebonii reddita est mihi epistola, a Tullio, & Deiotaro Dolabellã cęsum, fugatũq; esse. Grecã epistolã tibi misi Cycherei cuiusdã ad Satriũ missam. Flauius noster de cõtrouersia, quã habet cũ Dyrrhachinis hęreditariã, sumpsit te iudicẽ: rogo te Cicero, & Flauius rogat, rẽ cõficias. quin ei q Flauiũ fecit hęredẽ, pecuniã debuerit ciuitas, nõ est dubiũ, neq; Dyrrhachini inficiant, sed sibi donatũ ęs alienũ a Cęsare dicũt. Noli pati a necessariis tuis necessario meo iniuriã fieri. XVII. Calendarũ Iunii, ex castris ad imam Candauiam.

Glíconis cõmendatio.
Habet in matrimonio.
Dolabellæ fuga.
Ex cast. ad imam Cãd.

M. BRVTVS M. T. CICERONI. S.

BIbulus q̃ charus mihi esse debeat, nemo melius iudicare põt, q̃ tu, cuius tantę pro repu. contentiones, sollicitudinesq; sunt fueruntq;. Itaq; vel ipsius virtus, vel nostra necessitudo debet cõciliare te illi. quo minus multa mihi scribenda esse arbitror. Volũtas. n. te mouere debet nostra, si modo iusta est, aut p officio necessario suscipit. Is Pansę locũ petere cõstituit, eã nominationem a te petimus: neq; cõiunctiori dare beneficiũ, q̃ nos tibi sum⁹, neq; digniorẽ noiare potes, q̃ Bibulũ. De Domitio, & Apuleio quid attinet ad me scribere, cũ ipsi per se ti-

Cõmenda.

bi cõmendatissimi sint? Apuleiũ vero tu tua auctoritate sustinere debes. Sed Apuleius, in sua epistola celebrabitur. Bibulum noli dimittere ex sinu tuo tantũ iam virum, ex quãto (crede mihi) potest euadere, qui vestris paucorum respondeat laudibus.

Vestris paucorum.

M.T.C. MARCO BRVTO. S.

Cõmend.

MVltos tibi cõmendo, & cõmendem necesse est. optimus em̃ quisq; vir, & ciuis sequitur iudicium tuũ: tibiq; oẽs fortes viri nauare operam, & studium volunt: nec quisq̃ est, quin ita existimet, meã apud te, & gratiã, & auctoritatem valere plurimũ. Sed C. Nasenniũ municipẽ Suessanũ tibi ita cõmẽdo, vt neminẽ diligẽtius. Cretẽsi bello Metello imperatore octauũ principẽ duxit: postea in re familiari occupatus fuit. Hoc tẽpore cũ reip. partibus, tũ tua excellenti dignitate cõmotus † vellet per te aliquid auctoritatis assumere. Fortẽ virũ Brute tibi commendo, frugi hominẽ, & si quid ad rem pertinet, etiam locupletem. Pergratum mihi erit, si eum ita tractaris, vt merito tuo mihi gratias agere possit.

Princeps octauus.

† valeat.

M.T.C. MARCO BRVTO. S.

Tãto, vt.

FVngerer officio, quo tu functus es in meo luctu, teq; p literas cõsolarer, nisi scirẽ his remediis, qbus meũ dolorẽ tu leuasses, te in tuo nõ egere, ac velim facili⁹, q̃ tũc mihi, nũc tibi tute medeare. Est. n. alienũ tãto viro, vt es tu, qd̃ alteri p̃ceperit, id ipsum facere nõ posse. Me quidẽ tũ rationes, quas collegeras, tum auctoritas tua, a nimio mœrore deterruit. Cum enim mollius tibi ferre viderer, q̃ deceret virũ, p̃sertim eũ qui alios cõsolari soleret, accusasti me p literas grauioribus verbis, q̃ tua consuetudo ferebat. Itaq; iudiciũ tuũ magni ęstimans, idq; veritus, me ipse collegi, & ea quę didicerã, legeram, acceperam, grauiora duxi tua auctoritate addita. Ac mihi tum Brute officio solũ erat, & naturę: tibi nunc populo, & scenæ (vt dicitur) seruiendũ est. Nam cũ in te non solũ exercitus tui, sed omniũ ciuiũ, ac pene gentiũ coniecti oculi sint, miníme decet, ꝓpter quẽ fortiores cęteri sum⁹, eũ ipsum animo debilitatum videri. Quãobrem accepisti tu quidẽ dolorem (id. n. amisisti, cui simile in terris nihil fuit) & est dolendũ in tam graui vulnere, ne id ip̃m carere omni sensu doloris, sit miserius, q̃ dolere: sed vt modice, cęteris vtile est, tibi necesse est. Scriberem plura, nisi ad te hæc ipsa nimis multa essent. Nos te, tuumq; exercitum expectamus: sine quo, vt reliqua ex sententia succedant, vix satis liberi videmur fore. De tota repu. plura scribã, & fortasse iam certiora his literis, quas Veteri nostro cogitabam dare.

Adhortatoria.

Carere sensu doloris.

M.T.C. MARCO BRVTO. S.

NVllas adhuc a te literas habebamus, ne famã quidẽ, quę declararet te cognita Senatus auctoritate, in Italiã adducere exercitum: qd̃ vt faceres, idq; maturares, magnopere desiderabat resp. Ingrauescit em̃ in dies intestinũ malũ, nec externis hostibus magis, q̃ domesticis laboramus: qui erant oĩno ab initio belli, sed facilius frangebant. Erectior senatus erat, nõ sentẽtiis solum nostris, sed etiã cohortationib⁹ excitat⁹. Erat in Senatu satis vehemens, & acer Pansa, cũ in cęteros huius generis, tum maxime in socerũ: cui cõsuli nõ animus ab initio, nõ fides ad extremũ defuit. Bellũ ad Mutinã gerebat, nihil vt in Cęsare reprehenderes, nõnulla in Hircio. huius belli fortuna, vt in secundis, fluxa: vt in aduersis, bona. erat victrix resp. cęsis Antonii copiis, ipso expulso a Bruto. Deinde ita multa peccata, vt quodãmodo victoria excideret e manib⁹: pterritos, inermes, saucios nõ sunt nostri duces p̃secuti, datũq; Lepido tempus est, in quo leuitatẽ eius sępe pęrspectã maioribus in malis experiremur. Sũt exercitus boni, sed rudes Bruti, & Planci. Sunt fidelissima, & maxima auxilia Gallorũ, sed Cęsarẽ meis cõsiliis adhuc gubernatum, pręclara ipsum indole, admirabiliq; cõstantia, improbissimis literis quidam, fallacibusq; interpretibus, ac nunciis impulerũt in spem certissimã cõsulatus. Qd̃ si mulatq; sensi, neq; ego illũ absentẽ literis monere destiti, nec accusare p̃sentes ei⁹ necessarios, qui eius cupiditati suffragari videbantur. Nec in Senatu sceleratissimorũ consiliorum fontes aperire dubitaui: nec vero vlla in re memini, aut Senatũ meliorẽ, aut magistratus. Nunq̃ em̃ in honore extraordinario potentis hoĩs, vel potentissimi potius (quando quidẽ potentia iã in vi posita est, & armis) accidit, vt nemo Tri. Ple. nemo alio magistratu, nemo priuat⁹ auctor existeret. Sed in hac constãtia, atq; virtute, erat tamen sollicita ciuitas. Illudimur em̃ Brute, tum militum delitiis, tum imperatoris insolentia: tantum quisq; in repub. posse po-

Gallorũ auxilia.

Octauii ambitio.

Fontes consiliorum.

Existeret.

Militũ insolentia.

ſtulat,quantũ habet virium,non ratio,nõ modus,non lex,non mos,non officiũ valet,non iudicium,non exiſtimatio ciuium,non poſteritatis verecundia.Hęc ego multo ante proſpiciẽs fugiebã ex Italia,tum cũ me veſtrorum edictorum fama reuocauit. Incitaſti vero tu me Brute Veliæ.q̃q̃ em̃ dolebam in eam me vrbẽ ire,a qua tu fugeres, qui eam liberauiſſes, qd̃ mihi quoq; quondam acciderat periculo ſimili,caſu triſtiore,perrexi tamen,Romãq; perueni,nulloq; p̃ſidio quatefeci Antonium:contraq; eius arma nefanda,pręſidia,quę oblata ſunt, Cęſaris conſilio,& auctoritate firmaui.qui ſi ſteterit idem,mihiq; paruerit,ſatis videmur habituri præſidij.Sin autem impiorum conſilia plus valuerint,q̃ noſtra,aut imbecillitas ætatis non potuerit grauitatẽ rerum ſuſtinere,ſpes omnis eſt in te. Quãobrem aduola obſecro,atq; eam rempu.quã virtute,atq; animi magnitudine,magis q̃ euẽtis rerũ liberaſti,exitu libera.omnis omnium concurſus ad te futurus eſt.Hortare idẽ per literas Caſſium.Spes libertatis nuſq̃,niſi in veſtrorum caſtrorũ pręſidiis eſt.Firmos omnino & duces habemus ab occidente,& exercitus.Hoc adoleſcentis pręſidium equidẽ adhuc firmum eſſe confido,ſed ita multi labefactãt vt ne moueatur,interdum extimeſcam.Habes totum reipu.ſtatum,qui quidẽ tum erat, cum has literas dabam.Velim deinceps meliora ſint:ſin aliter fuerit,(qd̃ Dii omen auertãt)reip. vicem dolebo,q̃ immortalis eſſe debeat:mihi quidem aliquantulum reliqui eſt.

Quatefeci.

Vicẽ dolebo.

MARCVS BRVTVS CICERONI.S.

Veteris Antiſtii talis animus eſt in rempu.vt non dubitem, quin in Cæſare,& Antonio ſe pręſtiturus fuerit acerrimũ ꝓpugnatorem cõmunis libertatis,ſi occaſioni potuiſſet occurrere.Nam qui in Achaia congreſſus P.Dolabella milites,atq; equites habente,quoduis adire periculũ ex inſidiis paratiſſimi ad oĩa latronis maluerit, q̃ videri aut coactus eſſe pecuniã dare,aut libẽter dediſſe homini nequiſſimo,atq; improbiſſimo,is nobis vltro pollicitus eſt,& dedit.XX.HS.ex ſua pecunia:& qd̃ multo charius eſt,ſe ipſum obtulit,& coniunxit. Huic perſuadere cœpimus, vt imperator in caſtris remaneret,remq; publicam defenderet: ſtatuit id ſibi, quoniã exercitum dimiſiſſet, ſtatim vero rediturum ad nos confirmauit legatione ſuſcepta,niſi pręторum comitia habituri eſſent cõſules.Nam illi ita ſentienti de repu.magnopere auctor fui, ne differret tẽpus petitionis ſuæ. Cuius factum omnibus gratum eſſe debet,qui modo iudicarint hũc exercitum eſſe vtilẽ reipu.tibi tanto gratius,quãto maiore & animo,gloriaq; libertatẽ noſtrã defendis,& dignitatẽ, ſi contigerit noſtris cõſiliis exitus,quem optamus,perfuncturus es.Ego etiam mi Cicero proprie,familiariterq; te rogo,vt Veterem ames, veliſq; eſſe q̃ampliſſimum:qui etſi nulla re deterreri a propoſito poteſt,tñ excitari tuis laudibus,indulgentiaq; poterit,quo magis amplexetur,ac tueatur iudiciũ ſuũ:† & mihi gratiſſimum erit.

Veteris cõmendatio.

† id.

M.T.C.MARCO BRVTO.

Tſi daturus eram Meſſalę Coruino continuo literas, tamen Veterem noſtrũ ad te ſine literis meis venire nolui.Maximo in diſcrimine reſpu.Brute verſatur, victoreſq; rurſus decertare cogimur: id accidit Marci Lepidi ſcelere, & amẽtia.Quo tempore,cum multa propter eam curam, quam pro repu. ſuſcepi,grauiter ferrem,tum nihil tuli grauius,q̃ me non poſſe matris tuæ precibus cedere,non ſororis.Nam tibi(quod mihi plurimi eſt)facile me ſatiſfacturum arbitrabar. Nullo enim modo poterat cauſa Lepidi diſtingui ab Antonio, omniumq; iudicio etiam durior erat : ꝓ cum honoribus ampliſſimis a Senatu eſſet Lepidus ornatus, tum etiam paucis ante diebus pręclaras literas ad Senatum miſiſſet,repente non ſolum recepit reliquias hoſtium,ſed bellum acerrimum terra,mariq; gerit.cuius exitus,qui futurus ſit incertum eſt.Itaq; cum rogamur,vt miſericordiam liberis eius impertiamur,nihil affertur, quo minus ſumma ſupplicia,ſi(qd̃ Iupiter omen auertat)pater puerorum vicerit,ſubeunda nobis ſint.Nec vero me fugit,q̃ ſit acerbum parentum ſcelera filiorũ pœnis lui.Sed hoc ꝓclare legibus comparatũ eſt,vt charitas liberorũ amiciores parentes reipu.redderet. Itaq; Lepidus crudelis in liberos,nõ is,qui Lepidũ hoſtẽ iudicat. Atq; ille,ſi armis poſitis de vi dãnat⁹ eſſet,quo in iudicio certe defenſionẽ non haberet,eandẽ calamitatẽ ſubirent liberi bonis publicatis.q̃q̃ qd̃ tua mater,& ſoror deꝑcat̃ ꝑ pueris,id ip̃m, & multa alia crudeliora nobis omnib⁹ Lepidus,Antonius,& reliqui hoſtes denunciãt.Itaq; maximam ſpem hoc tẽpore habemus in te,atq; exercitu tuo.Tum ad reip.ſummam,tum ad gloriã, & dignitatẽ tuã vehemẽ

Lepidi ſcelus.

Pœna filiorum &c.

Charitas liberorum.

ter pertinet te in Italiam, vt ante scripsi, venire q̃primum. Eget enim vehementer cum viribꝰ tuis, tum etiam consilio respu. Veterem pro eius erga te beneuolentia, singularique officio libenter ex tuis literis complexus sum, eũque cum tui, tum reipu. studiosissimum, amantissimũ q̃ cognoui. Ciceronem meum propediem, vt spero, videbo: tecum enim illum, & te in Italiam celeriter esse venturum confido.

M. BRVTVS M. T. CICERONI.

DE Marco Lepido vereri me cogit reliquorũ timor: qui si eripuerit se nobis, qd velim temere, atq; iniuriose de illo suspicati sint hoies, oro, atq; obsecro te Cicero, necessitudinẽ nostrã, tuãq; in me beneuolentiã obtestans, sororis meę liberos obliuiscaris esse Lepidi filios, meq; his in patris locũ successisse existimes. Hoc si a te impetro, nihil pfecto dubitabis p his suscipere. Aliter alii cũ suis viuũt. nihil ego possum in sororis meæ liberos facere, quo possit expleri voluntas mea, aut officiũ. Quid vero aut mihi tribuere boni possunt, si modo digni sumus qbus aliquid tribuat, aut ego matri, ac sorori, pueriq; illis pstaturus sum, si nihil valuerit apud te, reliquũq; Senatũ contra patrẽ Lepidũ Brutus auũculus? Scribere multa ad te neq; possum pręsollicitudine, ac stomacho, neq; debeo. Nã si in tanta re, tãq; necessaria verbis mihi opus est ad te excitandũ, & confirmandũ, nulla spes est, facturũ te qd volo, & qd oportet. Quare noli expectare longas pces, intuere me ipsum, qui hoc a te vel a Cicerone coniunctissimo hoie priuatim, vel a consulari tali viro remota necessitudine priuata impetrare debeo. Quid sis facturus, velim mihi q̃primum rescribas. Calendis Quintilibus, ex Castris.

Pręstatur. Liberorum Lepidi Brutus auũculus.

M. T. CICERO MAR. BRVTO. S.

BReues tuę literę. breueis dico, immo nullę. tribus ne verficulis his temporibus Brutus ad me? nihil scripsissem potius, & requiris meas. Quis vnq̃ ad te tuorũ sine meis venit? Quę aũt epistola nõ pondus habuit? Quę si ad te perlatę nõ sunt, ne domesticas quidẽ tuas perlatas arbitror. Ciceroni scribis te longiorẽ daturũ epistolã, recte id quidem, sed hęc quoq; debuit esse plenior. Ego autẽ, cũ ad me de Ciceronis abs te discessu scripsisses, statim extrusi tabellarios, literasq; ad Ciceronẽ, vt etiã si in Italiã venisset, ad te rediret. Nihil. n. mihi iucũdiꝰ, nihil illi honestius. q̃q̃ aliquoties ei scripserã sacerdotũ comitia mea summa contentione in alterum annũ esse reiecta: qd ego cum Ciceronis causa elaborauí, tum Domitii, Catonis, Lentuli, Bibulorum, qd ad te etiam scripseram. Videlicet cum illam pusillam epistolam tuam ad me dabas, nondũ erat tibi id notum. Quare omni studio a te mi Brute contẽdo, vt Ciceronẽ meũ ne dimittas, tecũq; adducas: qd ipsum si rẽpu. cui susceptus es, respicis, tibi iã, iãq; faciendum est. renatum em̃ bellum est, idq; non paruo scelere Lepidi. Exercitus autẽ Cæsaris, q̃ erat optimus, non modo nihil prodest, sed etiã cogit exercitũ tuũ flagitari: qui si Italiã attigerit, erit ciuis nemo (quẽ quidẽ ciuẽ appellari fas sit) qui se nõ in tua castra conferat. etsi Brutum pręclare cũ Planco coniunctũ habemus. Sed nõ ignoras, q̃ sint incerti animi hominũ, & infecti partibus, & exitus pręliorũ. Quin etiã si, vt spero, vicerimus, tamen magnã gubernationẽ tui consilii, tuęq; auctoritatis res desiderabit. Subueni igit per deos, idq; q̃primũ tibi persuade, non te Idibus Martiis, quibus seruitutem a tuis ciuibus repulisti, plus profuisse patrię, q̃ si mature veneris profuturum. II. Iduum Quintil.

Animi hominũ incerti &c.

M. T. C. MARCO BRVTO. S.

MEssalam habes. Quibus igitur literis tã accurate scriptis assequi possum subtilius, vt explicem quę gerantur, quęq; sint in repub. q̃ tibi is exponet, qui & optime omnia nouit, & elegantissime expedire, & deferre ad te potest? Caue em̃ existimes Brute. q̃q̃ non est necesse ea me ad te, quę tibi nota sunt, scribere. Sed tamen tantã omniũ laudũ excellentiã non queo silentio pręterire. Caue putes probitate, constantia, cura, studio reipu. quicq̃ illi esse simile, vt eloquentia, qua mirabiliter excellit, vix in eo locũ ad laudandũ habere videatur. q̃q̃ in hac ipsa sapientia plus apparet: ita graui iudicio, multaq; arte se exercuit in verissimo genere dicẽdi. Tãta aũt industria est, tantũq; euigilat in studio, vt nõ maxima ingenio, qd in eo summũ est, gratia habenda videat. Sed prouehor amore, non em̃ id propositum est huic epistolę, Messalam vt laudẽ pręsertim ad Brutum, cui & virtus illius non minus, q̃ mihi nota est, & hęc ipsa studia q̃ laudo notiora, quẽ cũ a me dimittens grauiter ferrem, hoc leuabar vno, q̃ ad te tãq̃

Messala, & eius laus.

Laudem ad Brutum.

ad alterũ me proficiscẽs,& officio fungebatur,& laudẽ maximã assequebatur.Sed hęc hactenus.Venio nũc longo sane interuallo ad quandã epistolã, qua mihi multa tribuẽs vnũ rẽpũhẽdebas,ꝓ in honoribus decernẽdis essem nimius,& tãq̃ prodigus. Tu hoc,alius fortasse,ꝓ in animaduersione,pœnaq̃ durior,nisi fortasse vtrũq̃ tu.Qd̃ si ita est,vtriusq̃ rei meũ iudiciũ tibi cupio esse notissimũ,neq̃ solũ, vt Solonis dictũ vsurpẽ,q̃ & sapiẽs vnus fuit ex septẽ, & legũ scriptor solus ex septẽ.Is rẽp.duabus rebus cõtineri dixit,præmio & pœna.est scilicet vtriusq̃ rei modus,sicut reliquarũ,& quędã in vtroq̃ genere mediocritas, sed nõ tãta de re propositũ est hoc loco disputare. Quid ego aũt secutus hoc bello sim ĩ sentẽtiis dicẽdis,alienũ nõ puto aperire.Post interitũ Cæsaris, & vestras memorabileis Idus Martias Brute quid ego ꝑtermissum a vobis,quãtãq̃ impẽdere reip.tẽpestatẽ dixerim,nõ es oblitus. Magna pestis erat depulsa ꝑ vos,magna Populi Ro.macula deleta,vobis vero parta diuina gloria,sed ĩstrumentũ Regni delatũ ad Lepidũ,& Antoniũ,quoꝝ alter incõstãtior,alter impurior,vterq̃ pacem metuens,inimicus otio.His ardentibus perturbandę reipu.cupiditate,qd̃ opponi posset præsidiũ,non habebamus.Erexerat enim se ciuitas in retinenda libertate consentiens.Nos tũ nimis acres,vos fortasse sapientius excessistis Vrbe ea,quã liberastis : Italiæ sua vobis studia profitenti remisistis.Itaq̃ cũ teneri Vrbem a parricidis videre,nec te in ea,nec Cassium tuto esse posse,eãq̃ armis oppressam ab Antonio,mihi quoq̃ ipsi esse excedendũ putaui . Tetrum enim spectaculum,oppressa ab impiis ciuitas opitulandi potestate præcisa. Sed animus idẽ q̃ semper infixus in patriæ charitate,discessum ab eius periculis ferre nõ potuit. Itaq̃ in medio Achaico cursu,cũ Etesiarum diebus auster me in Italiã,quasi dissuasor mei cõsilii retulisset, te vidi Veliæ,doluiq̃ vehementer.Cedebas enim Brute,cedebas,quoniã Stoici vestri negãt fugere sapientis.Romam vt veni,statim me obtuli Antonii sceleri,atq̃ dementię:quem cum in me incitauissem,consilia inire cœpi Brutina plane (vestri.n.hæc sunt propria sanguinis) Reipublicę liberandæ.Longa sunt quæ restant,prætereunda sunt enim:de me tantũ dico,Cęsarem hunc adolescentem,per quem adhuc sumus,si verum fateri volumus,fluxisse ex fonte cõsiliorũ meoꝝ.Huic habiti a me honores nulli quidẽ Brute,nisi debiti,nulli, nisi necessarii. Vt em̃ primũ libertatẽ reuocare cœpimus,cũ se nõdũ,ne Decimi quidẽ Bruti diuina virtus ita cõmouisset,vt iã id scire possemus,atq̃ omne præsidiũ esset in puero,qui a ceruicibus nostris auertisset Antoniũ, quis honos ei nõ fuit decernẽdus? q̃q̃ ego illi tũ verboꝝ laudẽ tribui,eãq̃ modicã.Decreui etiã imperiũ:qd̃ q̃q̃ videbatur illi ætati honorificũ,tamẽ erat exercitũ habenti necessariũ.Quid em̃ est sine imperio exercitus?Statuã Philippus decreuit,celeritatẽ petitionis primo Seruius,post maiorẽ etiã Seruilius.nihil tũ nimiũ videbat . Sed nescio quo modo facilius in timore benigni,q̃ in victoria grati reperimur.Ego enim D.Bruto liberato,cũ lętissimus ille ciuitati dies illuxisset,idẽq̃ casu Bruti natalis esset,decreui, vt ĩ Fastis ad eũ diẽ Bruti nomẽ ascriberetur.In eoq̃ sum maiorũ exẽplũ secutus,qui hũc honorẽ mulieri Larentię tribuerunt,vos cuius põtifices ad arã in Velabro sacrificium facere soletis. qd̃ ego cũ dabã Bruto,notã esse in fastis gratissimę victoriæ sempiternã memoriã volebã . Atq̃ illo die cognoui paulo plures in Senatu maleuolos esse,q̃ gratos. Eos per ipsos dies effudi(si ita vis) honores in mortuos Hirciũ,& Pansam, Aquilã etiã.qd̃ quis rep̃hendit, nisi qui deposito metu ꝑteriti periculi fuerit oblitus? Accedebat ad beneficii memoriã gratã ratio illa, quæ etiã posteris posset esse salutaris.Extare enim volebã in crudelissimos hosteis monimẽta odii publici sempiterna.Suspicor illud minus tibi ꝓbari,qd̃ ab tuis familiaribus optimis illis quidẽ viris,sed in rep.rudibus nõ probatur,ꝓ vt ouanti introire Cæsari liceret,decreuerim. Ego autẽ (sed erro fortasse,nec tamẽ is sum,vt mea me maxime delectẽt) nihil mihi videor hoc bello sensisse prudẽtius.Cur aũt ita sit, aperiẽdũ nõ est,ne magis videar prouidus fuisse, q̃ gratus.Hoc ipm̃ nimiũ,quare alia videamus.D.Bruto decreui honores,decreui L.Planco. Pręclara illa qdẽ ingenia,quę gloria inuitãtur: sed Senatus etiã sapiens,qui quacũq̃ re putat modo honesta,ad remp.iuuãdam posse adduci,hac vtitur.At in Lepido rep̃hẽdimur, cui cũ statuam in rostris statuissemus,iidẽ illam euertimus.Nos illũ honore studuimus a furore reuocare:vicit amentia leuissimi hominis nostrã prudẽtiam. Nec tamen tantũ in statuenda Lepidi statua factũ est mali,quantũ in euertenda boni.Satis multa de honoribus, nũc de pœna pauca sunt dicẽda.Intellexi enim ex tuis sæpe literis te in his quos bello deuicisti, clementiã tuam velle laudari:existimo equidẽ nil a te nisi sapienter. Sed sceleris pœnam prætermittere (id enim est qd̃ vocatur ignoscere) etiam si in cæteris rebus tolerabile est, in hoc bello pni-

Solonis dictum, præmio & pœna rẽp. cõtineri.

Instrumẽtũ Regni.

Etesiarum dies.

Cessit non fugit Brutus.

Consilia Brutina.

Cęs.Aug. laus.

Facilius in ti.benig. q̃ in vict.gra.

Natalis Bruti.

Acca Larentia.

Illis.

Lepidi in rostris statua.

De pœna sumenda.

Ignoscere.

ciosum puto. Nullũ enim bellũ ciuile fuit in nostra repu. omniũ quæ memoria mea fuerunt, in quo bello nõ vtracũq; pars vicisset, tamẽ aliqua forma esset futura reip. hoc bello victores, quã rẽp. simus habituri, nõ facile affirmarim: victis certe nulla vnq; erit. Dixi igitur sentẽtias in Antoniũ, dixi in Lepidũ seueras, neq; tã vlciscendi causa, q; vt & in psens sceleratos ciueis timore ab impugnãda patria deterrerẽ, & in posterũ documẽtũ statuerẽ, ne quis talẽ amẽtiã vellet imitari. qq; hæc quidem sentẽtia nõ magis mea fuit, q; omniũ. In qua videtur illud esse crudele, q; ad liberos, qui nihil meruerũt, pœna peruenit: sed id & antiquũ est, & omniũ ciuitatũ: siquidẽ etiã Themistoclis liberi eguerũt. Et si iudicio damnatos eadẽ pœna sequitur ciueis, qui potuimus leniores esse in hosteis! Quid autẽ queri potest quisq; de me, qui se si vicisset, acerbiorẽ in me futurũ fuisse cõfiteatur necesse est! Habes rationẽ mearũ sentẽtiarum, de hoc genere dũtaxat honoris, & pœnæ. Nã de cęteris rebus qd senserim, quidq; censuerim, audisse te arbitror. Sed hęc qdẽ non ita necessaria. Illud valde necessariũ Brute, te in Italiam cũ exercitu venire q; primũ: summa est expectatio tui, qui si Italiam attigeris, ad te cõcursus fiet omniũ. Siue enim vicerimus, qui qdẽ pulcherrime viceramus, nisi Lepidus perdere omnia, & perire ipse cũ suis cõcupiuisset, tua nobis auctoritate opus est ad collocãdũ aliquẽ ciuitatis statũ. Siue etiã nũc certamẽ reliquũ est, maxima spes est, cũ in auctoritate tua, tũ in exercitus tui viribus. Sed ppera p deos. Scis em quãtũ sit in tẽporibus, quãtũ in celeritate. Sororis tuę filiis q; diligenter cõsulam, spero te ex matris, & ex sororis literis cogniturũ. qua in causa maiorem habeo rationẽ tuæ volũtatis, quę mihi charissima est, q; vt quibusdã videor, constantię meæ, se d ego nulla in re malo, q; te amando constans esse videri.

Liberi patrũ scelera luũt.

Amanter.

M.BRVTVS CICERONI.S.

Articulam literarum tuarum quas misisti Octauio, legi missam ab Attico mihi. Studium tuũ, curaq; de salute mea, nulla me noua voluptate affecit. Non solum enim vsitatum, sed etiam quotidianũ est aliquid audire de te, qd pro nostra dignitate fideliter, atq; honorifice dixeris, aut feceris. At dolore, quantũ animo maximũ capere possum, eadem illa pars epistolæ scriptæ ad Octauium de nobis affecit. Sic enim illi gratias agis de Repu. tam supplici ter, ac demisse. Quid scribam! pudet conditionis, ac fortunæ, sed tamen scribendum est. Cõmẽdas nostram salutẽ illi, quæ morte qua non perniciosior! vt prorsus præ te feras, nõ sublatam dominationem, sed dominũ cõmutatum esse. Verba tua recognosce, & aude negare seruientis aduersus Regem istas esse preces. vnum ais esse qd ab eo postuletur, & expectetur, vt eos ciueis, de quibus viri boni, Populusq; Romanus bene existimet, saluos velit. quid si nolit! non erimus! Atqui non esse, q; esse per illũ præstat. Ego mediusfidius non existimo tã omneis deos auersos esse a salute Populi Ro. vt Octauius orandus sit pro salute cuiusq; ciuis, non dicam pro liberatoribus orbis terrarum. Iuuat enim magnifice loqui, & certe decet aduersus ignoranteis, quid pro quoq; timendũ, aut a quoq; petendum sit. Hoc tu Cicero posse fateris Octauiũ, & illi amicus es! aut si me charũ habes, vis Romæ videri, cũ vt ibi esse possem, commẽdandus puero illi fuerim! Cui qd agis gratias, si vt nos saluos esse velit, & patiatur, rogãdũ putas! An hoc pro beneficio est habendũ, q; se q; Antoniũ esse maluerit, a quo ista petenda essent! Supplicato vindici illi quidẽ alienæ dominationis, non vicario. Sed quis supplicat, vt optime meritis de rep. liceat esse saluos! Ista vero imbecillitas, & desperatio, cuius culpa non magis in te residet, q; in omnibus aliis, & Cæsarẽ in cupiditatẽ regni impulit, & Antonio post interitũ illius persuasit, vt interfecti locũ occupare conaretur: & nũc puerũ istũ extulit, vt tu iudicares pcibus esse impetrandã salutẽ talibus viris, misericordiaq; vnius, vix etiã nunc viri tutos fore nos, haud vlla alia re. Qz si Romanos nos esse meminissemus, nõ audacius dominari cuperẽt postremi homines, q; id nos phiberemus: neq; magis irritatus esset Antonius Regno Cęsaris, q; ob eiusdẽ mortẽ deterritus. Tu qdẽ cõsularis, & tãtoq; scelerũ vindex, quibus oppressis vereor ne in breue tẽpus dilata sit abs te pernicies, qui potes intueri quæ gesseris simul & ista vel pbare, vel ita demisse, ac facile pati, vt pbãtis speciẽ habeas! Qd autẽ tibi cũ Antonio priuatũ odiũ! nempe quia postulabat hæc, salutem ab se peti precariam, nos incolumitatem habere a quibus ipse libertatem accepisset: esse arbitrium suũ de repu. Quęrẽda esse arma putasti, quibus dominari prohiberetur, scilicet vt illo prohibito, rogaremus alterũ, qui se in eius locũ reponi pateretur! an vt esset sui iuris, ac mancipii resp! nisi forte nõ de seruitute, sed de conditione seruiendi recusandũ est a nobis. Atqui nõ solũ bono domino potuimus

Prudenter de Octa. Brutus.

Aduersus.

Grauiter ĩ Ciceronẽ.

Postremi homines.

Salus precaria.

Sui iuris ac mãcipii respub.

Antonio tolerare nostrã fortunã,sed etiã beneficiis atq; honoribus vt participes frui quãtis vellemus.Quid.n.neget iis,quorũ patientiã videret maximũ suę dominationis p̃fidiũ eẽ? Sed nihil tãti fuit, quo vẽderemus fidẽ nostrã,& libertatẽ.Hic ipse puer,quẽ Cæsaris nomẽ ĩcitare videt in Cæsaris interfectores,quanti æstimet(si sit cõmercio locus)posse nobis auctoribꝰ tãtũ quãtũ ꝓfecto poterit,qm̃ viuere,& pecunias habere,& dici cõsulares volumꝰ?Cęterũ ne quicq̃ perierit ille:cuius interitu qd gauisi sumus,si mortuo nihilo minus seruituri eramus? Nulla cura ab aliis adhibet.Sed mihi prius oĩa Dii,Deęq; omnes eripuerint,q̃ illud iudiciũ, quo nõ mõdo hæredi eius,quẽ occidi,nõ cõcesserim qd̃ in illo nõ tuli,sed ne patri qdẽ meo, si reuiuiscat,vt patiente me plus legibus,ac Senatu possit.An hoc tibi persuasum est,fore cęteros ab eo liberos,quo inuito nobis in ista ciuitate locus nõ sit? Qui porro id qd̃ petis fieri potest vt impetres?Rogas enim velit nos saluos esse.Videmur ergo tibi salutẽ accepturi, cũ vitã acceperimus?quã si prius dimittimus,dignitatẽ, & libertatẽ qui possumus accipere? An tu Romæ habitare,id putas incolumem esse?Res,nõ locus oportet pręstet istuc mihi:neq; incolumis fui Cæsare viuo,nisi postq̃ illud consciui facinus:neq; vsq̃ exul esse possum, dũ seruire,& pati cõtumelias peius odero malis omnibus aliis. Nonne hoc est in easdẽ tenebras recidisse,cũ ab eo,qui tyranni nomẽ asciuit sibi,cũ in Græcis ciuitatibus liberi tyrannorum oppressis illis,eodẽ supplicio afficiãtur,petitur,vt vindices,atq; oppressores dominationis salui sint?Hanc ego ciuitatẽ videre velim,aut putem vllam,quæ ne traditã quidẽ,atq; inculcatam libertatem recipere possit,plusq; timeat in puero nomen sublati Regis,q̃ confidat sibi,cũ illũ ipsum,qui maximas opes habuerit,paucorũ virtute sublatum videat?Me vero posthac ne cõmendaueris Cæsari tuo,ne te quidẽ ipsum,si me audies.Valde care æstimas tot annos,quot ista ætas recipit,si propter eam causam puero isti supplicaturus es.Deide qd̃ pulcherrime fecisti,& facis in Antoniũ,vide ne conuertatur a laude maximi animi ad opinionẽ formidinis. Nam si Octauius tibi placet,a quo de nostra salute petendũ sit,nõ dominũ fugisse,sed amicorem dominũ quęsisse videberis.Quẽ ꝓ laudas ob ea quæ adhuc fecit,plane probo.Sũt em̃ laudanda,si modo cõtra alienam potẽtiam,non pro sua suscepit eas actiones.Cum vero iudicas tantũ illi nõ modo licere,sed etiã a te ipso tribuendum esse,vt rogandus sit,ne nolit esse nos saluos,nimiũ magnã mercedẽ statuis. Id enim ipsum illi largiris, qd̃ p illũ habere videbatur resp.Neq; hoc tibi in mẽtem venit,si Octauius vllis dignus sit honoribus, quia cũ Antonio bellũ gerat,iis qui illud malũ exciderint,cuius istę reliquiæ sunt,nihil quo expleri possit eorum meritũ tributurũ vnq̃ Po.Ro.si omnia simul cõgesserit.At vide quanto diligentius homines metuãt,q̃ meminerint:quia Antonius viuat, atq; in armis sit:de Cæsare vero qd̃ fieri potuit,ac debuit,transactũ est,neq; iam prouocari in integrũ potest.Octauius is est,qui qd de nobis iudicaturus sit,expectet Po.Ro?Nos hi sumus,de quorũ salute vnus homo rogandus videatur?Ego vero (vt istuc reuertar) is sum,qui nõ modo non supplicem,sed etiã coerceã postulãteis,vt sibi supplicetur. Aut longe a seruiẽtibus abero, mihiq; esse iudicabo Romam vbicũq; liberũ esse licebit,†aut vestri miserebor,quib9 nec ætas,neq; honores,neq; virtus alienа dulcedinẽ viuẽdi minuere potuerit.Mihi quidẽ ita beatus esse videbor,si modo constãter ac perpetuo placebit hoc consiliũ,vt relatã putem gratiã pietati meæ. Quid enim est melius q̃ memoria recte factorũ, & libertate contentũ negligere humana? Sed certe nõ succumbam succumbẽtibus,nec vincar ab iis qui se vinci volũt: experiarq;,& tentabo omnia, neq; desistã abstrahere a seruitio ciuitatẽ nostrã.Si secuta fuerit quę debet,fortuna,gaudebimus omnes: sin minus,ego tamẽ gaudebo.Quibus enim potius hæc vita factis, aut cogitationibus traducatur,q̃ iis quę pertinuerint ad liberandos ciueis meos?Te Cicero rogo,atq; hortor,ne defatigere,neu diffidas semp in p̃sentib9 malis prohibẽdis:futura quoq;,nisi ante sit occursum explores,ne se insinuent.Fortem,& liberũ animũ,quo & Consul,& nũc Consularis remp.vindicasti,sine cõstantia,& æquabilitate nullũ esse putaris.Fateor enim duriorẽ esse cõditionem spectatę virtutis,q̃ incognitę.Benefacta pro debitis exigimus:quæ si aliter eueniũt, vt decepti ab his,infesto animo reꝑhendimus.Itaq; resistere Antonio Ciceronem, etsi magna laude dignũ est,tamen quia ille Consul,hunc consularẽ merito pręstare videtur,nemo admiratur. Idem Cicero,si flexerit aduersus alios iudicium suũ,qd̃ tanta firmitate,ac magnitudine direxit in exturbando Antonio,nõ modo reliqui tẽporis gloriã eripuerit sibi, sed etiã præterita euanescere coget.Nihil enim per se amplũ est,nisi ĩ quo iudicii ratio extat. Quia neminẽ magis decet,q̃ te rẽp.amare,libertatisq; defensorẽ esse vel ĩgenio,vel rebus gestis,vel studio,atq;

Libertas Bruti.

Sibi.

†ac.

Fortis animus q sit.

Virtutis spectatę cõditio.

efflagitatione omniũ. Quare nõ Octauius est rogandus, vt velit nos saluos esse: magis tu te exuscita, vt eã ciuitatẽ, in qua maxima gessisti, liberã, atq; honestã fore putes, si modo sint populo duces ad resistendum improborum consiliis.

M.BRVTVS T.P.ATTICO.S.

SCribis mihi, mirari Ciceronem, ꝓ nihil significem vnq̃ de suis actis. Quoniã efflagitas, coactu tuo scribam quæ sentio. Omnia fecisse Ciceronem optimo animo scio. Quid enim mihi exploratius esse potest, q̃ illius animus in rẽp? Sed quædã mihi videtur, quid dicam imperite, vir omniũ prudẽtissimus, an ambitiose fecisse, qui valentissimũ Antoniũ suscipere pro rep. nõ dubitauit inimicũ? Nescio quid scribã tibi, nisi vnũ: pueri & cupiditatẽ, & licentiã potius esse irritatã, q̃ repressam a Cicerone: tãtũq; eũ tribuere huic indulgẽtię, vt se maledictis nõ abstineat iis quidem, quæ in ipsum dupliciter recidũt, ꝓ & plureis occidit vno, seq; prius oportet fateatur sicariũ, q̃ obiiciat Cascæ, qd obiicit: & imitatur in Casca Bestiam. An qa nõ oĩbus horis iactamus Idus Martias, similiter atq; ille Nonas Decẽb. suas in ore habet, eo meliore cõditione Cicero pulcherrimũ factũ vituperabit, q̃ Bestia, & Clodius reprehendere illius consulatũ soliti sunt? Sustinuisse mihi gloriaẽ bellũ Antonii, togatus est Cicero noster. Quid hoc mihi prodest, si merces Antonii oppressi poscitur, in Antonii locũ successio? & si vindex illius mali, auctor extitit alterius, fundamẽtũ, & radices habituri altiores, si patiantur? vt iam ista q̃ facit, nõ dominationẽ, nõ dominũ, sed Antoniũ timentis sint. Ego autẽ gratiã non habeo, si qs, dũ ne irato seruiat, rẽ ipsam nõ deꝓcatur. immo triumphus, & stipẽdiũ decernitur, & oĩbus decretis ornatur. Pudeat cõspicere fortunã, cuius nomẽ susceperit cõsularis. hoc an Ciceronis est? Quoniã tacere nõ licuit, leges quę tibi necesse est molesta esse. Etenim ipse sentio quãto cũ dolore hęc ad te pscripserim, nec ignoro qd sentias in rep. & q̃ desperatã quoq; sanari putes posse. Nec mehercle te Attice rephẽdo. Aetas em̃, mores, liberi, segnẽ efficiunt: qd quidẽ etiã ex Flauio nostro perspexi. Sed redeo ad Ciceronẽ. Quid inter Saluidenũ, & eum interest? Quid aũt amplius ille decerneret? Timet, iquies, etiã nũc reliquias belli ciuilis. Quisq̃ ergo ita timet profligatũ, vt neq; potẽtiã eius, qui exercitũ victorẽ habeat, neq; temeritatem pueri putet extimescẽdã esse? An hoc ip̃m ea re facit, ꝓ illi ꝓpter amplitudinẽ oĩa iã vltroq; deferẽda putat? O magnã stultitiã timoris, id ip̃m qd verearis ita cauere, vt cũ vitare fortasse potueris, vltro accersas, & attrahas. Nimiũ timemus mortẽ, & exiliũ, & paupertatẽ. Hęc mihi videtur Ciceroni vltima esse in malis: & dũ habeat a qbus impetret quę velit, & a quibus colatur, ac laudetur, seruitutẽ honorificã modo nõ aspernatur: si quicq̃ in extrema, ac miserrima contumelia potest honorificũ esse. Licet ergo patrẽ appellet Octauius Ciceronẽ, referat omnia, laudet, gratias agat, tamen illud apparebit, verba rebus esse contraria. Quid enim tam alienũ ab humanis sensibus est, q̃ eum patris habere loco, qui nec liberi quidẽ hominis numero sit? Atqui eo tendit, id agit, ad eum exitum properat vir optimus, vt sit illi Octauius propitius. Ego vero iã his artibus nihil tribuo, quibus scio Ciceronẽ instructissimũ esse. Quid.n. illi prosunt, quæ ꝑ libertate patriæ, de dignitate, quæ de morte, exilio, paupertate scripsit copiosissime? Quãto autẽ magis illa callere videtur Philippus, qui priuigno minus tribuerit, q̃ Cicero, qui alieno tribuit. Desinat igitur gloriãdo etiã insectari dolores nostros. Quid enim nostra victũ esse Antoniũ, si victus est vt alii vacaret qd ille obtinuit? tametsi tuæ literæ dubia etiã nũc significant. Viuat Hercule Cicero, qui potest supplex, & obnoxius, si neq; ætatis, neq; honorũ, neq; rerũ gestarũ pudet. Ego certe, qui cũ ipsa re bellũ geram, hoc est cũ regno, & imperiis extraordinariis, & dominatione & potẽtia, quæ supra leges se esse velit, nulla erit tã bona cõditio seruiendi, qua non deterrear, q̃uis sit vir bonus, vt scribis, Antonius, qd ego nũq̃ existimaui: sed dominũ, ne parentẽ quidẽ maiores nostri voluerũt esse. Te nisi tantũ amarem quantum Ciceroni persuasum est diligi ab Octauio, hæc ad te nõ scripsissem. Dolet mihi ꝓ tu non stomacharis amantissimus tum tuorum omniũ, tum etiam Ciceronis. Sed persuade tibi de voluntate propria mea nihil esse remissum, de iudicio largiter. Neq; enim impetrari potest, quin quale quidq; videatur ei, talem quisq; de illo opinionẽ habeat. Vellem mihi scripsisses, quæ cõditiones essent Atticę nostræ: potuissem tibi aliquid de meo sensu perscribere. Valetudinẽ Porcię meę tibi curę esse non miror. Deniq; qd petis, faciam libenter: nam etiam sorores me rogant: & hominem noro, & quid sibi voluerit.

Iactantia Cic.

Ciceronẽ arguit.

Patrẽ Ciceronẽ appellauit Octauius.

Quid nostra.

Dominus.

Largiter.

M.T.C.MARCO BRVTO.S.

CVm sæpe te literis hortatus essem, vt q̃primũ reipub.subuenires, in Italiãq; exercitũ adduceres,neq; id arbitrarer dubitare tuos necessarios,rogatus sum a prudẽtissima,& diligẽtissima fœmina matre tua,cuius oẽs curæ ad te referũtur,& in te cõsumũtur,vt venirẽ ad se ad.VIII.Cal.Sextilis:qd̃ ego,vt debui,sine mora feci.Cũ autẽ venissem,Casca aderat,& Labeo,& Scaptius. At illa retulit,quęsiuitq; quidnã mihi videretur,accerseremus ne te,atq; tibi id cõducere putaremus,an tardare,& cõmorari te melius esset.Respõdi id qd̃ sentiebã,& dignitati,& existimationi tuę maxime cõducere,te primo quoq; tẽpore ferre p̃sidiũ labenti,& inclinatę reip.Quid.n.abesse cẽses mali in eo bello, in quo victores exercitus fugiẽtẽ hostẽ p̃sequi noluerũt?& in quo incolumis Imperator honoribus amplissimis,fortunisq; maximis,cõiuge, liberis,vobis affinibus ornatus,bellũ reip.indixerit?Quid dicã ĩ tãto Senatus,populiq; cõsensu,cũ tãtũ resideat intra muros mali?Maximo autẽ cũ hęc scribebã,afficiebar dolore:q; cum me pro adolescẽtulo,ac pene puero resp.accepisset vadem,vix videbar qd̃ promiserã,prestare posse.Est aũt grauior & difficilior animi,& sentẽtię,maximis p̃sertim in rebus, p altero,q̃ pecunię obligatio.Hæc.n.solui potest,& est rei familiaris iactura tolerabilis:reip.qd̃ spoponderis,quẽadmodũ soluas,nisi is depẽdi facile patitur,pro quo spopõderis? q̃q̃ & hũc (vt spero) tenebo multis repugnãtibus.Videtur.n. in eo esse bona indoles,sed flexibilis ętas:multiq; ad deprauandũ parati,qui splendore falsi honoris obiecto, aciẽ boni ingenii perstringi posse cõfidũt.Itaq; ad reliquos hic quoq; labor mihi accessit,vt omneis adhibeã machinas ad tenendũ adolescẽtẽ,ne famã subeã temeritatis.q̃q̃ quæ temeritas est? magis.n.illũ pro quo spopondi, q̃ me obligaui.Nec vero pœnitere potest remp.me pro eo spopõdisse,q; fuit in rebus gerẽdis tum suo ingenio,tũ mea promissione cõstãtior.Maximus aũt (nisi me forte fallit) in rep.nodus est inopia rei pecuniariæ. Obdurescũt.n.magis quotidie boni viri ad vocẽ tributi, qd̃ ex centesima collatũ impudẽti censu locupletũ in duarũ legionũ p̃miis omne cõsumit.Impẽdẽt autẽ infiniti sumptus tũ in hos exercitus,q̃bus nũc defendimur, tũ vero in tuũ. Nã Cassius noster videtur posse satis ornatus venire. Sed & hęc & multa alia corã cupio, idq; q̃primũ. De sororis tuæ filiis nõ expectaui Brute dũ scriberes.Omino iam tẽpora(bellũ em̃ ducetur) integrã tibi causam reseruant. Sed ego a principio cũ diuinare de belli diuturnitate possem, ita causam egi puerorum in Senatu,vt te arbitror e matris literis potuisse cognoscere. Nec vero vlla res erit vnq̃,in qua ego non vel vitæ periculo ea dicã,eaq; faciã,quæ te velle, quęq; ad te pertinere arbitrabor. Vale.VI.Calendarum Sextilis.

Retulit.

Obligatio sententię, & pec.

Flexibilis ætas.

Octauium pergit fouere.

Nodus max.ĩ rep. inopia pecunię.

MARCI T.C.EPISTOLARVM AD QV.C.FRATREM LIBER PRIMVS.

M.T.C.QVINTO FRATRI.S.

ETSI nõ dubitabam quin hanc epistolã multi nũcii,fama deniq; esset ipsa sua celeritate superatura, tuq; ante ab aliis auditurus esses,annũ tertiũ accessisse desiderio nostro & labori tuo, tamen existimaui a me quoq; tibi huius molestiæ nuncium perferri oportere. Nam superioribus literis,nõ vnis, sed pluribus,cum iam ab aliis desperata res esset,tamen ego tibi spem maturę decessionis afferebam,non solum vt q̃diutissime te iucũda opinione oblectarem, sed etiam quia tanta adhibebatur & a nobis,& a Prætoribus cõtentio, vt rẽ posse confici non diffiderem. Nunc quoniam ita accidit,vt neq; Prętores suis opibus, neq; nos nostro studio q̃cq̃ perficere possemus,est omnino difficile nõ grauiter id ferre:sed tamen nostros animos maximis in rebus gerẽdis,& sustinẽdis exercitatos, frangi & debilitari molestia nõ oportet.quoniã ferre ea molestissime homines debẽt, quæ ipsoꝝ culpa cõtracta sunt.Est qdẽ in hac re mihi molestius ferẽdũ,q̃ tibi. Factũ est em̃ mea culpa,contra q̃ tu mecum,& p̃ficiscẽs,& p literas egeras,vt priore anno nõ succederetur.Qd̃ ego dũ socio rũ saluti cõsulo,dũ imprudẽtię nõnullorꝝ negotiatorꝝ resisto, dum nostrã gloriã tua virtute augeri expeto,feci nõ sapienter:præsertim cum id commiserim,vt ille alter annus,etiã tertiũ

Vnis.

posset adducere. Qd quoniã peccatũ meũ esse confiteor, est sapientiæ, atq; humanitatis tuæ curare, & perficere, vt hoc minus sapienter a me prouisum, diligẽtia tua corrigatur. Ac si te ipse vehementius ad omneis parteis bene audiendi excitaris, non vt cum aliis, sed vt tecum iam ipse certes: si omnẽ tuã mẽtem, curam, cogitationem, & excellentẽ omnibus in rebus laudis cupiditatem incitaris (mihi crede) vnus annus additus labori tuo, multorum annorum lætitiã nobis, gloriam etiã posteris nostris afferet. Quapropter hoc te primũ rogo, ne cõtrahas aut demittas animũ, neve te obrui tãq; fluctu, sic magnitudine negotii sinas, cõtraq; erigas, ac resistas, siue etiam vltro occurras negotiis. Neq; enim eiusmodi partem reip. geris, in qua fortuna dominetur, sed in qua plurimũ ratio possit, & diligentia. Q; si tibi bellũ aliquod magnũ, & periculosum administranti prorogatũ Imperium videre, tremerem animo, q; eodẽ tempore esse intelligerem etiam fortunæ potestatem in nos prorogatam. Nunc vero ea pars tibi reipu. cõmissa est, in qua aut nullam, aut perexiguam partem fortuna tenet: & quæ mihi tota in tua virtute, ac moderatione animi posita esse videatur. Nullas (vt opinor) insidias hostiũ, nullã prælii dimicationẽ, nullã defectionẽ sociorũ, nullã inopiã stipendii, aut rei frumẽtariæ, nullam seditionẽ exercitus pertimescimus, quæ persæpe sapientissimis viris acciderũt: vt quẽadmodũ gubernatores optimi vim tẽpestatis, sic illi fortunæ impetũ supare nõ possent. Tibi data est summa pax, summa tranquillitas: ita tamen vt ea dormientem gubernatorẽ vel obruere, vel vigilantẽ etiã delectare possit. Constat enim ea Prouincia primũ ex eo genere sociorum, qd est ex hominũ omni genere humanissimũ. Deinde ex omni genere ciuiũ, qui aut q; publicani sunt, nos summa necessitudine attingũt, aut q; ita negotiãtur, vt locupletes sint, nostri consulatus beneficio se incolumes fortunas habere arbitrant. At enim inter hos ipsos existunt graues controuersiæ, multę nascuntur iniuriæ, magnę contentiones consequuntur, quasi vero ego id putem, non te aliquantum negotii sustinere. Intelligo permagnũ esse negotium, & maximi consilii. Sed memento consilii me hoc negotium esse magis aliquanto, q̃ fortunæ putare. Quid est enim negotii cõtinere eos, quibus præsis, si te ipse contineas? Id autem sit magnũ, & difficile cęteris, sicut est difficillimũ: tibi & fuit hoc semper facillimũ, & vere esse debuit: cuius natura talis est, vt etiam sine doctrina videatur moderata esse potuisse. Ea aũt adhibita doctrina est, quæ vel vitiosissimam naturã excolere possit. Tu tum pecuniæ, tum voluptati, tum omniũ rerum cupiditati resistes, vt facis. Erit, credo, periculum ne improbũ negotiatorẽ, paulo cupidiorẽ publicanũ comprimere non possis. Nam Græci quidẽ sic te ita viuentem intuebũtur, vt quẽdã ex annaliũ memoria, aut etiã e cælo diuinũ hominẽ esse in prouinciã delapsum putent. Atq; hæc nũc nõ vt facias, sed vt te facere, & fecisse gaudeas, scribo. Præclarum est enim summo cum imperio fuisse in Asia trienniũ, sic vt nullum te signũ, nulla pictura, nullũ vas, nulla vestis, nullum mancipiũ, nulla forma cuiusq̃, nulla conditio pecuniæ, quibus rebus abundat ista Prouincia, ab summa integritate, cõtinẽtiaq; deduxerit. Quid aũt reperiri tã eximiũ, aut tã expetendũ potest, q̃ istã virtutẽ, moderationẽ animi, tẽperantiã non latere in tenebris, neq; esse abditã, sed in luce Asiæ, in oculis clarissimę Prouinciæ, atq; in auribus omniũ gentiũ, ac nationũ esse positã? nõ itineribus tuis perterreri homines, nõ sumptu exhauriri, non aduentu commoueri? esse quocũq; veneris, & publice, & priuatim maximã lætitiam: cũ vrbs custodem, non tyrannũ: domus hospitem, non expilatorẽ recepisse videatur? His autẽ in rebus iã te vsus ipse profecto erudiuit, nequaq̃ satis esse, ipsum has te habere virtutes, sed esse circũspiciendũ diligenter, vt in hac custodia Prouinciæ non te vnũ, sed omneis ministros imperii tui, sociis, & ciuibus, & reip. præstare videare. Q; q̃ legatos habes eos, q ipsi per se habituri sint rationem dignitatis suæ: de quibus honore, & dignitate, & ætate præstat Tubero: quẽ ego arbitror, præsertim cũ scribat historiã, multos ex suis annalibus posse deligere, quos velit, & possit imitari. Halienus autẽ noster cũ animo, & beneuolẽtia, tũ vero etiã imitatione viuendi. Nã quid ego de Gratidio dicam? quẽ certo scio ita laborare de existimatione sua, vt propterea amorem in nos fraternũ etiã demonstrare laboret. Quæstorem habes nõ tuo iudicio delectũ, sed eũ quẽ sors dedit. Hunc oportet & sua sponte esse moderatum, & tuis institutis, & pceptis obtẽperare. Quorũ si quis forte esset sordidior, ferres eatenus, quoad per se negligeret eas leges, qb⁹ est adstrictus: nõ vt ea potestate, quã tu ad dignitatẽ pmisisses, ad quęstum vteretur. Neq; enim mihi sane placet, præsertim cum ii mores tantum iam ad nimiam leuitatẽ, & ambitionẽ incubuerint, scrutari te omneis sordeis, excutere vnũquẽq; eorũ, sed quanta sit in quoq; fides, tantum cuiq; cõmittere. Atq; inter hos eos, quos tibi comites &

Audiendi bene.

Prorogare

Similitudo bona.

Publicani.

Cõtinere q bus præsis.

Doctrinæ virtus.

Tubero.

Existimatio sua.

Quæstor qualis.

adiutores negotiorꝫ publicorum dedit ipsa respu.dũtaxat finibus his prestabis,quos ante p̃scripsi.Quos vero aut ex domesticis cõiũctionibus,aut ex necessariis apparitoribus tecũ esse voluisti,qui quasi ex cohorte prætoris appellari solẽt,horũ nõ modo facta, sed etiã dicta oĩa prestanda nobis sunt.Sed habes eos tecũ,quos possis recte facientes facile diligere:minus cõsulentes existimationi tuę,facillime coercere:a quibus rudis cũ esses, videtur potuisse tua liberalitas decipi.Nã vt quisq; est vir optimus,ita difficillime esse alios improbos suspicatur. Nũc vero tertius hic annus habeat integritatẽ eandẽ, quã superiores,cautiorẽ etiam, ac diligentiorẽ.Sint aures tuæ,quæ id qd audiũt,existimentur audire,nõ in quas ficte,aut simulate quęstus causa insusurretur.Sit annulus tuus,nõ vt vas aliquod,sed tanq̃ ipse tu:nõ minister alienę volũtatis,sed testis tuę.Accensus sit eo etiã numero,quo eum maiores nostri esse voluerũt,qui hoc nõ in beneficii loco,sed in laboris,ac muneris non temere,nisi libertis suis deferebãt,qbus illi quidẽ nõ multo secus,ac seruis imperabant.Sit lictor nõ suæ,sed tuæ lenitatis apparitor:maioraq; p̃ferãt fasces illi,ac secures dignitatis insignia,q̃ potestatis. Toti deniq; sit Prouincię cognitũ,tibi omniũ,quibus præsis,salutẽ,liberos,famam,fortunas esse charissimas.Deniq; hæc opinio sit,non modo iis qui aliqd acceperint,sed iis etiam qui dederint, te inimicum (si id cognoueris) futurum. Neq; vero quisq̃ dabit, cum erit hoc perspectum, nihil per eos,qui simulant se apud te multum posse,abs te solere impetrari.Nec tamẽ est hęc oratio mea huiusmodi,vt te in tuos,aut durum esse nimiũ,aut suspitiosum velim. Nã si qs est eorũ qui tibi biennii spatio nũq̃ in suspitionem auaritiæ venerit,vt ego Cæsium,& Cherippum,& Labeonem audio,& quia cognoui existimo,nihil est qd nõ & iis,& si quis est alius eiusmodi,& cõmitti,& credi rectissime putẽ.Sed si quis est in quo iã offenderis,de quo aliqd senseris, huic nihil credideris,nullã partẽ existimationis tuæ commiseris.In Prouincia vero ipsa,si quẽ es nactus, qui in tuã familiaritatẽ penitus intrarit, qui nobis ante fuerit ignotus, huic quãtũ credendũ sit,vide.non quin possint multi esse prouinciales viri boni,sed hoc sperare licet,iudicare periculosum est.Multis enim simulationũ inuolucris tegitur,& quasi velis quibusdã obtẽditur vniuscuiusq; natura:frons,oculi,vultus psæpe mẽtiũtur, oratio vero sæpissime. Quamobrẽ qui potes reperire ex eo genere hominũ,qui pecunię cupiditate adducti careant his rebus omnibus,a quibus nos diuulsi esse nõ possumus? Te autẽ alienũ hominem ament ex animo,ac nõ sui cõmodi causa simulent? Mihi quidẽ permagnũ videtur, præsertim,si iidem homines priuatum non fere quẽq̃, Prætores semper omneis amant. Quo ex genere,si quem forte tui cognouisti amantiorem (fieri enim potuit) q̃ tẽporis,hunc ad tuũ numerũ libenter ascribito.Sin autẽ id nõ perspicies,nullũ erit genus in familiaritate cauẽdũ magis,propterea q; & omneis vias pecuniæ norunt, & omnia pecuniæ causa faciũt,& quicũ victuri non sunt,eius existimationi consulere non curant.Atq; etiam e Græcis ipsis diligenter cauendæ sunt quædã familiaritates,pręter hominũ perpaucorũ,si qui sunt vetere Gręcia digni.Sic vero fallaces sunt permulti,& leues, & diuturna seruitute ad nimiam assentationẽ eruditi.quos ego vniuersos adhiberi liberaliter,optimũ quẽq; hospitio,amicitiaq; coniungi dico oportere:nimiæq; familiaritates eorũ, neq; tam fideles sunt (non enim audẽt aduersari nostris volũtatibus) & inuident non nostris solũ,verũ etiã suis. Iam qui in eiusmodi rebus, in quibus vereor etiam ne durior sim,cautus esse velim,ac diligens,quo me animo in seruos esse censes? quos quidem cũ omnibus in locis, tum præcipue in Prouinciis regere debemus, quo de genere multa præcipi possunt.Sed hoc & breuissimũ est,& facillime teneri potest, vt ita se gerant in istis Asiaticis itineribus,vt si iter Appia via faceres, neve interesse quicq̃ putent,vtrũ Tralleis,an Formias venerint. At si quis est ex seruis egregie fidelis,sit in domesticis rebus,& priuatis.Quæ res ad officiũ imperii tui,atq; ad aliquã partẽ reip.pertinebunt,de his rebus ne quid attingat.Multa enim quę recte cõmitti seruis fidelibus possunt, tamen sermonis,& vituperationis vitandę causa,cõmittẽda nõ sunt. Sed nescio quo pacto ad p̃cipiẽdi rationẽ delapsa est oratio mea,cũ id mihi propositũ initio nõ fuisset.Quid.n.ei præcipiã,quẽ ego in hoc præsertim genere intelligam,prudentia nõ esse inferiorem q̃ me, vsu vero etiã superiorẽ? Sed tamẽ si ad ea quæ faceres,auctoritas accederet mea,tibi ipsi illa putaui fore iucũdiora.Quare sint hæc fundamẽta dignitatis tuę:tua primũ integritas, & cõtinentia, deinde omniũ qui tecum sunt pudor.Delectus in familiaritatibus,& prouincialiũ hominũ, & Grecorũ percautus,& diligens.Familię grauis,& constans disciplina.Quæ cum honesta sit in his priuatis nostris,quotidianisq; rationibus,in tanto imperio,tã deprauatis moribus, tam cor-

Prestare.
Existimationi tuę.
Quisq;.
Aures.
Annulus
subsignator.
Lictor.
Danti irascendum.
Simulationũ inuolucra ĩ hoĩe.
Vias pecuniæ norũt.
Græcia vetus.
Gręci fallaces &c.
Seruorꝫ gubernatio.
Dignitatis fundamẽta

ruptrice Prouincia, diuina videat necesse est. Hæc institutio, atq; disciplina potest sustinere in rebus statuendis, decernendisq; ea seueritate, qua tu in his rebus vsus es, ex qbus nonnullas simultates cũ magna mea lætitia susceptas habemus. nisi forte me Paconii nescio cuius hois, ne Græci qdẽ, ac Mysii, aut Phrygii potius, querelis moueri putas, aut Thuscenii hominis furiosi, ac sordidi vocibus, cuius tu ex impurissimis faucibus, inhonestissimã cupiditate eripuisti summa cũ æquitate. Hęc & cętera plena seueritatis, quę statuisti in ista Prouincia, nõ facile sine summa integritate sustinebimus. Quare sit summa in iure dicẽdo seueritas, dũmodo ea nõ varietur gratia, sed cõseruetur æquabilis. Sed tamẽ parui refert abs te ipso ius dici æqualiter, & diligenter, nisi idẽ ab iis fiet, quibus tu eius muneris aliquã partẽ cõcesseris. Ac mihi quidem videtur nõ sane magna varietas eẽ negotiorũ in administrãda Asia, sed ea tota iurisditione maxime sustineri. In qua scientię pĩsertim prouincialis ratio ipsa expedita est. Cõstantia est adhibenda, & grauitas, quæ resistat non solũ gratiæ, verũ etiã suspitioni. Adiungẽda etiã est facilitas in audiendo, lenitas in discernendo, in satisfaciendo, ac disputando diligẽtia. His rebus nuper Cn. Octauius iucundissimus fuit: apud quem primus lictor qui fuit, tacuit accẽsus: quoties quisq; voluit, dixit: & q̃ voluit diu. Quibus ille rebus fortasse nimis lenis videretur, nisi hæc lenitas illam seueritatem tueretur. Cogebantur Syllani homines, quæ per vim, & metum abstulerant, reddere. Quæ in magistratibus iniuriose decreuerant, eodem ipsis priuatis erat iure parendũ. Hæc illius seueritas acerba videretur, nisi multis condimẽtis humanitatis mitigaretur. Q̃z si hæc lenitas grata Romæ est, vbi tanta arrogantia est, tã immoderata libertas, tã infinita hominũ licentia, deniq; tot magistratus, tot auxilia, tãta vis, tanta Senatus auctoritas, q̃ iucunda tandem Prætoris comitas in Asia potest esse? in qua tanta multitudo ciuiũ, tanta sociorũ, tot vrbes, tot ciuitates vnius hominis nutũ intuentur? vbi nullũ auxilium est, nulla conquestio, nullus Senatus, nulla concio? Quare cum permagni hominis est, & cũ ipsa natura moderati, tũ vero etiã doctrina, atq; optimarũ artiũ studiis eruditi, sic se adhibere in tãta potestate, vt nulla alia potestas ab iis qbus pręsit desideretur. Cyrus ille a Xenophonte nõ ad historiæ fidem scriptus, sed ad effigiem iusti imperii, cuius summa grauitas ab illo philosopho cũ singulari comitate cõiũgitur, quos quidẽ libros nõ sine causa noster ille Aphricanus de manibus ponere nõ solebat. Nullũ est em̃ pĩtermissum in his officiũ diligentis, & moderati imperii. Eaq; si sic coluit ille qui priuatus futurus nunq̃ fuit, quonam modo retinẽda sunt iis quibus imperiũ ita datũ est, vt redderent, & ab his legibus datũ est, ad quas reuertendũ est? Ac mihi qdẽ †videtur huc omnia esse referẽda ab iis qui pĩsunt aliis, vt ii q eorũ in imperio erũt, sint q̃beatissimi: qd̃ tibi esse & antiquissimũ, & ab initio fuisse, vt primũ Asiam attigisti, cõstante fama, atq; omniũ sermone celebratũ est. Est autem non modo eius, qui sociis, & ciuibus, sed etiã eius qui seruis, qui mutis pecudibus præsit, eorũ qbus pĩsit cõmodis, vtilitatiq; seruire. Cuius qdẽ generis cõstare inter omneis video, abs te summã adhiberi diligẽtiã, nullũ æs alienũ nouũ cõtrahi ciuitatibus, vetere aũt magno, & graui multas abs te esse liberatas vrbeis: cõplureis diruptas, ac pene desertas, in qbus vnã Ionię nobilissimã, alterã Carię, Samũ, & Halicarnasum p te esse recreatas: nullas esse ĩ oppidis seditiones, nullas discordias: puideri abs te, vt ciuitates optimatũ cõsiliis administrent. Sublata Mysiæ latrocinia: cędes multis locis repssas: pacẽ tota Prouicia cõstitutã: neq; solũ illa itinerũ, atq; agrorũ, sed multo etiã plura, & maiora oppidorũ & furta, & latrocinia esse depulsa. Remotã a fama, & a fortunis, ab otio locupletũ, illã acerbissimã ministrã Prętorũ auaritię calũniã. Sumptus, & tributa ciuitatũ ab oĩb⁹ q earũ ciuitatũ fineis incolãt, tolerari æquabiliter: facillimos esse aditus ad te: patere aureis tuas q̃relis oĩm: nullius inopiã, ac solitudinẽ, nõ modo vllo populari accessu, ac Tribunali, sed ne domo qdẽ tua, & cubiculo esse exclusam: tuo toto deniq; in Impio nihil acerbũ esse, nihil crudele, atq; oĩa plena clemẽtię, mãsuetudinis, humanitatis. Quãtũ vero illud est beneficiũ tuũ, q̃ iniquo, & graui vectigali ædilitiorũ magnis nostris simultatibus Asiã liberasti. Eniuero si vnus homo nobilis q̃rit palã te, q̃ edixeris, ne ad ludos pecunię decernerent. HS. CC. sibi eripuisse, quãta tãdẽ pecunia pẽderet si oĩm nomine qcũq; Romę ludos facerẽt, qd̃ erat iã institutũ, erogaret? Q̃z q̃ has q̃relas hoĩm nostrorũ illo cõsilio oppressimus, qd̃ in Asia nescio quonã modo, Romæ qdẽ nõ mediocri cũ admiratione laudat: q̃ cũ ad templũ, monimentũq; nostrũ ciuitates pecunias decreuissent, cũq; id & pro magnis meis meritis, & pro tuis maximis beneficiis, summa sua volũtate fecissent: noĩatimq; lex exciperet, vt ad tẽplũ monimẽtũq; capere liceret: cũq; id qd̃ dabat, non esset interiturũ, sed in or-

Iuris dicũdi ratio.

Accensus miles.

Licentia.

Cyrus Xenophõtis.

†videtur.

Impatoris propositũ.

Halicarnasus Carię.

Auaritiæ calumnia.

Vectigal ædilitiorũ.

mentis templi futurũ,vt non mihi potius,q̃ Ro.Po.ac diis immortalibus datum videretur,tamen id in quo erat dignitas,erat lex,erat eorum,qui faciebant,voluntas,accipiendum non putaui,tum aliis de causis,tum etiã,vt animo æquiore ferrẽt ii, quib⁹ nec deberet,nec liceret.Quapropter incũbe toto animo,& studio omni,in eam rationẽ, qua adhuc vsus es, vt eos,quos tuę fidei,potestatiq̃,S.P.Q.R.cõmisit,& credidit,diligas,& omni ratiõe tueare, vt esse q̃beatissimos velis. Q̃ si te sors Aphris,aut Hispanis,aut Gallis p̃fecisset,immanibus,ac barbaris nationib⁹,tñ esset humanitatis tuę,cõsulere eorũ cõmodis & vtilitati,salutiq̃ seruire.Cũ vero ei generi hominũ pręsimus,nõ modo in quo ipsa sit, sed etiã a quo ad alios pueniſse putetur humanitas,certe iis etiã eã potissimum tribuere debemus, a quib⁹ accepimus. Non em̃ me hoc iam dicere pudebit,p̃sertim in ea vita,atq̃ iis rebus gestis,in quibus nõ potest residere inertię,aut leuitatis vlla suspitio,nos ea quę cõsecuti sumus,his studiis, & artibus esse adeptos,q̃ sint nobis Gręcię monimentis,disciplinisq̃ traditę. Quare p̃ter cõmunẽ fidem,q̃ oĩbus debetur,pręterea nos isti hoĩm generi pręcipue debere videmur,vt quorũ præceptis simus eruditi,apud eos ipsos,qd̃ ab iis didicerimus,velim⁹ expromere.Atq̃ ille quidẽ princeps ingenii,& doctrinę Plato tum deniq̃ fore beatas respu.putauit,si aut docti, aut sapientes homines eas regere cœpissent,aut qui regerẽt, omne suũ studiũ in doctrina, ac sapiẽtia collocassent.Hanc cõiunctionẽ videlicet potestatis,& sapientię, saluti censuit ciuitatibus esse posse.Qd̃ fortasse aliquando vniuersę reipu.nostrę,nunc quidẽ profecto isti prouincię cõtingit,vt is in ea summã potestatem haberet,cui in doctrina,cui in virtute, atq̃ humanitate percipiẽda,plurimũ a pueritia studii fuisset,& tẽporis.Quare cura,vt hic annus,qui ad laborem tuũ accessit,idẽ ad salutẽ Asię prorogatus esse videatur, qm̃ in te retinendo fuit Asia felicior,q̃ nos in deducẽdo,perfice,vt lętitia prouincię desideriũ nostrũ leniatur.Etem̃ si in pmerendo vt tibi tanti honores haberentur,quanti haud scio an nemini,fuisti omnium diligentissimus,multo maiorem in his honoribus tuendis adhibere diligentiã debes.Et quidem de isto genere honorũ,quid sentirẽ,scripsi ad te ante.Semp eos putaui si vulgares essent,vileis:si temporis causa constituerentur,leueis:si vero(id qd̃ ita factum est)meritis tuis tribuerentur,existimabam multã tibi in his honoribus tuendis operam esse ponendam. Quare qm̃ in istis vrbibus,cum summo imperio,& potestate versaris,in quibus tuas virtutes consecratas,& in deorũ nũero collocatas vides,in oĩbus rebus,quas statues,quas decernes,quas ages, quid tantis hoĩm opinionibus,tantis de te iudiciis,tãtis honoribus debeas,cogitabis. Id aũt erit eiusmodi,vt consulas omnibus,vt medeare incõmodis hominum,prouideas saluti,vt te parentẽ Asiæ & dici,& haberi velis.Atq̃ huic tuę voluntati, ac diligentię, difficultatem magnam afferunt publicani: quibus si aduersamur, ordinem de nobis optime meritum, & per nos cum repu.cõiunctũ,& a nobis,& a rep.disiungemus. Sin aũt oĩbus in reb⁹ obsequemur, funditus eos perire patiemur,quorũ non modo saluti,sed etiã cõmodis consulere debemus. Hęc est vna(si vere cogitare volumus)in toto imperio tuo difficultas. Nam esse abstinentẽ, continere omneis cupiditates,suos coercere,& iuris æquabilẽ tenere rationẽ,facilem te in rebus cognoscendis,in hominibus audiendis,admittendisq̃ prębere,pręclarum magis est,q̃ difficile.Non est enim positum in labore aliquo,sed in quadam inductione animi,atq̃ voluntate.Illa causa publicanorum quantã acerbitatẽ afferat sociis,intelleximus ex ciuibus, qui nuper in portoriis Italię tollendis,non tam de portorio,q̃ de nõnullis iniuriis portitorũ querebant.Quare non ignoro quid sociis accidat in vltimis terris,cũ audiuerim in Italia querelas ciuium.Hic te ita versari,vt & publicanis satisfacias, pręsertim publicis male redẽptis, ac socios perire nõ sinas,diuinę cuiusdã virtutis esse videtur, idest tuę.Ac primum Græcis,id qd̃ acerbissimum est,& q̃ sunt vectigales,nõ ita acerbũ videri debet,ppterea q̃ sine imperio populi Romani suis institutis,per se ipsi ita fuerũt.Nomen aũt publicani aspernari nõ possunt, qui pendere ipsi vectigal sine publicano nõ potuerunt,qd̃ iis æqualiter Sylla descripserat. Nõ esse aũt leniores in exigẽdis vectigalib⁹ Gręcos,q̃ nostros publicanos,hinc intelligi potest,q̃ Caunii nup oẽs ex insulis,q̃ erant ab Sylla Rhodiis attributę,confugerũt ad Senatum,nobis vt potius vectigal,q̃ Rhodiis penderent.Quare nomen publicani,neq̃ ii debent horrere,qui semp vectigales fuerunt:neq̃ ii aspernari,qui per se pendere vectigal nõ potuerũt: neq̃ ii recusare,qui postulauerunt.Simul & illud Asia cogitet,nullã a se neq̃ belli externi,neq̃ discordiarum domesticarũ calamitatẽ abfuturam fuisse,si hoc imperio non teneret.Id aũt imperiũ cum retineri sine vectigalibus nullo modo possit,æquo animo parte aliqua suorum fructuũ

Immanes & feri.

Hũanitas a gręcis inuẽta.

Gręcis accepta fert Cicero omnia.

Plato princeps ĩgenii de reipub. beatitate.

An nemini Honorum æstimatio.

Virtutes cõsecratæ.

Publicanorum difficilis ratio.

Portoria.

Vectigaliũ exactio.

pacem sibi sempiternam redimat, atq; otium. Q; si genus ipsum, & nomen publicani non iniquo animo sustinebunt, poterunt iis consilio, & prudētia tua reliqua videri mitiora. Possunt in pactionibus faciendis non legem spectare censoriam, sed potius commoditatem conficiendi negotii, & liberationem molestiæ. Potes etiā tu id facere, qd & fecisti egregie, & facis, vt cōmemores quanta sit in publicanis dignitas, quātum nos illi ordini debeamus, vt remoto Imperio, ac vi potestatis, & fascium, publicanos cum Græcis gratia, atq; auctoritate coniungas. Sed & ab iis, de quibus optime tu meritus es, & qui tibi omnia debent, hoc petas, vt facilitate sua, nos eam necessitudinem, quę est nobis cum publicanis, obtinere, & conseruare patiantur. Sed quid ego te hæc hortor, quæ tu non modo facere potes tua sponte sine cuiusq̄ præceptis, sed etiam magna iam ex parte perfecisti? Non enim desistunt nobis agere quotidie gratias honestissime, & maxime societates: qd quidem mihi idcirco iucundius est, q̄ idem faciūt Græci. Difficile est autem ea, quæ commodis, vtilitate, & prope natura diuersa sunt, volūta te coniungere. At ea quidem, quę supra scripta sunt, non vt te instituerem scripsi (neq; enim prudentia tua cuiusq̄ præcepta desiderat) sed me in scribendo commemoratio tuæ virtutis delectauit: q̄q̄ in his literis longior fui, q̄ aut vellem, aut me putaui fore. Vnum est, qd tibi ego præcipere non desinam, neq; te patiar (quantum in me erit) cum exceptione laudari. Omnes enim qui istinc veniunt, ita de tua virtute, integritate, humanitate commemorant, vt in tuis summis laudibus excipiant vnam iracundiam. Qd vitium, cum in hac priuata, quotidianaq; vita leuis esse animi, atq; infirmi videtur, tum vero nihil est tam deforme, q̄ ad summum imperium etiam acerbitatem naturę adiungere. Quare illud non suscipiam, vt quæ de iracundia dici solent a doctissimis hominibus, ea tibi nunc exponam, cum & nimis longus esse nolim, & ex multorum scriptis ea facile possis cognoscere. Illud, qd est epistolæ ꝓprium, vt is ad quē scribitur, de his rebus, quas ignorat, certior fiat, prętermittendum esse non puto. Sic ad nos omnes fere deferunt, nihil cum absit iracundia, te fieri posse iucundius. Sed, cū te alicuius īprobitas, puersitasq; cōmouerit, sic te aīo incitari, vt ab oīb⁹ tua desideretur humanitas. Quare, quoniā in eam rationem vitę nos, non tam cupiditas quędā glorię, q̄ res īpa, ac fortuna deduxit, vt sempiternus sermo hominum de nobis futurus sit, caueamus quantū efficere, & cōsequi possumus, ne qd in nobis insigne vitium fuisse dicatur. Neq; ego hoc nūc contendo, qd fortasse cū in omni natura, tum iam in nostra ætate difficile est, mutare animū, & si quid est penitus insitum moribus, id subito euellere. Sed te illud admoneo, vt si hoc plene vitare non potes, q̄ ante occupatur animus ab iracundia, q̄ prouidere ratio potuit ne occuparetur, vt te ante compares, quotidieq; meditere resistendū esse iracundię: cumq; ea maxime animum moueat, tum tibi esse diligentissime linguam continendam. quę quidē mihi virtus non interdum minor videtur, q̄ omnino non irasci. Nam illud non solum est grauitatis, sed nonnunq̄ etiam lentitudinis. Moderari vero & animo, & orationi, cum sis iratus, aut etiā tacere, & tenere in sua potestate motum animi, & dolorem, etsi non est perfectę sapientię, tamen est nō mediocris ingenii. Atq; in hoc genere multo te esse iam cōmodiorem, mitiorēq; nunciant. Nullę tuę vehementiores animi concitationes, nulla maledicta ad nos, nullę contumelię perferuntur: quę cum abhorrent a literis, ab humanitate, tum vero contraria sunt imperio, & dignitati. Nam, si implacabiles sunt iracundię, summa est acerbitas. Sin autem exorabiles, summa leuitas, quæ tamen (vt in malis) acerbitati anteponenda est. Sed quoniā primus annus habuit de hac reprehensione plurimum sermonis, credo propterea, q̄ tibi hominum iniurię, q̄ auaritiæ, q̄ insolentia præter opinionem accidebat, & intolerabilis videbatur: Secūdus autem multo lenior, q̄ & consuetudo, & ratio, & (vt ego arbitror) meæ quoq; litera te patientiorem, lenioremq; fecerūt: Tertius annus ita esse debet emendatus, vt ne minimam qdem rem quisq̄ possit vllam reprehendere. Ac iam hoc loco non hortatione, neq; p̄ceptis, sed p̄cibus tecū fraternis ago, totū vt animū, curā, cogitationēq; tuā ponas in omniū laude vndiq; colligēda. Q; si in mediocri statu sermonis, ac p̄dicationis nostrę res essent, nihil abs te eximiū, nihil p̄ter aliorū cōsuetudinē postularet. Nūc vero ꝓpter earū rerum, in qbus versati sumus, splēdorē & magnitudinē, nisi summā laudē ex ista ꝓuincia assequmur, vix videmur sūmā vituperationē posse vitare. Ea nostra ratio est, vt oēs boni tū faueāt, tū etiā a nobis oēm diligentiā, virtutēq; & postulent, & expectent: oēs aūt improbi, q̄ cum iis bellum suscepimus sempiternū, vel minima re ad reprehendendū cōtenti esse videantur. Quare quonim eiusmodi theatrū est toti⁹ Asię celebritate refertissimū, magnitudine amplissimū, iudicio eruditissimū,

Publicanorū dignitas

Laudari cū exceptiōe.

Iracundia cauenda.

Epistolę ꝓprium.

Ira penitus excidi neqt

Lentitudo.

Abhorrēt.

Mediocribus essę nō licet magistratibus summis.

Theatrum Asię.

natura aũt ita resonans,vt vsq; Romã significationes,vocesq; referant,contende quæso, atq; elabora,non modo vt his rebus dignũ fuisse,sed etiã vt illa oĩa tuis artibus superasse videa re.Et qm̃ mihi casus vrbanã in magistratibus administrationẽ reipu.tibi prouincialẽ dedit,& si mea pars nemini cedit,fac vt tua cęteros vincat.Simul & illud cogita,nos nõ de reliqua & sperata gloria iã laborare,sed de parta dimicare.Quę quidẽ nõ tã expetenda fuit, q̃ tuẽda nobis est.At si mihi quicq̃ esset abs te separatũ,nihil amplius desiderarẽ hoc statu, qui mihi iã partus est.Nũc vero res sic sese habet,vt nisi oĩa tua facta,atq; dicta nostris reb⁹ istinc respõdeãt,ego me meis tãtis laborib⁹,tãtisq; piculis,quorũ tu oĩm particeps fuisti,nihil cõsecutũ putẽ.Q; si vt amplissimũ nomen cõsequeremur,vnus prętęr cęteros,adiuuisti,certe idẽ vt id retineamus,p̃ter cęteros,elaborabis. Nõ est tibi his solis vtendũ existimationibus ac iudiciis qui nũc sunt hoĩm,sed his etiã, q futuri sunt. q̃q̃ illorũ erit verius iudiciũ obtrectatione, & maleuolẽtia liberatũ.Deniq; illd etiã debes cogitare,nõ te tibi soli gloriã quęrere: qd si esset, tñ non negligeres,p̃sertim cum amplissimis monimentis consecrare voluisses memoriã nois tui.Sed ea tibi est cõmunicanda mecũ,prodẽda liberis nostris.In qua cauendũ est,ne si negligentior fueris,non solũ tibi parum consuluisse,sed tuis etiã inuidisse videaris. Atq; hęc non eo dicuntur,vt te oratio mea dormientẽ excitasse,sed potius vt currentẽ incitasse videatur. Facies em̃ perpetuo,quę fecisti,vt omnes ęquitatem tuam,temperantiã, seueritatem,integritatemq; laudent.Sed me quędam tenet,propter singularẽ amorem,infinita in te auiditas glo rię.q̃q̃ illud existimo,cũ iam tibi Asia,sicut vnicuiq; sua domus,nota esse debeat,cũ ad tuam summã prudentiã tantus vsus accesserit,nihil esse qd ad laudẽ attineat,qd non tu optime p spicias,& tibi non sine cuiusq̃ hortatione in mentẽ veniat quotidie.Sed ego,qui cum tua lego,te audire,& qui cũ ad te scribo,tecũ loqui videor:ideo & tua lõgissima quaq; epistola maxime delector,& ipse in scribendo sępe sum longior:illud te ad extremũ & oro, & hortor, vt tãq̃ poetę boni,& actores industrii solẽt,sic tu in extrema parte,& cõclusione muneris, ac negotii tui diligẽtissimus sis, vt hic tertius annus imperii tui,tanq̃ tertius actus pęrspectissim⁹ atq; ornatissimus fuisse videat.Id facillime facies,si me cui semp vni magis, q̃ vniuersis placere voluisti,tecũ semper esse putabis,& oĩbus his rebus,quas dices,ac facies,interesse.Reliquũ est,vt te orem,vt valetudini tuę,si me,& omneis tuos valere vis,diligentissime seruias.

Gloria.

Posterorũ iudiciũ verius.

Cõsecrare me.nois.

Excitare.

Incitare.

Nota domus.

Poetę boni partes.

Actus tertius.

M.T.C.QV.CICERONI FRATRI.S.

Tathius ad me venit ad.VIII.Calẽ.Nouẽb.eius aduẽtus, q̃ ita scripsisti diretũ esse a tuis,dũ is abesset,molestus mihi fuit.Q; aũt expectationem tui, cõcursumq; eũ,qui erat futur⁹,si vna tecũ decederet, neq; antea visus esset, sustulit,id mihi nõ incommode visum est accidisse.Exhaustus em̃ est sermo hoĩm,& multę emissæ iam eiusmodi voces,ἀλλὰ ἀεί ἄνα φῶτα μέγαν,quæ te absente confecta esse lætor.Q; autem idcirco a te missus est mihi,vt se purgaret,id necesse minime fuit.Primũ.n. nunq̃ ille mihi fuit suspectus: neq; ego, q̃ ad te de illo scripsi,scripsi meo iudicio:sed cũ ratio,saluſq; omniũ nostrũ,qui ad rempu.accedimus,nõ veritate solũ,sed etiã fama niteretur,sermones ad te aliorũ semper, non mea iudicia perscripsi. Qui quidẽ q̃ frequentes essent,& q̃ graues,aduentu suo Stathius ipse cognouit.Etem̃ interuenit nõnullorũ querelis,q̃ apud me de illo ipo habebant,& sentire potuit sermones iniquorum in suũ potissimũ nomẽ erũpere.Qd autem me maxime mouere solebat, cum audiebam illum plus apud te posse, q̃ grauitas illius ætatis, & imperii prudentia postularet(q̃ multos enim mecum egisse putas,vt se Stathio commendarem!q̃ multa autem ipsum ἀσφαλῶς mecum in sermone ita potuisse!) id mihi nõ placuit,monui,suasi,deterrui. Quib⁹ in rebus etiã si fidelitas summa est,qd prorsus credo,quoniam tu ita iudicas,tamẽ species ipsa tã gratiosi liberti,aut serui,dignitatem habere nullã potest. Atq; hoc sic habeto (nihil enim nec temere dicere,nec astute reticere debeo)materiã omnẽ sermonũ eorũ,qui de te detrahere velint,Stathiũ dedisse:& antea tãtũ intelligi potuisse,iratos tuę seueritati esse nõnullos: hoc manumisso,iratis qd loquerent,non defuisse. Nunc respõdebo ad eas epistolas, quas mihi reddidit L. Cæsius,cui qm̃ ita te velle intelligo,nullo loco deero.Quarũ altera est de Blãdenio Zeuxide, quẽ scribis certissimũ matricidã tibi a me intime cõmendari.Qua de re,& de hoc genere toto,ne forte me in Gręcos tã ambitiosum factũ esse mirere,pauca cognosce. Ego cũ Græcorũ querelas nimium valere sentirẽ,propter hominum ingenia ad fallendum parata, quoscunq; de te queri audiui, quacunq; potui ratione placaui. Primum Dionysipolitas, qui erant ini-

Stathii purgatio.

Zeuxide.

Matricida.

Græc. ingenia.

Dionysipolitę.

micissimi mei, leniui: quorũ principẽ Hermippũ nõ solũ sermõe meo, sed etiã familiaritate de uinxi. Ego Apamensem Ephesium, ego leuissimũ hominẽ Megaristum Antandrium, ego Niciam Smyrnęum, ego nugas maximas omni mea comitate sum cõplexus, Nymphontẽ etiam Colophoniũ. quæ feci oia, nõ quo me aut ii hoies, aut tota natio delectaret (pertesum est em leuitatis, assentationis, animorum, nõ officiis, sed temporib⁹ seruientiũ) sed vt ad Zeuxim reuertar. Cũ is de Casellii sermone secũ habito, quę tu scribis, ea ipse loquerẽt, obstiti ei⁹ sermoni, & hominem in familiaritatẽ recepi. Tua autem quę fuerit cupiditas tanta nescio, ꝓ scribis cupiisse te, quoniã Smyrnæ duos Mysios insuisses in culeum, simile in superiore parte prouiciæ edere exemplum seueritatis tuę, & idcirco Zeuxim elicere omni ratione voluisse. quẽ ad ductũ in iudiciũ fortasse dimitti nõ oportuerit: cõquiri vero, & elici blãditiis (vt tu scribis) ad iudicium necesse non fuit, eũ prę̃sertim hominẽ, quem ego, & ex suis ciuibus, & ex multis aliis quotidie magis cognosco nobiliorẽ esse prope, q̃ ciuitatẽ suam. At enim Gręcis solis indulgeo. Quid L. Cęciliũ? nonne omni ratione placaui? quem hominẽ? qua ira? quo spiritu? quẽ deniq; præter Thusceniũ, cuius causa sanari non potest, nõ mitigaui? Ecce supra caput hõ leuis, ac sordidus, sed tamen equestri incessu Catienus, etiã is lenietur. Cuius tu in patrẽ ꝓ fuisti asperior, non reprehendo. certe em̃ scio te fecisse cum causa. Sed quid opus fuit eiusmodi literis, quas ad ipsum misisti? illum crucem sibi ipsi cõstituere, ex qua tu eũ ante detraxisses: te curaturum fumo vt combureretur, tota plaudente prouincia. Quid vero ad C. Fabiũ nescio quẽ (nam eam quoq; epistolam T. Catienus circũgestat) renunciare tibi Licinium Plagiariũ cũ suo pullo Miluino tributa exigere? Deinde rogas Fabium, vt & patrem, & filiũ viuos cõburat, si possit. sin minus, ad te mittat, vti iudicio cõburant. Hę literę abs te per iocũ missę ad C. Fabiũ, si modo sunt tuę, cũ legunt, inuidiosam atrocitatẽ verborũ habẽt. At, si oim mearũ literarũ p̃cepta repetes, intelliges nihil esse a me, nisi orationis acerbitatẽ, & iracundiam, & si forte raro literarũ missarũ indiligẽtiã reprehẽsam. Quib⁹ quidẽ in reb⁹ si apud te plus auctoritas mea, q̃ tua, siue natura paulo acrior, siue q̃dã dulcedo iracundię, siue dicẽdi sal, facetiæq; valuissent, nihil sane esset, qd̃ nũc pœniteret. Et mediocri me dolore putas affici, cũ audiam, qua sit existimatione Virgilius, qua tuus vicinus Cn. Octauius? Nã si te interioribus vicinis tuis, Cilicẽsi, & Syriaco anteponis, valde magnũ facis. Atq; is dolor est, ꝓ cũ ii, quos nominaui, te innocentia non vincant, vincunt tñ artificio beneuolentię colligẽdę, qui neq; Cyrũ Xenophontis, neq; Agesilaum nouerint, quorũ regum summo imperio nemo vnq̃ verbũ vllum asperius audiuit. Sed hæc a principio tibi prę̃cipiens, quantũ profecerim, non ignoro. Nunc tñ decedens (id quod mihi iam facere videris) relinque quęso q̃iucundissimam memoriã tui. Successorem habes perblandũ, cętera valde illius aduentu tua requirentur. In literis mittendis (vt sępe ad te scripsi) nimiũ te inexorabilẽ prębuisti. Tolle omneis, si potes iniquas, tolle inusitatas, tolle cõtrarias. Statius mihi narrauit scriptas ad te solere afferri, ab se legi, & si iniq̃ sint, fieri te certiorẽ. Anteq̃ vero ipse ad te venisset, nullũ delectũ literarũ fuisse: ex eo esse volumina selectarũ epistolarũ, q̃ reprehẽdi solerent. Hoc de genere nihil te nũc quidẽ moneo, sero est em̃, ac scire potes, multa me varie, diligẽterq; monuisse. Illud tñ qd̃ Theopõpo mandaui, cum essem admonitus ab ipso, vide per homines amanteis tui, qd̃ est facile, vt hæc genera tollantur epistolarũ, primum iniquarum, deinde contrariarũ, tum absurde, & inusitate scriptarum, postremo in aliquẽ contumeliosarũ. Atq; ego hęc tã esse, q̃ audio, non puto: & si sunt occupationibus tuis minus animaduersa, nũc perspice, & purga. Legi epistolã, quam ipse scripsisse Sylla Nomenclator dictus est, nõ probandã. legi nonnullas iracundas. Sed tẽpore ipso furor dabat. hęc de epistolis. Nam cũ hanc paginã tenerem, L. Flauius Pretor Dess. ad me venit, homo mihi valde familiaris. Is mihi inqt te ad procuratores suos literas misisse, q̃ mihi visę sunt iniqssimę, ne qd de bonis, q̃ L. Octauii Nasonis fuissent, cui L. Flaui⁹ hęres ẽ, diminuerẽt ante, q̃ C. Fũdanio pecuniã soluissent. Itẽq; misisse ad Apollonięses, ne de bonis, q̃ Octauii fuissent, diminui paterent, priusq̃ Fundanio debitũ solutũ esset. Hęc mihi verisimilia nõ videntur. sunt enim a prudentia tua remotissima. Ne diminuat hęres. qd si inficiatur? Quid, si omnino non debetur? Quid? Prætor solet iudicare deberi? Quid ego Fundanio non cupio? non amicus sum? non misericordia moueor? nemo magis. sed via iuris eiusmodi est quibusdam in rebus, vt nihil sit loci gratię. Atq; ita mihi dicebat Flauius, scriptũ in ea epistola, quã tuã esse dicebat, te aut quasi amicis tuis gratias acturũ, aut quasi ĩimicis incõmoda laturũ. Quid multa? ferebat grauiter, id vehemẽter mecũ querebat, orabatq;, vt ad te q̃diligẽtissime scribere, qd̃

Zeuxis.

Insuti in culeum.

Indulgeo.

Catienus.

Fumo comburetur.

Plagiarius.

Miluinus pullus.

Sal dicẽdi.

Cyrus & Agesilaus.

Literarũ delectus habẽdus.

Nomenclator.

facio,& te prorsus vehemẽter etiam,atq; etiã rogo,vt & procuratoribus Flauii remittas de diminuendo,& de Apollonienſibus ne quid perſcribas,qd contra Flauium ſit amplius,& Flauii cauſa,& ſcilicet Pompeii facies omnia.Nolo mediuſſidius ex tua iniuria in illum tibi liberalem me videri.Sed & te oro, vt tu ipſe auctoritatem, & monimentum aliquod decreti, aut literarum tuarum relinquas,qd ſit ad Flauii rem,& ad cauſam accõmodatum.Fert enim grauiter homo,& mei obſeruantiſſimus,& ſui iuris,dignitatiſq; retinẽs,ſe apud te neq; amicitia,neq; iure valuiſſe:& vt opinor,Flauii aliquando rem, & Pompeius, & Cęſar tibi cõmẽdarunt,& ipſe ad te ſcripſerat Flauius,& ego certe.Quare,ſi vlla res eſt,quã tibi me faciendã pętẽte putes,hęc ea ſit.Si me amas,cura,elabora,perfice,vt Flauius & tibi,& mihi q̃maximas gratias agat.hoc te ita rogo,vt maiore ſtudio te rogare non poſſim.Quod ad me de Hermia ſcribis,mihi mehercule valde etiam moleſtum fuit.Literas ad te parum fraterne conſcripſeram,quas oratione Diodori Luculli liberti commotus, de pactione ſtatim quod audieram, iracundus ſcripſeram,& reuocare cupiebam. huic tu epiſtolæ non fraterne ſcriptæ, fraterne debes ignoſcere.De Cenſorino,Antonio,Caſſio,Scęuola,te ab iis diligi(vt ſcribis) vehementer gaudeo.cætera fuerunt in eadem epiſtola grauiora, q̃ vellem.ὀρθὰν τὰν ναῦν ἅπαξ δαωεῖν. maiora iſta erunt.Meæ obiurgationes fuerunt amoris pleniſſimę, quę ſunt nonnullæ, ſed tñ mediocres,& paruę potius.Ego te nunq̃ vlla in re dignum minima reprehenſione putaſſem, cum te ſanctiſſime gereres,niſi inimicos multos haberemus.Quæ ad te aliqua admonitione, aut obiurgatione ſcripſi,ſcripſi propter diligentiam cautionis meę:in qua & maneo, & manebo,& idem vt facias,non deſiſtam rogare. Attalus Iphemenus mecum egit, vt ſe ne impedires,quo min⁹ quod ad Qu.Publiceni ſtatuam decretum eſt,erogaretur:qd ego te rogo,& admoneo,ne talis viri,tamq; noſtri neceſſarii,honorem minui per te,aut impediri velis.Præterea Aeſopi tragœdi noſtri familiaris,Licinius ſeruus tibi notus aufugit. Is Athenis apud Patronem Epicureũ pro libero fuit.Inde in Aſiã venit,poſtea Plato quidam Sardianus Epicureus,qui Athenis ſolet eſſe multum,& qui tum Athenis fuerat,cũ Licinius eo veniſſet, & cum eũ fugitiuũ poſtea eſſe ex Aeſopi literis cognoſceret,hominẽ cõprehẽdit, & in cuſtodiã Epheſi tradidit,ſed in publicã,†vel in priſtinũ,non ſatis ex literis eius intelligere potuimus. Tu quoquo modo,qm̃ Epheſi eſt,hominem inueſtiges velim,ſummaq; diligentia†vel recum deducas.Noli ſpectare quanti homo ſit,parui.n.precii eſt,qui iam nihil ſit: ſed tanto dolore Aeſopus eſt affectus propter ſerui ſcelus,& audaciam, vt nihil ei grati⁹ facere poſſis, q̃ ſi illũ per te recuperarit.Nunc ea cognoſce,quę maxime exoptas.rẽpu.funditus amiſimus,adeo,vt Cato adoleſcens nullius conſilii, ſed tamen ciuis Romanus, & Cato, vix viuus effugeret. q̃ cum Gabiniũ de ambitu vellet poſtulare,neq; Prętores diebus aliquot adiri poſſent, vel poteſtatem ſui facerent,in concionem aſcendit,& Pompeiũ priuatus Dictatorem appellauit.propius nihil eſt factum,q̃ vt occideretur.Ex hoc,qui ſit ſtatus totius reip.videre potes. Noſtræ tamen cauſę non videntur homines defuturi. mirandũ in modum profitentur, offerunt ſe, pollicentur:& quidem cum ſpe ſum maxima,tum maiore etiam animo.Spero ſuperiores fore nos,confido animo,vt in hac repu.ne caſum quidem vllum pertimeſcat. ſed tamen res ſic ſe habet.Si diem nobis Clodius dixerit,tota Italia concurret,vt multiplicata gloria diſcedamus.Sin autem vi agere conabitur,ſpero fore ſtudiis non ſolum amicorum,ſed etiam alienorum,vt vi reſiſtamus.Omnes & ſe,& ſuos amicos,clientes,liberos,libertos, ſeruos, pecunias deniq; ſuas pollicentur.Noſtra antiqua manus bonorum ardet, & ſtudio noſtri, atq; amore. Si qui antea aut alieniores fuerant,& lãguidiores,nunc horũ odio,ſe cum bonis cõiungunt. Pompeius omnia pollicet,& Cęſar:quibus ita credo,vt nihil de mea comparatione diminuã. Tri.Ple.Deſſ.ſunt nobis amici.Coſſ.ſe optime oſtendunt. Prætores habemus amiciſſimos, & acerrimos ciueis Domitiũ,Nigidium,Memmiũ,Lentulum:bonos etiam alios,ſed hos ſingulareis.Quare magnum fac animum habeas,& ſpem bonam.De ſingulis tamen rebus,quę quotidie gerantur,faciam te crebro certiorem. Vale.

Retinens.
Fraterne.
Deꝑcatio.
† vel p an.
†vel petiã.
Aeſopus.
Cato.adoleſcẽtis fuga.
Facere poteſtatem.
Propius factum nihil.

M.T.C.QVINTO FRATRI.S.

MI frater,mi frater,mi frater,tu ne id verit⁹ es!ne ego iracũdia aliqua adduct⁹ pueros ad te fine literis miſeri!aut etiã,ne te videre noluerĩ!Ego tibi irafcerer!tibi ego poſſẽ irafci!ſcilicet tu me afflixiſti,tui me inimici,tua me iuidia ac nõ ego te miſere pdidi.Meus ille laudatus cõſulatus, mihi te,liberos, patriam,fortunas:tibi velim ne quid eripuerit,pręter vnum me.Sed certe a te

Amatorie.

mihi omnia semper honesta, & iucunda ceciderunt. A me tibi luctus meę calamitatis, metus tuæ, desiderium, mœror, solitudo. Ego te videre noluerim! Immo vero me a te videri nolui. Non.n. vidisses fratrē tuum: nō eū, quē reliqueras: nō eū, quē noras: non eū, quē flens flentē, p sequentē proficiscens dimiseras, ne vestigiū quidē eius nec simulacrum, sed quandā effigiē spirantis mortui. Atq; vtinā me mortuū prius vidisses, aut audisses. Vtinā te nō solum vitę, sed etiā dignitatis meę supstitē reliquissem. Sed testor omneis deos, me hac vna voce a morte eē reuocatū, q; oēs in mea vita partē aliquā tuę vitę repositā esse dicebāt. Quare peccaui, scelera teq; feci: nā si cecidissem, mors ipa meā pietatē, amorēq; in te facile defenderet. Nūc cōmisi, vt †viuo me, q̄ sępe alienissimis p̄sidio fuisset. Nā q; ad te pueri sine literis venerūt, qm̄ vides nō fuisse ira cūdię causa, certe pigritia fuit, & q̄dā infinita vis lachrymarū, & dolorū. Hęc ipsa me quo flentu putas scripsisse! eodē quo te legere certo scio. An ego possum aut nō cogitare aliqñ de te, aut vnq̄ sine lachrymis cogitare! Cū.n. te desidero, fratrē solū desidero. Ego vero suauitate p pe fratrē, ppe ęqualē, obsequio filiū, cōsilio parentē. Quid mihi sine te vnq̄, aut tibi sine me iucundū fuit! Quid, q; eodē tēpore desidero filiā! qua pietate, qua modestia, quo ingenio, effigiē moris, sermonis, animi mei! Quid filiū venustissimū, mihiq; dulcissimū, quē ego ferus, ac ferreus e cōplexu dimisi meo sapientiorē puerū, q̄ vellē! sentiebat em̄ miser iā quid agereť. Quid vero tuū filiū! Quid imaginē meā, quā me? Cicero & amabat vt fratrē, & iā vt maiorē fratrē verebať! Quid, q; mulierē miserrimā, fidelissimā coniugē, me prosequi nō sum passus, vt esset q̄ reliqas cōmunis calamitatis, cōmuneis liberos tueret! Sed tñ quoquo modo potui, scripsi, & dedi literas ad te Philogono liberto tuo, quas credo tibi postea reddítas esse: in qbus idē te hortor, & rogo, qd̄ pueri tibi verbis meis nunciarūt, vt Romā ptinus pgas, & pperes. Primū em̄ te p̄sidio esse volui, si qui essent inimici, quorū crudelitas nōdū esset nostra calamitate satiata. Deinde cōgressus nostri lamētationē ptimui, digressum vero nō tulissem: atq; etiam id ipsum, qd̄ tu scribis, metuebā, ne a me distrahi non posses. His de causis hoc maximū malum q; te non vidi, quo nihil amantissimis, & cōiunctissimis fratribus acerbius, ac miserius videť accidere potuisse, minus acerbū, minus miserum fuit, q̄ fuisset tum congressio, tum vero digressio nostra. Nunc, si potes, id qd̄ ego qui fortis tibi semper videbar, nō possum, erige te, & confirma, siqua subeūda dimicatio erit. Spero, si quid mea spes habet auctoritatis, tibi & integritatem tuā, & amorem in te ciuitatis, & aliquid etiā misericordiā nostri, pręsidii laturā. Sin eris ab isto periculo vacuus, ages scilicet, si qd agi posse de nobis putabis, de quo scribunt ad me qdē multi multa, & se sperare demōstrāt, sed ego qd sperē non dispicio, cum inimici plurimum valeant, amici partim deseruerint me, partim etiā pdiderint, qui in meo reditu fortassis reprehensionē sui sceleris pertimescant. Sed ista, qualia sint, tu velim pspicias, mihiq; declares. Ego tñ q̄diu tibi opus erit, si quid periculi subeundū videbis, viuam. diutius in hac vita esse non possum. Neq; .n. tantū virium habet vlla, aut prudētia, aut doctrina, vt tantū dolorē possit sustinere. Scio fuisse & honestius moriendi tempus, & vtilius: sed nō hoc solum, multa alia pretermisi: quæ si queri velim præterita, nihil agam, nisi vt augeā dolorem tuum, indicē stultitiam meam. Illud quidem nec faciendū est, nec fieri potest, me diutius, q̄ aut tuū tēpus, aut firma spes postulabit, in tam misera, tamq; turpi vita commorari: vt qui modo fratre fuerim, liberis, coniuge, copiis, genere ipso pecuniæ beatissimus, dignitate, auctoritate, existimatione, gratia non inferior, q̄ qui vnq̄ fuerunt amplissimi, is nunc in tam afflicta, perditaq; fortuna, neq; me, neq; meos lugere diutius possim. Quare quid ad me scripsisti de permutatione! quasi vero nunc me non tuę facultates sustineant. Qua in re ipsa video miser, & sentio, qd sceleris admiserim: cum de visceribus tuis, & filii tui satisfacturus sis quibus debes: ego acceptam ex ærario pecuniā tuo noie frustra dissiparim. Sed tñ & M. Antonio quātū tu scripseras, Cepioni tantūdem solutum est: mihi ad id qd̄ cogito, hoc qd̄ habeo satis est. siue.n. restituimur, siue desperamur, nihil amplius opus est. Tu, si forte qd erit molestiæ, te ad Crassum, & ad Callidium conferas cēseo. Quantū Hortensio credendū sit, nescio: me summa simulatione amoris, summaq; assiduitate quotidiana sceleratissime, insidiosissimeq; tractauit, adiuncto quoq; Arrio: quorū ego cōsiliis, promissis, p̄ceptis destitutus in hāc calamitatē īcidi. Sed hęc occultabis, ne qd obsint. Illud caueto, & eo puto p Pōponiū fouendū tibi esse ipm̄ Hortensiū, ne ille versus, q̄ in te erat collatus, cū ędilitatē petebas, de lege Aurelia falso testimonio cōfirmeť. Nihil.n. tam timeo, q̄ ne, cū intelligāt hoīes quantum misericordię nobis tuæ preces, &

Effigies spirantis mortui.

† viuo me, me careres.

Hortēsius suspectus.

tua ſalus allatura ſit,oppugnent te vehemẽtius. Meſſalã tui ſtudioſum eſſe arbitror, Põpeiũ etiã ſimulatorẽ puto.Sed hęc vtinã nõ experiare.qd̃ p̃carer deos,niſi meas p̃ces audire deſiiſ- Preces.
ſent.verũtamẽ p̃cor,vt his infinitis noſtris malis cõtẽti ſint, in qbus nõ modo tũ nulli⁹ ineſt peccati infamia,ſed oĩs dolor eſt,q̃ optime factis pœna eſt maxima cõſtituta.Filiã meã & tuã Ciceronẽq̃ noſtrũ quid ego mi frater tibi cõmendẽ!quin illud mœreo, q̃ tibi nõ minorẽ dolorẽ illorũ orbitas affert,q̃ mihi.Sed te incolumi,orbi nõ erũt.Reliqua,ita mihi ſalus aliqua det,poteſtaſq̃ in patria moriẽdi,vt me lachrymę nõ ſinũt ſcribere. Etiã Terentiã velim tuea re,mihiq̃ de oĩbus reb⁹ reſcribas.Sis fortis quoad rei natura patiet.Idi.Iulii Theſſalonicę.

M.T.CICERO Q.CICERONI FRATRI.S.

Amabo te mi frater,ne ſi vno meo fato & tu,& oẽs mei corruiſtis,improbitati Amabo tę
& ſceleri meo potius,q̃ iprudẽtię,miſericordięq̃ aſſignes. nullũ eſt meũ pec- &c.
catũ,niſi q̃ iis credidi,a quib⁹ nefas putarã eſſe me decipi,aut etiã quibus ne id expedire quidẽ arbitrabar. Intimus, pximus, familiariſſimus qſq̃ aut ſibi primuit,aut mihi iuidit.ita mihi nihil miſero,p̃ter fidẽ amicorũ,cautũ meũ cõſiliũ fuit.Q̃ ſi te ſatis innocẽtia tua,& miſericordia hoĩm vindicat hoc tẽpore a moleſtia, perſpicis profecto & q̃nã nobis ſalutis ſpes relinquat. Nam me Põponius, & Sextius,& Piſo noſter adhuc Theſſalonicę retinuerũt,cũ lõgius diſcedere,ppter neſcio quos motus,vetarent:verũ ego magis exitum illorũ literis,q̃ ſpe certa expectabã.Nã quid ſperem potentiſſimo inimico,dominatione obtrectatorũ,infidelib⁹ amicis,plurib⁹ inuidis!Denotius aũt Tri.Ple.eſt ille quidẽ in me officioſiſſimus,Sextius,&(ſpero)Curtius,Milo,Fadius,Gra- Ille quidẽ.
tidius,ſed valde aduerſante Clodio,qui etiã priuatus eadẽ manu poterit conciones cõcitare. deinde etiã interceſſor parabit.Hęc mihi proficiſcẽti non proponebant,ſed ſępe triduo ſumma cũ gloria dicebar eſſe rediturus.Quid tu igit inquies!Quid! multa cõuenerunt, q̃ mentẽ exturbarent meã,ſubita defectio Põpęii,alienatio Coſſ.etiã p̃torum timor,publicanorũ arma, lachrymę meorũ,me ad mortẽ ire prohibuerũt.Qd̃ certe & ad honeſtatẽ, & ad effugiendos intolerabileis dolores fuit aptiſſimũ.Sed de hoc ſcripſi ad te in ea epiſtola, quã Phaethõti dedi.Nunc tu,qm̃ in tantũ luctũ,laborẽ detruſus es,quantũ nemo vnq̃,ſi releuare potes cõmunem caſum miſericordia hoĩm,ſcilicet incredibile quiddã aſſequeris.Sin plane occidim⁹ (me miſerum)ego oĩbus meis exitio fuero,quib⁹ ante dedecori nõ eram.Sed tu,vt ante ad te ſcripſi,perſpice rẽ,& pertenta,& ad me,vt tẽpora noſtra,nõ vt amor tu⁹ fert,vere perſcribe.Ego vitam,quoad putabo tua intereſſe,aut ad ſpem ſeruãdam eſſe,retinebo.Tu nobis amiciſſimũ Sextium cognoſces,credo tua cauſa,vel Lentulũ,qui erit Cos. q̃q̃ ſunt facta verbis difficilio- Facta verbis difficiliora.
ra.Tu & quid opus ſit,& quid ſit videbis omnino.Si tuã ſolitudinẽ,cõmunemq̃ calamitatem nemo deſpexerit,aut p te cõfici aliqd,aut nullo mõ poterit.Sin te quoq̃ inimici vexare cœperint,ne ceſſaris me certiorem facere,vt accurram.Non em̃ gladiis mecũ,ſed litib⁹ agetur. Verum hęc abſint velim:te oro,vt ad me de omnibus reb⁹ ſcribas,& in me animi potius,aut cõſilii putes minus eſſe,q̃ antea:amoris vero,& officii non minus. Vale.

MARCI T.C EPISTOLARVM AD QV.C.FRATREM
LIBER SECVNDVS.
M.T.C.QVINTO C.FRATRI.S.

Piſtolam quã legiſti,mane dederã,ſed fecit humaniter Licini⁹, q̃ ad Mane.
me miſſo Senatu veſperi venit,vt ſi quid eſſet actũ,ad te,ſi mihi vi- Veſperi.
deret,p̃ſcriberẽ.Senat⁹ fuit frequentior, q̃ putabam⁹ eſſe poſſe mẽſe Decẽbri ſub dies feſtos.Cõſulares nos fuim⁹,& duo cõſules deſigna Sub dies feſtos.
ti P.Seruilius,M.Lucullus,Lupus,Vulcatius,Glabrio Prę.Sane frequẽtes fuimus oĩno ad ducentos.Cõmorat expectationẽ Lupus:egit cauſam Agri cãpani ſane accurate,auditus eſt magno ſilentio. materiã rei nõ ignoras,nihil ex noſtris actionib⁹ p̃termiſit.Fuerũt nõnulli aculei in C.Cęſarẽ,cõtumelię in Gelliũ:expoſtulationes cũ abſente Põpeio.Cauſa ſero perorata,ſententias ſe rogaturum negauit,ne qd̃ onus ſimultatis nobis imponeret.Ex ſuperiorũ temporũ cõuitiis,& ex pręſenti ſilẽtio, qd Senatus ſentiret,ſe intelligere dixit.Milo cœpit dimittere. Tum Marcellinus,noli,inquit,ex taciturnitate noſtra Lupę qd aut p̃bemus hoc tempore,aut improbem⁹, iudicare.Ego, qd̃ ad me attinet,idẽq̃ arbitror cęteros,idcirco taceo,q̃ nõ exiſtimo cũ Põpeius abſit, cauſam agri

Cãpani agi cõuenire. Tũ ille se Senatũ negauit tenere. Racilius surrexit, & de iudiciis referre cœpit. Marcellinũ qdẽ primũ rogauit: is cũ grauiter de Clodianis incẽdiis, trucidationib⁹, lapidationib⁹ q̃stus esset, sentẽtiã dixit, vt ipse iudices p Prę. vrbanũ sortiret: iudicũ sortitione facta, comitia haberent, qui iudicia impediuisset, eũ cõtra rẽpu. esse facturum. Approbata val de sententia. Cato cõtradixit, & Cassius, maxima adclamatione Senatus, cũ comitia iudiciis anteferret. Philippus assensit Lẽtulo. Postea Racilius de priuatis me primũ sentẽtiã rogauit. Multa feci verba de toto furore, latrocinioq; P. Clodii: eũ tãq̃ reũ accusaui multis, & secũdis admurmurationibus cuncti Senatus. Orationẽ meam collaudauit satis multis verbis nõ me hercule indiserte Seuer⁹ Antistius, isq; iudiciorũ causam suscepit, antiquissimãq; se habiturũ dixit. Ibat in eã sentẽtiã: tũ Clodius rogat⁹, diẽ dicẽdo eximere cœpit. furebat a Racilio se cõ
Gręcostasis tumaciter, vrbaneq; vexatũ. Deide ei⁹ operę repẽte a Gręcostasi, & Gradib⁹, clamorẽ satis magnũ sustulerũt, opinor in Q. Sextiliũ, & amicos Milonis incitatę. Eo metu iniecto repẽte magna q̃rimonia oim discessimus. Habes acta vni⁹ diei, reliqua, vt arbitror, ĩ mẽsem Ianuariũ reiicient. De Tri. Ple. lõge optimũ Raciliũ habem⁹, videt etiã Antistius amicus nobis fore. Nã Plautius, noster totus est. Fac si me amas, vt cõsiderate, diligẽterq; nauiges, de mẽse Decẽbri. Vale.

M. T. C. Q VINTO CICERONI FRATRI. S.

Lippitudo Cic.

On occupatione, qua erã sane ĩpedit⁹, sed paruula lippitudine adduct⁹ sum, vt dictarẽ hãc epistolã, & nõ, vt soleo, ad te ipse scribẽrẽ. Et primũ me tibi excuso in eo ipso, in quo te accuso. Me. n. adhuc nemo rogauit, nũ quid in Sardiniã vellẽ: te puto sępe habere, etsi nõ semp, q nũ quid Romã velis, quærãt. Qd ad me Lẽtuli, & Sexti noie scripsisti, locut⁹ sum cũ Cincio. quõ res se habet, nõ est facillima, sed habet pfecto quoddam Sardinia appositũ ad recor-
Gracchus augur. dationem pteritę memorię. Nã, vt ille Gracchus Augur, posteaq̃ in istã prouinciã venit, recordatus est qd sibi in cãpo Martio comitia cõsulib⁹ habẽtib⁹ cõtra auspicia accidisset, sic tu mihi videris in Sardinia de forma Minutiana, & de noib⁹ Põponianis ĩ otio recogitasse. Sed ego adhuc emi nihil. Culeonis auctio facta est. Tusculano emptor nemo fuit, si cõditio valde bona fuerit, fortasse nõ omittã. De ędificatione tua Cyrũ vrgere nõ cesso. spero eũ in officio fore, sed oia sunt tardiora, propter furiosę ædilitatis expectationẽ. Nam comitia sine mora futura videntur. edicta sunt ad. XI. Calẽ. Feb. Te tñ sollicitũ esse nolo: omne genus a nobis cau
Alex. Regis reductio. tiõis adhibebit. De rege Alexãdrino factũ est S. C. cũ multitudine eũ reduci periculosum rei pu. videri. Reliqua cũ esset in Senatu cõtẽtio, Lentulus ne, an Põpeius reduceret, obtinere causam Lentulus videbat. In ea re nos & officio erga Lentulũ miriffice, & volũtati Põpęii pclare satisfecimus, sed p obtrectatores Lẽtuli res calumnia extracta est. Cõsecuti sunt dies comitiales, per quos Senatus haberi nõ poterat. Quid futurũ sit latrocinio tribunorũ, nõ diuino, sed tñ suspicor, pęr vim rogationem Caniniũ perlaturũ. In ea re Põpeius quid velit, nõ dispicio.
Lẽtulus pecunia obpugnatur. Familiares ei⁹ qd cupiãt, oẽs vident. Creditores vero regis aperte pecunias suppeditãt cõtra Lentulũ. Sine dubio res a Lẽtulo remota videt esse, cum magno meo dolore, q̃q̃ multa fecit. Quare, si fas esset, iure eis succẽsere possemus. Tu, si ita expedit, velim q̃primũ bona, & certa tempestate conscendas, ad meq; venias. Innumerabiles em̃ res sunt, in qbus te quotidie in omni genere desiderem. Tui nostriq; valent. Vale. XIIII. Calend. Feb.

M. T. C. Q VINTO CICERONI FRATRI. S.

Scripsi ad te antea superiora. nũc cognosce postea q̃ sint acta. A Calẽ. Feb. legationes in Idus Feb. reiiciebant, eo die res cõfecta non est. Ad. IIII. Nonarũ Feb. Milo affuit, ei Põpeius aduocat⁹ venit. Dixit Marcellus a me rogat⁹, honeste discessim⁹. pducta dies est in. IIII. Id. Feb. Interim reiectis legationibus, III. Iduũ referebat de puinciis q̃storũ, & de ordinãdis Prętorib⁹: sed res multis q̃relis de repu. interponẽdis nulla trãsacta est. Cato legem pmulgauit de imperio Lentuli abrogando. vestẽ tũ filius mutauit. Ad. IIII. Iduũ Feb. Milo affuit, dixit Põpeius, siue voluit. Nã vt surrexit, operę Clodianę clamorẽ sustulerũt, idq; ei ppetua oratione cõtigit, nõ modo vt adclamatiõe, sed vt cõuitio, & maledictis impediret. Qui vt porauit: nã
Pompeius carpitur. in eo sane fortis fuit, nõ est deterritus, dixit oia, atq; interdũ etiã silentio, cũ auctoritate peregerat. sed vt perorauit, surrexit Clodius, & tãtus clamor a nostris (placuerat em̃ referre gratiã) vt neq; mẽte, neq; lingua, neq; oone cõsisteret. Ea res acta ẽ, cũ hora. vi. vix Põpei⁹ porasset, vsq; ad horã octauã, cũ oia maledicta, vers⁹ etiã obscœnissimi ĩ Clodiũ, & Clodiã diceret,
Versus obscœni dicti.

ille furēs,& exanguis interrogabat suos in clamore ipso,qs esset q̃ plebē fame necaret:respō- In Pōpeiū
debāt opę,Pōpeius.Quis Alexādriā ire cupęret,respōdebāt Pōpeius.Quē ire vellēt,responde dicta.
bāt Crassum.Is aderat tum Miloni animo nō amico. Hora fere nona,quasi signo dato, Clo-
diani nostros consputare cœperūt.Exarsit dolor:vrgere illi,vt loco nos mouerēt. Factus est Cōsputare.
a nostris impetus, fuga operarū.Eiect⁹ de rostris Clodius,ac nos quoq; tū fugimus,ne quid Operę.
in turba.Senatus vocatus in Curiā,Pōpeius domū.Neq; ego tū in Senatū,ne aut de tātis re Clodi⁹ eiectus.
bus tacerem,aut in Pompeio defendendo(nā is carpebatur a Bibulo,Curione,Fauonio,Ser- Cice.fugit.
uilio filio)aiōs bonorū offenderē.res in posterū dilata est.Clodius in Quirinalia p̃duxit diē. Quirinalia
Ad.VI.Id.Feb.Senat⁹ ad Apollinis fuit,vt Pōpeius adesset.Acta res est grauiter a Pōpeio:eo Nota erro
die nihil perfectum est.Ad.VII.Iduū Feb.ad Apollinis.S.C. factum est,ea quę facta essent ad rem.
VI.Iduum Februarii, contra rempublicam esse facta.Eo die Cato est vehementer in Pōpeiū Ad Apolli
inuect⁹,& eū oratione perpetua tāq̃ reū accusauit.De me multa,me inuito,cū mea sūma lau nis.
de dixit.Cū illi⁹ in me perfidiā increparet,audit⁹ est magno silētio maleuolorū.Respōdit ei ve Cato in Pō
hemēter Pōpeius,Crassūq; descripsit,dixitq; aperte,se munitiorē ad custodiendā vitā suā fo peium.
re,q̃ Aphricanus fuisset,quē C.Carbo interemisset.Itaq; magnę mihi res iā moueri videbā- Descripsit.
tur.Nā Pōpei⁹ hæc ītelligit,nobiscūq; cōmunicat,īsidias vitę suę fieri,Catonē a Crasso sustē Aphricani
tari,Clodio pecuniā suppeditari:vtrūq; & ab eo,& a Curione,Bibulo,ceterisq; suis obtrecta interēptor.
toribus cōfirmari:vehemēter esse p̃uidendū,ne opprimat̃,cōcionario illo populo a se prope Suis obtr.
alienato,nobilitate inimica,nō equo Senatu,iuuētute improba.Itaq; se cōparat, homines ex Conc.po.
agris accersit.Opas aūt suas Clodi⁹ cōfirmat,man⁹ ad Quirinalia parat̃, in ea multo sumus
supiores ipsi⁹ copiis.Sed magna man⁹ ex Piceno,& Gallia expectat̃,vt etiā Catōis rogationi
bus de Milone,& Lētulo resistam⁹.Ad.IIII.Id.Feb.Sesti⁹ ab indice Cn.Nerio Pupinia de am-
bitu ē postulat⁹,& eodē die a quodā M.Tullio de vi.Is erat eger.domū(vt debuimus) ad eū Quidā M.
statim venim⁹,eiq; nos totos tradidim⁹:idq; fecim⁹ p̃ter hominū opinionē,q nos ei iure suc Tullius.
cēsere putabāt,vt humanissimi,gratissimiq; & ipi,& oibus videremur,itaq; faciem⁹.Sed idē
Neri⁹ index edidit ad allegatos Cn.Lētulū Vacciā,& C.Corneliū.Eodē die S.C.factū est, vt
sodalitates,decuriatiq; discederēt,lexq; de iis ferret̃,vt q nō discessissent,ea pœna,q̃ est de vi, Decuriati.
tenerēt. Ad.III.Iduū Feb.dixi p̃ Bestia de ambitu apd Prętorē Cn. Domitiū in foro medio,
maximo cōuentu,incidiq; in eū locū in dicēdo, cū Sesti⁹ multis in tēplo Castoris vulnerib⁹
acceptis,subsidio Bestię seruat⁹ esset.Hic προφκονομήσαμεν quidē εὐκαίρως de his,q̃ in Sestiū Sestius in
apparabant̃ crimina,& eū ornaui veris laudib⁹,magno assensu oīm.res homini fuit vehemē ędę Castoris vulne-
ter grata.Quę tibi eo scribo,q; me de retinēda Sestii gratia literis monuisti.Pridie Iduū Feb. ratus.
hęc scripsi ante lucē,eo die apud Pōponiū in ei⁹ nuptiis erā cœnaturus.Cætera sunt in reb⁹
nostris huiusmodi(vt tu mihi fere diffidēti p̃dicabas)plena dignitatis,& gratię:q̃ quidē tua
mi frater prudētia,patiētia,virtute,pietate,suauitate etiā tibi,mihiq; sunt restituta . Dom⁹
tibi ad Lucū Pisōis Luciniana cōducta est,sed,vt spero, paucis mēsib⁹ post Cal.qntiles in tuā Carinæ.
cōmigrabis. Tuā ī Carinis mūdi habitatores†Camię cōduxerūt.A te post illā Olbiēsem epi † Carnię.
stolā nullas literas accepi.Quid agas,& vt te oblectes,scire cupio,maximeq; te ipsum videre
q̃primū.Cura mi frater,vt valeas:& q̃q̃ est hyēs,tamen Sardiniā istā esse cogites.Vale.XV.
Calen.Martii.

M.T.C.QVINTO CICERONI FRATRI S.

Estius noster absolutus est.III.Iduū Martii,& qd̃ vehemēter interfuit reip. Sestii absolutio.
nullā videri in eiusmodi causa dissensionē esse,oībus sententiis absolut⁹ est.
Illud,quod tibi sępe curę esse intellexerā,ne cui iniquo relinqueremus vitu
perandi locū,qui nos ingratos esse diceret, nisi illi⁹ puersitatē quibusdā in
rebus q̃humanissime ferremus, scito hoc nos in eo iudicio cōsecutos esse,
vt oīm gratissimi iudicaremur. Nā in defendendo moroso homine cumu-
latissime satisfecim⁹,& (id,qd̃ ille maxime cupiebat)Vatiniū,a quo palā oppugnabat̃, arbi-
tratu nostro cōcidimus,diis,hoībusq; plaudētib⁹.Quinetiā Paulus noster,cū testis p̃duct⁹ es
set in Sestiū,confirmauit se nomen Vatinii delaturū,si Macer Licinius cūctaretur: & Macer
a Sestii subselliis surrexit,ac se illi nō defuturum affirmauit. Quid quæris:homo petulans, Tyrānio.
& audax Vatinius,valde perturbatus,debilitatusq; discessit.Quintus filius tuus,puer opti Curaui di-
mus,erudit̃ egregie.Hoc nunc magis aīaduerto,q; Tyrānio docet apud me. Dom⁹ vtriusq; midiū pecu-
nostrū ędificat̃ strenue.Redēptori tuo dimidiū pecunię curaui.Spo nos aū hyemē cōtuber- niæ redem-
naleis fore. De nra Tullia tui mehercule amātissima,spero cū Crassipede nos cōfecisse.Dies ptori.

Dies religiosi.
Latiar.
Sponsalia prębui.

erãt duo, q̃ post Latinas habent religiosi, cęterũ confectũ erat. Latiar erat exitur⁹. Ad. VIII. Id. April. Spõsalia Crassipedi: p̃bui. Huic cõuiuio puer optim⁹ Quint⁹ tuus, meusq; ꝓ pleuiter cõmot⁹ fuerat, defuit. Ad. III. Id. April. veni ad Quintũ, eũq; vidi plane integrũ, multũq; is mecũ sermonẽ habuit, & phumanũ de discordiis mulierũ nr̃arũ. Quid q̃ris? nihil festiui⁹. Põponia aũt etiã de te q̃sta est. sed hęc corã agemus. A puero vt discessi, in areã tuam veni, res agebat multis structorib⁹. Lõgilium redẽptorẽ cohortat⁹ sum, idẽ mihi aiebat se velle nobis placere. Dom⁹ erit egregia: magis. n. cerni iã poterat, q̃ quãtũ ex forma iudicabam⁹. itẽq; nostra celeriter ędificabat. Eo die cœnaui apud Crassipedẽ:

Cœnaui.
Cœnatus.

cœnatus, in hortos ad Põpeiũ lectica lat⁹ sum. Luceiũ cõuenire nõ potuerã, ꝓ abfuerat: videre aũt volebam, ꝓ erã postridie Roma exitur⁹, & ꝓ ille in Sardiniã iter habebat. Hominẽ conueni, & ab eo petiui, vt q̃primũ te nobis redderet, stati dixit. Erat aũt itur⁹ (vt aiebat) ad. III. Id. Apr. vt aut Labrone, aut Pisis cõscẽderet. Tu mi frater, simulac ille venerit, primã nauigationẽ (dũmodo idonea tempestas sit) ne omiseris. ad. III. Id. Apri. Añ lucẽ hanc epl'am dictauerã, scripseramq; in itinere, vt eo die apud T. Titiũ in Anagnino manerẽ: postridie autẽ in Laterino cogitabã: inde, cum in Arpinati qnq; dies fuissem, ire ĩ Põpeianũ, rediẽs aspicere Cumanũ, vt qm̃ in Non. Maias Miloni dies ꝑducta est, pridie Nona. Romæ essem, teq; mi charissime, & suauissime frater ad eã diẽ (vt sperabã) videre. Aedificationẽ Arcani ad tuũ aduẽtũ sustẽtari placebat. Fac mi frater vt valeas, q̃primũq; venias. Vale.

Arcanum.

M. T. C. Q VINTO CICERONI FRATRI. S.

Olbia aut Vibia datas.

Literas mihi tuas iucũdissimas, expectatas, ac primo quidẽ cũ desiderio, nũc vero etiã cũ timore. Atq; has scito literas me solas accepisse post illas, quas tuus nauta attulit Olbia datas. Sed cętera (vt tu scribis) p̃senti sermoni reseruent: hoc tamen nõ queo differre. Idib. Maiis Senatus frequens diuin⁹ fuit in supplicatione Gabinio deneganda. Adiurat Procili⁹ hoc nemini accidisse. Foris valde plauditur, mihi cum sua spõte iucundũ, tum iucundi⁹ ꝓ me absente (est. n. εἰλικρινὲς iudiciũ) sine oppugnatiõe, sine gratia nostra erat ante. Q d̃ idibus, & postridie fuerat dictũ de agro Cãpano actũ iri, non est actum. In hac causa mihi aqua

Aqua hæret.

hęret. Sed plura, q̃ cõstituerã. Coram. n. Vale mi optime, ac optatissime frater, & aduola. Idẽ te nostri rogant pueri, illud scilicet, cœnabis, cum veneris.

Cœnabis cũ veneris.

M. T. CICERO Q VINTO CICERONI FRATRI. S.

Lacituru tibi esse librũ meum suspicabar: tã valde placuisse q̃ scribis, valde gaudeo. Q; me admones de non curãtia, suadesq; vt meminerim Iouis orationem, q̃ est in extremo illo libro: ego vero memini, & illa oĩa mihi magis scripsi q̃ cęteris. Sed tñ postridie, q̃ tu es ꝑfect⁹, multa nocte cũ Vibullio veni ad Põpeiũ. Cũq; ego egissem de istis opibus, atq; inscriptionib⁹, ꝑbenigne mihi respõdit, magnã spem attulit. Cũ Crasso se dixit loq; velle, mihiq; vt idẽ faceret, suasit. Crassum Cõs. ex Senatu domũ reduxi, suscepit rem, dixitq; esse, q d̃ Clodius hoc tpe cuperet ꝑ se, & ꝑ Põpeiũ conseq; putare se, si ego eũ nõ impedirẽ, posse me adipisci sine cõtentiõe, q d̃ vellẽ. totũ ei negotiũ ꝑmisi, meq; in ei⁹ ptãte dixi fore. Interfuit huic sermoni P. Crassus adolescẽs, nr̃i (vt scis) studiosissim⁹. Illud aũt, q d̃ cupit Clodi⁹, est legatio aliqua si min⁹ per Senatũ, ꝑ populũ libera, aut Byzantiũ, aut Brogitarũ, aut vtrũq;. Plena res nũmorũ. Quod ego nõ nimiũ laboro, etiã si minus assequor q d̃ volo. Pompeius tñ cum Crasso locutus est. vident negotiũ suscepisse: si ꝑficiũt, optime: sin minus, ad nostrũ Iouẽ reuertamur. ἀμφιλαφίαν aũt illã, quã tu soles dicere, bono modo desidero, si prorsus, vt aduenientẽ excipiã libenter, latentem etiam nũc non excitem. Tribus locis ædifico, reliqua reconcinno, viuo paulo liberalius, q̃ solebam. Opus erat, si te haberẽ paulispęr, fabris locũ dare. sed & hæc (vt spero) breui inter nos cõmunicabimus. Res aũt Romanę sic se habẽt. Cõsul est egregius Lentulus nõ ĩpediẽte Collega, sic ĩquã bon⁹, vt meliorẽ nõ viderim: dies comitiales exemit omẽis. nã etiã Latinę instaurant, nec tñ deerant supplicatiões, sic legib⁹ pernciosissimis obsistitur, maxime Catonis, cui tñ egregie ĩposuit Milo noster. Nã ille vindex Gladiatorũ & Bestiariorũ emerat de Cosconio, & Pomponio Bestiarios, nec sine his armatis vnq̃ in publico fuerat, hos alere nõ poterat. Itaq; vix tenebat. Sẽsit Milo. dedit cuidã nõ familiari negotiũ, q̃ sine suspitione emeret eã familiã a Catone. q̃ simulatq; abducta est, Racilius q vn⁹ est hoc tpe Trib. pleb. rẽ patefecit, eosq; hoĩes sibi emptos esse dixit (sic. n. placuerat) & tabulam ꝑscripsit, se familiã Catonianam venditurũ. In eam tabulam magni risus consequebantur. Nunc igit Ca-

Imposuit.
Bestiarii.

tonē Lentulus a legibus remouit,& eos,qui de Cęsare mōstra ꝓmulgarūt, quib⁹ intercederet nemo.Nā qđ de Pompęio Caninius agit,saneq̃ refrixit. neq; em̄ res ꝓbat,& Pompęius noster in amicitia P.Lentuli vituperat. & Hercule nō est idem.Nā apud illā perditissimā,atq; infimā fecem populi propter Milonē suboffendit,& boni multa ab eo desiderāt,multa reꝑhendunt.Marcellinus aūt hoc vno mihi quidē nō satisfacit,q; eū nimis aspere tractat, q̃q̃ id Senatu nō inuito facit:quo ego me libentius a curia,& ab omni parte reip.subtraho.In iudiciis ii sumus,qui fuimus:dom⁹ celebrat,ita vt cū maxime.Vnū accidit imprudētia Milonis,incōmode de Sexto Cęlio,quē neq; hoc tpe,neq; ab imbecillis accusatoribus mihi placuit accusari:ei tres sentētię teterrimę in cōsilio defuerūt.Itaq; hoīem populus reuocat,& retrahat necesse est(nō em̄ fuerūt hoīes)& qa,cū apud suos diceret,pene damnat⁹ est,vident damnatū. Refrixit.

Ea ipsa in re Pōpęii offensio nobis obstitit.Senatoꝝ.n.vrna copiose absoluit,equitū adequauit,Tribuni ærarii cōdemnarūt. Sed hoc incōmodū consolant quotidianę damnationes inimicoꝝ,in quibus me perlubēte Seruius allisus est,cæteri cōcidunt.Cato concionat⁹ est comitia haberi nō siturum,si sibi cum populo dies agēdi essent exempti.Appius a Cæsare nondū redierat.Tuas mirifice literas expecto,atq; adhuc clausum mare scio fuisse,sed quosdā venisse tñ Ostia dicebant,qui te vnice laudarēt,plurimiq; in prouincia fieri dicerēt.Idem aiebāt nunciare te prima nauigatione transmissurum:id cupio,& q̃q̃ te ipsum scilicet maxime,tamen etiam literas tuas ante expecto.Mi frater vale. Vrna senatorum. Siturum a fino.

M.T.C.QVINTO CICERONI FRATRI.S.

DEderam ad te literas antea,qbus erat scriptū,Tulliā nostrā Crassipedi pridie Nonas Apr.esse despōsatā,cęteraq; de rep.& priuata pscripserā.Postea sunt hęc acta.No.Apri.S.C.Pompęio pecunia decreta in rē frumētariā ad HS.M.CCCC.Sed eodē die vehemēter actū de agro Cāpano clamore Senatus ꝓpe cōcionali:acriorē causam inopia pecunię faciebat,& annonæ caritas.Nō ꝑtermittam,ne illud quidē,M.Furiū Flaccū eqtē Romanū hoīem nequā,Capitolini,& Mercuriales de collegio eiecerūt,ꝑsentē ad pedes vniuscuiusq; iacētem. Ad.III.Iduum Maii, S.C.factū est de ambitu in Afranii sentētiā,quā ego dixerā,cū tu adesses,sed magno cū gemitu Senatus.Conss.nō sunt persecuti eoꝝ sententias:qui Afranio cum essent assensi,addiderunt,vt Prætores ita crearent,vt dies.LX.priuati essent.eo die Catonē plane repudiarunt.Quid multa?tenent omnia,idq; ita omnes intelligere volunt. Vale. Despōsata Tulliola. Clamor cōcionalis.

M.T.C.QVINTO CICERONI FRATRI.S.

QV metuis,ne me interpelles?primū si in isto essem,tu scis qd sit interpellare. An te Ateius?mehercule mihi docere videbaris istius generis humanitatē, qua quidē nihil vtor abs te.Tu vero vt me & appelles,& interpelles,& oblo quare,& colloquare,velim.Quid em̄ mihi suauius? Non mehercule quisq̃ μουσοπάταγος libētius sua recētia poemata legit,q̃ ego te audio q̃cūq; de re, publica,priuata,rustica,vrbana.Sed mea factū est inuisa verecūdia,vt te ꝑficiscens non tollerem.Opposuisti semel ἀντίεκτον causam Ciceronis nostri valetudinē,cōticui: iterum cęteri oēs,quieui.Nunc mihi iucunditatis plena epistola hoc asperſit molestię,q; videris,ne mihi molestus eēs,veritus esse,atq; etiā nūc vereri.Litigarē tecū,si fas esset:sed mehercule,istuc si vnq̃ suspicat⁹ ero,nihil dicam aliud,nisi verebor,nequando ego tibi,cū sum vna,molestus sim.Video te ingemuisse.sic fit,εἰς ἔξοχας ἐν τῇ γαίᾳ. nūq̃ em̄ dicam ἔα πάσασ τὰς μελησόνας.Marium autē nostrū in lecticā mehercule cōiecissem,nō illam Regis Ptolemęi Anitianā.Memini.n.cū hoīem portarem ad Baias,Neapoli Octophoro Anitiano,Macherophoris centū sequētib⁹,miros risus nos edere,cū ille ignarus sui comitat⁹, repēte aperuit lectica,& pene ille timore,ego risu corrui.Tūc,vt dico,certe sustulissem,vt aliqñ subtilitatem veteris vrbanitatis,& humanissimi sermonis attingerem:sed hoīem infirmum in villā apertam,ac ne rudē quidē etiā nūc inuitare nolui.Hoc vero mihi pęculiare fuerit,hic etiam isto frui.Nam illorum pdiorum scito mihi vicinum Marium,lumen esse apud Anitium videbimus,vt paratum sit.Nos em̄ ita Philologi sumus,vt vel cū fabris habitare possimus.Habemus hāc philosophiam,nō ab Hymetto,sed ab Area Syra.Marius & valetudine est,& natura imbecillior.De interpellatione,tātū sumam a vobis temporis ad scribendum,quātū dabitis.vtinā nihil detis,vt potius vestra iniuria,q̃ ignauia mea cessem.De rep.nimium te laborare doleo,& meliorem ciuē esse, q̃ †Philocteté,qui accepta iniuria,illa spectacula quærebat, Interpellare. Octophoro Macharophori. †Philoctetam.

Absterge-bo. Hortus est domi

que tibi acerba esse video. Amabo te, aduola, consolabor te, & oēm abstergebo dolorē, & adduc, si me amas, Mariū, sed approperate. Hortus est domi. Vale.

M.T.C.QVINTO CICERONI FRATRI.S.

EPistolam hāc conuitio efflagitarunt codicilli tui. Nā res quidem ipsa, & is dies, quo tu es profectus, nihil mihi ad scribendum argumenti sane dabat. Sed, quemadmodum coram cum sumus, sermo nobis deesse non solet, sic epistolę nostrę debent interdum hallucinari. Tenediorū igitur libertas, securi Tenedia precisa est, cū eos præter me, & Bibulum, & Calidium, & Fauoniū, nemo defenderet. De te magis ab Sipilo mentio est honorifica facta, cum te vnum dicerent postulationi L. Sestii Pansæ restitisse. Reliquis diebus, si quid erit, quod te scire opus sit, aut etiam si nihil erit, tamen scribam quotidie aliquid. Pridie Id. Apri. neq; tibi, neq; Pomponio deero. Lucretii poemata (vt scribis) lita sunt multis luminibus ingenii, multæ tamen artis. Sed cum veneris, virum te putabo: si Sallustii Empedoclea legeris, hominem non putabo. Vale.

Lucretii po. Sallustii Empedoclea.

M.T.C.QVINTO CICERONI FRATRI.S.

CAudeo tibi iucūdas esse meas literas: nec tamen habuissem scribendi nunc quidē vllum argumentū, nisi tuas accepissem. Nā pridie Id. cum Appius Senatum infrequentē coegisset, tantum fuit frigus, vt populi conuitio coactꝰ sit nos dimittere. De Cōmageno Rege q̃ rem discusseram, mirifice mihi, & per se, & per Pōponium blanditur Appius. Videt enim hoc genere dicendi si vtar in cęteris, Februariū sterilem futurū: eumq; lusi iocose satis, neq; solum illud extorsi oppidulū, quod erat positum in Euphrate, & Zeugmate, sed p̃terea togam sum eius prętextam, quā erat adeptus Cæsare consule, magno hoīm risu cauillatꝰ. Qz nolit inquā renouare honores eosdē, quo minus togam p̃textam quotannis interpollet, decernendum nihil cēseo. Vos aūt hoīes nobiles, qui Buscycū prętextatum nō ferebatis, Cōmagenū feretis? Genus vides, & locū iocandi. Multa dixi in ignobilē regem, quibꝰ totus est explosus. quo genere cōmotus (vt dixi) Appius totum me amplexat. Nihil est enim facilius, q̃ reliqua discutere, sed nō faciā vt illū offendā, ne imploret fidē Iouis Hospitalis. Graios omēis cōuocet, per quos mecū in gratiā rediit. Theopōpo satisfaciemus. De Cęsare fugerat me ad te scribere. Video. n. quas tu literas expectaris: sed ille scripsit ad Balbum fasciculum illum epistolarum, in quo fuerat & mea, & Balbi, totum sibi aqua madidum redditū esse: vt ne illud quidem sciat, meā fuisse aliquam epistolā, sed ex Balbi epistola pauca verba intellexerat, ad quæ rescripsit his verbis. De Cicerone video te quiddā scripsisse, qd̃ ego non intellexi: quantū autem cōiectura consequebar, id erat huiusmodi, vt magis optandū, q̃ sperandum putarē. Itaq; postea misi ad Cęsarē eodē illo exēplo literas. Iocum aūt illius de sua egestate ne sis asperna tus: ad quē ego rescripsi, nihil esse, qd̃ posthac artis nostrę fiducia cōturbaret: lusiq; in eo genere & familiariter, & cū dignitate. Amor aūt eius erga nos perferē oīm nunciis singularis. Et literæ quidem ad id qd̃ expectas, fere cum tuo reditu iungentur: reliqua singulorum dierū scribemus ad te, si modo tabellarios tu prębebis: q̃q̃ eiusmodi frigus impēdebat, vt summum periculum esset, ne Appio suæ ædes vrerentur. Vale.

Optare. Sperare. Cōturbare

Frigus impendebat.

M.T.C.QVINTO CICERONI FRATRI.S.

RIsi niuē atrā, teq; hilari aio, & prōpto ad iocandū valde me iuuat. De Pompeio assentior tibi, vel tu potiꝰ mihi: nā, vt scis, iam pridem istum cāto Cæsarem: mihi crede, in sinu est, neq; ego discingor. Cognosce nūc Idꝰ. Decimꝰ erat Cælio dies. Domitiꝰ ad numerū iudices non habuit: vereor, ne hō teter, & ferus Pola Seruiꝰ ad accusationē veniat. nā noster Cælius valde oppugnatur a gēte Clodia. certi nihil est adhuc, sed veremur. Eodē igitur die Tyriis est Senatus datus frequēs, frequētes contra Syriaci publicani, vehemēter vexatꝰ Gabinius: exagitati tamen a Domitio publicani, q̃ eum essent cū equis prosecuti. C. noster Lamia paulo ferocius, cū Domitius dixisset, vestra culpa hæc acciderunt Equites Romani, dissolute. n. iudicatis: Nos iudicamꝰ, vos laudatis inqt. Actū est eo die nihil, nox diremit. Comitialibus diebꝰ, qui Quirinalia sequunt, Appiꝰ interpretat non impediri se lege Puppia, quominus habeat Senatum: & q̃ Gabinia sanctū sit, etiā cogi ex Cal. Feb. vsq; ad Cal. Martias legatis Senatum quotidie dari. ita putantur detrudi comitia in mēsem Martiū. Sed tamē his comitialibus tribu. ple. de Gabinio se acturos esse dicūt. Oia colligo, vt noui scribā aliqd ad

Nix atra.

Cum equis prosecuti. Comitiales. Lex Puppia. Gabinia.

te:sed,vt vides,res me ipsa deficit.Itaq; ad Callisthenē,& Philistū redeo,in qb⁹ te video vo lutatū.Callisthenis quidē vulgatū,& notū negotium,quēadmodū Greci aliquot locuti sūt. Secutus ille capitalis,creber,acutus,breuis,pene pusillus Thucydides.sed vtros eius habue ris libros(duo enim sunt corpora)an vtrosq;,nescio.Me magis de Dionysio delectat.ipse est eñ veterator magnus,& perfamiliaris Philisto.Sed quod scribis,aggrediaris ne ad historiā, me eñ auctore potes:& qñ tabellarios sumministras,hodierni diei res gestas Lupercalibus habebis.Oblecta te cū Cicerone nostro q̄bellissime . Duas adhuc a te accepi epistolas,quarū alterā ī ipso discessu nostro,alterā †ex Arimino datā.plureis,quas scribis te dedisse,nō accepe rā.Ego me in Cumano,& Pōpeiano,p̄terq̄ q̄ fine te,cæterū satis cōmode oblectabar,& eram in eisdē locis vsq; ad Calen.Iun.futurus.Scribebā illa quę dixerā πολιτικὰ,spissum sane opus, & operosum.Sed,si ex sententia successerit,bene erit opera posita:sin minus,in illud ipm mare deiiciemus,qd̄ scribētes spectabamus.aggrediemur alia,qñ quiescere non possumus. Tua mādata persequar diligēter,& adiūgēdis hominibus,& in quibusdā nō alienandis . Maxime vero mihi curę erit,vt Ciceronē tuū,nostrūq; videā,scilicet quotidie, sed inspiciā qd discat q̄sepissime:&,nisi ille cōtemnat,etiā magistrū me ei pfitebor.cuius rei nōnullam cōsuetudinem nactus sum in hoc hoꝝ dierū otio,Cicerone nostro minore perdocendo. Tu,quēadmodum scribis,qd̄ etiā si nō scriberes,facere te diligētissime sciebā,tñ facies,scilicet vt mea mā data digeras,persequare,cōficias.Ego,cū Romā venero,nullū p̄termittā Cæsaris tabellariū, cui literas ad te nō dem.His diebus(ignosces)cui darē fuit nemo ante hūc M.Orfiū equitē Romanū nostrū,& pernecessariū,& q̄ est ex municipio Atellano,qd̄ scis esse in fide nostra. Itaq; eum tibi cōmēdo in maiorē modū,hominē domi splēdidū,gratiosum etiā extra domū: quē fac,vt tua liberalitate tibi obliges.est Tribunus Militū in exercitu nostro.gratū hominem,obseruantēq; cognosces.Trebatium vt valde ames,vehementer te rogo. Vale.

Thucydides.

†Arimino.

Oblectabar me.

Politica.

M.T.C.QVINTO CICERONI FRATRI.S.

D.IIII.Nona.Iun.quo die Romam veni,accepi tuas literas datas Placētiæ. Deinde alteras postridie datas Blādenonę,cū Cęsaris literis refertis oī officio,diligētia,suauitate.Sunt ista quidē vel magna,vel poti⁹ maxima.Habēt eñ vim magnā ad gloriā,& ad sūmā dignitatē.Sed mihi crede, quæ nosti, qd̄ in istis rebus ego plurimi æstimo,id iā habeo,te scilicet primū tā inseruiētē cōmuni dignitati,deinde Cęsaris tātū in me amorē,quē oībus his honoribus,quos me a se expectare vult,antepono.Literę vero eius vna datę cū tuis, quarū initium est,q̄ suauis ei tuus aduētus fuerit,& recordatio veteris amoris:deinde se effecturū,vt ego in medio dolore,ac desiderio tui te,cū a me abesses,potissimū secū esse lętarer:incredibiliter delectarūt. Quare facis tu qdē fraterne,q̄ me hortaris,sed mehercule currentem nunc quidem,vt oīa mea studia in istū vnū conferā.Ego vero ardenti quidē studio hoc fortasse efficiā,qd̄ sępe viatorib⁹,cū p̄perant,euenit:vt si serius,q̄ voluerint,forte surrexerint,p̄perādo etiā citius,q̄ si de multa nocte vigilassent,peruenīāt quo velint.sic ego,q̄ in isto hoīe colēdo tā indormiui diu,te mehercule sępe excitāre,cursu corrigā tarditatē,tū equis,tū velis.Quoniā scribis poema ab eo nostrū p̄bari,quadrigis poeticis mō mihi date Britāniā , quā pingā colorib⁹ tuis penicillo meo.Sed q̄ ago?qd̄ mihi tēpus Romę,p̄sertim vt iste me rogat,manēti vacuū ostendit?sed videro.fortasse eñ(vt fit)vincet tuus amor omneis difficultates.Trebatiū q̄ ad se miserim,persalse,& humaniter etiā gratias mihi agit.negat eñ in tāta multitudine eoꝝ,q̄ vna essent,quēq̄ fuisse,qui vadimoniū cōcipere posset.Marco Curtio Tribunatū ab eo petiui.nā Domitius se deridēri putasset,si esset a me rogatus.hoc eñ est eius quotidianū,se ne Tr.Mi.quidē facere.etiā in Senatu lusit Appiū collegā p̄pterea isse ad Cęsarē,vt aliquē Tribunatū afferret,sed in alterū annū.id & Curtius ita volebat. Tu quemadmodum me cēses oportere esse in rep.& in nostris inimicitiis,ita & esse,& fore auricula infima scito mollioreē.Res Romanę sic se habebāt.Erat nōnulla spes comitioꝝ,sed incerta.erat aliq̄ suspitio Dictaturę,ne ea qdē certa.summū otiū forēse,sed senescētis magis ciuitatis,q̄ acqescētis. Sētētia aūt nostra in Senatu eiusmodi,magis vt alii nobis assentiantur,q̄ nosmetipsi.τοιαῦτα ὁ τλήμων ἐργάζεται πόλεμος.calamo,& atramento temperato,charta etiā dētata res ageē.Scribis te meas lras supiores vix legere potuisse.in quo nihil eoꝝ mi frater fuit,q̄ putas.neq; eñ occupat⁹ erā,neq; pturbat⁹,neq; iratus alicui.sed hoc facio semp , vt qcūq; calam⁹ in manus meas venerit,eo sic vtar,tāq̄ bono.Verū attēde nūc mi optime,& suauissime frater,ad ea dū

Fraterne.

Currētem hortaris.

De nocte.

Equis & velis.

Tu⁹ amor.

Vadimoniū cōcipe.

Auricula ī fima mollior.

Charta dē tata.

rescribo, q̃ tu ĩ hac eadẽ breui epistola πραγμαλικῶς valde scripsisti. De quo petis, vt ad te nihil occultãs, nihil dissimulãs, nihil tibi indulgẽs, germane, fraterneq; rescribã, id est, vtrũ voles vt dixerim⁹, ad expediendũ te, si causa sit, cõmorere. Si mi Quinte parua aliqua res esset, ĩ qua sciscitarere qd vellẽ, tñ, cũ tibi pmissurus essẽ, vt faceres qd̃ velles, ego ipse qd vellẽ ostẽderẽ. In hac vero re, hoc pfecto q̃ris, cuiusmodi illũ annũ, qui sequit̃, expectẽ. plane aut trãqllũ nobis, aut certe munitissimũ. Qz quotidie domus, ꝓ forum, ꝓ Theatri significatiões declarant, neq; laborant, ꝓ mea cõscientia copiarũ nostrarũ, ꝓ Cęsaris, ꝓ Põpeii gratiã tenem⁹, hæc me, vt cõfidã, faciũt. Sin aliquis erumpet amẽtis hominis furor, oia sunt ad eũ frangendum expedita. Hęc ita sentio, iudico, ad te explorate scribo. Dubitare te nõ assentatorie, sed fraterne veto. Quare suauitatis eqdẽ nostrę fruẽdę causa, cupere te ad id tẽpus venire, qd̃ dixeras, sed illud malo tñ, qd̃ putas, magis etiã, illa etiã magni æstimo me ἀμφιλαφίαν illã tuã & expectationẽ debitoq; tuoq;. Illud qdẽ sic habeto, nihil nobis expeditis, si valebim⁹, fore fortunatius. parua sunt, q̃ desunt, quo nostris qdẽ morib⁹, & ea sunt ad explicãdũ expeditissima, modo valeam⁹. Ambit⁹ redit immanis, nunq̃ fuit par. Qui ne tãtus fuit ex coitione Mennii, quã cũ Domitio habuit Scaurus vnũ vincere Messalã fieret, nõ dico ὑπερβολὰς vel HS. cẽties cõstituũt in progatiua pnũciare. Res ardet inuidia. Tribunitii cãdidati compromiserũt HS. CCCC. in singulos apud M. Catonẽ depositis petere ei⁹ arbitratu, vt q contra fecisset, ab eo cõdemnaret̃. q̃ quidẽ comitia, gratuita si fuerint, vt putant̃, plus vn⁹ Cato fuerit, q̃ oẽs leges oẽsq; iudices. Cũ a me literas Librarii manu accepis, ne paulũ otii me habuisse iudicato: cũ aũt mea, nullũ. sic. n. habeto nũq̃ me a causis, & iudiciis districtiorẽ fuisse, atq; id anni tpe grauissimo, & caloribus maximis. Sed qm̃ hæc tu ita pscribis, ferẽda sunt, neq; cõmittẽdũ, vt aut spei, aut cogitationi vestrę ego videar defuisse: psertim, cũ tametsi id difficilius fuerit, tñ ex hoc labore magnã gratiã, magnãq; dignitatẽ sim collecturus. Itaq;, vt tibi placet, damus operã, ne cuius aĩum offendam⁹, atq; vt etiã ab iis ipsis, q nos cũ Cęsare tã cõiũctos dolẽt, diligamur: ab equis vero, aut etiã a ppẽsis in hãc partẽ vehemẽter excolamur, & amemur. De ambitu cũ atrocissime agerẽt ĩ Senatu multos dies, ꝓ ita erãt pgressi cãdidati cõsulares, vt nõ esset ferẽdũ, ĩ Senatu nõ fui. Statui ad nullã medicinã reip. sine magno psidio accedere. Quo die hęc scripsi, Drusus erat de puaricatione a Tribunis ærarii absolutus, in summa quattuor sententiis, cũ Senatores, & eqtes damnassent. Ego eodẽ die post meridiẽ Vatiniũ aderã defensurus. ea res facilis est. Comitia in mẽsem Septẽbrẽ reiecta sũt. Scauri iudiciũ statim exercebit̃, cui nos nõ deerim⁹. Σωσθείωνος Σοφοκλέους, q̃q̃ a te actã fabellã video esse festiue, nullo modo pbaui. Venio nũc ad id, qd̃ nescio an primum esse debuerit. O iucundas mihi tuas de Britannia literas. timebam Oceanũ, timebã litt⁹ insulę. Reliqua nõ equidẽ cõtemno, sed plus habent tñ spei, q̃ timoris, magisq; sum sollicitus expectatiõe ea, q̃ metu. Te vero ὑπόθεσιν scribendi egregiã habere video. Quos tu sit⁹, quas naturas rerũ, & locoq;, quos mores, quas gẽteis, quas pugnas, quẽ vero ipsum imperatorẽ habes! Ego te libenter, vt rogas, quib⁹ reb⁹ vis adiuuabo, & tibi versus, quos rogas, γλαῦκα εἰς ἀθήνας mittã. Sed heu tu, cælari videor a te. quo modo nã mi frater de nostris versibus Cæsar! primum librũ se legisse scripsit ad me ante: & prima sic, vt neget se ne greca quidẽ meliora legisse. Reliqua ad quendam locũ ἐξαθυμώτερα, hoc enim vtitur verbo. Dic mihi verum, num aut res, aut χαρακτὴρ nõ delectat! nihil est, quod vereare. Ego enim ne pilo quidem minus te amabo. Hac de re φιλαλήθως, vt soles, scribe fraterne. Vale.

Ambitus.

Librarius.

De preuar. absol.

Hypothesis.

Noctuam Athenas.

Versus Cice. græci.

Character.

M.T.C. EPISTOLARVM AD Q.C. FRATREM, LIBER TERTIVS.

M.T.C. QVINTO C. FRATRI. S.

Go ex magnis calorib⁹ (nõ. n. meminim⁹ maiores) ĩ Arpinati sũma cũ amœnitate fluminis me refeci ludoq; dieb⁹, Philotimo tribulib⁹ cõmẽdatis. In Arcano ad. IIII. Iduũ Septẽb. fui. ibi Mẽsidiũ cũ Philoxeno, aquãq; quã ii ducebãt nõ lõge a villa belle sane fluẽtẽ vidi, psertim maxia siccitate, vberiorẽq; aliquãto sese collecturos eẽ dicebãt. Apd̃ Herũ recte erat. In Maniliano offẽdi Diphilũ Diphilo tardiorẽ, sed tñ nihil ei restabat pter balnearia, & ambulationẽ, & auiariũ. Villa mihi valde placuit, pptereа ꝓ sũmã dignitatẽ pauimẽta portic⁹ habebãt: qd̃ mihi deniq; apparuit, posteaq̃ & ipa tota patet, & colũnę politę sũt. Totũ in eo ẽ, qd̃ mihi erit curę, tectoriũ vt cõcin-

Arcanum.

Diphilus.

Pauimenta ta porticus Tectorium concinnũ.

num fit.pauimẽta recte fieri videbanẽ,cameras quasdam non probaui,mutariq; iussi. Quo loco in porticu te scribere aiunt vt Atriolum fiat,mihi,vt est,magis placebat.neq; em̃ satis loci esse videbat Atriolo,neq; fere solet,nisi in his ædificiis fieri,in qb⁹ est Atriũ maius,nec habere poterat adiũcta cubicula,& eiusmodi membra.Nũc hoc vel honestatẽ testudinis,vel valde bonũ ęstiuũ locũ obtinebit.Tu tñ,si aliter sentis,rescribe q̃primũ.In balnearíis,Assa in alterũ Apodyterii angulũ ꝓmoui,ꝓpterea q̃ ita erãt posita,vt eorꝫ Vaporariũ ex quo ignis erũpit,esset sub tectũ cubiculi: subgrãde cubiculũ aũt,& hybernũ altũ valde ꝓbaui,q̃ & ampla erant,& loco posita ambulatiõis vno latere,eo q̃ est ꝓximũ balnearíis.Columnas neq; rectas,neq; e regiõe Diphilus collocarat.eas scilicet demolieť,aliqñ pérpẽdiculo & linea discet vti.Oino spero paucis mẽsib⁹ opus Diphili ꝑfectũ fore.curat.n.diligẽtissime Cœsi⁹, q tũ mecũ fuit.Ex eo loco recta,Vitularia via ꝓfecti sum⁹ ĩ Fusidianũ fundũ,quẽ tibi ꝓximis nũciis Arpini de Fusidio HS.CCCC.emeram⁹.Ego locũ ęstate vmbrosiorẽ vidi nũq̃.ꝓmultis locis aquã ꝓfluẽtẽ,& eã vberẽ.Quid quęris?Iugera.L.prati Cœsius irrigaturũ facile te arbitrabať. Equidẽ hoc,qd̃ melius intelligo,affirmo,mirifica suauitate te villam habiturum,piscina, & salientibus additis,palęstra,& sylua viridicata.Fundũ audio te hunc Bõbilianum velle resinere.de eo quid videať,ipse cõstitues.Caluus aiebat aqua dempta,& eius aquę iure cõstituto,& seruiture fundo illi imposita,tñ nos ꝑcium seruare posse,si vendere vellemus.Messidiũ mecũ habui.is se ternis nũmis in pedẽ tecũ trãsegisse dicebat.sese autẽ mensum pedibus aiebat passuũ.CCCC.M.mihi plus visum est.Sed ꝑstabo,sumptum nusq̃ meli⁹ posse poni. Chilonẽ arcesserã Venafro.sed eo ipso die quattuor eius cõseruos,& discipulos Venafri cuniculus oppresserat.Id.Septẽb.in Laterio fui,viã pérspexi,q̃ mihi ita placuit,vt opus publicũ videretur esse,ꝑter.CL.passuũ.sum em̃ ipse mẽsus ab eo põticulo,qui est ad Furninę Satricum versus.eo loco puluis,nõ glarea iniecta est,& mutabiť,& ea vię pars valde accliuis est.sed intellexi aliter duci nõ potuisse,ꝑsertim cum tu,neq; ꝑ Locustæ, neq; Varronis velles ducere. Veluinus ante suũ fundũ ꝓpe minuerat.Locusta non attigerat,quẽ ego Romę aggrediar,& vt arbitror,cõmouebo:& simul inde Taurũ,quẽ tibi audio ꝓmisisse,qui nunc Romę erat,de aqua ꝑ fundũ ei⁹ ducẽda rogabo.Nicophorũ villicũ tuũ sane ꝓbaui,q̃siuiq; ex eo qd ei de illa ædificatiũcula†Laterii,de qua mecũ locut⁹ es,mãdauisses.tũ is mihi respõdit se ipsum ei⁹ operis HS.CCCXVI.cõductorẽ fuisse,sed te postea multa addidisse ad opus, nihil ad ꝑciũ, itaq; id se obmisisse.Mihi hercule valde placet te illa,vt cõstituebas,addere.q̃q̃ ea villa,q̃ nũc est,tanq̃ philosophia videť esse,q̃ obiurget cęterarũ villarũ insaniã, verũtamen illud additũ delectabit.Topiariũ laudaui,ita oia cõuestiuit edera,qua basim villæ,qua intercolumnia ambulationis,vt deniq; illi palliati topiariã facere videanť,& ederã vẽdere.Iam ἀφροδυτηρίῳ nihil alsius,nihil muscosius.Habes fere de rebus rusticis.Vrbanam expolitionem vrget ille quidẽ & Philotimus & Cincius,sed etiam ipse crebro interuiso,quod est facile factu.Quãobrem ea te cura liberatũ volo.De Cicerone,q̃ me semper rogas,ignosco equidẽ tibi,sed tu quoq; mihi velim ignoscas.Non enim concedo tibi,plus vt illum ames,q̃ ipse amo. Atq; vtinam his diebus in Arpinati,quod & ipse cupierat,& ego non minus,mecum fuisset.Quod ad Põponiam,si tibi videtur,scribas velim,cum aliquo exibimus,eat nobiscum, puerumq; ducat,clamores efficiam,si eum mecum habuero otiosum:nam Romæ respirandi non est locus.Id me scis antea gratis tibi esse pollicitum. Quid nũc putas tanta abs te mihi mercede proposita? Venio nunc ad tuas literas,quas pluribus epistolis accepi dũ sum in Arpinati.nã mihi vno die tres sunt redditæ,equidẽ,vt videbanť,eodẽ abs te datę tẽpore,vna plurib⁹ verbis,in qua primũ erat,q̃ antiquior dies in tuis fuisset ascripta literis,q̃ in Cęsaris.id facit Appius nõnũ q̃ necessario,vt cũ tabellarios cõstituerit mittere,literas,quia a nobis acceperit,aliqua re noua impediať,& necessario serius,q̃ cõstituerat,mittat,neq; nos datis iam epistolis diem commutari curemus.Scribis de Cęsaris summo in nos amore:hũc & tu fouebis,& nos quibuscũ q̃ poterimus reb⁹ augebimus.De Pompęio & facio diligẽter,& faciã qd̃ mones. Q̃ tibi mea permissio mãsionis tuę grata est,id ego summo meo dolore,& desiderio,tamen ex parte gaudeo.In Hippodamis, & nõnullis aliis arcessendis qd cogites,non intelligo.Nemo istorꝫ est,q̃ nõ abs te munus fundi suburbani instar expectet. Trebatiũ vero meũ,q̃ isto admisceas nihil est.Ego illũ ad Cæsarẽ misi,q̃ mihi iã satisfecit:si ipsi minus,ꝑstare nihil debeo:teq; itẽ ab eo vindico,& libero. Qd̃ scribis,te a Cęsare quotidie plus diligi,ĩmortaliter gaudeo.Balbũ vero q̃ est isti⁹ rei,quẽadmodũ scribis,adiutor,in oculis fero. Trebonium meũ a te amari,teq; ab

Cameræ.
Atriolum.
Apodyterium.
Vaporariũ
Vitularia via.
Salientes.
Sylua viridicata.
Resinere.
Cuniculo oppressi.
Locusta.
Aedificatiuncula.
†Lateri.
Topiariũ.
Qua.
Intercolumnia.
Top.fac.
Alsius.
Muscosius.
Epl̃ę tres.
Gaudeo ĩmortaliter.

illo, pergaudeo. De tribunatu qd scribis, ego vero nominatim petiui Curtio, & mihi ipse Cæsar nominatim Curtio paratũ esse rescripsit, meãq; in rogãdo verecũdiã obiurgauit. Sicui p̃terea petiero (id qd etiã Appio dixi, vt ad illum scriberet) facile patiar mihi negari, qm̃ illi q sibi molesti sunt, sibi negari a me non facile patiunt. Ego Curtium, id qd ipsi dixi, nõ modo rogatione, sed etiam testimonio tuo diligo, q literis tuis studium illius in salutem nostram facile perspexi. De Britãnicis reb⁹ cognoui ex tuis literis nihil esse, nec qd metuamus, nec qd gaudeamus. De publicis negotiis, quæ vis ad te Tironem scribere, negligentius ad te ante scribebam, q omnia minima, maxima ad Cæsarem mitti sciebam. Rescripsi epistolæ maximę. Audi nunc de minuscula, in qua primum est, de Clodii ad Cæsarẽ literis: in quo Cęsaris cõsilium probo, q tibi amantissime petenti veniam non dedit, vti vllum ad illam furiam verbũ rescriberet. Alterum est de Caluenti Marii oratione. qd scribis, miror tibi placere me ad eũ rescribere, prę sertim cum illam nemo lecturus sit: si ego nihil rescripsero, mea in illum pueri omnes tanq̃ dictata perdiscãt. Libros meos quos expectas inchoaui, sed conficere nõ possum his dieb⁹. Orationes efflagitatas p Scauro, & pro Plantio absolui. Poema ad Cęsarẽ qd composueram, incidi. Tibi qd rogas, quoniam ipsi fontes iam sitiunt, si qd habebo spatii, scribam. Venio ad tertiam. Balbum, q ais mature Romam bene comitatum esse venturũ, mecumq; assidue vsq; ad Idus Maias futurũ, id mihi pergratũ, perq; iucundũ erit. Q̃z me in eadem epistola, sicut sępe antea, cohortaris ad ambitionẽ, & ad laborem, faciam equidem, sed qñ viuemus! Quarta epistola mihi reddita est Id. Septemb. quam ad. IIII. Id. Sextil. ex Britannia dederas. In ea nihil sane erat noui, p̃ter Erigonam: quã si ab Appio accepero, scribã ad te qd sentiã, nec dubito, quin mihi placitura sit: & qd præterii de eo, qd scripsisti de Milonis plausu scripsisse ad Cæsarem. Ego vero facile patior, ita Cęsarem æstimare, illum q̃ maximum fuisse plausum, & prorsus ita fuit: & tamen ille plausus, qui illi datur, quodãmodo nobis videt̃ dari. Reddita est etiam mihi peruetus epistola, sed sero allata, in qua de æde Telluris, & de porticu Catuli me admones: fit vtrũq; diligenter. Ad Telluris quidem etiã tuam statuã locaui. Item de hortis, quod me admones, nec fui vnq̃ valde cupidus, & nũc domus suppeditat mihi hortorum amœnitatem. Romam cum venissem ad. XIII. Calend. Octob. absolutum offendi in ędibus tuis tectum: qd super conclauia non placuerat tibi esse multorum fastigiorum, id nunc honeste vergit in tectum inferioris porticus. Cicero noster, dum ego adsum, non cessauit apud Rhetorem. De eius eruditione qd labores, nihil est, quoniam ingenium eius nosti, studiũ ego video: cætera eius suspicio, vt me putem p̃stare debere. Gabiniũ tres adhuc factiones postulant. L. Lentulus Flaminis filius, qui iam de maiestate postulauit. Titi⁹ Nero cũ bonis subscriptoribus. C. Mẽmius Tribunus Plebis cũ L. Capitone ad Vrbẽ accessit ad. XII. Calenda. Octob. Nihil turpius, nec desertius. Sed his iudiciis nihil audeo confidere, q Cato non valebat. adhuc de pecuniis repetundis non erat postulatus. Pompeius a me valde contẽdit de reditu in gratiam, sed adhuc nihil profecit: nec si vllã partem libertatis tenebo, proficiet. Tuas literas vehementer expecto. Quod scribis, te audisse in candidatorum consulariũ coitione me interfuisse, id falsum est. Eiusmodi enim pactiões in ea coitione factæ, quas post ea Memmius patefecit, vt nemo bonus interesse debuerit. & simul mihi cõmittendũ nõ fuit, vt his coitionibus interessem, qbus Messala excludere t̃: cui quidem vehemẽter satisfacio rebus omnibus, vt arbitror, etiam Memmio. Domitio ipsi multa iam feci, quæ voluit, quæq; a me petiuit. Scaurum beneficio defensionis valde obligaui, adhuc erat valde incertum, & qñ comitia, & qui Consules futuri essent. Cum hanc iam epistolam complicarem, tabellarii a vobis venerunt ad. XI. Calend. Septemb. vicesimo die. O me sollicitum, quantũ ego dolui in Cęsaris suauissimis literis. sed quo erant suauiores, eo maiorẽ dolorẽ illius ille casus afferebat. Sed ad tuas venio literas. Primum tuã remansionẽ etiã, atq; etiã probo, p̃sertim cum, vt scribis, cũ Cęsare cõmunicaris. Oppiũ miror quicq̃ cum Publio. mihi em̃ non placuerat. Qd interiore epistola scribis, me Id. Septemb. Pompeio legatũ iri, id ego nõ audiui, scripsiq; ad Cæsarẽ Vibuliũ Cęsaris mãdata de mea mãsione ad Põpeiũ pertulisse, nec ad Oppiũ quo consilio. q̃q̃ Oppiũ ego tenui, q priores partes Bibuli erant. cũ eo enim coram Cęsare egerat, ad Oppiũ scripserat. Ego vero nullas δευτέρας φροντίδας habere possum in Cæsaris rebus. Ille mihi secundũ te, & liberos nostros ita est, vt sit pene par: videor id iudicio facere, iã em̃ debeo, sed tñ amore sum incensus. Cũ scripsissem hæc infima, quæ sunt mea manu, venit ad nos Cicero tuus ad cœnã, cum Põponia foris cœnaret, deditq; mihi epistolam legẽdã tuã, quã pau

Britannicę res.
Oia minima, maxima.
Dictata.
Orat. Cice.
Poema incidi.
Fontes sitiunt.
Ad Telluris.
Suppeditat
Fastigia.
Coitio candidatorum
Cęsarianus
nũc Cicero

lo ante acceperat ab Aristophaneo meo,valde mehercule & suauē,& grauē,qua sum admo dū delectat⁹.Dedit etiā alterā illā mihi,qua iubes eū mihi esse affixū tāq magistro. Qz illū epistolę illę delectarūt!q̄ me!Nihil puero illo suauius,nihil nostri amāti⁹.Hęc inter cœnam Tironi dictaui,ne mirere alia manu esse.Annali literę tuę pgratę fuerūt,ꝓ & curares de se di ligēter,& tamē cōsilio seuerissimo iuuares.P.Seruili⁹ pater,ex literis quas sibi a Cęsare mis sas esse dicebat,significat valde te sibi gratū fecisse,ꝓ de sua volūtate erga Cęsarē humanis sime,diligētissimeq; locutus esses.Cū Romā ex Arpinati reuertissem,dictū mihi est Hippo damum ad te pfectū esse.Nō possum scribere me miratū esse illū tā inhumaniter fecisse,vt si ne meis literis ad te pficisceret:illud scribo,mihi molestū fuisse.iā em̄ diu cogitauerā,ex eo qd̄ tu ad me scripseras,vt si qd esset,qd̄ ad te diligētius pferri vellē,illi darem:ꝓ mehercule hisce literis,quas vulgo ad te mitto,nihil fere scribo,qd̄ si in alicuius manus inciderit,mole ste ferendū sit.Minutio me,& Saluio,& Labeoni reseruabā.Labeo autē tarde pficiscetur,aut hic manebit.Hippodamus, ne nūc qdē qd velim rogauit.T.Pinari⁹ amabileis ad me de te li teras mittit:se maxime literis,sermonibus,cœnis deniq; tuis delectari.Is homo semp me de lectauit,fraterq; eius mecū est multū:quare vt instituisti,cōplectere adolescentē.Qz multos dies epistolā in manibus habui ppter cōmorationē tabellariorū,ideo multa cōiecta sunt, ali ud alio tēpore,velut hoc.T.Annius mihi sępe iā dixit,sese tibi,Suburbanū,si qd̄ inuenisset, nō dubitaturū esse emere.In eius sermone ego vtrūq; soleo admirari,& te de Suburbano emendo, cū ad illū scribas,nō modo ad me nō scribere,sed etiā aliā in sentētiā de Suburbio scribere:& cū ad illū scribas,nihil te recordari de se de epistolis illis, quas in Tusculano ei⁹ mihi ostendisti,nihil de pręceptis Epicharmi.γνῶθι πως ἄλλῳ κέχρηται. totum deniq; vultum, animum,sermonē eius,quēadmodū coniicio,quasi.sed hęc tu videris.De Suburbano cura vt sciam qd velis:& simul,ne qd ille turbet,vide.Quid pterea!Quid etiā!Gabinius ad IIII. Calen.Octob.noctu in vrbē introiuit,& hodie hora octaua,cū edicto C.Alfii de maiestate, eū adesse oporteret,cōcursu magno,& odio vniuersi populi pene afflictus est.Nihil illo tur pius,pximus est tamē Piso.Itaq; mirificū ἐμβολίμον cogito in secundū librū meorū librorū inducere,dicētē Apollinē in consilio deorū,qualis reditus duorū Imperatorū futurus esset, quorū alter exercitū pdidisset,alter vēdidisset.Ex Britānia Cęsar ad me Calē.Septēb.dedit li teras,quas ego accepi ad.IIII.Cal.Octob.satis cōmodas de Britannicis reb⁹:qbus ne admirer ꝓ a te nullas acceperim,scribit se sine te fuisse,cū ad mare accesserit.Ad eas ego literas nihil rescripsi,ne gratulādi qdē causa,ppter eius luctū.Te oro etiā,atq; etiā,mi frater,vt valeas.

Coniecta.
Suburbanū
Suburbiū.

M.T.C.Q.V.CICERONI FRATRI.S.

D.VI.Id.Octob.Salui⁹ Ostiā vesperi naui pfect⁹ erat cū his reb⁹,quas tibi domo mitti volueras.Eodē die Gabiniū ad populū luculēte calefecerat.Mē mius sic,vt Calidio verbū facere p eo nō licuerit.Postridie autē eius diei q erat tū futurus,cū hęc scribebā añ lucē,apud Catonē erat diuinatio ī Gabi niū futura iter Mēmiū,& T.Neronē,& C.Antoniū M.Filiū.Putabam⁹ fore vt Mēmio dareť, etsi erat Neronis mira cōtentio.Quid q̄ris!pbe pmiť,nisi noster Pōpeius Diis,hominibusq; inuitis negotiū inuertit.Cognosce nūc hoīs audaciam,& aliqd in rep.pdita delectare.Cum Gabinius quacūq; veniebat triūphū se postulare dixisset, subitoq; bon⁹ Imperator noctu vrbē hostiū plane inuasisset,ī Senatū se nō cōmittebat.Inte rim ipso decimo die,quo ipsum oportebat hostiū numerū,& militū renunciare,in re hęsit. summa infrequētia,cū vellet exire,a Coss.retētus est:introducti publicani.Hō cū vndiq; a tuis,& a me maxime vulneraretur,non tulit,& me trementi voce exulem appellauit. Hic o Dii,nihil vnq̄ honorificentius nobis accidit.Consurrexit Senatus cum clamore ad vnū, ficut ad corpus eius accederet:pari clamore,atq; impetu publicani. Quid quæris!omnes,tā q̄ si tu esses , ita fuerūt.Nihil hominum sermone foris clarius.Ego tamē teneo ab accusan do vix me hercule:sed tū teneo id,ꝓ nolo cū Pōpeio pugnare.Satis est qd̄ instat de Milone id,ꝓ iudices nullos habem⁹. ἀπότευγμα formido.addo etiā maleuolētiā hoīm:& timeo,ne illi me accusante aliqd accidat.Nec desperо rē,& sine me, & nōnihil p me cōficī posse.De am bitu postulati sunt oēs,q consulatū petūt: a Mēmio Domitius:a Q.Curtio bono,& erudito adolescēte, Memmius:a Q.Pōpeio Messala: a Triario Scaurus.Magna res in motu est ppter ea,ꝓ aut hominū,aut legū interit⁹ ostēdit.Opera dat,vt iudicia ne fiant.Res videť spectare ad Interregnū. Coss.comitia habere cupiūt,rei nolūt,& maxime Mēmius,ꝓ Cęsaris aduentu

Luculente.
Diuinatio.
In re hęsit.
Exiliū Cic. obiectum.
Spectare.

ſperat ſe futurũ Cõſulẽ,ſed mirũ in modũ tacet.Domiti⁹ cũ Meſſala certus eſſe videbatur. Scaurus refrixerat.Appius ſine lege Curiata cõfirmat ſe Lentulo noſtro ſucceſſurũ,q̃ qdem mirificus illo die(qd̃ pene p̃terii)fuit.Gabiniũ accuſauit maieſtatis,noſa data,tũ ille verbũ nullũ.Habes forẽſia.Domi recte,& ipſa domus a redẽptorib⁹ tractat nõ indiligẽter.Vale.

Redemptores.

M.T.C.QV.CICERONI FRATRI.S.

Ccupationũ mearũ ſignũ tibi ſit Librarii manus.Diẽ ſcito eẽ nullũ,quo die nõ dicã ꝓ reo.ita qcqd cõficio,aut cogito,in ambulationis fere tẽpus cõfero.Negotia noſtra ſic ſe habẽt.Domeſtica vero,vt volumus.Valent pueri, ſtudioſe diſcũt,diligẽter docent,& nos,& inter ſe amãt. Expoſitiones vtriuſq̃ noſtrũ ſunt in manibus,ſed tua ad pfectũ.Iam res eſt ruſtica Arcani,& Laterii. Pręterea de aqua,& via nihil p̃termiſi quadã epiſtola,qn enucleate ad te pſcribere,ſed me illa cura ſollicitat,angitq̃ vehemẽter,q̃ dierũ iã amplius.L.interuallo nihil a te,nihil a Cęſare,nihil ex iſtis locis, nõ mõ lẽrarũ,ſed ne rumoris qdẽ affluxit.Me aũt iã & mare iſtuc, & terra ſollicitat,neq̃ deſino(vt fit in amore)ea q̃ minime volo,cogitare. Quare nõ equidẽ iã te rogo,vt ad me de te,de rebus iſtis ſcribas(nũq̃ em̃,cũ potes, p̃termittis)ſed hoc te ſcire volo,nihil fere me vnq̃ ita expectaſſe,vt cũ hęc ſcribebam,lẽras tuas.Nũc cognoſce ea,q̃ ſunt in repu.Comitiorũ quotidie ſinguli dies tollunt obnũciationib⁹ magna volũtate bonoꝝ oĩm.tãta ſuidia ſunt Coſſ.ꝓpter ſuſpitionẽ pactoꝝ a Cãdidatis p̃ꝓniorũ.Cãdidati Cõſulares quattuor,oẽs rei cauſę ſunt difficiles,ſed enitemur vt Meſſala nr̃ ſalu⁹ ſit, qd̃ ẽ ẽt cũ reliquoꝝ ſalute cõiũctũ.Gabiniũ de ambitu reũ fecit P.Sylla ſubſcribẽte priuigno Mẽmio,Cęcilio Syllę filio.Cõtradixit L.Torquat⁹,oĩbuſq̃ libẽtib⁹ nõ obtĩuit.Quęris qd fiat de Gabinio? ſciemus de maieſtate triduo.quo qdẽ in iudicio odio p̃mit oĩm generũ,maxĩe teſtibus cędit,accuſatorib⁹ frigidiſſimis vtit:cõſiliũ variũ,q̃ſitor grauis,& firm⁹ Alfius.Põpęius vehemens in iudicibus rogãdis.Quid futurũ ſit,neſcio:locũ tamẽ vllũ in ciuitate non video:animũ p̃beo ad illius pernicie moderatũ,ad rerũ euentũ leniſſimũ.Habes fere de oĩb⁹ rebus.Vnũ illud addã.Cicero tuus noſterq̃ ſummo ſtudio eſt Paonii ſui rhetoris,hominis opinor,valde exercitati,& boni:ſed noſtrũ iſtituẽdi gen⁹ eſt paulo eruditi⁹,& τεχνικώτερον, non ignoras.Quare neq̃ ego impediri Ciceronis iter,atq̃ illã diſciplinam volo,& ipſe puer magis illo declamatorio genere duci,& delectari videt.In quo quoniã ipſi quoq̃ fuim⁹,patiamur illũ ire noſtris itineribus:eodẽ em̃ puẽturũ eſſe cõfidimus.ſed tamen ſi nobiſcũ eum rus aliquo eduxerimus,in hãc noſtrã rationẽ,cõſuetudinẽq̃ inducemus.Magna em̃ nobis a te ꝓpoſita merces eſt,quã certe noſtra culpa nũq̃ minus aſſequemur.Quibus in locis,& qua ſpe hyematurus ſis,ad me q̃diligentiſſime ſcribas,velim.Vale.

Inter ſe amant.
Arcanum.
Laterium.
Queſitor.

M.T.C.QV.CICERONI FRATRI.S.

Abinius abſolut⁹ eſt:omnino nihil accuſatore Lẽtulo,ſubſcriptoribuſq̃ ei⁹ infantius,nihil illo cõſilio ſordidius.Sed tamẽ niſi incredibilis cõtẽtio, & p̃ces Põpęii,dictaturę etiã rumor plenus timoris fuiſſet,ipſi Lẽtulo nõ reſpõdiſſet,q̃ tñ illo accuſatore,illoq̃ cõſilio ſentẽtiis cõdẽnatus ſit.XXII.cum LXX.tuliſſent.Eſt omnino tã graui fama hoc iudiciũ,vt videat reliqs iudiciis piturus,& maxĩe de pecuniis repetũdis.Sed vides nullã eſſe rẽp.nullũ ſenatũ, nulla iudicia,nullã in vllo noſtrũ dignitatẽ.Quid plura de iudicib⁹? duo Pretorii ſederunt:Domitius Caluinus,is aperte abſoluit vt omnes viderent:& Cato,is diruptis tabellis, de circulo ſe ſubduxit,& Põpęio primus nunciauit.Aiunt nonnulli,Salluſtius itẽ,me oportuiſſe accuſare.Iis ego iudicibus committerẽ? Quid eſſem ſi me agente eſſet elapſus? Sed me alia mouerunt.Non putaſſet ſibi Pompęius de illius ſalute,ſed de ſua dignitate mecum eſſe certamen.In vrbem introiſſet,ad inimicitias res veniſſet:ſi cũ Eſernino Samnite Pacideianus cõparatus videretur,auriculam fortaſſe mordicus abſtuliſſet,cum Clodio quidem certe rediiſſet in gratiã.Ego vero meum conſilium(ſi pręſertim nõ improbas)vehementer approbo.Ille cum a me,tum ſingularib⁹ meis ſtudiis ornatus eſſet,tumq̃ ego illi nihil deberẽ, ille mihi omnia,tamẽ in rep.me a ſe diſſentientem non tulit,(Nihil dicam grauius)& min⁹ potens eo tempore,quid in me florentem poſſet,oſtendit.Nunc,cum ego ne curem quidem multum poſſe,Res quidem P.certe nihil poſſit,vnus ille omnia poſſit,cum illo ipſo contenderem? ſic enim faciendum fuiſſet.Non exiſtimo te putare id mihi ſuſcipiendum fuiſſe. Alterutrum,inquit idem Salluſtius,defendiſſes,idq̃ Pompęio contendenti dediſſes.etenim vę

hementer orabat. Lepidum amicũ Sallustium, qui mihi aut inimicitias putet piculosas subeundas fuisse, aut infamiam sempiternã. Ego vero hac mediocritate delector, ac mihi illud iucundũ est, ꝓ cũ testimoniũ secundũ fidẽ & religionẽ grauissime dixissem, reus se dixit si in ciuitate licuisset sibi esse, mihi se satisfacturũ, neq; me qcq̃ interrogauit. De versibus, quos tibi a me scribi vis, deest mihi quidẽ opera, q̃ nõ modo tẽpus, sed etiã animũ vacuũ ab omni cura desiderat, sed abest etiã ὑψηγορίασμός. non em̃ sumus omnino sine cura veniẽtis anni, et si sumus sine timore. Simul & illud, (sine vlla mehercule ironia loquor) tibi istius generis in scribendo priores parteis tribuo, q̃ mihi. De Bibliotheca tua greca supplenda, libris cõmutãdis, latinis cõparandis, valde velim ista cõfici, presertim cũ ad meũ quoq; vsum spectent. Sed ego mihi ipsi ista per quẽ agã, nõ habeo: neq; em̃ venalia sunt, q̃ qdẽ placeãt, & cõfici nisi per hominẽ & peritũ, & diligentem nõ possunt. Chrysippo tamẽ imperabo, & cũ Tyrãnione loquar. De physico qd egerit Scipio, querã: qd̃ videbit rectũ esse, curabo. De Ascanione tu vero qd̃ voles, facies, me nihil interpono. De suburbano ꝓ nõ ꝓperas, laudo, vt tu habeas hortor. Hęc scripsi ad. VIII. Calen. Nouẽb. quo die ludi cõmittebant, in Tusculanũ ꝓficiscens, ducensq; mecũ Ciceronẽ meũ in ludũ discendi nõ lusionis. ea re nõ lõgius q̃ vellẽ, ꝓ Põpino ad triumphũ ad. III. Nonarũ Nouemb. volebã adesse. etem̃ erit nescio qd negotioli. Nã Cato, & Seruilius Pretores ꝓhibituros se minant, nec qd possunt, scio. Ille em̃ & Appiũ Cos. secum habebit, & Pretores, & Tr. Ple. sed minatur tamen in primis, quæ ἄρκ πνέων Q. Scęuola. Cura mi suauissime, & charissime frater, vt valeas.

Aptior ad versus Q. frater.

Ludus discendi.

Lud⁹ lusiõis

Negotiolũ.

M.T.C.Q.V.CICERONI FRATRI.S.

QVod queris qd de illis libris egerim, quos cũ essem in Cumano scribere instituí, nõ cessaui, neq; cesso, sed sępe iã scribẽdi totũ cõsiliũ, rationẽq; mutaui. Nã iã duobus feci libris: in qbus nouẽdialibus iis feriis, q̃ fuerũt Tuditano, & Aquilio Coss. sermo est a me institut⁹ Aphricani paulo ante mortem, & Lęlii Phili, Mãliiq; Tuberonis, & Lælii generorum Fãnii, & Scęuolę. Sermo autẽ in nouẽ & dies, & libros distributus de optimo statu ciuitatis, & de optimo ciue. Sane texebat opus luculẽter, hominũq; dignitas, aliquãtũ orationi põderis afferebat. Hi libri cũ in Tusculano mihi legerent audiente Sallustio, admonitus sum ab illo, multo maiore auctoritate illis de rebus dici posse, si ipse loquerer de rep. presertim cum essem nõ Heraclides Põticus, sed consularis, & is, qui in maximis versat⁹ in rep. reb⁹ essem. quę tam antiquis hominib⁹ attribuerem, ea visu mirifica esse. Oratorum sermonem in illis nostris libris, quid esset de ratione dicẽdi, belle a me remouisse, ad eos tamen retulisse, quos ipse vidissem. Aristotelem deniq;, quę de rep. & prestante viro scribat, ipsum loqui. Cõmouit me, & eo magis, ꝓ maximos motus nostrę ciuitatis attingere nõ poterã, ꝓ erant inferiores, q̃ illorum ætas, qui loquebantur. Ego autem id ipsum tum erã secutus, ne in nostra tempora incurrens offenderem quempiam. Nunc & id vitabo, & loquar ipse tecum, & tamen illa q̃ instituerã, ad te, si Romam venero, mittam. Puto enim te estimaturũ a me libros illos non sine aliquo meo stomacho esse relictos. Cęsaris amore, quẽ ad me perscribit, vnice delector: ꝑmissis iis quę ostendit, nõ valde pendeo, nec honores sitio, nec desidero gloriã, magisq; eius voluntatis perpetuitatẽ, q̃ promissorũ exitũ expecto. viuo tamen in ea ambitione, & labore, tã q̃ id qd̃ nõ postulo, expectem. Quod me de faciendis versibus rogas, incredibile est mi frater q̃ egeam tẽpore, nec sane satis commoueor animo ad ea quę vis canenda ἄμπωλας. Ad ea vero, quę ipse ego ne cogitando quidem consequor, tu qui omneis isto eloquẽdi, & exprimẽdi genere superasti, a me petis! Facerẽ tamen vt possem, sed (qd̃ te minime fugit) opus est ad poema quadã animi alacritate, quã plane mihi tẽpora eripiũt. Abduco equidẽ me ab omni reip. cura, dedoq; literis, sed tamẽ indicabo tibi, qd̃ mehercule in primis te cęlatũ volebã. Angor mi suauissime frater, angor, nullam esse rempub. nulla iudicia, nostrumq; hoc tempus ętatis, qd̃ in illa auctoritate Senatoria florere debet, aut forensi labore iactari, aut domesticis literis sustentari. Illud vero quod a puero adamaram, Αἰεὶ ἀρίστευεν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων, totum occidisse: inimicos a me partim non oppugnatos, partim etiã esse defensos: meũ non modo animũ, sed ne odiũ qdẽ esse liberũ: vnũq; ex oĩbus Cęsarẽ esse inuentũ, q me tãtũ, quantum ego vellẽ, amaret, aut etiã (sicut alii putãt) hũc vnũ esse, q vellet. Quorũ tamẽ nihil est eiusmodi, vt ego me multa consolatione quotidie leniam, sed illa erit consolatio maxima, si vna erimus, nunc ad illa vel grauissimum accedit tui desideriũ. Gabinium si, vt Pãsa putat

Nouendiales feriæ.

Luculenter Sallustius.

De rep. Ciceroi loquẽdũ fuisse.

De oratore libri.

Poema qd exigat.

oportuisse,defendissem,cōcidissem q illū oderūt.Ii sunt toti ordines:ꝓpter quē oderunt,me ipsum odisse cœpissent.Tenui me,vt puto,egregie,tātū vt facerē,quātū oēs viderēt.Et in oī summa,vt mones,valde me ad otiū,pacēq; cōuerto.De libris,Tyrānio est cessator,Chrysippo dicā,sed res operosa est,& hoīs pꝛdiligētis.Sentio ipe,q in summo studio nihil assequor. De latinis vero quo me vertā,nescio,ita mēdose & scribunt,& veneūt.sed tñ qd fieri poterit,nō negligā.Cerbrius,vt ante ad te scripsi,Romę est,& q oīa adiurāt,debere tibi valde renunciant.Ab Aeratio puto confectum esse,dum absum.Vale.

Tyrannio.
Cessator.
Latini libri mendosi.

M.T.CICERO Q V.CICERONI FRATRI.S.

QVattuor Tragœdias.xvi.dieb⁹ absoluisse cū scribas,tu qcq̄ ab alio mutuaris,& † χρέω quęris!cū Electram,& Troadam scripseris,cessator esse noli,& illud γνῶθι σεαυτὸν noli putare ad arrogātiam minuendā solū esse dictū,verū etiam,vt bona nostra norimus.Sed & istas,&†Erigoniā mihi velim mittas. Habes duas epistolas proximas.Vale.

†πλέον.
γνῶθι σεαυτόν.
†Erigonā.

M.T.C.Q V.CICERONI FRATRI.S.

ROmę,& maxīe Appia ad Martis,mira ꝓluuies.Crassipedis ambulatio ablata,horti,tabernę plurimę.magna vis aquę vsq; ad Piscinā publicā. Viget illud Homeri. ἤματ' ὀπωρινῷ,ὅτε λαβρότατον χέει ὕδωρ ζεὺς,ὅτε δή ῥ' ἀνέρεσι κοπεσάμενοι χαλεπήνῃ.cadit enim in absolutionem Garrini. Sed hoc nō curare decreui.Romam cum venero,quę pꝛspexero,scribā ad te,& maxime de Dictatura,& ad Labienū,& ad Ligurium literas dabo.Hanc scripsi ante ad Lychnum ligneolum,qui mihi erat pꝛiucundus,ꝓ eum te aiebant,cum esses sanæ mentis, curasse faciendum.Vale mi suauissime,& optime frater.

Piscina pu.
Garrinus.
Lychnus ligneolus.

M.T.C.Q V.CICERONI FRATRI.S.

VPꝛiori epistolę qd respondeā,nihil est,q̄ plena stomachi,& querelarū est. quo in genere alterā quoq; te scribis pridie Labieno dedisse,q adhuc nō venerat.Deleuit em̄ mihi omnē molestiā recētior epistola.Tātū te & moneo, & rogo,vt in istis molestiis,& laboribꝰ,& desideriis recordere cōsilium nostrum qd fuerit ꝓfectionis tuę.Nō em̄ cōmoda q̄dā seq̄bamur,parua,ac mediocria.Quid em̄ erat qd discessu nostro emendū putaremus! Pręsidiū firmissimum petebamus ex optimi,& potētissimi viri beneuolētia ad omnē statū nostrę dignitatis.Plura ponunt in spe q̄ ī pecuniis,reliqua ad iacturā struent.Quare si crebro referes animum tuū ad rationē & veteris cōsilii nostri,& spei,facilius istos militię labores,cęteraq; q̄ te offendūt,feres:& tamē,cū voles,depones.Sed eius rei maturitas,neq; dū venit,& tamē iā appropinquat.Etiā illud te admoneo,ne qd vllis literis cōmittas,qd̄ si ꝓlatū sit,moleste feramꝰ. Multa sunt q̄ ego nescire malo,q̄ cū aliquo piculo fieri certior.Plura ad te vacuo aīo scribā, cum(vt spero)se Cicero meus belle habebit.Tu velim cures,vt sciā q̄bus nos dare oporteat eas,quas ad te deinde literas mittemꝰ:Cęsaris ne tabellariis,vt is ad te ꝓtinus mittat, an Labieno.Vbi em̄ isti sint Neruii,& q̄ lōge absint,nescio.De virtute,& grauitate Cęsaris,quā in summo dolore adhibuisset,magnā ex epistola tua accepi voluptatem. Qꝛ me institutum ad illū poema iubes pficere, etsi distentus cū opera,tū animo sum multo magis,quoniam tamen ex epistola quā ad te miserā,cognouit Cęsar me aliqd esse exorsum,reuertar ad institutum,idq; pꝛficiā his supplicationū otiosis diebus.quibus Messalā iam nostrum reliquosq; molestia leuatos vehementer gaudeo:eumq;,ꝓ certum Cos.cum Domitio numeraris,nihil a nostra opinione dissentis.Ego Messalam Cęsari pręstabo.Sed Memmius in aduentu Cęsaris habet spem,in quo illum puto errare:hic quidem friget.Scaurum autem iampridem Pōpeius abiecit.res prolatę.ad interregnum comitia adducta. Rumor dictatoris iniucūdus bonis:mihi etiam magis,quę loquuntur.Sed tota res & timetur,& refrigescit.Pompeius plane se negat velle,antea ipse mihi non negabat.Hircius auctus fore videtur.O Dii q̄ ineptus, q̄ se ipse amans sine riuali.Crassum Iunianum hominem mihi deditum pꝛ me deterruit:velit,nolit,scire difficile est.Hircio tamen agente nolle se non probabit.Aliud hoc tempore de rep.nihil loquebantur:agebatur quidem certe nihil.Serrani Domistici filii funus pꝛluctuosum fuit,ad.IIII.Cal.Decēb.Laudauit pater scripto meo.Nūc de Milone.Pōpeius ei nihil tribuit,& oīa Guttę:dicitq; se pꝛfecturū,vt in illo Cęsar incumbat.hoc horret Milo,nec iniuria,& si ille dictator factus sit,pene diffidit.Intercessorem Dictaturę si iuuerit manu,& pꝛæ

Recordere consilium.
Neq; dū ꝓ necdum.
Neruii.
Amās sine riuali.
Quidem certe.

ſidio ſuo,Pompeiũ metuit iimicũ.ſi nõ iuuerit,timet ne p vim pferat.Ludos apparat magni ficẽtiſſimos, ſic inquã vt nemo ſumptuoſiores.ſtulte bis terq; nõ poſtulat⁹,vel qa munus magnificum dederat,vel qa facultates nõ erãt,vel qa magiſter,vel qa potuerat magiſtrũ ſe nõ Aedilẽ putare.Omnia fere ſcripſi.Cura mi chariſſime frater,vt valeas.De Gabinio nihil fuit faciendũ iſtorũ,quę amãtiſſime cogitata ſunt.τόπε μοι χάνοι.feci ſumma cum grauitate,vt oẽs ſentiãt,& ſumma cũ lenitate,q̃ feci.illũ neq; vrſi,neq; leuaui.teſtis vehemẽs fui: pręterea quieui.Exitũ iudicii fœdũ,& pernicioſum leuiſſime tuli.Quod quidẽ bonũ mihi nũc deniq; redundat,vt his malis reip.licẽtiaq; audaciũ qua ante rũpebar,nũc ne mouear quidẽ. Nihil eſt em̃ perditius his hominibus,his tẽporibus.Itaq; ex repu.nihil iã cogi poteſt.Cur ſtomacher neſcio.Literę me,& ſtudia noſtra,& otiũ,villęq; delectãt,maximeq; pueri noſtri. Angit vnus Milo,ſed velim fĩnẽ afferat Cõſulatus.In quo enitar,nõ minus q̃ ſum eniſus in noſtro. Tuq; iſtinc,qd̃ facis,adiuuabis.De quo cętera(niſi plane vis eripuerit)recte ſunt.de re familiari timeo.ὀδὲ μαίνεται οὐκ ἔτ' ἀνεκτῶς,qui ludos HS.CCC.cõparet.cui⁹ in hoc vno conſiderantiã, & ego ſuſtinebo,vt potero,& tu.vt poſſis,eſt tuorũ neruorũ.De motu tẽporũ veniẽtis anni nihil te intelligere voluerã domeſtici timoris,ſed de cõmuni reipu.ſtatu.in quo etiam ſi nihil pcuro,tamẽ nihil curare vix poſſum.Q̃z autẽ te velim cautũ eſſe in ſcribẽdo ex hoc coniicito,q̃ ego ad te ne hęc quidẽ ſcribo,quę palã in rep.turbant,ne cuiuſq̃ animum meę literę interceptę offendãt.Quare domeſtica cura te leuatũ volo.In rep.ſcio q̃ ſollicitus eſſe ſoleas.Video Meſſalã noſtrũ Coſ.ſi p Interregẽ,ſine iudicio:ſi per Dictatorem,tamẽ ſine periculo.odii nihil habet,Hortẽſii calor multũ valebit.Gabinii abſolutio lex impunitatis putatur ὦν παρέργῳ.De Dictatore tamẽ actũ adhuc nihil eſt.Pompeius abeſt.Appius miſcet. Hircius p̃parat.multi interceſſores numerant.populus nõ curat.principes nolũt.ego geſco. De mancipiis,qd̃ mihi pollicerís,valde te amo:& ſum equidẽ,vti ſcribis,& Romę,& in prædiis infrequens.Sed caue,amabo, qcq̃,qd̃ ad meũ cõmodũ attineat,niſi maximo tuo cõmodo,& maxima tua facultate mi frater cogitaris.De epiſtola Vatinii riſi.ſed me ab eo ita obſeruari ſcio,vt eius iſta odia nõ ſorbeã ſolũ,ſed etiã concoquã.Qd̃ me hortaris vt abſoluã, habeo abſolutũ ſuaue mihi qdẽ,vt videt,ἔπος ad Cęſarẽ,ſed q̃ro locupletẽ tabellariũ accipiat.qd̃ ego nactus,qd,ſi Cęſare imperatore iter ex Gallia tutũ nõ fuit:quid,ſi cæmentũ bonũ non haberẽ,deturbẽ ædificiũ:qd̃ quidẽ quotidie mihi magis placet:in primiſq; inferior porticus,& eius Cõclauia fiunt recte.De Arcano,Cęſaris opus eſt,vel mehercule etiã elegãtioris alicuius:imagines em̃ iſtę,& palęſtra,& piſcina,& multorũ Philotimorũ eſt,nõ Diphilorum.ſed & ipſi ea adhibebimus,& mittemus,& mãdabimus.De Felicis teſtamẽto tũ magis quererere,ſi ſcias.Duas em̃ tabulas ſe putauit obſignare,in qbus in vnciis firmiſſimũ.Tenes vero lapſus eſt per errorẽ,& ſuũ & Sicurę ſerui non obſignauit:quas noluit,eas obſignauit. ἀλλ' ὀιμωζέτω nos modo valeamus.Ciceronem & vt rogas,amo,& vt meretur,& vt debeo. Dimitto autẽ a me,& vt a magiſtris ne abducã,& q̃ mater Porcia nõ diſcedit,ſine qua edacitatem pueri pertimeſco.ſed ſumus vna tamen valde multum. Reſcripſi ad omnia,mi ſuauiſſime,& optime frater. Vale.

Vrſi,ab vrgeo.

Perditius.

Hortenſii calor.

Sorbere.

Concoqui.

Arcanum.

Philotimi nõ Diphili

M.T.CICERO OCTAVIO.S.

I per tuas legiones mihi licitum fuiſſet,quę nomini meo,Populoq; Romano ſunt inimiciſſimę,venire in Senatũ,coramq; de repub.diſputare,feciſſem,neq; tam libenter,q̃ neceſſario.nulla enim remedia quæ vulneribus adhibentur,tam faciunt dolorem,q̃ quæ ſunt ſalutaria.Sed quoniam cohortibus armatis circumſeptus Senatus,nihil aliud vere poteſt decernere,niſi timere,ĩ Capitolio ſigna ſunt, in vrbe milites vagantur,in Campo caſtra ponuntur,& Italia tota legionibus ad libertatem noſtram conſcriptis,ad ſeruitutem adductis,equitatuq; exterarum nationum detinetur,cedam tibi in præſentia foro,curia,& ſanctiſſimis deorũ immortaliũ tẽplis, in qb⁹ reuiuiſcẽte iã libertate,deinde rurſus oppſſa,Senatus nihil conſulit,timet multa,aſſentit oia. Poſt ẽt paulo tẽporib⁹ ita poſtulãtib⁹,cedã Vrbe,quã p me cõſeruatã,vt eẽt libera,ĩ ſeruitu

te videre nõ potero. Cedã vita, q̃, q̃q̃ sollicita est, tñ si ꝓfutura est reip. bona spe posteritatis me cõsolat. qua sublata, nõ dubitãter occidã. Atq; ita cedã, vt fortuna iudicio meo, nõ aĩus mihi defuisse videat. Illud vero, qd & ꝑsentis doloris est indiciũ, & ꝑteritę iniurię testimoniũ, & absentiũ sensus significatio, nõ ꝑtermittã, quin, qm̃ corã id facere ꝓhibeor, absens ꝓsim. Siqdẽ mea salus, aut vtilis reip. est, aut cõiũcta certe publicę saluti. Nã ꝑ Deũ immortalium fidẽ (nisi forte frustra eos appello, quorũ auris, atq; aĩus a nobis abhorret) ꝑq; fortunã Po. Ro. q̃ q̃q̃ nobis infesta est, fuit aliqñ ꝓpitia, & vt spero, futura est, qs tã expers humanitatis! quis hui⁹ vrbis nomini, ac sedib⁹ vsqueadeo est inimic⁹, vt ista aut dissimulare possit, aut nõ dolere! aut, si nulla ratione publicis incõmodis mederi q̃at, nõ morte ꝓpriũ ꝑiculũ vitet!

Nouissima M. Antonii facinora.

Nã vt ordiar ab initio, & ꝓducã ad extremũ, & nouissima cõferã primis, q̃ nõ posterior dies acerbior priore! & q̃ nõ insequẽs hora antecedẽte calamitosior Po. Ro. illuxit! M. Antonius vir aĩ maximi (vtinã etiã sapiẽtis cõsilii fuisset) C. Cęsare fortissime, sed parũ feliciter a reip. dominatione semoto, cõcupierat magis regiũ, q̃ libera ciuitas pati poterat principatũ. Publicã dilapidabat pecuniã, Aerariũ exhauriebat, minuebat Vectigalia, donabat Ciuitates, ex cõmẽtario Dictaturã gerebat, leges imponebat, ꝓhibebat Dictatorẽ creari legib⁹. Senatus cõsulto ipe repugnabat ĩ Senatu, Prouincias vn⁹ oẽs cõcupiebat. Cui sordebat Macedonia ꝓuincia quã victor sibi sũpserat Cęsar, quid de hoc sperare aut expectare nos oportebat! Extitisti tu vindex nr̃ę libertatis, vt tũc qdẽ optim⁹ (qd vtinã neq; nr̃a nos opinio, neq; tua ẽdes fefellisset) & veteranis in vnũ cõductis, & duab⁹ legionib⁹ a ꝓnicie ꝓr̃ię, ad salutẽ auocatis, ꝓlubito ꝓpe iã affectã ac prostratã Rẽp. tuis opib⁹ extulisti. Quę tibi nõ ante q̃ postulares, maiora q̃ velles, plura q̃ sperares detulit Senat⁹! Dedit fasces, vt cũ auctoritate defensorẽ haberet, nõ vt ĩperio se aduersũ armaret. Appellauit Impatorẽ hostiũ exercitu pulso, tribuẽs honorẽ, nõ vt sua cęde cęsus ille fugiẽs exercit⁹ te noĩaret Impatorẽ. Decreuit ĩ foro statuã, locũ ĩ Senatu, summũ honorẽ añ tẽpus. Si qd aliud ẽ qd dari possit, addat. Quid aliud ẽ mai⁹ qd velis sumere! Sin aũt supra ętatẽ, supra cõsuetudinẽ, supra etiã mortalitatẽ tuã tibi sunt oĩa tributa, cur aut ĩgrat⁹ crudeliter, aut ĩmemor bñficii sui, scelerate circũscribis Senatũ! Quo te misim⁹! a qb⁹ reuerteris! cõtra quos armauim⁹! qb⁹ arma cogitas ĩferre! a qb⁹ exercitũ abducis! & aduersus quos aciẽ struis! Cur hostis relinquit! ciuis hostis loco ponit! cur castra medio itinere lõgi⁹ aduersariorũ castris, & ꝓpi⁹ Vrbẽ mouent! O me nũq̃ sapiẽtẽ, & aliqñ, id quod nõ erã, frustra existimatũ: quãtũ te, Popule Romane de me fefellit opinio! O meã calamitosã ac ꝑcipitẽ senectutẽ. O turpẽ exacta, demẽtiq; ętate canitiem. Ego P. C. ad parricidiũ induxi, ego rẽp. fefelli, ego ipse Senatũ sibi man⁹ afferre coegi: cũ te Iunoniũ puerũ, & mr̃is tuę partũ aureũ eẽ dixi. At te fata pr̃ię Paridẽ futurũ ꝑdicabãt: q vastares Vrbẽ ĩcẽdio, Italiã bello: q Castra ĩ Tẽplis deorũ ĩmortaliũ, Senatũ ĩ Castris habitur⁹ esses. O miserã & ĩ breui tã celerẽ & tã variã Reip. cõmutationẽ. Quisnã tali futur⁹ ĩgenio ẽ, q possit hęc ita mãdare lr̃is, vt facta nõ ficta videant esse! Quis erit tãta aĩ facilitate, q q̃ verissime mẽoria ꝓpagata fuerint, nõ fabulę similia sit existimatur⁹! Cogita em̃ Antoniũ hostẽ iudicatũ, ab eo circũsessũ Cos. Des. eũdẽq; Reip. parẽtẽ. Te ꝓfectũ ad Cos. liberãdũ, & hostẽ opprimẽdũ: hostẽq; a te fugatũ, & Cos. obsidiõe liberatũ. Deĩde paulo post fugatũ illũ hostẽ accersitũ tãq̃ cohęredẽ mortua rep. ad bona Po. Ro. capiẽda. Cos. Des. rursum ĩclusum eo, vbi se nõ mœnib⁹, sed fluminib⁹ & mõtib⁹ tuerẽt. Hęc qs conabit exponere! qs credere audebit! Liceat semel impune ꝑccasse: sit erranti medicina cõfessio. verũ em̃ dicã, vtinã te potius Antoni dominũ nõ expulissem⁹, q̃ hũc recipęrem⁹. nõ q̃ vlla sit optãda seruit⁹, sed qa dignitate domini minus turpis est fortuna seruí. In duob⁹ autẽ malis cũ fugiẽdũ maius sit, leuius est eligẽdũ. Ille ea tamẽ ea exorabat, q̃ volebat auferre. Tu extorques. Ille Cõsul prouinciã pętebat. Tu priuat⁹ cõcupiuisti. Ille ad malorũ salutẽ iudicia cõstituebat, & leges ferebat. Tu ad ꝓnicie optimorum. Ille a sanguine, & incẽdio seruorũ Capitoliũ tuebat. Tu cruore, & flãma cũcta delere vis. Si q dabat ꝓuincias Cassio, & Brutis, & illis custodib⁹ nois nostri, regnabat, qd faciet, q vitã adimit! q ex vrbe eiiciebat, Tyrãnus erat: quẽ hũc vocem⁹, q ne locũ qdẽ reliqt exilio! Itaq;, si qd illę maiorũ nostrorũ sepultę reliqę sapiũt, si nõ vna cũ corpore sensus oĩs vno, atq; eodẽ cõsumpt⁹ est igni, qd illis interrogãtibus, qd agat nũc Po. Romanus respõdebit aliqs nostrũ, q ꝓximus ĩ illã ęternã domũ discesserit! aut quẽ accipiẽt de suis posteris nũciũ illi veteres Aphricani, Maximi, Pauli, Scipiones! qd de sua patria audiẽt, quã spoliis, triumphisq; decorarũt! an esse quẽdã annos XIIII. natũ, cui⁹ auus fuerit argẽtarius, adstipulator pater, vterq; vero ꝑcariũ

Auocatis.

Sua cęde.

Sui.

Propi⁹ vrbem.

Meli⁹ eram q̃ erant.

Iunonius puer.

†peccare.

Leui⁹ malũ eligendum

Domus æterna.

Octauii ætas & ignobilitas.

fecerit q̃stũ,sed alter vsq̃ ad senectutẽ vt nõ negaret, alter a puerítía,vt nõ posset nõ cõfiteri,eũ agere,rapere rẽp.cui nulla virt⁹,nullę bello subactę & ad imperiũ adiũctę ꝓuincię,nulla dignitas maiorũ cõciliasset opẽ potẽtiũ,sed forma ꝑ dedec⁹ pecuniã,& nomẽ nobile cõscelerarũ impudicitię dedisset:veteres vulnerib⁹ & ętate cõfectos Iulianos gladiatores, egẽteis reliquias Cęsaris ludi ad rudẽ cõpulisset:q̃bus ille septus oĩa misceret,nulli parceret, sibi viueret.Qui tãq̃ in dotali matrimonio rẽp.testamẽto legatã sibi obtineret.Audiẽt duo Decii seruire eos Ciueis,q̃ vt hostib⁹ ĩperarẽt,victorię se deuouerũt.Audiet C.Marius impudico domino parere nos,q̃ ne Militẽ quidem habere voluit nisi pudicũ.Audiet Brutus eũ populum,quẽ ipse primo,post ꝓgenies eius a Regibus liberauit,ꝑ turpi stupro datũ in seruitutem.Quę quidẽ si nullo alio,me tamẽ internuncio ad illos celeriter deferent.Nã si viuus ista subterfugere nõ potero,vna cũ istis vitã simul fugere decreui.

SEQVVNTVR DVAE FRANCISCI Petrarchę ad Ciceronẽ aut ei⁹ manes Epistolę: quarũ prior falso existimata est aut Põponii Attici,aut Cornelii Nepotis,cũ vtrãq̃ vir impense doctus,& librorũ cũ nouorũ tũ veterũ excussor diligẽtissim⁹,Paulus Aemilius ob historiã Frãcorũ nup emissam ad sidera vsq̃ notus,inter Petrarchę lucubrationes ostenderit. Quas ꝓtermissas ideo nolui,vt vl'hoc errore lectores liberẽ,vel defraudatę portiũculę calumnia impssionẽ nostrã:cũ alioq̃ parũ,nisi q̃ supiori epl'ę prior respõdere videat,ad rẽ faciãt.

FRANCISCVS PETRARCHA.M.T.CICERONI.S.

PISTolas tuas,diu multũq̃ ꝓqsitas,atq̃ vbi minime rebar,inuẽtas, auidissime plegi.Audiui multa te dicẽtẽ,multa deplorãtẽ,multa variantẽ Marce Tulli:& q̃ iãpridẽ qualis ꝓceptor aliis fuisses,nouerã, nũc tãdẽ qs tu tibi eẽs,agnoui.Vnũ hoc vicissim a vera charitate ꝓfectũ,nõ iã cõsiliũ,sed lamẽtũ audi vbicũq̃ es,qd̃ vnus posterorũ, tui nois amãtissim⁹,vix sine lachrymis effundit.O ĩgete semp & anxie,vel vt verba tua recognoscas,o pręceps & calamitose senex, qd tibi tot cõtẽtionib⁹,& ꝓsum nihil ꝓfuturis simultatibus,voluisti! Vbi & ętati,& ꝓfessioni,& fortunę tuę cõueniẽs otiũ reliqsti!Quis te falsus glorię splẽdor senẽ,adolescẽtiũ bellis implicuit:& ꝑ oẽs iactatum casus ad indignã philosopho mortẽ rapuit! Heu & fraterni cõsilii immemor,& tuorum tot salubriũ ꝓceptorũ,ceu nocturnus viator,lumẽ in tenebris gestãs,ostẽdisti secuturis callẽ,in quo ipse miserabiliter lapsus es. Omitto Dionysiũ,omitto fratrẽ tuũ, ac nepotẽ: omitto si placet,ipm etiã Dolabellã,quos nũc laudib⁹ ad cęlũ effers, nũc repẽtinis maledictis laceras:fuerint hęc tolerabilia fortassis.Iuliũ quoq̃ Cęsarẽ ꝓteruehor,cui⁹ spectata clemẽtia ipsam lacessentib⁹ portus erat.Magnũ ꝓterea Põpeiũ fileo,cũ quo iure quodã familiaritatis, qdlibet posse videbare.Sed q̃s te furor in Antoniũ impegit! Amor credo Reip.quã fundit⁹ iã corruisse fatebaris.Q̃ si pura fides,si libertas te trahebat(qd̃ qdẽ de tãto viro libet opinari)qd tibi tã familiare cũ Augusto! Quid em̃ Bruto tuo respõsurus es! Siqdẽ q̃,inqt,Octauius tibi placet,nõ dñm fugisse,sed amicioreẽ dñm quæsisse videbaris.Hoc restabat infelix,& hoc erat extremũ tibi Cicero,vt huic ipsi tã laudato malediceres:q̃ tibi,nedũ nõ malefaceret sed malefaciẽtib⁹ obstaret.Doleo igit̃ vicẽ tuã amice,& errorũ pudet ac miseret tãtorũ:iãq̃ cũ eodẽ Bruto istis artib⁹ nihil tribuo,q̃bus te instructissimũ fuisse scio.Nec mirũ.Quid em̃ iuuat alios docere! qd ornatissimis semp verbis de virtutib⁹ loq ꝓdest,si te interim ipse non audias! Ah quãto satius fuerat,philosopho ꝓsertim,ĩ trãqllo rure senuisse,de ꝑpetua illa(vt ipse quodã loco ais)nõ de hac tã exigua vita cogitãtẽ,nullos habuisse fasces,nullis triũphis inhiasse,nullos nosse nec ĩflasse tibi aĩm Catilinas.Sed hęc qdẽ frustra.Aeternũ vale mi Cicero.Apud superos,ad dexterã Athesis in colonia Veronensiũ transalpinę Italię.xvi. Calen. Quintiles.Anno ab ortu eius quem tu noueras.M.CCCXL.

Vnus posterorũ,nõ ergo Atticus &c.

Secunda eiusdẽ epistola ad eundem M.Tulliũ,est laudatoria ingenii & eloquẽtię eius, meminitq̃ de libris eiusdẽ. FRANCISCVS CICERONI SVO.

I te superior offendit epistola(verum em̃ est,vt ipse soles dicere, quod ait familiaris tuus in Andria:Obsequiũ amicos,veritas odiũ parit)accipe qd̃ offensum animum ex parte mulceat,ne semper odiosa sit veritas:quoniam veris reprehensionibus irascimur,veris laudibus delectamur. Quandoquidem Cicero(quod pace tua dixerim)vt hõ vixisti,vt philosoph⁹ scripsisti,

Epistolę F. Petrarchę.

Vitã ego tuã carpsi,nõ ingeniũ aut linguã:quippe q illud miror,hãc stupeo.Neq tũ in vita tua qcq pter cõstãtiã reqro,& pfessioni Philosophicę debitũ qetis studiũ,& a ciuilib9 bellis fugam extincta libertate,ac sepulta iã & cõplorata republica.Vide vt ciuili9 tecũ ago,ac tu cum Epicuro multis in locis,sed expressius in libro de finibus,agebas.Cui9 em vbilibet vitã probas,illic ei9 rides ingeniũ.Ego nihil in te rideo,vitę tũ cõpatior,(vt dixi)ingenio,elogo q gratulor,O Romani eloquii summe parens.Nec solus ego,sed oẽs tibi gratias agimus,q cunq latinę linguę floribus ornamur.Tuis enim de fontibus prata rigamus,tuo ductu directos,tuis suffragiis adiutos, tuo nos noſe illustratos ingenue confitemur,tuis deniq (vt ita dicã)auspiciis ad hãc, quãtulacũq est,scribẽdi facultatẽ ac ppositũ puenisse.Accessit & alter poeticę vię dux.Ita em necessitas poscebat,vt esset & quẽ solutis, & quem frenantibus gressibus pręeuntẽ sequeremur:quẽ loquẽtẽ,quẽq canentẽ miraremur.Quoniã(cũ bona venia amborũ)neuter ad vtrũq satis erat.Ille tuis equorib9:tu illius impar angustiis.Nõ ego primus hoc dicerẽ fortasse,q̃uis plane sentirẽ.Dixit hoc ante me magnus qdã vir Anneus Seneca Cordubẽsis,cui te(vt idẽ ipse cõqueritur)non etas quidẽ,sed bellorũ ciuiliũ furor p ripuit.Videre te potuit,sed nõ vidit.Magnus tamẽ operũ tuorũ,atq illi9 alterius laudator. Hęc affirmat quicũq quẽq suis eloquentię finibus circũscribẽs.Verũ expectatione te torq̃o. Quisnã dux ille sit,quęris.Nosti hominẽ, si modo nois meministi.Publius Virgilius Maro est,Mãtuanus ciuis,de quo egregie vaticinatus es.Quũ em(vt scriptũ legimus)iuuenile qd dam eius opusculũ miratus,quęsiuisses auctorẽ,eũq iuuenẽ iã senior vidisses, delectatus es, & de inexhausto eloquẽtię tuę fonte cũ propria quidẽ laude pmixtũ,verũtamẽ pclarũ ac magnificum illi testimoniũ reddidisti.dixisti em,Magnę spes altera Romę.Qd dictũ ex ore tuo auditum,adeo illi placuit,eiusq insedit memorię,vt illud post annos viginti,te pridẽ reb9 humanis exempto,diuino operi suo,eisdẽ penitus verbis insereret.Qd opus si videre licuisset,lętatus esses de primęuo flore tam certũ te vẽturi fructus psagiũ cõcepisse:nec nõ & Latiis gratulatus musis,q insolẽtibus Graiis vel reliquissent ambiguã,vel certã victoriã abstulissent.vtriusq em sententię auctores sunt.Te si ex libris animũ tuum noui,quẽ nosse mihi nõ aliter q̃ si tecum vixissem,videor:posterioris assertorem futurum,vtq in oratoria dedisti,sic in poetica palmã Latio daturũ,atq vt Aeneidi cederet Ilias iussurũ fuisse non dubito:quod iam ab initio Virgiliani laboris Propertius asseuerare non timuit.Vbi enim prædicti operis fundamẽta cõtemplatus erat,exclamauit,Cedite Romani scriptores,cedite Graii, Nescio quid maius nascitur Iliade.Hęc de altero latinæ duce facundię,qui magnę spes altera Romę.Nunc ad te reuertor.Quid de vita,quid de ingenio tuo sentiã,audisti.Expectas audire de libris tuis,quęnam illos exceperit fortuna , quantumq seu vulgo seu doctiorib9 probentur.Extant equidem pręclara volumina,quę nedum perlegere,sed nec enumerare sufficimus:fama rerum tuarum est celeberrima,atq ingens & sonorum nomen:perrari autem eorum studiosi.Cuius vitii seu temporũ aduersitas,seu ingeniorum hebetudo & segnities seu(quod magis arbitror)alio cogens animos cupiditas,in culpa est.Itaq librorum quidã, nescio an irreparabiliter,nobis certe qui nunc viuimus,nisi fallor,proculdubio perierũt.Magnus dolor meus,magnus seculi nostri pudor,magna posteritatis iniuria . Profecto nanq, quod in tuis libris conqueror,etiam in multorum aliorum virorum illustrium libris accidit.Tuorum sane(quia de illis mihi nunc sermo est)quorum insignior iactura,hęc sunt nomina:Reipub.rei familiaris,de consolatione,de gloria. q̃uis de hoc vltimo magis mihi spes dubia,q̃ desperatio certa sit. Reliquum est,vt Vrbis Romę ac Romanę Reipub.statum audire velis:quę patrię facies,quę ciuium concordia,ad quos rerum summa peruenerit, quib9 manibus quantoq consilio frena tractentur imperii:Hister ne & Ganges , Iberus & Tanais limites nostri sint,an vero quisq̃ surrexerit Imperium Oceano,famã qui terminet astris,vt amicus ille tuus Mantuanus,de nõ amico tuo cecinit.hęc & his similia, cupidissime auditurum te auguror:id enim mihi pietas tua suggerit,& amor erga patriam vsq in perniciem tui notissimus:verum tacere melius fuerit.Crede enim mihi Cicero,si quo in statu res nostrę sint audieris,excidant tibi lachrymæ,quamlibet vel cæli,vel Erebi partem tenes.Aeternum vale.Apud superos ad sinistram Rhodani ripam,in transalpina Gallia, eodem anno, xiiii.Calen.Ianuarii.

Maro.

Seneca.

Libri Cice. q nõ extẽt.